

6. 2. 18. 2. 90. 12.

DEFENSIO

DECLARATIONIS

CONVENTUS

CLERI GALLICANI AN. 1682.

DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

DEFENSIO
DECLARATIONIS
CONVENTUS
CLERIGALLICANI AN. 1682.
DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

AUTORE

Illustrissimo ac Reverendissimo D. JACOBO-BENIGNO
BOSSUET, Episcopo Meldensi, cum nonnullis Notis.

TOMUS PRIMUS.



AMSTELODAMI,
SUMPTIBUS SOCIETATIS.

M. DCC. XLV.

DEFEEN 210

DECEMBER 1913

CORNER

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON

WILSON



P R Æ F A T I O.



ILLUSTRISSIMI ac Reverendissimi Jacobi Benigni BOSSUET, Meldensis Episcopi, opus posthumum, *de Ecclesiasticâ potestate*, à nobis ex autographis codicibus diligenter recognitum, prodit tandem in publicam lucem. Neque nos necesse habemus, id quod solent plerique Editores, & Autoris & operis laudes artificioso labore conficere. Quippe satis commendatur & Autor ipso opere, & opus nomine Autoris, quod nomen recordationem habet omni laude majorem. Quapropter satis habebimus quatuor hæc præfari. Primum dicemus de *Declaratione Cleri Gallicani*, quam Meldensis Episcopus susceperat hoc opere defendendam: Deinde exponemus qui & quales fuerint illi Autores, qui adversus hanc *Declarationem* stylum acuerunt: Postea declarabimus scribendi hujus operis consilium D. Benignus BOSSUET quale habuerit, quam ejus formam delineaverit, quamque etiam alteram sequi sibi aliquando proposuerit; de ejus ingenio quoque, & in scribendo, cum moderatione, tum libertate pauca quædam dic-

turi: Denique aperiemus quales extiterint operis edendi nostræ curæ.

I.
De Declaratione
Cleri Gallicani.

Declaratio Conventûs Cleri Gallicani an. 1682. nihil affert novi dogmatis, sed hæcenus traditam ab Ecclesiâ Gallicanâ & Universitate Parisiensi, de *Ecclesiasticâ potestate* deque Gallicanis Libertatibus, doctrinam, perspicuâ brevitate complectitur. Aderant in illo Conventu præcipui Galliarum Antistites, quos inter eminebat Meldensis Episcopus, cui cùm omnes eam curam detulissent, ut ad certa capita Gallicanam de eâ quæstione doctrinam revocaret, ille rem sic perfecit, ut nihil cùm enucleatius, tum etiam in Gallicanæ doctrinæ adversarios moderatius dici posset. Quapropter Declarationi ad unum omnes assenserunt. Nam suarum Ecclesiarum doctrinam in eâ videbant, & expositam verè, & iis verbis temperatam, quæ Gallicanæ doctrinæ adversarios lædere non posse viderentur.

Vid. Epist. Auxil. ad Hilar. Arcelat. in vit. Hilar. per Honor. Mass. cap. xvij. int. oper. Leon. Mag. Edit. Quæsn. T. j. p. 755.
* Vid. Cauf. Arn. Præf. justif. de M. Arnauld. disc. hist. & apol. T. j. p. 101. Hist. de la vie & des œuv. de M. Arn. Lieg. 1707. pag. 300. 360. 361.

Quippe D. BOSSUET *aures Romanorum teneriores* ne offenderet, abstinerat ab omni censurâ opinionum Ultramontanarum, & ut eas, si posset, sanaret, styli suum fecerat quàm mollissimum. Sed enim Curia Romana jampridem infensa Gallis, qui de *Regaliâ* aliter statuerant, quàm id quod ipsa sentiebat, bellum sibi indici rata, copias cœpit comparare, ut Clero Gallicano, doctrinæ ac probitatis famâ toti Orbi notissimo, quosdam magni nominis Theologos opponeret. Quin etiam, si vera est fama, ipsum Antonium ARNAULD * Sorbonicum Doctorem, præmiis corrumpere tentavit, oblatâ nimirum Cardinalatûs dignitate. Sed is non erat Ant. ARNAULD, qui veritatis, quam unicè colebat, sui que honoris oblivisceretur, talive lenocinio ad tuendas falsas opiniones adduceretur.

Neque tamen Curia Romanæ defuere defensores. I I.
 Nam non multò post prodiit examen Autorum, qui De Autoribus qui ad-
 aut spe, aut irâ ducti, præsertim verò opinionibus ip- versùs Gal-
 sis, quas ex Scholarum suarum disciplinâ pueri imbi- licanam
 berant, omnes unà in Declarationem Gallicanam im- Declaratio-
 petum fecerunt; quanquàm non iis instructi armis, nem scrip-
 quibus tanta certamina egebant; quorum tres An- serunt.
 tesignani, *Doctrinæ Lovaniensium* autor Anonymus,
 D. DUBOIS Professor Lovaniensis, & Marchio
 DE SARRETTO * prælium primi commiserunt: ho-
 mines ad dimicandum non modò non satis parati, sed
 ingenio & scientiâ prorsùs impares, qui, neque quâ
 viâ adversarium suum ritè oppugnarent, cognitum ha-
 bebant, neque verò etiam quomodò seiplos laceffiti
 defenderent.

Vix credebat Episcopus Meldensis, tum Anony-
 mum, tum D. DUBOIS (quoniam Facultas Theologica
 Lovaniensis doctrinæ laude semper floruerat) esse, ut
 præ se ferebant, Doctores Lovanienses. Itaque non des-
 perabat fore ut eos Facultas Lovaniensis esse suos ne-
 garet. Nam, ut ea omittamus quæ ab istis duobus fue-
 runt in Clerum Gallicanum protervè & intemperanter
 dicta, nihil aliud fecit Anonymus quàm priscorum Lo-
 vaniensium sententias, à se parùm intellectas, satis con-
 fusè colligere, quibus Summorum Pontificum nunc *su-
 perioritatem*, nunc *infallibilitatem* tueri se posse confide-
 ret. Sed commilito ejus D. DUBOIS, Theologus acer,
 idemque levis, tam sæpè tamque turpiter allucinatur,
 ut facilè crederes ejus opera fuisse ab adversario quo-
 dam, qui eum rideri vellet, sub ejus nomine confecta,
 nisi ipse se eorum operum Autorem profiteretur: ne-
 que Antonio ARNAULD † assentiri non possis eum ho-

* sive
 SARRETTO.

Anony-
 mus Lovaniensis.

D. DUBOIS.

† Lett. de
 M. Arn.
 cccxvij. T.
 v. p. 149.

minem vocanti, ut *contumeliosum*, ita *ridiculum scriptorem*: UN RIDICULE ET OUTRAGEUX ECRIVAIN.

Marchio
DE SARETTO.

Sed de Marchione DE SARETTO quid censebimus, qui nihil non iracundè scribat, qui jubeat *comburi* Episcopos Gallicanæ Declarationis Autores, fautores, approbatores? Quisquis unam aut alteram *Antigraphi* ejus paginam legerit, statim intelliget ab Equite illo Romano Theologiam ne primoribus quidem labris fuisse degustatam, qui etiam Latinæ linguæ rudimenta vix didicerat.

Quare nemo anxie quæsierit quid de talibus Autoribus tandem factum fuerit. Illi enim, vix paucis noti literatis, nullam gloriæ partem adepti sunt, ne eam quidem quam sibi quidam peperere, cum magnos viros lacessiverunt, ut sibi famam qualemcumque colligerent. Nam eorum libri in Bibliothecarum quibusdam angulis hæctenus jacent & ignobiliter delitescunt; ut non mirum sit Anton. ARNAULD de Curia Romanæ forte sic deplorasse: *Les Romains sont bien à plaindre, s'ils se croient bien défendus par les sieurs DUBOIS & CEVOLI* (hic CEVOLI ipse est Marchio DE SARETTO) *pour moi ce me seroit un préjugé qu'une cause seroit mauvaise, en voyant qu'on l'auroit mise en de telles mains.* Vide quæ nos de illis Autoribus annotavimus in *Append. lib. I. not. (m) & lib. II. not. (y)*

Let. ccxxj.
tom. iij. p.
408. 409.

D. ZELEPECHIMI.

Sed si quis, eâ, quâ par est, observantiâ sacrum Episcoporum Ordinem colit, is non poterit non dolere, turbæ tam contemptæ se addidisse D. ZELEPECHIMI Strigoniensem Archiepiscopum & Hungariæ Primate. Quippe ille, opinionibus Ultramontanis plenus, profilit in medium, censurâ configens Gallicanam Declarationem, quam vocat *erroneam, pestiferam & schismaticam*.

cam; tanquàm existimaret censuram suam eò fore gravio-
riorem, quò esset acrior & amarior. At vetus prover-
bium est: *Qui nimis probat, nihil probat.* Itaque eum Ar-
chiepiscopum spreverunt omnes immodicè sævientem: imò
ejus censuram adversâ censurâ confixit Theologica Facultas
Parisiensis; nèque perfecit Jesuita GONZALEZ, ille qui Strigoniensibus
nugis & injuriis pondus addere conabatur, ut non eam Archiepiscopi
censuram deleverit sempiterna oblivio.

Nondum ventum erat ad verum certamen; neque enim hostem
cominùs adoriebantur illi, quos suprâ nominavimus; sed tantummodò
insanis clamoribus, barbarorum more, terrorem injicere velle videbantur;
quorum clamoribus auditis, ne se commovissent quidem Patres Gallicani,
nisi alii quidam, qui re & nomine Theologi dici possent, in certamen
descendissent.

Venit primus Emmanuel SCHELSTRATUS, Bibliothecæ Vaticanæ
Præfectus, armis accinctus ad pompam magis fulgentibus, quàm ad
decertandum compositis. Ille pervetustos quosdam Concilii Constantiensis
manuscriptos codices, toti Orbi hætenùs ignotos, promit ex nescio quâ
Bibliothecâ, ubi dudum latuerant, quibus probare se posse putat, decreta
Constantiensia Sessionum IV. & V. quæ fundamenti loco ponuntur in
Declaratione Gallicanâ, fuisse pridem à Patribus Basileensibus adulterata.
Gravem profectò accusationem, sed temerariam & falsam, quam diluebat ipsa
Basileensium nota probitas & integritas. Neque verò Manuscriptorum
quatuor Schelstratianorum autoritas erat talis, ut labefactare posset
multò plurium Constantiensis Concilii codicum, quos Europæ Bibliothecæ
asservant, autoritatem. Sed quoniam SCHELSTRATUS mirâ confidentiâ co-

EMMA-
NUEL
SCHEL-
STRATUS,

dices suos objiciebat, ex quibus urgebat excusos omnes codices mancos esse & adulteratos, necesse videbatur accusationem novam, & eam quæ fucum facere posset, confutare. Ergò eam confutat Libro V. Meldensis Episcopus, & omnem eam rem persequitur eâ brevitate ac perspicuitate, ut eum dices totâ in virâ nihil aliud fecisse, quàm codices adire, excutere, conferre, secernere veros à falsis. Jam quidem Schelstratianas argutias Anton. ARNAULD satis refutârat; sed D. BOSSUET illo pressior, firmioribus etiam ac locupletioribus argumentis SCHELSTRATUM exagitat, multis quoque additis, quæ Anton. ARNAULD non attigerat: uno verbo D. BOSSUET unus rem conficit.

SCHELSTRATUS præterea Œcumenicum fuisse negat Concilium Constantiense, tum cùm Sessiones IV. & V. celebrabantur. Sed in eâ quæstione nihil suum profert; tantùm iterat argumenta *Bellarmini* & *Odorici Rainaldi*. Itaque eum habemus unâ cum illis Diff. præv. & Lib. V. & VI. confutatum.

D. CHAR-
LAS.

Interea dum SCHELSTRATUS inani operâ defudabat, & Œcumenici Concilii Constantiensis decreta irritis assultibus convellere nitebatur, duo profilierunt, D. CHARLAS & Jesuita GONZALEZ, ipso SCHELSTRATO in scholasticis concertationibus exercitiores. Erat D. CHARLAS Gallus Presbyter, qui, occasione quæstionis *de Regaliâ*, Romam profugus, ibi ediderat Tractatum infidiosè & fallaciter inscriptum: *De libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*; in quo Tractatu, vir omnium subtilissimus, Gallicanam Declarationem eo argumento impugnabat, quòd omnium sæculorum Traditioni, ut ipse affirmabat, penitè repugnaret.* Nos verò dolemus cum Meldensi Episcopo, à viro non mediocriter docto suscep-

* Vid. de
D. Charl.
Diff. præv.
libr. iv. v.
vj. x. xj. &
Corol. pass.

tam fuisse eam causam, quæ defendi, nisi malis artibus, non posset. Et quidem *in quæstione malè constituendâ ubique multa & graviter peccat*: quin etiam *ab universo quæstionis statu aberrat*, sive quæstiones infideliter tractârit, sive de iis à se non satis intellectis temerè & inconsideratè cum Clero Gallicano differere ausus fuerit. Hinc ab illo, ut sæpè observat D. B O S S U E T, *summa ipsa rei omittitur, aliena copiosissimè pertractantur*, neque ille *alia ferè sectatur quàm vana & extra rem*; ita ut operis non exigui, *post promissam tanto hiatus amplam Declarationis discussionem, vix tertia pars ad eam confutandam collimârit*; hinc *tot vera falsis, tot certa dubiis miscet*: hinc *non tam argumentatur, quàm lites movet, & cavillationibus atque inanibus quæstionibus Clerum Gallicanum vexat*. Omitto quòd *in fensio semper & amarulento animo dira & abominanda in Gallicanos Antistites jactit*. Nempè is homo, *qui amicissimus & erga Episcopalem ordinem obsequentissimus* credi velit, *hostilem animum ubique prodit, & Gallicanos Episcopos, sub reverentiæ specie, irrisos & invidiosissimè traductos incessit calumniis*. Denique ipse sui tam immodicus, quàm *inverecundus laudator, de tripode semper pronuntiat*, rem omnem peragit, aut *rationibus è proprio cerebro ductis, aut autoritatibus, quas quidem congerit multas, sed plerùmque vel perperam, vel extra rem allegatas, vel quas ipse mutilat*; ut nemini dubium esse possit, quin ille fucum facere voluerit imperitis, & vanâ eruditione speciosisque sermonibus Romanorum aures permulcere.

Doctos & attentos lectores non fallit eruditionis falsa & inanis species, quâ se circum vestire amant neoterici quidam scriptores, qui nos, quâcumque de re disputent, veterum testimoniis obruunt, quæ expendere ple-

rique lectores cùm non possint , facilè sibi persuadent talium Auctorum doctrinas , eas quoque quas Theologia recens nuper invexit , ab ultimâ antiquitate esse repetitas. Atqui D. CHARLAS is mos est perpetuus. Ille enim , si quæstio constituitur de Papæ supremo dominio , apud Concilia & apud sanctos Patres diligenter ea conquirat , quibus Papæ Primatus , qui Primatus non agitur , validissimè comprobetur : si de Pontificiâ infallibilitate controversia moveretur , exscribit eos locos , in quibus Concilia sanctique Patres , etsi infallibilitatem non nôrunt , de primâ sede magnificè ac reverenter se sentire professi sunt. Talem disputandi modum quicumque adhibent , illis non est difficile habere sanctos Patres sic tanquam errorum suorum suffragatores. Sed quàm facile est videre eos ingenio suo nequiter abuti , & fidem publicam religionemque ipsam violare ? Atqui tamen sic fecit BELLARMINUS , & si quos alios Gallicana doctrina nacta est adversarios ; quos præjudicatæ opiniones sic excæcant , ut in sanctorum Patrum dictis id sibi videre videantur , quod videre cupiant , sanctorumque adeò Patrum decreta ad suas opiniones trahant , cùm sanctorum Patrum decretis sua metiri debuissent ; ut , quanquam ingenii laudem consequuntur , non propterea non sint doctrinæ sanctorum Patrum rudes & ignari. Nam quî possis sanctorum Patrum veras assequi sententias , cùm eos legas , non studio intelligendi , sed libidine litigandi ; ut , cùm ambigua quædam verba repereris , de illis moveas controversiam , & rerum apud eos tractatarum serie neglectâ , in quâ fulget veritas , id avidè arripas , quod ad tuam opinionem detorquere

Dissertat.
sur Grot. p.
121. 122.

possis ? Quàm rectè igitur D. BOSSUET de talibus Auctoribus sic statuebat : *Peu attentifs aux principes , (ils)*
son

font plus curieux de citer beaucoup que de peser les passages dans une juste balance. C'est le sort de ceux qui demeurent contents d'eux-mêmes, quand ils croient avoir bien montré qu'ils ont tout lû & qu'ils savent tout.

Thyrſus GONZALEZ Societatis Jeſu Præpoſitus generalis, perversâ *probabilitatis* doctrinâ egregiè confutatâ nobilis, credit in Gallicanâ Declaratione ſe habiturum undè novos ſibi triumphos faceret. Quàm diſpares verò eos triumphos! Prodigio ſimile viſum eſt ab tanto viro tam levis armaturæ opus fuiſſe compoſitum. Armaturæ autem levitatem dabat, non ingenii mediocritas, ſed cauſæ infirmitas. Etenim error in quâcumque cauſâ vitium inſanabile eſt, cui nullum ingenium, nulla ars, nulla doctrina, nulla ſcribendi exercitatio mederi poſſit; & veritati neceſſe eſt aliquandò cedere omnia. Librum R. P. GONZALEZ quàm levis eſſet, viderunt ipſi Romani Doctores Summuſque Pontifex. Ex quo libro, ſi tollerentur paginæ oppletæ locis communibus, non quidem ineruditæ, ſed inutilibus, quas omnes Autor à BELLARMINO mutuatus eſt; ſi plurima argumenta, quæ quò ſubtiliora, è abſurdiora ſunt, & plerùmque aut res controverſas non tangunt, aut etiàm, velit nolit GONZALEZ, Gallicanæ doctrinæ favent; ſi denique illa errorum monſtra, quæ falſò attribuit Gallicanis Præſulibus, eum tu librum, quantus quantus eſt, illicò videas eſſe *librum triginta paginarum*. Vide quæ diximus de R. P. GONZALE lib. V. not. (e)

THYRSUS
GONZA-
LEZ.

Dum CHARLAS & GONZALEZ Declarationem Romæ oppugnabant, DAGUIRREUS Monachus Benedictinus, vir cum paucis tam doctrinæ quàm pietatis laude comparandus, Salmanticæ edebat volumen immenſum; quo Declarationis doctrinam à ſe everſum iri ſperabat:

CARDI-
NALIS DA-
GUIRREUS.

Erat opus festinationis plenum, in quo DAGUIRREUS quid Gallicani Episcopi dicerent, quid ipse dicere vellet, & quomodò id probaret, vix attendebat; unoque tempore lectoribus suis in seipso illustre exemplum dabat, quàm altè inhæreant nobiscum natæ & adultæ opiniones. Nempè earum opinionum, quas, ut & cæteri Hispani, quasi cum lacte suxerat, æstu abreptus, nihil sedatè, nihil tranquillè de Gallicanâ doctrinâ loquebatur; &, quod mirere, is vir in quo erat mirus candor & summa integritas, tamen Clerum Gallicanum nunquàm non falsò accusabat, eique affingebat errores, quos Galli omnes detestabantur; sic ut Gallicanam doctrinam à DAGUIRREO tot modis deformatam Episcopi nostri, qui ejus librum legebant, recognoscere non jam possent. Quin etiam Episcopos Gallicanos Monachus Hispanus hortabatur, admonebat, increpabat & contestabatur, ut ad meliorem se frugem reciperent, ne Traditionis semitas deserere pergerent, neve sanctorum Patrum de Ecclesiasticâ potestate doctrinam ampliùs oppugnare & convellere auderent. Quàm decenter hæc, Monachus ad Episcopos, & quàm verè. Vide si juvat. *Lib. V. not. (a)*

Cæterùm Curia Romana non reliquit sine mercede Monachum DAGUIRREUM. Nam quam purpuram Antonio ARNAULD destinatam fuisse ferebatur, eâ induit defensore suum DAGUIRREUM; quam quidem purpuram omnes optâssent non tali operi, sed ipsi viro, qui omni honore dignus esset, fuisse attributam. Jam enim de Ecclesiâ optimè meritus fuerat DAGUIRREUS, neque porrò destitit factus Cardinalis; multis nempè libris editis, qui hominem demonstrant cum veri & recti tenacem, tum in Criticâ non parùm exer-

citatum. Fuit ille deinceps omnium literatorum communis Mæcenæ, & boni cujusque patronus & defensor.

Cælestinus SFONDRATUS ex eodem sodalitiis Monachus, & apud Helvetios Monasterii San-Gallensis Abbas, is qui tum famosus, famosior deinde factus est, edito pernicioso illo libro, cui titulum fecit: *Nodus predestinationis dissolutus*, eâdem quoque viâ purpuram adeptus est. Ille enim posteaquàm *de Regaliâ*, deque Romani Pontificis supremo dominatu tam prolixè quàm intemperanter scripserat, stylum suum in Gallicanam Declarationem exacuit in longissimis illis dissertationibus, quas nos alibi summatim descripsimus. *Vid. dissert. præv. not. (d)*

CARDI-
NALIS
SFONDRATI
DATVS.

Eodem fere tempore, Joannes-Thomas ROCCABERTUS ex Dominicanorum familiâ, Archiepiscopus Valentinus, ipso CHARLAS, ipso CEVOLI immitior, Episcopos Gallicanos non tam oppugnabat, quàm immensâ voluminum mole veluti obruebat. Neque verò existimes tam amplum opus aliquâ saltem rerum serie ac perspicuitate commendari. Namque ROCCABERTUS tam confusus scriptor, quàm fraudulentus disquisitor, & acerbus conviciator, momenta causæ suæ ponderabat non rationibus, sed maledictis, quibus nostros Episcopos perpetuè insectabatur, ubique crepans *anathemata, orcum, tartara*, & alia feralia verba, *satque prostratos adversarios existimans, si eos tetris vocibus tanquàm pueros territaret*. Itaque non immeritò Meldensis Episcopus solito vehementiùs queritur de illo Autore, quòd non eâ moderatione quâ decuerat Episcopum, controversias tractaret, sed tanquàm exitiale bellum gereret; perindè quasi conviciari idem sit ac ratiocinari. Tales

D. ROCCABERTUS.

Dissert.
præv. n. v.

Thuan.
Hist. lib.
cxxxv. T.
vj. Edit.
lond. p.
347.

Autores, qui animos expugnare se posse his malis artibus putant, *Thuanus*, olim sic commemorabat: *Hodie in dissertationibus à moderatione verborum, quæ ubique servanda est, ad jurgia & convicia per contentionem ferè descenditur; quæ homines malè feriati & suo aliorumque otio abutentes, scriptis mandare minime dubitant, famam, cum benefactis nequeant, ex maledictis saltem aucupantes.* Ejusmodi homines, quos præterita sæcula non paucos tulerunt, nostra ætas parturit non minùs multos, qui quos ad obsequium cogere non possint, tyrannorum more opprimant; controversiæ causas non dirimant, sed gignant jurgia; veritatem non illustrent, sed obscurent. Eos Autores operæ pretium est ab Episcopi Meldensis exemplo docere, quonam modo in controversiis Ecclesiasticis versari Theologos oporteat.

III.
D. Bos-
Suet ingenium: e-
jus in scri-
bendo illo
opere cõ-
siliũ: for-
ma quam
delinea-
vit, &c.

Ille igitur cum ferret gravissimè ortas esse ex eâ Declaratione, quæ omnium animos conjungere debuisset, maximas per Orbem Christianum contentiones; propterea quòd clarissimam ejus lucem infirmiores quorundam Theologorum oculi ferre non possent, illud apud se reputavit: adhibenda esse ejusmodi remedia, quæ quantò leniora, tantò ad mitigandos animos salubriora essent. Quippe, inquebat, cur Gallicanam doctrinam exteri multi Theologi averfentur, causa est, non tam contumacia & superbia, quàm rei disputatæ insolentia & dogmatum nostrorum ignorantia. Et quoniam videbat Romanorum de Papæ autoritate falsas opiniones, non modò cum Romanis ingeniis esse natas, sed etiam aliquod fundamentum habere in ipsâ veritate, quanquàm malè intellectâ, non poterat non sentire quantæ molis esset opiniones tales revellere ex animis

hominum Romanorum. Itaque judicabat opus esse eo defensore, in quo cum plurimâ scientiâ & cum multâ differendi arte conjuncta esset summa moderatio: eo, inquam, qui rem tractatam cum verè ac dilucidè disputaret, tum etiam lenioribus verbis emolliret id, quod veritatis expertibus durum & asperum videri posset; qui convicia toleranter atque humanè ferret; qui mendacia veritate ulcisceretur, non injurias injuriis; qui sic in totâ controversiâ se gereret, ut fratrem decet cum fratribus infirmis, non ut cum apertis inimicis, quoniam veritatem vincere, non seipsum vellet; qui denique modestiam talem cum adhiberet, nihilominus exereret vires omnes veritatis, invictèque defenderet Gallicanæ Declarationis capita id docere tantum, *quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est*; opinioniones verò Ultramontanas nuper invecetas, ut novas esse, ita & falsas.

Vinc. Li.
rin. Côm.
j. cap. iij.
Bibl. SS.
Pat. rom.
vij. pag.
250.

Illud autem Meldensis Episcopus, quod cæteri Episcopi optimè videbant, ipse non videbat, se unum eum esse qui tali operi non esset impar. Nempè erat in Episcopo Meldensi ingenii ac doctrinæ mirifica indoles: erat animus patiens laboris studiorumque mirè tenax: erat in discutiendo summa diligentia, in enodando solertia, in explanando perspicuitas. Adde eum fuisse, si quis unquam fuit, maximè æquabilem & temperatum, in tolerandis aliorum vitiis lenissimum, in condonandis facillimum. Sed tantam operis molem cur detrectaret, causæ multæ erant. Quippe ei cura incumberebat regendæ Meldensis Diœcesis; erat defendenda adversus Protestantes Ecclesiæ causa; præterea respondendum multis consultationibus, quæ ad ipsum, tanquam ad Gallicanæ Ecclesiæ commune oraculum, undequâque mitteban-

tur. Itaque occupatior videbatur, quàm oporteret esse eum qui tale opus aggredereetur. Verumtamen Galli nostri non ignorabant, ut nullus eum labor defatigabat, utque jamdudum solebat à labore recreari ac refici alio labore; neque desperabant fore ut unus posset id perficere, quod multi ipsi impares, junctis etiam viribus, vix possent. Ergò boni omnes unâ voce postulârunt ut D. Benig. BOSSUET Gallicanæ doctrinæ Advocatus & Gallicanarum Libertatum defensor constitueretur.

Ipse Ludovicus XIV. qui inter cæteras multas virtutes, admirabili quâdam sagacitate persentiebat quid ingenia valerent, existimavit Meldensem Episcopum eum esse, quo defensore Clerus Gallicanus indigeret, ut collectam à Majoribus & hæctenùs conservatam doctrinæ & pietatis famam tueretur.

Inst. past.
de M. de
Troyes du
30. Sept.
1729. art.
xliij. p. 37.

Ergò eum jussit Ludovicus Magnus Cleri Gallicani patrocinium suscipere : *Cet illustre Evêque*, inquit Trecentis Episcopus, alter Jacobus Benignus BOSSUET magni Meldensis Episcopi Fratris filius, *entreprit par ordre exprès du feu Roi Louis XIV. de glorieuse mémoire, la défense de LA DECLARATION DU CLERGE' DE FRANCE DE 1682. dont nous avons remis-nous-mêmes un exemplaire entre les mains de ce grand Roi. Cet Ouvrage que l'Auteur a revû plus d'une fois, & peu de tems avant sa mort, doit être regardé comme un des plus précieux monumens de sa profonde érudition, de sa sagesse, de sa modération, & de sa piété, de son attachement à la Chaire de S. Pierre & à l'unité, & de son amour pour l'Eglise, pour la vérité & pour la paix. C'est ce qui le rend d'autant plus digne de voir le jour, & ce qui nous fait espérer qu'on ne le refusera pas plus long-tems aux vœux de toutes les personnes qui aiment véritablement l'Eglise & l'Etat.*

Hæc breviter Trecensis Episcopus de Meldensis Episcopi Tractatu. Ille, ut jussus erat, nullâ morâ interpositâ, operi incubuit, ne Ludovici Magni summæ de se expectationi non responderet.

Is porrò erat D. BOSSUET, qui, cum cæteris Galliæ scriptoribus præstaret dicendi ubertate & copiâ, tum nullum in eâ arte haberet parem, quâ arte quidquid tractabat, in eo imprimebat vestigia quædam & roboris & majestatis, atque etiam conjunctæ cum majestate amœnitatis. Quippe scribebat nullo apparatu, planè ac dilucidè; erat sententiarum placidus lenisque cursus, & orationis non fucatæ naturalis nitor, quo celabatur scribentis industria & operosa concinnitas. Et quidem in ejus libris tam apta sunt verba rebus & res verbis, ut crederes omnia ex sese, nullo Autoris labore, in suum locum profiliisse. Tamen, id quod mirere, hunc Tractatum suum multis lituris, propriâ manu factis emendavit, suo exemplo docens, non satis esse operi absolvendo ingenium & doctrinam, nisi accedat ea ultima diligentia, in quâ Autor, sui ipsius censor castigatorque, ea omnia accuratè retractet, quæ sibi medio in meditationis æstu & scribendi celeritate exciderunt.

D. BOSSUET diligentia.

Eò autem minùs primis ille operum suorum curis indulgebat, quò acutiùs bonum à meliori secernebat. Itaque ejus summi judicii laus erat, quòd abundantiam suam primam plurimâ liturâ coerceret; cùm contra signum sit mediocris judicii lituras nescire, & schedas malè natas nec politas mittere ad Typographos. Nam ut exigui ingenii est sibi plus æquo confidere, ita ingenii excellentis, animadvertere sæpè in seipsum, & opus suum incudi reddere.

Hunc verò suum Tractatum Meldensis Episcopus sæ-

piùs retractans , hoc tandem perfecit , ut assequeretur argumentandi & gravitatem & perspicuitatem , & ut , si fortè brevis est , non sit obscurus ; si disputando acer , non nimius ; si elegans , non fucatus ; si denique abundans , non redundans nec confusus.

Porro D. BOSSUET , qui nullum opus , nisi priùs à se diligenter recognitum , publici juris esse voluit , in illo , de quo tractamus , castigando , majorem adhibendam esse diligentiam intellexit ; tum quòd causæ gravitas id postulabat , tum etiam quòd arduum erat , in Traditione omnium sæculorum sapiùs peragrandâ , de rectâ viâ nunquam deflectere.

Ejus eruditio.

Miraculo simile est tantam tamque multiplicem eruditionem in eo Episcopo fuisse , quem tot negotia , totque varia munia à studio sæpè avocabant & abstrahebant , ut legere ille non cursim , sed accuratè infinitos libros potuerit , quorum non pauci nomine tantùm multis literatis noti sunt , vel iis , quorum una cura est libros legere ac evolvere.

Bell. de
Script. Ec-
cles. an.
1446.

Alphonsum *Tostatium* Abulensem Episcopum multâ scientiâ conspicuum *Bellarminus* admirans exclamabat : *Hic est stupor Mundi*. Quantum igitur idem obstupuisset in doctrinâ plurimâ Episcopi Meldensis , cui Sancti Patres , cui Concilia , cui Historici , Scholastici , Autores tam sacri quàm profani æquè noti essent ; qui omnia sæcula sic mente complecteretur , ut in unoquoque vixisse eum credas ; qui varia scientiarum genera , quorum unum apud posteros non mediocriter posset commendare , ita calleret , quasi animum suum totum ad unum genus unicè contulisset. Nempè vir studiosissimus & doctrinæ cupidissimus omnia intervalla negotiorum ad studium conferebat ; cùmque ipsi inesset ingenii vis maxima & optima

tima memoria, res difficilioreſ ſtatim aſſequabatur, & quod ſemel didicerat, nunquam dediſcebat.

Hiſ tantis ſtudiorum naturæque ſubſidiis adjutus D. B. BOSSUET habuit comprehenſam & cognitam penes ſe totam antiquitatem, quam tu, illo duce, obire tutò poſſis; quia eam ille quandiù vixit peragravit; imò in eâ vitæ ſuæ dieſ totos commorabatur.

Enimverò plena eſt ſummæ eruditionis Gallicanæ Declarationiſ iſta *deſenſio*, quæ tot abundat exempliſ ex antiquitate petitiſ, ut ſolæ Autorum & librorum allegationeſ volumen non exiguum implerent; in quibuſ tamen allegationibuſ nullam videas glorioſam oſtentationem; quia nihil, niſi opportunè & in loco, allegatum; ut appareat adverſariorum ejuſ Theologiam turgidam eſſe & inflatam, ejuſ ſanam & ſucci plenam, alteram curioſam & contentioſam, alteram brevem, ſobriam & accuratam. Et quidem tantâ cautione ab iſ abſtinebat, quæ eſſent inutilia, ut vix credibile ſit tam breviter allegari ab eo potuiſſe omnem Traditioniſ ſeriem, pro Gallorum doctri-nâ de tot capitibuſ contra eorum adverſariuſ teſtificantem. Quòd ſi quiſ propter molem hujus voluminiſ dubitabit brevem fuiſſe in eo componendo Epiſcopum Meldenſem, dubitationem omnem tollet, tum rerum tractatarum infinita multitudo, tum adverſariorum, ut infinitæ; ita argutæ ſophiſticâ ſubtilitate difficultateſ, quæ explicare & confutare oportebat. Prætereà, ut ait præclare Auguſtinuſ, *Fit neceſſitateſ copioſiùſ dicendi plerùmque reſ claræ, velut eaſ non ſpectantibuſ intuen-dæſ, ſed quemadmodum tangendæſ palpan-tibuſ & conſpicientibuſ offeramur.*

Ejuſ bre-
vitateſ &
conci-ni-
tateſ.

Aug. de
civ. lib. ij.
cap. i. T.
vij. Ben.
p. 31.

Diximur de Epiſcopi Meldenſiſ magno ingenio, mi-
rificâ doctri-nâ & ſummâ concinnitate; nunc breviter

Ejuſ mo-
deratio,

dicendum de ejus bonâ mente & magnâ indole mansuetudinis & humanitatis. Nam quis non miretur ejus patientiam & moderationem, cùm eum animadvertat adversarios habere eos homines, qui disputandi & conviciandi nullum modum tenebant; qui Gallicanam Declarationem non tam impugnabant, quàm Gallicanos Præsules atrociter laceſſebant. Poterat nullo labore eos furiosos proponere omnium virorum doctorum irrifioni ac contemptui, qui non minùs absurdis quàm falsis de Papæ dominatu & infallibilitate doctrinis, ejus veram potestatem, & in docendo autoritatem labefactabant, Ecclesiæque ipsius statum & antiquum ordinem convulsam ibant. Tamen eam semper adhibuit à magnitudine animi ductam moderationem & humanitatem, ut eorum vitia plerumque silentio premeret, eorum virtutes, si quæ fortè erant, magnificè prædicaret. Quapropter sæpè eum videas *Bellarmini, Odorici Rainaldi, Jacobatii, Palavicini*, & aliorum, qui Ultramontanarum opinionum, ut nimii, sic improvidi defensores fuerunt, laudes celebrantem. Quoties verò honorificè appellat, non modò **DAGUIRREUM, GONZALEM, SCHELSTRATUM, SFOND RATUM**, sed ipsos etiam **DUBOIS, CHARLAS & ROCCABERTUM**, qui, propter suam proterviam & maledicendi libidinem, omni indulgentiâ indigni videri potuissent. Quòd si eum causæ suæ & justæ defensionis necessitas eò adigit, ut talium Autorum impotentiam castiget & errores redarguat, tum eum videmus facere invitè ut personam gerat reprehensoris; itaque verbis lenioribus objurgationem suam temperare, aliquandò suos admonere lectores, improvidè, non consultò falsa dogmata imbibissè nostræ doctrinæ adversarios, & cùm fundamenta errorum jacerent, non satis animadver-

tisse quid ex quo sequeretur ; cujusmodi reprehensione adversùs homines tales, nihil erat mitius & temperatius. Utinam verò , eo exemplo duce , Ecclesiasticæ controversiæ sic tractarentur , ut veritas , amotis partium studiis , quibus obscuratur , emergeret tandem & in clarissimâ luce versaretur.

Neque enim existimandum Theologicas concertationes propterea languere , quia tenetur in disputando modus. Quippe habet suos nervos sapiens & ratione temperata disputatio. Et famæ ipsorum suæ illi Autores malè sanè consulunt , qui ne sua scripta langueant , adversarios suos dictis & maledictis insectantur. Nam quàm indignum Theologi gravitate non sibi temperare , non abstinere ab injuriis inferendis ; perinde quasi errores tu confutare non possis , nisi etiam fueris in reprehendendo asper , in provocando irâ impotens. Est amica veritas charitatis : non vult defendi sine charitate veritas : adhibet veritas charitatis aculeos , non districtos partium infensarum gladios ; pungit leviter , non lethale vulnus infert ; non vi & impetu fertur ; non ingeminat ictus ; non vulnerat , nisi ad sanandum ; vulnera lenit mitigationibus , oleum infundens ; increpans ut eripiat errores , non ut famæ noceat ; ulcera sanans , non animos exulcerans ; amari cupiens , non dominari.

Tales disputandi leges sequebatur Episcopus Meldensis , à quibus mirum quantum abfuere hodierni quidam Theologi , quos scribere iracundè paginæ ipsorum singulæ docent , & injurias potiùs suas ulcisci , quàm pro veritate certare. Nam quid eos censemus , quos sæpè videmus adversariorum suorum dicta in pejorem partem interpretari , errores affingere , qui ex eorum scriptis non sequantur , eorum peccata , si qua deprehendunt , exag-

gerare , nihil fani apud eorum scripta reperire ?

August.
ferm.
ccclviii.
n. 1 tom.
v. p. 139.

Præclare Augustinus : *Non vincit nisi veritas : victoria veritatis est charitas.* Quicumque igitur artibus iis, quas ira & maledicendi libido subministrant, veritatem defendi posse putant, exquisitos quos habent cibos malè condiunt, causam debilitant suam, & amittunt omnem fidem. Cavent enim Lectores ab iis Autoribus qui time-ri volunt; nec non apud eos suspicio movetur, tales homines securitatem & arrogantiam affectare, ne afflicta ipsorum ac desperata causa videatur, ut ille apud Poetam *miles gloriosus*, qui quantò erat ignavio, tantò erat verbis jactantior. Nonne decuerat, quomodò amicitiam non dissolvunt amicorum concertationes, sic inter Catholicos amicè tractari controversias ?

Sed neque tu credas, quia controversiæ amicè tractantur, imminui veritatis vires. Nam contra est; & veritas in mentes hominum quàm se leniter insinuat, tam facilè medetur erroribus. Nolumus enim moderatione elevari veritatem, sed eam disputari consideratè ac humanè, ne tu adversarios tuos, dum stylo uteris acerbiori, facias in defendendo errore contumaciores. Et maledicendi libido aperit Autoris morositatem, non disputandi industriam; obscurat, non illustrat causæ bonitatem; ut sæpè fructus ex opere bono nullus percipiatur. Ergò magnopere mirandum, Autores eos, qui nunquam non iracundè scribant, suos tamen habere lectores, imò etiam suos, quod maximè dolemus, approbatores.

Quàm longè abesset ab tali maledicendi prurigine Episcopus Meldensis ne unus quidem Cleri Galliani *defensionis* Lector non judicabit. Cujus exemplo respiscere deberent benè multi hodierni Theologi,

qui nunc etiam intra Ecclesiæ Catholicæ ipsa septa, contentione tantâ animorum decertant, ut eos crederes non Theologiæ, sed malevolentia magistros; quippe cum quid Deo, quid suæ & adversariorum famæ, quid pudori & honestati debeant, penitus oblivisci videantur, & victorias suas, non rationum pondere, sed conviciorum acumine metiri. Qui si aliquid veræ laudis hâc viâ consequi se posse existimant, multum falluntur. Nam quantum sui sæculi omnes Autores Meldensis Episcopus ingenii acie & doctrinæ ubertate superabat, tantò eum nunc boni omnes habent admiratione digniorem, qui cum errores vinceret, sibi etiam imperaret, ita decertans *ut, id quod decet in talibus causis maximè provideri, charitas custodiretur & veritas defenderetur.*

Leo Mag.
ep. xxj. ad
Flav. al.
viiij. c. ij.

Præterea Episcopus Meldensis, ut mox Trecensem Episcopum dicentem audivimus, sese ubique ostendit in defendendâ Gallicanâ Declaratione *Sedi Apostolicæ addictissimum, unitatis amantissimum & Ecclesiæ studiosissimum.* Malè consulunt Romanæ Sedi Ultramontani Doctores, dum falsos ejus titulos & falsa jura comminiscuntur. Sic enim Sedis Romanæ legitimam potestatem odiosam reddunt hæreticis, Catholicis ipsis penè contemnendam. Non cohonestatur, mihi crede, sed dehonestatur nostro mendacio Petri Sedes. Quis ferat Ultramontanos illos, qui Papali auctoritati non tantum Ecclesiam universalem subjiciunt, sed etiam omnia totius Orbis Regna & Imperia? Ego verò audire mihi videor Oratorem quemdam, qui Senatorem eximium cum laudaret, ejus veram potestatem ab legum imperio derivatam, non modò nullis finibus coerceret, sed insuper eum fingeret fuisse & belli & pacis arbitrum

Ejus studium erga Sedem Petri & unitatem. Instruct. &c. loc. sup. cit.

* In cri-
minibus,
non in pos-
sessionibus
potestas
vestra...
Habent
hac infir-
ma & ter-
rena judi-
ces suos
Reges &
Principes
terra. Ber-
nard. de
Conf. lib.
j. cap. vj.
tom. j. p.
412.

Vid. Ex-
pos. de la
foi de l'E-
glis. Cath.

supremum; perindè quasi propriis laudibus Sedes Ro-
mana non satis commendetur; cùm potestatem habeat
spiritalem, * quæ terrenis potestatibus tantò est supe-
rir, quantò præstant cœlestia terrenis; quæ ita est su-
prema, ut à solâ Christi & universalis Ecclesiæ potes-
tate pendeat; quæ cæteras sibi obnoxias habet spirita-
les potestates, quæ Ecclesiasticæ unitatis commune cen-
trum, omnes Ecclesias unitate consociat; quæ denique
Christi Domini particula est supremæ potestatis, quam
tradidit moriens Apostolis, & præcipuè Principi Pe-
tro in terris exercendam. Sed si tu omnem Ecclesiæ po-
testatem in unum Papam contuleris, aliam etiam ad-
dideris temporalem, quam Christus in terris nunquam
exercuit; vide ne non sis Papæ eximius laudator, sed
turpis adulator. *Le Siège de Pierre*, inquit Meldensis
Episcopus, *n'a pas besoin de notre mensonge. Son éclat
naturel lui suffit, sans qu'il faille l'orner & le farder
d'un faux brillant qui le défigure.*

Utinam verò ad hujus Magni Episcopi exemplum se
componant Theologi & Canonistæ, seu Gallicanas Li-
bertates tuentur, seu in Papæ decretis aut Bullis quæ-
dam reprehendunt; nec Curix Romanæ errores cùm
confutant, Summum Pontificem lacestant. Pontificum
Romanorum errores Meldensis Episcopus nunquam
coarguit, nisi invitus & causæ necessitate compulsus:
tantâ religione tenebatur Sedis ejus, quâ nulla in ter-
ris major est & augustior, nedum eam vel verbo vio-
laret; usque eò ut illud ipsum quidam in eo vitupe-
rent, cùm dicant adulari eum Romanis Pontificibus.
Sed longè distant adulari & respectum habere. Nam si
privatorum hominum respectum non habere sine justâ
causâ non debemus, quam putamus esse justam cau-

ſam, cur eum, qui Eccleſiæ caput eſt & omnium noſtrûm Pater, laceſſamus & iritemus.

Cæterùm quòd Scriptum id ſuum ſummâ moderati-
ne temperavit D. Ben. B O S S U E T, nihil inde perit
veritati. Exemplo eſt id quod paſſim docet, Romanos
Pontifices non eſſe erroris immunes, non fuiſſe *Libe-
rium*, non *Honorium*, non alios, qui non modò erra-
bant, ſed in errorem ſuum trahere Eccleſiam conaban-
tur, cùm decreta quædam dogmatica, à veris dogma-
tibus omninò aliena, ederent, quæ ſuæ Sedis autori-
tate munirent, nec eis eſſet pudori errorum fieri docto-
res. Nam quid aliud erat quod diceret? Niſi eum cre-
dis addere debuifſe id, quod hæretici (à quibus non mul-
tùm abſuère Catholici quidam) dixerunt: Romam fac-
tam nunc eſſe proſtubuli ſedem, nullamque jam partem
habere ſanitatſ; Papam eſſe Antichriſtum; nihil dein-
ceps boni de illâ Curiâ ſperandum, quæ ſit flagitiis om-
nibus contaminata, omniumque magiſtra errorum. Hanc
tu projectam ſcribendi audaciam putas addere orationi
vires? Adderet quidem hominis phrenetici, qui dum
brachia in auras jactat & multa movet, nihil promovet,
ac vires ipſe ſuas debilitat & conſumit, non ſani & benè
conſtituti. Vires ſuas Epifcopus Meldenſis veritati refer-
vabat: pugnat caute ac ſapienter: parcebat injuriis,
criminationibus, dicteriis; & eò vincebat certius, quò
moderatiùs diſputabat.

Si quis Catholicus homo Apoſtolicam Sedem revere-
tur, idem ſtudioſus erit conſervandæ concordie Eccle-
ſiarum ſive unitatis; & quoniam tenax erit concordie
ac unitatis, fieri non poteſt quin diligat Eccleſiam, nec
ſuum eſſe reputet, ſi quid Eccleſia commodi ferat aut
detrimenti patiatur. Hæc verò illa præcipua laus eſt Epif-

copi Meldensis, qui nihil habuit antiquius, quàm ut Ecclesiæ utilitatibus inferviret. Rem dico Catholicis omnibus notam. Neminem habuimus qui res Ecclesiæ feliciter gesserit, qui salutem perditorum fratrum procurârit ardentius, qui plures ad unitatem veritatemque revocârit. Quippe erat in eo mira, ut oris comitas, ita sermonis affabilitas; erat amor sincerus veritatis; erat magna cautio dogmatum ab opinionibus secernendorum; quæ res hæreticos homines ad eum sæpè alliciebat, faciebatque ut eos non multo labore ad Ecclesiæ castra revocaret.

Neque segnior ad Ecclesiam defendendam fuit, tum cùm orta est Declaratio Gallicana, & hujus Declarationis occasione, de Ecclesiasticâ potestate controversia. Nam tum maximè in eo totus fuit, ut Ecclesiam qualis est exhiberet, futurum sperans ut hæretici, qui eam non nôrant, ejus speciem tandem agnoscerent, utque ad eam, ut in salutis portum se conferrent. Magnus in cæteris rebus Episcopus Meldensis, seipso major videtur, Ecclesiam germanâ effigie expressam pingens, & tanquam tabulam benè pictam in bono lumine collocans, cùm docet eam Ecclesiam, seu in terras omnes dispersam, seu in Concilio generali repræsentatam, jura ea tenere, ex quibus cæterarum potestatum Sedisque ipsius Romanæ jura pendeant: per eam propagari, & in omnes Ecclesias & in omnia sæcula doctrinam, quam à Christo sponso suo nascens accepit: per eam dirimi & sedari controversias; nec mutabilem esse, ut humana sunt ingenia, sed sui usquequâque similem, & à Deo immutabili æternam habere stabilitatem: per eam perpetuâ Traditionis serie arma subministrari, quibus defendatur veritas, simul debellantur à *dextris* & à *sinistris* erro-
rum

rum doctores & frangantur hærefes, non modò præfentes, sed & futura: denique apud eam, five Concilia, five sanctos Patres, omnibus & temporibus & locis eandem tenuisse de singulis dogmatibus doctrinam. Quod cum facit Episcopus Meldensis, iuvat eum audire adversarios suos coarguentem, qui cum ipsi inconstanter disputarent, neque antiquitatem satis cognitam haberent, pugnam quamdam inducerent Concilii cum Concilio, Patrumque cum Patribus; ex quâ pugnâ sequeretur Ecclesiam sanctam uno eodemque Spiritu jam non moveri, aut Christum Dominum Ecclesiæ suæ habenas aliquandò reliquisse. Ita igitur causam suam defendebat Episcopus Meldensis, Ecclesiam ubique demonstrans, ut unam, ut supremam, ut ab errore longè remotam. Quam Ecclesiæ indolem cum apud eum videmus veritatis certâ notâ insignitam, fieri non potest quin Ecclesiam Catholici sanctiùs venerentur, ipsi hæretici non contumaces eam amplectantur, nec vituperationem justam subeant qui ejus tantam auctoritatem aspernantur, nec testimonio credunt, non modò Orbis qui nunc est, sed ejus qui omnium fuit sæculorum.

Non quòd non aliquandò extiterint sanctorum Patrum discrepantes variæque sententiæ. Sed distinguebat, ut jam diximus, opiniones ab decretis seu dogmatibus, neque quidquam pro dogmate habebat, nisi de quo sanctorum Patrum summa fuisset concordia; cætera in medio relinquebat, & sæpè iterabat, opiniones varias fraudi esse non debere Catholicæ unitati. Et quanquàm in quæstione de Ecclesiasticâ potestate, Ecclesia Gallicana suæ doctrinæ duces habeat & sequatur omnes sanctos Patres, tamen quia quæstio *magnis altercationum nebulis involuta erat*, ut verbis utar Augustini, de eâ Meldensis Episco-

Ejus in
scernendis dog-
matibus
ab opinio-
nibus sin-
gularis
cautio.

pus pacificè disputabat; & cùm intelligeret quàm difficile esset sententias Gallorum & Ultramontanorum tam varias conciliare, summè enitebatur ut ne proptereà exorirentur in Ecclesiâ dira certamina & perniciosi motus animorum. Quapropter interdum excanduit summi viri semper lenitas, cùm temerarios illos scriptores confutaret, qui Cleri Gallicani doctrinam hæreseos notâ inurerent. Nam ipse Ultramontanas opiniones, quas sentit esse falsissimas, nullâ tamen censurâ lædit, non dubitans Catholicorum opinionibus, quànquàm falsis, non labefactari fidem, & positum volens esse omnibus Theologis hoc fundamentum: *Credo Ecclesiam Catholicam*; quo in fundamento collocatur dogmatum confessio, non opinionum, quæ variare possunt, salvis dogmatibus.

Cùm in omni Autore laudanda est talis disputandi moderatio, tum maximè in eo, qui sit ingenio & plurimâ doctrinâ præcellens, ut erat Meldensis Episcopus. Nam jus ejus fuerat, si cujus unquàm fuit, velle ut sua decreta rata essent. Sed cæteris quantum præstabat, ita longè ab eo aberat, ut Theologus imperiosus esse videretur, & tanquam in sacrâ Republicâ, fratrum suorum tyrannus. Et talis est natura ingenii solidi & excelsi, contraria mediocris & infirmi; nam cùm veri specie decipitur, neque in quæstiones altè penetrat, quid suæ sententiæ noceat non facilè videt, & erroris sui causam vix aliquandò introspicit; ex quâ ingenii infirmitate sumit vires superbia & audacia. Quippe ingenii vulgaris est, ne suspicari quidem se aliquo errore fuisse deceptum; ejus est sentire ac dicere doctrinam suam esse perspicuam & evidentem, mirari adversarios suis decretis non stare, non frangi rationum momentis; ejus est clamare sic tanquàm adversus hæreses, & pro certo ha-

bere adversarios suos esse non confutandos, sed contemnendos. Quod genus ingeniorum, quoniam non rarum est, sæpè videmus decreta condere ac dominari eos Autores quos minimè decuerat, eosdemque esse sæpenumerò causæ non bonæ acerrimos defensores, ne bonæ quidem satis paratos propugnatores.

Atqui tales ferè fuerunt Gallicanæ Declarationis adversarii, qui partium studiis plus addicti, quàm viros doctos oportuerat, suas opiniones dogmatum loc ocredi jubent, Gallorumque doctrinam non satis cognitam diris proscindunt modis & execrantur: tales, inquam, ROCCABERTUS & ejus approbatores, qui verbis duris ac inauditis Summum Pontificem cohortantur, ut *impiam juxta & detestabilem Gallicanorum Præsulum doctrinam confodiat*. Porrò Meldensis Episcopus hos inter Ultramontanos immodicè sævientes & Gallos nonnullos, qui Declarationis capita certâ fide tenenda esse dicunt, & contrariam doctrinam hæreseos damnant, medium tenens iter, ipse invictissimè probat Gallorum doctrinam certam quidem esse, adversariorum falsam; sed tamen hæreseos notam inuri iis doctrinis non licere, quas Ecclesia adversus hæreses vigilantissima tradi ac defendi non vetat, quasque Apostolica ipsa Sedes, cujus in hâc controversiâ res agitur, æquo animo videt in utramque partem disputari. *Etenim*, inquit D. BOSSUET, *privatorum Doctorem proprio arbitrio, nullâ autoritate fundata decreta, in censuram conferre publicam, alienum ab Apostolicâ gravitate videbatur*. Quæ verba è lubentiùs referimus, quòd sanctæ Sedis sapientiam & moderationem non parùm commendant.

Nunc dicendum nobis est de hujus operis formâ eâ quam D. BOSSUET delineavit, deque alterâ, quam sequi sibi aliquandò proposuerat.

d ij

Dissert.
PRÆV. n. x.

De formâ & divisione hujus operis.

Primam operis recognitionem & formam offert Editio quæ prodiit an. 1730. nisi quod illa Editio adeò mutila est ac manca & mendis typographicis tot tamque fœdis deformata, ut publicis utilitatibus vix intervire unquam possit.

Sed cum multa intervenissent, de quibus mox dicemus, & cum D. ROCCABERTUS immensa sua volumina, & suas dissertationes Abbas San-Gallensis edidissent, constituit Autor hanc operis formam delineare, quam exhibet hæc nostra Editio; id est eos libros qui in Editione an. 1730. tres primi sunt, tollere, dissertatione præviâ eos supplere, reliquum opus in tres partes distribuere.

Verùm enimverò nos, quos libros tres suppressere volebat, quoniam eorum summam prævia dissertatio complectitur, ne Lectoribus id fraudi esset, non sustulimus; sed ad calcem Tomi II. rejecimus, ut Appendicis loco essent. Nam illi tres libri non paucas res continent, quæ in dissertatione præviâ habere locum suum non potuerunt, quæque sunt non parùm utiles & ipso genere excellentes.

Ex libro autem eo, qui supra dictæ Editionis quartus est, cogitabat, ut quidem credimus, tollere ea omnia quæ Gregorium VII. tangebant, ne videlicet inauditâ ejus audaciâ & arrogantiâ infirmiores animi læderentur; cætera ad frontem ponere libri ejus, qui ejusdem Editionis quintus est, & eum quintum facere primum. Nam eum ipsum quintum propriâ manu inscripserat, *Liber primus*, sextum, *Liber secundus*, & sic reliquos, quibus apposuerat numerorum notas eas quas nos exequuti sumus. Sed quoniam librum quartum reliquit integrum, & res quæ in illo tractanturcum rebus li-

bri sequentis necessariâ cognatione connectuntur, non potuimus hos duos libros non in unum componere quos tamen in duas sectiones dividimus, ut liber qui in Editione 1730. quartus est, in nostrâ Editione prima sit. libri primi sectio; quintus vero, ejusdem libri primi sectio secunda:

Videri quidem potest liber XI. in alienum locum coniectus, & septimus esse debere, tum ut rerum tractatarum series seruetur, tum ne defensio Capitis IV. Declarationis antecedit Capitis III. defensionem.

Tria responderi possunt. 1.º. Quanquàm talis ordo librorum nonnullam ordinis perturbationem haberet, nihil indè accidere detrimenti; quia ordo librorum qualiscumque sit, manent eadem res in singulis libris tractatæ.

2.º. Quoniam Caput IV. Declarationis tangit Ecclesiasticam potestatem in iis quæ ad fidem spectant, tertium eandem potestatem in iis quæ ad disciplinam, Meldensi Episcopo visum fuisse, quæ ad fidem pertinent prius tractanda esse, quàm quæ ad disciplinam.

3.º. Tertiam causam afferri ex ipsius consiliis ultimis petitam.

Constituerat enim Meldensis Episcopus, omisâ Declaratione, causam suscipere doctrinæ universæ tum Universitatis Parisiensis, tum Cleri Gallicani de potestate Ecclesiasticâ. Quo semel constituto, non erat cur in tractandis controversiis illum ordinem sequeretur, quem ipse in conscribendis Declarationis capitibus olim fuerat sequutus. Quare autem Declarationis capita non jam speciatim tangere vellet, causæ tales extiterunt.

Quo tempore libri S F O N D R A T I & R O C C A B E R T I, nuper in vulgus editi, Episcopum Meldensem compulerunt ut dissertationem præviam componeret, erant in-

ter Romanam Curiam & Clerum Gallicanum bella jam composita. Conditionem pacis Curia Romana fecerat talem: Bullas suas se concessuram iis, quos ad Episcopatus & ad Abbantias Galliaë Rex destinârat & nominârat, modò illi declararent, *mentem suam non fuisse in Comitibus quidquam decernere, aut peculiarem fidem condere.* Quam pacis conditionem cùm Curia Romana instantiùs urgeret, intellexit D. BOSSUET Romanis Pontificibus Declârationem Gallicanam vehementer displicuisse. Ergò is vir, qui pacis, si quis unquam fuit, erat amantissimus, nullas condiciones ad pacem coagmentandam respuendas ratus, modò integra veritas maneret, statim apud se definivit, ut auribus Romanorum tenerioribus parceret, deleret ex suo opere hunc titulum: *Defensio Declarationis Cleri Gallicani*, illum novum faceret, qui nunc est dissertationis: *Gallia Orthodoxa, sive vindiciæ scholæ Parisiensis totiusque Cleri Gallicani*, Gallicanam doctrinam defenderet, sed tamen omitteret *Declarationis defensionem*, quia Romani sibi persuaserant Declarationem fuisse eo animo factam, ut *fidei quedam nova formula, canones fidesque peculiaris, conderentur.* Titulum igitur mutabat, non res tractatas. Nam quam doctrinam in Declaratione expresserat, eandem Majores nostri *sententiam scholæ Parisiensis* & vocitabant & egregiè defendebant.

Vid. Diff.
n. VI. X.

Ut primùm præviam dissertationem legimus, non dubitavimus consilium tale ab Episcopo Meldensi fuisse non modò susceptum, sed perfectum. Nam cùm eum in dissertatione videremus disertis verbis sic dicentem: *Abeat Declaratio quò libuerit; non enim eam..... tutandam hęc suscipimus* incredibile videbatur huic dissertationi addidisse eum ejus Declarationis defensionem, quam in

Dissert.
n. X.

ipsâ dissertatione, tanquam infectam haberi non noller.

Nostræ opinioni accesserunt novæ conjecturæ ex diario eo quod D. LE DIEU, qui Episcopo Meldensi fuit à secretis, composuit; quod diarium unà cum codicibus *defensionis* nostræ fidei Trecentis Episcopus commiserat, & in quo sic legitur: *M. de Meaux m'a dit ce matin 28. Septembre 1700. en remuant ses papiers, qu'il veut mettre incessamment la dernière main à son ouvrage DE ECCLESIASTICA POTESTATE, qu'il intitule à-présent GALLIA ORTHODOXA, &c.*

Journ.
Cod. E.
circ. me-
dium.

In altero autem ejusdem diarii loco: *Le 22. Septembre 1701. M. de Meaux m'a demandé son traité DE ECCLESIASTICA POTESTATE, dont il a seulement retenu les premiers livres de la dernière révision & correction, sous le titre de GALLIA ORTHODOXA, contre Roccaberti, &c.* Significat D. LE DIEU præviam dissertationem, quæ defensionis trium priorum librorum loco erat. Nam in eâ confutatur ROCCABERTUS; qui in reliquo opere ne semel quidem nominatur.

Ib. Cod.
G. P. I.

His ferè omninò persuasi fueramus, codices, qui in nostras manus venerant, non eos esse, quos Meldensis Episcopus ultimò recognoverat; quanquam omnibus propè paginis multa ipsius manu animadversa & addita videremus. Itaque Trecentem Episcopum adivimus; ab eo sciscitaturi, quos codices habebamus, an illi ipsi essent, quibus ultimam manum Episcopus Meldensis addidisset. Dubitationem omnem sustulit Episcopus Trecentis. Nam nobis amicè respondit, se valdè mirari, non ei nos omnem fidem habere, neque animo reputare quàm suâ interesset Patru sui opus sincerum in lucem prodire: nos habere operis ejus codices qui supererant omninò omnes, neque ullos sibi fuisse unquam cognitos aut vi-

fos: nos tamen non fuisse malè auguratos; nam Episcopum Meldensem consilium cepisse tale, quale is in suâ dissertatione præ se tulit; sed ne id perficeret, fuisse eum & multis negotiis & malâ valetudine impeditum: quare insistendum esse in iis codicibus quos ipse ad nos miserat, quos esse sinceros & ultimis ex curis profectos persuadebant, tum multæ correctiones autographæ, tum etiam plurima additamenta, quæ manu propriâ Episcopus Meldensis exarârat.

Cæterùm judicare ex antedictis Lectores possunt; quòd ultimam hanc recognitionem non fecerit Episcopus Meldensis, nihil inde perire publicæ utilitati. Neque enim res alias fuit dicturus, aliamve doctrinam sequuturus: alium tantùm titulum facturus erat, quædam etiam Romanæ Curix ingrata expuncturus, quæ, ut ipsius verbis utar, *ei displicere possent, non ex doctrinâ ipsâ, sed ex tradendæ doctrinæ ratione.*

Dissert.
n. x.

Nos verò etsi & Summum Pontificem, ut Catholicum decet, reveremur, & operis hujus formam talem fuisse optamus, in quâ Romanæ Curix Episcopus Meldensis maximè indulgisset, tamen nostri muneris esse arbitrati sumus, nihil operæ nostræ ad Magni BOSSUET operam admiscere; non modò ejus tractatûs formam non mutare, sed ne verbum quidem addere vel detrudere; præsertim cùm id nobis Episcopus Trecensis etiam atque etiam mandârit.

Nam nobis formam eam, quam ultimam sibi proposuerat Episcopus Meldensis, exhibere facillimum fuisset. Quippe titulo mutato, omissis Declarationis Gallicane quatuor capitibus, paucis quibusdam aliter enunciatis, quæ paginas duas vix implerent, & pro his verbis quæ sæpè occurrunt: *Hæc docent in suâ Declaratione Præsules*

Præfules Gallicani, illis aliis positis: *Hæc Ecclesia Gallicana & Universitas Parisiensis semper docuerunt*, ultimam recognitionem hujus operis ab Episcopo Meldensi meditatam, tu erudite Lector, perfectam haberes, & nomine mutato, esset pura puta *defensio Declarationis Cleri Gallicani*.

Speramus autem non tibi ingratum fore, quòd tibi Episcopi Meldensis consilium ultimum exposuerimus, cum videre jam possis eum Magnum Virum non recusasse, quin opus suum totum retractaret, eam unam ob causam, ne concordia Gallicanæ Ecclesiæ cum Romanâ læderetur. Quippe docere volebat, non pugnare; ad ipsam causam accedere, non, ut ipse dicebat, *causâ satis per se gravis cursum, accersitis difficultatibus impedire*.

Lib. vj.
cap. v.

Nunc breviter dicendum de operis singulis partibus.

Præviæ dissertationis Trecentis Episcopus participem fecerat prorsus neminem, non ipsum Ludovicum Magnum, cui, propter causas nobis incognitas, dederat *Defensionis* id exemplar quod erat prioris tantùm recognitionis, non dederat additamenta multa quæ in codicibus ultimæ recognitionis Autoris manu scripta erant. Nos primi omnium sumus, qui hanc dissertationem legimus; quam ultrò divulgamus, eruditorum manibus sæpè tractandam & evolvendam.

Prævia
Dissertatio.

Dissertationem hanc composuit in ultimâ senectute Episcopus Meldensis, corpore infirmo, viribus ingenii non debilitatis, ut neque scribendi moderatione & amore concordia.

In eo opere, quanquàm à nominandâ Gallicanâ Declaratione consultò absteineat, tamen egregiè ostendit »hujus Declarationis doctrinam ab illâ doctrinâ toto

»Orbe multis abhinc sæculis notissimâ, quam Parisien-
 »sium vocant, nullâ ex parte esse diversam; proinde-
 »que Declarationis doctrinam damnari non posse ut
 »hæreticam & schismaticam, cùm Parisiensium senten-
 »tia manserit semper inconcussa & censuræ omnis ex-
 »pers: atqui Parisiensium sententiam, tum cùm eam
 »docerent, & toti Orbi testarentur Galli nostri, non
 »modo non reprehensam fuisse à Romanis Pontificibus
 »& à Conciliis Œcumenicis, sed habitam ut probatissi-
 »mam & certissimam à Pisano, Constantiensi, Basi-
 »leensi generalibus Conciliis, & ab *Alexandro V. Marti-*
 »*no V. Eugenio IV.* Summis Pontificibus, & in Conci-
 »lio Tridentino, atque adedò à *Pio IV.* saltem ut proba-
 »bilem & infontem.

Deinde probat »Gallicanam sententiam fuisse non
 »Constantiënsis Concilii temporibus occasione schif-
 »matis excogitatam, sed ab ipsâ Christianitatis origi-
 »ne profluentem, ex communibus decretis, &, ut vo-
 »cant, principiis nempe ex Scripturâ & Traditione as-
 »sumptam: hanc in omnibus Universitatibus, in omni-
 »bus Ecclesiis vulgatissimam extitisse, & à Scriptoribus
 »pietate & doctrinâ præstantissimis ubique terrarum pu-
 »blicè & cum laude defensam, nullibi reprehensam:
 »irritas esse illas neotericas censuras, quibus Clerus
 »Gallicanus laceffitur, tum quòd à privatis Doctores
 »prodierint, tum quòd illi Doctores, summâ rei omif-
 »sâ, illa sæpè sectentur quæ sunt extra rem, aut ea con-
 »futant de quibus nulla controversia est. «

Non necesse habemus persequi singula hujus disser-
 tationis capita, cùm præsertim in eâ *Defensionis* duæ pos-
 tremæ partes summam contineantur. Hoc tantùm Lec-
 tores monitos esse volumus, in dissertatione multa re-

periri, quæ in *Defensione* fuerunt aut strictim disputata; aut verò etiam prætermiſſa; quia nimirum confutandi erant nonnulli Autores, qui opera ſua nondum ediderant ante recognitam ac recensitam *Defensionem*. Cæterum tanta eſt in illâ diſſertatione ſermonis ubertas, perſpicuitas, concinnitas, ingeniique vis ac ſagacitas, ut ubique magnum dicendi & diſſerendi artificem ac Doctorem D. B O S S U E T facile recognoſcas.

Qui ſui non diſſimilis eſt in *Defensione* quæ ſequitur, in quâ omnia tractantur, tum verè, tum enucleatè, ſic ut veritas in clariffimâ luce verſetur. Nihil autem profert ſuum; promit omnia de fontibus apertis Scripturæ & Traditionis; ita ut ipſi de ſe hoc gloriari liceat quod olim dicebat Leo Magnus: *Non novæ prædicationis eſt (doctrina mea) ... in nullo diſcedens ab ejus fidei regulâ, quæ evidenter à noſtris veſtrisque eſt deſenſa Majoribus.*

Defenſio
Declara-
tionis Cle-
ri Gallica-
ni.

Leo Mag.
ep. ciiij. ad
Proter.
Alex. ciiij.
p. 645.
Pars I.

In primâ parte, evolutis ab omni antiquitatis memoriâ ad decimum uſque ſæculum omnium populorum geſtis, probat, » ſemper & ab omnibus hoc fuiſſe creditum: nempè ambas poteſtates Eccleſiaſticam & civilem, ſuo in genere rebusque ſuis, ſub Deo & poſt Deum » primas eſſe, unice Deo ſubditas; neque alteram poteſtatem ab alterâ deponi & in ordinem cogi poſſe: Gregorium VII. Regum deponendorum confidentiſſimum » autorem, nullo exemplo, autoritate nullâ, eò proſilire auſum, ut ſuæ poteſtati omnes civiles poteſtates » obnoxias eſſe ſtatueret: hujus & ejus ſucceſſorum factum nullo Eccleſiæ decreto, nullâ profeſſione confirmatum fuiſſe; imò viros ſanctos doctosque, qui poſt » ea Pontificum de deponendis Regibus decreta floruerunt, in Patrum ſententiâ adverſus Gregorii VII. novitatem perſiſtiſſe: Romanos Pontifices id ſibi priva-

»tim reservare voluisse ut Reges deponerent ; quippe
 »qui, cùm solerent in rebus Ecclesiasticis Episcoporum
 »assensionem requirere, & adscribere decretis, edita ea
 »esse, *sacro approbante Concilio*, decreta de deponendis
 »Regibus, in Conciliis etiam Œcumenicis, sic promul-
 »gabant ut ederentur *sacro* quidem *præsente*, non autem
 »*consentiente* aut *approbante Concilio* ; ita ut tali promul-
 »gandi ritu ipsi testarentur Regum depositiones non
 »Conciliarum autoritate, sed ab ipsis tantùm Pontificio
 »nomine esse gestas : Gregorii VII. sententiam apertè
 »nimiam de directâ Romani Pontificis in temporalia po-
 »testate ab ipso *Bellarmino* multisque aliis rejectam qui-
 »dem ; sed eadem incommoda & pericula omnibus Reg-
 »nis & Imperiis imminere ex illâ, quam vocant in-
 »directâ potestate, quæ à directâ verbis tantùm differat.

Pars II.

In secundâ parte opinionem *superioritatis* ejus, quâ
 Papæ potestas ipsâ Conciliarum Œcumenicorum potes-
 »tate potior asseritur, eo convellit, » quòd talis *superiori-*
 »*tas* Constantiensis Œcumenici Concilii canonibus prof-
 »cripta fuerit : tum vana argumenta & frivolas Ultra-
 »montanorum difficultates sic solvit, ut sublatis iis sub-
 »tilitatibus, cavillationibus, ambagibus quibus ipsi se
 »implicant, & huc atque illuc ipsius causæ suæ instabi-
 »litate digrediuntur, ad fixum quid eos revocet, & in
 »illo tandem articulo cogat consistere : rem decisam ac
 »definitam fuisse Concilii Constantiensis autoritate, &
 »confirmatam à Concilio Basileensi in primis Sessioni-
 »bus ; id est, tum cùm ipse Romanus Pontifex Eugenius
 »IV. illud haberet pro Œcumenico : Synodi Œcumeni-
 »cæ titulum Concilio Constantiensi denegari nusquam
 »posse, neque ejus autoritatem fluxam dici, nisi con-
 »culcatâ Conciliarum generalium Papiensis, Senensis,

»Basilienſis, Florentini, nec non Summorum Pontificum
 »Martini V. Eugenii IV. Nicolai V. Pii II. & aliorum,
 »qui dictis, decretis, factis Conſtantiensia decreta con-
 »firmârunt, approbârunt, venerati ſunt, expreſſâ auto-
 »ritate; neque verò eos à gravi cenſurâ, ſaltem à ma-
 »ximæ reſeruitatis notâ immunes eſſe poſſe, qui, ſpretis
 »tot Conciliis Œcumenicis ac Pontificibus, tantâque
 »nube teſtium, & ipſâ Eccleſiâ, hujus Concilii toties
 »confirmata decreta labefactare, collidere, reſpuere non
 »vereantur.

Tertiâ parte, ut Pontificiam hanc *ſuperioritatem* con-
 figat, & novam Ultramontanorum doctrinam de Papæ
 infallibilitate eodem ictu confodiat, aggreditur om-
 nem Traditionem revolvere, atque ex eâ ostendere:
 »has opiniones toti antiquitati prorsus incognitas fuiſſe,
 »atque adeò eſſe falſas: ſemper à Patribus & à Conciliis
 »in univerſalis Eccleſiæ conſenſione fuiſſe repositam vim
 »illam irreformabilem & irretractabilem, quam in ævum
 »duraturam Chriſtus Eccleſiæ promiſit: Eccleſiam, ne-
 »dum illam agnoverit Pontificum Romanorum potiorem
 »autoritatem, illatas à Pontificibus ſententias & decre-
 »tales nunquàm habuiſſe pro infallibili atque irrefraga-
 »bili judicio, niſi prius, quæſtione habitâ factoque exa-
 »mine, ſummâ ſuâ & ineluctabili autoritate & conſen-
 »ſione illas confirmâſſet: Eccleſiam aliquandò etiam
 »Pontificum Romanorum decretales in Conciliis reſci-
 »diſſe: indè probari de Pontificum judiciis dubitari poſſe;
 »quòd illa in Synodis retractentur; è contra de Syno-
 »dorum Œcumenicarum judiciis dubitari non poſſe, cùm
 »poſt talia judicia, nihil retractari, nihil audiri liceat:
 »fateri interdum Pontificiæ *ſuperioritatis* vehementiſſi-
 »mos defenſores, Papam in hæreſi pertinacem à Con-

Pars III.

»cilio judicari & deponi posse ; quo semel posito, hanc
 »*superioritatem* cassam esse oportere : falli autem inter-
 »dum Pontifices testari omnia Ecclesiastica monumenta :
 »lapsus quorundam Pontificum tam esse certos, & eo-
 »rum tam certam damnationem, ut nihil unquam sit
 »certius : frustrâ eos esse qui dicunt, ea tantum Pontifi-
 »cia decreta à se haberi pro irretractabilibus, quæ *ex*
 »*Cathedrâ* edita fuerint : multa Honorii & aliorum Pon-
 »tificum etiam corpori Juris inserta dogmatica decreta ;
 »totâ licet Sedis Apostolicæ autoritate prolata, dam-
 »nari meruisse : absurdum esse decreti infallibilitatem
 »pendere velle ab iis formulis quas postera ætas indu-
 »xit : cæterum nonnullas decretales iis omnibus vestitas
 »formulis, quibus decretum fidei nunc constare volunt,
 »nihilominus retractabiles, imò falsas visas fuisse, &
 »ab ipsis Pontificibus rescissas : Gregorii VII. novam
 »opinionem de supremo suo in terrenas omnes potesta-
 »tes dominatu, illis opinionibus, quibus Papæ in Con-
 »cilia generalia potior potestas asseritur, & ejus in tra-
 »dendâ fide *infallibilitas*, antiquiorem esse, cum Bene-
 »dictus XIII. seu Petrus *De Lunâ* in schismate indura-
 »tus, omnium mortalium primus appellationes à Papâ
 »ad Concilium expressâ sententiâ damnaverit, *infalli-*
 »*bilitatis* autem opinio tempore Concilii Florentini nata
 »sit, occasione dissidiorum Eugenii IV. & Concilii Ba-
 »sileensis ; atque etiam tum novam hanc opinionem va-
 »riis modis involutam & obtectam Eugenii defensores
 »proponerent, ne ipsâ novitate Catholici læderentur ;
 »ita ut nunquam apertè defensa fuerit ante Leonis X.
 »Pontificatum, & exortas inter Catholicos & Germa-
 »niæ Protestantes graves controversias.

. In volumen cresceret hæc nostra Præfatio, si omnia à

nobis commemorari oporteret. Prætermittimus eas quæſtiones, quæ, datâ occasione, ab illustrissimo Autore pertractantur; quales sunt ex quæſtione sextæ Synodi *ἀδελφείαν* spectant & lata in Honorium excommunicationis sententiæ, atque aliæ ejuscemodi.

Exacto opere, pro clausulâ ponit Meldensis Episcopus Corollarium, in quo non tantum probat, sed veluti ponit ob oculos hanc propositionem: »A Gallis Primum Romanum & Sedis Apostolicæ majestatem exquisitiori ratione propugnari, confirmari, illustrari, quam »ab Ultramontanis Doctoribus, qui novellas, sive adinventiones, sive adulationes, sive potius ludibria sectantur. Aperit incommoda, absurda, falsa, in quæ se »induant illi viri sanctæ Sedis studiosi quidem, sed adeo »improvidi, ut ejus autoritatem odiosam, invidiosam, »contemnendam reddere velle videantur.« Illius Corollarii pressa oratio est: in eo tot sunt sententiæ quot verba, plurimorumque voluminum instar haberi potest.

Corollarium.

Neque verò tres libros Appendicis nullo suo detrimento à se prætermitti posse Lectores credant. Nam, quamvis eos libros prævia dissertatio complectatur, tamen; id quod jam monuimus, multa in iis & quidem eximia reperiuntur, quæ in dissertatione admisceri operis series non sinebat; & prætereà, in illis quoque libris, ubique senties Magni Meldensis Episcopi & stylum & ingenium. Non quòd non dumeta quædam & vepres asperiores sis offensurus. Nam adversarios insectari litigiosos & veteratores necesse erat. Sed labor utilitate compensabitur, cum videbis veritatem ex tot scholasticis subtilitatibus emergere in splendidissimam lucem.

Appendix.

Dicendum nunc quales extiterint operis hujus edendi nostræ * curæ. Cum primum hoc oneris nobis imponebat

IV.
* Operis hujus edendi quæ nostræ curæ fuerint.

Episcopus Trecensis, veriti sumus ne illius mole gravaremur, nec non id deponere conati sumus: quosdam etiam nominabamus, à quibus illud oneris meliùs sustineri posset. Sed mandatum dabat is Episcopus, quem nos summâ reverentiâ colebamus: ii amici cohortabantur, quos de Republicâ Christianâ benè meritos, non audire, quanquàm invitè, non potuimus.

Ergò Episcopi Trecensis jussu difficilem provinciam suscepimus, qui postquàm nobis commisit operis manuscriptos codices, nos, iis inter se collatis, eos selegimus, qui ipsius Meldensis Episcopi manu plurimùm emendati erant, & multis in locis, imprimis lib. V. & VI. aucti ac locupletati. Hinc fit ut nostra hæc Editio sit Editione an. 1730. multo absolutior, etiam ad fidem autographorum multò emendatior. Porrò illi codices sedulò asservantur, futuri aliquandò, si opus fuerit, nostræ in illis exhibendis incorruptæ diligentix, sinceri testes.

Multa etiam D. BOSSUET aut ipse sustulerat, præsertim ex secundâ & tertiâ parte & ex Corollario, aut, ut à descriptore tollerentur, quibusdam notis significârat. Nempè ea omnia conjecerat in præviam dissertationem, præterquàm libri X. caput unum totum, quod omninò aboleri jusserat. In eo autem capite referebantur Acta sancti Eusebii Presbyteri & Martyris, quæ Acta Meldensi Episcopo, postquàm in ea diligentius introspeisset, visa fuerant insincera, aut saltem dubiæ autoritatis. Nos illud caput ad calcem Appendicis rejecimus, ne quid in nostrâ Editione desiderari videretur.

Illud quoque hîc à nobis observari oportet, Meldensis Episcopi morem perpetuum fuisse uti schedulis, in quibus ea scriberet, quæ in locis emendatis ad continuandum sermonem necessaria essent. Talium schedularum

tres aut quatuor deerant, five amissæ illæ fuerint, five eas ipse in suo loco ponere omiserit. Quare eas, necessitate cogente, supplevimus, quas facilè agnoscès, utpote typis Italicis editas, nec non etiam parenthesi interclusas.

Quamvis non parvi laboris erat talis Editio, nihil tamen prætermittere constitueramus, undè in Publicum utilitates nonnullæ existere possent. Ergò autoritates omnes in toto Tractatu allegatas cum ipsis Autorum libris contulimus, eaque refarcivimus quæ erant à descriptoribus, aut omissa, aut mendosè scripta; &, ne quid deesset, allegationes ita ad marginem expressimus, ut illæ plerumque tum novas Editiones, tum etiam veteres, quibus utebatur Meldensis Episcopus, unà complectantur. Addidimus, prout sese dedit occasio, notas nonnullas, tam Historicas, quàm Theologicas, atque etiam Criticas, eò ut, si quæ non satis clara videri possent, illustrarentur, & ut cognoscerentur, five quidam obscuri Auctores, quos D. BOSSUET, vel causæ suæ faventes allegat, vel confutat, five eorum Autorum libri, quos nonnunquam per summa capita totos descripsimus. Porrò in componendis notis, nobis proposuimus ad imitandum, ipsius Meldensis Episcopi modestiam, æquabilitatem, moderationem.

Totum illud opus Gallicum fecimus de mandato Episcopi Trecentis, & separatè edidimus. Nam consentaneum videbatur ut Gallicanarum Libertatum defensionem Galli homines suâ in Linguâ expositam viderent.

Erit de illâ qualicumque nostrâ operâ, five notis, five versione Gallicâ Lectorum judicium. Quòd si quid nobis erroris exciderit, nos, utpotè imbecillitatis nostræ conscii & solius veritatis amore ducti, errorem cor-

rigere & in unâ veritate acquiescere desideramus. Itaque, sive amici erunt qui nostras curas redarguent, sive inimici, modò benè redarguant, gratum nobis facient. Memores quippe sumus Augustinianæ illius sententiæ : *Nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. Si ergò inimicus insultat, ferendus est; amicus autem..... si docet, audiendus.*

Aug. lib.
ij. de Tri-
nit. præm.
tom. viij.
p. 772.

Post hanc Præfationem edi curavimus *Declarationem Conventûs Cleri Gallicani an. 1682. de potestate Ecclesiasticâ* à D. BOSSUET compositam, ut hujus Conventûs Acta testantur : *Epistolam ejusdem Conventûs ad universos Ecclesiæ Gallicanæ Præsules*, cujus Autor fuit D. GILBERTUS DE CHOISEUIL DU PLESSIS-PRALIN, Episcopus Tornacensis: Denique Edictum, quo Ludovicus Magnus Gallicanam Declarationem in commentarios supremarum Curiarum & Universitatum referri jussit, & à Baccalau-
reis propositis thesibus publicè defendi. Ante versionem Gallicam edidimus Gallico idiomate compositam *Relationem* Tornacensis Episcopi ad Conventum Cleri Gallicani de Declaratione, etiam *Libellum Gallicum*, quò Meldensis Episcopus Ludovicum Magnum admonebat de iis quæ agenda sibi viderentur à supremâ Curiâ Parisiensi adversùs ROCCABERTI libros. Ea Acta quæ Typographiæ lucem nondum viderant, & in illâ causâ maximi momenti sunt; si quis legerè volet, adibit Gallicam nostram Editionem.

Jam tempus est ut nostræ Præfationi finis imponatur. Hoc unum addimus, optabile esse in vulgus edi alios Meldensis Episcopi libros hætenus ineditos, ex quibus maximi fructus in Christianam Rempublicam redundarent, quos inter nominandi veniunt *Tractatus de Gratiâ*, in quo S. Augustini doctrina & ipse Augustinus à

R. SIMON prôtervè laceffitus egregiè defenditur : *Germania conciliatio*, in quâ res inter Catholicos & Protestantes agitata tali methodo tractantur, ut cum nihil firmitus & nitidius, tum nihil etiam accuratius & moderatius de istiusmodi quæstionibus scriptum unquam fuerit : Tractatus adversus LUD. ELIAM DUPIN Doctorem Sorbonicum : Epistolas plurimas, multaque alia opera, quæ viri docti tam avidè legerent, quàm impatienter ferunt his se tandiu defraudari. Tales enim reliquias auro pretiosiores habent, quotquot Meldensem Episcopum penitus nôrunt, eum inquam Episcopum, qui suâ doctrinâ & eloquentiâ Ecclesiæ Gallicanæ mamum lumen fuit & præcipuum ornamentum, & quem spes est Ecclesiam esse aliquandò habituram in numero eorum, quos suos vocat Doctores, & ut suos Patres summè veneratur.

*Excerpta ex Epistolâ Gallicâ Illustrissimi ac Reverendissimi
Jacobi Benigni BOSSUET Trecentis Episcopi,
3^E. Augusti 1735.*

JAI été aussi surpris que vous d'apprendre qu'on venoit de donner au public la premiere partie de l'ouvrage (*les trois livres qui sont les premiers dans l'Édition Latine de 1730.*) avec une traduction, & qu'on promettoit de donner incessamment le reste. Comme je n'ai eu aucune part, telle qu'elle puisse être au monde, ni à cette traduction, ni à la publication, & que je ne sçais ce que c'est que tout cela, j'ai differé à vous écrire, que je me fusse informé à Paris de ce qui s'est passé à ce sujet. ... Ce que j'ai appris, que d'habiles connoisseurs ne sont que mediocrement satisfaits de l'ouvrage en question, m'en donne une assez mauvaise opinion, & ne me fait pas perdre la vûë d'une bonne traduction & d'une bonne Edition, s'il y a moyen. Ainsi si celui qui a si bien commencé, n'est pas assez degouté de continuer par ce qui vient d'arriver, j'aurois une très-grande satisfaction qu'il vou-

lût bien continuer cet ouvrage, auquel je joindrai toute mon autorité, si on me laisse faire, & si des puissances superieures ne m'en empêchent point. C'est ce qui dépendra des circonstances du tems & de la disposition des têtes & des cœurs... Je remedierai aisement avec le secours de gens habiles & de l'excellent traducteur, aux corrections qu'il faudra faire sur quelques citations fautives... Au reste je n'ai point du tout perdu l'idée, ni de la personne, ni du merite, ni des talens de M.*** Je suis rempli d'estime & d'amitié pour lui; & dès que son cœur est prevenu en faveur de M. de Meaux, comme il me l'a toujours paru; & qu'il conserve quelque amitié pour moi; il est difficile que son genie, son bon gout, & son esprit ne repondent pas du succès de ce qu'il voudra bien entreprendre; sur tout s'il est à portée d'agir sur cela de concert avec M.*** que ses seules occupations ont detourné de ce travail; mais qui m'a promis de donner à la revision de cette traduction toute son attention & tout son tems &c.

† BENIGNE, Evêque
de Troyes.





CLERI GALLICANI

D E

ECCLESIASTICA POTESTATE

DECLARATIO.

Die 19. Martii 1682.

ECCLESIÆ Gallicanæ Decreta & Libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas, earumque fundamenta sacris Canonibus & Patrum Traditione nixa multi diruere moluntur; nec desunt qui earum obtentu Primatum beati Petri ejusque successorum Romanorum Pontificum à Christo institutum, iisque debitam ab omnibus Christianis obedientiam, Sedisque Apostolicæ, in quâ fides prædicatur, & unitas servatur Ecclesiæ, reverendam omnibus gentibus majestatem imminuere non vereantur. Hæretici quoque nihil prætermittunt, quo eam potestatem quâ pax Ecclesiæ continetur, invidiosam & gravem Regibus & populis ostendent, iisque fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ matris Christi-que adeò communionem dissociant. Quæ ut incommoda propulsemus, Nos Archiepiscopi & Episcopi Parisiis mandato regio congregati, Ecclesiam Gallicanam repræsentantes, unâ cum cæteris Ecclesiasticis viris nobiscum deputatis, diligenti tractatu habito, hæc sancienda & declaranda esse duximus.

I.

Primùm: beato Petro ejusque successoribus Christi Vicariis ipsique Ecclesiæ rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium, à Deo traditam potestatem, dicente Domino, *Regnum meum non est de hoc mundo*, & iterùm, *Reddite ergò quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo*; ac proinde stare Apostolicum illud: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est*

Joan. xvij.

36.
Luc. xx.

25.
Rom. xiiij.
1. 2.

f iij

enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatae sunt. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Reges ergò & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque autoritate clavium Ecclesiæ, directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacramento solvi posse, eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minùs, Ecclesiæ quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum Traditioni & Sanctorum exemplis consonam omninò retinendam,

I I.

Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctæ Œcumenicæ Synodi Constantiensis à Sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiæ usû confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicanâ perpetuâ religione custodita decreta de autoritate Conciliorum generalium, quæ sessione quartâ & quintâ continentur, nec probari à Gallicanâ Ecclesiâ, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint autoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

I I I.

Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentiâ consecratos: valere etiam regulas, mores & instituta à Regno & Ecclesiâ Gallicanâ recepta, Patrumque terminos manere inconcussos; atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta & consuetudines tantæ Sedis & Ecclesiarum consensione firmatæ, propriam stabilitatem obtineant.

I V.

In fidei quoque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

Quæ accepta à Patribus ad omnes Ecclesias Gallicanas atque Episcopos iis Spiritu sancto autore præsidentes, mittenda decrevimus; ut idipsum dicamus omnes, simulque in eodem sensu & in eadem sententiâ.

- † FRANCISCUS Archiepiscopus Parisiensis, Præses.
 † CAROLUS-MAURITIUS Arch. Dux Remensis.
 † CAROLUS Ebredunensis Archiepiscopus.
 † JACOBUS Archiepiscopus Dux Cameracensis.
 † HYACINTUS Archiepiscopus Albiensis.
 † MI. PHELYPEAUX P. P. Archiep. Bituricensis.
 † LUDOVICUS DE BOURLEMONT Archiepiscopus Burdigalensis.
 † JACOBUS-NICOLAUS COLBERT Archiep. Carthagenensis, Coadjutor Rothomagensis.
 † GILBERTUS Episcopus Tornacensis.
 † HENRICUS DE LAVAL Episcopus Rupellensis.
 † NICOLAUS Episcopus Regiensis.
 † DANIEL DE COSNAC Episcopus & Comes Valentinenfis & Dicnsis.
 † GABRIEL Episcopus Æduensis.
 † GUILLELMUS Episcopus Vasatensis.
 † GABRIEL-PH. DE FROULLAY DE TESSE' Episcopus Abrincensis.
 † JOANNES Episcopus Tolonensis.
 † JACOBUS-BENIGNUS Episcopus Meldensis.
 † SEBASTIANUS DU GUEMADEUC Episc. Macloviensis.
 † L. M. AR. DE SIMIANE DE GORDES Episcopus, Dux Lingonensis.
 † FR. LEO Episcopus Glandatensis.
 † LUCAS D'AQUIN Episcopus Forojulienfis.
 † J. B. M. COLBERT Episcopus & D. Montis-Albani.
 † CAROLUS DE PRADEL Episcopus Montis-Pessulani.
 † FRANCISCUS-PLACIDUS Episcopus Mimatensis.
 † CAROLUS Episcopus Vaurenfis.
 † ANDREAS Episcopus Antiffiod.
 † FRANCISCUS Episc. Trecensis.
 † LUD. ANT. Episcopus, Comes Cathalaunenfis.
 † FRANC. IG. Episcopus, Comes Trecorenfis.
 † PETRUS DU LAURENS Episcopus Bellicensis.
 † GABRIEL Episc. Conseranensis.
 † LUDOVICUS ALPHONSUS Alectensis Episcopus.
 † HUMBERTUS Episcopus Tutellensis.
 † J. B. D'ESTAMPES Massiliensis Episcopus.

Ixviiij

PAUL. PHIL. DE LUSIGNAN.

DE FRANQUEVILLE.

LUDOVICUS. D'ESPINAY de Saint Luc.

COCQUELIN.

A. Faure.

C. F. DE GUENEGAUD.

GERBAIS.

LAMBERT.

DE VIENS.

P. DE BERMONT.

A. H. DE FLEURY.

FR. DE CAMPS,

DE MAUPEOU.

DE LA BOREY.

FRANCISCUS FEU.

CLEMENS DE POUDEUX.

LE FRANC DE LA GRANGE.

J. F. DE L'ESCURE.

DE SENAUX.

M. DE RATABON.

BIGOT.

DE VILLENEUVE DE VENCE.

PARRA Decanus Bellicensis.

LA FAYE.

DE BOCHE.

PETRUS LE ROY.

DE SOUPETS.

A. ARGOUD Decanus Viennæ.

DE BEAUSSET Præpositus Massiliensis.

G. BOCHARD de Champigny.

DE S. GEORGES Comes Lugdunensis.

COURCIER.

DE GOURGUES.

F. MAUCROIX.

CHERON.

J. DESMARETS Cleri Gallicani Agens generalis.

ARMANDUS BAZIN DE BESONS Cleri Gallicani Agens
generalis.

EPISTOLA

E P I S T O L A
^A
 C O N V E N T U S C L E R I G A L L I C A N I
 A D U N I V E R S O S
 E C C L E S I Æ G A L L I C A N Æ P R Æ S U L E S .

ILLUSTRISSIMIS AC REVERENDISSIMIS
 ARCHIEPISCOPIIS ET EPISCOPIIS
 IN TOTO GALLIARUM REGNO CONSTITUTIS,
ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI
CÆTERIQUE ECCLESIASTICI VIRI
A CLERO GALLICANO DEPUTATI
Mandato Regio Parisiis congregati; SALUTEM.

REVERENDISSIMI AC RELIGIOSISSIMI CONSACERDOTES,

NON vos latet concussam aliquatenus nuper fuisse Ecclesiæ Gallicanæ pacem, quandoquidem nos misit vestræ Fraternitatis charitas ad illud periculum propulsandum.

Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, CHARISSIMI COLLEGÆ, *Christum, ut unitatem manifestaret, unam Cathedralam constituisse, & unitatis originem ab uno incipientem suâ auctoritate disposuisse; eumque, qui Cathedralam Petri, super quam fun-*

S. Cypr.
 lib. de Unit.
 Eccl. p. 77.
 edit. Oxon.

data est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse; qui verò Ecclesie unitatem non tenet, nec fidem habere. Quare nihil nobis antiquius fuit, statim atque congregati sumus in nomine Christi, quam ut unius corporis, quod non omnes esse inclamat Apostolus, unus esset spiritus, nec essent in nobis schismata; nedum vel minima cum totius Ecclesie Capite dissensionis suspicio. Hoc autem eò magis pertinuimus, HONORATISSIMI PRÆSULES, quòd eum Pontificem impræsentiarum nobis providit DEUS OPTIMUS MAXIMUS, quem ob eximias, quibus abundè præditus est, omnium Pastoralium virtutum dotes, non modò Ecclesie Petram; sed etiam tanquam Fidelium, atque in omnibus, exemplum bonorum operum, debemus jure merito venerari.

Matt. xvij. 20.
Eph. iv. 4.
j. Cor. j. 10.

j. Tim. iv. 12.
Tit. ij. 15.

Hanc nostræ concordie, & ad tuendam Ecclesie unitatem inspirationis ideam tam piè, tam doctè, tam facundè in omnium nostrum animis præformavit Illustrissimus Orator, qui primus quasi nostrorum Comitiorum os aperuit, dum Spiritus Sancti gratiam & auxilium communibus votis, sacrificante Illustrissimo Parisiensi Archiepiscopo, nostro dignissimo Præside, invocavimus; ut indè nostri Conventus felicissimum exitum ominati sint universi.

Non dubitamus equidem, CONSACERDOTES REVERENDISSIMI, quin pergratum vobis fuerit, quod à Regis nostri Christianissimi pietate obtinuimus, quodque vicissim ad pacem servandam, ac tanti Principis gratiam conciliandam, simul & ad memoris nostri animi testificationem rependimus; quodque tandem scripsimus ad Sanctissimum Pontificem. Sed operæ pretium esse duximus aliquid ulterius explicare, ne quid unquam contingat, quod possit Ecclesie quietem ordinisque tranquillitatem tantisper commovere.

Sanè, cum vel ad levissimam discordie umbram unusquisque nostrum exhorruerit, existimavimus maximè nos Ecclesie unitati profuturos, si certas regulas conderemus; vel potiùs antiquas in fidelium memoriam revocarem, quibus tota Ecclesia Gallicana, quam nos regere posuit Spiritus Sanctus, ita secura esset, ut nemo unquam vel deformi assentatione, vel abruptâ falsæ libertatis cupiditate, terminos transgrederetur quos posuerunt Patres nostri; sicque nos ab omni dissensionis periculo explicata veritas liberaret.

Act. xx. 28.

Prov. xxij. 28.

Quandoquidem verò non modò tenemur Catholicorum paci

studere, sed etiam procurandæ eorum reconciliationi, qui à Christi Sponsâ segregati, adulteræ conjuncti sunt, & à promissis Ecclesiæ separati; adhuc ea ratio nos impulit, ut eam aperiremus, quam veram esse arbitramur, Catholicorum sententiam. Sic enim factum iri speravimus, ut nemo amplius fidelium fraternitatem mendacio fallat, aut fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat; & qui in Romanam Ecclesiam, erroris nobis afficti specie, velut in reprobata Babylonem hætenus debacchati sunt, quia mentem nostram vel ignorârunt, vel se ignorare simulârunt, detractâ tandem falsitatis larvâ, à calumniis suis imposteriorum temperent, & in suo schismate, quod tanquam ipsâmet Idololatriâ detestabilius crimen execratur Augustinus, diutiùs non perseverent.

S. Cypr.
lib. de Unit.
Ecl. p. 78.

Ibid.

S. Aug.
Ep. lj. al.
clxxij. tom.
ij. p. 116.

Luc. vj. 13.

Profitemur itaque, ILLUSTRISSIMI PRÆSULES, quamvis duodecim, quos elegit JESUS & Apostolos nominavit, sic, ad regendam in solidum suam Ecclesiam, constituerit, ut essent pari, sicut loquitur S. Cyprianus, honoris & potestatis consortio præditi, Primatum tamen Petro divinitus fuisse concessum; quod & ab Evangelio discimus, & tota docet Ecclesiastica Traditio. Quare in Romano Pontifice, Petri successore, Summam, licet non solam, cum B. Bernardo, à Deo institutam Apostolicam potestatem venerati, servato crediti nobis Christi Sacerdotii honore, Claves primùm uni traditas esse, ut unitati servarentur, cum sanctis Patribus, Ecclesiæque Doctoribus prædicamus; sicque Summorum Pontificum, seu quoad fidem, seu quoad generalem disciplinæ morumque reformationem decretis, fideles omnes censemus esse obnoxios, ut supremæ illius spiritualis potestatis usus per Canones totius Orbis observantiâ consecratos determinandus moderandusque sit: si qua autem ex Ecclesiarum diffensione, gravis difficultas emerferit, Major, ut loquitur Leo Magnus, ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregetur, generalisque Synodus celebretur, quæ omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne ultra aliquid sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum.

S. Cypr.
de Unitat.
Ecl. loc.
jam cit.

S. Bern.
lib. iij. de
Confid. cap.
iv. n. 17. p.
433.

S. Leo Ep.
ad Theod.
Aug. xxxiv. al.
xxiv. cap.
ij. iij.

Caterùm, FRATRES RELIGIOSISSIMI, cum Republica Christiana, non Sacerdotio tantùm, sed etiam Regum & sublimiorum potestatum Imperio gubernetur, ita quoque ut profeximus, ne schismatibus dividatur Ecclesia, sic & debuimus omnibus Imperii tumultibus, populorumque motibus obviam ire,

lij

in eo præfertim Regno, in quo tot olim, specie religionis, perduelliones exortæ sunt, ac propterea Regiam autoritatem, quoad temporalia, à Pontificiâ liberam esse pronuntiavimus, ne si fortè Ecclesiastica potestas crederetur aliquid moliri quod temporalem minueret, Christiana tranquillitas turbaretur.

Epist. Synod. Conc. Const. I. ad Conc. Rom. T. ij. Conc. p. 960.

Rogamus porro fraternitatem pietatemque vestram, REVERENDISSIMI PRÆSULES, ut quondam Concilii Constantinopolitani primi Patres rogabant Romanæ Synodi Episcopos, ad quos Synodalia sua gesta mittebant, ut de iis, quæ, ad Ecclesiæ Gallicanæ perpetuò factam tectam conservandam pacem explicuimus, nobis *congratulemini*, & idem nobiscum sentientes, eam, quam communi consilio divulgandam esse censuimus, doctrinam, in vestris singuli Ecclesiis, atque etiam Universitatibus & scholis vestræ Pastoralis curæ commissis, aut apud vestras Diœceses constitutis, ita procuretis admitti, ut nihil unquam ipsi contrarium doceatur. Sic eveniet ut, quemadmodum Romanæ Synodi Patrum consensione, Constantinopolitana uuiversalis & Œcumenica Synodus effecta est, ita & communi nostrum omnium sententiâ noster Confessus fiat Nationale totius Regni Concilium; & quos ad vos mittimus doctrinæ nostræ articuli, fidelibus venerandi & nunquam intermorituri Ecclesiæ Gallicanæ Canones evadant.

Optamus vos semper in Christo benè valere, precamurque Deum immortalem, ut vestram fraternitatem, ad Ecclesiæ suæ bonum, florentem & incolumem seruet.

Vobis ADDICTISSIMI COLLEGÆ
Archiepiscopi, Episcopi & cæteri Ecclesiastici
viri à Clero Gallicano deputati.

FRANCISCUS Archiepiscopus
Parisiensis, Præses.

Parisiis 14. Kalend. April.
ann. 1682.

De mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, totiusque cœtus Ecclesiastici in Comitibus generalibus Cleri Gallicani Parisiis congregati.

MAUCROIX *Canonicus*
Remensis à Secretis.

COURCIER *Theologus*
Ecl. Paris. à Secretis.



EDIT DU ROY.

*Sur la Declaration faite par le Clergé de France , de ses
sentimens touchant la puissance Ecclesiastique.*

Registré en Parlement le 23. Mars 1682.

L OUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE , à tous presens & à venir , SALUT. Bien que l'indépendance de notre Couronne de toute autre puissance que de Dieu , soit une verité certaine & incontestable , & établie sur les propres paroles de JESUS-CHRIST , Nous n'avons pas laissé de recevoir avec plaisir la Declaration que les Députés du Clergé de France assemblés par nostre permission en notre bonne Ville de Paris , nous ont présentée , contenant leurs sentimens touchant la puissance Ecclesiastique ; & nous avons d'autant plus volontiers écouté la supplication que lesdits Députés nous ont faite de faire publier cette Declaration dans notre Royaume , qu'étant faite par une Assemblée composée de tant de personnes également recommandables par leur vertu & par leur doctrine , & qui s'employent avec tant de zele à tout ce qui peut être avantageux à l'Eglise & à notre service , la sagesse & la moderation avec laquelle ils ont expliqué les sentimens que l'on doit avoir sur ce sujet , peut beaucoup contribuer à confirmer nos sujets dans le respect qu'ils sont tenus comme nous de rendre à l'autorité que Dieu a donnée à l'Eglise , & à ôter en même-tems aux Ministres de la religion prétendue Reformée le pretexte qu'ils prennent des livres de quelques Auteurs , pour rendre odieuse la puissance legitime du Chef visible de l'Eglise , & du centre

de l'unité Ecclesiastique. A CES CAUSES & autres bonnes & grandes considerations à ce nous mouvans, après avoir fait examiner ladite Déclaration en notre Conseil, Nous par notre présent Edit perpetuel & irrevocable, avons dit, statué & ordonné, disons, statuons & ordonnons, voulons & nous plaît, que ladite Déclaration des sentimens du Clergé sur la puissance Ecclesiastique cy-attachée sous le contrescel de notre Chancelier soit enregistrée dans toutes nos Cours de Parlement, Baillages, Senéchaussées, Universités & Facultés de Theologie & de Droit Canon de notre Royaume, Pais, Terres & Seigneuries de notre obéissance.

I.

Défendons à tous nos sujets, & aux étrangers étans dans notre Royaume, séculiers & réguliers, de quelque Ordre, Congregation & Société qu'ils soient, d'enseigner dans leurs Maisons, Colléges & Seminaires, ou d'écrire aucune chose contraire à la doctrine contenuë en icelle.

I I.

Ordonnons que ceux qui seront dorénavant pour enseigner la Théologie dans tous les Colléges de chaque Université, soit qu'ils soient séculiers ou réguliers, souscriront ladite Déclaration aux Greffes des Facultés de Théologie, avant de pouvoir faire cette fonction dans les Colléges ou Maisons, séculières & régulières; Qu'ils se soumettront à enseigner la doctrine qui y est expliquée, & que les Syndics des Facultés de Théologie présenteront aux Ordinaires des lieux, & à nos Procureurs généraux des copies desdites soumissions signées par les Greffiers desdites Facultés.

I I I.

Que dans tous les Colléges & Maisons desdites Universités, où il y aura plusieurs Professeurs, soit qu'ils soient séculiers ou réguliers, l'un d'eux sera chargé tous les ans d'enseigner la doctrine contenuë en ladite Déclaration; & dans les Colléges où il n'y aura qu'un seul Professeur, il sera obligé de l'enseigner l'une des trois années consécutives.

I V.

Enjoignons aux Syndics des Facultés de Théologie de présenter tous les ans avant l'ouverture des leçons aux Archevêques ou Evêques des villes où elles sont établies, & d'envoyer à nos Procureurs généraux les noms des Professeurs qui seront chargés d'enseigner ladite doctrine, & ausdits Professeurs de représenter ausdits Prélats & à nosdits Procureurs généraux les écrits qu'ils dicteront à leurs Ecoliers, lorsqu'ils leur ordonneront de le faire.

V.

Voulons qu'aucun Bachelier soit séculier ou régulier, ne puisse être dorénavant Licentié, tant en Théologie qu'en Droit Canon, ni être reçu Docteur, qu'après avoir soutenu ladite doctrine dans l'une de ses Thèses; dont il fera apparoir à ceux qui ont droit de conférer ces degrés dans les Universités.

V I.

Exhortons, & néanmoins enjoignons à tous les Archevêques & Evêques de notre Royaume, Païs, Terres & Seigneuries de notre obéissance, d'employer leur autorité pour faire enseigner dans l'étenduë de leurs Diocèses la doctrine contenuë dans ladite Déclaration, faite par lesdits Députés du Clergé.

V I I.

Ordonnons aux Doyens & Syndics des Facultés de Théologie de tenir la main à l'exécution des présentes, à peine d'en répondre en leur propre & privé nom.

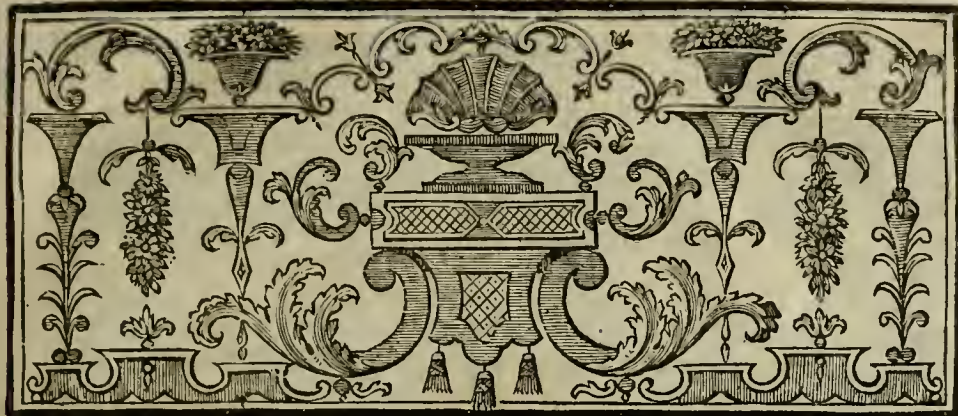
SI DONNONS EN MANDEMENT à nos amés & feaux les Gens tenans nos Cours de Parlement, que ces présentes nos Lettres en forme d'Edit, ensemble ladite Déclaration du Clergé, ils fassent lire, publier & enrégistrer aux Greffes de nosdites Cours, & des Bailliages, Sénéchaussées & Universités de leurs ressorts, chacun en droit soi, & ayent à tenir la main à leur observation, sans souffrir qu'il y soit contrevenu directement ni indirectement, & à procéder contre les contrevenans

lvj

en la maniere qu'ils le jugeront à propos, suivant l'exigence des cas. CAR tel est notre plaisir. Et afin que ce soit chose ferme & stable à toujours, Nous avons fait mettre notre scel à ces dites présentes. DONNE' à saint Germain en Laye, au mois de Mars l'an de grace 1682. & de notre Règne le trente-neuvième. Signé, LOUIS. *Et plus bas.* Par le Roy, COLBERT. *Visa*, LE TELLIER. Et scellées du grand Sceau de cire verte,

Réregistrées, oui, & ce requérant le Procureur Général du Roy, pour être exécutées selon leur forme & teneur, suivant l'Arrêt de ce jour. A Paris en Parlement le 23. Mars 1682. Signé, DONGOIS.





GALLIA ORTHODOXA

S I V E

VINDICIÆ SCHOLÆ PARISIENSIS

TOTIUSQUE CLERI GALLICANI

Adversus nonnullos.

DE CAUSIS ET FUNDAMENTIS HUIUS OPERIS

PRÆVIA ET THEOLOGICA DISSERTATIO.

I.

*An tacere oporteat Gallos, erroris ac schismatis ab illustrissimo
Rocaberto & aliis, apud Summum Pontificem accusatos.*



AGGRESSURO gravissimam quæstionem, veteremque
scholæ Parisiensis, imò verò totius Ecclesiæ Gallicanæ sen-
tentiam ab omni erroris suspicione defensuro, multa sanè
occurrunt, quæ à scribendo deterreant, multa quæ impel-
lant. Deterret imprimis illa insita pectori sedis Apostolicæ
reverentia, atque in ejus laudem propensio singularis,
omni quidem tempore (quippè quæ ab ipsâ fidei Catholicæ ratione ac

Tomus I.

A

professione profecta sit) nunc autem vel maximè sub Innocentio XII. optimo, justissimo, beneficentissimo Pontifice ac parente, cujus in obsequium pronæ Regis invicti, ac totius Regni Christianissimi voluntates. Etsi enim satis nobis conscii sumus, ego & cæteri Episcopi ac Theologi Gallicani, priscâ illâ sententiâ, quam Parisiensium & Gallicanam vocant, amplificari, commendarique sedis Apostolicæ Majestatem; tamen; vel in speciem à nobis imminutam videri, idque à tot adversariis per universum orbem tantis jactari clamoribus, molestissimum est. Ac profectò, si ab iniquis censoribus impetrari potuisset ut nos tranquillos finerent in Ecclesiæ Catholicæ, & fidei Apostolicæ sinu conquiescere, tutiore conscientia fileremus. Sed enim gravior nos cura sollicitat, tot editis libris, atque etiam recentissimis illustrissimi Rocaberti Archiepiscopi Valentini prægrandibus scriptis, datis quoque literis ad optimum Pontificem, erroris ac schismatis, quin etiam hæresis postulatos. Quam accusationem si taciti ferimus, priscum illud Galliæ semper Orthodoxæ evanescit decus; eaque gloria, quam apud plebes nostras in Christo nos habere oportet, concidit. Quo loco commemorare non piget eos qui scripserint, in his quidem quæstionibus de summâ Catholicæ fidei agi, quasi nunc primùm in Ecclesiâ audiantur, non autem à tot sæculis, nullo erroris, nullo schismatis metu, pertractatæ fuerunt.

I I.

Duo libelli memorantur, unà cum censurâ illustrissimi Archiepiscopi Strigoniensis.

Vid. præf.
Aut. in ap-
pend.

AC primùm divulgati libelli duo, quorum alteri titulus: *Ad illustrissimos & reverendissimos Galliæ Episcopos disquisitio Theologico-juridica super Declaratione Cleri Gallicani factâ Parisiis 19. Mart. 1682.* Alter inscribitur: *Doctrina quam de Primatu, autoritate, & infallibilitate Romanorum Pontificum tradiderunt Lovanienses sacra Theologia Magistri, ac Professores tam veteres, quàm recentiores &c. Declarationi Cleri Gallicani de Ecclesiasticâ potestate nuper edita, opposita.* Uterque anonymus: utroque nobilissimæ scholæ Parisiensis, totiusque aded Cleri Gallicani antiquissima sententia non tantùm impugnatur, verùm etiam proscribitur, ut *qua faveat hæreticis, Romanum Pontificem dignitate Primatûs, Divinâ ei ordinatione constituti, exuat, ac sedem Apostolicam labefactet; quin etiam excusctet Wiclefi errores à Constantiensi Concilio condemnatos.* Miram rem! ut quod Synodus Constantiensis de supremâ Conciliorum autoritate sanxerit, in Wiclefo ipsa proscripserit. Doctrinæ Lovaniensium quis autor fuerit, etiamnùm ignotamus. Nicolaus Dubois sacrarum literarum in Universitate Lovaniensi Professor primarius, se ipse disquisitionis autorem professus, parùm probatus suis, clamorosior scilicet, quàm doctior, alias scriptiunculas sparlit, ut, si non vi ac pondere, nos numero saltem preme-re velle videatur. Atque hæc apud vicinos Belgas agebantur, Verùm ex

Doct. Lov.
præf. vid.
disquis. art.
IV. p. 21.
22.

longinquo gravioris belli metus; nec jam disquisitio, aut tractatio, sed censura. Nempè illustrissimus Georgius * Strigonienſis Archiepiſcopus, ac Regni Hungariæ Primas, oſtentatâ primùm Concilii Nationalis auctoritate (credo ut Clero Gallicano parem Ungarici Cleri auctoritatem opponeret) ipſe interim, dum præſata Synodus ſuo tempore celebretur, cum quinque fortasſè vel ſex Episcopis non eſt veritus, tot Gallicanorum Episcoporum, ipſiusque aded Eccleſiæ Gallicanæ, ut quidem ipſe perhibet, decreta conſigere, propoſitiones interdicerè, proſcribere, prohibere, ut quæ Chriſtianiſ auribus abſurdæ, ac planè deteſtabiles, noxia, periculoſæ in fide, ac per Ungarici quoque Regni Provincias à Satana Miniſtris diſſeminata, blanda pietatis ſpecie ſchiſmaticum virus inſtillent. En ſchiſmatis rei ac Satana Miniſtris venena ſubminiſtrant tot Catholicarum Eccleſiarum Præſides, ſedis Apoſtolicæ communicatores; certè, ut cætera omittamus, intactâ, innocuâque doctrinâ, quam nulla unquàm Eccleſiæ censura proſcripſit. Id enim primus omnium, ac ſolus remanſurus Strigonienſis Archiepiſcopus prolato iudicio fecit, ſibi ipſe contrarius: quippè qui de noſtrâ doctrinâ ſententiam tulerit, ſimul pronuntiaverit: *ad ſolam ſedem Apoſtolicam Divino & immutabili privilegio ſpectare, ut de controverſiſ fidei iudicet.* Quâ de re non eſt hîc dicendi locus.

* Zelepe-
chimi.

Conſ. Hun-
gar. vid. in
vind. doctri-
maj. ſcol.
Parisi.

III.

Eminentiffimi Cardinalis Daguirrei ſententia.

CÆTERUM Hiſpani cum Belgis Coronæ ſuæ ſubditis concinunt. Primus omnium vir eruditiffimus atque amiciffimus, ac multis jam titulis clarus, nunc etiam Romanâ purpurâ decoratus, F. Joſephus Daguirreus volumen ingens edidit, cujus inſcriptio eſt: *Autoritas inſalubilis, & ſumma cathedræ ſancti Petri, extrâ & ſuprà Concilia qualibet, atque in totam Eccleſiam denuò ſtabilita &c. ſive Defenſio cathedræ ſancti Petri adverſus Declarationem nomine illuſtriſſimi Cleri Gallicani editam Parisiſ, die 19. Mart. MDCLXXXII.* Et is quidem paſſim inculcat doctrinam eam quam tradit, *fide Divinâ & Catholicâ certam, qua proinde ſine hæreſi negari non poſſit; opinionem negantem refutandam tanquàm hæreticam, alibi ex Melchiorè Cano erroneam; declarationem autem ab Episcopis Gallicanis revocandam publicè, ac penitus abolendam; cum ſingula ejus theſes graviffimiſ cenſuris notata inveniantur ab omnibus ferè Catholicis Scripſtoribus Doctõribusque, & nuperrimè à Cenſoribus Romanis.* Quâ de re nihil inaudivimus. Cæterum, inquit, in hac florentiffimâ Academia Salmantienſi, cæteriſque Hiſpania, ubi nemo curialis eſt, omnes uno animo illas theſes diris, & execrationi devovent, idque palam teſtabuntur, ſi Pontificium de ferendo iudicio mandatum acceſſerit. Hæc vir optimus & candidiffimus hoſtili nimis animo, ac gentis ſuæ præjudiciis actus, in Gallos curiales viſos, quod avitam doctrinam tueantur, eam quam Hiſpani quoque & Belgæ antiquitùs propugnaverint. Scilicet curialis Toſtatus Salmantienſis Acade-

De illo vid.
lib. V. cap.
I. not.

Diſputat.
XXII. n.
16. 17. 18.
&c.
Diſp. VII.
n. 16.
Diſp. XI.
n. 17.

Diſp. XVI.
n. 62. XXII.
n. 59.

miæ lumen, ipsi eminentissimo Daguirreo *Hispania Salomon*; curialis Adri-
nus VI. Papa, columen Lovaniensis Academiæ, aliique omnes statim cum
laude appellandi, qui Parisiensium sententiam toto orbe celeberrimam,
& ab omni notâ integram, tùm cùm Galli Hispanique ac Belgæ mirum
in modum consentirent, acceptam à Majoribus, penitèns imbiberunt.

Quin etiam Scriptor clarissimus, nec unquàm sine honore nominandus,
cùm tot ac tantos appellaverit, qui Parisiensibus consentirent, mirari se di-
cit, in tantâ eruditionis luce, quanta & qualis fulget in hoc politissimo
sæculo, potuisse existere, præsertim Lutetiæ Parisiorum, qui revocarent
Disputat. AB ORCO opinionem illam de potestate Synodi œcumenicæ supra Pa-
XXXVI. n. pam. AB ORCO! sententiam, quam tot viri pii doctique, neque Galli
2. nostri tantùm, verùm etiam Itali, Hispani, Belgæ, ipso etiam teste, pro-
pugnârunt. Quo quid est iniquiùs comparatum?

Cùm autem sic exarserit vir mitissimus, tamen pro æquitate suâ, ab
Disputat. *omni censurâ abstrahendum docet*: memor scilicet severi diplomatis Inno-
XXII. n. centii XI. anno 1679. districtè *præcipientis, in virtute sancta obedientiæ;*
2. 3. *omnibus Catholicis Scriptoribus, ut caveant ab omni censurâ & notâ, & à*
quibuscumque conviciis, contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos
hinc indè controvertuntur, donec à sanctâ Sede, re cognitâ, super eisdem pro-
positionibus judicium proferatur. Quæ sanè præcepta quàm observaverit, qui
diris, qui execrationi, ut AB ORCO revocatam, contrariam sententiam
devovet, ipsi æstimandum relinquimus. Sanè pro virili parte id agit, ut ab
omni censurâ in Parisiensium sententiam, *saltem directè latâ* abstinendum
putet, quòd id ad solam Sedem Apostolicam spectet. His quidem verbis
haud obscurè visus arguere Strigoniensis Antistitis immodestiam, qui nec
à directâ censurâ temperaverit, ut vidimus.

Ibid. n. 3.
18.

IV.

Reverendissimus Pater Tyrsus Gonzales.

Gonz. de
infall. R. P.
disput. XI.
sect. VI. p.
593.

Ibid. disp.
I. sect. IV.
s. 3. n. 2.
disput. XII.
per totam
præf. p. 14.
n. 23.

MAJOREM tamen in modum eam censuram commendat P. Tyrsus
Gonzales, non sine honore appellandus, quippè societatis Jesu
Præpositus generalis, & impugnatâ acriter probabilissimi sententiâ nobilis,
Ipse Parisiensium doctrinam ex Bellarmini decretis planè falsam, & hæ-
resi proximam, *nec modò ignotam omnibus, quorum sanctitatem solenni cultu*
Ecclesia declaraverit, sed etiam à gravissimis Doctoribus gravi censurâ perstri-
ctam, ut nempe vel temerariam, vel erroneam, vel hæresi proximam, vel Ec-
clesiæ perniciem afferentem: quæ statim in præfatione professus, progressu
operis, stabienda pollicetur.



V.

*Illustrissimus Rocabertus Archiepiscopus Valentinus
omnium immitissimus.*

SED profectò unus omnium longè acerbissimus, immeritè Galliæ bellum indixit, illustrissimus ac reverendissimus Rocabertus (a) Archiepiscopus Valentinus. Primùm enim, ac statim operis ab initio, ita constituit quæstionem: *Gravissima Catholicos inter & hæreticos, circa Romani Pontificis infallibilitatem, semper existit controversia, quæ præcipuè à Constantiensis & Basileensis Concilii temporibus, ad hanc usque ætatem utrimquè acriter decertatur.* Pessimâ fide: id enim agit statim, ut, qui infallibilitatem illam non admiserint, pro hæreticis habeantur; tùm subdit: *Hæretici enim, utpotè insensissimi Pontificia autoritatis mimici, negativæ assertioni tenaciter adherent; Orthodoxi verò, quorum Catholica inest visceribus religio, affirmativæ constantissimè pro aris & focis insistant.* En quid hæretici, quid Orthodoxi & Catholici, *quæis religio cordi est,* sentiant; pro quo hi depugnent tanquàm *pro aris & focis,* tanquàm pro re sanctissimâ ac sacratissimâ, hoc est pro religione, pro fide. Quid ergò cæteri? Quid aliud quàm hæretici, *ararumque ac sacri foci hostes* habeantur? Atque ita ab ipso limine constitutus quæstionis status.

Atqui, te ipso teste, eam quoque sententiam propugnarunt Catholicissimi, Almainus, Gerson ille, ut ipse memoras, *D. Bernardo consonans mirificè, celebris Gallicanus scriptor, Parisiensis Cancellarius:* neque is profectò solus; *his adheret Driedo,* non is quidem Gallus è Parisiensium scholâ, sed Belga, Lovaniensis suæ Academiæ decus. Quid Alphonsus de Castro? *Prædictis,* inquit, *consonat:* neque ille sanè Gallus, ex inclytâ Hispanicâ Natione, Franciscanoque ordine, patrum nostrorum memoriâ Theologus nobilis. Quid autem quatuor nominas ad Gallorum invidiam? Nostri quasi hos tantùm adstipulatores habeant, alios prætermittis toto orbe celeberrimos, ab ipso Bellarmino, ab ipso Daguirreo, ab ipso Thyrso Gonzale ritè appellatos: in his Alphonsum Tostatum Episcopum Abulensem Hispaniæ lumen, Adrianum VI. Papam Lovaniensis Academiæ decus, Caroli V. Augusti ac Regis Hispaniæ Præceptorem, denique omnium Christianorum Patrem; cæteros innumerabiles, quos

Rocc. de
R. P. infall.
tom. I. præ-
fat. p. 1.

Ibid. n. 6.
7. 8. 9.

Ibid. lib.
I. n. 8.

Ibid. n. 9.

(a) *Rocabertus*] Joannes Thomas, ex Dominicanorum familiâ, per varios dignitatum gradus ordinis sui Præpositus generalis, deindè Archiepiscopus Valentinus &c. eò ut probaret se summi Pontificis studiosum, & supremi ejus dominatûs strenuum defenforem, tria volumina in fol. Valentia anno 1693. & 1694. typis mandavit, plena opinionum quibus sanctæ Sedis Majestas non tam amplificabatur quàm minuebatur. Postea idem collecta variorum de eadem re scripta, suis sumptibus Romæ recudit XXI. vol. in fol. sub hoc titulo: *Bibliotheca Romanâ Pontificia.* Ejus tractatus de *Pontificiâ autoritate* Gallis vehementer displicuit, tùm propter doctrinæ capita falsa plurima, tùm propter multa ab eo, schismatum & incendiorum quasi concitatores, in Præfules Gallicanos contumeliosè dicta. Qui tractatus ne venderetur, Curia Parisiensis cavito edicto 2.º Decemb. 1695. Mirum Rocabertum fuisse a D. DUPIN silentio prætermisum in suâ Biblioth. Eccles. Vid. Echard Bibl. ord. Prædic. & Mor. edit. 1632.

ibid. nec sinistra suspitionis saltèm rumor asperfit: nempè illi, te arbitro, *ratione statùs ac professionis inter Catholicos annumerantur*; Catholici scilicet, si tibi asserenti credimus, nomine, non fide, non re, atque hæreticos inter potiùs recensendi. Sic cenfet Rocabertus. Itaque haud secùs sævit in Gallos, quàm ut in apertos Catholicæ religionis hostes, nec veritus ad Innocentium XII. tam pium Pontificem hæc infanda perscribere: *Eorum operâ Ecclesiam turbulentissimis errorum flatibus concuti, Petri naviculam, & infallibilem ejus autoritatem, tartareis hæresum fluctibus agitari: qua errorum monstra toto Christiano orbe pellenda sint.* Sic enim existimant, fat victos, prostratosque adversarios, si *orcum, si tartara, si monstra* omnigena objecerint, atque hos, tetrìs vocibus, tanquàm pueros territarint.

Epist. de-
dic. rom. I.

Epist. de-
dic. tom.
III.

Multò tamen atrociùs insurgit in alterâ epistolâ tomo III. præfixâ ad eundem optimum, maximumque Innocentium XII. ubi omni ope suadere nititur, à Gallis tetrum *schisma parari*, per eas propositiones *quas cetera Regna ut erroneas, impias in fide, scandalosas, avertentur: qui se Christianissimos gloriantur, unâ cum hæreticis conspirare: hinc intolerabilia damna suboriri, neque omninò dubitandum, quin jam in illo Regno, prædictarum propositionum lue grassante, innumerabili ignara plebis multitudini, plurima eaque irreparabilia, in materiâ fidei & religionis detrimenta imminuant.* Itaque Gallicanum Regnum miserandum futurum, nisi sub felicissimo tanti Pontificis regimine efficacissimum adhibeatur remedium, quo gravissimis animarum hujus Regni periculis medeatur. Quibus satis indicat, summo in periculo ad extrema omnia decurrendum; ac ne quis ambigat quid agendum velit, inter approbatores profert, Isidorum Aparacium, qui omnimodis contumeliis Gallos adortus, etiam ad Innocentium XII. sermone converso, ad hæc horrenda devenit: *Utimini, inquit, oblatâ vobis à Deo opprimendi perfidos occasione: pertinet ad officium Innocentis, non solum nemini malum facere, verùm etiam cohibere à peccato, vel punire peccatum, ut aut ipse qui plectitur, corrigatur experimento, aut alii terreatur exemplo.*

Tom. II.
epist. Isid.
Apar. G.
lat.

Cæteros approbatores òmitto, qui conjuratione factâ, longissimis & fastidiosissimis elogiis editis, Archiepiscopo adulantur, & Gallorum profcindunt fidem: tanquàm non in Regnum, sed in Ecclesiam quoque Gallicanam, tantam Ecclesiæ Catholicæ partem, inexpressibile bellum gererent.

Atque hæc Valentia evulgantur anno 1694. jam compositis Romæ; cum Clero Gallicano rebus; postea quàm optimo Pontifici satisfactum, promotique ad sedes vacuas Episcopi Gallicani, nusquam incusata eorum fide. Quæ quidem Hispanorum pròdunt inclementiam, qui in re quoque Ecclesiasticâ hostile odium induerint, omnibusque artibus ac viribus prohibere conati sint, ne pax Ecclesiæ coalesceret: simul Pontificii animi magnitudinem ostendunt ac benignitatem; cum verè sanctissimus Innocentius XII. nec tot adversariorum clamoribus ac machinationibus, imò comminationibus, deterreri potuerit, quominus nos omnes, totumque Gallicanum Clerum; pacatus ac mitis, paternum in finem admitteret,

VI.

Gallicanam Declarationem immeritò impugnatam, tanquàm esset decretum fidei, ex actis demonstratur.

SANÈ non latet, quid Ecclesiasticæ paci obtenderint: nempè Clerum Gallicanum, decreto peculiari de fide condito, se ab omnibus aliis generibus Catholicis abruptissè; id enim & Archiepiscopus Valentinus in illâ dedicatoriâ ad Pontificem Tom. III. epistolâ, miris vociferacionibus atque apertis odiis exaggerat; Et ipse Daguirreus non tacet: quippè qui exprobrat *Galliarum Præsulibus, non licuisse ipsis sua paradoxa publici juris facere, & mittenda curare ad omnes Ecclesias, veluti quamdam sanam omninò, imò & Catholica doctrinam formulam, quâ omnes constringerent*: quod à Cleri Gallicani mente longè alienissimum fuit. Sic enim ipsa Conventûs habiti Parisiis apud Augustinianus gesta testantur: probatis quippè per Provincias unanimi consensu, quatuor articulis, item epistolâ, quæ cum iisdem articulis ad omnes Archiepiscopos & Episcopos Gallicanos mitteretur, *Illustrissimus ac reverendissimus Dominus Archiepiscopus Cameracensis * dixit, se quidem in sententiâ contrariâ educatum, statim existimasse non posse fieri, ut in communem sententiam consentiret, verùm non posse abstinere se, quin convictum se esse fateatur, ipsâ vi veritatis constabilita per illustrissimum ac reverendissimum Dominum Episcopum Tornacensem, & alios illustrissimos ac reverendissimos Episcopos deputatos; sibi que jam omninò persuasum esse, eorum sententiam omnium esse optimam, quam eò libentiùs complecteretur, quòd non ea esset mens sacri Conventûs, ut ex illâ sententiâ decretum fidei faceret, sed tantùm ut eam opinionem adoptaret.* Verba Gallica referemus: QUE L'ON NE PRETENDOIT PAS EN FAIRE UNE DECISION DE FOY, MAIS SEULEMENT EN ADOPTER L'OPINION. Caterùm gratulari se Provincia sua, de eximiâ eruditione quam idem illustrissimus ac reverendissimus Episcopus Tornacensis in hoc negotio tractando ostendisset. Quæ probata ab omnibus, & ad rei memoriam sempiternam in acta relata sunt, die junii 19. horâ post meridiem tertiâ, anno 1682.

En perspicuis verbis Gallicani Patres testantur ac probant, non eo se animo fuisse, ut decretum de fide conderent, sed ut eam opinionem tanquàm potiorem, atque omnium optimam adoptarent. Opinionem sanè: non ut eminentissimus Daguirreus objectabat, *Catholica doctrinam formulam*, quæ animos constringeret. Itaque reverà ab omni censurâ temperant, nusquam fidem ipsam nominant, nemini excommunicationem intentandam putant. Legatur Declaratio, verba expendantur; nihil reperietur quod fidei formulam sapiat. Sanè ab initio memorantur *Ecclesie Gallicanæ decreta*: an decreta de fide, ad quæ sub animarum periculo constringantur? de his ne verbum quidem: decreta dixerunt notissimis vocibus ac Latiniissimis, priscam & inolitam, id est consuetam in his parti-

Vid. tom. III. epist. dedic. Daguir. disp. XI. n. 1. 3.

Act. Conv. Cler. Gall. an. 1682. MSS.

* Jacobus Theodorus de Brias in Artesiâ natus.

Vid. relat. Episc. Tor. sup. & not. ad præfat. Aut. in append.

bus, sententiam; non fidem quâ omnes tenerentur. Idcirco nec piguit Gallos ad Episcopatum promovendos, datis ad Pontificem maximum literis, id verè, id obedientissimè profiteri & subscribere: *Quidquid in iisdem Comitibus circa Ecclesiasticam potestatem & Pontificiam auctoritatem decretum censeari potuit, pro non decreto haberi velle: mens nempe, inquit, nostra non fuit quidquam decernere.* Quod in ipso Conventu clarâ voce testatos ex gestis vidimus. Nihil nempe decretum, quod spectaret ad fidem, nihil eo animo ut conscientias constringeret, aut alterius sententiæ condemnationem induceret: id enim nec per somnium cogitabant. Quare cum tale decretum à Clero Gallicano editum putaretur, id à se amoliti sunt Galli, summo cum animi dolore; neque aliud quidquam de ipsâ Declaratione, aut Pontifex voluit aut Episcopi præstiterunt.

VII.

Hinc quaestio, an licuerit accusare Gallos, & an ipsos oporteat tueri innocentiam.

HIs ita constitutis, jam ab adversariis quærimus, an licuerit eis errores circa fidem, hæresim, infanda, ac detestanda dogmata imputare nobis, inurere teterrimam notam schismatis adversus innocuos, fedique Apostolicæ conjunctissimos, atque obedientissimos, tam atrocibus verbis sedem ipsam Apostolicam, totamque adeò Ecclesiam commovere; & an liceat nobis, imò necesse sit, tantam tamque manifestam, innocuâ defensione, propulsare calumniam.

VIII.

Defensio justa & necessaria ubi de fide agitur.

Res quidem in aperto est: primùm enim fides virgo est tenerrimæ frontis, cui si quis exprobraverit, ullâ erroris labe, læsam Doctrinæ castitatem, non modò erubescere eam, verùm etiam tutari innocentiam, nec modò se intactâ pudicitia, verùm etiam integrâ famâ sponso Christo exhibere oporteat. Jam, ut ad Episcopos veniamus, quis nesciat in eo ordine, illam vigere gloriam, de quâ scribebat Paulus, *malle se mori quam ut evacuari sinat?* Quippè quæ ad Christi quoque redundet gloriam, eodem Apostolo dicente: *Sive fratres nostri, Apostoli Ecclesiarum, gloria Christi.* Quid autem est quo Episcopi magis gloriantur, quàm sanâ illibatâque Doctrinâ, cujus custodiendæ depositum, & prædicandæ auctoritatem à Domino acceperunt? Hanc ergò habent gloriam, nempe revelatâ & Catholicæ veritatis lucem, ipso prædicationis officio, tanquam ex facie Christi refulgentem; quæ si obscuretur ac nutet, populorum

I. Cor.
IX. 15.

II. Cor.
VIII. 23.

lorum etiam animi collabescunt, metuendumque omninò, ne illud eveniat: *Inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra: invenimur autem & falsi testes Dei.* Quare ut pupillam oculi tueri nos oportet nostramque & florentissimi Cleri nobiscum consistentis illæsam orthodoxiæ famam: cum præsertim satis constet eam sententiam, quam erroris insimulant, non à nobis ortam, sed ab antiquo profectam; ut omninò necesse sit, si hæretici, si schismatici, quod absit, habeamur, Academiæ Parisiensis, altricis Magistræque nostræ, jam à trecentis, annis præscum obscuratum decus, atque à tot sæculis, eum, qui incorruptus esse debeat, fontem interruptum fuisse; quod morte quâ non est tetrius.

I. Cor.
XV. 14. 15.

I X.

Nec ferendum Gallis obijci Jansenismum.

PRÆTEREA obijciunt, à Clero Gallicano *foveri Jansenismum*, aliasque sectas, absque Conciliorum ope ac suffragio, ab Apostolicâ sede damnatas. Hujus rei gratiâ illustrissimus Rocabertus passim in epistolis, ac præfationibus, P. Thyrsus Gonzales, ipse Daguirreus modestissimus omnium, invidiosissimè nos traducunt. Id enim supererat, ut more solenni, etiam Jansenistas fingerent eos, qui accuratissimè omnium Jansenismum, omnesque ejus artes retexerunt, ut suo loco probabimus. Quam labem inferri nobis si tranquillo animo ferimus, tum verò quid vetet quominùs reos esse nos atque convictos pleno ore conclament?

Rocc. præ-
fat. & e. iit.
dedic. Gon-
zal. p. 113.
Daguir. p.
449.

X.

Duæ aliæ causæ edendæ defensionis: prima, ne lædatur Apostolica Sedes, quæ Gallis nullum errorem imputavit.

HUC accedunt duæ causæ, quæ vel maximè tacere nos vetant: quòd per latus nostrum, ipsa sedis Apostolicæ petatur dignitas, & Christianissimi inclytique Regis nostri pietas violetur. Ac de sede quidem Apostolicâ in perspicuo res est. Quo loco candidè confiteri nos oportet, Romanis Pontificibus displicuisse Gallicanam, de Ecclesiasticâ potestate, Declarationem. At duplici de causâ displicere potuit: primùm ex doctrinâ ipsâ, tum ex ejus doctrinæ tradendæ ratione. Solennis fanè distinctio à Theologis omnibus, imò à Romanis quoque Pontificibus, haud semel celebrata: rejici propositiones qualvis, seu propter ipsam rem, seu propter asserendi & proponendi modum. Prædictum autem à nobis est, optimis Pontificibus persuasum, nos peculiarem fidem condere voluisse, saltem proferre voluisse decretum, quod vim Episcopalis judicii obtineret,

& conscientias obligaret, idque Apostolicæ sedis autoritate contemptâ; quod nunquam licuit, nunquam factum est.

Multa alia incidisse potuerunt, quæ Innocentio XI. Alexandro VIII. Innocentio XII. displicerent; quæ quoniam nec tueri, nec excusare adversus parentes optimos obedientissimi filii cogitamus, à nobis commemorari nihil attinet. Id quærimus, num ipsa res, ipsa sententia Scholæ Parisiensis, atque adedò totiùs Ecclesiæ Gallicanæ, ullâ censurâ affecta videatur? Sanè memorant ab Alexandro VIII. editâ protestatione Declarationem Gallicanam esse proscriptam. Sit factum ut volunt: non contendimus; quanquam eam protestationem nullâ ad nos ratione perlatam esse constat. Utcumque est; ipsam, qualis edita fertur in vulgus, legant, relegant, inspiciant penitèns, & expendant: nihil sanè contra fidem comperient imputatum Gallis. At si quid in fide suspectum, si quid erroneum, si quid hæreticum, si quid schismaticum docuissent, prætermittam non oportuit gravissimam accusationis partem: imò verò, ut verissimè, ita confidentissimè dixerò, studiosè evitatas omnes quæ doctrinis erroneis ac perversis inuriosolent notas. Non tamen ignorabant sanctissimi Pontifices, quid novitii scriptores etiam maximi nominis, Bellarminus ac cæteri, in sententiam Parisiensium, durè acerbèque dixerint; sed hæc privatorum Doctorum proprio arbitrio, nullâ autoritate fundata decreta, in censuram conferre publicam, alienum ab Apostolicâ gravitate visum. Itaque haud aliis conditionibus compositæ res sunt. Quid enim ab Episcopis Gallicanis Innocentius XII. bonus ac pacificus Pontifex postulavit? ut erroneam, ut schismaticam, ut falsam doctrinam ejurarent? Absit. Nempè Episcopi in hæc verba scripserunt: *nihil enim decernere animus fuit*. En quod deprecantur, en quod Pontifex averfari jubet, decretum esse conditum, latum Episcopale judicium, eoque animo quo diximus. Hæc excusatione, hæc purgatione susceptâ, Pontificium animum adedò placatum esse constat, ut Clero Gallicano, pro sedis Apostolicæ consuetudine, impensissimè faveat. Abeat ergò Declaratio, quò libuerit; non enim eam, quod sæpè profiteri juvat, tutandam hîc suscipimus. Manet inconcussa, & censuræ omnis expers, prisca illa sententia Parisiensium: & quanquàm Hispani, Belgæ, alii qui in Gallos calamum distinxerant, extrema omnia intentabant, sedis tamen Apostolicæ gravitas non his se fluctibus abripi sinit, & antiquam, probatissimam, sanè quod nunc sufficit, probabilem infontemque doctrinam, ut ab initio fuerat, intactam relinquit. Nihil ergò metuimus ab adversariis qui in nos sæviunt, & partium studiis acti, horrent, execrantur, damnant quod sedes Apostolica non improbat: nec differri amplius patimur defensionem nostram; quipè quam intelligimus cum sedis Apostolicæ defensione esse conjunctam,



XI.

Ludovici Magni læsa pietas defendenda fidelibus Gallis.

NEC aliâ ratione Ludovici Magni gloriam vindicamus. Refugit animus ea repetere, quæ Archiepiscopus Valentinus de tanto Rege in suâ præfatione profere non erubuerit: *Ejus scilicet imperiis ac minis, ad eam oppressionem redigi Gallos, ut vel inviti cogantur in suis Universitatibus publicè defendere propositiones adeò à Christianâ pietate, & communi sensu Orthodoxorum alienas, adeò supremæ Apostolicæ Sedis autoritati indecoras, solique impietati & hostilitati, quâ in Apostolicum thronum invehuntur heretici, consonas, ac iis qui se veros Catholicos, Christianos ac Christianissimos gloriantur, maximè offensivas.* Quæ animo plusquàm hostili prolata, nisi fortiter propulsamus, & indignam Antistite Christiano impotentiam castigamus, nimis ab officio ac fide recedimus, & religiosissimi pariter atque invictissimi Principis Majestatem pietatemque lædimus.

Rocc.præf.

XII.

Summâ modestiâ causam hanc esse tractandam: Divisio hujus operis in tres partes.

FIXUM ergò sit & immotum, à nobis dissimulari non posse gravissimas adversùs fidem nostram accusationes, quas ad Sedis Apostolicæ & maximi Regis contumeliam pertinere constat; idque unum superest à Deo impetrandum, ut quòd impotentiùs & injuriosius impetiti sumus, eò æquiùs atque modestiùs causam coram Pontifice maximo totoque orbe Christiano dicamus. Quare Italos, Hispanos, Belgas, ac singulari nomine Cardinalem Daguirreum, omni amicitia, officio, obsequio prosequendum, & optimo quidem animo, sed tamen immisericordiùs favientem, etiam atque etiam obsecramus, ne Christianam charitatem, Christianam amicitiam lædi putent, si antiquam sententiam nullâ cujusquam contumeliâ propugnamus. Decet enim conscios veritatis, ut ad ejus obsequium benignè reducendos curent, qui ab ejus professione, præcæ traditionis immemores, recesserunt. Hujus rei gratiâ, tria hîc tractanda suscipimus: Primùm, eam sententiam, quam Parisiensium vocant, ab irreprehensibilibus Doctoribus, atque ab ipsâ Parisiensi Theologicâ Facultate, toto orbe notissimâ ac laudatissimâ, nemine improbante, esse traditam: Alterum, eandem sententiam à Constantiensis approbatissimæ Synodi temporibus confirmatam: Tertium, eandem sententiam non tunc excogitatam, sed ab ipsâ Christianitatis origine profluentem ex communibus decretis, & ut vocant principiis Christianarum gentium, ad necessitatem extinguendî schismatis, exponendæ fidei, ac re-

formandæ pietatis assumptam. Et quanquam hæc tria à Theologis operosissimè pertractantur, ne tamen innocentix nostræ ratio extrahatur in longum, nunc in antecessum ex tribus prædictis capitibus compendiosissimè seligemus ea, quibus res nostræ itatim in tuto collocentur.

XIII.

Facultatis Theologica Parisiensis clara & certa Sententia, ex nostris juxta & exteris Doctoribus agnita: Pighius Navarrus, Franciscus de Victoriâ memorantur.

AC de primo quidem capite facilè ostendemus, non privatos Doctores, sed integras Theologicas Facultates in hâc de quâ agitur stetit sententiâ: neque solam Parisiensem, verùm etiam Coloniensem, Erefordensem, Viennensem, Academiâs in Germaniâ nobiles, Cracoviensem etiam apud Polonos, apud Italos quoque Bononiensem, ad hæc Lovaniensem Parisiensis filiam, alias deniquè, quarum suo loco acta referemus. Sed ne fusiùs excurrat oratio, quod est expeditius, scholam Parisiensem omnium celeberrimam in medium afferemus. Quâ de re nostri Doctores, Jacobus Almainus, & Joannes Major, sub Ludovico XII. & Francisco I. scriptores nobiles, hæc habent. Almainus quidem: *Conclusio est quam tenent omnes Doctores Parisienses & Galli: quòd potestas Papa est subiecta potestati Concilii; & hanc vocat resolutionem scholæ Parisiensis, & Ecclesiæ Gallicanæ.* Hanc probat eâ maximè ratione, quâ Petrum Alliacensem Cardinalem, & Joannem Gersonem usos fuisse notum. *Quod potestas quæ est in supposito deviabili, debet dirigi secundum potestatem indeviabilem, Pontificia scilicet per Conciliarem.* Hæc Almainus de scholæ Parisiensis, imò etiam de Ecclesiæ Gallicanæ universæ sententiâ, testis oculatus, atque à nemine falsi reprehensus, prodidit. Quid Major? Postquàm eandem probavit sententiam, hæc addit: *& nostra Facultas, à diebus Concilii Constantiensis, in quâ plures exercitatos habebis Theologos, quàm in duobus vel tribus Regnis, sic hanc partem fovet, quòd nulli licuit asserere oppositum probabile, & qui tenuerit in campo revocare cogitur.* En virum optimum, ac longè doctissimum, de Parisiensium, præ cæteris gentibus Christianis, mirâ scientiæ famâ confidentissimè gloriantem: atque is contrariæ sententiæ nequidem probabilitatem à nostris relictam docet, à diebus quidem Concilii Constantiensis, hoc est postquàm expressè discussa res est. Altiore autem ex fonte manasse, ejus sententiæ quam asserit, certitudinem, neque, ex Constantiensibus temporibus initium hujus doctrinæ ductum, hinc patet quòd & ipse, & alii ad vetustissimam traditionem, Patrumque & Canonum auctoritatem referendam putent.

Hos libros Almainus & Major jussu Facultatis ediderunt. Hæc verò cum docerent & toti Ecclesiæ testarentur, nullus tùm everfa omnia &

Almain.
lib. de potest.
Eccles.
& Laic. cap.
XVIII. in
app. tom.
I I. Gerson.
edit.
Dup. pag.
1070.

Maj. de
aur. Conc.
supr. Pap.
solur. argu-
ment. Ca-
jet. ibid. p.
1144.

periclitari fidem, sedisque Apostolicæ dignitatem; ac doctrinam illam planè detestabilem, erroneam, hereticam, aut schismaticam inclamabat; neque se Romani Pontifices commovère, aut libros ullâ notâ censuræ dignos; quippè qui intelligerent, hæc verè esse decreta sanctissimæ, & probatissimæ Facultatis.

Ac ne quis suspicari possit, eos suæ fuisse sententiæ, aut Facultatis Parisiensis fortè obscuriorem fuisse sententiam, placet considerare quid de eâ exteri quoque scripserint. Primus Albertus Pighius Belga, adversus Constantiensia, & Basileensia decreta pleno ore invectus, hæc subdit: *Horum decretorum auctoritatem asseruit Joannes ille Gerson Cancellarius Parisiensis, quem in hodiernum usque diem universa illa schola sequitur.* Hæc scribebat anno 1538. is qui de Pontificiâ potestate tam inaudita scripsit, ut eò nomine ferè ab omnibus contemnatur, neque tamen scholam Parisiensem in Gersonis sententiâ, tantâ consensione permanentem, ullâ notâ suggillare ausus, Gersonem etiam *doctum ac pium* vocat.

Martinus ab Azpilcueta Navarrus, Regno scilicèt Navarrico oriundus, Divini humanique juris consultissimus, postquam Salmanticæ, & Conimbricæ docuit, Romam profectus est, summisque Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. charus, Romæ multa scripsit, atque edidit. Is hæc habet: *Non est consilium in presentia definire, cui principalis potestas Ecclesiastica fuerit à Christo collata, an Ecclesia soli, an verò ipsi Petro, propter illam discordiam maximam Romanorum & Parisiensium:* (Romanorum certè privatorum Doctorum, non profectò Pontificum, quos non æquipararet privatis Doctoribus nostris) Pergit: *Illi (Romani scilicèt) tenent, Petro & Successoribus datam esse hanc potestatem, atque ideò Papam esse Concilio superiorem: ii verò quibus Joannes Gerson adheret, docent datam esse toti Ecclesie, licèt exercendam per unum, atque aded in aliquot casibus Concilium esse supra Papam, quarum illa (scilicet Romanorum) placuisse videtur sancto Thoma & Thoma à Vio: altera verò placuit Panormitano, qui pro Parisiensibus est, quem frequentius nostri sequuntur.*

En quem virum, & quantæ auctoritatis adjungat Parisiensibus; eum scilicèt cui Canonistæ potissimum adhærescant. Addit: *Hunc explicandi modum mordicus tuetur Jacobus Almainus è Sorbonâ Theologus, & Joannes Major, qui idem facit, aiens: Romæ neminem permitti tenere Parisiensium & Panormitani sententiam; nec rursus Academiam illam Parisiensem pati, ut contraria opinio asseratur in eâ.* Iterùm utramque opinionem, Italicorum & Gallorum, pari æquitate refert. Itali & Galli diversa sentientes, æquè Catholicæ, nulloque discrimine habebantur.

Quæ sententia de Gallis, aded in totum orbem permanavit, ut Franciscus quoque de Victoriâ Hispanus scripserit: *Notandum quòd de comparatione potestatis Papæ, est duplex sententia: altera sancti Thomæ & sequacium multorum, & aliorum Doctorum tam in Theologia, quàm in jure Canonico, quòd Papa est supra Concilium; altera est communis sententia Parisiensium, & multorum aliorum Doctorum in Theologia & Canonibus, ut Panormitani & aliorum, contraria: quòd Concilium est supra Papam.* Sic antiqua placita scholæ Parisiensis longè latèque per omnes Christianas gentes pervulgata, ubique notissima, nullibi reprehensa sunt.

Pigh. de Hierar. Eccl. lib. VI. cap. II. vid. in append. lib. I. cap. VIII. not.

Bellarm. & Labb. de Script. Eccl. vid. in app. loc. cit.

Cap. novit. not. III. n. 24. de jud.

Maj. in Matth. cap. XVIII.

Navar. de poenit. dist. III.

Franc. de Vict. relect. IV. de pot. Pap. & Concil. v. d. in app. loc. cit.

XIV.

In Concilio palàm declarata Gallicana Sententia, nemine improbante, nec repugnante ipso Pontifice.

Vid. in append. lib. I. cap. II. & not.

Palav. lib. XIX. cap. II. & sequ. vid. imp. cap. XV.

In app. loc. cit.

NE VÈ hęc putent in umbratilibus præliis atque in scholastico pulvere latuisse; ad Episcopalem ordinem, atque ad œcumenici Concilii lucem perlata esse constat: quippè cùm in ipso Concilio Tridentino, Episcopi ac Theologi Gallicani suam de Concilii suprâ Pontificem prærogativâ sententiam, Cardinale Lotharingo Rhemensi Archiepiscopo præeunte, Legatis Pontificis, ad ipsum Pontificem perferendam palàm professi sint, totoque orbe testati, seque omnes, & universam Galliam nunquàm ab eâ sententiâ destitutam; tamen in Pontificis totiusque aded Concilii œcumenici communione, parique cum cæteris Episcopis autoritate, atque orthodoxiæ laude manserint: quin etiam præclarum illud egregii Pontificis responsum elicuerint: *Ne definirentur, nisi ea de quibus inter Patres unanimi consensione constaret.* Quæ sanè omnia mox ex actis certissimis amplius declaranda, nunc ex Palavicini historiâ referenda duximus, ut certum fixumque sit, de Gallorum sententiâ improbandâ neminem in tanto Concilio, in toto orbe neminem, ac nequidem ipsum Romanum Pontificem cogitasse.

XV.

Petri de Marca de vetere Sorbonâ locus.

Gall. vindic. dissert. IV. §. 2. n. 12. p. 265.

Concil. Mant. sub. Pro II. rom. XIII. Concil. p. 1771. Melch. Canus de locis

HÆC igitur illa est scholæ Parisiensis atque aded totius Ecclesiæ Gallicanæ prisca sententia. Neque adversarii dissentent. Sanè Petri de Marca proferunt testimonium *de antiquâ Sorbonâ* eam sententiam propugnante; neque tamen hujus viri verbis commovemur, cuius apud nos clarissimum ingenium, sed in Theologiâ non satis exercitatum; ad hęc versatile ac lubricum, & nimiâ facilitate per varias ambiguaque sententias de re Ecclesiasticâ ludere solitum habeatur. Id tantum constare volumus, *in antiquâ Sorbonâ*, clarissimâ illâ ac nobilissimâ, eam quam dicimus viguisse doctrinam. Quòd autem vir illustrissimus utramque Sorbonam veterem ac recentem collidere voluisse videatur, utcumque se habeat, dicimus: antiquam illam Sorbonam eam esse, quæ in Synodo Pisanâ & Constantiensi luctuosissimum schisma compresserit: eam quam Pius II. ut alios omittamus, recentissimâ memoriâ, pro Conciliari prærogativâ, acerrimè ac totis viribus decertantem & in Sententiâ persistentem, in Conventu Mantuano orthodoxiæ nomine commendârit: eam quam Theologi celeberrimi atque ipse Melchior Canus tantæ autoritatis esse pronuntiaverit, ut ab ejus autoritate, non sine te-

meritatis notâ, recedatur: eam quæ in Synodo Tridentinâ tantam gloriam reportaverit: eam denique quæ Academiæ Parisiensi toto orbe terrarum tantam claritudinem comparaverit.

Theol. lib.
XII. cap.
II.

XVI.

Gallicana Sententia post Constantiensi tempora vixit: nec tantum in dissidiis, sed in altissimâ pace, contra Galliæ vindicatæ autorem.

NE ergo aduersarii, viri doctissimi, se à nostro Marcâ deludi patientur: ne antiquæ illi Sorbonæ detrahant: ne *Galliæ vindicata* autor (b) veteris Sorbonæ sententiam *Constantiensis ac Basileensis Conciliorum*, quasi postea interciderit, constringat finibus atque temporibus. Satis enim ostendimus posterioribus quoque sæculis atque in ipsâ Tridentinâ Synodo floruisse: neque idem commemoret *veterem Sorbonam eam esse in quâ Gersonis sententia*, sive ut ait *Machera*, in *Universitate Parisiensi ab aliquo Doctorum expromeretur, terrendo Pontifici; si quando inter Pontifices Regesque Galliæ dissidium aliquod oriretur.* Id enim pace doctissimi viri dixerim, nonnisi prætermissâ penitus rerum nostrarum, imò Ecclesiasticarum Historiâ asseri potuit. Neque in Tridentinâ Synodo, aut aliquid dissidii ortum erat, aut nostri Pontificem territabant, cum antiquam Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam, etiam Palavicino teste, summâ constantiâ tuerentur:

Gall.vind.
loc. sup. ci-
tat. p. 264.

Ibid.

Vid. in
append.lib.
I. cap. I I.

XVII.

Andreas Duvallius in Facultate Parisiensi primus innovandi autor, antiquam ultrò Sententiam agnoscit.

SANE non negamus priscam illam firmamque Sententiam, nostris temporibus, Andréâ Duvallio Sorbonico autore non nihil intermissam; iis quidem de causis quas nemini nostrum ignotas, tacere nunc malimus, quam promere. Sed tamen, quid recens illa, quam jactant, Duce Duvallio, Sorbona protulerit, audiamus.

In app.
lib. II. cap.
XI. & Co-
roll. n. V.
VIII. & IX.

(b) *Galliæ vindicata. autor*] Celestinus SPONDRATUS ordinis S. Bened. Monachus & Abbas San - Gallensis apud Helvetios, contra Galliam pro Curia Romanâ multa edidit, pro, quâ mercede ad Cardinalatum evehctus est. Ejus librum præ cæteris famiosum, cui titulus: *Nodus predestinationis dissolutus*, plenum erroribus de gratiâ, de peccato originali, & de statu puerorum, qui non baptizati è vitâ excedunt, ad Summum Pontificem detulerunt duo Archiepiscopi & tres Episcopi Gallicani, D. D. le TELLIER Rhemenfis, DE NOAILLES Parisiensis, BOSSUET Meldensis, DE SEVE Atrebatensis, FEIDEAU DE BRON Ambianensis. Vide nuperam edit. operum D. BOSSUET Tom. V. Rescripsit quidem Pontifex se Censores delecturum, qui de eo libro judicium ferrent; sed eâ valuit autoritate & gratiâ Clemens XI. tum Cardinalis ALBANI, SPONDRATI amicus & patronus, ut liber ille, quo, post Juliani Pelagiani libros, nullus fuit à Catholico de gratiâ Christi dogmate remotior, censurâ non notaretur.

Duwall.
Elench. &c.
pag. 9.

Ibid. pag.
68.

Ibid. pag.
105.

Igitur posteaquàm est editus Edmundi Richerii libellus, de *Ecclesiastica & politica potestate*, statim Andreae Duvallii responsio prodiit sub hoc titulo: *Libelli de Ecclesiastica & politica potestate Elenchus, pro supremâ Romanorum Pontificum in Ecclesiam autoritate, autore Andrea Duvallio 1612. cum approbatione Doctorum*: quo in libro hæc leguntur: *ex quo satis cuivis constare potest, eum (Edmundum scilicet Richerium) nondum abjecisse erroneam illam opinionem, quam in scholâ Dominicanorum Parisiensium coram illustrissimo Cardinale Perronio nuper impudentissimè professus est: DE FIDE EST CONCILIUM ESSE SUPRA PAPAM: cujus falsitas à magno illo Cardinale validis rationibus in amplissimis illis Comititiis demonstrata est. Rectè: sed audiant reliqua attentis auribus: Etsi enim Parisiensis Academia stet à partibus Conciliorum generalium, non tamen propterea unitatem cum ceteris Academiis discindit, neque earum Doctores pro deviis à fide habet, aut unquam habuit. Iterùm: Etsi Academia Parisiensis infallibilitatem in decernendo ad Concilium generale solum referat, ab eo tamen nunquam abesse debet Pontifex. Tertio: Etsi Parisienses ad Concilium generale ultimam fidei analysim referant, non tamen propterea potestatem de fide decernendi Pontifici unquam ademerunt, & merito.*

Vides primùm, teste Duvallio, de Sententiâ Academiæ nostræ nondùm à quoquam fuisse dubitatum, quemadmodùm postea, gliscente, ut fit, audaciâ, factum est: vides secundò, quid erroneum Duvallius in Richerio reputaret: non certè doctrinam ejus; sed quòd eam de fide esse contenderet. Summum id erat quod tunc à nostrâ Facultate peteretur.

XVIII.

Ex eodem Duvallio, in Sententiâ Gallicanâ circa Conciliorum potiore potestatem, nulla hæresis, nullus error, nulla temeritas.

De sup.
Rom. Pont.
in Eccl. po-
test. anno
1614. part.
IV. quæst.
VII. pag.
538.
Ib. quæst.
VIII. pag.
552.
Ib. p. 542.
Ib. p. 550.
Ib. p. 582.
Vid. in ap-
pend. lib. II.
cap. XI. &
not.

IDEM Andreas Duvallius edidit postea tractatum de *supremâ Romanorum Pontificum potestate adversus Vigorium jurisconsultum*: quo tractatu: quæstione utrùm de fide sit Concilium esse supra Papam, & utrùm Concilium œcumenicum sit supra Pontificem, vel è contrâ: apertè docet: *Neutram hæreticam esse de fide. Tum: Neutra, inquit, harum opinionum hæretica est: neutra erronea & temeraria saltem temeritate opinionis: denique: Sententia pugnantium pro Conciliis non est hæretica & erronea, & in ratione opinionis temeraria. Illud, in ratione, opinionis Duvallius addidit, ut à temeritate opinionem ipsam, non autem opinantes, quos ipse impugnabat, absolvi videretur. Sed quidquid sit de Duvallio ejusque adversariis, ipsam, opinionem ab eo etiã à temeritate prorsus absolutam esse satis superque est.*

XIX.

XIX.

Idem Duvallius Patrum & Conciliorum etiam Florentini & Lateranensis solvit autoritates.

NEQUE tantum ex sua sententia Duvallius asserit, sed etiam contrariae partis argumenta autoritatesque solvit: imprimis verò Florentinum, ac sub Leone X. Lateranense decretum, quibus adversarii Parisiensium vel maximè fidunt, ut rem definitam esse statuunt. At Duvallius expressè ac perspicuè hos confutat, atque ita concludit: *Nulla est ratio, nullum Scripturae aut antiquorum Canonum aut Patrum testimonium, ad quod utriusque partis Doctores non respondeant: quorum responsiones, etsi non planè satisfaciant, sufficiunt tamen, ut neutra harum errores censeatur continere.* En quo loco habeat adversariorum probationes, etiam eas quas ex Florentinis Lateranensibusque decretis tantà confidentià repetunt.

Duvall.
quæst. VII.
pag. 550.

XX.

Idem infallibilitatem Pontificiam de fide non esse multis probationibus conficit.

DE infallibilitate sic habet: *Statuenda nobis est hæc conclusio: etiamsi de fide non videatur, saltem non ita evidenter constet summum Pontificem seorsum à Concilio, privilegio infallibilitatis, licet agat ut Pontifex, gaudere; tamen absolutè certum est & indubitatum; ejus quidem sententiã, cujus quisque eam quam voluerit habeat rationem, non ipsã Ecclesiã fide.*

Duv. ibid.
part. II.
quæst. I. p.
210. male.
202.

Neque tantum dicit non esse de fide, verum etiam probat: primùm: quia nullibi id tanquam de fide expressè definitum extat: secundò: quòd Doctores contrariæ sententiæ, *Alliacensis, Gerson, Almainus, Major, Cusanus, Adrianus VI. & alii, neque in hæc parte, neque in ullã aliã ab Ecclesiã sunt condemnati.* Et postea: *Nusquam in Ecclesiã ullius hæresis suspectos, convictos, aut accusatos fuisse legimus.* Tertiò: solvit Scripturarum textus, quibus id esse de fide videri possit: imprimis verò illum locum Matthæi XVI. *tu es Petrus:* & illum Lucæ XXII. *ego rogavi pro te:* & illum Joannis XXI. *pasce oves meas.* Solutis Scripturæ locis, ne quid probationi desit, solvit & Canonum textus; quoposito sic concludit: *Ex his sequitur, non ita constare de fide esse, summum Pontificem, etiam si agat ut Pontifex, privilegio infallibilitatis gaudere.* Timidè ille quidem; nec satis ex Theologicã gravitate. Quod enim *de fide non ita esse constat, si fidei vim ac rationem attendimus, prorsus de fide non esse constiterit;* & tamen sufficit antiquam sententiam Parisiensis Facultatis tanto robore viguisse, ut nequidem Duvallius, hujus insectator, Romæ probatissimus ac laudatissimus, tanquam fidei, Scripturæ, & Conciliis, rebusque de-

Ibid.

Ibid. pag.
211.

Matth.
XVI. 18.
Luc. XXII.
32. Joan.
XXI. 17.

Duv. loc.
sup. cit. p.
213.

finitis adversam, damnare potuerit. Quare Belgæ, Hispani, Itali, qui nobis assiduè Duvallium objiciunt, procul à vero rectoque aberraverint, nisi viri modestiam imitentur.

XXI.

Unde concludit Duvallius definitiones Pontificias per sese non esse de fide, ac requiri acceptationem sive consensum Ecclesiæ.

Duv. ibid.
quæst. II.
pag. 235.

QUID autem Duvallius ex his conluserit à nobis declarari operæ pretium fuerit. Sic autem habet: *Observandum, inquit, est, ut ali- quod dogma tanquam hæreticum habeatur, non esse necessariam Concilii generalis celebrationem; sed sufficere summi Pontificis condemnationem, unà cum acceptatione totius Ecclesiæ per orbem diffusa.* En, ut aliquid de fide sit, Ecclesiæ consensum, sive *acceptationem* omninò necessariam; cujus quidem rei hanc rationem reddit: *Licet enim, inquit, decretum Pontificis quatenus ab eo solo promanat DE FIDE NON SIT, cum ejus in decernendo infallibilitas fide Catholicâ minimè constet, ut supra declaravimus; nihilominus, si hæc condemnatio ab universali Ecclesiâ, licet diffusâ & non coactâ in Concilio, approbetur, jam nemo citra fidei detrimentum ei potest contradicere. Est enim de fide Ecclesiæ, non tantum ut congregatam in œcumenico Concilio, sed ut diffusam, errare non posse.*

Ib. quæst.
V. p. 308.

Nec semel dixisse contentus, hæc addit: *Respondeo definitiones Pontificis non esse de fide, donec universalis Ecclesiæ, quam de fide est errare non posse, eas acceptaverit.* Quod quid est aliud, quàm id quod unum Declaratio Gallicana voluit; nempe, ut decreta Pontificia plenum fidei robur obtineant, ad consensum Ecclesiæ recurrendum?

Hæc igitur Romæ probata, imò concepta, anno 1614. adversus Richerium & Vigorium edita: anno verò 1636. unà cum Duvallii reliquis commentariis recusa, eam famam Romæ quoque Duvallio peperunt, ut unus adversus Richerium Pontificiæ Majestatis vindex haberetur: quæ nunc respui & condemnari, quid esset aliud, quàm toto orbi illudere ac de fide ludos facere?

XXII.

Duvallii doctrina de confirmatione Conciliorum, deque iis per sese, etiam adversus Papam, valituris in fidei negotio.

Duv. ibid.
part. I V.

SANE haud me fugit Duvallium de Conciliis œcumenicis differentem antiquitatis oblitum, in degeneres abiisse sententias: cæterum nec desunt ingniculi, quibus se Parisiensem Theologum recordatus esse videatur. Quærit enim an Concilium legitimo modo coactum, & legitimo

modo procedens, Papâ per Legatos præfidente, in iis quæ ex unanimi Legatorum ac Patrum consensione de fide decreta sint, *ante confirmationem sit infallibile, quamvis Pontifex nullam hujus decreti instructionem Legatis dederit.* Negat Bellarminus, quem sequuntur recentiores adversarii nostri Hispani ac Lovanienses; quippè qui doceant: solum Papam per sese esse infallibilem; neque ab eo posse infallibilitatem suam transferri in Legatos; proindeque Spiritum Sanctum adesse Conciliis, non immediatè, sed quòd ipsi Papæ adsit, à quo Patres accipiant ut sana & recta decident.

At Duvallius tale Concilium per sese infallibile esse concludit, cum Soto & aliis: quòd nempè tale Concilium perfectissimè universalem Ecclesiam repræsentet, imò eodem interpretante Duvallio, *sit ipsamet Ecclesia, secundum auctoritatem definiendi legesque condendi, quæ falli non possit, utpotè COLUMNA ET FIRMAMENTUM VERITATIS; quod hac ratione firmat: Concilium namque œcumenicum legitime coactum & legitimo modo procedens, non à Pontifice, sed à Spiritu Sancto sibi assistente, suam infallibilitatem habet, ex vi ordinationis & promissione Christi, quâ promisit & stavit se Spiritumque suum Ecclesie jugiter affuturum.... quare teneri Pontificem, talis Concilii, tam in fide quam in moribus sententia consentire & stare, non quasi sit inferior eique tanquam superiori obediens; sed ut obediens veritati per Spiritum Sanctum revelata.* Hic oppido vides, qui Pontificiæ potestati præ aliis favere se jactant, nihil aliud quærere quàm verborum officinas. Ecce enim Duvallius confitetur talis Concilii decretis teneri Papam; quod est res ipsa quam nos quoque dicimus. Ergòne Concilio obediens erit tanquam Superiori? Cave dixeris: abominandam vocem! sed dicas *obedire ipsi veritati per Spiritum Sanctum ipsi Concilio revelata:* quasi nos turba fidelium Conciliis aliter obediamus, quàm quòd certâ fide credimus, per illa Concilia, veritatem cui paremus, à Spiritu Sancto esse revelatam.

Utrumque est, clarè docet Duvallius: Patres in Conciliis non accipere à Papâ aut per Papam proximè & immediatè, *sed à Spiritu Sancto, ut certa decident;* eamque vim talis decreti esse, ut ei decreto, se nesciente, factò, ipse Pontifex consentire & stare teneatur. Tanta Ecclesiæ consentienti ad fidem explicandam inest auctoritas!

Quod idem Duvallius multis quidem argumentis, sed hoc vel maxime firmat, quòd si quis diceret eo Concilio non teneri Papam, indè sequeretur posse contingere ut vera & intemerata fides in solo summo Pontifice remaneat: *ex quo illud etiam sequeretur: in solo summo Pontifice residere Ecclesiam, quæ non stat nec stare potest absque fide:* ex quo iterum, atque iterum concludit: tale Concilium errare non posse, ei *confirmationem* à Papâ denegari non posse.

Atqui eam auctoritatem facit non sola Papæ infallibilitas, quam reverà in Legatos transmittere non potest; sed Ecclesiæ totius: non ab ipso Pontifice profecta, sed à Christo collata: quæ cùm concesseris, nulla de Legatis superest difficultas. Legati, enim ipsi non sunt infallibiles, quibus adhærere synodus teneatur; sed tota synodus id à Christo habet; adedque decretum, præfidentibus Legatis, non tamen necessariò consentientibus,

quæst. VII.
pag. 523. &
seq.

Dominic.
Soto in IV.
Sent. dist.
XX. quæst.
I. art. 4.
Duv. loc.
cit. p. 531.
Ibid. pag.
534.
Ibid. pag.
535. 536.

Ibid. pag.
530.

Ibid. pag.
531. & seq.

Vid. Duv.
ibid. quat.
X. con l. II.
pag. 593.

fieri & stare posset. De quo tamen hîc quærere nil necesse habemus, satisfique omninò est Concilium absque instructione Papæ, eoque nesciente, firmissima tamen & à Spiritu Sancto dictata decreta condere. Quid autem his decretis Conciliaribus, ex Duvallii sententiâ, per Pontificiam confirmationem addatur, alia difficultas alibi extricanda. Interim stabit illud inuictum: tutam esse sententiam, Conciliaribus decretis ritu solenni factis, summi Pontificis confirmationem denegari non posse: frustrâque esse eos, qui nunc ex eâ confirmatione concludant; posse Pontificem Conciliaribus decretis pro summâ potestate vim addere aut demere; cum vel ex Duvallio, eorum autoritati etiam ipse Pontifex stare teneatur, quod nunc nobis sufficit.

XXIII.

Casus hæresis, schismatis, alii ex Duvallio memorantur: in his, quantum Concilia valeant in ipsum Pontificem, ex Turre-crematâ, Cajetano & aliis statuit.

JAM quid, certis casibus, adversus ipsum Papam, eumque non dubium, sed certum, Concilia valeant, non vetus illa Sorbona quam spernunt; licet suâ canitie ac doctrinâ venerandam, sed ipse novæ Sorbonæ ductor exponat Duvallius. Et quidem hæresis casum omitemus, cum in eo casu consentiant omnes omnia posse Concilium etiam ex sese, nec autore Pontifice, universalis Ecclesiæ autoritate collectum. Addit Duvallius casum schismatis, neque hic tantum eum schismatis casum, quo ex dubiâ electione, dubius extet Pontifex, ut in illo fœdo schismate, * sed etiam quo certus Pontifex fiat schismaticus. Id autem ne dubites posse contingere, triplicem hujus rei casum statuit idem Duvallius non suspectus autor, ex Turre-crematâ & Cajetano Cardinalibus non item suspectis: *li*, inquit, *dignitatis Pontificiæ acerrimi propugnatores affirmant: Papam posse esse schismaticum his tribus casibus. 1.º si se à communionem totius Ecclesiæ & omnium Episcoporum ob aliquam causam injustam (c) separet: & solum cum aliquibus sibi coherentibus communicare velit. 2.º si nolit amplius officio Pontificis fungi, nec tamen subesse ei qui pro se eligeretur, sed se schismaticorum contumeliis adjungeret. 3.º si antiquos ritus ab Apostolicâ traditione manantes immutare vellet.* Hæc enim omninò evenire posse ex optimis autoribus Duvallius refert & ipse profitetur. Quæ quidem, quo pacto, cum infallibilitate consentiant, alius erit quærendi locus: nunc autem fixum esse sufficit, eodem autore Duvallio: *Papam ut schismaticum, nec minus quam hæreticum deijci oportere.* Quo loco quari posset: quâ potestate id fieret: an recens à Christo creatâ & constitutâ? An ipsi Ecclesiæ jam indè ab initio congenitâ? sed hæc nunc omittimus. Ultrò etiam alios casus

* XIV.
Sæculi.

Dub. ibid.
part. III.
quest. IX.
pag. 433.

(c) *Ob aliquam causam injustam*] Pessimè Duvallius. Perinde quasi aliqua causa justa esse possit, cur se Pontifex à communionem totius Ecclesiæ separet.

prætermittimus, extra hæresis ac schismatis causam, quibus, post Turrecrematam, Cajetanum, Jacobatum Cardinales, idem Duvallius aliique innumerabiles Pontificiæ potestatis egregii defensores uno ore consentiant: posse Pontificem *denuntiari Concilio, quod absque ejus autoritate, indici & congregari possi*. Et quidem deponi posse negat: nec tamen id certò statuit; sed *tanquam probabilius; quòd varia sint eâ de re Doctorum placita*: cæterùm gravissimè corripì & increpari: iniqua mandata respui: obedièntiam denegari: vim etiam à Principibus armaque *strenuè*, modestè tamen expediri posse, & ipse profiteretur & in confesso esse tradit. Quos casus non studiosè conquirimus, neque ultrò ingerimus huic quæstioni; sed ex Duvallio aliisque non suspectis Autoribus commemorare cogimur, ne indiscretè ac temerè adversus Concilia, Pontificiam autoritatem extollant: sed à probatissimis Autoribus accipiant, atque distinguant extraordinarios casus, qui ordinariæ potestati nihil derogent. Hæc igitur ex Duvallio, novæ ut quidem appellant Sorbonæ duce, delibare animus fuit. Cæterùm hic quantiscumque artibus, neque obtinere potuit, ut unquam Facultas ab inolitâ sententiâ defecerit, neque prohibere quominus ad apertè tuendam Majorum autoritatem optimi quique & eruditissimi facilè redierint.

Ib. quæst.
X. P. 440.

Ibid. &
part. IV.
quæst. XI.
concl. VII.
p. 615. &
seq. & alib.

XXIV.

*Quàm multi insignes viri præter Gallos hanc Sententiam doceant:
Panormitanus, Zabarella, Toftatus.*

NEQUE verò soli Galli hanc sententiam scriptis editis propugnarunt: nempe & Navarrum dicentem audivimus; eandem sententiam secutum celebrem illum Nicolaum Tudescum Catanensem, Abbatem Bonacensem, atque Episcopum Panormitanum *lucernam juris* dictum, quem pro Conciliorum etiam in Pontificem supremâ potestate multa scribentem, neque horum aliquid retractantem, Bellarminus tamen laudatum potius quàm condemnatum velit: aded non semper illam sententiam hostili animo insectantur, qui eam vel maximè reprehendunt.

Panormitano in Italiâ præluxisse Panormitani magistrum Franciscum Zabarellam Cardinalem Florentinum, virum maximum Bellarminus fateatur. Ac de his quidem viris uberius erit dicendi locus: nunc sufficit à Bellarmino tantos ex Italis viris, accenseri nostris. Accedit è Germaniâ, eodem Bellarmino teste, Nicolaus Cusanus Cardinalis: prodit ex Hispaniâ Alphonsus Toftatus Episcopus Abulensis, tantâ doctrinæ opinione, ut Bellarmino miraculo fuerit, tot scilicet scriptis editis, *brevissimo tempore; cum non vixerit nisi quadraginta annos*: de quo merito dictum sit ab eodem Bellarmino: *Hic stupor est mundi*. Nec minùs *sanctitate* clarus habebatur, ut idem Bellarminus memorat. Is in libro qui dicitur *defensorium*, fusè probat: *à Christo institutum tribunal superius Papâ, nempe Concilium, quod Papam corrigere & judicare possit, non solum in fide; sed etiam in aliis*

Vid. in ap-
pend. lib. I.
cap. VIII.
& sup. n.
XIII.
Labbe, de
Script. Eccl.
Bell. de
Conc. aut.
lib. II. cap.
XIV.
Vid. in cap.
significasti
&c. item
tractat. de
Conc. Basil.
I. part. n.
18. & seq.
Bellar. de
Script. Eccl.
an. 1410.
Ibid. an.
1440.
Toft. Tom.
XII. defenc.
part. I. l.

cap. XXX.
L XIX.
LXX. &c.

casibus; solumque illud tribunal id habere ut errare non possit, Papam autem errare posse etiam in damnandâ heresi. Quem librum Bellarminus cautè legendum monet propter hanc sententiam; sed alii libri ejusdem sunt spiritûs; neque hujus scripti tantique viri autoritas, uno Bellarmini verbulo infringi queat.

XXV.

De Tostato candida Cardinalis Daguirrei confessio.

Daguir.
disputat.
XVI. n.62.
X XII. n.
59. vid. in
app. cap.
VIII. &
not.
Ibid. disp.
XVI. n.63.
64. 65.
Ibid. n.61.
64.

HIC ille est Tostatus Abulensis, quem eminentissimus Daguirreus semel atque iterum appellat *Hispania Salomonem*, oraculum literariæ orbis, jure, mundi stuporem dictum: quo solo, quamvis alia ornamenta desissent, gloriari posset *Academia hæc Salmanticensis*, cujus Doctor Professor & Cancellarius celeberrimus fuit. Tantum igitur virum, amplissimus ac doctissimus Cardinalis fatetur eorum numero fuisse, qui opinionem de potestate Concilii supra Papam arbitrabantur certam, & ritè antea definitam in Concilio generali Constantiensi sessionibus IV. & V. Addit à Cardinale Turrecrematâ reprehensum, & ab Eugenio IV. notatum, in sententiâ perstitisse; atque eam quam attullimus apologiam edidisse. Usque aded & dictis & factis comprobabat, non ided hæreticam esse thesim quam tanquam hæreticam Papa damnaverit.

XXVI.

Alphonsus à Castro.

Vide in
app. ibid.
Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. II. Al-
phons. de
Cast. lib. I.
contra hæ-
res. cap. II.
& seq. Da-
guirr. def.
cath. S. Pet.

HIC cæteros scriptores recensere non est animus: nimia nos copia obrueret: multique alii suo loco referentur. Tantum appellamus eos qui & in omnium ore versentur, & ab ipsis adversariis, nostræ sententiæ defensores habeantur: quibus Alphonsum de Castro Hispanum, è Minorum ordine scriptorem egregium & à nostro Feu-ardentio ejusdem ordinis editum, doctissimi Cardinales Bellarminus & Daguirreus nostris annumerant.

XXVII.

Adrianus VI. & Joannes Driedo Lovanienses.

Bellar. de
Script. Eccl.
an. 1500.
Roc. Tom.

DUO sunt Lovanienses quos Parisiensibus idem Bellarminus atque illustrissimus Rocabertus adjungunt: Adrianus Florentius Ultrajectinus, postea Adrianus VI, Pontifex maximus, eumque secutus magistrum

discipulus Joannes Driedo, Lovaniensium sui ævi facilè princeps: queis li-
quidò patet, quam Parisiensium sententiam vocent, non ideò Parisiensibus
attributam, quòd in eà tuendâ Parisienses singulares essent; sed quòd
eam singulari studio & eruditione tuerentur. Cæterùm in omnibus Ec-
clesiis vulgatissimam extitisse, & à scriptoribus pietate & doctrinâ præ-
stantissimis ubique terrarum publicè & cum laude esse defensam, nedùm
suspecta fuerit.

I. lib. r. n. 8.
vid. Dried.
de libertat.
Christ. lib.
II. cap. II.
in app. lib.
I. cap. XI.
& seq. &
not.

XXVIII.

*De Adriano VI. cur privatim dicendum: unus rem totam
conficit: ejus jam Pontificis recusatus Romæ liber
retractatione nullâ.*

HÆC igitur summam de Parisiensium affectis à nobis dicta sint. Sed
quandò Adriani VI. tanti est autoritas, ut unus rem totam confi-
cere possit, paulùm in eo hæreamus. Is primùm Lovanii summâ cum lau-
de Theologiam docuit: tùm ordine factus est ejusdem Academiæ Cancel-
larius, Caroli V. Augusti Præceptor, in Hispaniâ Episcopus Dertusanus,
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, denique post Leonem X. summus Pon-
tifex, tantâ sanctitate atque modestiâ, *ut nihil infelicius in vitâ duceret
quàm quòd imperârit.* Is ergò Theologiæ Professor, cùm de confirmatio-
nis administratione disputaret, negaretque Presbiteris permitti posse, sancti
Gregorii celebrem locum sic solvebat: *Ad secundum principale de facto
Gregorii, dico primò: quòd si per Ecclesiam Romanam intelligitur caput ejus,
puta Pontifex; CERTUM EST quòd possit errare, etiam in iis qua tangunt si-
dem, hæresim per suam determinationem aut decretalem asserendo: plures enim
fuisse Pontifices Romani hæretici: item & novissimè fertur de Joanne XXII.
quòd publicè docuit, declaravit & ab omnibus teneri mandavit, quòd anima
purgata ante finale judicium non habent stolam, que est clara & facialis visio
Dei: & Universitatem Parisiensem ad hoc induxisse dicitur, quòd nemo poterat
in eà gradum in Theologiâ adipisci, nisi primitus errorem hunc pestiferum ju-
rasset se defensurum, & perpetuò ei adhesurum. Item patet hoc de errore quo-
rundam Pontificum circa matrimonium, de quo, in capite Licet, de sponsâ
duorum. Item de errore quem ediderat Cælestinus circa matrimonium fide-
lium, quorum alter labitur in hæresim; cujus error olim habebatur in aliâ
compilatione juris: Cap. laudabilem, de conversione conjug. Vide quàm apertè
doceat, quàm pro certo habeat, omninò fieri posse ut Pontifex hæresim,
non jam ut homo privatus, sed ut Pontifex per suam determinationem
aut decretalem asserat: quàmque pestiferum errorem putet eum, quem
Joannes XXII. publicè docuerit, declaraverit & ab omnibus teneri manda-
verit. Neque hîc curamus an Joannes XXII. & alii excusari possint; quid
de illis senserit Adrianus VI. quid fieri potuisse putaverit; id verò quæ-
rimus; imò non quærimus: quis enim in re tam clarâ quæstioni locus?*

Bellar. &
Labb. de
Script. Eccl.
item Epith.
Adr. VI.
tom. XIV.
Conc. pag.
401.
Adr. VI. in
IV. Sent. de
confirm.

Sed apertam ac certam tanti Doctoris Sententiam tenemus: dignumque id observatu quod addit, jam ad Gregorium rediens: *Non tamen dico Gregorium hic errasse; sed evacuare intendo impossibilitatem errandi quam alii asserunt.* Quò quidem se demonstrat, nullâ tuendæ causæ, quam susceperat, necessitate adactum, ad hanc tamen sententiam deditâ operâ declarandam, solo amore veritatis adductum.

Sanè advertendum est, vir doctissimus quâ cautione sit locutus: *Ecclesiam enim Romanam à suo capite Romano Pontifice accuratè secernit, cujus distinctionis & abusum pessimum & usum necessarium suo loco ostendemus: Neque Ecclesiam Romanam, sed tantum ejus Pontificem etiam de fide definientem, errare posse, pro certo habet: nec si quis Romanus Pontifex in fidei quæstione determinandâ defecisset, idèd Petri fidem & Ecclesiam Romanam defecturam putabat.* Quâ in re non est dubium in fidei negotio, quod est vel maximum, Conciliorum potestatem potiozem agnosci, firmarique ea omnia quæ ab adversariis censurâ gravissimâ temerè configantur.

Bull. Pii
II. retract.
ad Colon.
Academ.
Tom. XIII.
conc. pag.
1407.

Neque verò eam Sententiam Pontifex retractavit, uti profectò, si erroneam putasset, facere debuisset. Nam idèd Pius II. qui se Basileæ, cùm Synodo privatus interesset, errasse credebat, solenni retractatione sua scripta confixit. *Hæc enim scripta, ait, fortasse scandalum parient: qui hæc scripsit, inquit, in beati Petri cathedrâ sedit, nec invenitur mutasse propositum, qui cum elegerunt & in summo Apostolatus vertice collocarunt, ab iis scripta ejus approbata videntur. Cogimur itaque beatum Augustinum imitari.* Nihil simile Adrianus, suaque scripta adèd non retractavit, ut potiùs Romæ, statim atque Pontifex factus est, edenda curaret, anno videlicet 1522. cùm anno 1521. Pontifex creatus esset: adèdque aberat ab eo ut sententiam revocaret, ut potiùs metueret, ne illi errandi *impossibilitati*, quam privatus Doctor olim improbaverat, vel Pontifex factus favisse videretur.

Vid. Labb.
de Script.
Eccles.

XXIX.

Vana responsa autoris doctrinæ Lovaniensium.

AGITE, expedite vos, qui Parisiensium sententiam erroneam, *hereticam, schismaticam, Sedis Apostolicæ everfam* vestrâ autoritate decernitis, atque in Episcopos, totamque adèd Ecclesiam Gallicanam proferre audetis tam dura, tam nulla, tam iniqua decreta: agite, inquam, incipite ab Adriano VI. tantique Pontificis librum, ejusque jussu in Urbe recusum, erroneum aut schismaticum dicite. Horret animus, aliaque omnia comminisci malunt. Videamus sanè ut se torqueant: Auctor Anonymus in doctrinâ Lovaniensium mira refert hoc titulo: *discutitur doctrina Adriani Papæ VI.* Summa est ex Maldero & Wiggero; non hic egisse Adrianum *de Pontificiâ definitione ex cathedrâ; sed de judicio super difficultatibus quæ in facto occurrant, donec, si res sit ad fidem & mores tendens,*

Doct. Lov.
art. I. p. 69.

tendens, pleniori examine ex Cathedrâ definiatur. Quid autem illud est: quàm impeditum intricatumque: quàm ipso contextu verborum, conturbatam hominis mentem indicat? An loquitur de difficultatibus quæ in facto occurrant, qui de fide, de hæresi, tam apertis verbis agit! Quodnam verò examen plenius, quam decisionem narras, post eam, quâ de fide determinatum est; quâ Pontifex per decretalem suam aliquid publicè docuerit, declararit, ab omnibus teneri mandaverit. Quæ verba Lovaniensem nostrum referre & exscribere puidit, quòd iis statim perlectis, ejus responsio evanescat. Planè Adrianus ea verba seligebat, quibus Pontificiam de fide definitionem vel maximè exprimeret; ac si quid aliud gessisset in animo, non tam disertis verbis, illam quam quidam asserbant, impossibilitatem errandi confingeret.

At enim, inquit Joannes Wiggerus ab eodem autore laudatus, non id postulabat ea quam Adrianus solvebat difficultas, ut de Pontificiorum decretorum infallibilitate disputaret; cùm de Gregorii facto dumtaxat ageretur. Certè, idque monet vel ipse Adrianus; sed hæc à se dicta, quòd illam aliquorum de errandi impossibilitate sententiam, deditâ operâ, evacuata vellet. Neque enim contentus eo, ut ab illâ simpliciter discederet, pergit ulteriùs, eamque & à se, & à Romanis Pontificibus studiosè amolitur. Cur autem? Nisi putaret rem eam sanctissimæ dignitati non modò parùm congruam; sed etiam noxiam, & ab eâ longè avertebam: tantùm absuit ab eo ut, in asserendis his vanis, certè dubiis Romanorum Pontificum privilegiis, veræ pietatis partem ullam reponeret. Hæc apertè, hæc studiosè, hæc deditâ operâ asserentem, Petri Sedes excepit communibus votis. At si adversariis credimus, per tantam hujus Sedis contumeliam ad hunc apicem, nullâ cujusquam querelâ, imò summâ omnium gratulatione provexit.

Pergit tamen Lovaniensis noster: *At Adrianus asserit certum esse quòd Pontifex possit errare. Hoc si intelligeret de Pontifice ut definiente & proponente toti Ecclesia aliquid fide credendum, neutiquàm est certum. Tibi quidem forsitan, sed ipsi Adriano est certum. At econtrâ, inquis, id, nedùm certum sit, manifestè est falsum, ejusque oppositum adeò certum, ut ab aliquibus habeatur de fide. Quid ad nos si ab aliquibus? Non ab Adriano quidem, qui eam sententiam evacuare intendit. Quare non Melchior Canus, quantumvis acerrimus Pontificiæ infallibilitatis assertor, non ipse Bellarminus, ut Lovanienses illi tergiversandum putant; verùm Adrianum VI. nominatim accensent iis qui Pontificiam infallibilitatem non agnoscant; neque eò seciùs Bellarminus virum optimum & doctissimum appellat, qui merito doctrinæ & pietatis, ex humili domo, in tantam dignitatem conscenderit. Adeò aberant ab eo, ut illam sententiam erroneam aut Sedi Apostolicæ contumeliosam putarent.*

Ibid.

Ibid.

Melch. Canus lib. IV. cap. I. Bell. de R. P. lib. IV. cap. II.

Bellar. de Script. Eccl. an. 1500.

XXX.

Nicolai Dubois Lovaniensis ludibria.

Part. I. re-
fut. argum.
&c. art. XV.
n. 49. p. 82.

JAM verò Nicolaus Dubois, postquam Adriani verba retulit, de Romano Pontifice ita affirmantis: *Potest errare, hæresim per suam decretalem asserendo*: respondet: *distinguo: si de potentiâ metaphysicâ loquatur Adrianus, etiam hoc transeat*. Quàm doctè! Erant scilicet qui assererent Pontificem nec metaphysicè loquendo, aut de potentiâ absolutâ, errare potuisse, eaque erat *errandi impossibilitas* quam Adrianus *evacuare intendebat*. Et pulchrè *transeat*: nam si Professore bilem moveris, omninò asserturus est Romanum Pontificem, nec potentiâ metaphysicâ errare potuisse.

Quæ addit, quoniam non ad explicandum, sed ad confutandum Adrianum pertinent, hujus loci non sunt. Pudet tamen interim Adrianum tantum virum, Lovaniensis Academiæ ornamentum, atque in eam effusissimè liberalem, à Professore Lovaniensi temeritatis fuisse incusatum.

Ibid. n.
160.

XXXI.

Autoris tractatûs de libertatibus Gallicanis subtilia nec minùs vana responsa.

DICENT, Adriani ac Sedis Apostolicæ causam à Nicolao Dubois crassissimo autore, atque ab aliis Belgis, doctissimis licèt, pessimè esse defensam. Videamus sanè, quid alii, acutiores scilicet, excogitaverint.

Anonym.
de libertat.
&c. lib. VII.
cap. XVI.
n. 16.

Autor Anonymus tractatûs *de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, is qui se subtilissimum videri velit, nihil aliud quàm in re gravissimâ ludit. Primum enim ait, *privati Doctoris, necdùm Pontificis infallibile non esse judicium*: quâ de re quis dubitat? Cur nemo extiterit, qui hujus doctrinæ causâ, Adrianum à Pontificatu prohibuerit, aut etiam vel minimùm reprehenderit, id quæritur. Subdit: *At enim Adrianus Pontifex factus sententiam non retractavit*: addere debuit, aded non retractasse sententiam, ut librum etiam novus Pontifex recudi jusserit. Hæc omittit reponitque tantùm: tot tantisque negotiis distentum, Pontificatu satis brevi, *nihil de corrigendis scholasticis commentariis cogitasse*. Acutè: recudendo operi tempus adfuit, corrigendo defuit. Interrogat postea: *Privata Pontificis opinio an definitionis loco habenda sit: & an in denegandâ infallibilitate solùm Pontifex infallibilis existimandus sit?* Quid ad rem? Cùm nemo postulet ut pro infallibili, sed ut pro irreprehensâ tutâque, tanti Pontificis sententiâ habeatur. Ad hæc hærent scilicet, & ad alia omnia se vertunt, potiùs quàm ad quæsitâ & objectâ respondeant.

XXXII.

Galliæ vindicatæ Autor.

VIR clarissimus ac doctissimus, nunc eminentissimus *Galliæ vindicatæ* autor (d), uno quidem verbo rem confecisse se putat: nempe *Adrianus*, inquit, *non ex proposito hanc questionem tractat; sed inci-*

Diff. IV. 6.
3. n. 1. p.
275.

(d) *Galliæ vindicatæ autor*] Absolverat suam defensionem D. BOSSUET, quandò editæ sunt anno demùm 1688. Sfondrati dissertationes; atque hoc illud est, cur in toto opere ne semel quidem Sfondratus nominetur. Sed cum operi suo D. BOSSUET præviam dissertationem faceret, rarus San - Gallensem Abbatem rōm omninò esse prætermittendum, tamen cum eo statuit leviter decertare; quippè quem aliorum argumenta iterantem, non nesciret unà cum illis à se optimè confutatum. Porro notandum, Gallicanæ Declarationis adversarios fuisse alios aliorum *servum pecus*, sic ut tot ac tanta volumina, quæ per VIII. aut X. annos totum orbem fatigârunt, facili labore in unum cogi possint.

D. MAIMBOURG quondam Jesuita, adversus Schelstratum aliosque nonnullos Gallicanam Declarationem defenderat, in suis libris Gallicis duobus, quibus tituli sunt: *Traité Historique des prérogatives de l'Eglise de Rome 1685.* & *Histoire du Pontificat de S. Gregoire le Grand 1686.* Quos libros Sfondratus cum sibi confutandos proposuisset, nil non egit in suis IV. dissertationibus ingenti volumine in 4.^o. comprehensis, ut probaret indirectam Summi Pontificis potestatem æquè ac infallibilitatem, & ut vocant, *Superioritatem*, & semper fuisse Ecclesiæ Gallicanæ consensu approbatam. Cujus libri, qui paucissimos habet & habebit lectores, operæ pretium est summa capita delibare, ut lector videat Sfondratiarum arguciarum nihil fuisse à D. BOSSUET prætermissum.

Sfondratus in epistolâ dedicatoriâ ad Innocentium XI. totus ferè est in computandis temporibus Otomanici Imperii, eo ut deindè probet prædictam fuisse in Apocalypsi Turcarum ultimam persecutionem, quâ exagitari Ecclesiâ debuerit mille annos, proindeque Turcarum Imperium, quod jam mille annos durabat, brevi ruiturum, & quidem Innocentio XI. Pontifice, cui hanc gloriam præfagit cælitus reservari. Ab eo exemplo, lector, disce Sfondratum.

Prima dissertatio de *Regaliâ*, implet paginas totas 492. quibus Sfondratus ea supplet, quæ in prolixo suo opere, cui titulum fecerat: *Regale Sacerdotium*; dicenda omiserat. Hanc dissertationem, quæ scilicet ad res hîc tractatas non spectat, præterimus.

In II^a. dissertatione, Sfondratus affirmat: *Pontificis potestatem, veram schismatis Græcorum, Germanorum, Anglorum &c. causam non fuisse, quamvis obtenta fuerit, & jam paratæ defectioni quasita*: neque jura Papatûs à Catholicis imminuta esse oportere, ut ipsi Ecclesiæ hostibus gratificentur: denique *Ecclesiæ in rebus fidei transactiones cum hæreticis nunquam benè cessisse*. Hoc vult scilicet: Patres Gallicanos suam Declarationem eo consilio fecisse, ut faverent hæreticis & Papatûs jura quædam rescinderent. Quod quidem consilium ipse comminiscitur, & præterea multus in eo est, ut probet & confirmet res eas, quas nemo Catholicus negat.

Declarationis caput I^{um}. oppugnaturus, D. MAIMBOURG objurgat, quòd is Declarationem Clero Gallicano adscripserit *falsissimo elogio*. *Nihil enim*, inquit, *ab Ecclesiæ Gallicanæ sensu doctrinâque alienum magis*. Hanc factam dicit fuisse à paucis, *visque, aut metu, aut spe, aut irâ corruptis*. De indirectâ potestate postea disputat; sed nil profert, quòd in primâ hujus operis parte non sit egregiè confutatum. Interim, lector, hoc animadvertite, pessimè actum à Sfondrato, qui, cum Gallos pro indirectâ potestate semper stertisse pronuntiaret, eorum neminem nominabat. Hoc unum dicebat: ita sentisse Sorbonam, ita quosdam Episcopos, ita quosdam Scriptores; eos verò *quosdam* vix Gallis notos, nedùm apud nos in pretio habitos; quoniam *Ligâ grassante* (quo tempore ii scripsère) non cogitabant homines, sed furebant. Itaque eos autores D. ARNAUD sic commemorabat: *Votre Abbé de S. Gal cite de fort sots auteurs pour la puissance de déposer les Rois: un Maucler Docteur de Sorbonne, dont le livre a été bien à charge à Cramoisy, n'ayant été acheté que par les beurières: un Président Grammont, qui est une très-pitoyable Histoire. Voilà par qui il veut qu'on juge des sentimens de l'Eglise Gallicane.*

Paragr. I.
à pag. 493.
ad 516.

Parag. II.
n. 1. p. 518.
Ibid. n. 2.
& seq. pag.
519.

Ibid. n.
23. p. 572.
& seq.
Atn. epist.
CCCXIV.
tom. V. p.
517.

denter tantum, & vix tribus lineis, respondendo ad objectionem. Tribus vix lineis? Id quidem qui scripserit, eum non legisse sedulò, sed cursum transvolasse, & oculos in incertum jecisse, non immeritò quis dixerit. Quòd autem incidenter hunc locum tractaverit, nedum argumentum infringat, firmat magis ac munit: quippè cùm ex eo constet, Adrianum nullà necessitate compulsam, quæsitâ occasione ac de industriâ, in eam tractationem divertisse; quippè qui infallibilitatem illam *evacuare intenderet*, ut & ipse dicit, & nos jam monuimus.

Sfondrat.
c. citat.
paragr. III.
a pag. 581.
ad 637.

Ibid. n. 5.
p. 597. &
seq.

Ibid. n. 6.
7. p. 612. &
seq.

Ibid. pa-
ragr. IV. n.
1. 2. 3. pag.
619. & seq.

Paragr. I.
à pag. 2. ad
9.

Ibid. à n.
2. ad 12. à
pag. 9. ad
65.

Ibid. pa-
ragr. II. à
pag. 66. ad
75.

Parag. III.
n. 2. p. 77.
& seq.

Parag. IV.
& V. à pag.
89. ad 137.

Ibid. n. 2.

In reliquâ dissertatione defendit Sfondratus, non modò non nocere Reipublicæ Christianæ indirectam potestatem, aut Christi præceptis esse contrariam, aut in sacris paginis damnatam; verùm etiam Ecclesiæ esse utilem, & à Christo usurpata, & in Scripturis, tum Osiæ exemplo, tum plurimis & gravissimis testimoniis confirmatam. Addit nullum ex antiquis Patribus & Pontificibus, neque verò etiam S. Bernardum huic doctrinæ obstiterisse; imò pro indirectâ potestate steterisse Præfules Gallicanos, tum cùm illi de Gregorio IV. Ludovici Pii hoste id responsum plenum gravitatis dederunt: *si excommunicatus adveniret, excommunicatus abiret*; etiam tempore Bonifaciani dissidii, cùm ad Concilium generale iidem provocabant, demùm diversis temporibus, cùm sese Curia Romanæ multâ conanti opponerent. Hæc tractans Sfondratus, mirum quor absurda congerat.

In IIIâ dissertatione, Declarationis IIum, caput ut convellat, Papam quibuscumque Conciliis Superiorem esse pronuntiat, & statuit: Spiritus Sancti ductu & autoritate caruisse Synodos omnes eas, quæ aut sine Papâ actæ, aut ipsi contrariæ, aut ab ipso confirmatæ non fuissent. Erat Sfondratiani erroris fons duplex: 1º. in eo quòd casus ordinarios ab extraordinariis non distingueret, quam tamen distinctionem adhibere S. Antoninus, Carchusenensis Dionysius, Turcremata, Duvallius, & alii benè multi Pontificiæ autoritatis nimii defensores. Vid. diss. lib. IX. & coroll. 2º. in eo quòd alienam sententiam acciperet verbum *confirmare*, quod in stylo Ecclesiastico nihil minùs sonat, quàm *Superioritatem*, ut demonstratum est à D. Bossuet lib. VIII.

Postea solvere conatur argumentum petitum ab exemplis Synodi Chalcedonensis, quæ Synodus Leonis epistolam, non nisi à se priùs examinatam, confirmavit; deinde Væ. Synodi, invito Vigilio, trium Capitulorum causâ celebratæ; tum VIæ. Synodi à quâ damnatus est Honorius. Quanto se plus nititur expedire, tantò se magis implicat; atque dum nunc Bellarminum sequitur, nunc autores à Bellarmini sententiâ discrepantes, hoc unum probat, fluctuantem se & incertum, non habere ubi consistat. Vid. diss. & lib. VII.

Inde divertit ad appellationes quas vocant *ab abusu*, quæ res Declarationem Gallicanam non tangunt. Pisane Synodi autoritatem sic impugnat, ut dicat: ab eâ Synodo auctum potius schisma quam sublatum; Gregorium XIII. cui pars Italiæ tantum, & quidem exigua obediebat, solum vocat indubium Pontificem: ipsam etiam Constantiensem Synodum hunc habuisse pro certo Pontifice inde probat: 1º. quòd Legatum ejus admisserit pileo vestituque Cardinalitio; 2º. quòd siverit eum insignia Pontificia adibus suis appendere; 3º. quòd novam Gregorii nomine Concilii convocationem non respuerit; cùm tamen Synodus declararet id à se factum esse *condescendentia causa*, ut aiebant. Item ex Pisana Synodo; si maximè œcumenica esset, nihil concludi posse dicit, quo Gallicana Declaratio firmetur. Nam, inquit, Pisani Patres superiores esse se dixerunt ei Papæ, qui esset dubius, & coorto schismate constitutus, non autem ei, qui electus in summâ Ecclesiæ pace, ab omnibus approbaretur.

Iisdem argumentis Constantiensem Synodum oppugnat: insuper & graves memorat inter Patres de Sessionibus IV. & V. concertationes: has autem Sessiones à tertiâ tantum Ecclesiæ parte habitas fuisse clamat & conqueritur: multos eosque cordatores à paucis seditionis, Gersonè signifero, fuisse victos: decreta more non solito promulgata; imò fuisse adulterata; ea omnia iterans, quæ ante ipsum scripserant Bellarminus, Schelstratus, Daguirreus & alii. Vid. lib. V.

De Synodo verò Basileensi, cùm non negat Synodi hujus Sessiones primas fuisse ab Eugenio IV. confirmatas, nodum cæteris inextricabilem ipse non solvit; sed Turcremata vestigiis insilens, refert nescio quos rumores, quibus nos vult credere, quidquid illis acta publica contradicant.

His rebus tenuiter & ferè nugatoriè disputatis, quærit utrum Universitas Parisiensis po-

XXXIII.

Pater Thyrsus Gonzalez.

THYRSUS Gonzalez haud minùs tergiversari cogitur. Sic enim respondet: *Errasse Adrianum ut Doctorem particularem, si ejus intentio fuit asserere Romanum Pontificem posse, ut Pontificem errare, dum resolvit dubia fidei, obligando Ecclesiam ad credendum id quod ipse asserit.* Sed quò mihi tuum istud, *si?* librum habes in manibus: sententiam tenes docentis: *errare posse Pontificem in eo quòd per suam decretalem aut determinationem declaraverit, asseruerit & ab omnibus teneri mandaverit.* Satis ne perspicuis exquisitisque verbis usus est, ut omnem tergiversationem excluderet. Addit P. Gonzalez: *Nimis credulum fuisse Adrianum as-*

Vid. Gonz.

serem semper duxerit Concilii autoritatem. Id verò negat, eo quòd Jesuitæ thesibus publicè propositis anno 1662. in Collegio suo Claromontano, Papam Concilio Superiore dixerunt, quod non dixissent, si doctrinam talem, doctrinæ Universitatis adversari credidissent. Eiusdem ponderis sunt ea quæ deinde fusè disputat de Symmacho & ejus ab Ennodio apologiâ, de Aviti Viennensis eâ de re scriptâ epistolâ &c. Hæc vide confutata lib. X. cap. XX. & seq.

à pag. 146.
ad 167.

Omitto ea quæ Sfondratus contumeliosè scripsit in Universitatem Parisiensem, in Episcopos Gallicanos, & in ipsum Regem Christianissimum.

Tangit in IV. dissertatione infallibilitatem Pontificis ex *Cathedrà* pronunciantis, id est, certas formulas, easque nuper introductas adhibentis. Eam infallibilitatem probat 1º. ex iis quæ sancti Patres de Romanis Pontificibus magnificè & reverenter dixerunt. 2º. ex hæresibus Pontificum autoritate, nullâ coactâ Synodo debellatis. In illo argumento diutissime immoratur, dum singulas hæreses memorat & minutissimas, non aliâ autoritate superatas. Vid. diff. & lib. IX.

Paragr. I.
à pag. 167.
ad 247.

Quam doctrinam, ut ostendat, semper fuisse Gallicanæ etiam Ecclesiæ, recenset longo ordine testimonia quædam Irenei, Aviti, Anselmi, Ivonis Carnotensis, etiam Petri Alliacensis, Conciliorum multorum Galliar, atque Synodorum Constantiensis & Florentinæ, quibus strenuè defenditur Papæ Primatus, minimè gentium infallibilitas. Idem dixerit de epistolâ Cleri Gallicani an. 1650. ad Innocentium X. de Janseniano negotio. Vid. diff. lib. X. & coroll. Iterùm Sfondratus allegat theses in Collegio Claromontano eâ de re propositas an. 1660. Addit D. DE MARCA has se theses defensurum significasse. Falsos colligit rumores Sfondratus, suæ causæ parvo subsidio, quanquam veri essent. Denique verba quædam decerpit ex articulis Parisiensibus contra Lutherum & ex aliis sacræ Facultatis conclusionibus, gravia sanè & præclara, quæ quidem Papæ Primatum luculenter probant, non infallibilitatem. Mirum profectò commentitiam illam infallibilitatem à Sfondrato fuisse visam in iis quoque libris, in quibus, si voluisset, vidisset eam mirificè confutatam. Exemplo sit *Sermo Alliacensis Avenione habitus coram Clemente VI.*

Ibid. paragr. II. à n. 1. ad 106.
à pag. 249.
ad 261.
Ibid. n. 2. pag. 262. & seq.
Ibid. n. 12. & seq. à p. 264. ad 281.
Ibid. pag. 269.

Paragrapho sequenti urget id, quod Hieronymus de Paulo à Petro reprehensio incautè dixerat. Deinde affirmat contra infallibilitatis opinionem nihil effici, ex eo quòd in quæstionibus Pascharis & Rebaptizationis, Asiatici & Africani Patres Victori & Stephano graviter obstiterint; neque etiam ex Liberii lapsu: nempe illi, inquit, *sententiam suam non ex cathedrâ, sed ut privati Doctores exposuerant.* Similiter eludit argumenta ea quæ petuntur ex decretalibus Celestini III. & Innocentii III. in corpus Canonici Juris insertas, quas nihilominùs erroris insinuat Gratianus, & ex erroribus Joannis XXII. Dicitur verò Pauli IV. negat pertinaciter, licet D. DE LA HAYE testis ipse audierit. Vid. diff. & lib. IX. cap. XXXIX. & seq.

Paragr. III. à pag. 272. ad 293.
Ibid. paragr. IV. à pag. 294. ad 299.

In fine operis sibi plaudit, quòd opus tam longum tantæque molis absolverit; idemque gloriatur ut sæpè antea, quòd *perraro Cajetani, aut Bellarmini, aut Baronii autoritate usus fuerit.* Nimirum parcus est in illis citandis, quanquam totus in exscribendis, ut facile recognoscent qui hos autores legerunt.

Ibid.n.10. *ferendo illud quod de Joanne XXII. vulgus falsò sparserit. Quid tùm postea? Non agimus de Adriani probationibus: certam, planam, liquidam, nostris consentaneam conclusionem proferimus. Sequitur: Atqui non fuisse hanc Adriani mentem, testatur Joannes Malderus. De Adriano sanè, non de Maldero quærimus: ipse pro se loquatur Adrianus, neque ad alienum trahatur arbitrium; reliqua Malderi jam confutata sunt. Agit enim Adrianus non de privatâ sententiâ, sed de Pontificiâ, ut est Pontifex; quippè qui agit de Pontifice, qui determinet per decretalem suam, & ab omnibus teneri mandet id quod declaraverit, quòd non privatus Doctor, nec alius profectò quàm Pontifex fecerit.*

Ibid.n.12. *Sanè hæc postrema verba: ab omnibus teneri mandaverit R. P. mirum in modum angunt urgentque: Nil, inquit, referebat ad scopum Adriani, mandaverit Joannes XXII. necne: imò verò multi; quandoquidem totum illud quòd de Pontificiâ infallibilitate afferebant, evacuare intendebat.*

Ibid. *Extremum deniquè P. Thyrsi refugium est: Quidquid ut Doctor Lovaniensis scripserit, revocasse Adrianum: quâ de re cum eminentissimo Daguirreo hujus solutionis autore, accuratiùs tractare nos oportet.*

XXXIV.

Eminentissimus & doctissimus Daguirreus.

Daguirr.
disp. XVII.
sect. II. in-
reg. vid. im-
pr. n. 15.

IS quidem quo candore est, planè ac nullâ tergiversatione, profitetur Adrianum VI. *vite integritate, contemptu honorum, & doctrinâ clarissimum, qui olim censuerat Papam in judicio fidei extrâ Concilium errare posse; postea in Pontificatu oppositum docuisse, datâ scilicet egregiâ ad Fridericum Saxonix Ducem adversus Lutherum epistolâ; pessimique hæresiarchæ extrâ omnem Synodum damnatis erroribus.* Hoc ultrò fatemur. Sed Cardinalis doctissimus nullo sanè malo animo, ubiquè sic agit, tanquàm Parisienses Romano Pontifici negent potestatem definiendi de fide extrâ Concilium: à quâ hæresi eos vel maximè abhorreere constat. Rogare autem liceat, quid ad rem attineret, egregiam epistolam, ut multùm sibi profuturam exscribere integram, cùm in eâ de Pontificiâ autoritate multa, de infallibilitate ne verbum quidem unum legerimus.

Ibid.n.44.

Sanè doctissimus Cardinalis, ne per totam prolixissimam epistolam inani operâ vagaremur, *notari vult maximè in rem suam quæ n. 30. & 31. continentur.* Atqui n. 30. nihil aliud reperimus, nisi Cathedram Romanam esse Apostolicam: Petrum Apostolorum Caput in eâ præfedissee: Romanam Ecclesiam esse principalem, eamque undè sit orta Sacerdotalis unitas: itaque pessimè actum à Luthero, qui summos Pontifices, qui scholas Christianas tot probris profciderit: quæ ad infallibilitatem minimè pertinere, nemo est qui non videat.

Deuter.
XVII. 12.

Sanè sequente numero 31. quo Lutheri sacrilegam, & in Dei Sacerdotes tot probra jactantem, linguam comprimat, refert de observandis *Dei Sacerdotibus, maximè autem Principe Sacerdotum,* egregium Deute-

ronomii locum Cap. XVII. neque infert aliud, quàm ut ne Pontifices incessantur probris atque blasphemis, neque quidquam ampliùs.

At enim objicit eminentissimus Cardinalis eumque secutus P. Thyrsus Gonzalez, ab Adriano prolatum Deuteronomii locum, quo capitis damnatur: *Qui superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio*: ex quo textu, ipsi quidem, non tamen Theologi omnes Pontificiam infallibilitatem eliciant: quâ de re alio loco dicimus. Neque quisquam negat qui superbo animo Pontificia imperia detrectaverint, spiritali gladio feriendos. Cæterùm hîc quæritur, non quid indè ipsi; sed quid Adrianus intulerit. Nempè Theologi omnes ac Parisienses vel maximè, adversùs hæreticos Primatum Apostolicum probant ex his locis: *Tu es Petrus: & confirma fratres tuos: & pascere oves meas*: ex quibus Daguirreus, Thyrsus, alii sententiam infallibilitatis asserant. An continuò inferent à Parisiensibus quoque abdicatam suam? Sanè si Adrianus antiquam doctrinam revocare voluisset, non deerant verba, quibus tantus Pontifex, tam candido animo, tam humili ac modesto mentem suam promeret. Quare quod de retractatione memorent, votum est optantium, vigilantium somnium: certumquè omninò est Adrianum Cardinalem, Episcopum Dertusanum, Hispanici Cleri æque ac Belgici decus, Regniq; Hispanici strenuum administrum, Papam denique in sententiâ perstitisse, à nullo vel leviter reprehensum; nedùm schismatica, erronea, Sedi Apostolicæ contumeliosa exprobrarent. Aded certum est de his reprehensionibus ac censuris, in quibus nunc partem vel maximam religionis reponunt, neminem per hæc tempora, neque in Belgio, neque in Hispaniâ, neque in Italiâ, neque Romæ atque in ipsâ Sede Apostolicâ cogitasse.

Daguirr.
ibid. n. 44.
Gonz. loc.
sup. cit.

XXXV.

Doctorum Lovaniensium & factis & dictis in Adrianum VI. observantia singularis.

SANE Lovanienses Adrianum suum mirâ reverentiâ profecutos, hæc quoque testantur: nempè cùm prima illa edita est doctissimæ Facultatis in Lutherum censura, totum id Adriani tum Cardinalis Dertusani iudicio factum. Id Jacobus Latomus major, cùm pro eâ censurâ scriberet, in præfatione luculenter exposuit, & censuræ præfixa ejusdem Cardinalis epistola ostendebat. De quâ quidem Latomus ita est præfatus: *Sufficere debuit iudicium reverendissimi Cardinalis Dertusensis, cujus probitas & sapientia, non modò libris præclaris editis, sed & maximis rebus orbi notæ est*: ut propterea diceret non videri necessarium articulorum reddere rationem. Ex quo intelligitur, quàm probarent Adriani libros. Atque is annis post duobus ad Petri Cathedram est evectus: ac faciliè intelligi potest, quanto honori habuerint Pontificem, qui non modò Cardinalem, verùm etiam privatum tantoperè suspexissent.

Vid in append. lib. I. cap. XIII.

Latom.
def. cens.
Lov. adm.
ad lect. &
epist. dedic.

Dried. de
capt. & re-
dempt. &c.
præfat.

Sup. 6. n.

Edidit postea Joannes Driedo sacrae Theologiae Professor apud Lovanienses anno 1533. librum: *De Ecclesiasticis Scripturis & Dogmatibus*: neque ita multo post, librum: *De Captivitate & Redemptione generis humani*: in cujus præfatione Adrianum VI. miro affectu celebrat: *Observantissimus*, inquit, *meus in Theologicis studiis præceptor; qui me in filium eruditionis susceperat, & præsidens mihi pileum magisterii in Theologia impo-
suit anno nativitatis Domini 1512. die 17. mensis Augusti, qui & usque in tempus ferè illud Lovanii resederat totius nostræ Academiae lumen & decus, postea illius nominis Pontifex VI. ut nec mirum sit, de Adriano tanta præfatum, illustrissimo Roccaberto teste, ut jam vidimus, ad præceptoris sententiam accessisse. Quare Lovanienses, Duacenos, Belgas, Hispanos, Italos, Romanos etiam si liceat Pontifices, rogamus, obsecramus, ut agnoscant nos peti per Adriani sui latus: nec nisi conculcato tanto Pontifice, non minùs pietatis quàm doctrinæ laude celeberrimo, sententiam Gallicanam damnari potuisse.*

XXXVI.

Ex Adriani sententiâ & temporum notis demonstratur Florentina; Lateranensia, Tridentina decreta frustra objici.

Daguirr.
disp. XVI.
n. 32.

Ibid. n. 34.

HANC quoque circumstantiam censoribus nostris perpendendam damus: aiunt uno ore omnes, à Florentinâ sub Eugenio IV. atque à Lateranensi sub Leone X. Synodis œcumenicis, Parisiensium sententiam apertè esse damnatam. Id primùm Bellarminus; id eum secuti alii uno ore edixerunt. Vel unum Daguirreum audiamus sic de Florentinâ Synodo differentem: *Nempè inveniri clariorem meridianâ luce, potestatem plenissimam Romani Pontificis supra totam prorsus Ecclesiam; atque adeò supra Concilium œcumenicum: deprehendi pariter auctoritatem summam ipsè à Christo commissam ad definiendum controversias fidei, independentem à reliquo Ecclesiæ corpore.* Addit in Concilio Lateranensi ultimo sub Leone X. *potestatem supremam Pape in totâ Ecclesiâ & nominatim supra Concilium œcumenicum palàm definitam fuisse.* Quî autem factum sit, ut Adrianum, postquam ea transacta ac definita esse volunt, alia omnia docentem, & contra definita expressè ac studiosè insurgentem, non modò Ecclesia tulerit, sed etiam ad summum Pontificatum evexerit, ac sua recudentem Romæ & in sententiâ publicè persistentem, nec reprehenderit: Edicant si possunt; aut si nihil habent quod mutiant, ab iniquis porrò censuris temperent.

Utinàm verò liceret ab eruditissimo & optimo Cardinale sciscitari coràm quid de his sentiat. Sanè, quo candore est, quâ indole, quâ animi magnitudine consensurum fat scio. Nam nec illud contemnendum: Concilii Lateranensis Sessionem XI. sub Leone X. anno 1516. fuisse celebratam, cùm Adrianus Romanâ jam purpurâ fulgeret, rebus Ecclesiasticis occupatissi-

occupatissimus, & quinque annis postea, anno videlicet 1521. Leoni fuisse suffectum: quo necesse fuerit tam paucorum annorum spatio, & ab Adriano Leoni proximo successore & à Cardinalibus, & ab omni orbe Christiano, definitionem Leonis, eamque in œcumenico Concilio editam, tamen usque adeò oblivione deletam, ut nec ulla ejus vestigia superessent.

Quamobrem quod asserunt, jam indè à Florentini ac Lateranensis Concilii temporibus rem esse decisam, haud immeritò à nostris rejectum esse constat: atque omninò ex his istud argumentum existit: Adriani VI. sententiam, hoc est, Parisiensem ipsam, aut immunem relinquunt, & nos cum illo vincimus: sin autem condemnatam volunt, aut ex antecedentibus definitionibus, aut ex consequentibus: non ex antecedentibus, Florentinis scilicet aut Lateranensibus, quas solas obtendunt, cum eæ nihil nocuerint, ac nequidem objectæ sint Sedem Apostolicam conscensuro, in Sede Apostolicâ præsidenti: hanc autem sententiam nulla consequens definitio proscripta: aut enim Conciliaris, aut Pontificia: Concilium autem nullum est habitum nisi Tridentinum, in quo hanc sententiam clarâ voce professos, ut vidimus Episcopos Gallicanos, totus orbis exceptit: Pontificiam verò definitionem nullam omninò proferunt. Id ergò unum superest, ut à privatis Doctoribus censura profecta sit, quorum sanè nomina cum honore appellamus; autoritatem verò adversùs antiquissimæ Facultatis totiusque adeò Ecclesiæ Gallicanæ scita, si non magni facimus neque pertimescimus, jure nostro agimus.

XXXVII.

Nominantur potestatis Pontificiæ vehementissimi defensores, qui summâ ipsâ Parisiensium tuentur sententiam.

HACTENÙS tuti sumus ab omni censurâ, tantùm appellatis iis quos ipsi adversarii in nostram sententiam convenisse fateantur: quantò tutiores, cum demonstraverimus, etsi verbis discrepantes, tamen summâ ipsâ stare nobiscum, qui vel infensissimi memorentur; nec tantùm Dionysium Carthusianum illum sanctissimum juxtâ atque doctissimum adversùs Basileense Concilium Eugenii IV. egregium defensorem; verùm etiam, quod mirentur, earum partium duces, Joannem Turrecrematam, Petrum de Monte Episcopum Brixiensem *, Antonium de Rosellis: ad hæc sanctum Antoninum Archiepiscopum Florentinum, duos Jacobatios Christophorum & Dominicum celeberrimos Cardinales: aliosque viros maximos postea prodituros, quorum expectatione causam nostram illustrari ac muniri volumus.

Vid. in append. lib. I. cap. IX. X. lib. II. cap. I. & seq. usque ad VII.

* Brixia urbs est in Longobardiâ.

XXXVIII.

De Concilio Constantiensi : qui approbatum negant , ipsi se suis telis conficiunt.

Vid. lib. V.
integ.

A PRIVATIS Autoribus & à scholæ Parisiensis Ecclesiæque Gallicanæ sententiâ ad ampliora pergimus : nempe ad Constantiense Concilium. Atque hujus quidem res gestas suo loco exequemur. Nunc autem sufficit invicti argumenti vim in hæc pauca concludere. Si , quod adversarii tantâ ope contendunt, ejusdem Concilii Sessionum IV. & V. Decretis id tantum agitur, ut in schismatis casus & in dubium Papam Conciliorum œcumenicorum potestas valeat, profectò illa decreta proba sanaque sunt, neque tantum œcumenico Concilio digna; verum etiam pro ratione temporum necessariò expedita, nec unquam infirmanda, sed omni potius pietate ac studio propugnanda: atqui adversarii, nedum hæc Constantiensia decreta propugnent, oppugnant potius, omni studio evertunt. Ac textum quidem sollicitat Schelstratus: optimis gestis falsi crimen impingit: cæteri, Bellarmino duce, eam Concilii partem infamant, confirmatam negant: Concilii œcumenici mendacem titulum prætulisse aiunt; ergò profectò sentiunt majus aliquid agi, quàm ut incertus tantum Pontifex Concilio œcumenico subsit.

Duval de
supr. R. P.
in Eccl. po-
test. part.
IV. quæst.
VIII. ad
X^{um}. pag.
569.

Sanè Duvallius, propter autoritatem Concilii Constantiensis Sessione IV. *de fide esse docet Concilium œcumenicum dubio & incerto Pontifice esse superius.* Cur eum fidei articulum non intactum volunt? quid erat in eo dubii, ut Martinus V. probatum nollet? An dubium Pontificem etiam contumacem, à Concilii œcumenici potestate immunem esse oportebat; neque esse in Ecclesiâ vim ullam quæ schismatis vulnere mederetur? Absurdum, absonum, rebus gestis repugnans, Ecclesiæ Catholicæ Christique providentiæ prorsus inimicum. Dicient opportunissimum schismatis fuisse remedium, si de Papatu pari ferè jure contendentes ultrò loco cederent. Rectè; quid autem si nollent? æterno schismate Ecclesia laboraret. Absit: ergò necesse est ut sit aliqua potestas, quâ dubii saltem Pontifices etiam inviti comprimantur: ac si Constantienses nihil aliud agebant, nemo dubitaverit quin approbandi fuissent; ut qui malo schismatis certum ac necessarium remedium attulissent; atqui approbationem hanc cane pejus & angue refugiunt: ergò aliud profectò actum intelligunt.

XXXIX.

Objeçtio de Obedientiis nondum adunatis Sess. IV. & V. spontè corruit duobus factis constitutis: primùm, à Concilio Constantiensi statim assumptum Concilii œcumenici titulum & jus.

INSTANT, Sessionum IV. & V. decreta utcumque se habeant, tamen approbanda & firmanda non erant à Martino V. ut œcumenici Conci-

līi acta, nondūm adunatis ut vocant obedientiis; sed tantūm, ut aiunt, tertiā Ecclesiæ parte. Hūc quidem omnia redeunt: id assiduè urgent: hīc argumentorum vis ac summa consistit. Quæ anteaquā ex gestis perspicuè refellimus, duo quæ facti sint, in antecessum nobis concedi postulamus: primum, in primis illis Sessionibus, nondūm adunatis licet obedientiis, atque in ipso initio, à Concilio Constantiensi œcumenici Concilii nomen assumptum; imò Sessione III. statim definitum: quodd (relege verba) *Constantiæ in Spiritu Sancto Synodus generalis fuit, & est ritè & iustè convocata, initiata, celebrata*: quæ definitio, si reverà tunc Constantiæ Synodus œcumenica non fuit, mendax, erronea est; neque tantūm non approbanda, verūm etiam falsò & in vanum assumpto Spiritūs Sancti nomine ac numine, atque œcumenici Concilii titulo, blasphema, schismatica, omni studio detestanda judicari debeat. Quis autem id ausus est? Quis unquā audeat? Nemo certè, nisi fortè existant, qui, quantum in ipsis est, infandum schisma exsuscitatum & vulnus Ecclesiæ innovatum velint.

Concil.
Const. Sess.
III. Tom.
XII. p. 17.

X L.

Alrerum factum, Martinum V. tunc Cardinalem his Synodi initiis adhæsisse.

QUÆ ut magis valeant, alterum factum afferimus: nempè Martinum V. tūm Othonem Cardinalem Columnam, unum fuisse eorum Cardinalium qui à Gregorio XII. ab ipso initio recesserint, Pisano & Constantiensi Conciliis adfuerint, primarum Sessionum Synodi Constantiensis pars maxima fuerint, sacro illi conventui, Concilii œcumenici in Spiritu Sancto legitimè congregati titulum & auctoritatem attribuerint: qui titulus, si mendax est, si blasphemus, si schismaticus, tertiā Ecclesiæ parte à reliquis abruptā ac pro toto Ecclesiæ corpore vindicatā; nempè Otho Cardinalis, nusquā revocatā aut improbatā priore sententiā, ad ipsam Petri Sedem, mendax, schismaticus, blasphemus, evehctus est. Quæ si adversarii conquire possunt, nobis certè indulgeant, qui hæc intelligere, his assentiri, ab his non abhorre non possumus.

X L I.

Aliud factum additur: quodd pars Ecclesiæ, quæ Concilium Constantiense inchoavit, non fuerit tantūm pars tertia; sed duabus aliis etiam adunatis longè superior.

HÆC igitur duo sunt quæ facti esse dicimus, quæque ad universas adversariorum difflandas machinas profectò sufficiant. Addamus tamen si libet & tertium, de tertiā parte Ecclesiæ tantūm in Constantiensi Conci-

Turr. lib.
II. de Eccl.
cap. XCIX.
Bell. lib. II.
de Concil.
aur. cap.
XIX.

lio congregatâ: id enim mirum in modum post Joannem Turrecrematanum Bellarminus urget, eumque secuti censores nostri omnes pro viribus exaggerant. Nos autem, quâ possumus simplicitate reponimus: ergone tertia pars tantum, quæ tot nationes complecteretur, Germaniam, Angliam, Poloniam, Sueciam, Norvegiam, Daniam, Dalmatiam, Bohemiam, ipsamque Italiam, demptâ admodum Apuliâ, ipsam quoque Romam, & cum Belgio Galliam, & cum Sigismundo Rege totam Ungariam: ad hæc Universitates, Parisiensem, Bononiensem, Viennensem, Cracoviensem, Avenionensem, Oxoniensem, Pragensem, quæ suos in Synodo Legatos haberent: atque item sacros Ordines, Cluniacensem, Carthusiensem, Præmonstratensem, Prædicatorum, Minorum, qui per speciales Procuratores Synodo adhererent, cum innumeris Abbatibus SS. Benedicti ac Bernardi, quos omnes, omnes inquam, nullo labore, quippè ex ipsis subscriptionibus, ostendimus sacræ Synodo Constantiensi, jam inde ab initiis adfuisse. Reliquine, tantula pars orbis, eaque in duas scissa particulas, quarum una Benedicto, altera Gregorio adhererent, pro duabus Ecclesiæ partibus numerandi sunt? Cùm præsertim Hispani, certè eorum pars maxima, Benedicto suo quotidianis vocibus discessionem intentarent; Gregorius verò XII. quem unum Pontificem, si Deo placet, cum Odorico Rainaldo jactitant, desertus ab omnibus, Austriæ exiguo in oppidulo Concilium œcumenicum celebraret; atque in angulo Italiæ totam haberet Ecclesiam. Hæc igitur duo frustula Christiani orbis, quasi duas partes, cum eâ, quæ Synodum Constantiensem constitueret, Joannis XXIII. obedientiâ comparabimus: tot, quantas memoravimus reliquas nationes, atque ex illis congregatos ducentos eoque amplius Episcopos; tot illustres Academies, tot religiosos Ordines, pro tertiâ tantum parte habere cogemur? Hos sibi Concilii œcumenici titulum ac Spiritûs Sancti magisterium mendaciter arrogasse dicemus. Pace eorum dixerim, rogamus, obsecramus, ne ad hæc absurda & infanda nos adigant.

XLII.

Constantiensis Synodus à Romanis Pontificibus optimæ notæ Synodis accensita: privata Binianæ editionis nota, quàm nulla & temeraria, quàm Sedi Apostolicæ contumeliosa, nihil proficere: qui de ejus Synodi confirmatione litigant.

DE Synodi verò approbatione quod litigant, primùm abigatur illa quorundam animis suborta suspicio, quâ scilicet, audito Concilii Constantiensis vel ipso nomine, statim nescio quid Romanæ potentiae inimicum cogitant; cùm ex Historiâ rebusque gestis elucescat: Pontificiam Sedem, atque illam Petri navem, sædâ diuturnâque tempestate tantum non obrutam, per Constantiensem Synodum ex his fluctibus emerfisse: denique ab eâ Synodo, necdum adunatis obedientius, adversus Wiclefitas &

Huffitas assertam eam, quam impii & perduelles, dementibus odiis, exagitaverant Romani Pontificis supremam in Ecclesiâ potestatem; ut, ad eam tutandam ac restituendam, Synodus Constantiensis Divinitus comparata esse videatur. Quare à Romanis Pontificibus nunquam sine veneratione appellata, nedùm ullâ censoriâ notâ unquam affecta sit: suoque loco legitur in Conciliorum universalium editione Romanâ, quam pari diligentia ac magnificentia laude Paulus V. in Typographiâ reverendæ Cameræ Apostolicæ Vaticanâ adornari iussit. Abest certè Synodus Basileensis dubia, suspecta, ex parte improbata; quod ultrò fatemur: Constantiensis verò integra, inviolata prodit, cum Nicænâ & aliis, cum Lugdunensibus, Lateranensibus cæterisque, quæ optimæ notæ Romæ quoque habeantur. Quo cadat necesse est illa Binianæ editionis nota: *Concilium Constantiense ex parte approbatum*, nullâ autoritate, nullo Concilio, nullo autore Pontifice, ex privati hominis sensu atque ausu; quippè quæ recentissimâ, extremâ videlicet ætate, prorsus temeraria atque omnibus retrò sæculis inaudita prodierit.

Conc. gener. Rom. edit. 1602. Tom. IV. p. 127. & seq.

Bin. Tom. VII. part. II. p. 1134. vid. Bell. de Eccl. lib. I. cap. VII.

Quam tamen censuram, à privatis licet ortam Scriptoribus, quasi omnibus liceat sacratissimis Synodis proprio ex cerebro & arbitrio qualvis notitas inurere, omni ope tutandam suscipiunt. Quid ita? An quòd incertum Pontificem Synodus Constantiensis Concilio œcumenico subdat? Neutiquam; id enim admittunt omnes; sed quòd ea Synodus apertius certiusque quàm vellent, *quemlibet, cujuscumque status & conditionis, etiam si Papalis existat*, non tantùm huic sacræ Synodo, quæ schismatis causâ fuerat instituta, sed etiam *cuicumque alteri Concilio generali*, quâcumque causâ convocato, neque tantùm *in schismatis extirpandi causâ*, sed etiam *in fide ac morum reformatione*, subdiderit.

Vid. lib. V.

Quâ tamen vitiligatione quid proficiunt? Cùm succurrat illud, tot Ecclesiarum Christi, tot Christianarum gentium, tot Universitatum, tot Ordinum religiosorum cœtum, quamvis œcumenici Concilii nomine non gauderet, tamen impunè non posse contemni. Quid, quòd is cœtus pro œcumenico Concilio se gessit? Quid, quòd hanc sibi autoritatem vindicanti, nemo mendacium exprobravit? Quid, quòd Martinus V. cum ipsâ Synodo, hanc quoque sententiam dixit, neque improbavit unquam? Quid, quòd ea decreta fixit cum cæteris ducentis Episcopis ac Patribus, quæ quilibet Pontifex, cuicumque Concilio præsentis ac futuro, quâcumque de causâ subsit? Quid, quòd nec Pontifex illa revocavit? Et quidem, his decretis confirmationem nec semel, sed centies additam, ipsa gesta pandent; nullum ut sit Concilium quod certiore approbatione constet. Fac autem defuisse; tamen illud stabit, doctrinam, quam erroneam, schismaticam, fideique adversam tam confidenter asseverant, nemine improban- te, nemine retractante, in lucem Christiani orbis sub œcumenici Concilii titulo produsse.

XLIII.

Concilii Basileensis initia legitima & certa Bellarminus & Rainaldus agnoscunt, etiam Lateranense Concilium: ejusdem Bellarmini suffugia ex Duvallio confutata.

Vid. lib.
VI. integ.

DE Basileensi verò Synodo, ne quid nobis affingant, clarâ voce testamur, nullâ ratione tueri voluisse, quæ post translationem, Legatorumque discessum decreta gesta que sunt: imò ea cassa, irrita, roboris vacua profitemur. Hæc nos de posterioribus Basileensibus gestis: de prioribus sanè, quæ ab his posterioribus meritò distinguantur, Cardinalem Bellarminum hæc dicentem audimus: *Dico Basileense Concilium initio quidem fuisse legitimum; nam & Legatus aderat Romani Pontificis, & Episcopi plurimi: at quo tempore Eugenium deposuit & Felicem elegit, non fuit Concilium Ecclesie, sed Conciliabulum schismaticum, seditiosum, & nullius prorsus autoritatis; sic enim appellatur in Concilio Lateranensi Sessione II.* Hæc refert, hæc laudat Odoricus Rainaldus Tom. XVIII. annalium. Nihil ergò aliud Bellarminus, nihil Odoricus, nihil ipsum Lateranense Concilium.

Bell. lib.
III. de Eccl.
cap. XVI.

Rain-Tom.
XVIII. an.
1549. n. 6.

Conc. Bas.
Sess. I I.
Tom. XII.
P. 477.

Quis ergò inficiari possit *initia Basileensia* fuisse legitima? aut quid ad initia magis pertinere possit quam ipsa Sessio II. in quâ videlicet *sacra Basileensis Synodus, ne de ejusdem sacra Basileensis Synodi potestate à quoquam dubitetur*, decreta Constantiensia Sessionis V. innovat, eoque fundamento *nixa, declarat: quòd ipsa Synodus (nempè Basileensis) in Spiritu Sancto legitime congregata, & Ecclesiam militantem representans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quislibet, cujuscumque statûs vel conditionis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, &c.* iisdem verbis quæ in Concilio Constantiensi Sessionibus IV. & V. continentur. Igitur illa Synodus, nullo schismate, sub Pontifice certo Eugenio IV. per Legatos præfidente, in eundem Pontificem sibi à Christo *immediatè* traditam supremam potestatem tribuit: ne conciliaris autoritas ad dubium tantùm Pontificem extendi videatur.

Bell. de
Conc. aut.
lib. II. cap.
XI.

Rain. an.
1432. n. 8.

Quâ de re Bellarminus hæc scribit: *Concilium Basileense Sessione II. unâ cum Legato Pontificis communi consensu statuit, Concilium esse supra Papam, quod certè nunc judicatur erroneum.* Quid est nunc nisi nota novitatis? A quo autem judicatur? Ab ipso Bellarmino: à privatis Doctoribus? Miror decreto unanimi, œcumenicæ Synodi, Sede Apostolicâ per Legatum præfidente, edito, privatam autoritatem anteponi. Fac enim decretum ab Eugenio IV. non fuisse firmatum, quod contrâ esse, ex actis demonstrabimus: tamen œcumenici Concilii decretum unanimi consensu Legati Apostolici cum Patribus, *quorum numerus, teste Rainaldo, in dies augebatur*, editum, privatâ autoritate impunè contemni quis ferat? Quis autem sanâ mente præditus, audeat tali decreto etiam probabilitatem denegare? Certè vel Duvallium audivimus tali Conciliari decreto infallibilitatis privilegium ex certo Sancti Spiritûs privilegio asserentem. Nihil ergò jam cum ipso supereft quæstionis. At Bellarminus, inquires, huic sententiæ adver-

fatur. Certè; sed audi verba: *Sub opinione*, inquit; non certâ & exploratâ sententiâ. Ergò vel ex ipso *sub opinione* positum, atque erronei notâ temerè inustum Basileense decretum, cum Legato Pontificio communi consensu proditum, de superiore Concilii potestate.

X L I V.

Ex Ludovici Alamandi beatificatione argumentum: item ex Amadei VI. Sabaudie Ducis famâ sanctitatis, Odorico Rainaldo utroque in negotio teste.

PATER Thyrsus Gonzalez ab ipso initio, in ipsâ præfatione gloriatur *pro contrariâ sententiâ nullum allegari Doctorem, cujus sanctitatem solenni cultu Ecclesia declaraverit*, quod etiam haud semel ingeminat. Quæ sanè probatio quàm sit infirma, nemo non videt; cùm coram oculis Dei multi sanctissimi sint, quorum non est sanctitas declarata: rursus autem insignitos solenni titulo sanctitatis, non ut sanctissimos ita etiam doctissimos fuisse constet. Sed quandò hæc viro reverendissimo memoratu digna visa sunt, subit admirari excidisse memoriâ Ludovicum Alamandum Archiepiscopum Arelatensem ac sanctæ Cæcilie Presbyterum Cardinalem, de quo hæc Historici retulerunt; imprimis Æneas Sylvius, postea Pius II. qui non modò in libro de gestis Basileensibus, hujus Cardinalis eruditionem summam, facundiam singularem egregiasque virtutes, præsertim fortitudinem, constantiam, atque admirabilem pietatis gustum sensumque commendat; verùm etiam in Historiâ rerum suo ævo ubique gestarum, quam Pontifex scripsit, cùm de Europâ scriberet, hæc tradidit: *In Arelate ad sepulchrum Ludovici Cardinalis sanctæ Cæcilie, ejus urbis Episcopæ, quem Basileæ in confesso Patrum Presidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta est, & invalidorum frequens undique concursus spe sanitatis factus.* Eadem referunt Philippus Bergamensis, Vernerus, Philippus de Liguamine, Paradinus, Valemburchius, Nostradamus, quos in Pontificio Arelatensi videre est. Horum igitur unanimi testimonio constat: Ludovicum Alamandum *virum sanctæ vite, miræ patientiæ, scientiâ incomparabilem, multis miraculis editis cornuscantem*, quod & Odoricus Rainaldus confitetur.

Accessit Sedis Apostolicæ autoritas ex Diplomate Clementis VII. quo *Petrus de Luxemburgo, & Ludovicum Alamandum, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, Ecclesiæ Arelatensis Archiepiscopum; cùm ad eorum sepulchrum, non tantum Avenionensis & Arelatensis civitatum; sed etiam harum partium multitudo concurrat, ut tanquàm speciales protectores, fautores, intercessores ad Dominum invocentur, Apostolicâ autoritate permittit, ut eorum ossa in commodiora loca transferre, & ibidem venerabiliter collocare, & utriusque sexûs fideles eos in prædictis Ecclesiis ac sacellis pro beatâ venerari possint; quippe qui & miraculis invocati inclaruerint. Nec mirum, quandoquidem Petrus rex vis sub annis, & Ludovicus vitam cælibem castamque, & immaculatam*

Gonz. in præfat. p. 14. n. 24. & in tractat. pass.

Æn. Sylv. de gest. Bas. lib. I. p. 4. lib. II. pass. & imp. p. 14.

Id. Hist. rerum suo temp. gest. præfat. p. 281. ibid. de Eurip. cap. XLII. pag. 440.

Philipp. Bergam. in Chron. & in Fel. V. lib. II I. Vern. Hist. Sabaud. cap. XXXIII. Phil. de Liguamine, in Amed. VI. Parad. Hist. Prov. part. VI. Pont. Arel. seu Hist. Primat. Ecl. Arel.

Rain. Tom. XVIII. an. 1550. n. 20. Vid. Pontif. Arel. & Ciac. de gest. Rom. Pont. Tom. II. an. 1417.

Ibid. & ap. Rain. ann. 1426. n. 26. & an. 1450. n. 20.

exegerint, & Petrus in decimo septimo atatis anno, Ludovicus verò in sexagesimo, suo creatori suas purissimas animas reddiderint, calcatis hujus mundana vita, quamvis illustri essent orti familiâ, illecebris. His igitur, ac Renati Regis Sicilia & Jerusalem, tunc in illis partibus degentis, & illorum miraculorum stupore percussi, claro testimonio; quin etiam Francisci Episcopi Tusculani, Sancta Romana Ecclesia Cardinalis de Claromonte, illarum partium Legati à latere, qui ad eisdem Petrum & Ludovicum non parvum generet devotionis affectum, supplicatione permotus, eorum imagines à longissimis jam temporibus depingi solitas, circumferri, eosque pro beatis coli ac venerari posse annuit. Extat id Diploma in prædicto Pontificali libro Ecclesiæ Arelatensis, & apud Ciaconium, datum Aprilis 9. an. 1527. Pontificatus 4. cujus etiam apud Odoricum Rainaldum summa perscribitur.

Hæc fusè referuntur in Martyrologio Gallicano illustrissimi ac reverendissimi Andreæ Saussæi Tullensis Episcopi ad 16. Septembris. Quòd autem idem Andreæ Saussæus memorat sanctum Cardinalem, quòd *adversus Eugenium IV. stetit, ac Felicem consecrasset, facti pœnitentem ad Nicolai V. obedientiam rediisse, rectum de illo facto: nempè de abolito schismate ac Felice ipso ad voluntariam abdicationem impulsio, ut idem Saussæus refert. Cæterum Cardinalis ad obedientiam rediens, quid improbaverit, quid probaverit, certius prodemus ex gestis. Interim id constat, sancto Cardinali ex Clementis VII. Diplomate in Ecclesiâ Arelatensi cultum institutum in hanc formulam: Sacerdos & Pontifex &c. intercede pro nobis: mox: ora pro nobis, sancte Ludovice Cardinalis, ut per te eruamur ab omnibus malis: secutâ oratione: Deus qui meritis & intercessionibus beati Ludovici Alamandi Confessoris tui atque urbis Arelatensis Episcopi & S. Cæciliæ Presbyteri Cardinalis, dignaris mortuos suscitare, cæcos illuminare, claudis gressum, surdis auditum restituere; concede propitiis, ut omnes qui ejus implorant auxilium, petitionis suæ salutarem consequantur effectum: quæ omnia ex Pontificio Arelatensi & ex Galliâ purpuratâ * ad certum veritatis testimonium exscribere haud piguit.*

* A Petro Frizon compacta.

Rain. an. 1449. n. 3.

Ibid.

Hic igitur ille est Ludovicus Alamandus Concilii Basileensis post translationem Præses, quo autore Amadeus Felix V. dictus, Papæ titulum & assumpsit primùm & postea deposuit. Sic à schismate recessit vir optimus, & Nicolaum V. agnovit. Quibus conditionibus acta suo loco referenda docebunt; unam tamen interea ex Odorico Rainaldo ductam tacere non possumus; nempè Felicem 7. Aprilis an. 1449. edito Diplomate, Pontificatu cedentem declarasse: id eâ conditione factum, ut Constantiensia de superiore Conciliorum potestate decreta, in ipsis Basileensibus initiis repetita, suo loco starent, & in quemvis Pontificem etiam indubitatum valerent. Quo loco Rainaldus inclamat: *Nunquam ejusmodi sanctio adversus non ambiguum Pontificem valuit, atque in falsum sensum detorta est à seditiosis, quos infeliciter Amadeus est secutus.* Rectè. Igitur seditiosam, quam Odoricus vocat interpretationem, quæ Concilium certo etiam Pontifici anteferet, adhuc Amadeus sequebatur; neque aliâ conditione cessit.

In eundem sensum, post aliquot dies prodiit, eodem Rainaldo referente;

rente, *Sacrofancta generalis Synodi Lausanensis* nomine edita constitutio; quâ etiam atque etiam testabantur, sub eâ conditione & celsisse Felicem, & ipsam Synodum approbasse: ut nimirum valeret definitio *Concilii Constantiensis Basilea renovata, nec non à Prelatis, Regibus & Principibus, Universitatibusque orbis suscepta*: ea scilicet, quam Felix memoraverat: cui decreto faciendo, Ludovicus Alamandus more solito præfuit; neque aliâ lege statim Synodum dissolvit.

His igitur gestis anno 1449. anno sequente 1450. obiit in Domino; sanctitatis odore ac miraculis clarus, abdicato quidem schismate & Felice Antipapâ; cæterum nullâ unquam eorum, quæ Laufanæ anno anteriore gesserat, retractatione factâ; & tamen nec Papâ prohibente, in Arelatenfî Sede permansit, neque modò in pristinam Cardinalatûs dignitatem facile restitutus, & celebri ad inferiorem Germaniam legatione perfunctus; sed etiam in cœlum summâ cum sanctitatis laude, Sede etiam Apostolicâ declarante & collaudante, susceptus.

Miratur fanè Rainaldus *adorandam Dei misericordiam, quæ exiguo temporis fluxu (vix annali scilicet) Ludovicum ipsum nefandi & perniciosissimi schismatis autorem, propagatorem hereseos, qui, ex erroneâ conscientiâ, innumera mala in Dei Ecclesiam invexerat, ac tot annorum cursu in pertinaciâ obfirmatus, profanârat Sacramenta, pœnitentem ac reversum in Ecclesiâ, ad sanctitatis culmen evexerit*. Addere debuit, nec retractatione factâ priorum decretorum de summâ Conciliorum in quemcumque Papam, etiam indubitatum, potestate. Quanquàm, si istud erroneum, ea retractatio tam publica esse debuit quàm ipsa declaratio. Hæc expendant, qui huic sententiæ teterrimam erroris ac schismatis notam inurere non verentur: videant virum maximum in eâ sententiâ permanentem, sanctitate, miraculis, Sedis Apostolicæ, si necessariam vocem admittant, beatificatione clauisse; & contra neotericas censuras Deum etiam è cœlo vindicem aduisse.

Id. adn.
1450. n. 26.

Neque ita multò post, *Amadeus* eodem teste Rainaldo, *relictâ sanctitatis opinione excessit è vivis*, nullo prorsus edito retractationis monumento ejus quidem decreti, quo Concilii potestatem potiorum assererat. Mira res! cum publico errore, nullâ pœnitentiâ, tantâ sanctitatis tamen opinione floreant! Adeò illud erroneum, quod tantâ vehementiâ objiciunt, ne ipsi quidem credunt.

Ibid.

XLV.

Ex Concilio Constantiensi ac Basileensibus initiis quid dicendum putemus.

SED quanquàm ex his docemus Parisiensium, imò verò jam non Parisiensium, sed totiùs orbis sententiam in rem judicatam transisse; nos tamen ultrò hoc jure decedimus: adversarios, imò fratres nostros, Theologos, Episcopos, alios quoscumque Præsules, nondùm hujus judi-

cii vim fati intelligentes, excusamus, causasque excusandi suo loco proferimus: à Gallicanæ sententiæ censuris temperari, (hoc tantum Deo teste) fraterno animo flagitamus.

XLVI.

Ante Constantiense Concilium Joannis XXII. de suorum Antecessorum autoritate atque infallibilitate sententia in constitutione: quia quorundam.

Vid. lib.
I X. cap.
XLII. &
seq.

Disputat.
XXXIX.
n. 2. disp.
XL. n. 7.

Extra. *Quis*
quorundam.
de verb. sig-
nificat.

JAM de anteriorum Sæculorum certâ traditione, anteaquam rem accuratè discutimus, ac sexcentis Ecclesiæ antiquæ monumentis approbatam damus, hæc interim pauca, non quia meliora, sed quia breviora, & ipso statim aspectu adversus cavillationes omnes tuta, subnectimus. Ac primum & quod aiunt: Parisiensium sententiam quam Clerus Gallicanus amplexus est: *forſan primò traditam ab Okano schismatico eoque notorio: eumque poſuiſſe ova qua poſteà Joannes Gerſon excluſit in Concilio Conſtantiens.* primo statim aspectu falsum apparet. Nos enim non Okami pessimi Monachi, & adversus Joannem XXII. perduellis sententiam, sed ipsius Joannis XXII. Decreta promimus. Cùm enim in illâ celeberrimâ controversiâ Franciscanâ de *simplice usu facti*, fratres Minores huic Pontifici objicerent ipsum esse apertè hæreticum, qui Nicolai III. Decretalem *exiit* à Clemente V. Apostolicâ autoritate firmatam, editâ constitutione, convelleret, id insuper, eodem Joanne XXII. referente, addiderunt: *Quæ per clavem scientiæ in fide ac moribus à summis Pontificibus semel definita sunt, eorum Successoribus revocare in dubium non licere:* quâ in re vel maximè Pontificiam infallibilitatem ostendere videbantur. Nunc an eam Joannes admiserit, videamus.

Hujus objectionis gratiâ, edidit extravagantem *quia quorundam*, Apostolicâ ac summâ autoritate: quâ quidem Nicolaum excusat ut potest; negatque aut ab ipso, aut ab aliis Romanis Pontificibus *definita*, quæ fratres studio tanto de *facti usu simplice* asserbant: quod autem vel maximum atque in hac causâ peremptorium, id si vel maximè definissent, *constitutiones illas* (Romanorum Pontificum) *quibus fratres se adjuvant, fore invalidas, erroneas & infirmas.* Sanè Franciscani Nicolai III. autoritate subnixi, contendeabant *simplicem usum facti*, nullâ etiam sibi proprietate permisâ, & justum esse per sese, & Christi doctrinâ atque exemplo traditum: Joannes verò XXII. contrâ definebat, & illum usum non esse legitimum ac justum, & cùm justus non esset, eum Christo tribuere, *hæreticam, damnatam, blasphemam, pestiferam*, adeoque ab Evangelio abhorrentem esse doctrinam: quæ quidem omnia ad quæstionem fidei pertinerent. Cæterum neque hîc sollicitè quærimus, quâ de re præcisè ageretur, & an reverà Nicolaus pro cathedræ autoritate ista decreverit; nec magis curamus hîc, rectè ne an secus ipse ac Joannes egerint, & an

summâ consentiant, de verbis litigent: quæ, nunc quidem prorsus supervacanea, Bellarminus, Rainaldus, Daguirreus, Gonzalez, alii, operosissimis ac prolixissimis tractationibus agitabant: id tantum statuimus ex verbis allatis Decretalis, *quia quorundam*, de fidei quæstione actum, ad quam *erronci* notam procul dubio pertinere, omnes consententur; adedque, quidquid sit de Nicolai III. constitutionibus, Joanne XXII. pronuntiantem, Pontificias de fide constitutiones generatim à Successoribus rejici potuisse *ut erroneas, eòque invalidas & infirmas*, quod nunc sufficit.

Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. XIV.
Rain Tom.
XVI. ann.
1322. & seq.
vid. quoque
Tom. XV.
an. 1318. n.
53. 54. &
seq. vid. Da-
guirr. &
Gonz. pass.

XLVII.

Hujus temporis Scriptor à Rainaldo in eam rem adductus quid senserit: quâ occasione profertur caput sunt quidam. 25. quæst. 1.

QUEM autem in sensum hæc fumerent ejus ævi Scriptores, haud abs re est exponere. Certè cum Franciscani Joannis XXII. Decretales ut hæreticas infamarent, Rainaldus scriptum retulit Doctoris insignis, qui per ea tempora in Curiâ Pontificiâ versabatur.

Rain. Tom.
XV. ann.
1318. loc.
mox cit.

Is igitur, ut doceat potuisse à Joanne XXII. condi Decretalem *quia quorundam*, quatuor conclusiones ponit, quarum prima & quarta ad rem nostram faciunt. Prima est: *Quòd Papa non potest condere Canones contra determinata per sacram Scripturam*. Quarta: *Quòd potest contra determinata per Prædecessores suos vel seipsum*: quod eo pertinebat, ut Joannes XXII. à Nicolao III. declaratam doctrinam revocare posset. Nihil ergò in his infallibile cogitabant.

Sed multò magis observari debet ex ipso jure: nempè, ex cap. *Sunt quidam* 25. q. 1. deprompta probatio primæ conclusionis, quæ sic habet: *Illud non est licitum Romano Pontifici, in quo convincitur non sententiam dare, sed magis errare; sed si Papa determinaret contra determinata per sacram Scripturam, convinceretur non sententiam dare, sed errare*: non ergò id potest. Mirum verò id quod hîc Rainaldus interferit: *Si determinaret contra determinata per sacram Scripturam, ex hypothesis nempè impossibili, ob promissum Spiritûs Sancti presidium*: hæc Rainaldus, quæ quàm ridenda sint omnes vident. Nemo sanè ferio & anxie quæsierit, *an licitum Papa sit determinare contra Scripturam sacram, si id possibile non sit*. Quærun autem illud autores, Rainaldi etiam judicio, gravissimi: non ergò profectò id impossibile judicabant. De rebus feriis, quæ verè agi possent, non de metaphysicis laborabant.

Juvat hîc referre verba ipsius capituli *Sunt quidam*, quibus Rainaldi autor usus est: sunt autem ejusmodi: *Si, (Romanus Pontifex) quod docuerunt Apostoli aut Prophetæ destruere, (quod absit) nitretur, non sententiam dicere, sed magis errasse convinceretur*. En quo loco esset adversus veritatem Scripturarum prolata Romanorum Pontificum sententia. Nec sequen-

tia prætermittam : Sed hoc procul sit ab eis qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optimè custodierunt. Quæ quidem verba indicant, rem omni studio, omnibus votis ac precibus averfandam, non profectò impossibilem, de quâ non tantoperè laborarent. Utcumque est ; id si fieret, Romanus Pontifex non *sententiam diceret*, nedùm ex Cathedrâ pronuntiare videretur. Quod suo loco clariùs explicandum, nunc ad rei memoriam, tantùm notari volumus, & ad alia pergimus.

XLVIII.

* Fournier.

*Jacobi * sanctæ Priscæ Cardinalis, postea Benedicti XII. consona eadem de re sententia.*

* In libro
cui Titulus ; Directorium Inquisitorum.

Aimeric. Direct. Inquis. part. I. quæst. XVII. p. 295. & seq.

NICOLAUS Aimericus instituti Dominicani Religiosus, atque ad annum circiter 1366. acer hæreticæ pravitate per Aragoniam Inquisitor, refert * adversus Minores responsa Benedicti XII. tunc sub Joanne XXII. Jacobi sanctæ Priscæ Presbyteri Cardinalis ; ex quibus hæc selegimus quæ ad quæstionem nostram faciunt.

Secundò dicunt Minores : quòd prædictam paupertatem fuisse Christi & Apostolorum, determinavit D. Nicolaus Papa. Respondet, quòd licet illud in Constitutione dictâ contineatur, tamen ex Scripturâ Divinâ verum esse ibi non ostenditur, sed solummodò narratur ; & tamen jam nos ostendimus, quòd contrarium haberi potest ex Scripturâ Apostolicâ & Evangelicâ, ex quâ Scripturâ motus Dominus noster Papa Joannes declaravit, dictam propositionem, si pertinax esset, hæreticam esse ; nec hoc asserit simpliciter & determinatè Dominus Nicolaus, qui dictam constitutionem fecit, sed solummodò hoc dicit incidenter & narrative ; posito etiam quòd determinativè diceret, non obstat, cum contrarium invenitur in Scripturâ Divinâ, & nunc est per Ecclesiam determinatum.

An id incidenter dixerit Nicolaus III. hîc quidem nihil ad nos : nunc enim profectò sufficit dixisse Cardinalem, etiam si Papa determinativè diceret, nihil obesse, & contrarium esse nunc per Ecclesiam determinatum.

Pergit : *Tertiò dicunt : quòd in his quæ pertinent ad fidem, vel mores, determinatum semel per summum Pontificem, non potest per alium revocari ; talis autem est assertio Domini Nicolai de Christi & Apostolorum paupertate. Respondet : quòd falsum est. Quid autem falsum est ? Nempè ipsa major propositio objecti Syllogismi : Quòd in his, quæ pertinent ad fidem, vel mores, determinatum semel per summum Pontificem, non potest per alium revocari. Hanc majorem negabat tantus Cardinalis à nullo reprehensus, ab omnibus laudatus, atque ad Petri Cathedram postea evectus. Id sequentia docent. Subdit enim statim : Nam Petrum, qui non ambulabat rectè ad veritatem Evangelii, reprehendit & correxit Paulus : & tamen non erat illi par, sed inferior. Item Stephanus Papa determinavit, quòd nullus baptizatus per quoscumque hæreticos veniens ad Ecclesiam Catholicam, rebaptizaretur : sanctus*

autem Cyprianus cum multis Episcopis in Africâ celebrans Concilium, determinavit oppositum: reprobans in hoc Stephanum Papam, ut patet in epistolis ad Jubaianum & Pompeium: Concilium autem Nicænum utramque opinionem sancti Cypriani & sancti Stephani correxit determinando: quòd baptizati ab hæreticis non servantibus formam Ecclesiæ baptizentur; ab aliis verò hæreticis baptizati, non rebaptizarentur.

Hæc de Stephano verè ne an secùs retulerit, nihil ad hunc locum pertinet, cùm utrimque constet ex ejus sententiâ, Concilii generalis determinatione corrigi, quæ à Romano Pontifice determinata sint, etiam circa fidem ac mores, cùm de hoc precisè ageretur.

Neque magis nostra refert, an satis valeant ad rem ea omnia exempla quæ deinde protulit: scopum ipsius attendimus, conclusiones referimus, probationes verò à nobis præstari non oportet.

Neque etiam curamus, an pertineat ad rem quod de Petro dixit. Scio nempè, id quod verum est, facilè responsuros, non errasse in fide Petrum, cùm à Paulo reprehensus est: nec tùm ullam ejus determinationem fuisse correctam. Quid nostra? Omninò huic loco sufficit, ut quid intenderit tantus Cardinalis liquidò videamus.

An non enim satis clarè de verâ & propriè dictâ determinatione agebat, cùm de Stephano ac Cypriano ageret? An non vera erat ac propriè dicta determinatio, quam Cyprianus factò Concilio protulit? An non igitur determinationem talem Stephani determinationi opponit Cardinalis, & utramque æquè docet Concilii generalis determinatione correctam?

Sed omnium lucidissimum est quod subdit: *Tertio-decimo dicunt, quòd secundum hoc in decretali exiit, erratum fuit in doctrinâ & vitâ Christi & Apostolorum.* Respondet quòd verum est: non tamen errore pernicioso, cùm ad plenum veritas discussa non fuisset sicut nunc est; sed errore veniali, sicut Augustinus declarat de Cypriano, & de Petro per Paulum correcto. En ergò in Decretali error agnitus: & quanquàm venialis, eò quòd non esset pertinax, tamen error contra fidem, atque à Successoribus necessariò revocandus.

Hæc docet Cardinalis eo ævo doctissimus atque sanctissimus, vitæque ac doctrinæ meritò ad Petri Sedem evectus: hæc factus Pontifex nusquàm retractavit, infirmavit nusquàm; hæc docentem eum laudat Aimericus tam acer fidei Inquisitor, sub secutis Pontificibus. Porrò Aimericum nemo reprehendit; imò omnibus fuit diligentissimi Inquisitoris exemplar. Et quidem Cardinalis mox Papa, clarè confitetur à Nicolao dicta, quæ Joannes condemnavit; & quanquàm Nicolaum maximè excusatum vellet, ad extremum respondebat: quæ determinasset, ab ejus Successore corrigi potuisse.

Jam ergò conferant cum Joannis XXII. decretis ea quæ Cardinalis hujus ævi maximus & ejusdem Joannis Successor dixerit: gemina invenient; & ejusdem planè spiritûs; cùm utrique id agant, & ut Nicolaus III. utcumque excusetur, & ut quæcumque ille dixerit, statuerit, definiërit, tamen ut fidei contraria revocari & improbari potuerint.

XLIX.

Probatur de fide actum in his determinationibus, & tamen eas legitime corrigi potuisse: eâ de re glossa notabilis, & Bellarmini sententia.

NEQVE respondeant non agi de fide ac moribus; sed ut ait Bellarminus, *de re metaphysicâ*. Hoc enim ludibrium potiùs quàm responsum, & per seipsum cadit, & ipso quæstionis statu facilè confutatur: cùm de justo & injusto usu ex Christi & Apostolorum vitâ & exemplis ageretur; & tamen his de rebus editam Apostolicam Constitutionem revocari posse affirmabant. Non ergò profectò illam, in quâ nunc summam fidei repositam volunt, infallibilitatem cogitabant.

Quâ etiam ratione, alii vicissim ipsas Joannis Decretales improbari atque infirmari posse arbitrati sunt; legimusque hæc in glossâ Clementinæ *Exivi* ad §. *Proinde: Sæpè cogitavi quòd utile esset quòd Ecclesia Romana permetteret liberè de hoc disputari: an Christus habuerit, vel non habuerit, vel habere potuerit, proprium, vel non potuerit; & similiter de vitâ fratrum Minorum, an possint habere aliquid proprium: hoc est ut liberè disputari posset, non modò de eo quod Joannes XXII. editâ decretali vanum, absurdum, injustum, sed etiam de eo quod hæreticum judicârit. Quæ in glossâ posita ac sæpè Romæ excusa, cum eâ quam nunc memorant infallibilitate non consentiunt.*

Neque ab eâ sententiâ Bellarminus abludit: quippè qui à Joannis duabus Decretalibus de simplice usu facti apertè dissentiat, quarum decretalium una est: *Ad conditorem Canonum: ipsumque Joannem errasse certè; sed in controversiâ ad fidem non spectante asserit: cùm Joannes Decretali, quia quorundam, eum qui Decretalis ad conditorem definita convellat, tanquàm contumacem & rebellem Romana Ecclesia ab omnibus haberi jubeat: & eum, quem Bellarminus post Nicolaum III. & Clementem V. se tueri confitetur ut justum, simplicem facti usum, injustum esse, nec sine hæresi ac blasphemîâ Christo tribui posse, duabus Decretalibus totâ Sedis Apostolicæ autoritate definiat.*

Nos autem Bellarmini labores & cum Rainaldo pugnas alio fanè loco morabimus: interim id habemus Joannis XXII. Decretales anathematismis munitas ac per totam Ecclesiam promulgatas; atque adeò instructas omnibus notis ac formulis, quibus ex Cathedrâ pronunciatum volunt; tamen à glossâ corporis juris infertâ, pro retractabilibus habitas, & ab ipso Bellarmino tam claris verbis subrutas, ut nullus pateat tergiversationi locus.

Hæc verò scribentem, & Joannis XXII. ejusque temporis Doctorum verba pensantem, optimorum virorum piget, qui, nescio quo pacto, sanctissimo viro Gersoni, non alium ducem quàm perfidum ac schismaticum Okamum prætulerunt: cùm è contrâ Okamus, cum suâ Franciscanorum rebellium turbâ, infallibilitatem Pontificiam rebellionem obtenderet;

Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. XI V.

Gloss. in
Clem. Exi-
vi. lib. V. tit.
XI. cap. I.
parag. Pro-
inde.

Bell. loc.
cit. ad obj.
14.

Lib. IX.
cap. XLV.

eamque ante Gerfonem, ejusdem ævi Doctores optimi, in his Jacobus sanctæ Priscæ postea Benedictus XII. & ipse Joannes XXII. respuerent: nec Romanam Ecclesiam aut fidem labefactari putarent, si unus aut alter Romanus Pontifex ad humanæ infirmitatis exemplum, fidei adversantia determinatione editâ definissent: id enim & continuò refarciri, ac nequidem pro sententiâ aut determinatione haberi; nec Romanæ Ecclesiæ tribuendum, & facilè intelligebant, & apertissimè profitebantur.

L.

Speculatoris, id est, Guillelmi Durandi Episcopi Mimatensis liber de Conciliis, jussu Clementis V. editus, & quid ex eo consequatur.

HÆC igitur inter sæculi XIV. initia, non jam Gersoni dicam; sed Constantiensi Synodo, in ipsis XV. sæculi initiis habitæ, præluxerunt. Quid autem paucis annis antea inter ipsos Viennensis œcumenici apparatus de Conciliorum potestate sentirent, unus omnium maximè edocebit Guillelmus Durandus Episcopus Mimatensis, vir eo ævo doctrinâ & pietate nobilis, quem honoris causâ *Speculatorem* nominant. Is igitur jussu Clementis V. Concilium Viennense celebraturi, ut in ipsâ operis præfatione testatur, *tractatum edidit de modo generalis Concilii celebrandi: quo in libro hæc imprimis continentur: Utile & necessarium, quòd ante omnia corrigerentur & reformarentur illa, quæ sunt in Ecclesiâ Dei corrigenda & reformanda, tam in capite quàm in membris.* Non ergò membra tantùm, sed etiam caput ipsum Synodus œcumenica reformatura erat.

Addit quòd *Papa non possit, nec debeat novas leges aut nova jura condere, contra ea quæ aperte Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes sancti Patres sententialiter definiunt; quia aliter errare probaretur.* Non ille cogitabat Romanum Pontificem etiam ut Pontificem & leges ferentem contra Scripturam ac Patrum autoritatem errare non posse: sed quominus erraret, monstrabat, quid ejus potestati permissum, quid negatum esset. Tum illud: *quòd Episcopi potestatem & honorem suum receperunt à Deo, à quo ordo pralationis institutus est; & à quo Episcopi in loco Apostolorum constituti sunt in singulis civitatibus & Diœcesibus.* En potestas Episcopalis à Deo in Apostolis instituta, & per singulas Ecclesias propagata: nec viri graves doctique novum illud admittebant: Episcopalem jurisdictionem à Papâ esse. Quo ex loco concludit doctus ac pius Episcopus, omnia Episcopis subesse oportere; neque tot exemptiones, *locis * & personis Religiosis & Ecclesiasticis ***, absque causâ necessitatis, vel evidentis utilitatis concedi potuisse vel debuisse. Ubi & illam docet Ecclesiæ regendæ regulam: *Secundum generalem ordinationem universalis Ecclesiæ à Deo procedentem, & ab ejus Apostolis, sanctis Patribus, generalibus & specialibus Conciliis & Romanis Pontificibus approbatam.* Hæc illa est regula quam

Vid. lib. VII. cap. XXXVIII. & not.

Durand. Tractat. de modo general. &c. præfat. & part. I. tit. I. p. 2. Ibid. tit. V. p. 34.

Ibid. p. 35. & seq.

* Pietatis.

** Nam multa Monasteria & Capitula à jurisdictione proprii

Episc. immunitia, Papæ immunitatē submittentibus.

Ibid. p. 34.
Ibid. part. I I I. tit. X X V I I. p. 181.

Ibid. part. II. tit. XLI. p. 151.

Dist. LXV. cap. I. II. I I I.

Dist. LXVI. cap. I.

Durand. ibid. tit. IV. p. 62.

Ibid. part. I I I. tit. X X V I I. p. 282.

Ibid.

Ibid. & tit. I. ejusdem part. & pass.

Ibid. part. II. tit. VII. p. 69.

nostri docuerunt : summam & indeclinabilem vim Ecclesiasticæ potestatis, universalis Ecclesiæ consensione constare.

Hæc igitur ex regulâ , reformationem Romanæ etiam Ecclesiæ aggressurus, multa monet : imprimis ut Ecclesia Romana nulla jura generalia deinceps conderet, nisi vocato Concilio generali, quod de decennio in decennium vocaretur ; quod postea in Concilio Constantiensi factitatum constat, ut non immeritò huic sacro Concilio, haud minùs quàm Viennensi virum maximum Durandum, Mimatensem Episcopum præluxisse, dixerimus. Hujus rei fundamentum posuerat illud à jure depromptum : *Cum illud, quod omnes tangat, ab omnibus approbari debeat.* Quo ex loco concludebat vocandum esse Concilium : *Quandocumque aliquid esset ordinandum de tangentibus communem statum Ecclesiæ, vel jus novum condendum* : undè quamdam Bonifacii VIII. constitutionem à Concilio futuro Viennensi rescindi cupiens, id esse faciliè demonstrabat : *Quòd hoc à Domino Bonifacio factum fuerit absque autoritate & vocatione Concilii generalis.* En quantâ autoritate super ipsum Papam, generale Concilium pollere intelligebat.

Neque minùs notatu dignum illud : *Quòd postea, quàm egit de provisione Romanæ Ecclesiæ faciendâ, de bonis Ecclesiasticarum personarum superabundantibus, absque taxationis notâ & infamiâ, subdit : provisò tamen, quòd Romana Ecclesia ultra & contra prædicta, & alia quæ Concilio rationalia viderentur contra Divinas & humanas leges, non posset, absque generali Concilio, habenas extendere plenitudinis potestatis.*

Neque illud omittendum : *Quòd Primatus Ecclesiæ Romanæ declararetur & distingueretur per Ecclesiasticam & secularia* : id est, ut fecernerentur ea quæ Ecclesiastica sunt à secularibus : *Nec Dominus Papa vocaretur universalis Ecclesiæ Pontifex, cum hoc prohibeat Gregorius.* Quod quidem non eò pertinet, ut potestatem universalem Papæ, quam ubique vel maximè tuetur, infringat ; sed ne universalis Pontificis nomine, omnia ad se trahat : quia ut alibi ait, *proverbium vulgare est : qui totum vult, totum perdit. Ecclesia Romana sibi vindicat universa : undè timendum est, ne universa perdat : sicut Salomon ait I. Proverb. 30. QUI MULTUM EMUNGIT, ELICIT SANGUINEM : sicut habetur exemplum de Ecclesiâ Græcorum, quæ ex hoc ab Ecclesiæ Romanæ obedientiâ dicitur recessisse.*

Neque propterea aut nos inferimus, aut ipse pertendit, nihil sine Conciliis œcumenicis agi posse : certis tantùm casibus, quales erant hujus temporis, Concilia necessaria videbantur : cæterùm in consensione vim positam, & ipse profitetur, & nos docebimus.

Hæc scripsit ille Durandus Mimatensis Episcopus, sui ævi vir maximus ; neque tantùm Galliæ, sed etiam Catholicæ Ecclesiæ lumen, quem juris Pontificii interpretes potissimum sequuntur ; qui Romanis Pontificibus gratissimus vixit, ac de Concilii œcumenici habendi ratione à Clemente V. jussus, hæc scripsit, viamque celebrando Viennensi Concilio, cujus ipse pars fuit maxima, præparavit.

Hunc igitur ante Gerfonem, ante Parisienses, ante Constantiensem Synodum, avitæ doctrinæ testem adhibemus, ejusque autoritate faciliè comprobamus : in iis quæ universam Ecclesiam spectent, quorum è numero primâ

ro prima est fides, summam auctoritatem ipsâ Ecclesiarum & Episcoporum consensione constare.

Id etiam diligenter notari volumus, scripta hæc esse à Durando anno Christi circiter 1307. Clementis V. tempore, in summâ Ecclesiæ pace, centum eoque ampliùs annis antequàm Constantiense Concilium haberetur. Tunc ergò docebatur: reformandam in Synodo esse Ecclesiam, in capite & in membris: quod ad communem Ecclesiæ utilitatem spectat, communi sententiâ finiendum, neque sine Concilio decerni oportere: ad Ecclesiam ordinandam quocumque decennio Concilium generale congregandum, nec licere Romano Pontifici contra ea, quæ Concilio generali placuissent, *sine more modoque habentibus extendere plenitudinis potestatis*. Quod idem est atque illud à nostris postea celebratum: plenitudinem potestatis per Canones & Concilia generalia regulandam. Hæc cum adversarii in Concilio Constantiensi coævisque Doctoribus legunt, ad schismatis tempus pertinere, aut Sedi Apostolicæ infesta esse clamant; quæ tamen nunc vident, ab anterioris ævi traditione manasse, Constantiensemque Synodum ex his fontibus sua Decreta prompsisse.

L I.

Hinc etiam de sensu Concilii Lugdunensis II. judicari potest.

HINC etiam patet hæc omnia, quæ ad universalis Ecclesiæ atque Concilii auctoritatem spectant, à Concilio Lugdunensi II. infracta non fuisse, cum iste Speculator, & post Concilium Lugdunense vixerit, & ejus Decreta egregiis commentariis illustrarit.

Vid. epist. Imper. ad Conc. Lug. II. int. act. tom. XI. p. 966. & epist. Præl. ibid. p. 968. & seq. vid. infr. lib. VII. cap. XXXV. XXXVI.

L I I.

Locus Gratiani de Decretalium auctoritate: alius locus de Gregorii II. Decretali ab eodem Gratiano reprehensa erroris contra Evangelium.

HÆC autem ex ipso Decretorum fonte hausta promebant. Nam & ipse Gratianus de Decretalium auctoritate tanta locutus, atque etiam illud, quo nihil esse clarius videretur: *Sic omnes Apostolica Sedis sanctiones accipiendæ sunt, tanquam ex ipsius divini Petri voce firmatæ sint*, hanc tamen ultrò interpretationem subdidit: *Hoc autem intelligendum est de illis sanctionibus vel Decretalibus epistolis, in quibus nec præcedentium Patrum Decretis, nec Evangelicis præceptis aliquid contrarium invenitur*. Quo loco victus Melchior Canus Gratianum accenset illis, qui Pontificiam infallibilitatem negare videantur.

Dist. XIX. cap. VII. Sit omnes. vid. in app. lib. I. cap. VI. Can. lib. VI. cap. I.

Sic modernorum Canonistarum antesignanus Gratianus, quem unum

Apostolicæ potestatis egregium assertorem Romani Pontifices, inter alios selegerunt, ut legeretur in Scholis & omnium manibus tereretur, Parisiensibus, imò Constantiensibus Patribus autor extitit, ut tuerentur ea quibus Pontificiam auctoritatem convulsam elisamque clamitent.

Afferit quidem Gratianus hîc ejus rei probationem infirmam, & Anastasii II. Decretalem immeritò erroris insinuat: verùm afferit alio loco Gregorii II. egregii Pontificis ad sancti Bonifacii Moguntini interrogata responsum, quod idem Gregorius vocet: *Apostolici vigoris doctrinam per beatum Petrum, à quo & Apostolatus & Episcopatus principium extitit.* Rogo autem, his verbis quid significantius dici possit, ad exprimendam Pontificii responsi pro Cathedræ Petri potestate plenam auctoritatem; & tamen responsum illud, Gratiano teste, *Evangelicæ & Apostolicæ doctrinæ penitus invenitur adversum.*

Caus.
XXXII.
quæst. VII.
cap. XVIII.
vid. epist.
IX. Greg.
II. ad Bonif.
Tom. I.
Conc. Gall.
P. 519.
Ibid. parag.
Sed illud.

Sanè confitentur omnes, multa ejusmodi esse responsa adeò adversantia Evangelicæ & Apostolicæ veritati, ut ea nemo tuenda suscipiat; neque aliud suffugium est, quàm eos Pontifices de fide ac moribus ritè consultos, ut qui toti Ecclesiæ præsiderent, tamen pro privatis Doctoribus respondisse; quo nihil absurdius atque incredibile esse videatur. Sed ut hæc interim omittamus, istud Gregorii II. disertissimis verbis, *ex Apostolico vigore summæque auctoritate Decretum per Petri Cathedram, unde Apostolatus & Episcopatus principium extitit, traditum, quis negaverit pro Cathedræ Apostolicæ potestate pronuntiatum fuisse? Et tamen illud ipsum est quod Evangelicæ atque Apostolicæ doctrinæ haud cunctanter & dubiè, sed planè & penitus invenitur adversum.*

Et quidem etiamsi Gregorii responsum aliquâ ratione defendi posset; tamen Gratiani sententia à nullo improbata patefceret. Nunc autem fatentur omnes errasse Gregorium, qui supervenientis infirmitatis causâ, uxori legitimæ alimenta tantùm relinquere; alteram, virum inducere, contra Evangelicæ & Apostolicæ jussa permiserit; idque Bonifacio Germanorum Apostolo, pro novâ Germanicâ Ecclesiâ consulenti, ex Petri Cathedrâ atque Apostolicâ auctoritate responsum ediderit; & adhuc urgebunt Theologos Gallicanos, ut pro fidei certo Dogmate admittant id quod, ipsâ experientiâ teste, refellatur, renuentes, schismatis, erroris in fide, & etiâ hæresis damnabunt.

LIII.

Pelagii II. Decretalis ab eodem Gratiano ex Gregorio Magno reprehensa: ex ipsâ etiam Glossâ contra Evangelium.

Distinct.
XXXI.
cap. I. Ante
triennium.

EXTA^T etiam aliud à Gratiano relatum Pelagii II. Constitutum, de quo Gregorius Magnus hæc habet: *Quod mihi durum & incompetens videtur: ad quæ verba Glossa perspicuis verbis: Illa Constitutio fuit iniqua.* En planè & rotundè iniqua Constitutio ex Apostolicâ auctoritate manans; & ad

verbum illud *durum*: Statutum Pelagii fuit contra Evangelium. Hoc autem Statutum Pelagii II. esse, ejus qui Gregorium proximè antecessit, probat eadem Glossa ex Cap. *Multorum* 27. q. 2. quod est ejusdem Gregorii Magni. Quare in uno argumento duos conjunctos habemus egregios Pontifices, Pelagium II. contrà Evangelium statuentem, & Gregorium Magnum ejus statuta improbantem. Quo quid est clariùs? & tamen non desunt multa æquè memorabilia, quæ suo loco referamus.

Cauf.
XXVII.
quæst. II.
cap. XX.

LIV.

Honorii res: eum erroris excusari non posse, licèt ex Cathedrâ pronuntiantem.

INCREDIBILE dictu est, de Decretis Apostolicis quantos ludos faciant; dùm eos aut ex Cathedrâ aut non ex Cathedrâ prolata esse definiunt. Vel Honorii epistolas in medium afferamus. Nihil est, inquit; non enim erravit Honorius, aut *quidquam erroris*, si Bellarmino credimus, *in ejus epistolis continetur*. Mirum! cùm etiam P. Thyrsus dixerit, *eum doctrinam Sergii Principis Monothelitarum approbare visum*, & in eo malè egisse, quòd *non extinxit hæresim*. Quid autem? An non prohibebat ne *una vel dua* operationes ac voluntates dicerentur? An non, ut *duas voluntates*, ita *unam novæ adinventionis* vocabulum appellabat: *unam* æquè ac *duas sentire vel promere ineptum* judicabat: Catholicamque veritatem & hæresim æquè à *fidei predicatione* eximebat? Pacis gratiâ, inquit: pacis quidem falsæ, qualem componeret Leo X. si, quod absit, definiret consubstantiationem æquè ac transubstantiationem, ut cum Luthero pacem haberemus, excluderet: quod quid aliud esset, quàm ipsam veritatem Decreto edito prodere? Hoc igitur gradu dejecti, ad id decurrunt ut dicant: non ea ex Cathedrâ docuisse Honorium, cùm scilicet à tribus Patriarchis Sergio C. P. Cyro Alexandrino, Sophronio Hierosolymitano ritè atque ordine consultus, quartum quoque, Antiochenum Macarium in Monothelitarum errorem induxit; quippè qui *Honorium à Deo eruditum*, antesignanum ac ducem ubique nominaret. Quandò igitur ex Cathedrâ pronuntiandum fuit, nisi cùm à toto Oriente consultum Petri Successorem confirmare fratres & teterrimum errorem compescere oportebat? An falli amabat, qui sic interrogatus non eo ritu diceret, quo se falli non posse intelligebat? Hic hæreant necesse est, nisi Bellarmino duce augurentur *fortasse illas epistolas esse confictas & insertas Concilio generali* *, neque hoc temerè dici, quod quidem tam apertè falsum est, ut nemo probaverit.

Vid. lib.
VII. cap.
XXV. &
seq. & not.
Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. XI.
Gonz. disp.
XV. sect.
V. n. 2.
Epistol.
Honor. ad
Serg. int.
act. Conc.
V I. act.
XII. Tom.
VI. p. 928.

Conc. VI.
act. VIII.
p. 741. 749.

Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. XI.
Bar. ann.
581. Tom.
VIII. p.
549. & pass.
* VI.



L V.

De falsatis actis Binii ex Baronio conficta narratio.

Vid. Conc. VI. act. XII. XIII. Bin. Tom. IV. in not. ad vit. Honor. pag. 572. Tom. V. in not. ad Concil. VI. p. 366. Gonz. disp. XV. sect. VI. parag. 2. n. 2. Bar. Tom. VIII. ann. 681. p. 551-552. edit. Rom.

RESTAT ergò ut Honorius meritò à sanctâ Synodo damnatus esse credatur; eò quòd compertus sit per omnia mentem Sergii secutus, & impia Dogmata confirmârit. Quâ de re sic Binii à P. Gonzalez relatus loquitur: *Honorium in actis Synodalibus VI. & VII. Concilii velut hæreticum anathematizari, & cum Monothelitis ibidem recenseri, multum huic nostra communi orthodoxorum sententia præjudicaret, si non EVIDENTER CONSTA-RET, acta VI. Synodi imposturâ Theodori C. P. & Monothelita Episcopi corrupta esse.* Evidenter verò constat, id quod ipsâ statim rei narratione falsi deprehenditur. Sic enim ipse Binii, Baronio autore, rem adornat: *Theodorus C. P. nactus originale exemplar Concilii eâ occasione, ut illud autoritate Pontificiâ confirmandum, ad Leonem II. mitteret, suo ubique nomine expuncto, in odium Romani Pontificis, nomen Honorii, quem Monothelita suarum partium esse jactaverant, ubique substituit.* Hæc quidem Baronius, & ex eo Binii, quæ uno verbulo concidunt. Aderant enim Legati Apostolicæ Sedis, qui Synodo præsidentes, nec quid gestum esset ignorabant, nec profectò tacuissent, & publicæ fidei Græculos illufisse quererentur, non fanè errorem ipso silentio confirmarent. Sic est illud *evidens & constans*, quod de VI. Synodi falsatione commemorant.

L V I.

Actio falsi à Christiano Lupo depulsa quam certis probationibus.

Christ. Lup. diff. in VI. Syn. cap. V I. Tom. II. p. 858.

SED præstat audiri Christianum Lupum eâ de falsatione differentem: *Dura, inquit, ista sunt: Apostolicos Legatos arguunt manifesta, in re longè gravissimâ, prævaricationis. Quomodo in vitâ Joannis V. unius è Legatis; Anastasius Bibliothecarius eos reduces affirmat, ab omni Ecclesiâ Romanâ susceptos fuisse omni gaudio, ob Apostolicas vices felicissimè gestas? Quomodo dicit de Leone II. HIC SUSCEPIT SANCTAM VI. SYNODUM, IN QUA CON-DEMNATI SUNT. CYRUS, SERGIUS, HONORIUS? Quis Theodorus librum Pontificalem (ab Anastasio editum) vitiauit? Quomodo nullus unquam Romanus Pontifex, nullus per ea tempora Ecclesiæ Latine Pater imposturam detexit, arguit, abrasit? Videtis reliqua, quibus certò constat, Honorium & ab Adriano II. ex authenticis archivis Romanæ Ecclesiæ, & in ipsâ Romano- rum Pontificum professione, non nisi ex Concilii VI. autoritate damnatum. Quid igitur Binium cõgitasse volumus, cùm diceret: *Multum præjudicare. . . Concilii VI. Decreta adversus Honorium, nisi evidenter constaret esse falsata?* Atqui nedum constiterit esse falsata, non esse falsata claruit. Quod ergò perfugium superest? Non errasse Honorium, qui veritatem Catholicam in-*

ter nova, inepta, à fidei prædicatione eximenda decreverit? Falsum. Non ex Cathedrâ pronuntiasse, qui ritè interrogatus à tribus Patriarchis, toto Oriente promulganda responsa prodiderit? Falsum. Corrupta acta Synodalia, uti Baronius, & post eum Binius, tantâ ope extremi refugii loco statuerint? Falsum; & ut nunc cætera omittamus, à Christiano Lupo certis probationibus & actis confutatum. Quò ergò confugient? Nunquàmne tædebit viros egregios & eruditos, Binii, ac si autores Binii quærimus, Bellarmini ac Baronii fide, ad hæc incondita & absurda cogi? Quos, sint licèt viri maximi, tamen satis constat, dùm causæ omnibus modis serviunt, & sibi res, non se rebus accommodare satagunt, optima scripta multis mendis dehonestasse. Hæc quidem de Bellarmino, & de celeberrimo annalium conditore memorare pigeat, nisi causæ necessitas & elucidanda veritas postularer.

LVII.

Ex actis Concilii Hispanici Toletani XIV. quæstio de falso clarè absolvitur.

NEC tacere possumus Rocabertum, qui non rationum pondere, sed novâ grandium voluminum mole nos premat. Nempè de Honorio implevit trecentas paginas: quo fructu? Cùm vel unum Hispaniense Concilium Toletanum XIV. in novâ collectione, ex optimis exemplaribus singulari studio recensitum, grandem diffleret machinam. Quo quidem in Concilio extant Leonis II. epistolæ, queis constat Honorium à VI. Synodo esse damnatum. Falsæ, inquit Rocabertus post Baronium & Binium. Quis ergò corrupit illas? An aliquis Theodorus Græcus Romam atque in Hispanias penetravit, ut Romana, ut Hispanicorum Conciliorum acta corrumpere? Ad hæc nos adactos volunt. In his Sedis Apostolicæ ac fidei Catholicæ præsidium reponemus? Absit hoc ab Ecclesiæ majestatem. Sanè doctissimus Daguirreus, quid de illis sentiret epistolis indicavit his verbis: *Earum ἀδελφότητι Cardinalis Baronius expugnare conatus est, & alii post eum.* En conatus tantùm, nec plura dixit optimus Cardinalis, seque ipse medio in cursu repressit, notasque suas quarum spem injecerat, desiderari est passus; credo, ne pro candore suo rectique judicii æquitate, certis inclitæ Hispaniense Ecclesiæ monumentis, VI. Synodi acta adversùs Honorium munire cogereetur.

Rocab.
Tom. II.
lib. III.
Apol.
Conc. Tol.
XIV. Tom.
VI. Labb.
p. 1279. &
seq.
Rocabert.
loc. cit.

Daguir.
not. in
Conc. Tolet.
XIII.
Tom. II.
p. 710.

LVIII.

Ex eodem Concilio Decreta à Romanis Pontificibus approbata, non nisi consensione factoque examine recipiuntur.

UT CUMQUE est, Patres ipsos Toletanos audiamus. Nempè ad eos perlata sunt Concilii VI. Decreta autore Agathone gesta, à Leone II.

Vid. lib.
VII. cap.
XXIX.

Conc. To-
let. XIV.
cap. IV. V.

Daguir.
Tom. II.
p. 718.

Conc. To-
let. XIV.
cap. V.

confirmata, ad quam quidem VI. Synodum nec Hispani convenerant, ac nequidem convocati erant. Probant itaque Synodum VI. sed Conciliorum Hispaniensium *Synodico examine*; sed *discretâ auctoritate*; sed post illius acta Synodica iterum examinatione decocta. Addunt: *Iteratò ea gesta probavimus; postèaquam ea, examinatione constitit, Constantinopolitana & Ephesina fidei concordantia, Chalcedonensis verò verbis edita vel libata: nec nisi sub illius examinis lege, VI. Synodo, cujus nulla pars fuerant, suæ consensio- nis complementum ac robur adjiciunt, eamque aliis quas noverant Syno- dis, adnumerandam putant; usque aded apud Hispanos, sicut apud omnes, liquebat, probata circa fidem à Romanis etiam Pontificibus acta, ita qui- dem valere, si Ecclesiarum consensus accederet.*

Nec mirum à doctissimis ac fortissimis Hispaniensibus Episcopis ita ges- tam esse rem. Cùm enim ad VI. Synodum vocati non essent, ut diximus, ut, quæ sanctæ Synodo defuissent, pro suâ parte supplerent, id egerunt in Synodis suis particularibus, quod in ipso generali Concilio VI. fecis- sent: nempè ut pro recepto omnium Conciliorum more, ita omnia com- muni Episcoporum deliberatione agerentur: ut etiam de S. Agathonis Pa- pæ ejusque Concilii epistolis quæreretur, nec prius admitterentur, quàm finguli Episcopi de illis rogati sententiam dicerent.

Vid. Conc.
VI. act.
VIII.

LIX.

In fidei quæstionibus Conciliorum generalium potior auctoritas de- monstratur ex Conciliorum Actis, ac primùm ex Concilio III. & IV.

Vid. lib. VII.
cap. IX. &
seq.

Epist. Cæl.
ad Cyril.
part. I Con-
cil. Ephes.
cap. XV.
Tom. III.

p. 348. &
ejusd. epist.
ad Nestor.
cap. XVIII.
pag. 361.
vi. Conc.
Ephes. act.
I. p. 461.

Epist. ad
Nest. loc.
cit.

Concil.
Ephes. act.
I. p. 493.

Vid. epist.

ATQUE is mos Conciliorum omnium diligentissimè observandus. Ante Ephesinam Synodum S. Cælestinus Papa Cyrilli epistolam dato judi- cio his verbis probaverat: *Omnia quæcumque sentimus ac tenemus, te iidem sentire, ac tenere perspicimus.* Quin etiam omnia extrema decernit in Nes- torium, *nisi ea, inquit, prædices, quæ Cyrillus prædicat; & tamen de illâ Cy- rilli epistolâ in Ephesinâ Synodo in hæc verba quæsitum est: Rectè ne & in- culpate hæc scripserit an secus.*

Producta deindè est Nestorii epistola, de quâ idem Cælestinus pro Se- dis Apostolicæ auctoritate ita pronuntiaverat: *Vidimus tuas literas apertam blasphemiam continentes; & tamen postèaquàm universale collectum est Con- cilium, in eadem verba quæsitum est: Numquid hæc ipsa quoque Nicenæ fi- dei consonaret an non?* Ex eâ interrogandi formâ, Patres probanda Cyrilli; damnanda Nestorii scripta ordine censuerunt; nec nisi deliberatione & examinatione factâ S. Cælestini judicium approbârunt.

Eodem ritu modoque de celeberrimâ illâ S. Leonis ad Flavianum episto- lâ quæsitum propositumque ita est à iudicibus: *Singuli reverendissimi Epif- copi doceant si expositio CCCXVIII. * & CL. **. Patrum consonat episto-*

Leon. ad Flav. act. II. Conc. Chalc. Tom. IV. pag. 344. & int. epistol. Leon. XXIV. aliàs X.
* Nicænorum. ** Constantinopolitanorum.

le S. Leonis; neque eam Anatolius aliique Episcopi susceperunt, nisi deliberto & explorato Leonis epistolam antiquioribus Conciliis consonare.

Concil.
Calc. act.
IV. p. 471.

L X.

Bellarmini & Baronii altercatio de Decretali sancti Leonis epistolâ in Concilio IV. ritè examinatâ.

HIC autem exoritur inter egregios Cardinales Bellarminum & Baronium quæstio singularis: hic enim, eumque secuti nostrorum magna pars, Leonis epistolam ut fidei *normam ac regulam agnoscunt*, quâ omnes Ecclesiæ tenerentur: Bellarminus verò ipsâ examinatione turbatus, quam negare non potuit, sic respondet: *Leo epistolam suam miserat ad Concilium, non ut continentem ultimam & definitivam sententiam, sed ut instructionem quâ adjuvi Episcopi meliùs judicarent.* Atqui vir maxime, pace tuâ dixerim, Leo hanc epistolam, appellante Eutyche, Flaviano postulante, de summâ fidei condidit, & ad omnem, quâcumque patet misit Ecclesiam, cum necdum quisquam de Synodo cogitaret. Non ergò instructionem ad Synodum adornabat; sed Apostolicam proferebat sententiam. Scilicet has inter angustias nullum aliud patebat effugium; nec finit Baronius ut alteri potestati quàm summæ & indeclinabili tribuatur epistola, tantâ Sedis Apostolicæ autoritate firmata; nec Bellarminus intelligit summæ & indeclinabilis autoritatis esse, quæ Synodali examini deliberationique subjecta sit. In illo ergò conflictu quid superest, nisi ut pariter constet, & totâ Sedis Apostolicæ autoritate conscriptam, & tamen Concilii universalis examini pro more esse subditam?

Vid. lib.
VII. cap.
XVII.
& Bar. an.
449. Tom.
VI. p. 80.
& Bellarm.
lib. II. de
Conc. aut.
cap. XIX.

L X I.

Definitio S. Leonis, ipso etiam teste, non nisi ex Ecclesiæ consensu vim habet irretractabilem.

QUA in re nullum alium quàm Leonem ipsum autorem sequimur; cujus ad Theodoretum scribentis hæc verba sunt: *Quæ Deus nostro prius ministerio definiverat, fraternitatis universæ irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodiisse ostenderet quod prius à primâ omnium Sede formatum, totius Christiani orbis JUDICIUM recepisset.* En definitio juxta Baronium, non autem instructio juxta Bellarminum: en Orbis universi de Sedis Apostolicæ definitione *judicium.* Pergit: *Nam, ne aliarum Sedium ad eam quam ceteris Dominus voluit præsidere, assentatio videretur, aut alia qualibet subrepere posset adversa suspicio, inventi prius sunt, qui de judiciis nostris ambigerent: neque tantum ab hæreticis, sed etiam ab ipsis Synodi Patribus, ut gesta testantur.* En in primâ Sede assentationis metus, si de ejus judi-

Vid. lib.
VII. cap.
XVII. & E-
pist. Leon.
ad Theod.
XCIII. al.
LXIII.

ciis dubitatio vetaretur: denique, ipsa quoque veritas clariùs renitescit & fortiùs retinetur, dum quæ fides priùs docuerat, hæc postea examinatio confirmaret. En apertis verbis examinatio Synodalis de fide, non in se, ut pessimè obijciunt; sed quam epistola decretalis exponeret. Ac demùm eadem epistola pro regulâ editur; sed universa sanctæ Synodi assensu firmata, sive eum in modum quem superiùs dixerat, postquam universa fraternitatis irretactabili firmatur assensu. Ex quo tanti Pontificis dicto, Clerus Gallicanus sua illa deprompserat: in fidei quæstionibus irreformabile Tertulliani dictis, sive Leonis verbis, irretactabile esse iudicium, sed tùm, cùm Ecclesiæ consensus accesserit.

LXII.

Concilii VI. & VII. acta: VII. Synodi definitio ac summa autoritas consensione constans.

Sup. n.
L V I I I.
vid. lib.
VII. cap.
X X I V.
Conc. VI.
act. V I I I.
Tom. VI.
pag. 728.
& seq.

EA consuetudo, sive praxim malueris, omnium Conciliorum fuit. In Synodo VI. jam diximus Decretales S. Agathonis epistolas, ex Romano, totoque, exceptis Hispanis, Occidentali Concilio, ad C. P. Concilium destinatas, summâ quidem reverentiâ susceptas, sed factò demùm examine comprobatas, posteaquàm de illis in hanc formam ritè quæsitum est: *An earum sensus C. P. Episcopo & aliis Episcopis conveniret*; quâ de re singuli liberam & exquisitam sententiam ferrent.

Vid. lib.
VII. cap.
XXX.
Conc. VII.
act. I I.
Tom. VII.
p. 127. 130.

In Synodo quoque VII. sic ab ipsis Legatis Apostolicæ Sedis quæsitum rogatumque est: *Dicat sancta Synodus, si admittat literas sanctissimi Papæ senioris Romæ an non*: ad quam rogationem tam claram, tam liberam, autore Apostolicâ Sede factam, Tarasius imprimis ac deindè singuli Episcopi responderunt: *Se Scripturam scrutatos & patriis doctrinis doctos*, factò scilicèt examine, *Apostolicis literis consentire*.

Ibid. act.
VII. defin.
p. 551.
Matth.
XXVIII.
20.

Indè ergò firmitudo Synodalibus gestis, ipsiusque definitionis hoc initium, hoc fundamentum, hæc summa est: *Christus desponsatâ sibi sanctâ suâ Catholicâ Ecclesiâ, non habente maculam neque rugam, hanc se conservaturum promisit, sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens: VOBISCUM SUM OMNIBUS DIEBUS. Hanc autem repromissionem, non solum illis donavit, sed etiam nobis, qui per eos credidimus in nomine ipsius*. Hanc promissionem fundamenti loco ponunt, non profectò solam Romani Pontificis venerandam licèt definitionem, de quâ ipsi deliberant. Quamobrem statim subdunt: *Propter quod Dominus Deus noster.... nos Sacerdotii Principes beneficio suo undique convocavit, quatenus Deifica Catholica Ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem*: quæ verba clarè docent in isto consensu vim Ecclesiastici iudicii esse positam.

Definit.
ibid. p. 554.



LXIII.

Concilii VIII. eadem praxis : duo ejus decreta.

IN Synodo VIII. de fide nihil actum : sed æquiparanda fidei quæstioni Exorientis schismatis controversia, Synodi universalis digna examine videbatur. Ergò de epistolâ Adriani II. Papæ *Sanctissimi Vicarii senioris Romæ dixerunt : Est canonicè & synodicè acta epistola hæc ?* Solennis formula examinis, quam ab anterioribus Synodis repetitam, Legati Apostolici celebrabant. Ad hanc *Sancta & universalis Synodus dixit : canonica & ordinata & plena justitia est epistola qua lecta est.* Nisi plena justitiæ, nempe ea haud legitima, neque canonica aut synodica haberetur.

Actiōne VI. introducuntur, ad Synodum ii qui *Episcopi Photii* dicebantur, sive ab ipso ordinati, sive ipsi adhærentes; atque illi quidem Photio se obligatos putabant; sed ea vincula Synodus resolvebat his verbis : *Sanctissimi Vicarii senioris Romæ & nos qui reliquarum Sedium Vicarii sumus, hæc omnia dissolvimus, gratiâ Domini nostri Jesu Christi, qui dedit nobis summi Sacerdotii potestatem, justè & congruè ligandi atque solvendi.* Cujus rei fundamentum tale adstruunt : *Spiritus enim Sanctus qui locutus est in sanctâ Romanâ Ecclesiâ, credimus quod & in Ecclesiis nostris locutus exiterit.* Sic omnibus, nec tantum Romano Pontifici, data à Deo potestas solvendi ligandi-que autoritas communi sententiâ, in eâque Spiritus Sancti judicium est. Hæc dicit ea Synodus quæ Sedi Apostolicæ vel maximè faverit atque obedientissima fuerit. Sed per ea tempora nihil aliud cogitabant.

Vid. lib.
VII. cap.
XXXII.
Conc. VIII.
act. III.
Tom. VIII.
p. 1011.

Ibid. act.
VI. p. 1049.

LXIV.

Bellarmini sententia de Synodali examine : Christiani Lupi aliorumque cavillationes : an in Conciliis de fide dubitatum, cum de Pontificiis decretis quærerent.

HÆC igitur per octo sæcula in generalibus Synodis consuetudo, hæc autoritas viguit. Neque enim in primâ, secundâ, quintâve synodo, ulla quæ ad examen traherentur sedis Apostolicæ Decreta præcesserant : in tertiâ, in quartâ, in sextâ secutisque Synodis, certa Ecclesiastica praxis enituit. Sanè meminimus Bellarminum Conciliaris examinis autoritate victum ita statuisse, ut sancti Leonis epistola, quam alii definitionis irrettractabilis loco esse voluerunt, instructionis tantum fuerit, cum ea & æquam cæteris præferat autoritatem, neque alio ritu quàm cæteræ omnes recepta legatur. Quare de omnibus æque censendum est, & eas à Romanis Pontificibus plenâ autoritate dictatas, & à Conciliis, non nisi quæstione habitâ comprobatas.

Sup. n. LX.
vid. Bell. de
Conc. aut.
lib. II. cap.
XIX.

Quo etiam argumento necesse est ut concidat, quod nostrâ credo ætate,

Christ.
Lup. Tom.
I. ad Dec.
Synod. ge-
ner. app. ad
Canc. Calc.
P. 912.

commenti sunt inane figmentum. Sic nempe Christianus Lupus: *hanc epistolam [ad Flavianum scilicet] Leo permiserat à Synodo discuti & cum sanctorum Patrum scriptis conferri, ac tum ex ipsa Eutybianas lites. definiri mandarat*; ut illud examen permissionis tantum, non etiam autoritatis & juris esse videatur. Hæc quidem Lupus judicat, sed præter gestorum fidem. Nam quod in Leonis epistolâ IV. Synodus, id postea in Agathonis, id in Adriani I. & II. Decretalibus omnes postea Synodi præstiterunt: id in III. Synodo circa S. Cælestini judicata præcesserat, communi ubique formulâ certoque & usitato Conciliorum more. Itaque non alicujus permisso atque indulgentiâ; sed suo jure, nec aliâ, ut ab ipsis Synodis audivimus, quam Spiritûs Sancti autoritate, judicium capebant, sibi que tribuebant.

Diff. IV.
parag. I. p.
214. ad obj.
2. & diff.
III. parag.
I. ad obj. 2.

Neque propterea quod *Galliæ vindicata* Autor aliique passim objiciunt; de fide dubitabant. Absit: sed an ipsi Pontifices satis ex traditione rem gererent: an antiquam fidem satis exprimerent, ut Pontificis quidem officium fuerit toti Ecclesiæ prælucere, & Apostolicam proferre sententiam. Cæterum, quod ipse Leo palam professus est, per examen Synodicum Decretis Pontificiis ultimum perfectumque & profus indeclinabile robur, Patrum ac totius Ecclesiæ consensu adderetur. Quo etiam factum est, ut post Pontificia Decreta in Synodis quidem œcumenicis quæstio haberetur: Synodo verò gestâ, nihil jam quæstionis, nihil unquam examinis superesset. Sic Constantiensi Synodo omnes retrò œcumenicæ Synodi ac primis quoque sæculis prætulerunt facem.

LXV.

S. Basilii locus, atque in eum Christiani Lupi contumeliæ.

Lup. Tom.
I. not. ad
Concilium
Sard. cap.
VI. p. 209.
Basil. epist.
CCXXXIX.
Tom. III.
Bened. p.
368. al.
epist. X.

NEQUE aliter extra Synodum quam in ipsis Synodis actum esse ipsa Ecclesiastica gesta clamant. Vel Christianum Lupum audiamus, hæc ex Magni Basilii epistolâ exscribentem: *Quale nobis auxilium ab Occidentalium supercilio & fastu aderit, qui veritatem neque norunt neque discere sustinent? Verum falsis opinionibus præpediti, illa nunc faciunt qua prius in Marcello: nempe cum iis qui veritatem ipsis annuntiant contendentes, hæresim autem per seipsos stabilientes.* Quo loco idem Lupus de definitionibus Dogmaticis agi non obscure significat.

Lup. ibid.
p. 213.

Itaque his commotus, hæc adversus Basilium tanquam ex tripode pronuntiat: *Omnino culpandus est S. Basiliius, hac de causâ Damasum Pontificem & omnem Occidentis Ecclesiam, quomodo & Julium Pontificem ob Marcelluræ arguens de patrato facinore, stabilitâ hæresi, ignoratâ veritate.* Nos verò de tanto viro decernentem Lupum facile contemnimus: quid, fatente Lupo, Basiliius senserit parvi facere non licet. Neque nunc ad rem pertinet, merito an immeritos Basiliius reprehenderit. Hic certè constitit, duobus Pontificiis de fide Decretis ab eodem Basilio, nullâ excusatione, interpretatione nullâ, rotundè ac simpliciter stabilitam hæresim imputatum.

Neque aliud caufatur Lupus, quàm, sic Basilium locutum oculo per iram turbato: ac ne quid contumeliæ defit; hinc, inquit, in iram frequenti jejuniis studentium more prior Basilus clamabat &c. At quis te ferat, Lupe, tanto viro exprobrantem sancta castaque jejunia, tanto interioris vitæ ac spirituum exercitationum magistro contractæ ex jejuniis iracundiæ vitium tribuentem? Miseros verò nos, qui ad ea tempora devenimus, quibus cuique liceat Sanctos Patres Basiliumque ipsum etiam maledictis incessere, ac morum infectari gravitatem.

Lup. ibid.
P. 209.
Ibid.

LXVI.

Alius S. Basilii de S. Damasi decretis locus.

IDEM Lupus indicat aliam epistolam, in quâ de S. Damasi adversus S. Meletium Decretis agens Basilus, se illas literas, nec si de calo descenderint, si quidem ad fidem rectâ viâ non incedant, admissurum, aut eum qui attulerit ad communionem recepturum negat. En quantâ confidentiâ non jam Gerson ejusque sequaces posterioris ævi Doctores, sed ipso quarto sæculo Basilus Magnus de Decretis Pontificiis dixerit. Quis autem tanto viro succensuit? Quis ejus rei gratiâ inculpavit, tanquam de sede Apostolicâ malè meritus esset, aut ejus Primatûs, quem summoperè coluit, infregerit auctoritatem? Hæc quidem ad exemplum vulgò trahi nolumus; & extraordinariis casibus accensemus; & tamen certo argumento est, procul abfuisse illa tempora ab iis, in quibus nunc summam fidei constitutam putant. Sed anterioris ævi testes audiamus.

Lup. de
appell. cap.
XXXI I.
pag. 333.
Basil. epist.
CCXIV. al.
CCCXIX.
P. 321.

LXVII.

Contentio de rebaptizatione inter S. Stephanum & S. Cyprianum: quæstiones involvendæ rei factæ ab hæc disputatione secernuntur.

SANCTI Cypriani Martyris cum Sancto Stephano Papâ æquè Martyre controversia statim Parisienses absolveret, nisi contrariæ sententiæ Auctores, rem planam, variis concertationibus involvissent. Hinc illæ quæstiones tantis animorum motibus agitatæ: an Stephanus dixerit ex Cathedrâ nec ne: an excommunicationis sententiam reverà, an per comminationem ediderit: quâ conscientiâ Sanctus Cyprianus, S. Firmilianus cum tot ac tantis Ecclesiis Africanâ scilicet & Asiaticis, Papæ de fide docenti ac præcipienti repugnaverint: an aliquandò resipuerint: an eâ repugnantîâ, seclusis vocibus asperioribus quæ excidere solent de re gravi certantibus, fuerit mortale peccatum, an veniale, an nullum; cum optimâ fide Cyprianus, Firmilianus & eorum Episcopi agerent. Quas ambages, si resolvere incipimus, imus

Vid. lib.
IX. cap. III.
& seq.

in longum. Sed enim quæstionibus prætermiſſis, id agemus tamen, ut quæcumque ſententia vicerit, noſtræ res facilè in tuto collocentur.

LXVIII.

In hac Controverſiâ, quid certum ſit, ex Bellarmino ſtatuitur.

Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. VII.

AC primùm quidem certum eſt hætenus exitiſſe neminem, qui ne dum ſchiſmatis aut ſchiſmatici ſpiritus Cyprianum tantum virum, tantum Episcopum, tantum Martyrè, ac per illa quoque tempora & pietate & doctrinâ totiùs Eccleſiæ lumen arguere ſit auſus. Bellarminus verò etiam à mortali peccato abſuiſſe probat; eò quòd Cyprianus *putavit Pontificem pernicioſe errare, & ſtante illâ opinione, tenebatur ei non obedire; quia non debebat contra conſcientiam agere: quâ de re ſine gravi temeritatis notâ dubitare nemini licere credimus.*

LXIX.

Galliæ vindicatæ & tractatùs de libertatibus Autores quid reſpondeant: an Cyprianus, ut in rebaptizatione, ita in Romani Pontificis autoritate erraſſe memoretur: Auguſtini locus.

Diff. IV.
parag. I. p.
197. & pa-
rag. III. p.
283.

Anonym.
lib. VII.
cap. VIII.
n. 10. p.
408.

Auguſt.
de Bapt.
cont. Do-
nat. lib. V.
cap. XXV.
n. 36. Tom.
IX. p. 158.

HIs ergo poſitis, quis pateat exitus inquiramus. Galliæ vindicatæ Autor ſic ſe expeditum voluit: *Nunc id ſolum dico, Cyprianum ejuſque aſſeclas, ſi crediderunt Pontificem ex Cathedrâ docentem falli poſſe, omnino erraſſe; neque id mirum eſt aut abſurdum. Si enim errarunt circa baptiſmum, cur non errare potuerint circa Pontificem; & ſi tu abſurdum & falſum eſſe non credis, cum dicitur Cyprianum circa baptiſmum erraſſe, cur abſurdum & falſum eſſe credas, cum dicimus erraſſe contra Pontificem?* Id etiam objicit Anonymus Autor tractatùs de libertatibus aliiquæ plurimi. Fruſtrâ. Sanè utrumque errorem, ſi uterque error eſt, æquè potuit errare Cyprianus: quis enim id negat? At rebaptiſationis errorem totiùs Orbis reprehenſio, alterum errorem nullum omninò fuiſſe, totiùs Orbis ſilentium probat. Hæc ultrò reſponderent omnes vel nobis tacentibus. Eusebius, Hieronymus, Auguſtinus, Vincentius Lirinienſis, omnes unò ore Cyprianum rebaptiſantem accuſant: alterum errorem quis vel ſuſpicatus eſt? Cypriani nimios motus Auguſtinus non tacet: alterum illum errorem quis hominum memoravit? Idem S. Stephanus, eodem Auguſtino teſte, pro loci autoritate præceperat, Decretumque condiderat & ad omnes milerat Eccleſias, *& abſtinendos putaverat qui de ſuſcipiendis hæreticis priſcam conſuetudinem convellere conarentur.* Quid autem Cyprianum his repugnantem excuſet idem Auguſtinus prodidit: nempe univerſalis Concilii, univerſalis conſenſionis expectatio. Nota Sancti Doctõris verba: *Neque nos ipſi, inquit, tale aliquid auderemus aſſerere: (hæreticorum ſcili-*

cet ratum esse baptismum) nisi Ecclesie Catholica autoritate firmati , cui & ipse Cyprianus sine dubio cederet , si jam illo tempore veritas eliquata per plenarium Concilium sibi daretur. Duo dicit Augustinus : cessurum quidem fuisse Cyprianum , sed universali consensione tantum , universali que Concilio : hoc primum sit : alterum : nec se , Augustinum scilicet , cessurum fuisse , aut facere ausurum quæ à Stephano jubebantur , nisi eadem consensione & autoritate victum ; quod tamen non universim pronuntiatum voluerit , sed in ambigua re , in obscura quæstione , tantisque , ut ipse docet , altercationum nebulis involutâ.

Ibid. lib. II. cap. IV. n. 5. p. 98.

Ibid. & cap. IX. n. 14. p. 104. & pass.

L X X .

An Stephanus excommunicaverit , an totâ suâ autoritate decreverit , frustra quæritur ; cum ad eam excusationem nec Firmilianus , nec Cyprianus , nec ipse Augustinus refugerint.

HIC frustra quæritur an Stephanus ex Cathedrâ pronuntiaverit , an excommunicaverit. Sanè doctissimus Daguirreus scripsit *anathema quibusdam iniustum , quibusdam intentatum* : nec tamen magis cesserunt quibus est *iniustum* , quam quibus *intentatum*. Autor verò *Doctrina Lovaniensium* hæc scribit : *Sanctum Firmilianum Casareensem in Cappadociâ Archiepiscopum Pontica Diæceseos (e) S. Stephanus Pontifex communione suspendit*. Idem S. Stephani responsum *summâ & irrefragabili sedis Apostolica autoritate* editum esse contendit. Id autem alii negant. Quid nostra ? Vis Stephanum ab excommunicatione temperasse , neque rem totâ suæ sedis autoritate tractasse ? Age ut vis. Certè Firmilianus ad extrema quæque decursum , nec tamen sententiam mutandam credidit. Hæc enim ad S. Stephanum scripsit : *Excidisti te ipsum , noli te fallere ; dumque putas omnes à te abstinere posse , unum te ab omnibus abstinuisti*. Neque Firmilianum contemnere liceat , quem ipse Daguirreus , ipse Christianus Lupus aliique viri pii doctique , Sancti titulo insignire soleant : quippè quem ab antiquo Patres Antiocheni , qui Paulum Samosatenum condemnârunt , unâ cum sancto Dionysio Alexandrino *beata recordationis virum* appellent. At si Firmiliani minor esse videtur autoritas , consensit ei Cyprianus , ejusque epistolam Latinam fecit , & ad Ecclesias edidit. Utrique ergò nec Stephani præceptum , nec excommunicationem sufficere putârunt , ut eos ab incæpto desistere cogeret. Augustinus verò non id quod nunc proferunt , Cypriano excusationi obtendebat non eum Cathedræ autoritate dixisse , neque aliud , idque luculentius aut validius Papæ judicium provocabat : Concilii generalis totiùsque Ecclesiæ Catholicæ appellabat fidem : in eâ autoritate fidei certitudinem reponebat : quòd ea deesset , Cyprianum eique adhærentes Asianos Afrosque Episcopos innocuè obstitisse , assererat.

Daguir. dist. XLI. sect. I. n. 5. Doct. Lov. pag. 50.

Epistol. Firm. ad Cyprian. Cyprian. LXXV. p. 326. edit. Amst. 1700. Vid. Euf. lib. VII. cap. XXX. pag. 279. edit. Vales.

(e) *Diæceseos*] Diæcesis non unâ provinciâ sed pluribus constabat , quam regebat aut pratorii Præfectus , aut imperii Vicarius , & postea in usu Ecclesiastico Primas.

LXXI.

An infallibilitati Pontificiæ detraxisse sit illud veniale peccatum, cuius Cyprianum Augustinus accusat.

Anonym.
lib. VII.
cap. IX. n.
9. 10. 11.

AUTOR Anonymus tractatûs de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ sanè acutissimus & subtilissimus ; sed nimio acumine quidvis potius quàm verum assecutus , respondet : à S. Augustino , Concilii universalis urgeri auctoritatem , quòd esset necessaria , *non quidem in se , sed adversus pertinacissimos Donatistas* . Bonam fidem ! An non enim luce meridianâ est clarius , ab Augustino urgeri Concilii universalis auctoritatem , non tantùm ad frangendam Donatistarum pertinaciam ; sed etiam ad excusandum Cypriani ante Concilium generale rebaptizantis errorem ? Atqui Cyprianus amantissimus Christianæ pacis ac Martyr sanctissimus non erat pertinax , qui , teste Augustino , Ecclesiæ Catholicæ auctoritati cessurus esset . Non erat pertinax ipse Augustinus , qui nec Cyprianum , nec etiam se ipsum cessurum fuisse docet , *nisi Ecclesiæ Catholicæ concordissimâ auctoritate victum* . Ergò non tantùm pertinaces ; sed etiam pii sanctique post Romani Pontificis iudicium , aliud quid , hoc est ipsum consensum , ipsumque Decretum totius Catholicæ unitatis expectant .

Vid. Aug.
de Baptif.
cont. Don.
lib. II. cap.
IV. p. 98.

Anonym.
ibid. n. 1.

Quid autem Anonymo prodest illud quod Augustinus in Cypriano agnoscit veniale peccatum ? *Nempe* , inquit vir subtilissimus , *qua potuit alia esse Cypriani culpa quam inobedientia erga Decretum summi Pontificis ?* Falsum id quidem ; tamen id quod vult viro acutissimo largiamur . Ergo Pontifici decernenti , infallibilitatem detraxisse *veniale* peccatum est , non exitialis error , qui sedis Apostolicæ dignitatem evertat . Quid autem commemoras haud aliam in Cypriano culpam ab Augustino reprehensam , qui toties apud hunc legeris : culpandum Cyprianum , quòd *commotior* scripserit ? Quòd autem post Stephani Decretum Ecclesiæ universæ desideraret auctoritatem , adèd non est illud ab Augustino reprehensum *veniale* peccatum , ut etiam illud peccatum se quoque peccare Augustinus fateatur . Denique à viro erudito quærimus : illa inobedientia , quam *venialem* appellat , in re gravi an levi sit ? Certè in re levi esse oportet , quæ *venialis* habeatur : contrà , in re gravi necesse est ut sit , cùm agatur de fide . Seclusis ergo vocibus commotioribus , in quibus Cyprianus , Augustino teste , peccaverit : si rem ipsam spectes ; aut mortale peccatum oportet esse , aut nullum .

LXXII.

Nihil ad rem facit quærerere an Cyprianus & alii resipuerint necne.

Schelstr.
antiq. illust.
p. 2. Sfond.

QUOD jam illud urgent à Schelstrato tantoperè inculcatum : nempe Cyprianum & assecras resipuisse , quid nostra ? Non hîc quærimus an

Cyprianus resipuerit, sed quâ ratione eum adhuc errantem, tamen à schismate Augustinus purget. Et quidem de retractatione Cypriani adversus Donatistas idem Augustinus scribit: *Fortasse factum est, sed nescimus*; sed non ex dubio factò tanti viri innocentiam suspendebat, verùm ex Concilii œcumenici justâ & necessariâ expectatione firmabat: eâ ratione non modò Cyprianum, verùm etiam seipsum tuebatur.

differt. I. art. 3. p. 199. Gonz. disp. XVI. sect. II. paragr. III. n. 6. Daguirr. disp. XLI. n. 5. 6. Aug. lib. II. de Bapt. cont. Don. loc. citat. vid. epist. ad Vincent. XCIII. al. XLVIII. cap. X. n. 38. Tom. II. p. 246. Diff. I. p. 199.

L X X I I I.

Cavillatio.

QUÆRIT Gallix vindicatæ Autor: *Quorum æquior causâ sit, adversariorum, qui errantes Afros sequantur, an nostri, qui sequimur pœnitentes?* Quàm tragicè! At in promptu responsio est: sequimur pœnitentes in quo aut seipfi reprehenderint, aut ab aliis reprehensi sint: non rebaptizamus: non, si quid Cyprianus commotior scripserit, approbamus: quem errorem in ipsis nemo reprehenderit, nemo viderit, ob eum nos ad pœnitentiam trahi, iniquum putamus, & ab Ecclesiæ regulis alienum.

L X X I V.

Bellarmini sententiæ duæ partes: prima Stephanum potuisse, nec tamen voluisse rem de fide facere, an Augustino congrua?

HÆC quidem clara sunt, nec tamen rem omninò expeditam arbitramur, nisi Bellarminum horum omnium fontem diligentius audiamus. Igitur Cyprianum excusat primùm ab hæresi, deinde etiam, ut jam delibavimus, à peccato mortali. Ab hæresi quidem: *Tum quia nec modò censentur manifestè hæretici qui dicunt Pontificem posse errare; tum quia sine dubio Stephanus Papa non definivit tanquàm de fide, hæreticos non rebaptizandos.* Duo hîc videmus: primùm id, ne nunc quidem *apertè hæreticos haberi, qui dicunt Pontificem posse errare.* Fortè ergo Cyprianus, non apertè forsitan, sed saltèm obscure vel confuse, ejus rei causâ fuerit hæreticus. Quis autem hanc hæresim in Cypriano senserit, arguerit, suspicatus fuerit, vir magnus edicat, & suâ gravitate atque doctrinâ dignum aliquid promat.

Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

Alterum quod memorat, istud est: *Stephanum sine dubio nihil definisse tanquàm de fide.* Videamus ergo quid tandem egerit. Nempè, inquit Bellarminus, *non solum imperavit ne rebaptizarentur ab hæreticis baptizati, sed etiam censuit excommunicandos qui non obedirent.* Rogamus autem quid sit definire ut de fide, nisi decretum condere, ad Ecclesias mittere, denique: *imperare sub excommunicationis metu ut aliquid circa fidem fiat.* Quid Bellarminus vult à Stephano imperatum? Nempè ne rebaptizaret ab hæreticis.

Id. ibid.

ibid.

baptizatos: invalidè an validè baptizatos? Invalidè impium: validè ergò baptizatos supponebat, ac pro explorato ac definito dabat.

Ibid.

Quare ipse Bellarminus sancti Stephani decretum, *definitionem* vocat. *Fuit enim*, inquit, *post Pontificis definitionem liberum aliter sentire, ut Augustinus dicit, quia Pontifex noluit rem ipsam de fide facere sine generali Concilio.* An hæc quoque nobis credenda proponent, & Stephanum quidem potuisse si vellet, sed tantùm noluisse, idque ab Augustino dictum? Atqui ab Augustino contraria audivimus. Egregii Doctoris verba repetamus; statim perspiciemus eum in re quidem ambiguâ, Concilii autoritatem & Ecclesiæ consensionem requisivisse: in eo posuisse vim, si *obscura quæstio ad plenarii Concilii autoritatem roburque perducta esset*: si ad Stephani decretum accederet *potentior veritas de unitate veniens*: si Cypriani sententiam *Catholicus Orbis terrarum robustissimâ firmitate consensionis excluderet.* Huic demum *firmitati*, huic *robori* cessurum fuisse Cyprianum, nec seipsum, Augustinum scilicet, facile crediturum quæ à Stephano juberentur, nisi *Ecclesiæ Catholicæ concordissimâ autoritate fundatum.* Hæc profectò scimus dixisse, repetivisse, inculcasse Augustinum: quæstionis ambiguitati hoc unum remedium poposcisse, si tota Ecclesiæ consentiret; non profectò ut rem pro libitu de fide faceret aut non faceret, ad Stephani arbitrium retulisse.

Aug. lib. II. de Bapt. &c. cap. IV. p. 98. cap. IX. n. 14. p. 104. lib. III. cap. II. n. 2. p. 108. Id. lib. II. loc. cit.

Interim, Bellarmino teste, id certum firmumque sit: non pertinere ad Cathedræ autoritatem, si Pontifex de fide *definiat*, si decretum ad omnes Ecclesias mittat, si pro imperio jubeat, si reluctantes abstinentes putet: his quippe positis, *adhuc esse liberum aliter sentire*, ac decretum ipsum, tanquam Divino mandato contrarium ac Scripturæ dissonum, abjicere, ut Cyprianum cum affectis fecisse constat,

I. X X V.

Secunda pars Bellarminianæ sententiæ, à Cypriano non fuisse peccatum saltem mortaliter.

Sup. n. LXVIII. Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

QUIN etiam, quod secundo loco observavimus, nec à Cypriano peccatum est *mortaliter*; quia non peccavit nisi ex *ignorantiâ*, eâque probabili, cum *putaret Pontificem perniciosè errare*, & *stante illâ opinione teneretur ei non obedire, ne contra conscientiam ageret.* Quid ergo jam litigant? Ecce confitentur Stephanum judicasse, decrevisse, ad omnes Ecclesias transmisisse decretum: excommunicatione dignos putasse qui non obedirent, & eam quidem inustam quibusdam, ipsumque Firmilianum à communione suspensum. Quid ergo amplius à Stephano expectandum fuit, ut sanctissimi ac doctissimi viri, humiles, pacifici, ad quævis martyria prompti in obedientiam cogerentur? Idem tamen à nemine, aut schismatis, aut etiam peccati mortalis arguuntur, & ab Augustino purgantur eo tantùm nomine, quòd Orbis universi consensionem expectarent. In hoc stare liceat rebus ambiguis & in altercationum æstu; obsecro, hæc summa sit; neque

neque fidei negotium ac Sedis Apostolicæ majestatem ad tenues exilesque formulas, atque ad minuta quæque redigant:

LXXVI.

Quo pacto intelligendum id quod dicit Augustinus à Cypriano expectatam Concilii generalis sententiam: forma antiqui regiminis jam inde ab origine, etiam sub persecutionibus.

HIC exoritur difficultas: quo pacto Concilii generalis auctoritatem Cyprianus & alii expectare potuerint, cum primis illis sæculis tales Synodos haberi persecutio prohiberet: quo loco Autor anonymus tractatus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ multum utitur, ut Conciliorum auctoritati detrahat, & ut ne quidem verisimile videatur *Christum in Concilia sola principalem Ecclesiæ regendæ potestatem contulisse.*

Sed hæc per inscitiam rerum Ecclesiasticarum piæque antiquitatis, involvendæ veritati dicta, facile expeditur, perficimusque paucis, ut vera ac præcipua Sedis Apostolicæ auctoritas atque Ecclesiæ gubernandæ ratio clariùs elucescat. Quamquam enim persecutionis tempore Concilia generalia nulla cogerentur, non minùs constat Ecclesiæ universæ summa negotia, Papâ quidem duce, communi Episcoporum Concilio ac judicio definita: per provincias literæ commeabant: rata habebantur ea, in quæ omnes Ecclesiæ consentirent.

Ac de fide quidem quomodò rem gerent, vel unius Pauli Samosatani exemplum luculentè probat. Is enim Antiochenus Episcopus Christum nudum hominem prædicans, in ipsâ Antiochiâ Concilio habito, à vicinis Episcopis primùm, mox literis ad omnes Episcopos atque ad omnium principem Romanum Dionysium destinatis, toto orbe damnatus est. Quare Alexander Alexandrinus Episcopus in epistola ad Alexandrum C. P. de Ario scriptâ, hæc ait: Paulus Samosatenus, *Concilio & judicio omnium ubique Episcoporum ab Ecclesiâ ejectus est*; & tamen nulla Synodus universalis coacta erat: sed omnium Episcoporum consensus, non solùm auctoritate, sed etiam nomine universalis Synodi ferebatur.

Ab hæresi ad schismatis casum transeamus. Sanè schisma ingens à Novatiano Pseudo-Papâ adversus Cornelium Papam concitatum, quâ auctoritate compressum sit, S. Cornelii sanctique Cypriani literæ indicabunt. Ac primùm quidem constat à Novatiano ejusque asseclis *litteras calumniis ac maledictis plenas per omnes Ecclesias fuisse missas*, quæ pene omnes Ecclesias perturbassent. Id testatur Cornelius. Hinc necesse fuit totius orbis intervenire auctoritatem. Cyprianus id Antonianum adhuc nutabundum docet: *Venio nunc ad personam Cornelii collega nostri, ut Cornelium noveris, non de detrahentium mendacio, sed de Domini Dei judicio, qui Episcopum fecit, & de co-Episcoporum testimonio, quorum numerus universus per totum mundum concordia unanimitate consensit.* Ac paulò post: *Factus est Cornelius Epif-*

Tomus I.

I

Vid. lib. X.
cap. XXXI.

Anonym.
lib. V. cap.
XIII. n. 4.
& lib. VII.
cap. II. n. 2.

Euf. lib.
VII. cap.
XXVII.
& seq.

Epist. Alex.
Alex. ad
Alex. C. P.
Tom. II.
Conc. p. 18.
vid. quoque
Theod. lib.
I. cap. IV.

Epistol.
Corn. ad
Cyp. int.
Cyprian.
edit. Oxon.
XLIX. al.
XLVI.
Cyp. epist.
LV. al. LII.

copus, cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, id est, locus Petri & gradus Cathedra Sacerdotalis vacaret: quo occupato de Dei voluntate atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis iam Episcopus fieri voluerit, foris sit necesse est. En unde autoritas in gravi schismate, quo tota Ecclesia turbaretur: en Catholica consensus Ecclesie tam perspectus in ipso persecutionum actu, quam in altissimâ Ecclesie pace.

Jam quod ad disciplinam generalem attinet: per eadem Cornelii ac Cypriani tempora, causa lapsorum, hoc est eorum qui in persecutione defecerant, ea visa est, quæ communi Ecclesiarum judicio, consultâ imprimis Sede Romanâ, finiretur: *Quoniam*, ut ait Cyprianus, *non paucorum nec Ecclesie unius, aut unius provincie, sed totius orbis hæc causa est.* Attestantur Romani Confessores: *grande delictum & per totum pene orbem incredibili vastatione grassatum.* Itaque in causâ generali, Cyprianus, vacante Apostolicâ Sede, ad Clerum Romæ consistentem scripserat à se omnia de lapsis integra reservari, ut cum, pace à Domino nobis datâ, plures prepositi in unum convenire potuerimus, communicato etiam vobiscum consilio disponere singula & reformare possimus. Presbyteri ac Diaconi Romani sic rescribunt: *Perquam nobis & onerosum & invidiosum videtur, non per multos examinare quod per multos commissum videatur fuisse, & unum sententiam dicere, cum tam grande crimen per multos diffusum notetur exisse, quoniam nec firmum Decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur consensum habuisse. Aspice totum orbem pene vastatum, & ubique jacere dejectorum reliquias & ruinas; & idcirco tam grande expeti consilium, quam latè propagatum est malum. Videmus quò spectarent in causâ communi, inque reformandâ generali disciplinâ, quam non unum tantâ re oneratum vellent, quam infirmum videretur in ejusmodi quidem causis, Decretum non à plurimis factum, quam necessariò totus appellandus sit orbis, ubi totum orbem causa spectat.*

Id. epist.
XIX. al.
XIV.
Epistol.
Moyf. Max.
&c. inter.
Cyprian.
XXXI. al.
XXVI.
Epist. Cyp.
XX. al. XV.
Epistol.
Presbit. &
Diac. Rom.
int. Cypria.
XXX. al.
XXXI.

Cyp. Epist.
ad Auton.
LV. al. LII.

Epistol.
Moyf. &c.
sup. cit.

Itaque hæc literæ Cleri Romani, teste Cypriano, *per totum mundum missa sunt*, & in notitiam Ecclesiis omnibus & universis fratribus perlatæ sunt, ut esset forma quædam in quam omnes Ecclesie convenirent.

Memoratu digna sunt in epistolâ Romanorum Confessorum ad sanctum Cyprianum ea verba, quorum partem retulimus: *Cum grande delictum & per totum pene orbem incredibili vastatione grassatum, non oporteat, nisi, ut ipse scribis, cautè moderatèque tractari, consultis omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Confessoribus & ipsis stantibus Laicis: stantibus, id est, in ipsâ persecutione non lapsis.*

Ne quis hinc mihi dixerit, pari gradu consultos Episcopos, Presbyteros; Diaconos, ipsos etiam Laicos. Facile demonstraremus in collegarum, id est, in Episcoporum sententiâ vim fuisse positam: singulos Episcopos Presbyterii sibi assistentis, quam regerent ferre sententiam, perferri omnia ad conscientiam plebis, sed docilis, quæque in Ecclesiasticis causis nihil sibi præter obedientiam vindicaret. Sed hæc alterius loci sunt; nos verò his locis id demonstratum volumus, etiam sub persecutorum tyrannide, semper imminente gladio, non tantum hæresis aut schismatis, verum etiam alias gravissimas causas extitisse, quæ cum, non unius Ecclesie aut provincie, sed totius orbis essent, totius etiam orbis judicio finirentur.

Non ita illæ causæ, quas per loca & provincias finire oportere, ipse Cyprianus memorat, quarum proinde rationem *unusquisque præpositus Domino redditurus esset*. Quod ubique Cyprianus inculcat: adeo per illa etiam tempora, fecerant peculiare unius Ecclesiæ aut provinciæ causas, ab iis quæ totius orbis essent, & communi iudicio finiendæ.

Cyp. Epist.
ad Cornel.
LVII. al.
LIV.

Cùm autem Cornelius post diurnam vacationem Sedis, Romæ Episcopus constitutus esset; Cyprianus, qui antea cum Clero Romano, nunc cum ipso Cornelio consilia contulit. Quâ de re ad Antonianum scribens, ait: *Ac si minus sufficiens Episcoporum in Africâ numerus videbatur, etiam Romam super hæc re scripsimus ad Cornelium Collegam nostrum, qui & ipse cum plurimis co-Episcopis habito Concilio, in eandem nobiscum sententiam pari gravitate & salubri moderatione consensit*; & ad ipsum Cornelium: *Statueramus jampridem participato invicem nobiscum Consilio*, &c. Quæ cùm ubique terrarum præpositi facerent, ac per provincias Romani Pontificis responsa comereant, hinc nempe existeret ille consensus, quem talia negotia postulerent.

Epist. Cyp.
ad Anton.
LV. al. LII.

Epistol.
ejusdem ad
Corn. jam
cit.

Sic in fide, in schismate totam Ecclesiam perturbante, atque in reformandâ generali disciplinâ, qui casus ad commune Ecclesiæ iudicium à Synodo quoque Constantiensi relati sunt, jam inde ab origine, ac sub ipsâ tyrannide constituti, quanta per provincias poterant, Concilia celebrabant, cum sede Apostolicâ, quæ omnium Ecclesiarum communicatione polleret, consilia participabant, ejus operâ totius orbis sententiam exquirebant.

Nam & illud Ecclesiarum communicationi imprimis inserviebat, quod Ecclesiæ omnes Ecclesiæ Principi, Romanæ scilicet, societate connexæ, per eam ad cæteras consilia ac decreta perferenda curarent. Hinc illud Arelatensis Concilii primi ad sanctum Sylvestrum Papam: *Quid decreverimus communi consilio charitati tuæ significamus, ut omnes sciant, quid in futurum observare debeant*. Quod quidem ad Romani Pontificis auctoritatem pertinebat, ut tum scirent *quid observare deberent*, cum à Romano Pontifice, tanquam omnium præfide Canones mitterentur. Quod pertinet illud in epistolâ ad eundem Papam: *placere, ut per eum potissimum, qui majores diœceses teneret, omnibus fratribus insinuari*. Quare hæc non ita accipienda sunt, tanquam unum id esset Romani Pontificis ministerium, ut veluti iussus aliorum Decreta perferret ad alios: non ita; sed ad eum perlata Decreta, cùm inde ad alios pervenirent, graviore auctoritate aucta comerebant, Romanique Pontificis omnium capitibus nomine ad omnes jam Ecclesias pertinebant. Hæc scripta sunt anno Christi 314 cùm vix persecutionis deferbuisset æstus, antequam ullum œcumenicum Concilium celebratum esset. Et cùm Concilium generale primum, Nicænum scilicet, tardissimè post nâtam Ecclesiam, atque anno demum Christi 325. quarto sæculo adunatum fuerit, nihil novi evenire sensit Ecclesia; quippe quæ jam inde ab origine in unum se ipsâ colligeret, atque à particularibus causis secerneret res maximas quæ communi Episcoporum consilio, Romano Pontifice totius Collegii duce finire consueverent. Nec mirum in rebaptizationis quæstione sub Stephano & Cypriano, persecutione vigente, tamen ab Augustino desideratam Concilii generalis auctoritatem, cui Cyprianus acquiesceret. Etsi enim nondum Concilia ge-

Conc. Arelat.
I. Brev.
Epist. ant.
can. Tom.
I. Conc. p.
1427.

Epist. Syn.
Arelat. ad
Sylv. ibid.
p. 1426.

neralia congregata erant, summâ tamen ipsâ valebat ea res, quæ ab iis cœtibus quærebatur; nempe consensio, cui certæ & exploratæ Cyprianus cederet.

Aug. Ep.
CX^o. ad
Opt. & pass.
in ejus lib.
cont. Pelag.
Id. lb. IV.
ad Bonif.
cap. XII. n.
34. Tom.
X. p. 492.
Ibid. &
pass.
Epistol.
Capreol. ad
Syn. Ep^o. ef.
int. act.
Conc. act.
I. Tom. III.
p. 532.
Aug. loc.
sup. cit. &
pass.

Eodem ritu modoque Augustinus aliique commemorant Pelagianos à Romanæ sedis Præsulibus Innocentio ac Zozimo, *cooperantibus Synodis Africanis*, omnibus ubique Episcopis subscribentibus, *toto orbe damnatos*: neque enim, ut idem Augustinus ait, *congregatione Synodi* (universalis utique) *opus erat, ut aperta pernicies damnaretur*. Cur autem Pelagiani non eam Ecclesiæ necessitatem inferrent, eorum paucitas faciebat: *quorum scilicet, eodem Augustino teste, profanas novitates Catholica aures quæ ubique sunt horruerunt*. De quibus etiam extat illud insigne Capreoli Carthaginensis Episcopi & Africæ Primatis in epistolâ quam Ephesina Synodus collaudavit: *Hos* (Pelagianos scilicet) *pridem expugnavit Ecclesia, hisque temporibus repullulantes Apostolica sedis autoritas Sacerdotumque in unum consonans sententia oppressit*. En in quo ineluctabilis judicii robur collocet, nempe in capitis membrorumque consensu; neque exquisitiori dissertatione, aut Conciliorum examine opus fuit, quòd in apertâ re, ut ait Augustinus, pauci contra omnes & contra universitatem ipsam ægra & exigua portio litigaret.

LXXVII.

Vana & inanes quæstiunculæ de consensu Ecclesiæ, ipsâ regiminis Ecclesiastici formâ concidunt.

Disq. Lov.
art. VIII.
n. 107. p.
38. Nicol.
Dub. I. part.
refut. & c.
p. 78.
Vid. lib.
IX. & X.

HIC quærunt quid sit ille consensus Ecclesiæ quo nitimur: totiûsne artis? Quot Ecclesiarum, quot Episcoporum, quot Capitulorum, quot Abbatum, quot verò Regionum: etiamne Indiarum aut Japonensium: quantæ molestiæ? qui sumptus, ut Nuntii quocumque discurrant, allaturi authenticum consensus instrumentum? Inanes quæstiunculæ contra rem facti. Rogent Cyprianum, Augustinum, Capreolum, Leonem, alios quos narravimus in Ecclesiæ consensione reposuisse vim: quærant quibus sumptibus, quibus curis, cursoribus, nuntiis, tot regionum explorârint fidem. Nos autem suo loco facilè & ad cumulum hæc declarabimus; nunc vana & absurda per sese esse monstramus.

Sic igitur ex antiquo & ab ipsâ Christianitatis origine constituta est Ecclesia, ut ipsa Petri sedes, caput orbis terrarum, ex Ecclesiarum communiōne prima persentisceret quænam esset omnium fides: ac si ab hoc vertice in pronos animos fidei Decreta decurrerent, paucique vel nulli obfisterent, nihil sanè prohibebat quominùs quæstio statim pro terminatâ haberetur.



LXXVIII.

Solennis acceptatio Decretorum Pontificiorum quàm usitata & quàm necessaria : Romani Pontificis officium & autoritas ex Janseniano negotio ostenduntur.

HINC ergo illa celebratur, etiam à Theologis qui se fedi Apostolicæ addictissimos videri velint, solennis acceptatio Decretorum quæ omnem postea dubitationem aut concertationem elidat. Sic Sanctus Antoninus Joannis XXII. Decretali Fraticellos premit, hæreticosque ipsos esse testatur: *quòd asserant contra determinationem Catholicam factam per Ecclesiam & Joannem XXII. & per omnes successores ejus veros Catholicos summos Pontifices, & omnes alios Pralatos Ecclesia, acceptatam, examinatam & approbatam ut verissimam*: quem locum suo loco fufius expendemus. Hujus postrema verba rectè perpendentibus nunc sufficere credimus. Sic Duvallium testantem audivimus, *definitiones Pontificis non esse de fide, donec universalis Ecclesia, quam de fide est errare non posse, eas acceptaverit*. Sic in nuperrimo Janseniano negotio, in quo uno ore, omnes nostri censores Episcoporum Gallicanorum pietatem ac fidem collaudarunt, tamen ab amplissimo Cleri Gallicani cœtu * communibus suffragiis constitutum: ut Innocentii X. Decretum Apostolicum, *Deliberatione factâ eaque liberâ, ut eamdem constitutionem reciperent, firmarent, acceptarent omnique obsequio ac reverentiâ susciperent quæ in eâ decisa essent: posteaquàm scilicet agnoverunt, Pontificiâ constitutione, firmatam antiquam Ecclesia fidem, à Conciliis & Patribus traditam, atque in Tridentino Concilio innovatam*. Non igitur, ut ferunt, prisca traditionis obliti Gallicani Patres: quæ quidem alibi editis gestis exequemur. Nunc autem sufficit, tanto exemplo approbasse quæ sit illa constitutionum Pontificiarum acceptatio, quâ utimur.

Neque propterea Cathedræ Petri atque Apostolicis definitionibus, aut S. Antoninus, aut ipse Duvallius, aut Gallicani Patres derogatum volunt: absit: cum per eas habeant Ecclesiæ, quam sequantur formam: autoritatem in quam omnes consentiant: judicium quod communi ope exequantur, neque hæreses uspiam respirare sinant. Habet etiam Romanus Antistes, totius Ecclesiæ caput, sui Decreti exequendi plenissimum robur. Cum enim Ecclesiasticæ communionis princeps, suâ definitione nihil aliud promere velit quàm id quod omnes Ecclesias sentire cognoscat, omnia ordine & ex vero esse gesta, secuta consensus attestatur. Quâ doctrinâ aut praxi nihil infringi Apostolici Decreti autoritatem ac vim, ipsa experientia ostendit. Quo enim loco, quâ in parte orbis magis quàm in Galliâ, Innocentii X. aliæque constitutiones de Jansenianâ re majori veneratione susceptæ, aut potiori virtute in executionem deductæ sunt? Certè Jansenii sectatores seu occulti, seu publici, ne mutire quidem audent; nec si millies Concilia œcumenica appellarent, audirentur usquam; ipsaque constitutio edita &

Vid. in app. lib. II. cap. IV. & lib. X. cap. XVI. & Coroll. n. III. VIII. Anton. Sum. part. IV. tit. XII. cap. IV. paragraph. XXVIII. p. 203.

Sup. n. XXI. quem vid.

* an. 1653. Relat. De- liber. Cler. Gallic. ap. Vitrè. 1661. p. 67.

semel ubique acceptata, irrefragabilis iudicii vim obtinet, quam Romanus Pontifex autoritate summâ & ipse exequatur, & ab omnibus Episcopis exequendam mandet.

LXXIX.

Innocentii IV. locus: Concilii provincialis sub Pascali II. clara autoritas.

HINC vera & clara ratio affulget ab omni peccato purgandi Cypriani: cum nempe post iussu Stephani, tot Ecclesiæ, Africanæ scilicet Asianæque variarent, necdum ejus epistolam Decretalem necessaria acceptatio consecuta esset, eò magis licuit, teste Bellarmino, in hoc certè capite, obedientiam recusare, quòd Stephanum in jubendo *perniciosè errare crederet, & stante illà opinione teneretur ei non obedire, ne contra conscientiam ageret.*

Bell. de R.
P. lib. IV.
cap. VII.

Vid. lib.
VII. cap.
XVIII.

Lib. I. de
cret. Innoc.
IV. tit. IV.
fol. 33.

Cujus rei fons est, illa apud omnes recepta & pervulgata ad imperia cujuscumque mortalis exceptio: ut obediatur Superioribus, nisi divinæ legi adversantia jubeant: quâ exceptione contineri Papæ quoque iussa & in Cypriano, etiam in quæstione fidei, Bellarminus agnovit. Et si quis Bellarminum ipsum eâ in re errasse dixerit, succurrit major Autor Innocentius IV. Romanus Pontifex. Extat in caput: *Quanto de consuetudine ejus Pontificis clara interpretatio in hæc Christi verba: QUODCUMQUE LIGAVERIS, &c. Quòd Papæ obediendum sit in omnibus, in spiritualibus & in his quæ ad animam spectant, nisi contra fidem prohibita sint.* En Papæ officio fungenti, quippè exercenti supremam potestatem his Christi verbis traditam, *Quodcumque ligaveris*, præcipitur obedientiâ, cum exceptione illâ, nisi contra fidem doceat aut vetet.

Ibid. lib.
V. tit.
XXXIX.
fol. 595.

Clariùs adhuc in caput *inquisitioni, de sententiâ excommunicationis* quærit, quid agendum, Superioribus iniqua jubentibus: & quidem de Superioribus sub aliorum potestate positis, facile se expedit; ad majores enim Superiores recurrendum; sed ubi ad Papam devenit, sic objicit: *Quid si Papa injustum præcipit qui Superiorem non habet?* Quem nodum sic solvit: *Potest dici quòd si de spiritualibus (rebus) vel Ecclesiasticis personis aliquid præcipit etiam injustum, illud servandum est; quia nemini licet de ejus factò judicare.* 4^o. dist. Si Papa. q. 3. cuncta, *nisi mandatum hæresim contineret, quia tunc esset peccatum, vel nisi ex præcepto injusto vehementer præsumeretur statum Ecclesiæ turbare, vel etiam fortè alia mala ventura, quia tunc peccat obediendo, cum debeat futura mala præcavere, non juvare: quæ sanè interpretantem ac docentem Romanum Pontificem nemo reprehendit; imò collaudant omnes atque unâ voce consentiunt. Quo quidem quid est clarius? Pro certo supponit summus Pontifex doctissimus, à summo Pontifice imperante pro loci autoritate ac supremi officii ratione, emanare posse iussa *hæresim continentia*, aut statum Ecclesiæ concussura; & miramur in*

rebus generalibus, præsertim fidei, recurri ad Ecclesiam, ultimumque refugium in eâ potestate semper fuisse positum, quæ docere contra fidem, quæ hæresim jubere non possit?

Sub Pascali II. in provinciali Viennensi Concilio S. Hugo Gratianopolitanus, Gothofridus Ambianensis, Guido ipse Viennensis, postea Calixtus II. ut regio genere, ita fortitudine & doctrinâ clarus, & mox Sedis Apostolicæ gubernaculis admoendus, posteaquàm, *distante Spiritu Sancto*, de investituris proferunt sententiam, & ab ipso Pontifice extortum scriptum damnant, hujus Decreti ab ipso Pontifice confirmationem petunt his verbis: *Si, quod minimè credimus, nostræ paternitatis assertiones roborare nolueritis, propitiussit nobis Deus, quia nos à vestra obedientiâ repelletis.* En perspicuis verbis tot Sancti, Apostolico officio deesse posse profitentur Romanum Pontificem, etiam ab Episcopis ac provincialibus Synodis requisitum: quo casu apertè detrectant obedientiam. Quid autem Paschalis? An perditam omnia & ad inobedientiam comparari viam exclamavit? imò collaudavit ut viros egregios: horum Synodum autoritate Apostolicâ confirmavit, ac pro certo reliquit, in iis quæ fidei aut universalis Ecclesiæ attinerent statum, ipsius Ecclesiæ vim & autoritatem indeclinabilem, in ipsâ Ecclesiæ consensione esse collocatam.

Epistol.
Conc. Viennens.
sub Pasc. I I.
Tom. X.
Conc. P.
785.

Epistol.
Pasc. II ib.
P. 786.

L X X X.

Anonymi tractatus de Libertatibus Gallicanis circa Sedis Apostolicæ autoritatem fœda & improbanda commenta.

HANC Ecclesiastici regiminis, imò Ecclesiasticæ Monarchiæ formam, si censores nostri in animum inducerent, non in ea profectò incommoda inciderent, quibus Apostolicæ Cathedræ dehonestant decus. Hinc ille tractatus de Libertatibus Gallicanis Autor anonymus in hæc verba proripit: *In quo, inquit, reposita esset Romani Pontificis autoritas, non satis clarè statim omnibus perspectum fuit; quia enim persecutionum tempore, vel schismatum aliarumque calamitatum, impedita erat EXTERIOR CAPITIS CUM MEMBRIS COMMUNIO, stante semper fidei ac charitatis unione; vix à Romano Pontifice ad alios præsertim remotos pastores, aut greges, primis tribus sæculis aliud quàm quedam epistola pervenire potuit. Quamobrem Episcopi populos ac seipsos à tanto tempore SUO JUDICIO, VEL CUM ALIORUM CONSILIO REGERE SOLITI, Papæ autoritatem, ab impedimentis quibus distenta erat, solutam, non tam subito exceperunt: SED ALII CITIÙS ALII TARDIÙS, NUNC IN ISTO, NUNC IN ILLO CAPITE, PROUT SESE OFFEREBAT OCCASIO, DONEC INTEGRAM LIBERTATEM CONSECUta, SUUM UBIQUE ROBUR OBTINUIT.* Me verò hæc legentem tædet novitiorum defensorum Apostolicæ dignitatis, qui per summam rerum Ecclesiasticarum inscitiam dicam an incogitantiam, quasi tantæ dignitati aliquod ab antiquitate metuendum sit, eam his commentis obscuratam volunt. Pergit: *Verum, quia usus opti-*

Anonym.
de Libert.
&c. lib. VI.
cap. III. n. 2.

Ibid. n. 3.

mus legis interpres, videndum est quæ fuerit autoritatis Pontificiæ praxis illis temporibus, cum eâ liberè uti Papæ potuerunt, cumque diligentius & clariùs cognita fuit. Quanquam enim omni ævo aliqua identidè ejus specimina edita fuerint; tamen, cum per tria prima sæcula, ferè omninò à tyrannis LIGATA FUERIT, ideòque ejus exercitium, QUASI NOVUM QUIDDAM aliquoties Episcopos, præsertim Africanos commoverit, non potuit tam citò suum explicare fulgorem & omnibus imotescere. Hæc Anonymus. Atque illi sunt, si Deo placet, Sedis Apostolicæ unici defensores, cui infestiora vix ipsi hæretici cogitârint.

LXXXI.

Prolatæ in anterioribus verbis in Sedem Apostolicam contumeliæ refelluntur.

ROGO enim quid illud sit: Quòd Episcopi populos ac seipfos à tanto tempore (tribus scilicèt primis sæculis) suo judicio regere soliti essent. An illi primi Ecclesiarum fundatores ac doctores, quid Christus Petro ac successoribus dedisset nesciebant? Ejus judicium nulli expectabant? Per seipfos regendam suscipiebant Ecclesiam, neque caput sibi à Christo datum cogitabant? Id hæretici velint. Quid illud? Hinc factum ut sequens ætas, quartum fortassè quintumve, aliaque sæcula propiora, non tam subito exciperent Papæ autoritatem; sed alii citiùs, alii tardiùs, nunc in isto, nunc in illo capite: ita sanè ut illius exercitium, QUASI NOVUM QUIDDAM aliquoties Episcopos præsertim Africanos commoverit. Africana illa omnibus nota sub Aurelio dissidia spectat. Quis autem à Christo esse dicat ea quæ sancto Aurelio, sancto Alipio, sancto Augustino atque aliis tot ac tantis Patribus doctrinâ ac sanctitate conspicuis, nova viderentur? Alii, inquit, citiùs, alii tardiùs, nunc in isto, nunc in illo capite eam autoritatem exceperunt. Hoc hæretici clamant: hinc probatum volunt, Papæ autoritatem piæ antiquitati ignotam, crevisse per tempora, humanam scilicèt, nec totam ab initio, sed suis partibus hinc inde coalitam & confarcinatam. Quid enim sancti viri longèque doctissimi pro novis habebant ea, quæ à sanctis quoque Pontificibus Zozimo ac Cælestino petebantur? Quid Nicænos Canones appellabant? aut alii citiùs, alii tardiùs, alii in hoc, alii in illo capite, datâ occasione, agnoscebant Papæ autoritatem; si semel animo imbiberant, ejus voluntatem ex Christi instituto pro lege esse debere, exceptione nullâ; cur ergo Canones allegandos putabant Romanis Pontificibus, quorum vis pro eorum arbitrio solveretur? Nempe hæc divina jussu institutaque ignorabant.



LXXXII.

An ferendum Papæ & Ecclesiæ potestatem primis temporibus religatam & alia consecutanea dici ab eodem Autore?

JAM illud quis ferat, per tria prima secula Papæ potestatem à tyrannis ligatam fuisse, impeditam externam capitis cum membris communionem, atque à Romano Pontifice ad alios præsertim remotos, vix quidquam præter quasdam epistolas pervenire potuisse? QUASDAM autem? An quia non omnes ad nos per temporum injuriam devenerunt, paucas fuisse conscriptas dicemus? Non enim facilè Romam, non Româ quaquaversùs literæ commeabant? Non quotidie Diaconos missitabant? Non denique necessaria negotia communicabant? Atqui vel unius Cypriani epistolæ docuerunt, quanta esset Ecclesiarum cum Ecclesiâ principe communicatio. His demonstravimus quæ generalia essent, per illa quoque tempora, non nisi communicato cum omnibus Episcopis consilio, gesta esse. Quot verò tales epistolas putamus fuisse perscriptas quæ ad nos non devenerint? Quàm porrò infultum illud: à Romano Pontifice vix quidquam præter literas perferri potuisse? An verò literæ non sufficiunt? An necesse erat, ut sua ipsi coram mandata traderent? Sic impedita, sic ligata Romana autoritas à tyrannis fuit.

Vid. sup.
n. LXXVI.

Hæc tamen omnia commenta admittamus: dic tandem quo demum sæculo expedita? Post Constantinum scilicet, persecutione cessante: atqui tum vel maximè enituit atque invaluit Conciliorum autoritas. In his decreta Pontificum ad Scripturæ fidem, ad traditionis normam exigenda, & Patres examinabant, & ipsi Pontifices pro more solenni deferebant. In rebus fidei totius Ecclesiæ consensionem expectari, in rebus disciplinæ Canones ubique receptos etiam objici sibi æquo animo patiebantur. An & ipsi quod sibi à Domino concessum esset ignorabant? Ligati impeditique à tyrannis nec seipsi intelligebant.

Nobis verò liceat non comminisci quidvis, sed antiqua venerari; neque ea torquere ad arbitrium, sed simpliciter accipere. Neque tamen infringi volumus amplissima illa quæ Petri successoribus, optimis parentibus ad Ecclesiæ commodum & pacem secuta ætas detulit: interim divinum illud summumque & immotum quod à Christo inesse credimus, in eo facilè reponimus quod omnium sæculorum series recognovit.

LXXXIII.

Gallicana sententia per se stat, si aliena & fictitia demantur: ac primùm de hæreticis non nisi Conciliari autoritate damnandis.

HÆC igitur nemini offensionem paritura confidimus, si quæstionis statu rectè posito, aliena & fictitia nostris imputare cessant. Quo

Gall. vind.
diff. IV. n.
4. & seq.

loco Galliæ vindicatæ Autorem, aliosque doctos viros, imprimis verò doctissimum juxta atque optimum Daguirreum æqui bonique consulturos scimus, quæ summo cum eorum honore, causæ necessitate, sciscitamus: quo pertinebat, decursis omnibus retrò sæculis, tanto nisu enumerare singulas hæreses vel minutissimas, per summos Pontifices absque œcumenicæ Synodi autoritate damnatas; tanquàm doctissimi Parisienses & Gallicani Patres, rem tam obviam ignoraverint, aut somniaverint unquàm, non nisi Conciliis congregatis condemnari hæreses oportere? Id verò Parisiensis Facultas, cujus suo loco gesta referemus, sæpissimè quidem, sed recentissimè adversùs Theophilum Brachet Milleterium, ut *hæreticum* improbavit: & perspicuè Gallicani Patres, Ecclesiæ toto orbe diffusæ, non Concilii œcumenici consensionem postulabant. Ac Daguirreus quidem, eâ de re monitus, in præfatione dixit: à se confutatam consensionis quoque illius necessitatem: rectè; idque unum hîc postulamus ut à libro eruditissimo amputentur tot paginæ inanibus oppletæ probationibus.

Vid. cens.
Theoph.
Brachet. an.
1635.

LXXXIV.

Aliud imputatum de Synodis generalibus absque Papâ congregatis: Turrecrematæ loci insignes pro sententia Parisiensium.

Vid in app.
lib. III. cap.
I. & lib.
VIII. pass.
Anony. lib.
V. cap. V.
VI. & seq.
Turr.
Apol. seu
Resp. ad Ba-
sil. Tom.
XIII. Conc.
p. 1701.

* Seu po-
tius Liberii.
Vid. Epist.
Damas. ad
Episc. Illir.
ap. Theod.
lib. II. cap.
XXII. pag.
103. edit.
Val. Conc.
Calc. act. I.
Tom. IV. p.
112. act. III.
epistol. ad
Imper. pag.
463. & relat.
ad Pulch.
p. 464.
Vid. in app.
lib. II. cap.

AUTOR tractatûs de Libertatibus aliique passim omnes ita proponunt quæstionem de Conciliorum generalium superiori potestate juxta Parisiensium sententiam, ut ea Concilia secluso Romano Pontifice habeantur; quod est falsissimum. Sufficit enim Parisiensibus id quod est ab ipso Turre-Crematâ pronuntiatum: *Si casus talis contingeret quòd Patres universi in Synodo universali convenientes unanimiter aliquam definitionem fidei facerent, cui solæ persona Papæ contradiceret, dicerem judicio: quòd Synodo standum esset & non persona Papæ;* quam sententiam semper inculcat, ut postea referemus.

Quod autem attinet ad Synodos habitas secluso Pontifice: primùm quidem Parisienses ultrò consentiunt ex antiquissimis regulis, Synodos generales absque Romano Pontifice nullas esse & irritas: hinc Ariminensia vanæ esse decreta, quòd huic Synodo Damasi * autoritas defuit: hinc abominandum Ephesinum latrocinium, quòd nemo ibi nomen Leonis, nemo ab eo conscriptam audivit epistolam. Harum ergò rerum, de quibus nemo dubitat, à censoribus nostris tanto studio conquisitæ refecandæ probationes. De extraordinariis casibus hæresis, schismatis, & aliis, nihil singulare Parisienses exposcunt, uti jam diximus.

Cæterùm non nostra ista est, sed Turre-Crematæ responsio: *Cùm arguitur de Papâ facto hæretico & desinente pro hæresi suâ, dupliciter respondetur: quidam enim volunt dicere quòd casus non est possibilis: nobis autem videtur aliter respondendum: videlicet, Quòd tùm Pontifex esse desierit, simulque cadat à fide & Cathedrâ Petri, ac per consequens, judicium quòd faceret talis hæreticus, non esset judicium Apostolicæ Sedis, imò nec judicium alicujus autoritatis. Quæ si adverbis satisfaciunt, à Parisiensibus dici nihil prohibet.*

II. Turr. Sum. de Eccl. lib. II. cap. CXII. fol. 260. mal. 258.

LXXXV.

Aliud imputatum: de Romanâ fide ac Sede Apostolicâ, Innocentii III. profertur locus: alii loci insignes in memoriam revocantur.

LIBROS implent argumentis quibus demonstrandum curant Petri sedem & Ecclesiam, Romanam etiam non defecturam fidem; tanquam Parisienses fieri posse arbitrentur ut Petri sedes fidesque ab Ecclesiâ abrumperetur, quod abominamur omnes. Et hîc ergo indiligenter, ac, ne quid dicam gravius, invidiosè quæstio constituta, quod & luculentissimè alias ostendemus; & nunc sufficere credimus id quod ex Turre-Crematâ & aliis audivimus: decreta si fiant fidei adversantia, non ea esse ullius autoritatis, nec omnino Cathedræ Petri imputari oportere; nec minus inconcussam manere Romanam Ecclesiam ac Romanam fidem.

Vid. lib. X
cap. V.

Periculosum aiunt sedem à sedente distinguere. Verùm distinctionem S. Leonis tuetur autoritas: *Aliud, inquit, sunt sedes, aliud Præsidentes: rursusque ad Maximum: Eisi enim diversa nonnunquam sunt merita Præsulum, tamen jura permanent sedium.* Quâ regulâ utimur, non ut sedem cum sedente collidamus, quod esset schismaticum, sed ut ostendamus Ecclesiam Romanam ita esse à Christo institutam, ut si quis sedens erraverit, sedes tamen integra, illæsa Pontificum series maneat, & quod unus forte commiserit, alterius diligentia ac fide facile sarcietur. Sic namque in Honorio contigisse constat, sancti Doni, sancti Martini I. sanctique Agathonis sedulis erga Religionem obsequiis, quæ fides Catholica & Romana ab Honorii decretis nil detrimenti cepit.

Leon. Epist.
ad Anat. C.
P. I. XXX.
al. LIII.

Id. Epist.
ad Maxim.
Antiochen.
XCII. al.
LXII. cap.
III.

Non enim quovis excedente Pontifice, Romana interit fides: non in interregnis ac vacationibus, licet ad multos annos durent, Romana fides vacat: non vacavit in Romanâ Ecclesiâ fidei præconium, cum intrusi, invasores, illegitimi (verba sunt Baronii) adeoque nulli castique Pontifices, per sæculi decimi infamiam, longissimis temporibus Petri sedem tenerent, neque in illo infando schismate *, cùm dubia inter incertos Pontifices nutaret Ecclesia, Romana fides, aut Ecclesia Romana, à Christo institutum Ecclesiarum vinculum vacillabat; quin etiam depositis omnibus qui se pro Pontificibus gererent, non tamen Constantiensis Synodus Romanam fidem vacare sensit; imò verò hæreticos ad hanc formulam adigebat: *Consentio sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi, & huic sacro Concilio profiteor in omnibus ad religionem Christianam pertinentibus, prout ipsa Romana Ecclesia, & Apostolica Sedes, & hoc sacrum Concilium profitetur.* En sedem amotis sedentibus integram ac sanam ad quam hæretici revocentur. Nec si viri egregii, atque etiam Romani Pontifices aliquando de suis factis futurivæ definitionibus, propterea de Romana fide dubitabant. Vel Innocentium III. Apostolicæ dignitatis renerentissimum audiamus. Is rogatus dispensationem contra Evangelium, dixit: sibi quidem si super hoc absque generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaret, loci sui periculum forsitan imminere. Non, si ille possibile ar-

Vid. libr.
IX. cap.
XXX.

Bar. ann.
911. Tom.
X. p. 679 &
pass.

* XIV.
Sæculi.

Abjurat.
Hieronymi
de Prag. in
Concilio
Const. Sess.
XIX. Tom.
XII. p. 164.

Innoc. III.
lib. V. epist.
CVI. Vid.
lib. IX. cap.
XXVI.

bitratur, ut secluso Concilio, in responsis Pontificiis erret, ideò possibile quoque judicavit ut Romana fides intercideret.

Sup. n. XLVIII. Sanè sub Urbani Papæ I. nomine profert Gratianus caput; *sunt quidam* 25. q. 1. jam à nobis memoratum, & in eo capite hæc verba: *Si Romanus Pontifex, quod docuerunt Apostoli aut Propheta, destruere niteretur, non sententiam dicere, sed magis errasse convinceretur.* Ex quo capite Joannem XXII. determinantem audivimus, ejus ævi Scriptoribus consentientibus, si sui antecessores aliquid adversus Evangelium definissent, constitutiones *illas fore erroneas* ideòque *invalidas* & infirmas: neque ideò collabescere Romanam fidem aut Sedem putabat, cùm illæ sententiæ non jam sententiæ, nec sedi Apostolicæ imputandæ essent.

Sup. n. LXXIX. Audivimus sub Paschali II. illud Povincialis Viennensis Concilii à tot sanctis viris proditum: *Nos à vestrà obedientiâ repelleris.* An ergo sancti viri à sedis Apostolicæ obedientiâ ac fide recessissent, cùm eâ de re crederent quam ad fidem pertinere decernebant? Absit: satis enim constabat, quidquid Paschalis ageret, sedem tamen Apostolicam perstituram, & sua damna continuò sarcituram.

L X X X V I.

*SS. Monachorum ex Concilio Lateranensi depromptus locus:
item S. Augustini ad Bonifacium Papam.*

Conc. Lateran. sub Martino I. Secret. II. Tom. V I. pag. 117. Augustin. ad Bonifac. lib. II. cap. III. n. 5. Tom. X. p. 434. Leo Epist. ad Anar. C. P. sup. cit.

QUID, quòd antiquioribus quoque temporibus, ii illi Abbates Orientales contestantur, ad S. Martinum I. *si quidquam ab eo definitum esset fidei corrumpens integritatem*, non id sibi fraudi futurum? Quid, quòd ipse Augustinus de Cælestiana hæresi sic scribit: *si, quod absit*, ita tunc (sub Papâ Zozimo) *fuisse de Cælestio & Pelagio in Romanâ Ecclesiâ judicatum, ut illa eorum dogmata, quæ in ipsis & cum ipsis Papa Innocentius damnaverat, approbanda & tenenda pronuntiarentur*, non id fidei nociturum? En eadem dubitandi veluti formula à tanto viro ad Bonifacium Papam perscripta: neque propterea aut Augustinus aut ipse Bonifacius Romanæ fidei, ac Sedi metuebant. Succurrebat enim ab ipsâ veritate insitum quod Leo postea declaravit: *Aliud sedes, aliud Presidentes.* Hæc igitur à viris optimis atque sanctissimis, ab antiquis, à recentioribus, ab ipsis Romanis Pontificibus, quasi communi quâdam Ecclesiæ voce tradita memorantes, eò, credo, adigent, ut putemus ea omnia per impossibilem suppositionem esse dicta. Credant sanè, si possunt: à nobis tamen finant procul ab his minutiis ac distinctiunculis meliore loco constitui sedis Apostolicæ & doctrinæ Catholicæ majestatem.



LXXXVII.

An hæc sentientes fidem in suspenso teneant aut arma inobedientibus subministrant.

FRUSTRA ergò obijciunt, si Ecclesiæ consensus expectetur, malè Consuli fidei securitati, in suspenso teneri fidelium animos, imò instigare ad inobedientiam, ac Pontificalia Decreta parvi pendere: hæc enim omnia obijcienda veniunt non Parisiensibus, sed summis ex omni gente, ex omni ordine viris, quorum gesta produximus. Quid autem putemus malè consuli fidei securitati, si fides deniquè in illum articulum symboli Apostolici resolvatur, *Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam*? An suspenso animi relinquuntur, qui in Ecclesiæ Catholicæ autoritate acquiescunt? An Romanum Pontificem parvi pendunt, qui ejus autoritati post Christum summæ, nihil aliud quàm ipsam Ecclesiam Catholicam sive diffusam sive adunatam anteponunt?

At arma ministramus inobedientibus? Arma ergò ministrabant sancti Episcopi qui ad Paschalem II. scriberent: *Nos à vestrà obedientiâ repellitis*: arma ministrabat ipse Bellarminus, cum ab inobedientiæ vitio purgaret Cyprianum post Stephani jussa cunctantem, imò repugnantem: arma ministrabat doctissimus Pontifex Innocentius IV. cujus eâ de re perspicua verba retulimus. Absit. Neque enim aut negandi sunt, aut ad exemplum trahendi extraordinarii casus, in quos incidere Ecclesiam ab alto sublevandam, atque interim exercendam atque humiliandam, Christus ipse permittit.

* Concilii
V.ennensis.

Supra n.
LXXXV.

LXXXVIII.

Ex his potissimum adversariorum argumenta eliditur.

SANÈ ex antedictis cum argumenta omnia refelluntur, tum imprimis illud quod assidue ingerunt, atque omnium validissimum arbitrantur. P. Thyrsus Gonzalez assidue in hanc formam intorquet: Romano Pontifici de fide definiendi debetur obedientia etiam interior, alioquin nutabit fides: atqui non debetur obedientia falsis: ergò Romanus Pontifex de fide definiens nunquam falsa proponit, ne scilicet falsis credere teneamur. Hoc inculcat centies: hoc cæteri omnes urgent acerrimè: hoc paginis omnibus, tanquam invictissimum causæ firmamentum præferunt, quod tamen uno verbo Innocenti IV. sequente Bellarmino, concidit: debetur obedientia, cum hæc exceptione: nisi nempe ejus jussa contineant hæresim, concedo: debetur obedientia sine exceptione, nego.

Gonzal.
disp. II.

Supra n.
LXXXIX.

Hic exclamant non agere Innocentium IV. (nam Bellarminum nihil moror) de Pontifice ex Cathedrâ pronuntiante. Sed unde hanc glossam de-

promunt? Nempè Innocentius negat obedientiam generalibus verbis *prohibenti contra fidem*, imperanti ea quæ *contineant hæresim*: quæ quid efficiunt, nisi ut Pontifex, si hæresim jubeat, quantum ex altiore loco judicat, tanto majore veritatis studio refellatur?

Pergit P. Thyrsus: atqui non cadunt exceptiones illæ in Pontificem qui omnes Christi fideles obligare intendat. Miram rem! An non enim quisquis imperat, eos quibus imperat obligare intendit omnes? An ergò si Pontifex privatos quoslibet ad hæresim cogat, repugnare oportet; Ecclesiam verò totam si obligare velit, ea conticecet, neque quidquam opis adversus iniqua Decreta supererit? Quin potiùs expergiscimini, viri omnium ordinum sapientissimi, & cum Parisiensibus, imò verò cum tot quos retulimus Pontificibus, Canonistis, Doctoribus agnoscite: iniquum mandatum de hæresi, quod adversus privatos est per se nullum, tanto magis esse nullum, cum totam Ecclesiam iniquis legibus atque anathematis ligare nititur?

Quid igitur fiet, si res ad ea extrema deducitur ut Romanus Pontifex (quod absit) mandata edat universalis, quibus intentato excommunicationis metu, totam in sua verba adigat Ecclesiam: quid inquam fiet, nisi quod à Cypriano, laudante Augustino, Bellarmino etiam excusante, factum est: nempè ut Ecclesiæ universæ consensus expectetur, cujus consensus expectatio, si Cyprianum errantem in re quidem ambiguâ juvit, quantum magis sublevabit qui vera tuebuntur?

Neque propterea, quod sæpè monuimus, pandemus ostium inobedientibus. Præclare enim Major noster: aliud est quod fit extraordinariè & *casualiter*, aliud quod fit regulariter & ordinariè. Neque propterea Romana interibit fides sedesque, cum ex Canonistis, ex Pontificibus, ex ipso Turre-Crematâ aliisque Doctoribus, qui sedi Apostolicæ præ cæteris favere se volunt, iniqua, & falsidica adversus Evangelium fidemque sententia, sedi Apostolicæ imputanda non sit, imò nec sententiæ loco habeatur.

An ergò subditi judicem judicabunt suum? Aut quis disceptabit inter Pontificem decernentem & Episcopos Fidelesque, si fortè casus incidat, dissidentes? Quis, inquam, disceptabit, nisi ipse ab alto Christus, ipsa traditionis veritas, ipsum, si res tanti sit, tamque ambigua, generale Concilium, ipsa denique Ecclesia, docente Spiritu, certissimâ veritatis luce collustrata? Hæc qui Ecclesiæ Catholicæ defutura credit, non satis agnoscit quid sit illud: *Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam.*

LXXXIX.

Hæc in opinione, non in fide esse posita controversiarum Doctores profitentur: ac primùm Cardinalis Perronius.

Vid. in append. libr. III. cap. XII.

QUÆ cum ita sint, jam satis perspicuum est hanc quæstionem, in quâ religionis summam collocatam volunt, ad pauca ac minuta, imò etiam nulla esse deductam. Quo etiam factum est, ut viri maximi, qui fidei controversias optimè tradiderunt, perspicuis vocibus totum illud judicarent in

opinione non in fide esse positum. Notum illud doctissimi Cardinalis Peronii in epistolâ ad Casaubonum Apologiæ * præfixâ: *Ecclesiam Romanam radicem Episcopalis unitatis & Ecclesiastica communionis esse, eique ab omni anti-quitate delatum esse Præmum & præfecturam earum rerum, quæ ad religionem & Ecclesiam pertinerent, IDQUE UNUM ESSE QUOD ECCLESIA POSTULET ab iis qui ejus communionem amplectantur: quâ tesserâ secernat societatem suam à Gracis eorumque affectis, qui se à visibili ac ministeriali Ecclesiæ capite ab aliquot sæculis segregarunt.*

* Ad Angliæ Regem. Peronii Repl. in ep. ad Casaub.

Ex his doctissimi Cardinalis verbis discimus: id quidem ab omnibus agnosci oportere, quo Ecclesia ab hæreticis secernatur: non autem id quo scholæ Doctores à se mutuo differant; atque id vir maximus luculentius postea exponit his verbis: *Quæstio de autoritate Papæ inter Catholicos agitata, sive in spiritualibus respectu Conciliorum œcumenicorum, sive in temporalibus respectu jurisdictionum secularium, quatenus saluti animarum obsunt, non est quæstio ejusmodi, quæ res complectatur ab alterutrâ parte inter articulos fidei recensitas, aut ab eis exigantur qui ad Ecclesiam redeunt, ita ut alii alios pro hæreticis habeant, aut à se mutuo quoad communionis vinculum separentur. Quare ea omnia communioni Ecclesiasticæ sarcienda impedimento esse non possunt, cum ejus conditionis sint, ut quancumque partem Rex Serenissimus amplectatur, haud eò secius ab utrâque parte jus & nomen Catholici obtineat.* En quibus conditionibus tantus Cardinalis, nemine discrepante, maximo Regi Jacobo I. velut Ecclesiæ universæ nomine, jus Ecclesiasticæ pacis & communionis offert. Ergò erroris, schismatis, atque omninò anathematis & excommunicationis metus, quocumque pretextu procul abest ab iis opinionibus; reique sunt Ecclesiæ violatæ pacis, qui eas sub excommunicationis metu prohibendas putant.

Repl. in lib. IV. p. 745.

X C.

Walemburgii fratres in Germaniâ Episcopi celebres atque ab iis citati Scriptorum clarissimi.

NOSTRA ætate recentissimè in Germaniâ floruerunt par eruditum fratrum Adrianus & Petrus Walemburgii, alter Adriano-Politanus, alter Mysiensis Episcopus, Colonia-Agrippinæ Suffraganei. (f) Horum extant de rebus controversis egregiæ tractationes duobus tomis comprehensæ, ac doctorum omnium calculo comprobatae. Sic autem hunc locum tractant adversus Hermannum Conrigium *, ut de fide habeant id tantum, in quod Catholici omnes Scholæque tota consentiat, nempe istud: *Quidquid universa profitetur Ecclesia, quidquid in Concilio generali, cui præest summus Pontifex, credendum proponitur, est divinitus revelatum.* Ac postea: *Si variæ sunt sententiæ circa infallibilitatem Concilii sine Pontifice Romano, non potest ea res ad fidem Catholicam pertinere.* Variare autem sententiæ inter Catho-

* Inter Protestantes Canonistam doctissimum, qui juris Professor fuit in Academiâ Helmstedtensi. Walemb. Tom. II. tract. III. de Eccles. part. III. n. 6. p. 134.

(f) Colonia-Agrippinæ Suffraganei.] Nam post Adriani mortem, Petrus qui eodem munere tangebatur apud Trevirensium Electorem, ad Electorem transiit Coloniensem.

Ibid. n. 10.
P. 135.
Vid. Carr.
cont. gen.
fid. part. II.
cap. II. P.
146.
Ibid.

licos ostendunt, ac testes adhibent primùm Raymundum Carron, qui quidem, *quia ex Catholicis plurimi docent infallibilitatem Pontificis non esse fidei, nisi cum Concilio generali definiat, admonitos vult Catholicos ne quæstionem hanc* (utpotè adiaphoram, nec pertinentem ad fidei controversias) *cum hereticis ingrediantur, quod alii quoque passim inculcent. Addit, quod notari volumus: Quid enim sit ex Cathedrâ definire nec inter partes convenit, alii volunt esse cum Concilio Romano definire, alii cum Concilio generali, & ita intelligit Cyprianus de unitate Ecclesiæ & Epist. 40. Vides quem Patronum Parisiensium sententiæ dederit.*

Idem Raymundus postea producit in medium, docens definitiones adversus Pelagium idèò obtinuisse autoritate summâ, quòd *totâ Ecclesiâ acceptæ sint*; quâ etiam in re Innocentii X. & Alexandri VII. de Jansenianâ re Decreta obtinuerint; cæterum *si Pontifex solus aliquam propositionem vel doctrinam prohiberet, schismaticum esse qui prohibitioni resisteret, nisi evidenter de errore constaret*: quo certum relinquit, Pontificem etiam ut Pontificem suoque jure prohibentem aliquem articulum, errore manifesto labi potuisse.

X C I.

Idem fratres quomodo Bellarminum à Gretsero explicatum prodant.

* Ex Dominicanorum familia.

** Jesuitam doctrinam.

*** Aut Whitakero Anglo & Protestanti, qui Theologiæ fuit Profef. celeberrimus in Universitate Cantabrigiensi.

Ibid. n. 11.

12.
Gravin. Cath. præf. Conring. II. part. Tom. IV. quæst. II. art. I. p. 69. & Marcell. de inexp. Reg. Christ. d. 1p.

SECUNDO & tertio loco docti fratres Gravinam* & Marcellium Jesuitam peculiarem amicum adducunt sacræ Theologiæ Professores: quarto loco Gretserum** egregium Bellarmini defensorum. Is objicienti Wittakero*** ab eo Cardinale, Adrianum VI. inter eos repositum qui *Pontificem etiam ut Pontificem sine Concilio definientem errare potuisse docuerit*: quam tamen sententiam idem Cardinalis ait *videri erroneam & hæresi proximam*, sic respondet: *Non dicit Bellarminus hanc sententiam esse hæreticam, aut parùm ab hæresi distare; SED VIDERI erroneam & hæresi proximam.* Diligentissimè omninò: ipsum enim *videri* censuræ vim infringit, & ostendit Bellarmini opinionem certè, non tamen firmum fixumque judicium. Hæc Gretserus & ex eo Walemburgii.

X C I I.

Idem Gretserus alique ab iisdem Walemburgiis citati.

EX eodem Gretsero ¶ pii fratres locum insignem proferunt, quo docet: *autoritatem illam non errandi esse adequatè in toto illo cœtu conflato ex Papâ & Episcopis, quem Concilium nominant.*

His

IV. att. VI. p. 122. Wal. ibid. n. 13. vid. Grets def. Bellar. Tom. II. lib. IV. cap. II. col. 1013.
¶ Ibid. n. 15. Grets. loco cit. colum. 1012.

His addunt socios Alphonsum à Castro, Tannerum, Stapletonum, atque horum omnium testimoniis, doctissimi fratres Catholicos pronuntiant qui unum illud pro Catholico amplectuntur, quod *universa profitetur Ecclesia, quod in Concilio generali, cui præest Pontifex, credendum proponitur*. Addunt ingenuè & candidè: altera autem propositio, *quidquid Romanus Pontifex ex Cathedrà definit, illud omninò est infallibiliter verum; ad fastigium fidei Catholicæ ab omnibus & singulis necessariò tenendæ, non assurgit*. Iterùm: *sententiam de infallibilitate Concilii generalis incœpisse cum ipso Ecclesiæ Christianæ exordio, postea dabitur demonstrandi locus; quando cœperit sententia de summi Pontificis infallibilitate, hùc non pertinet, quando solum illud suscipimus defendendum quod apud omnes Catholicos in confesso & fide Catholicâ certum est*. Vides quo discrimine habeant doctissimi Antistites utramque infallibilitatem: primam, Conciliorum scilicèt, ab ipsâ Christianitatis origine innatam Ecclesiæ profitentur; alteram aliquandò cœpisse non negant; proindeque à fidei Catholicæ certudine excludunt. His finibus comprehendunt id quod est Catholicos inter & Hæreticos controversum; nec licet ad ulteriora urgere Ecclesias perduelles, nisi fortè alia est fides quam inter Catholicos tueamur in Scholis, alia quam adversus Hæreticos propugnemus, quod à Theologiæ simplicitate & candore procul absit.

Ibid. n. 6.
vid. quoq.
n. 33. pag.
137.
Ibid.

Ibid. n. 27.
pag. 136.

Patientur ergò nos sincerè & candidè docere Catholicos juxtà & Hæreticos antiquam & certam Ecclesiæ doctrinam, neque novam fidem condere, aut plus quàm jubeamur, funem intendere. Optamus sanè singulis Romanis Pontificibus, optimis Parentibus, indefectibile veritatis lumen, ac si quid piis votis augurari licet, adfuturum speramus. Cæterùm haud minùs oportet certa ab incertis, à Divinis dogmatibus humanas opiniones fecernere: neque Christianos ad plura constringere quàm Christus revelaverit, neque quidquam addere ad eam professionem, quam ex communi consensione fidelium Pius IV. ediderit, atque ab errore redeuntibus proponi jusserit.

XCIII.

Innocentii XI. Brevia Apostolica duo.

HOC fundamento fretus (quidni enim liceat non nihil de me quoque dicere?) Ego Episcoporum minimus, errantium charitate & fratrum Catholicorum ædificatione ductus, exiguum sanè ac per sese nullum, magni tamen pretii, Episcopali scilicèt, ac postea Apostolicâ autoritate fultum; edidi opusculum *de expositione doctrinæ Catholicæ in rebus controversis*: quo quidem in libello, cùm ad eum locum devenimus, quo de sede Apostolicâ, vera Ecclesiæ fides exponenda esset, eam ita exponendam duximus, ut hæc stabilirem tantùm: *nempè Ecclesiam unitate niti: tuendæ ac firmandæ unitati Primatum Sancti Petri à Christo institutum, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse; ac propterea Petri successoribus deberi obedientiam eam quam Concilia & Patres semper agnoverint*. Hæc erant quæ certâ fide ex antiquis Decretis & modernorum quoque Controversistarum sensibus

Expositio
Doct. Cath.
art. XXI.

stabilita esse vellem ; hoc est , ea tantum in quæ omnes Catholici consentirent. Quibus ritè explicatis , hoc insuper addidi : *Quod attinet ad ea de quibus in scholis varia sunt discrepantesque sententia ; etsi hæretici ea Ecclesiâ imputare solent , ut Pontificiæ potestati invidiam consent , nihil attinet hîc commemorari , cum de fide Catholicâ non sint : sufficit agnoscere caput à Deo institutum , ad gregem universum in viâ Domini gubernandum.*

II. Cor. XII. 2. Vides quid sufficere profiterer ad instruendos Christianos : ea nempe in quæ omnes consentiant : alia de quibus in scholis dubitatur , non esse necessaria , ut veri Christiani Catholicique fiant. Factus sum insipiens , (coegit enim veritas causæque necessitas) qui mea commemorem ; sed profectò non mea , quæ tot in linguas , etiam in Italicam Romæ quoque versa typisque Apostolicis excusa , à tot Romanis Cardinalibus , Præsulibus , Doctõribus approbata , Innocentius XI. nunquàm sine laude memorandus Pontifex , sua fecit. Nec pigebit transcribere egregium & antiqui spiritus Breve Apostolicum in hanc formam : *Venerabilis frater , salutem & Apostolicam benedictionem. Libellus de Catholica fidei expositione à fraternitate tuâ compositus nobisque oblatu , EA DOCTRINA EAQUE METHODO AC PRUDENTIA scriptus est , ut perspicuâ brevitate legentes doceat , & extorquere possit etiam ab invitis Catholica veritatis confessionem. Itaque non solum à nobis commendari , sed ab omnibus legi atque in pretio haberi meretur. Ex eo sanè non mediocres in orthodoxæ fidei propagationem , quæ nos præcipuè cura intentos ac sollicitos habet , utilitates redundaturas , Deo benè juvante , confidimus &c. Datum 4. Jan. 1679.* Non hîc ostentamus laudes quas in nos indignissimos Apostolica benignitas contulit ; verba notari volumus , quibus rem ipsam , doctrinam ipsam probat , *quæ extorquere possit etiam ab invitis Catholica veritatis confessionem.* Intellexit Sanctus Pontifex quanta vis esset Catholicæ fidei , si ut nihil demitur , ita nihil additur. Tantum ergò testimonium veritatis , libello iterum edito præfigendum putavi (opera enim Dei ejusque Pontificum prædicare est optimum) monitionemque addidi , in quâ sic legitur : *Neque mireretur quispiam tam faciliè approbatam Meldensis Episcopi expositionem eam , quæ auctoritatem sedi Apostolica Divinâ institutione concessam iis in rebus collocaret , de quibus schola Catholica omnes consentirent. Nihil enim eget Cathedra Petri concertationibus nostris ; quodque in eâ Catholici omnes unanimi consensione venerantur , planè sufficit ad eam tuendam potestatem quam sedes Apostolica ad ædificationem , non autem ad destructionem accepit.* Vides iterum atque iterum quid sufficere docerem , Romano Pontifice præeunte , exiguus Episcopus. At hanc monitionem , uti diximus , expositioni præfixam , cum pro debito , eidem verè sanctissimo Innocentio XI. obtulissem , hoc reponsum tuli : *Venerabilis frater , salutem & Apostolicam benedictionem. Accipimus libellum de Catholica fidei expositione quem piâ , eleganti , sapientique ad hæreticos in viam salutis reducendos oratione auctam , reddi nobis curavit fraternitas tua : & quidem libenti animo confirmamus uberes laudes quas tibi de præclaro opere meritò tribuimus , & susceptas spes copiosi fructus exindè in Ecclesiam profecturi &c. Datum Romæ XII. Julii , an. 1679.*

Nihil hîc necesse est promere quod omnes vident , iterum ab Innocentio XI. exigui libelli laudatum institutum , comprobata fidem : certè tacere

non possumus pietatem incomparabilem, charitatem, ac prudentiam singularem Sancti Pontificis, quod quantum in ipso esset, omnes difficultates remotas esse vellet, quibus oves perditas laborare atque ex grege suo, id est Christi, aberrare intelligeret.

Nempè cum alia multa vera & utilia summus Pontifex iterum atque iterum approbabat, tum illud imprimis: sedis Apostolicæ majestatem in iis rebus esse positam, de quibus Catholici consentirent, idque ad ejus sedis faciendam potestatem sufficere testatus, ex eâ expositione uberes fructus expectabat.

Neque falsus animi est. Nam innumerabiles hæretici, non expositione postrà, sed sancti Pontificis autoritate victi ad unitatem redierunt, & redire porrò pergunt: adeò necessarium erat, cum in omnibus articulis, tum in hoc vel maxime quem hæretici omnium invidiosissimè proponebant, id clarè edoceri, quod Ecclesia Catholica ut necessarium pariter ac sufficiens postularet. Hoc enim factò, Catholicam doctrinam ex omni parte splendens, nullo factu turgidam, ubique moderatam, atque inter prærupta & extrema tutò incedentem, agnitam dilexerunt, eique adhæserunt, magisque ac magis adhæsusos spem haud inanem gerimus.

Jam si rescinderentur ea, & alia requirerentur quàm quæ sancti Pontifices, & maxime Pius IV. & ipse Innocentius XI. postulavit; quid aliud eveniret, quam ut tot hominum millia deceptos se esse ab Ecclesiâ Catholicâ quererentur, atque eorum, quod absit, vacillaret fides, cæterorum verò odia concitarentur ea, quæ cum nullâ responsione leniri possent viderentur, infelices animæ perderentur, sedisque Apostolicæ, quam firmam & inconcussam stare oportet, labasceret autoritas.

XCIV.

Inquisitionis Hispanicæ Decreta ab eminentissimo Cardinale Daguirreo & P. Thyrso prolata, Cardinalis Perronii autoritate confixa.

JAM si mille existant adversarii, si schismata, si hæreses, ac teterrima quæque obstrepant, non nobis in ipsâ fidei ac sanctæ traditionis arce fundatis, sed ipsis metuimus, qui præposteris Decretis Christianam charitatem Ecclesiæque unitatem impunè à se violari posse putant. Refert Daguirreus Cardinalis, exaggeratione mirâ, Decretum recentissimum Inquisitionis Hispanicæ adversus has theses: primam: *Nec Papam, nec Ecclesiam habere ullam potestatem directam aut indirectam in jura temporalia Regum, ut proinde abdicare eos possit, aut subditos eximere ab obsequio promisso*: huic nota inuritur *erroris & schismatis*. Alteram: *Concilium habere potestatem supra Papam certum & indubitatum*: hanc item *erroneam & schismaticam esse*. Tertiam: *Papam in dirimendis fidei questionibus non esse infallibilem*: hanc ut *minimum damnant, ut erroneam & hæresi proximam*; quæ Bellarmini censura fuit. Quæ siverim autem unde has desumpserint notas? An ullo ex Concilio? Quo?

L ij

Daguir.
Disp. XL.
n. 18. 19.
20. p. 544

Lateranensi, Florentino, alio quovis? Id quidem si verum est, nihil cunctandum erat quominus disertè & explicitè summâque autoritate declarata revelatio veritatis, summum fidei Catholicæ obtineret gradum, contrariaque sententia non jam *hæresi proxima*, sed palam hæretica diceretur. An aliquod eâ de re extitit decretum Apostolicum? Nullum appellant. Quin ipse Daguirreus, si à sede Apostolicâ res examinetur ut oportet, proditurum Decretum, non tamen prodiisse dicit, & à *directâ censura* temperandum putat, nihil cunctaturus, si Apostolico decreto decisa res esset. Hispani ergò Inquisitores nullo Decreto authentico freti, ex Bellarmino privato doctore, aliisque æque privatis, postremam propositionem: secundam autoritate suâ, nec autore Bellarmino proferunt: primam de Pontificiâ in Reges potestate, ipso adversante, ut ipse quoque Cardinalis Perronius in Bellarminum impensè pronus confitetur. Facessant ergò censuræ istæ: scitum illud: censuras nullâ autoritate fultas, mera convicia, non censuras esse.

ViJ. Disp.
XXII. n. 2.
& XXIV.
n. 28.

DuPerron.
Repl. lib. I.
cap. XCI.
p. 545. edit.
Ant. Steph.
1622.

Daguirr.
Disput. II.
Titul. V. n.
12. p. 9.

* Adversus
Jansenismum.

Rel. Delib.
Cler. Gall.
&c. P. 37.
edit. Vitré.
1661.

Verba Perronii exscribam: *Ipse Bellarminus monet, id quod de Pontificis in temporalia potestate indirectâ docet, non à se haberi ut fidei doctrinam, aut sub pœnâ excommunicationis aut anathematis tenendam.* Bellarmino hujus potestatis acerrimo defensore Hispana Inquisitio immittior, quæ erronei dogmatis, ut illa quidem censuit, ac schismatis reos, nullis non anathematis ac suppliciis devoveret. Sic agunt Inquisitiones Hispanæ, queis præditas Gallias pius Cardinalis optat. At nostri deprecantur. Laudat Cardinalis Episcoporum Galliæ ad Innocentium X. de ejus constitutione * insignem epistolam; at in eâ *spondent Episcopi* futurum neminem, quem non ad decreti Apostolici executionem compellant, *præsertim cum in Galliis ad Episcopos in solidum isthæc cura pertineat, ubi nullos hæreticæ pravitatis Inquisitores constitui patitur mos antiquus ex jure communi profectus.* Habeant qui voluerint novos mores atque extraordinaria jura, & inquirendam fidem Episcopis demant. Nobis placet mos antiquus, & ut Episcopis sua constet autoritas, idque ad ipsos Pontifices liberè profitemur. Facilè caremus iis Tribunalibus, qui & privatorum censuras, ut libet in publicam autoritatem trahant, neque vereantur referre ad fidem à Deo revelatam, ut suis quoque Regibus majestas detrahatur, adimantur obsequia, populi subtrahantur; insuper cum hæc egerint, infallibilitatis privilegio gaudere se fingant.

Procul hoc à nostris & Ecclesiæ antiquæ moribus. Et de Regiâ quidem potestate viget apud nos antiqua doctrina theologiæ Facultatis totiûs, que aded Ecclesiæ Gallicanæ, quam in Sanctarellum eadem sacra Facultas anno 1626. innovavit, anno 1663. duce Archiepiscopo Parisiensi, ad Regem detulit, recentissimè anno 1682. latâ in Malagolam censurâ confirmavit; quam sanè sententiam sanctaque decreta eruditissimæ Facultatis facilè asseremus.

Vid. lib. I.
Sect. Iâ. integr. & in
app. lib. III.
cap. XI.



X C V.

*Regum Hispaniæ Philippi I. & Caroli V. Augusti exemplo
Hispaniæ Inquisitio retunditur.*

JAM ut magis magisque Inquisitionem Hispanicam retundamus, non piæ antiquitatis, non Ecclesiæ Gallicanæ, sed ipsa recentissima Hispanici Regni exempla, Catholicosque Reges Philippum I. & Carolum V. Augustum memorare juvat: & Philippum quidem I. in supremo magnoque Belgii comitio *confidentem, ad tuendas suarum Provinciarum libertates, Procuratori suo generali ab omnibus bullis, censuris, monitorialibus literis, aliisque Romane curiæ provisionibus appellanti consensisse*; eique appellationi edito diplomate *adhæsisse* (g) 20. Maii 1497. Quæ satis ostendunt, id quod nunc Inquisitio Hispanica, ut *hæreticum schismaticumque* damnat, inter Hispanos & Belgas Patrum nostrorum memoriâ commune & pervulgatum fuisse.

Anno 1526. Clemens VII. de Carolo Augusto multa questus, quæ ad Italiæ libertatem pertinere arbitratur, misso etiam Brevi Apostolico significavit: nisi ab inceptis desisteret, se justa & sancta arma moturum.

His acceptis literis Carolus solenni more ritumque Clementi palàm renuntiavit: se quidem ea omnia *ad sacri generalis Concilii totius Christianitatis cognitionem & judicium remittenda censere atque omninò subicere*: sanctissimo Patri supplicat: *ut dignetur ipsum generale Concilium indicere & convocare in loco tuto & congruo, cum debitâ termini præfixione*: subdit: *Nos enim pro his omnibus ad ipsum sacrum universale Concilium per presentes recurrimus, ac à futuris quibuscumque gravaminibus eorumve comminationibus provocamus & appellamus, petentes cum eâ quâ decet instantiâ, Apostolos & literas dimissorias*: quæ omnia memoramus, ne quid ab eo prætermisum esse videatur.

Hanc deinde appellationem Nuntio Apostolico *penès se existenti* significari curavit: neque his contentus, dat ad Cardinales de cogendo Concilio amplissimas literas: *ut negante vel differente Pontifice, id ipsi debito ordine procedentes, præstare non differant*; eas verò literas Cardinalibus in Consistorio agentibus publicè *reddi, præsentari, & consignari fecit*, ut edito hujus rei instrumento constat.

Quæ deinde secuta sunt omnes norunt. Id interim constat Carolum V. famæ suæ vel maximè consulentem, non ea editurum aut in acta publica relaturum fuisse, quæ Orbi Christiano approbare non posset. Quare ex communi Christianorum sensu agere se intelligebat, nemine improbante: anti-qua exempla sequebatur, quorum omnium obliti Inquisitores Hispani Reges suos, eisque adhærentes tot inlytas Provincias, imò tot Regna & Im-

(g) *Eique appellationi edito diplomate adhæsisse*] Hanc appellationem fecit Philippi I. Brabantix Archiducis Procurator generalis, ut *abusus* eos intercluderet, qui multi erant & graves, cum in collatione Beneficiorum Pontificiæ bullæ veniebant exsequendæ. Vide ipsa verba quibus Philippus Procuratoris sui appellationem ratam vult esse in libro cui titulus est: *Ordonantien, Statuten &c. Antwerp. ap. Hendrik Aertsen. 1672.*

Collec. a. & cum Princ. Car. Cæf. Mog. 1627. vid. Sleid. lib. VI. edit. 1656. fol. 71. Polit. Imp. Gold. Tom. I. par. XXII. pag. 985. & seq. Ann. Eccl. Spond. an. 1526. n. 4. Vid. Gold. pag. 1010. 1011.

peria erroris schismaticisque damnant; neque extra scholæ, aut ævi sui limites, oculos attollere audent.

Atque hæc non eâ ratione in medium adducimus, quòd necesse nobis sit de hujusmodi appellationibus dicere sententiam, quarum historiam & causas alibi referemus; sed ut adversùs innocuam de Conciliorum superiori potestate doctrinam, Regum quoque Hispanicorum exemplo, Inquisitionis Hispanæ præceps censura evanescat.

Quin ipsa Lovaniensis Facultas illam impunè contemnit, ac recentissimè de eâ propositione: *Concilium est supra Papam*, sic censuit: *Non videtur censurâ saltem grâvi digna, eò quòd diversi Catholici eam doccant*. Quam quidem censuram eruditissimæ Facultatis suo loco integram proferemus: nunc sufficiat nobis ex illâ docuisse: Parisensium doctrinam ab optimis fidei Catholicæ adversùs hæreticos defensoribus, haud immeritò collocatam inter eas quæ in opinione, non autem in fide sint, atque ad eò innocuè & liberè asferi possint, quod unum nunc agimus.

XCVI.

Summa argumenti: de Orientali Ecclesiâ & Concilio Florentino pauca.

JAM argumenti hujus hæc summa sit. Non suscipit Ecclesia hæreticos, nisi fide rectâ sanâque: suscipit autem nihil professos de iis quæ quærimus, imò etiam dissentientes, cùm id ad fidem, quæ omnes obliget, non pertinere constet: ergò hæc omnia nihil ad fidem attinent. Iterùm alio modo perbrevis: censores nostri non se doctiores haberi volunt Perronio Cardinale: quid ergò agerent? An exciperent Anglos eâ lege quam eorum Regi omnibusque hæreticis tantus Cardinalis obtulit? Dicant ut voluerint: si suscepturos negant: immites & iniqui: si fatentur: hæc ergò, velint nolint, ad fidem non pertinent.

Rursùs: Germaniæ Protestantes accedunt rogantque: an nos suscipitis eâ lege quam post tantum Cardinalem, tot egregiis succincti testibus Walemburgii nostri dixere? Si negatis; pii doctique Antistites cum totâ testium turbâ nobis illuserunt: si admittitis; hæc igitur quæ fidei Catholicæ addita vultis omittite.

Tertiò: nos exigui & humiles sciscitamus an probetis admittendos, vel finatis admissos Protestantes Gallos, eo modo quem Innocentius XI. comprobavit: nempè ut ea credant de summo Romano Primatu in quæ Catholici consentiunt, omittant cætera; immisericordes, impii, pacis inimici, erga tantum Pontificem, contumeliosi sint, qui tam æqua, tam sancta pacta dissolvant.

Denique Græci totaque Orientalis Ecclesiæ hâc lege pacem orant: *Non posse unionem fieri nisi in synodo universali, in qua Occidentalis Orientalisque*

Conc. Bas.
Sess. XXIV.
n. 11. Tom.
XII. pag.
56. vid.

Orat. Dog. Bess. Sess. XXV. Con. Flor. cap. I. Tom. XIII. pag. 474. & seq.

*Ecclesia conveniant : Ecclesiam in unum congregatam de rebus dubiis judicare : communi consensu sententiam ferre : communiter hac agi , & qua communia sunt communi consensu terminari : plurimorum sententiam prævalere : sanctam Ecclesiam in sacris dogmatibus nullo modo posse errare , communi quidem ac synodicâ consideratione utentem. Neque hæc fingimus , sed in ipso Concilio Florentino verè gesta atque à Græcis unanimi consensu proposita referimus. Quid ergò agetis ? An pacifica postulata repellitis ? Adeòque in unum Papam vim summam conferetis , ut Patrum sententiam pro arbitrio probare aut improbare possit ? Eugenio IV. obsistetis , cui Græcorum postulata tam æqua , tam proba visa sunt , ut ad eos talia ipse loqueretur : *Conveniunt simul fiatque Synodus : conficiat sacrum Sacerdos : iusjurandum demus Latini pariter & Græci : profertur liberè veritas per sacramentum , & quod pluribus videbitur , hoc amplectamur & nos & vos.**

Conc. Flor.
Sess. XXV.
pag. 387.

Id , inquires , fecit Eugenius , quia voluit , nullâ necessitate. Respondemus : imò fecit quia Græci tanquam necessarium postulabant , ut vidimus.

Eâ ratione victi forsitan respondebunt valere ista quidem , sed ubi collectâ est Synodus generalis. Instamus : ergò , jam collectâ Synodo , Papam ipsum in Synodi potestate esse recognoscent , & præcipuâ suæ opinionis parte decedent : tum ; satis demonstravimus , communi Græcorum Latinorumque sententiâ haud minùs valere diffusæ Ecclesiæ , quàm adunatæ autoritatem. Denique an urgebunt tanquam fide Catholicâ certum , ut Pontificia decreta sola per sese , nullâ consensionis necessitate valeant ? Atqui hoc est ipsissimum de quo inter Catholicos controversitur : quod proindè Perronio aliisque testibus , *ad eam fidem qua ab omnibus exigatur non valeat assurgere.* Id Perronius aliique & ipse Innocentius XI. post Florentina , post Lateranensia , post Tridentina decreta comprobarunt. Ab his ergò Decretis Parisiensium sententia integra intactaque est. Quamobrem jacent omninò adversùs illam sententiam privatorum novitiæ censuræ , nullo authentico Decreto fultæ , & confidenter diciamus , eâ professione venientes , non nisi iniquissimè repelli posse à Catholicis quibuscumque & cujuscumque gentis.

Suprà n.
XCII. vid.
Walemb. &
Grats. locis
cit.

X C V I I.

*Adversariorum ultima responsio : ex hac argumentum
& conclusio operis.*

V I D E O tamen censores nostros id suffugium ultimum quæsituros ; nempe à Perronio , & ab aliis haud immeritò prætermisâ ea quæ ipsi postulant , quòd fide licèt vera sint , nondùm tamen Ecclesiasticâ definitione satis declarata esse constiterit. Agant ut volunt ; at in majores turbas se ipsi conjiciunt. Quid enim vetuit , si tam clara res est , si tam apertè revelata quam volunt , quid inquam , vetuit , quò minùs in certos articulos Catholicâ definitione referrentur ? Aut quid Ecclesiæ proderit illa in quâ summam fidei collocant Pontificis ex cathedrâ definiendis dubia , nec dùm à totâ Ecclesiâ asserata autoritas ? Certè in Ecclesiæ Catholicæ septimo decimo sæculo vivimus ,

nec dùm de illâ infallibilitate inter orthodoxos pioſque conſtitit : atque ut Conſtantiensẽm ac Baſileenſem Synodos omittamus, viri ſancti doctique ei reſtiterunt. Et quidem adverſus illos privati multi multa inſclamarunt & incautas cenſuras profuderunt, Eccleſia Catholica ac Roma ipſa nihil egit, quo noſtri vel leviter notarentur ; trecentique anni ſunt, ex quo de illâ controverſiâ innoxie diſputatur. An Eccleſia ut tuta tranquillaque eſſet noſtram ætatem, ac propè jam elapſum ſeptimum decimum ſæculum expectabat ? Ergò neceſſe eſt ut piorum animorum quietem tutiſſimam in ipſo Eccleſiæ Catholicae conſenſu collochemus. Neque enim fieri poteſt ut in Romani Pontificis dubiâ infallibilitate penitè acquieſcant. Neque in eâ acquievit qui eam pro viribus aſſeruit Duvallius ; ſed eò quòd Pontificia infallibilitas de fide non ſit, eam ob rem ultimam fidei certitudinem in Eccleſiæ acceptatione conſtituit. Quin dubia illa infallibilitas, nec infallibilitas quidem eſt à Chriſto conceſſa, qui, ſi eam conceſſiſſet, Eccleſiæ quoque ſuæ jam indè ab initio revelaturus eſſet, ne in dubio relicta, nec ſatis revelata, nec perſpicuâ traditione fundata, eſſet inutilis.

Quid igitur, amabo, ad non neceſſaria, nec unquam perſpicuè, quod & ipſi teſtantur, definita, tantis clamoribus miniſque nos adigunt ; ac modeſtè reſucantes, neque quemquam condemnantes, majorumque ſcita innoxie ſecutos diris devovent, & inſuper, ſi Deo placet, *aulicos* vocant, *apud quos omnia per adulationem ac metum peragantur* ? Quasi non liceat nobis adulationes alias, ſpes alias, metusque alios, denique auliciſmos memorare ; ſed hæc procul à nobis ſint. Omnia enim ab omnibus optimo animo geſta eſſe confidimus, gratulamurque Eccleſiæ, quòd per occaſionem diſſidii noſtri, viros præcellentiſſimos in altiſſimâ ſanctæ civitatis parte (*b*) collocavit, ut toti præluceant ; ſatisque magnos & illuſtres putamus, quibus ingenuè & candidè veritatem tueri liceat. Hæc ergò omnia inter nos pacificè & Chriſtiane Episcopali charitate tranſigantur, certemusque tantum utri validioribus, purioribus, lucidioribus argumentis Romani Primatus ac ſedis Apoſtolicæ autoritatem majeſtatemque vindicent.

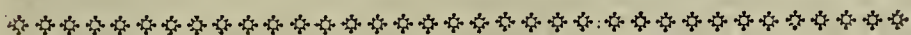
(*b*) *In altiſſimâ... parte &c.*] Jam dictum eſt Daguirreum & Sfondratum, editis ſuis adverſus Declarationem libris, purpuram Romanam adeptos fuiſſe. Adi noſt. præfat.





DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI

DE
ECCLESIASTICA POTESTATE:



P A R S P R I M A,

Quâ de Imperii in temporalibus supremâ potestate differitur.

L I B E R P R I M U S. S E C T I O P R I M A.

Ex statu quæstionis, reique novitate, deponendorum Regum directa & indirecta potestas confutatur ad caput primum Gallicanæ Declarationis.

C A P U T P R I M U M.

Refertur caput I. Gallicanæ Declarationis.



PRIMUM: Beato PETRO ejusque successoribus Christi Vicariis, ipsique Ecclesiæ, rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino: *Regnum meum non est de hoc mundo, & iterum: Reddite ergò quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo*; ac proinde stare Apostolicum illud: *Omnes anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim*

Tomus I.

M

Joan. xviii.
36.
Luc xx. 25.
Rom. xiiij.
1. & 2.

potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Reges ergò & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subijci, neque autoritate clavium Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacramento solvi posse, eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minùs Ecclesiæ quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis consonam omni modo retinendam.

C A P U T II.

Contrarium articulum ponunt adversarii. Status quæstionis: ex hoc intolerabilia incommoda; neque magis tolerabilior indirecta quàm directa potestas, cum solis verbis differant: huic primo capiti Declarationis Gallicanæ, contrariam declarationem totidem verbis opponit. Autor anonymus doctrinæ Lovaniensium, quem alii adversarii sequuntur, & indirectam potestatem asserunt: quæ sententia quàm falsa sit, statim intelliget, qui vel statum quæstionis adverterit.

SCIENDUM ergò primum est extitisse quosdam qui docerent Romanum Pontificem Christi Regis vicarium, directè, & jure divino Regem Regum esse, ac totius orbis Dominum. Quare exortâ Pontificiâ dignitate, statim regna atque Imperia omnia in ejus Imperium concessisse, Reges omnes nonnisi Papæ vicarios esse; gladium temporalis æquè ac spiritualis potestatis propriè ejus esse, vicariâ licèt manu exerendum, atque ita in Pontificem omne translatum esse dominium, ut Principes etiam infideles deturbare solio, eorumque regna, jure suo donare possit quibuscumque voluerit fidelium.

Bellar. de
Rom. Pont.
lib. v. cap. i.

Hanc sententiam iisdem ferè verbis refert Bellarminus, quod quidem à Nicolao Dubois observari velim. Fingit enim se incidisse in quemdam, qui ista contendèret fedi Apostolicæ tribui à nonnullis, sequè continuè exarsisse: *Quis, enim inquit, Catholicus scriptor ista sanctæ sedi asseruit? nomina unum, stringam calamum.* Qui profectò si vel Bellarminum legisset, nominatos ab eo invenisset, non unum, sed multos in quos calamum stringeret, ac si piguisset legere Bellarminum, vel saltem legeret à se laudatum *illustrissimi D. Nicolai Cevoli ex Marchionibus de Sarreto antigraphum*, in quo invenisset malè à Bellarmino esse dictum: *Pontificem ut Pontificem non habere directè & immediatè ullam temporalem potestatem, sed tantum indirectè: imò esse penitus de fide tenendum summum Pontificem Romanum jure divino habere plenissimam potestatem in universum orbem terrarum, tum in rebus Ecclesiasticis, tum in Politicis, & temporalibus; & sic posse directè, ut Pontificem, quibuscumque Principibus imperare.* Sic directam potestatem non tantum asserit, sed etiam de fide tenendam esse dicit. Neque tamen miror D. Dubois ejus sententiæ absurditate commotum facilè adductum esse ut crederet, ne unum quidem autorem esse potuisse qui talia tueretur.

Consult.
Theol. Jur.
id. iv. p. 23.

Antigr. p.
31.

Ac reverà certum est à Bellarmino & aliis eam sententiam non modò rejectam fuisse, sed etiam validissimè confutatam. Non enim Christus aut hæreditario jure, aut datà à Deo potestate, aut alio ullo modo Rex temporalis fuit, qui Regiam potestatem ad vicarios suos transmitteret. Quo admissio sequeretur id, quod est absurdissimum, Papam in orbe terrarum ipso jure divino solum esse Regem, ac supremum Dominum temporalem, Episcopos etiam ubique terrarum suarum civitatum esse Dominos, Pontifici quidem subditos, sed omnibus aliis imperantes, ac Reges, non jam Reges, sed Romani Pontificis esse vicarios: quæ portenta doctrinæ in hominum animos incidisse, planè obstupefcimus.

Hanc ergò sententiam de directâ Romani Pontificis in temporalia potestate Bellarminus, aliique passim rejiciunt: interim indirectæ potestatis nomine, ea in Romanum Pontificem conferunt, quæ non minorem ipsi potestatem attribuant. Sic enim ipse Bellarminus ac Lovanienses ab Anonymo relati, aliique adversarii de potestate indirectâ statuunt.

Primùm: temporalia omnia ad spiritualia referri, ut ad finem, iisque per sese subordinata esse; tum: ita *subordinari facultates, ut subordinantur fines*; atque idèd qui fini præsit, eum etiam præesse mediis, adèdque posse & imperare omnia, quæ fini adipiscendo necessaria videantur, & ea amovere quæ impedimento sint: *Quare omnem secularem potestatem catenus in temporalibus esse Papæ subjectam, quatenus abusus, aut negligentia Christianorum Regum circa temporalia nata sunt impedire finem spirituales, in quem Papa habet universam Ecclesiam dirigere.* Quam Papæ potestatem idèd indirectam vocant, quòd non se extendat directè ad temporalia, sed indirectè, quatenus ex temporalibus spiritualia promoventur vel impediuntur.

Hæc autem valere volunt, *quando utraque potestas Civilis, ac Spirituales pars est ejusdem Reipublicæ Christianæ*; tunc enim spirituales potestatem præesse civili ut *spiritum carni*. Quibus positis hæc docent consequi: Reges ac Principes Christianos posse ab Ecclesiasticâ potestate, maximè à Pontificiâ, in quâ est apex hujus potestatis, privari Regno ac deponi, non modò propter hæresim & apostasiam à fide, verùm etiam quocumque scelere Ecclesiæ ac salutis animarum noceant.

Quod alio quoque modo efficere se posse putant: quippe quòd Ecclesia excommunicare possit & anathematizare propter quodlibet scelus, omnem Christianum incorrigibilem; quo jure comprehendi etiam Reges: *Eandem enim esse justitiæ formulam, secundum Evangelium, quâ Rex & miles censentur.* Factâ autem excommunicatione, ipso ejus effectu omnes Christianos Principes, omni potestate exutos esse, cum quibus videlicet nec liceat colloqui, neque quidquam habere commune. Quod quidem argumentum maximè urget D. Nicolaus Dubois; autor etiam Anonymus doctrinæ Lovaniensium laudat Lupum dicentem: *Septimi Gregorii tempore vixisse regulam, quâ Regem anno integro in Papali excommunicatione sordescens exuebat omni jure regni.* Quare ex eorum sententiâ Reges non modò hæresis, sed etiam cujuscumque sceleris causâ deponi posse constat.

Hinc nempe factum est, ut Gregorius VII. (quo autore ista omnia, nullo antea exemplo, prodierunt) mulctaret Imperio Henricum & Rodolphum

Bell. loc. cit. cap. vij. Doct. Lov. art. iij. pag. 82.

Bell. ibid.

ibid. cap. vij. vij.

Doct. Lovan p. 82. Consultat. iv. & viij. p. 28. 41. & seq.

Greg. VII. lib. iv. epist. xxij. xxiv.

de Imperio contententes, si suum iudicium detrectarent, suisque Legatis viam intercluderent; Philippo verò I. Francorum Regi depositionis pœnam intentaret, non modò Simonix causâ, quæ pro hæresi in jure habetur, sed etiam propter adulteria, & rapinas; maximè verò quòd *mercatoribus infinitam pecuniam abstulerit*; neque his contentus docuit (quàm justè alibi videbimus) autore Gregorio Magno, Reges ipsos dignitate cadere, qui vel *unius Xenodochii privilegium violassent*; quem locum sancti Gregorii Magni omnes adversarii pro Achille habent; adèd nullum flagitium esse putant propter quod potestas Regia depositioni non sit obnoxia.

Quin etiam, quod majus est, asserunt Reges Christianos, nullo commissò scelere propter quod excommunicentur, à Papâ deponi posse, si salutis animarum & Ecclesiæ utilitati conducere videatur: Pontificem enim posse omnia quæ in eum finem conferant; laudantque Gregorium VII. dicentem à Zachariâ deponi potuisse Regem Francorum, Childericum scilicèt, *non tam pro suis iniquitatibus, quàm pro eo quod tanta potestati non erat utilis*; & Glossa quidem in Caput: *Alius* ex hoc Gregorii VII. loco depromptum ad verbum *inutilis*, ineptè & imperitè dixit: *Non intelligas INUTILIS, id est insufficientis, tunc enim debuisset ei dari coadjutor, sed dissolutus erat cum mulieribus & effeminatus* Non tamen id Historici produnt: nullius enim sceleris accusatus, nedum convictus fuit; eratque *inutilis*, non tam fœcundiâ suâ aut culpâ, quàm quòd Majores-domus, ac Pipinus Regiam potestatem occupassent; neque saltem est admonitus, ut à fœcundiâ resipisceret, viginti circiter annorum adolescens, sed statim potestate exutus, detrususque est in Monasterium, quod Pontifici licuisse Bellarminus & alii tradunt.

Item Irenen Augustam, fide præcellentem, quippe quæ Oriente toto inveteratam Iconoclastarum hæresim contrivisset, omnibusque modis faveret Ecclesiæ, neque excommunicatam, neque ullius sceleris postulatam, aiunt tamen à Leone III. eo tantùm nomine Occidentis Imperio esse mulctatam, quòd id Ecclesiæ necessitas postularet; eâ enim causâ justè ademptum ei esse, atque in Carolum Magnum translatum Imperium Bellarminus docet.

Neque enim tantùm privari indignos, aut ad Ecclesiasticam utilitatem minùs idoneos Principes autoritate Pontificiâ, sed alios etiam substitui posse contendunt, quo jure à Zachariâ Pipinum Childerico, à Leone III. Irenæ Carolum esse substitutos volunt: omninò enim *Rempublicam spirituales posse imperare temporali Reipublica sibi subiecta, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.*

Et quanquam Bellarminus videtur id juris tribuere Ecclesiasticæ potestati in Christianos tantùm Principes, qui suscepto baptismo Ecclesiæ sint subiecti; tamen dogmatum consecutio postulabat ut Ecclesia fini spirituali intenta, etiam infideles ac Paganos Principes ei fini adversantes pari jure amoveret. Etsi enim Ecclesia, teste Apostolo, in eos qui extra sunt nullo jure pollet, tamen Bellarmini decreta postulabant, ne Ecclesiæ negaretur potestas tuendi suos, eosque ab Infidelium jugo liberandi. Quare apertè asserit: *Non licere Christianis tolerare Regem infidelem aut hæreticum, si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim aut infidelitatem*; atque addit: *Quod*

Id. ibid.
lib. vij. ep.
xxv.

Id. ibid.
lib. ij. epist.
v. & xvij.

Id. ibid.
lib. iv. epist.
ij. & xxiv.
& l. b. vij.
ep. ij.

Id. libr.
vij. ep. xxi.
Bell. lib. v.
de R. P. cap.
v j. Doctr.
Lovan. art.
ij. & alii
pass.

Caus. xv.
q. vj. cap.
ij.

Bellar. de
R. P. lib. v.
cap. vj. vij.
id. de trans.
Imp. lib. j.
cap. xij.
Bell. ibid.
cap. xij.

1. Cor. v.
12. 13.

Bell. ibid.

si Christiani olim non deposuerunt Neronem, & Diocletianum & Julianum Apostatam ac Valentem Arianum & similes, id fuit, quia decrant vires temporales Christianis, ut Martyrum illa invicta constantia totiesque laudata à priscis Christianis, illa in Imperatores etiam persecutores inconcussa fides, non jam obedientiæ, sed imbecillitati deputetur.

Et quidem Bellarminus ita sententiam temperavit suam, ut nolit infideles deponi posse, nisi populum conentur avertere à fide, quam conditionem addi à se profitetur, propter eos Principes infideles qui dominium habuerunt supra populum, antequàm converterentur ad fidem. At alii contendunt eos æquè privari posse, etiamsi non conentur fideles à fide avertere, propterea quòd satis exemplo noceant.

Imò Adrianus IV. datis ad Henricum II. Angliæ Regem literis Apostolicis, nullâ persecutionis, aut cujuscumque conatûs ad fidem evertendam factâ mentione, generatim hoc edixit: *Sanè omnes insulas, quibus sol justitiæ Christus illuxit, & quæ documenta fidei Christiana susceperunt, ad jus Sancti Petri & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quod tua etiam nobilitas recognoscit) non est dubium pertinere.* Quo jure Henrico Regi, *salvâ Beato Petro de singulis domibus unius denarii annuâ pensione*, concedit insulam Hiberniam, quam idem Rex, *ad subdendum populum legibus Christianis, & vitiorum inde plantaria extirpanda, intrare se velle* significaverat.

Ratio non fuit ut Insulæ alio jure, quàm cætera Regna, ac Provinciæ habeantur. Quare Nicolaus V. Calistus III. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Regibus Christianis ea quæ postulaverant, infidelium Principum Regna, concedunt; quæ quidem non alio jure valere possint, quàm quod temporalia spiritualibus serviant.

Quæ cum ita sint, non video cur tantoperè abhorreant à directâ potestate Pontifici tribuendâ. Indirectæ enim potestatis nomine idem juris continetur, ut nempè Pontifices de omnibus Regnis, siye Christianorum, siye Infidelium suo jure decernant; cum è re Ecclesiæ esse judicaverint.

Quin etiam indirectæ potestatis jure, id posse contendunt, non tantùm ut læsam fidem Catholicam, ac læsa juramenta, sed etiam quæcumque sint publicè commissa peccata ad suam cognitionem revocent, ac Principes, eâ causâ suis decretis parere recusantes, ut inobedientiæ, atque adeò idololatriæ reos amoveant. Quo loco illud Samuelis commemorant dictum: *Quasi enim peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Atque ex eo Samuelis dicto Gregorius VII. Regibus sibi repugnantibus passim non tantùm anathematis, sed etiam depositionis pœnam intentat; ut profectò necesse sit, etiam avaritiæ causâ deponi posse eos; cum, teste Apostolo, avaritia sit *Idolorum servitus.*

Hoc jure Pontifices de bello etiam, de pace, de tributis, de administrandâ justitiâ, denique de omni regimine, supremo judicio, sub depositionis pœnâ judicare possent, cum in omni ejusmodi regiminis parte, officium suum Principes non sine peccato eoque gravissimo prætermittant.

Quin etiam Bellarminus docet, *Papam posse condere legem civilem, si sit necessaria ad salutem animarum, & tamen Reges non velint eam condere; & abrogare, si alia sit noxia saluti animarum, & tamen Reges non velint eam abrogare.*

Ibid.

Adr. IV.
ep. j. Tom.
Conc. x. p.
1143.
Matt. Par.
in Henr. II.
an. 1156.

OdorRain.
an. 1484. n.
82. anfo
1493. n. 18.
19.

1. Reg. xv.
23. Gregor.
VII. lib. iv.
epist. xxij.
xxiv.

Ephes. v. 5.

Bellar. de
R. P. lib. v.
cap. vi.

Ibid. cap.
vj. vij.

Quid autem conveniat salutis animarum, in potestatis Ecclesiasticæ judicio est positum, cum de fine cui præest, una judicare possit, eaque sit subordinatio spiritualis ac civilis potestatis, ut illa imperare, hæc obsequi debeat: quæ profectò vel nulla sunt, ac tollenda omninò est illa, quam urgent indirecta potestas, vel omninò fatendum Reges solo nomine supremos esse, atque omnia in Pontificum potestate esse, neque minùs Reges quàm Episcopus esse hujus potentia subordinatos.

Turrecr.
Summ. de
Eccl. lib. ij.
cap. cxij. p.
265.

Ait quidem Turrecremata id esse discriminis, quòd *Papa possit deponere Principem laicum, & Prælatum Ecclesiasticum, non tamen equaliter, quia Principem laicum non possit deponere sine justâ causâ, & rationabili, alioquin privando nihil agit sed in Prælatis Ecclesia secus est; quia non sunt Domini, sed procuratores, & superior administrator potest instituire & destituere inferiores administratores, & tenet quidquid facit . . . licet ipse peccet.* Quæ ut imperitè ac falsò de Episcopis, ita inutiliter decernit de Regibus, cum causâ æquitas in Pontificis judicio sit posita, certumque remaneat ex illâ doctrinâ deponi posse Reges, quoties Pontifex Ecclesiæ id expedire judicaverit.

Quare bonum illud, quo supremæ potestates in temporalibus nulli nisi Deo obnoxia vivunt, indirectâ potestate omninò tollitur: quod tamen bonum tale est, ut eo sublato nulla sit pax; multoque sit præstabilius, pessimos etiam Principes tolerare, quàm subdendo eos alteri potestati in temporalibus, legitimum Imperium in anarchiam vertere.

Valentia
Tom. iij.
disp. j. qu.
xij. punct.
ij. p. 458.
& seq.

Cæterum quod asseritur de Principibus deponendis propter bonum animarum, idem longè magis in privatos valet: meritòque Gregorius de Valentia, positus semel de indirectâ potestate decretis, eodem jure cives omni dominio privari posse dicit. Addunt etiam decimas, ac tributa imperari ab Ecclesiasticâ potestate, quando rei Ecclesiasticæ utile sit: quæ quidem si valeant, nihil jam prohibet, quominùs Pontifex verè ut Rex Regum agnoscere debeat.

Quòd si cogitemus hujus doctrinæ autores, quàm summum Pontificem extollant, quàmque ab omni potestate etiam Concilii absolvant; tum verò intelligemus, quale sit illud Imperium quod universum orbem, in temporalibus æque ac in spiritualibus, complectatur, & de omnibus Imperiis atque negotiis summâ & indeclinabili autoritate decernat.

Jam si respondeant supremo eo, per indirectam potestatem, giudice constituto, tamen revocari posse in dubium in particularibus factis judicii æquitatem; nihilo seciùs Imperia fluctuabunt, & quæ turbæ futuræ sint nemo non videt; cum ubi Regia nutat autoritas, extremum periculum, ipsumque, quo nihil exitiosius, anarchiæ malum, Reipublicæ imminet, aut potiùs adsit.



CAPUT III.

Horrenda atque ipsis adversariis detestanda necessario consequuntur ; à quibusdam admittuntur ; nec nisi extirpatà radice rescantur :
HENRICI Borbonii Condæi Principis oratio ad LUDOVICUM XIII.

HORRET animus referre cætera quæ deindè consequantur. Hæc tamen exponere necesse habuit Ludovico XIII. augustæ memoriæ Christianissimo Regi, Ludovici Magni parenti, Henricus Borbonius Condæus, primus Regii sanguinis Princeps.

Is enim, cùm in solenni Ordinum Regni conventu anno 1615. de hâc quæstione magnis studiis ageretur, in ipso Regio Concilio, ac Rege præsentente ita peroravit: *Haudquaquam est dubium, Rex, quin Papæ, ut supremo pastori à Christo constituto, tua Majestas eodem jure subsit, quo cæteri fideles etiam infima sortis, ita ut eâ potestate abscindi ab Ecclesiæ membris, & excommunicari possis, siquidem id tua peccata mereantur: quâ quidem excommunicatione anima Satana tradita, tu Rex, Ecclesiæ communionem pulsus, Sacramentorum extorris, omni etiam Ecclesiæ limine arceare. Cæterum quod attinget ad temporalia, tibi haud secus à subditis populis obedientia ac tributa deberentur, Christo, & Apostolis verbo & exemplo præeuntibus. Qui contrariam tuerentur sententiam, quamvis inimici Regiæ potestatis, non tamen eò usque acti sunt in rabiem, ut Reges cædi posse dicerent. At si rem penitus introspiciamus, facile intelligemus, nec tuam sacrosanctam personam à cæde tutam esse. Fac enim admonitum, excommunicatum, depositum esse te, jam Ludovicum XIII. quandiu Rex erat, non potuisse cædi certum; at postquam exrex factus est, alio legitimo Rege constituto, si spretâ Papæ spirituali, & novi Regis temporalis potestate pro Rege se gerat, invasor profectò, & ut talis, reus, nec addictus, & ut publicus hostis à quocumque cadendus.*

Hæc in Regio confessu pro sui officii ac generis dignitate, primus Regii sanguinis Princeps, pari in sedem Apostolicam, ac Regiam majestatem observantiâ dixit. Constat enim apud omnes, eum, & sedis Apostolicæ studiosissimum fuisse, neque tantum animi perspicaciâ, verùm etiam doctrinâ commendatissimum. Quod autem Perronius Cardinalis respondebat, Reges etiam depositos à cæde esse tutos, *quâdam habitudine ad Regiam dignitatem, quippè quam emendati recuperare possent; pace tanti viri merum erat ludibrium.* Fac enim ut ille depositus bella moveat, urbesque ac provincias magno Reipublicæ discrimine sollicitet, satis profectò constat à legitimo Rege quid privatus pati possit, quid perduellis debeat, nec enim efficere potest *habitus* illa, ut non potior sit unius perduellis salute totius Reipublicæ salus, neque res obscura erat. Quanquam enim Perronius ab indirectæ potestatis defensoribus nefariæ cædis invidiam omni arte amovebat, non tamen ita cæteri sentiebant. Gregorius enim de Valentia ponit hanc

Mercur.
Franc. tom.
iiij. an. 1615.
p. 331. &
109.

Du Perr.
Harang. au
Tiers-Etat.
œuv. diver.
pag. 639.

Valentia
loc. jam cit.

assertionem 2^{am}. *Posse aliquem Pontificis auctoritate atque sententiâ dominio ac prelatione privari propter apostasiam, quam deinde probat his verbis: Probatur 1^o. & quidem irrefragabiliter, iisdem argumentis quibus questione precedenti probavimus posse hæreticos, & apostatas à fide privari etiam vitâ, per Ecclesie auctoritatem; nam si vitâ possunt privari, multò magis aliis bonis, atque adeò prelatione in alios. Addit 2^{am} probationem ex Scripturâ loco, quo Athalia, quæ rerum in Judæâ potiebatur, jussu Pontificis Joiadæ, Regno & vitâ expoliata sit, non solum quia tyrannicè occupaverat Regnum, sed ut apostasia ejus coerceretur.*

Bellar. de
R. P. lib. v.
cap. viij. p.
893.

Vid. Bec.
cont. Angl.

Quod quidem argumentum eodem modo ipse Bellarminus urget: quàm falsò, & quàm repugante Scripturâ, non est hîc dicendi locus. Becanus verò, hos secutus, libro, cui est titulus: *Controversia Anglicana*, (a) anno 1612. Moguntiæ edito, rem apertiùs explicat his verbis: *Joiada Pontifex priùs privavit Athalian Regno, deindè vitâ. Itaque illam privavit Regno, ut Reginam, & publicam personam; privavit autem vitâ ut privatam personam; ac postea: Ex eodem sic ergò argumentor: quidquid potestatis ac jurisdictionis permissum fuit Pontifici in veteri Testamento, hoc etiam in novo permissum est.*

Rectè ille quidem, si concedamus id unde ista manant, deponi posse Reges. Neque enim Regi dignitate privato quidquam est reliquum, quo se à justo supplicio tueatur, si Regem suum, optimo jure constitutum, rebellis, factiosus & Majestatis reus bello adoriatur, ac pro Rege se gerens scindat Imperium; cùm autem viderimus tot afferri causas cur Reges deponi possint, neque tantùm hæresim aut apostasiam, sed etiam alia scelera; imò nullo scelere, solam necessitatem Ecclesiasticam. Quæ quidem si fateamur Pontificibus dari, satis intelligimus quàm vario in discrimine, non modò Regum auctoritas, sed etiam vita versetur. Et eam quidem doctrinam horruerunt omnes, Sedesque Apostolica imprimis detestata est, ac Becani librum Paulus V. eodem anno 1612. sub poenâ anathematis prohibuit; quòd nonnulla falsa, temeraria, scandalosa, & seditiosa respectivè in eo reperta essent.

Hoc decreto nostri, Nuntiis Apostolicis id postulantibus, à Rege prohibiti sunt, ne parricidalem doctrinam suis notis configerent, quòd jam à summo Pontifice improbata, proscripta, & damnata esset. Cùm verò impiam omnibusque diris devovendam sententiam detestati sint Romani Pontifices, oramus & supplicamus, ut indirectam potestatem ex quâ hæc infanda profluunt, rejiciant, vel saltem à nobis rejici sinant.

(a) *Controversia Anglicana*] Defendit eo libro Bellarminum Martinus Becanus Jesuita, adversùs Jacobum I. Angliæ Regem, qui, edito opusculo cum hâc inscriptione: *tortura Torti*, conatus erat ea refellere, quæ Bellarminus, sub Torti Capellani sui nomine, nuper scripserat, contra apologiam illius juramenti fidelitatis, quo Angli Catholici adigebantur,



CAPUT IV.

*Sententia Gallorum ; ex Censurâ SANCTARELLI, quæ
integra refertur.*

JAM ut ostendamus de totâ eâ doctrinâ, quæ sententia Gallorum sit, non pigebit exscribere latam à Facultate nostrâ Censuram, in librum ANTONII SANCTARELLI 4. Aprilis 1626. sic autem habet.

CENSURA SANCTARELLI.

» SI quis in nos fines sæculorum devenisse, ut loquitur Gentium Apof-
» tolus, fortè dubitet, postrema hæc tempora tantisper expendat, eaque
» cum prioribus componat. Is facilè deprehendet humani generis hostem,
» in utrâque politiâ & Ecclesiasticâ & Civili, nihil intentatum reliquisse,
» quominus utramque non tam labefactare, quàm omnino pessumdare vi-
» deretur. Ecclesiam Christi sponsam, quâ stylo quâ ferro conficere conati
» sunt impii illi, qui *posuerunt in Cælum os suum*: politiam illam civilem aliâ
» viâ aggressi dementati homines. Cùm enim potestatem sæculi non sine
» causâ gladium portare viderent, libris nefandis, quasi per clanculares in-
» sidias, è medio tollendam existimârunt. Hos S. Judas epistolâ canonicâ,
» non aliâ notâ nobis dignoscendos proponit, quàm quia *dominationem con-*
» *temnant & Majestatem blasphemant*. Atque utinam de solo contemptu &
» maledicâ oratione ageretur! Quin male feriat scriptores id genus, po-
» testatis cujusdam in Ecclesiâ temporalis prætextu, Reges arbitrio & nutu
» Ecclesiastico, levissimis etiam de causis ac planè ridiculis, de folio detur-
» bandos, aliosque vel annuos, vel etiam diarios, si ita libuerit, substituen-
» dos contendunt. Quod cùm in universæ civilis politiæ ac potissimum Gal-
» licæ Monarchiæ, sub Christianissimo, clementissimo & justissimo Rege
» nostro Ludovico XIII. perniciem, everisionemque, meditatum confec-
» tumque videret Facultas Theologica Parisiensis, ut Majorum vestigiis in-
» hærendo, suum erga pientissimum Regem nostrum, istudque præsertim
» Christianissimum Regnum, animum studiumque declararet, bonorumque
» omnium votis satisfaceret, præ cæteris nuperum librum *Antonii Sancta-*
» *relli Jesuitæ, de heresi, schismate, apostasia &c.* à quibusdam selectis Docto-
» ribus examinandum censuit, in Congregatione generali extraordinariâ,
» decimâ sextâ Martii immediatè præcedentis habitâ. Sed quoniam multa in
» eo pertractantur, quæ ad rem quâ de potissimum agitur, minimè specta-
» rent, duo dumtaxat capita 30. & 31. Tractatûs *de heresi* excutienda se-
» legit.

1. Cor. x.

Pl. lxxij.

9. Rom. xiiij.

4. Jud. epist.
can. 8.

Itaque anno Domini 1626. die primâ Aprilis, post missam de S. Spiritu,
» habitis solenni more usitatis Comitii in aulâ collegii Sorbonæ, audita est

» relatio Magistrorum ab eâdem Facultate selectorum, qui exposuerunt in
 » duobus illis capitibus istas propositiones contineri: « *Summum Pontificem*
posse pœnis temporalibus punire Reges & Principes, eosque deponere & suis regnis
privare ob crimen hæresis; eorumque subditos ab illorum obedientiâ liberare,
eamque semper in Ecclesiâ fuisse consuetudinem; & propter alias causas, ut,
pro delictis: si expedit: si Principes sint negligentes: propter insufficientiam &
inutilitatem suarum personarum. Item, Pontificem jus & potestatem in spiritua-
lia simul & omnia temporalia; & in eo esse de jure divino utramque potesta-
tem, spiritualem & temporalem: credendum esse, Ecclesia summoque ejus pas-
tori concessam esse facultatem puniendi pœnis temporalibus Principes transgres-
sores legum divinarum & humanarum, præsertim si crimen fuerit hæresis. Di-
xerunt etiam eundem Sanctarellum afferere, Apostolos fuisse subiectos Prin-
cipibus secularibus de factis, non de jure; quin etiam statim atque constituta est
Pontificia Majestas, cœpisse omnes Principes esse illi subiectos. Denique retu-
lerunt eum explicare verba Christi: QUODCUMQUE LIGAVERIS SUPER TER-
RAM &c. non tantum de potestate spirituali, sed etiam de temporalis. » Ipsum-
 » que Sancto Paulo imponere, verba illius, detractâ negatione, immutando,
 » & multis autoribus ab ipso citatis. Alia etiam multa similia retulerunt,
 » quæ sibi videbantur gravi Facultatis animadversione & censurâ dignissima.
 » Re itaque in deliberationem à Decano adductâ, auditis omnium & singu-
 » lorum Magistrorum maturis deliberationibus, Facultas improbavit & dam-
 » navit doctrinam his propositionibus & horum capitum corollariis conten-
 » tam, tanquam novam, falsam, erroneam, Verbo Dei contrariam, Ponti-
 » ficæ dignitati odium conciliantem, schismati occasionem præbentem, fu-
 » premæ Regum autoritati à Deo solo dependenti derogantem, Principum
 » infidelium & hæreticorum conversionem impediendam, pacis publicæ per-
 » turbativam, Regnorum, Statuum Rerumque publicarum everfivam, sub-
 » ditos ab obedientiâ & subiectione avocantem, & ad factiones, rebelliones,
 » seditiones & Principum parricidia excitantem. Datum in Sorbonâ die 4.
 » Aprilis 1626.

CAPUT V.

Quædam in Sanctarelli doctrinam, atque in censuram notæ: ar-
ticuli Facultatis toto Regno vulgati: Censura Malagule.

HIC tria considerari volumus: primum: Sanctarelli, de indirectâ po-
 testate in Regum depositione sententiam, ea omnia continere, quæ
 nos ab hujus sententiæ defensoribus doceri suprâ retulimus: tum disertè
 reprobari eam sententiam, non modo *tanquam novam, falsam, erroneam,*
Verbo Dei contrariam, sed etiam *tanquam ad factiones, rebelliones, seditio-*
nes, ac Principum parricidia excitantem, quod verum esse claruit: deniquè
 per eam censuram à sacrâ Facultate consultum, non modo *paci publicæ,* ac
 Regum majestati, verùm etiam *Pontificæ dignitati,* cùm & illi *odia concili-*
are dicitur hæc sententia, & schismati occasionem præbere.

Suis decretis hæsit sacra Facultas, dum articulos subseqentes per Dominum Harduinum de Perefixe Sorbonæ Proviforem, atque Archiepifcopum Parifienfem designatum ad Ludovicum Magnum deferendos confcripfit his verbis: primum: *Non effe doctrinam Facultatis, quòd summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Ghristianiffimi autoritatem habeat, imò Facultatem femper obtitiffie iis qui indirectam tantummodò effe illam autoritatem voluerunt.* Secundum: *Effe doctrinam Facultatis ejuſdem, quòd Rex Ghristianiffimus nulum omninò agnoſcit, nec habet in temporalibus ſuperiorem præter Deum: eam ſuam effe antiquam doctrinam, à quâ nunquam reſſura eſt.* Tertium: *Doctrinam Facultatis effe quòd ſubditi fidem & obedientiam Regi Ghristianiffimo ita debent, ut ab iis nullo prætextu diſpenſari poſſint.*

Quos articulos totâ Galliâ promulgatos magno conſenſu ubiquè fuiſſe receptos vidimus; ut dubium non ſit quin hæc ſententia, non jam Facultatis ſit, ſed totius Eccleſiæ Gallicanæ.

In append.
lib. iij. cap.
xj.

Quare digni laude ſunt Gallicani Patres, qui communem Eccleſiæ Gallicanæ ſententiam, ſuâ Declaratione firmârunt.

Et quidem in eâ Declaratione ab omni cenſurâ temperare placuit. Interim quod verba ipſa præ ſe ferunt, cum cenſurâ Sanctarelli ſummâ conveniunt, verbis licet mitioribus; Epifcopali autoritate ac moderatione dignum eſſe arbitrati, nullâ cujuſquam offenſione, *veritatis depositum cuſtodire.*

Poſteâ cùm quidam Malagula Dominicanus Italus, ſacræ Facultatis Baccalaureus, contra matris ſuæ ſoleni juramento ſuſcepta decreta, Pontificiam in temporalia poteſtatem fraudulentè affirmâſſet, vir temerarius Facultate pulſus eſt, confixaque propoſitio iuſdem notis quibus iniuſtus fuerat Sanctarellus; ac ne quis in ſimilem errorem impingeret, Sanctarelli, magnâ totius ordinis conſenſione, repetita ac promulgata cenſura fuit, ex quibus factis demonſtratur Gallorum ſententia. Plura & antiquiora ſuo loco referemus.

C A P U T V I.

*Hujus ſententiæ novitas in Sanctarello notata à ſacrâ Facultate :
Scripturæ ſilentium : autoris Anonymi qui ſcripſit de
libertatibus in Scripturæ locos gloſſæ.*

QUI Sanctarelli cenſuram accuratè legerint, facilè obſervârunt primam notam ejus iniuſtam doctrinæ, ac cæterarum omnium veluti caput, ac fontem fuiſſe, quòd ea doctrina *nova eſſet*: atque hinc ſtatim ſequi quod ſecundo loco eſt poſitum, *faſſam* eam eſſe: quòd in Eccleſiâ Catholicâ ſemper antiqua ſit veritas, prævaleatque illud à Vincentio Lirinèſi, & ab omnibus orthodoxis celebratum: *quod ubiquè, quod ſemper.* Nunc de eâ novitate aliquid delibare animus eſt.

Ac primum quidem viri Theologi mirabuntur hujus poteſtatis, quâ Regna mutantur, neque tantùm Reges, ſed etiam familiæ Regiæ, aliæ exturbentur, aliæ erigantur, unde conſequatur rerum humanarum tanta converſio; hujus, inquam, poteſtatis (cùm eam adverſarii ordinariam in Eccleſiâ ip-

Vinc. Lir.
Comm. j.
capit. iij.
Tom. vij.
Bibl. S S.
Pat. p. 250.

fiusque Ecclesiasticæ potestatis necessariam appendicem, esse velint) nullam tamen in Scripturâ vel minimam fieri mentionem; neque tantum de deponendis Regibus, verum etiam de adimendis cuique, etiam infimo, bonis temporalibus nihil usquam à Christo, nihil ab Apostolis fuisse proditum: imò verò de Regibus id unum esse præceptum; ut iis etiam impiis, veræque religioni adversantibus, ipsâ tamen religione, & conscientiâ ducti Christiani omnes, veram & sinceram obedientiam exhiberent.

Nam quod Bellarminus alique passim inculcant, tametsi Christus, & Apostoli de potestate indirectâ nihil tradiderint, tamen eam consequi ex spiritali clavium potestate quam explicuerant: id quidem suo, si Deus dederit, excutiemus loco. Interim satis admirari non possumus, hujus consecutionis, quæ tanta sit, tantisque difficultatibus obnoxia, tam altum ubique esse silentium, neque usquam commonitos esse, aut pastores Ecclesiarum, quid in temporalibus, quid in ipsos Reges possint, aut etiam Reges cæterosque fideles, quid pastoribus in eâ re debeant.

Quod autem commemorant Principes Christianos Ecclesiæ subditos per baptismum, in Ecclesiæ potestate ita esse debere, ut ad ejus imperia etiam imperare cessent, si id è re esse ipsa Ecclesia judicet; iterum admiramur arcanum illud baptismi, tot ejus ministeriis ac dotibus revelatis, nullâ Scripturæ parte fuisse proditum. Ibi sanè docemur baptizari nos subjicique Ecclesiæ, ut Regnum Cælorum consequamur, non ut terrena Imperia moderemur; quare baptizari vel non baptizari, ad Imperia quidem terrena nihil attinet.

At enim Cælorum Regno terrena Imperia servire oportet; certè: & ita quidem oportet, ut qui cœlesti Regno Reges non serviant, ab eò Regno exclusi, sempiternis suppliciis addicantur: id Scriptura clarè & sæpè. Quòd autem propterea per sacerdotale Imperium terreno mulcentur Imperio; ne semel quidem innuit.

De liber. Autor anonymus qui *de libertatibus Ecclesiæ Gallicana* scripsit, miram glossam edidit in illa Christi verba: *Data est mihi omnis potestas in Cælo & in terrâ: euntes ergò docete omnes gentes &c.* & ille quidem docet, ubi Christus ait: *Regnum meum non est de hoc mundo*, ad Pilati mentem locutum esse, ne Pilatus Christum bella gesturum, aut Regum vulgarium more imperaturum crederet: tum hæc subdit Anonymus: *At verò cum Apostolis officium imponeret docendi & baptizandi, ne dubitarent collatam cum officio plenam auctoritatem quacumque ad spirituale regimen necessaria essent præstandi, non solum in Cælo, sed & in terrâ datam sibi omnem sine exceptione potestatem asseruit.* Ex primis enim verbis, DATA EST MIHI OMNIS POTESTAS IN CÆLO, ET IN TERRA, quasi concludendo insert, EUNTES ERGO &c. quia potestas Ecclesiastica, directè, ac præcipuè circa spiritualia versatur; circa temporalia autem non nisi quatenus spiritualia requirunt. Hæc à Christo prætermisâ, ac nullibi expressâ, ejus verbis affuunt. Et Christus quidem asserit omnimodam sibi in Cælo & in terrâ concessam potestatem; tum disertè explicat, quam partem potestatis ejus assignet Apostolis, nempe ut doceant, doctrinæque consecutanea alibi expressâ præstent: quibus quidem verbis Apostoli intelligant quam ipsi ab eo qui omnia possit, habeant potestatem, At Ano-

De liber.
Eccl. Gall.
lib. iv. cap.
ij. n. 2.
Matthæus.
xxvij. 18.
19.
Joan. xvij.
36.

nymus eò inflectit, ut & ipsi quoque cum Christo possint omnia etiam in temporalibus: tanquam eum, cui Rex dixerit, ego tibi supremâ, quâ in omnibus civilibus rebus polleo, potestate impero, ut exercitus ducas, aut inter cives iudices, omnia posse oporteat, quæcumque Rex possit, non autem debeat se restringere ad ea quæ Rex imperaverit.

Ejusdem generis est, quòd in hæc Christi, Apostolique verba: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari: & omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*: id commentum assuit, ut autore Pontifice, tyrannidi se subtrahere possint, nisi aliunde mala graviora timeantur: tanquam hæc dicta sint, non ut omnimodè Respublica tuta sit, sed ut rebellandi tuta captetur occasio. Quæ quàm aliena sint ab Evangelii spiritu omittimus: cur à Christo, & Apostolis tanto studio prætermissa sint, quærimus.

Jam quòd ad illam potestatem Principes deponentem, ab excommunicandi potestate suspendunt, neque ipsi in eo sibi constant: utque hæc, & alia suo loco memoranda omittamus, iterùm atque iterùm quærimus, cur tandem existiment talem excommunicationis effectum tanto studio in Scripturâ prætermisum fuisse; quod quidem eò diligentius vulgari oportebat, quòd erat ab omni rerum humanarum usu remotius.

C A P U T V I I.

Primus Regum deponendorum autor GREGORIUS VII. undecimo exeunte sæculo: Orbis universus eà novitate commotus: explicatum obiter, quo sensu negarent, excommunicari posse Reges.

AT enim quod Scriptura silentio prætermisit de potestate indirectâ annexâ clavibus, fortè traditio explicavit. Ne id quidem: imò undecim ferè sæculis, cum tot Reges nefarii, infideles, hæretici, apostatæ, persecutores fuerint, de iis amovendis, aut de excutiendo Imperii jugo, nec cogitatum unquam fuit; ac nequidem de laicis quibusvis, per Ecclesiasticam potestatem ullâ rei suæ parte multandis.

Primus omnium quotquot extiterunt Gregorius VII. exeunte undecimo sæculo, anno scilicèt ab Incarnatione Domini 1076. (quæ nota temporis Concilio III. Romano præfixa est,) in eo Concilio de Henrico IV. Teutonum & Italiæ Rege ita pronuntiavit, *ex ipsâ ut quidem præferebat, ligandi ac solvendi potestate à D o tradita: ego Regnum contradico, absolvo subditos, ne ut Regi serviant interdico.* Cujus quidem formulæ nullum antea actis tot sæculis exemplum proferunt.

Imò cum passim legantur veteres, aut divina judicia, aut Ecclesiasticas pœnas etiam Regibus intentasse, is primus omnium hæc addebat, *Legatis quidem suis: Vos ei, si oportet, nostrâ vice resistite, & totius Regni gubernacula contradicendo, tam illum quàm omnes sibi consentientes, à participatione corporis & sanguinis Christi separate.* Aliis etiam: *Aut Rex * ipse repudiato turpi simoniaca hæresis mercimonio, idoneas personas, ad sacrum regimen promoveri permittet, aut Franci pro certo, nisi fidem Christiana-*

Anon. ib.
n. 6.
Matt. xxij.
21.
Rom. xijj.
1.

Conc. Roman. iij.
Tom. x. C6.
cil. p. 356.

Greg. VII.
lib. iv. epist.
xxij. &
xxiv.
* Philip. I.
Ibid. lib. j.
epist. xxv.

nam abjicere maluerint . . . generalis anathematis mucrone percussî, illi ulterius obtemperare recusabunt. Atque iterum aliis de causis ad Episcopos scribens: *Quod si nec hujusmodi districtione voluerit respicere, nulli clam, aut dubium esse volumus, quin modis omnibus Regnum Franciæ de ejus occupatione, adjuvante Deo, tentemus eripere.* Ostendant vel unum antea Romanum Pontificem ab obsequio legitimi Principis cujuscumque Episcopos retrahentem, aut adversus Regna legitima talia molientem. At in Galliæ Regnum suâ stabilitate valentius, minas adhibuit tantum: Germaniam nactus, civilibus diffidiis laborantem, (pridem enim Saxones in Henricum rebellaverant, magnisque se animis ac viribus sustentabant) aperte dixit; *Absolvo, interdicto Regnum, contradico.*

Ibid. lib. ij.
ep. v.

Conc. Roman. iij.
loc. cit.

Itaque id contingit quod solet rebus novis, atque inauditis; nempe ad rei novitatem obstupere omnes. Testis Otho Episcopus Frisingensis (b) XII. Sæculi autor nobilis, doctrinâ, virtutibus ac genere clarus; ad hæc Historicus candidissimus, & Gregorii VII. laudator eximius; Sedi verò Apostolicæ sic addictus, ut Romanos Pontifices, propemodum impeccabiles faceret. Is enim de Henrico deposito hæc scribit: *Cujus rei novitatem eo vehementius indignatione motum suscepit Imperium, quò nunquam ante hæc tempora hujusmodi sententiam in Principem Romanorum promulgatam noverat.*

Oth. Frif.
lib. vj. Hist.
cap. xxxij.
xxxv.

Id. de gest.
Frider. I. c.
j. p. 407.

Quin ipse etiam Otho, quantum eâ novitate moveretur, his verbis testatur: *Lego & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam invenio quemquam ante hunc, (Henricum IV.) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno privatum.*

Id. lib. vj.
Hist. cap.
xxv.
Freh. pag.
163.

Gloss. in
illud Matt.
Ne forte col.
izan.

S. Thom.
Sup. quæst.
xxij. art. v.
Sed contra.

Oth. loc.
cit.

Ibid. lib.
iv. c. xvij.

Ac ne quis existimet eum & alios fuisse nimios & aperte falsos, qui etiam de excommunicandi potestate dubitarent, diligentissimè observandum infingendumque memoriæ est, quam excommunicationem ab Imperatoribus Regibusque amovendam intelligerent. Ea quippè erat, quæ vinculum omne humanæ etiam ac civilis societatis incideret: *Quâ separentur Principes ac milites ab Imperatoris sui consortio simul, & obsequio.* Sic enim disertè exponitur in apologiâ Henrici, quæ est apud Freherum. Quo etiam sensu in Glossâ ordinariâ & apud Sanctum Thomam legitur, *quòd Princeps & multitudo non est excommunicanda.* En igitur in quo quæstionem reponerent. Reges in spiritualibus clavium potestati subjici non negabant.

Ipse Otho Frisingensis memorat Philippum ad breve tempus à Romano Episcopo inter pœnitentes collocatum, & Theodosium à Sancto Ambrosio, propter cruentam cædem, à liminibus Ecclesiæ sequestratum, ac de Theodosio scribit sic: *Hic est Theodosius, qui ab Ambrosio Ecclesiæ liminibus arcetur, quod ipse humiliter ferens, tandem à communione se abstinuit, donec lacrymis ac bonis operibus, pœnitentiâ peractâ, à præfato Pontifice reconciliaretur.* Quibus profectò docet, nisi resipisceret, ac veniam impetraret, ab omni limine Ecclesiæ in perpetuum fuisse prohibendum.

(b) *Otho Episcopus Frisingensis*] Sancti Leodulphi Marchionis Austriæ & Agnetis, filius Henrici IV. Imperatoris, filius, potentissimorumque Germaniæ Principum consanguineus, genere clarus est, pietate clarior, & mirâ morum urbanitate; atque, ut ea erant tempora, plurimâ doctrinâ. Vid. Oth. Frif. Chron.

Idem Otho de Lothario (c) Rege juniore, Lotharii Imperatoris filio in celebri negotio Thietbergæ & Waldradæ hæc habet: *Verum Lotharius post crebras admonitiones, post violatum Sacramentum, à summo Pontifice, coamunione privatur, ex quâ causâ tam ipsi quàm toti Regno critur gravissimum delictum.*

Id. lib. vj.
cap. iij. pag.
120.

Novitas ergò quâ omnes, atque ipse etiam Frisingensis Otho perculsi sunt, in eo erat, quòd excommunicationem eam Gregorius tulerit, quæ fœdere omni humanæ societatis abrupto, ad Regni privationem se extenderet. Ea est novitas ad quam Orbis obstupuit, totoque elapso sæculo, post tot scriptiones, viri docti gravesque eâ movebantur.

Quominus mirum est, ipso Gregorii & Henrici ævo, cum peracta res est, ingentes tumultus motusque extitisse; tantaque omnino erat rei novitas, ut illi etiam, qui Gregorio VII. erant addictissimi, ab ipso Pontifice hujus rei exemplum quærere cogerentur. Certè Herimannus Metensis Episcopus is erat, qui ut Baronii verbis utar, *præ cæteris ultra montes positis Episcopis, semper adversus schismaticos pro Sede Apostolicâ stetit defensor acerrimus, & imperterritus.* Atque is tamen anno 1076, statim atque prolatum est Gregorii VII. decretum, rei novitate turbatus, ab ipso Gregorio quærebat, quid illis respondendum esset, qui dicerent: *Autoritatem Apostolicâ Sedis non potuisse Regem Henricum excommunicare, nec quinquam à Sacramento fidelitatis ejus absolvere:* excommunicare, eâ quidem excommunicatione, quæ vinculum omne civilis etiam societatis abrumperet; quo sensu quæstionem institutam fuisse vidimus. Hujus ergò rei exempla & documenta à Gregorio VII. quærebantur.

Bar. Tom.
xj. an. 1081.
p. 558.

Is, postquam ad illam quæstionem respondit amplissimis atque accuratissimis literis, non tamen Herimanni animus conquievit; sed rursus anno 1081. quinque post annos scilicet, ab eodem Gregorio de integro cœpit quærere de Regum depositione quid respondendum esset; aded res nova & ambigua videbatur.

Ep. Greg.
VII. lib. iv.
ep. ij.

Huic consultationi respondet Gregorius longè adhuc copiosius, quàm ante fecerat. Quàm autem Herimannus hæc anxie quæreret ejusdem testatur datæ eâdem de re ad S. Gebhardum Juvanensem, seu Salisburgensem Episcopum literæ. Habemus autem Sancti Gebhardi ad eas Herimanni literas responsum, quod sic incipit: *Mandavit jam secundò charitas tua mihi, meisque in persecutione sociis, indicare tua paternitati, quid in hâc Ecclesia dissensione tenendum sentiendumque censeamus.* Quantis ergò difficultatibus, eâ in re laboraret, ostendit, qui beatum Gebhardum ejusque socios, iterùm atque iterùm, ipsumque Gregorium, imò jam accepto amplissimo responso, secundò consulit.

Id. lib. viij.
epist. xxj.

Gebh. ep.
ad Herim.
in lib. cui
titul. *Vetera
mon. Cont.
schif.* Ingol.
1612.

(c) De Lothario] Is erat Lotharingæ Rex, qui dimissâ uxore, duxit Waldradam. Hoc crimen seges fuit calamitarum earum, quibus, quandiu vixit, jactatus ille est. Varios Lotharii casus vid. ap. Mez. & alios Hist.

CAPUT VIII.

Quæ GREGORIUS VII. hujus rei exempla & documenta protulit, rei novitatem probant.

JAM operæ pretium erit inspicere propiùs, quæ Gregorius VII. ab Herimanno Metensi interrogatus, exempla, quæ Scripturæ ac Patrum documenta protulerit; ita enim facillè intelligemus quâ Scripturæ autoritate, quâ Patrum traditione nitatur.

Exempla omninò quatuor ex omni antiquitate protulit: primùm, quòd Theodosius Magnùs à sancto Ambrosio: alterum, quòd Arcadius, pulso S. Joanne Chrysoftomo, à Sancto Innocentio Papâ fuit excommunicatus; quâ de re infra videbimus. Interim hæc exempla duo ad excommunicationem quidem, non ad depositionem valent. Satis enim constat, neque Theodosium Magnùm, neque Arcadium fuisse depositos; neque id quicquam cogitabat. Quare exempla hæc duo adedò nihil proderant Gregorio Henricum deponenti, ut potius nocerent.

Greg. Mag.
lib. xiiij. in-
dict. vj. ep.
vij. al. lib.
xj. ep. x.

At duo alia protulit: primum exeuntis VI. sæculi in Gregorii Magni epistolâ ad Sènatores: *Si quis, inquit, Regum, Sacerdotum, Judicum, Personarumque secularium, hanc constitutionis nostræ paginam (de privilegio Xenodochii Augustodunensis) agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat*: Alterum VIII. sæculi, de S. Zachariâ Papâ Childericum deponente, ac substituente Pipinùm. Sic è duobus exemplis, quæ Gregorius protulit, unum tantùm est, nempe Zachariæ, quod executionem sonet, alterum minas tantùm continet, nullo unquam exemplo aut effectu confecuto.

Verùm antequam ista duo, quæ tota causa nititur, suo loco diligentius expònantur, rogo bonâ fide, quem sanâ ac modestâ mente præditum non pudeat; asserere, ob unius Monasterii violata privilegia, juridico ordine deponi posse Regem, ac totam Rempublicam conturbari? Quare, vel hæc falsa ac subditiua esse constat, quod multi contendunt, vel aliò pertinere, quàm quòd referuntur.

Bar. Tom.
xj. p. 68j.
sub hoc ti-
tul. Execra-
tiones apponi
solitæ ab uno
quoque.

Caus. xv.
q. vj. cap.
ij. Alius.

Nempe aliud est minari, seu potius imprecare, ut à malo deterreas, quod illis temporibus etiam laici in excommunicationis formam, teste Baronio, faciebant; aliud juridicam ferre sententiam, cujus rei exemplum à Gregorio VII. quærebatur. Jam de Childerico, quem à Zachariâ verè esse depositum Gregorius VII. memorat, ut nunc alia omittamus, ne ipsa quidem glossa id patitur, quæ Gregorii VII. verbis commemoratis, Capit. *Alius*, ad verbum, *deposuit*, hanc adhibet notam: *Dicitur deposuisse, qui deponentibus consensit.*

Atque hæc dicimus, non quòd uno exemplo VIII. sæculi, superioribus sæculis infuper habitis, stare possit tanta res; sed ut demonstremus Gregorio VII. omni studio quærenti, ne unum quidem exemplum ex antea actis temporibus suppetere potuisse,

Autoritatem

Autoritatem verò Scripturæ passim affert eam, ubi Paulus dicit: *Nescitis quia Angelos judicabimus? Quanto magis secularia?* Quæ quàm ad rem pertineat suo loco exponemus; & nobis tacentibus nemo non videt, quàm parùm ad legitima judicia spectent, quæ de arbitris sponte eligendis Apostolus memorat.

At Gregorius VII. ex omni antiquitate locum profert unum apocryphæ, falsæque scripturæ de ordinatione Clementis. * Quo ex loco Gregorius hæc verba describit: *Si quis amicus fuerit iis, quibus ipse (Clemens scilicet) non loquitur, unus est & ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt.* Quem quidem locum, magno Petri prolatum nomine, si verâ etiam autoritate polleret, non tamen ad necessariam obedientiam, sed ad amicitias cum schismaticis dissolvendas pertinere, ipsa res loquitur; talisque omninò est is locus, ut jam eum allegare pudeat adversarios. Hoc uno testimonio, hæc traditione Gregorii VII. de deponendis Regibus doctrina nititur.

Profert etiam Julii I. falsam epistolam ad Orientales Episcopos, de primatu Petri, deque eâ potestate, quâ Cælos aperit & claudit; quam profectò potestatem nemo negat. Quòd autem infert: *Cui ergò aperiendi claudendique Cæli data potestas est, de terrâ judicare non licet?* Item quod concludit sic: *Porrò Exorcistæ super Demones à Deo imperium habent, quantò igitur magis super eos qui Damonibus subjecti & membra sunt Damonum? Si ergò his tantùm præminent Exorcistæ, quantò magis Sacerdotes?* Hæc, inquam, quis jam Theologorum vel confutatione digna arbitretur?

Hæc Gregorius bis interrogatus ab Herimanno, protulit. Hæc eum impulerunt, ut Reges deponi à se posse confideret. Jam cogitent omnes, an non pudeat inter Ecclesiastica dogmata recensere, quæ non aliis fulta præfidiis, primùm in lucem prodierunt.

Est enim alia ratio quâ Gregorius VII. juramentum fidelitatis à Sede Apostolicâ solvi posse confirmat: *Quòd etiam, inquit, ex frequenti autoritate saepe agit Sancta Ecclesia, cum milites absolvit à vinculo juramenti, quod factum est his Episcopis, qui Apostolicâ autoritate à Pontificali gradu deponuntur.* Tanquam juramentum illud Episcopo, ut Episcopo factum, non statim abeat, sine dispensatione ullâ, cum is Episcopus esse desit.

Non aliis tamen fultus argumentis Gregorius VII. in Concilio Romano IV. confidenter id dicit: *Sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut Sacramento constricti sunt, Apostolicâ autoritate à Sacramento absolvimus, & ne sibi fidelitatem observent, omnibus modis prohibemus.* Cùm tamen prædecessorum suorum aliorumque Sanctorum statuta nulla, autoritatem nullam, nulla exempla protulerit, nisi Episcoporum qui depositi fuerint, ut supra vidimus, vanaque & apocrypha, & nulla collegerit, postquam bis interrogatus, ea, quæ suæ causæ faverent; operosissimè acquisivit.

Greg. VII.
lib. viij. ep.
xxj.
1. Cor. vj.
3.

Greg. ibid.
* Hanc
epistol. ad
S. Jacobum
vid. ap. Co-
tel. p. 540.

Greg. lib.
v. ij. ep. xxj.
vid. epistol.
Jul. j. ep. ij.
ad Orientales.
Tom. ij.
Conc. pag.
484.

Greg. loc.
jam cit.

Conc. Rô.
iv. Tom. x.
Conc. pag.
370.



CAPUT IX.

De Gregorii Decretorum autoritate in Ecclesiâ dubitatum, neque ipse sibi constitit.

Canif. an-
tiq. lect. Tô.
vj. p. 1274.

QUARE mirum non est, si post visas lectasque Gregorii VII. epistolas, totoque emenso sæculo Otho Frisingensis hæsitabat adhuc, & exempla quærebat; cùm ipse Gregorius nihil satis firmum aut idoneum protulisset. Extat apud Canisium Sancti Gebhardi Juvanensis vita, ejus ævo scripta, per eum virum qui Gregorium VII. alterum Heliam appellat, cujus tamen hæc verba sunt: *Hoc novum, sive rarum in Reges anathema, utrum ex venditione Episcopatum, & Abbatiarum, an ex aliâ infamiâ causas sumpserit, penes eorum conscios sit, & judices: nobis sententia pastoris timenda est, sive justa, sive injusta.* Hic profectò videmus de ipsâ sententiâ, justane an injusta sit, quàm trepidè loquatur vir Gregorio VII. addictissimus. Neque Gregorii epistolæ imbibitam animis novitatis opinionem exemerant, quam additâ raritatis voce mollirent.

Sup. cap.
vij.

Conc. Rô.
vij. sub Gre-
gor. VII.
Tô. x. Cóc.
p. 383.

Multos hîc prætermittimus æquè hæsitantes, suo loco memorandos. Neque verò tantùm cæteri dubitabant, sed ipse Gregorius, quantumcumque esset propositi tenax, hîc ut in re inauditâ & intentatâ hæctenus, satis sibi constare non potuit. Ecce enim anno 1076. in Concilio Romano Henricum simul à Regno deposuit, & anathemate percussit; quâ sententiâ animati perduelles, atque inde secutæ calamitates, effecerunt ut anno 1077. Rex Canossam profectus à Papâ veniam peteret, tristi omninò ac lamentabili cultu, rituque. Quid autem hîc gestum sit, exponit ipse Pontifex in secundâ sententiâ adversus Henricum latâ anno 1080. *Confusus & humiliatus* (post primam sententiam scilicèt) *ad me in Longobardiam veniens, absolutionem ab excommunicatione quaesivit; quem ego videns humiliatum... solam ei communionem reddidi; non tamen in Regno, à quo eum in Romanâ Synodo (tertiâ scilicèt) deposueram, instauravi, nec fidelitatem omnium, quam sibi juraverant, vel erant juraturi, à quâ omnes absolvi, in eâdem Synodo, ut sibi servaretur, præcepi.* Sic teste Gregorio anno 1077. Henricus communioni, non tamen Regno redditus, manebat depositus. Quâ in re Gregorium non sibi constitisse duobus argumentis facilè omnes intelligunt.

Primum quòd ipse, quique eum sequebantur, eo nituntur maximè, quòd excommunicatus, quicum nec licet colloqui, Regnare non possit, ab omni vinculo humanæ societatis abstractus. Atqui Gregorius anno 1077. communionem Henrico reddiderat; ergò depositio excommunicatione nixa stare non potuit. Neque responderi potest, jam alium Regem fuisse substitutum, cui Regnum adimi ritè electo non posset: hoc enim rebus istis non congruit, ut sequentia docebunt.

Secundum ergò argumentum ex rebus postea gestis exoritur; nam solutâ semel excommunicatione, ac rebus confirmatis, Henricus communioni

redditus, consueto more Regiam potestatem exercuit. At Saxones, aliique earundem partium cum eum anno 1076. ut quidem arbitrabantur, ritè depositum, non aliud quàm exregem appellarent, anno 1077. Rodulphum Suevum Regem elegerunt.

Hic Gregorius mirum in modum æstare cœpit. Et Saxones quidem electum à se Rodulphum, Legato Apostolico non modò præsentem, sed etiam approbante, asserunt; Gregorius nullo suo consilio id factum etiam juramento firmavit: nos jurato Pontifici de ipso credimus; de Legato, Saxonibus, rem uti publicam, affirmantibus, fidem negare vix possumus.

Ut cumque est, siquidem Pontifex procul omni dubio eâ se potestate præditum sentiebat, ut Henricum Imperio exueret, illum pro deposito habere debuit, quoad Imperium reddidisset, quòque magis nitebatur Regnare depositus, eò magis necesse erat à Pontifice prohiberi.

Hoc fateamur necesse est à Gregorio VII. si ipse sibi constaret, reique bene gestæ sibi esset conscius, agi debuisse. Quid autem egerit sic scribit Historicus: *Domnus Apostolicus Apostolici vigoris oblitus, multum est à priore sententiâ mutatus. Nam qui prius Henricum cum omnibus adiutoribus Apostolicâ severitate excommunicaverat, eique Regnandi potestatem potenter interdixerat, & omnes qui ei fidelitatem jurâssent absolverat, & electionem novi Regis consensu suo confirmaverat, nunc per literas mandavit ut Consilio factò, Rex uterque audiatur, & quem iustitia Regnare permiserit, altero deposito, virtus in Regno confirmetur.* Exemplum literarum Gregorii subdit, in quibus Henricus & Rodolphus æquè Reges appellantur, sedetque Pontifex medius, qui inter utrumque quis potiori titulo Regnet, ipsis petentibus æquo jure disceptet. *Desideramus enim, inquit, cum Consilio Clericorum & Laicorum ejusdem Regni causam inter eos, Deo favente, discutere, & cujus parti magis ad Regni gubernacula iustitia faveat demonstrare.*

Eadem iterat sæpè, atque etiam in Concilio IV. Romano anno 1078. & variis epistolis. At si Henricus, quem deposuerat, neque restituerat, verè certòque erat depositus, non erat inquirendum, an meliori jure regnaret, qui jure omni privatus, vi Regnum retineret; sed Gregorius tantâ re attonitus, ejusque novitate vel ipse turbatus, neque minùs eventus, quàm sui dubius, nihil certi consilii sequebatur. Quæ profectò sufficiunt, ut videamus Gregorium VII. Regem depositorem confidentissimum licèt, in tantâ re decernendâ præcipitem, in exequendâ trepidum & cunctabundum, ad extremum illud atque intentatum hastenùs, impetu potiùs quàm certâ ratione, atque consilio descendisse; neque teneri nos ad id decretum tuendum, de quo ipse decreti autor ambigeret,

Hist. Saxon. bell ad an. 1077. Freh. pag. 134.

Ibid. ad an. 1077. 1078. Conc. Ró. vij.

Hist. Saxon. ad an. 1078. Freh. p. 138.

Greg. VII. lib. iv. ep. xxij. xxiv.

Id. lib. v. ep. xv. lib. vj. ep. j. &c.



CAPUT X.

GREGORIUS VII. *nimia & nova sectatur: initia Regiæ potestatis superbiæ ac diabolo assignat, repugnante Scripturâ; neque tantùm Patrum, sed totius humani generis traditione.*

M IHI verò hæc omnia animo revolventi, id unum occurrit, nempe Gregorium VII. fervido ingenio præditum, cùm tam malos Principes, quos ea ætas tulerat, agrè pateretur; neque Ecclesiasticis pœnis jam satis commoveri cerneret terrenis rebus addictos, eò devenisse, ut aliis pœnis exterrefaceret, atque adeò de Imperio ipsis adimendo cogitasse, omnia nova & insolita fedi Apostolicæ vindicare nil quidquam metuentem.

Hinc illa extiterunt magnifica in speciem, sed ipsâ re vana, certè hæc tènus inaudita, quæ in Concilio Romano protulit. Postquam enim Regnum iterato decreto sublatum ab Henrico, in Rodolphum Suevum vice Apostolorum transtulit, hæc deindè depromit, ad ipsos Apostolos sermone converso: *Agite, nunc, quæso, Patres & Principes Sanctissimi, ut omnis mundus intelligat & cognoscat, quia si potestis in Cælo ligare & solvere, potestis in terrâ Imperia, Regna, Principatus, Ducatus, Marchias, Comitatus & omnium hominum possessiones tollere unicuique & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episcopatus frequenter tulistis pravis & indignis, & religiosis viris dedistis. Addiscant nunc Reges & omnes sæculi Principes, quanti vos estis, quid potestis, & timeant parvi pendere iussionem Ecclesiæ vestrae. Sic Petri & Pauli nomine terrena omnia longo ordine recensita ad suæ, & Ecclesiæ suæ Imperia revocabat; notus enim stylylus antiquissimus, & Gregorio VII. utiquè frequentatus, Pontificum Romanorum tributentium Petro & Paulo quod eorum successores five vicarii, ut tunc ferè loquebantur, eorum autoritate ac vice agerent. Et quidem eo jure & canonico ordine Petrus & Paulus pridem Ecclesiasticas dignitates auferebant & dabant; sed hæc vetera & obsoleta erant. Novum aliquid perterrefaciendis Regibus ac populis ille cogitabat, atque humana omnia suo subdebat Imperio.*

Conc. Roman. vij.

Greg. II. ep. ij. Tom. vij. Concil. P. 8. 7.

At non ille, quem suo loco laudabimus, Gregorius ordine II. pietate, doctrinâ, fortitudine, nulli non comparandus; non; inquam, ita ille loquebatur, qui apertè scribit ad Leonem Isaurum: *Pontifex potestatem non habet Regias dignitates deferendi, quas nunc alter iste Gregorius propriis nominibus appellatas dare & adimere aggreditur.*

Neque verò hæc dicentes, Gregorii VII. pietati obloquimur; imò ejus commendatam Martyrologio Romano laudamus memoriam, & bono animo egisse omnia, quibusvis petentibus haud invitè largiemur. Neque, quod passim objiciunt, schismaticorum sectamur calumnias; sed quæ ipse scripserit, simplici animo referimus. Neque his obliterari volumus, quæ pro Ecclesiasticâ disciplinâ magna ac præclara gessit, ac ne miracula quidem, quæ à quibusdam Autoribus ipsi tribuuntur. Sed in Sanctis viris non om-

nia imitanda. Docti, legibus non exemplis regi nos petimus, neque coarctati ad ea, quæ Romanæ Ecclesiæ numquam adoptavit fides.

Omninò Gregorium admiramur magno & erecto animo insurgentem in Reges simoniacos & scelerum defensores; sed interim dolemus eum incitato semel animo ad extrema & nimia devenisse. Spiritualem potestatem longo intervallo temporali anteponit, & hoc ex Majorum scitis; istud verò non ex Patrum sententiâ, quod addit: *Sed fortè putant quod Regia dignitas Episcopalem præcellat. Ex eorum principiis colligere possunt, quantum à se utraque differunt: illam quidem superbia humana reperit, hanc divina pietas instituit: & alibi explicatus: Itane dignitas à secularibus inventa, non subijciatur ei dignitati, quam omnipotentis Dei providentia ad honorem suum invenit? Quis nesciat Reges & Duces ab iis habuisse principium qui Deum ignorantes, superbiâ, rapinis, perfidiâ, homicidiis, postremo universis penè sceleribus mundi Principe, Diabolo videlicet, agente, super pares licet homines dominari, cæcâ cupiditate & intolerabili præsumptione affectaverunt? Nullus Pontificum, Christianorum nullus hætenus dixerat aut cogitaverat, Diabolo mundi Principe agente, legitima Imperia inter homines fuisse constituta, cum pacis hostis Diabolus leges & ordinem, omnesque ad eò legitimas potestates aversetur, quod est à beato Irenæo præclare explicatum, his verbis: *Ad utilitatem gentilium terrenum Regnum positum est à Deo, sed non à Diabolo, qui numquam omninò quietus est; imò qui nec ipsas gentes vult in tranquillo agere; ut timentes Regnum hominum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium injusitiam; & secundum hoc Dei sunt ministri, qui tributa exigunt à nobis, in hoc ipsum servientes. Et, quæ sunt potestates, à Deo ordinatae sunt.**

Greg. VII.
lib. iv. ep.
ij.

Id. lib. viij.
ep. xxj.

Iren. cont.
hær. lib. v.
cap. xxiv.

Ad magnam ergò contumeliam pertinet sublimium potestatum, asserere ipsas, agente Diabolo, cæcâ introductas cupiditate & intolerabili præsumptione dominandi super pares. Tantum enim humanæ societatis bonum, quo homines hominibus legitimo præsumunt ordine, non superbia, sed recta ratio; non Diabolus, sed Deus inducit. Neque verò dici ullo modo potest, nisi per summam rerum antiquarum imperitiam, legitima Imperia per ambitionem ac superbiam hominum incepisse. Præclare enim Justinus Historicus rerum humanarum aggressus historiam, sic orditur: *Principio rerum, Gentium, Nationumque omnium Imperium penes Reges erat, quos ad fastigium hujus majestatis non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria Principum pro legibus erant; fines Imperii tueri magis quam proferre mos erat; intra suam cuique patriam Regna finiebantur. Primus omnium Ninus Rex Assyriorum veterem, & quasi avitum Gentibus morem, novâ Imperii cupiditate mutavit &c. Quæ initia & omnium gentium historiæ produnt, & ipsa Scriptura demonstrat. Primus enim Nemrod nominatur, qui vicinas civitates, utique jam per legitima Imperia constitutas, invaserit; pessimo quidem exemplo, sed quod non statim omnia humana pervaderet. Permansit enim diutissimè apud multas Gentes mos probus & antiquus, Deo ac naturâ duce, constitutus. Quod humanæ societatis tam excellens bonum, si Diabolus, omnis operis Divini*

Just. Hist.
lib. j.

Gen. x. 9.
10.

interpolator postea occupavit, haud propterea malum, quo optima instituta corrupta sunt, prius bono fuerit; cum praesertim Regii, ac supremi Imperii, in ipsa patria potestate, forma praecesserit primos inter homines, quorum familiae per longissimam parentum vitam, in quaedam veluti modica ac modesta Regna succrescerent. Grave igitur illud, quod Gregorius VII. dum in superbos Reges inflammatur, progressus extra metas protulit; nec ipsi dignitati à Deo ordinatae, aut Apostolicae doctrinae fatis consulebat, quae semper apud omnes constitit, *Sublimiores potestates à Deo esse*; & quidem à Deo propitio; quippe quae mala opera dato gladio coerceant, ac publicae paci, Deo ita providente ac iubente, inserviant. Sed hæc suo loco luculentius declarabimus.

Rom. xij.
1. 1. Tim. ij.
2. 1. Pet. ij.
13.

C A P U T X I.

Alia GREGORII VII. novitates: Novum excommunicationis genus, quo victoriam ab Henrici IV. exercitu arcet: Nova doctrina de omnium Pontificum Romanorum sanctitate.

S. Chryf.
Hom. v. in
ij. ad Tim.
cap. ij. Tô.
xj. Ben. p.
687.
Conc. Ro-
man. iv.
Lib. 6. ep. j.
Ib. ep. xvj.

SCITUM illud Chrysofomi: *Novitas novitatem parit.* Gregorius VII. novae depositionis sententiae novum excommunicationis addebat genus; hoc scilicet: *Quicumque temerario ausu hujus nostrae constitutionis violator extiterit, vinculo eum anathematis obligamus; & non solum in spiritu, verum etiam in corpore, & omni prosperitate hujus vitae, Apostolicâ potestate innodamus, & victoriam ejus in armis auferimus.* Quo decreto facto, hæc scribebat: *In praedictâ Synodo jam omnes excommunicationis & anathematis vinculo innodati, & ut nullam victoriam possint obtinere, potestate sancti Petri sunt alligati.* Quâ formulâ delectatus, iterum sic decernit: *(d) Illi cujus culpâ vel superbiâ pax ista remanserit, gratiam S. Petri auferimus, eumque sicut membrum Diaboli, & desolatorem Christiana religionis; cum omnibus fautoribus suis festinabimus à communione Christiana societatis abscindere; ita ut nullam deinceps victoriam in bello, nullam prosperitatem habere possit in saeculo.*

Conc. Ro-
man. vij.

Eo sensu anno 1080 adversus Henricum nominatim hæc statuit, ad Petrum & Paulum sermone converso: *Iterum Regnum Teutonicorum, & Italia, ex parte omnipotentis Dei & vestra interdicens ei, omnem potestatem & dignitatem Regiam ei tollo, & ut nullus Christianorum ei sicut Regi obediat, interdico &c. . . Ipse autem Henricus cum suis fautoribus in omni belli congressione, nullas vires, nullamque in vitâ suâ victoriam obtineat.* Sic ab adversantibus omnem prosperitatem potestate Apostolicâ propellebat; sic victoriae imperabat. At Deo non erat placitum hæc in manu suâ posita, ad formulam revocari. Quare eodem anno; & Henrico victoriam concessit, & Rodolphum, cui Gregorius Petri & Pauli vice Imperium donaverat, in prælio cædi voluit; & postea Gregorium fugari Româ permittit, & Salerni

(d) *Iterum sic decernit* } Nempè in epistolâ ad Berengarium Gerundensem Episcopum; in quâ ei mandatum dat, ut, obortas inter duos Comitum Raimundi filios discordias, curet sedare.

obire victum; suo quoque tempore ulturus Henricum, falso & apostatico Pontifice constituto Guiberto Ravennensi, autorem infandi schismatis, & potestatis verè Ecclesiasticæ contemptorem.

Ad ejus victoriam pertinent hæc Sigeberti verba: *Hildebrandus Papa, quasi divinitus revelatum sibi prædixit, hoc anno falsum Regem esse moriturum, & verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso Rege conjectura, secundum suum velle, super Henrico Rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi pralio congreditur, & in congressu, falsus Rex Rodolphus cum multis Saxonibus Principibus extinguitur.* Quæ Sigeberti narratio à Gregorii dictis, decretisque non abhorret.

Sigeberti
Chron. an.
1080.

Exemplo Gregorii VII. Alexander III. Friderico I. deposito, & excommunicato, *inhibuit autoritate Dei, ne vires ullas amodo in bellicis congressionibus habeat, aut de Christiano aliquo victoriam consequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur*: tanquam hæc in hominum potestate Christus esse voluerit. Ad hæc nimia, ac melioribus sæculis inaudita, Alexander III. egregius alioquin Pontifex, Gregorio VII. autore deductus est. Adeò vana cogitant, quibus posterioris ætatis exempla sufficiunt.

Conc. Lateranen. sub
Alexan. III.
Tō. x. Conc.
cl. p. 1450.

Ne grave videretur, non modò omnia Imperia sed etiam omnem rerum Divinarum humanarumque cursum in unius hominis arbitrio collocari, ac ne de tantâ potestate genus humanum aliquid iniqui metueret, docebat Gregorius VII. *ad Apostolicam Sedem ritè ordinatos, meritis beati Petri meliores effici, atque omnino sanctos.* Et id quidem ex decretis Symmachi Papæ repetebat, quæ sanè decreta, commodâ interpretatione molliri, non exaggerari, & ad extremum urgeri oporteret. Addebat Gregorius: *Licet experimento sciamus, nempè Papam sanctum esse, quod hætenus nemo præsumperat.* Sic profectò Gregorius, dum omnia humana ac Divina trahere ad se nititur, & dignitatem Regiam infrungebat, & Pontificiam novis, neque duraturis titulis commendabat.

Lib. viij.
ep. xxi.

Quòd si certâ fide credere nos oportet deponi posse à Pontificibus Reges, quòd depositionem talem in Concilio Romano Gregorius promulgârit, eâdem profectò fide teneamus, posse Pontificem autoritate suâ ab excommunicatis auferre victoriam, ac prosperitatem sæculi; cùm id non tantùm in privatis epistolis, sed etiam decreto edito, Gregorius VII. & Alexander III. pronunciârint.

Conc. Roman. v ij.
Tom. x. p.
384

Item eâdem fide admittere debemus illud in Concilio Romano editum: posse à Pontificibus, ut Patriarchatus & Episcopatus, ita & *omnes hominum possessiones pro meritis tolli & concedi*; quæ nempè Pontifices solos Reges, solos Imperatores efficerent; quale Imperium humana conditio neque gerere, neque tolerare possit.

Placet autem hic in antecessum expromere quæ suo loco probaturi sumus, Gregorium VII. aliove Pontifices, à quibus hæc gesta decretaque sunt, nunquam decreto ad omnem Ecclesiam edito docuisse, eam sententiam, quæ Ecclesiasticæ potestati talia vindicaret, ad integritatem fidei Catholicæ aut Ecclesiastici dogmatis pertinere. Moderabatur animos ille qui Ecclesiam regit, spiritus veritatis, ne humilis Christi grex in tentationem

eam incideret. Quare etiam ii qui Pontificiam infallibilitatem vel maximè tuentur, ab hâc sententiâ abhorrere, deque his, ut & de aliis Pontificum gestis, liberè disputare possunt.

Si quis tamen libentes nos ad ea adduci putat, fallitur. Neque enim ii sumus, quibus Ecclesiæ vulnera nullâ necessitate retractari placeat; sed rursus non sumus eorum numero, qui ubique trepidi & infirmâ fide, hæc quantacumque vulnera, tanquam sint Ecclesiæ ipsi lethifera, perhorrescant.

Satis enim scimus Ecclesiam Catholicam sedemque Apostolicam in Petrâ fundatam stare firmiùs, quàm ut his commoveri possit; & quantumcumque hæc adscititia humanisque consiliis quæsitâ concidant, ipsam tamen Petram, Christo autore positam, inconcussam stare: quâ fide securi, & superiora diximus, & alia haud minùs necessaria profequemur.

C A P U T X I I.

Quâ occasione Gregorius VII. Regum depositionem aggressus sit:

Quove Imperii ac Regnorum statu: Quam universalis Monarchiæ etiam temporalis ideam animo informârit: Ejus mores, ingenium, & in omnia Regna variæ molitiones; ac 1^o. in Imperium Romano-Germanicum, in Galliam, in Angliam, in Daniam; de iisque quæri, nihil imminutâ Sedis Apostolicæ Majestate.

GREGORIUS VII. novæ potestati, quam in temporalibus exercere se posse confideret muniendæ, humana undequaue subsidia conquirebat, atque omnia Regna in ditionem ac proprietatem Sedis Apostolicæ vindicare satagebat.

Posteaquam enim Caroli Magni domus inclinata est, toto Occidente Regia labascere ac nutare cœpit autoritas: Proceres paulatim omnia occupare, & prope æquiparari Regibus; Episcopi, Procerum antesignani, ad hæc insitâ religioni reverentiâ validi, pleraque Reipublicæ munera ad se trahere: Regna in varias Dynastias, seu Ecclesiasticas, seu Sæculares scindi, quæ quidem Dynastiæ jura Regalia multa, eaque maxima, sibi tribuebant, gravi imminutione Regiæ Majestatis: Reges precariam veluti potestatem exercere, eò usque depressi, ut sæpè cum subditis ac vassallis æquo jure bellare cogerentur. Sic Imperiis propemodum in anarchiam versis, bellis, cædibus, sædis populationibus omnia replebantur; quæ rerum inclinatio nono sæculo cœpta, decimo & undecimo in deteriora vergebat; ut Gregorii VII. tempore vix ullus Regum esset, qui Regiam Majestatem, ac veram Imperii vim retineret. Etsi enim Othones in Germaniâ & Italiâ magnis animis ac viribus seque ac Rempublicam sustentâsse videbantur, res tamen in pejus suo veluti pondere deflectebant; ac sub Henrico IV. urbes gentesque effræni licentiâ rebellabant. Inclytum Francorum Regnum, quod omnibus ferè reliquis imperaverat, etsi suo statu atque hæreditariâ successione valentius

tius, communibus tamen incommodis laborabat; nec dum se Capetii fati confirmaverant, neque Capetiorum quartus Philippus I. qui tum imperitabat, tantæ Majestati animis atque ingenio respondebat. Guillelmus ille victor atque Conquestor, recens Angliam occupaverat, validus quidem viribus, atque imperandi certus, sed tamen Imperio nondum constabilito: res Hispaniæ tenues, Saracenis prementibus, Christianis etiam in diversa Regna divisas: reliqua Europæ Regna, alia aliis casibus fluctuabant.

Eâ rerum ac temporum necessitudine, Gregorius VII. è Sanctâ Cluniacensis Monasterii disciplinâ, per varios dignitatum gradus, ad Cathedram Petri evehctus est: acerrimi ingenii, magnique animi vir, probis moribus, integrâ famâ, Ecclesiasticæ libertatis ac potestatis studiosissimus, & qui potiùs ultra concessa tenderet, quàm aliquid de suo jure remitteret. Is ergò optimum factu ratus, ut Sedi Apostolicæ, quæ caput religionis esset, Regna omnia etiam in temporalibus subderentur, non modo potestate clavium, sibi summam deponendorum & constituendorum Regum ac Principum potestatem vindicabat; sed etiam eos singulatim adortus, quâcumque arte poterat, vectigales suos, atque etiam suos *homines*, ut tum loquebantur, facere cogitabat.

Et de Imperio quidem Romano-Germanico res facilius videbatur, cum Romani Pontifices in illud Imperium peculiare jus quoddam sibi vindicarent; imò verò illud, si quidem Bellarmino & Baronio credimus, à Gregorii V. tempore datis Electoribus, atque impositis legibus ordinâssent. Certè memoratu est dignum id, quod Gregorii VII. tempore, ab Autore apologiæ Henrici IV. Imperatoris proditum: cum se Saxonibus perduellibus, nonnulli è Longobardis, Francis, Bavaris ac Suevis conjunxissent, eos omnes apud Gregorium VII. accusasse Regem: *Non decere tam flagitiosum, plus notum crimine quàm nomine, regnare; maximè cum sibi Regiam dignitatem Roma non contulerit: oportere Romæ jus suum in constituendis Regibus reddi: provideret Apostolicus & Roma ex consilio Principum, cujus vita & sapientia tanto congrueret honori: quâ deceptione delusus Apostolicus, simul & honore creandi Regis, quem sibi fallaciter obtulerant, impulsus, Regem banno inmodavit, & Episcopis aliisque Principibus, ut à communione excommunicati Regis se subtraherent denunciavit: se citò venturum in Teutonicas oras, ubi de negotiis Ecclesiasticis & de Regno tractaretur.* Quæ quidem aliena non sunt ab eo Pontifice, qui tam excelsos spiritus gereret; neque absimile vero est talem virum Romanæ potentæ gloriâ delectatum, quâ sedis Apostolicæ dignitas amplificari videretur, atque illi omninò placuisse amplitudinem etiam religionis titulo coloratam. Intentus autem erat vel maximè Teutonico Regno, cui Romanum Imperium junctum esset, quod etiam Regnum per Saxonum rebellionem fluctuabat. Itaque Gregorius, Henrico IV. Imperatore deposito, Teutonum, atque Italiæ Regem, qui Imperator futurus esset ita constituï decernebat, ut tale sibi præstaret juramentum: *Ab hac horâ, & deinceps fidelis ero beato Petro Apostolo ejusque Vicario Papæ Gregorio, & quodcumque mihi ipse Papa præceperit, sub his videlicet verbis, PER VERAM OBEDIENTIAM, fideliter sicut oportet Christianum obtemperabo,...* & eo die quandò illum primitus videro, fideliter per-

Bell. de R.
P. lib. v. cap.
viii.
Baron. an.
996. tom. x.
edit. Rom.
p. 908.
Apolog.
Henr. IV.
ap. Urst. p.
382.

Greg. VII.
lib. ix. ep. iij.

manus meas MILFES Sancti Petri & illius efficiar. Quod quidem est *ligium*; ut vocant, & perfectissimæ dominationis *hominium*, dataque est formula *per veram obedientiam*, quæ jussis adhibita indetrectabile imperium designaret.

De Francorum Regno post hominum memoriam longè nobilissimo, atque augustissimo, unde etiam Imperium, quale apud Latinos est, manasse noverat, hæc Legatis suis agenda decernit: *Dicendum autem est omnibus Gallis, & per veram obedientiam præcipiendum, ut unaquaque domus, saltem unum denarium annuatim solvant beato Petro, si cum recognoscant patrem & pastorem suum, more antiquo.* Rationem addit: *Nam Carolus Imperator, sicut legitur in tomo ejus, qui in archivo Ecclesie beati Petri habetur, in tribus locis annuatim colligebat mille ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis.* * Nos eum tomum ignoramus, nihil simile in Caroli Magni, ac secutorum Principum historiis, gestis, capitularibus, aut in Conciliis aliisque actis publicis, aut privatis, qualia ejus ævi sunt innumerabilia, legimus, & Pontifici impositum fuisse credimus ab iis qui talia suadebant.

* *Aquisgrani, apud Podium Sancte Mariæ & apud Sanctum Ægidium.*

Carolus fedi Apostolicæ multas Provincias devictas donavit, at Regnum nemini vectigale aut censuale fecit; neque quisquam ex ejus successoribus tale quid aut cogitavit, aut passus est; Francique Reges fedi Apostolicæ omnium religiosissimè in spiritualibus obtemperabant: omnium studiosissimè suam in temporalibus dignitatem tuebantur. Quare Gregorius, adhibitâ licèt formulâ, *per veram obedientiam*, quâ imperium indetrectabile significatum fuisse vidimus, nullum unquam censum à Gallis impetravit; sed neque per Legatos, jussos licèt, quidquam eâ de re postulatum fuisse legimus: ut totum illud in auras penitus evanuisse videatur.

Vid. cap. Caro. Mag. tom. j. edit. Baluz. pag. 246.

In eâdem Gregorii epistolâ sic legitur: *Idem magnus Imperator Carolus Saxoniam obtulit beato Petro, cujus eam devicit adjutorio, & posuit signum devotionis & libertatis.* Offerre beato Petro, consueto hujus ævi sermone, hoc erat proprietati sedis Apostolicæ adscribere; at Carolus Magnus nusquam scripsit, nusquam dixit se beato Petro devictam obtulisse Saxoniam, sed tantum in devictâ Saxonîâ primam Ecclesiam consecratam, quam inquit, *pio Christo & Apostolorum suorum Principi beato Petro obtulimus.* Sic Petro non Saxoniam, sed in Saxonîâ, pro gratiarum actione primam Ecclesiam obtulit; & quidem erecto templo Apostolorum Principem ritè veneratus, eam tamen Provinciam nullius mortalis Imperio quam suo vindicavit.

Guill. ep. int. Lanf. & ap. Baron. tom. xj. an. 1079. pag. 532.

Cæterum annualem censum semel impositum Gregorius VII. facilè in argumentum proprietatis ac dominii trahebat: quare Guillelmo Conquestori, Angliæ Regi, modis omnibus delinito suadebat, ut Regnum Angliæ, quod anteriores Reges solo voluntariæ pietatis sensu, nullo temporalis subjectionis animo fedi Apostolicæ censuale fecerant; ipse temporali *hominio* subderet. At Guillelmus ita respondit: *Hubertus Legatus tuus ad me veniens ex tuâ parte admonuit, quatenus tibi, & successoribus tuis fidelitatem facere, & de pecunia, quam antecessores mei ad Romanam Ecclesiam mittere solebant, meliùs cogitarem; unum admisi, alterum non admisi: fidelitatem facere nolui, nec volo; quia nec ego promisi, nec antecessores meos antecessoribus tuis id fecisse comperio.* Sic de fidelitate inverecundum petitorum acriter

refutabat : de denario beati Petri avitam consuetudinem recto sensu intellectam prompto animo sequebatur.

Quod autem à Guillelmo Anglorum Rege, idem à Danorum Rege Sue- Grge. VII.
lib. ij. epist.
lxxj. lxxv.no, ut ab ejus parente, atque etiam ab ipso promissum, Gregorius postulabat, neque hujus postulati ullam unquam videmus habitam esse rationem.

Interim *opulentam Provinciam*, Romanæ urbi vicinam, *quam viles & ignavi Heretici tenerent*, ei pollicetur. Quo jure suam non significat, nisi Hæreticorum omnia, sua esse duceret.

CAPUT XIII.

De Hispaniâ & Sardiniâ quid GREGORIUS VII. decreverit.

ERAT tum Hispania ferè tota subdita Saracenis, à quorum manibus nobilissimum Regnum recuperare multi undique Christiani Principes fategebant. Ad hos Gregorius VII. sic scribit : *Non latere vos credimus Regnum Hispaniâ, ab antiquo proprii juris Sancti Petri fuisse, & adhuc, licet diù à Paganis sit occupatum, lege tamen justitiæ non evacuata, nulli mortalium, sed soli Apostolice Sedi ex æquo pertinere.* Addit concessisse se Evulo Comiti habendam Sancti Petri nomine, certis conditionibus, quamcumque ab infidelibus terram recepisset. Id. lib. j.
ep. vj. vij.
Baro. tom.
xj. an. 1073.

Cæterùm id juris & Hispani nesciebant, & hujus obliteratam fuisse memoriam ipse Gregorius fatebatur; sic enim postea scripsit *Regibus, Comitibus, caterisque Principibus Hispaniæ: notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad presentem gloriam valde necessarium, videlicet Regnum Hispaniæ ex antiquis constitutionibus beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in jus & proprietatem esse traditum: quod nimirum hætenus & præteritorum temporum incommoda, & aliqua antecessorum nostrorum occultavit negligentia. Nam postquam illud Regnum à Saracenis & Paganis pervasum est, & servitium, quod beato Petro inde solebat fieri, propter infidelitatem eorum, & tyrannidem detentum, ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum, & proprietatis memoria dilabi cæpit.* Promittit tamen Gregorius Legatos à se missos rem omnem demonstraturos *assertione certâ: denique adhortatur: Ut ad honorem beati Petri & Romanæ Ecclesiæ promptos & magnificos se exhibeant; quod profectò fecerunt; multique Hispanorum Principum Ecclesiæ Romanæ annuas pensiones sponponderunt, eique se ultrò ut spiritali Dominæ subjecerunt.* Lib. iv. ep.
xxvij. vid.
& lib. j. ep.
vij.

Id verò an excussis titulis potiùs quàm ultroneâ pietate fecerint, non satis mihi constat. Stricto jure fecisse probat Baronius, allato exemplo *Berengarii Comitis Barcinonensis, qui anno, inquit, 1091. Urbani Papæ IV. cum recuperasset Tarraconensem civitatem occupatam à Mauris, eandem obtulit Ecclesiæ Romanæ.* Quæ vana esse omnia facilè comprobabit ipsum à Baronio productum instrumentum: quippe quo legimus à Comite Berengario Tar- Bar. tom.
xj. an. 1073.
p. 424

Ibid. an.
191. p. 627.

raconensem civitatem, non à Mauris recuperatam, (e) sed *jure paterno*, ac bonorum paternorum *divisione* suam; non fedi Apostolicæ redditam, sed *in Dei nomine specialiter donatam fuisse*: quæ adeò non firmant, ut potius evertant jus illud in Hispanias venditatum.

Marc. Hist.
Bearn. lib.
iv. p. 331.
332.

At verò Petrus de Marcâ, vir doctissimus, ex antiquis monumentis probat Gregorio VII. à Comite Befalvensi Bernardo, atque etiam ab Aragonum Rege annuam concessam fuisse pensionem: id verò ab iis factum, antiquis excussis ac recognitis titulis, acta non memorant.

Greg. VII.
lib. ix. ep.
xij.

Neque item docent, an stricto jure potius quàm voluntate sit factum, quod idem Bernardus *se militem ac vassallum Sancti Petri fecit*. Id enim eò tempore ab aliis etiam, ut à Comite Provinciæ, ac Barcinonensi ultrò ac nullâ obligatione factitatum fuisse, ejus ævi acta memorant: quòd ii Comites, ubi se fedi Apostolicæ addixissent, eo patrocinio tutiores, atque etiam adversus Dominos securiores essent.

Marc. loc.
cit.

Refert etiam Petrus de Marcâ secutis sæculis, cùm eam pensionem, quam Aragonenses concesserant, Romani curiales violentius exigent, à Regibus Aragonensibus planè denegatam; consensisse tamen illos ad illam pensionem voluntariè persolvendam, non autem *contractu infeodationis inito, aut obligatione pactâ*.

Castellæ verò Reges nihil quidquam solvisse, nihil peculiaris juris in sede Apostolicâ recognovisse legimus: quo constare videatur ea, quæ Gregorii VII. tempore ab aliis Hispanis facta sint, voluntariè potius, quàm stricto & antiquo jure fuisse imposta. Neque propterea Gregorium antiqua Ecclesiæ Romanæ jura in Hispaniæ Regnum memorantem, deceptorem putamus; sed falsis titulis, quales omni ævo multi confecti sunt, decipi potuisse confitemur.

Quænam certè ejus Legati rei oblitteratæ, atque omni hominum elapsæ memoriâ, documenta protulerint, neque usquam legimus, neque animo aut conjecturâ assequi possumus, aut omninò intelligimus quomodò stare possint. Gregorius enim memorat antequàm Regnum illud à Saracenis pervasum est, *Sancta Romana Ecclesiæ in jus & proprietatem fuisse traditum, ac certa servitia fuisse constituta*: atqui anno Christi 713. invasio Saracenorum contigit, quo tempore illa ex Feudorum jure orta servitia, atque proprietas, ne nomine quidem erant cognita. Neque verò Hispaniam fedi Apostolicæ Gothi Ariani tradidissent, neque postquàm Reges anno 588.

(e) *Non à Mauris recuperatam.*] Utrum id Baronio rectè objiciat D. BOSSUET, ambigi potest. Nam 1^o. in ipso donationis diplomate, Berengarius eos nominat Principes, qui *secum insudaverint ad præfate urbis restaurationem*. 2^o. Urbanus II. rescribens Berengario, sic dicit p. 628. *Ecce jam transactis 390. annis, ex quo præfatum urbem Agarenorum gens propè solitariam fecerit &c.* 3^o. Hæc vocabula *restauratio, & restitutio*, quæ passim occurrunt in diplomate & in epistolâ, significabunt quidem, strictè accepta, Tarraconensem civitatem denuò ad fideam fuisse; sed diligenter perpendenti verba & feriem, hæc duo certa erunt: unum quod affirmat D. BOSSUET, hanc civitatem non *redditam* fuisse, sed *specialiter donatam* Ecclesiæ Romanæ: alterum quod negat, hanc civitatem non multò antè è *Sarracenorum manibus fuisse vindicatam*. Certè, Berengarius dicit hanc civitatem *sibi ex paterno jure competisse*; quomodò probè ac verè diceret Ludovicus XV. Navarræ Regnum, si illud bello recuperaret, *sibi ex paterno jure competere*. Jura enim Regum, illâ quam vocant præscriptionis lège, non tolluntur.

Catholici sunt facti, tale quidquam egisse, tot Concilia, tot acta, tot historiarum, tot epistolarum innunt: cum sedis Apostolicæ potestas, sed spiritualis illa atque cælestis, omnibus paginis celebretur: neque à Rege Pelagio, recidivi post Saracenicam invasionem Hispanorum Imperii fundatore, ejusque successoribus, aliisque Hispaniensibus Regibus per trecentos ac sexaginta annos, qui à Pelagio ad Gregorium effluxere, tale quidquam postulatum fuit: ac Reges Hispaniæ per ea tempora haud minùs quàm alios absolute jure regnasse, omnia monumenta testantur. Jam quod ait Baronius: *His juribus potitam Apostolicam sedem anno Christi 701. sub impio Rege Vitizâ horum jacturam esse passam*, neque cum Gregorio VII. convenit, qui hanc jacturam ad Saracenorum invasionem refert, neque cum Tudenfi Lucâ, quem unum Baronius testem adducit. Is enim posteaquam autore Vitizâ canones dissolutos, sacraque omnia conculcata memoravit, hæc addit insuper: *Et ne adversus eum insurgeret Sancta Ecclesia, Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & cæteris Ecclesiæ Christi Ministris, carnales uxores habere præcepit, & ne obedirent Romano Pontifici, sub mortis interminatione prohibuit.* Quæ ad evitandum Canonicæ atque Ecclesiasticæ districtio- nis metum manifestè referri, rerum ostendit series: ad solvenda Romani Pontificis, ut supremi etiam Domini, imperia pertinere, neque Lucas Tuden- sis significat, neque alii scriptores, neque Gregorius VII. suspicatur.

Bar. loc. cit. & tom. viij. anno 701. p. 670. 641.

Luc. Tud. ap. Bar. loc. mox cit.

Ut cumque est, illud animo capere vix possumus, quod is Pontifex ma- vult Hispaniam servare infidelibus quàm illud qualecumque jus ultrò remittere. Sic enim ipse scribit supra dictâ epistolâ, *ad Principes in terram Hispania proficisci volentes: hoc neminem vestrum ignorare volumus, quoniam, nisi equâ pactione persolvendi juris Sancti Petri in Regnum illud animadvertere staueritis, potius vobis Apostolicâ autoritate, ne illuc tendatis, interdicens contra feremur, quam Sancta & universalis mater Ecclesia, idem à suis filiis quod ab hostibus patiendo, non jam proprietatis suæ, sed filiorum detrimen- to saucietur.* Quasi vulnus illud remissione spontaneâ temporalis tributi curare non posset. Sed ista non reputat, & ovem in feræ faucibus palpi- tantem non eripere, sed tondere cogitat. Atque hæc facit abstinentissimus, & innocentissimæ vitæ Pontifex, dum sedis Apostolicæ jura etiam tem- poralia, quæ semel animo præceperat, tantisper imminui pejus omnibus malis arbitratur.

Greg. VII. lib. j. epist. vij.

Neque minùs dura sunt, quæ Sardinensibus scripsit. Cùm enim in ani- mum induxisset, ut aliquid ab eis commodi temporalis ferret, primam ad eorum judices dedit epistolam: *Romanam Ecclesiam omnium matrem, pri- vatam tamen eis debere sollicitudinem; at antecessorum negligentia friguisset charitatem illam, quæ antiquis temporibus inter Romanam Ecclesiam & gen- tem illam fuit, maximo inter ipsos Christiana religionis detrimento: atque om- ninò necessarium ut de salute animarum cogitent, Romanamque Ecclesiam ut matrem recognoscant, atque antiquam devotionem impendant: se quidem non modò ut eorum anima, sed etiam patria salva esset, sollicitè invigilare: si sua verba reciperent, gloriam & honorem & in præsentem & in futurâ vitâ conse- cuturos esse: sin aliter agerent, suæ culpæ imputarent, si quid periculi conti- gisset: Legatos coram acturos quæ de salute eorum & honore tractaret.*

Id. ibid. epist. xxix. Vid. Bar. tom. xj. an. 1073. pag. 433.

Ibid. epist.
xli.

Quid esset illa salus honorque, quem ipsis quæreret, sequentia demonstrabunt. Nam paulò post de sui Legati postulatis hæc scribit: *Nisi in hoc anno certâ nobis super hac re ratione respondeatis, nec amplius vestra responsa quæremus, nec tamen ulterius jus & honorem Sancti Petri irrequisitum relinquemus.* Censum ac vectigal fatis apertè ista significant: eò primùm illa verba lenia, eò denique minæ spectabant.

Ibid. lib.
vii. ep. x.

Gravius postea urget, scribitque hæc glorioso judici Calaritano Orfocco: *nolumus scientiam tuam latere, nobis terram vestram à multis gentibus esse petitam: maxima servitia, si eam permetteremus invadi, fuisse promissa; ita ut medietatem totius terra nostro usui vellent relinquere, partemque alteram ad fidelitatem nostram sibi habere: cùmque hoc non solum à Normanis, & à Thuscis, ac Longobardis, sed etiam à quibusdam Ultra-montanis crebrò ex nobis esset postulatum, nemini eâ de re unquam assensum dare decrevimus, donec ad vos Legatum nostrum mittentes, animum vestrum deprehenderemus.* Nempè ille Legatus exploraturus erat quo tributo oblato se ab invasorum deprædatione redimerent. Pergit enim: *Igitur, quia devotionem beato Petro te habere, in Legato suo monstrasti, si eam sicut oportet, (quid autem oporteret satis apertè significaverat) servare volueris, non solum per nos, nulli terram vestram vi ingrediendi licentia dabitur, sed etiam si quis attentaverit, & seculariter & spiritualiter prohibebitur à nobis, ac repulsabitur.* Quid si denegaverint quæ Gregorius postulabat? Nempe hostibus prædæ erunt. Tantine erat tributum Romanæ Ecclesiæ persolvendum, ut propter eam causam miseros insulanos, datâ licentiâ, lupis pastor exponeret!

Cæterùm quid in eâ insulâ juris sibi esset, ne verbo quidem significat, jurium etiam temporalium vehementissimus ubique, ut videre est, ostentator. Sed ut concedamus Sardiniam Insulam jam tum in Ecclesiæ Romanæ ditionem concessisse, utque id vel maximè non tantùm jactaret Gregorius, sed etiam insulani seu metu, seu veri conscientiam faterentur; tamen in tributis exigendis nullâ Gregorius possessione nitebatur; antiqua, confusa, obsoleta, generalibus verbis, uti vidimus, venditabat, dirisque comminationibus novum sibi titulum comparabat.

C A P U T X I V.

De Hungariâ: de aliis Regnis ac Provinciis, quibus causis impulsæ, Pontificiæ ditioni se ultrò subjecerint: arbitraria jura etiam in infideles Principes protenduntur.

Lambert.
Schaf. ap.
Bar. Tom.
xj. an. 1071.
P. 464.
Greg. VII.
lib. ij. ep.
xiiij.

SALOMON Hungariæ Rex infans Andreæ patris jussu, atque omnium Sordinum applausu ritè coronatus, mox patre mortuo, propter infantiam pulsus, ac per Henricum IV. Imperatorem, cujus sororem duxerat, sæpe Regno restitutus, eidem Henrico Hungariam fecit tributariam. Id necessitate gestum Gregorius Regi crimini vertit: quòd *Regnum Hungaria sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium, à Rege Stephano olim beato Petro, cum omni jure*

ac potestate suâ oblatum, & devotè esset traditum. Addebat probationem, quòd nempè Henricus III. Imperator Henrici IV. pater, victo Rege Hungaro, & factâ victoriâ, ad corpus beati Petri lanceam & coronam transmisit, & pro gloriâ triumphî sui, illum Regni direxit insignia, quo principatum dignitatis ejus attinere cognovit. Quare gravia minabatur: nec aliter beati Petri gratiam aut suam benevolentiam spondet, nisi sceptrum Regni, inquit, correcto errore tuo, Apostolica, non Regia Majestatis beneficium recognoscas. Sic si quis beatum Petrum honorâisset, Regni proprietatem, atque omnia deinde jura feudorum sedi Apostolicæ vindicabat; quamquam ejus proprietatis nulla in annalibus ad ea quidem tempora mentio reperiretur.

Si quando dissidia inter fratres de Regnis ac Provinciis orirentur, ut in Barcinonensi Comitatu evenerat, sancti Petri inexpugnabile pollicebatur auxiliium ei parti, quæ in sedis Apostolicæ potestate futuram se esse profitebatur.

Afflicti ac pulsi Reges sedi Apostolicæ sua Regna tradebant, ejus autoritate restituti se posse confidebant. Sic à Rege Russorum Demetrio, cùm is à fratre pulsus esset, traditum Regnum Gregorius VII. suscipit, exhibitâ Sancto Petro fidelitate.

Neque exiguum tutamen erat ab Apostolicâ sede Regnum accepisse. Scribit enim Vezelino adversus Dalmatiæ Regem insurgenti: *Scias nos de prudentiâ tuâ multum mirari, ut qui te esse dudum beato Petro, & nobis fidem promiseris, contra eum, quem in Dalmatia Regem autoritas Apostolica constituit, tu modò coneris insurgere. Quapropter nobilitatem tuam monemus & ex parte beati Petri precipimus, ut adversus jam dictum Regem arma capere non presumas, sciens quidquid in illum ausus fueris, procul dubio te in Apostolicam Sedem facturum.*

Hæc incepit Gregorius VII. his ac similibus ad Regna sedi Apostolicæ tradenda hortabatur, & ad Geysam scribebat Hungarorum Ducem*: *Regnum Hungaria, sicut & alia nobilissima Regna in propria libertatis statu esse debere, & nulli Regi alterius Regni subjici, nisi sancta, & universali matri Ecclesia Romana, quæ subjectos non habet, ut servos, sed ut filios suscipit universos.*

Quare Salomoni Hungarorum Regi ademptum à Deo Regnum prædicabat quòd is contempto nobili dominio beati Petri, cui erat proprium Hungaria Regnum, se Regi Teutonico, quamvis necessariò subdidisset, subditque rationem: *Petrus enim à firmâ petrâ dicitur, quæ portas inferi confringit, atque adamantino rigore destruit, & dissipat quidquid obsistit.* Quæ dicta adversus hærefes, & alia vitiorum monstra, per Christi Imperium debellanda, ad terrenam ditionem quotidie amplificandam, & ad comparanda sibi Regna, vertebat.

Eam universalis Monarchiæ etiam temporalis ideam animo informaverat; quæ spirituali addita potestati, tale Imperium conderet, quale res humanæ ferre non possent.

Iisdem vestigiis insistebat Innocentius III. magnus alioquin Pontifex, cùm Joannem sine terrâ Angliæ Regem depositione mulcicaret, Barones An-

Id. lib. vj.
ep. xvj. vid.
Lamb. ap.
Baron. an.
1075.

Id. lib. ij.
ep. lxxiv.
Id. lib. vij.
ep. iv. ap.
Baron. an.
1079.

* Salomonis cuius Regnum invaserat avunculum.

Id. lib. ij.
ep. lxxij.
Id. ibid. ep.
lxx.

Vid. Odor.
Rain. anno
1212. & seq.
vid. quoque

Innoc. III.

Histor. Angliæ Rapin Thoyr. lib. vij. & ep.

glia ac Philippum Augustum adversus eum invitaret, donec Joannes sedi Apostolicæ Regnum traderet, uti suo loco memorabimus.

Inf. lib. iij.
cap. xxj.

Non ergò mirum si passim in servitium ruerent Duces, Comites, ipsi etiam Reges in sede Apostolicâ suis rebus tutelam, atque etiam, proh dolor! suæ cupiditati ad vicinos invadendos titulum quæsituri. Quæ quantum rei Christianæ offererint, lectori æstimandum relinquimus.

Vid. sup.
cap. ij. &
tom. x. Con-
cil. p. 1143.

Nec alia moliebatur Adrianus IV. dum illud à nobis suprâ memoratum jus edidit; nempe *Hiberniam & omnes Insulas, quibus sol justitia Christus illuxit, ad jus sancti Petri & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinere.*

Postea ad libitum arbitraria jura crevere; quo factum est, ut Nicolaus V. Callixtus III. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. tanta terrarum spatia infidelibus detracta, Christianis Regibus concederent.

C A P U T X V.

Regna infidelium, quo jure concessa BELLARMINUS alique defenderint: hæc, & alia de Regibus deponendis gesta, nullo religionis periculo impugnari posse.

HIS in concessionibus tuendis Bellarminus maximè laborabat, cùm negaret infideles, justos scilicet dominos, legitimâ possessione deturbari posse, nisi conarentur avertere à Christi fide subditos. At profectò illi Reges, quorum Alexander VI. alique Pontifices partiebantur Imperia, de fide Christianâ nequidem cogitabant. Quem nodum Bellarminus & alii sic exsolvunt. Alexandrum VI. cùm Regna infidelium daret, non id providisse, ut *Reges Christiani, Reges infideles debellarent, & eorum Regna occuparent; sed solum ut eò adducerent fidei Christianæ Prædicatores, & protegerent ac defenderent, cùm ipsos Prædicatores, tum Christianos ab eis conversos: ac si Reges infideles resisterent, Christianis jus esset bellum inferendi. O novos Apostolos & novo more tuitos! O novam & Apostolo inauditam Christianorum militum armaturam! At si Christi Apostolos hîc omitti placet, quòd infirma Ecclesiâ nondum hæc fortia auderet, mirum cur Gregorius Magnus, validâ jam Ecclesiâ, Christiano Imperio, totque Christianis sultâ Regibus, à Reginâ Brunehildi non tale satellitium, Augustino suo in Angliam profecturo, impetrârit. Cur non talibus Diaconis succinctus Sanctus Bonifacius Moguntinus Germaniæ intulerit Evangelium? Aut cur eum Pipinus ipsi devinctissimus, pro fide Christianâ obtruncari permiserit? Cur Willebrodi, Wilfridi, Swiberti, Adalberti, & alii innumerabiles, qui per eandem ætatem barbarica nomina Martyrii gloriâ illustrârunt, nullo tali munimine prædicandam susceperint religionem Christianam? Denique hujus custodiæ Evangelicis prædicatoribus datæ, bellicque in liberam gentem eâ causâ suscepti, quòd verbi divini præcones respuisset, nullum apud antiquos exemplum est. Qui Caroli Magni Saxonica bella commemorant, cogitare debuissent Saxones Francici Imperii perduelles, novâque semper contumaciâ rebellantes, victos, captos, deditos, patriæ, libertati, vitæ redditos,*

Bell. de R.
P. lib. v. cap.
ij.

Vid. Bar.
ibid. anno
716.

Ibid. an.
719. 731.
749. & pass.
tot. hoc scul.

redditos, si Evangelio obedirent: postremò occisos, atque dispersos, quòd fidem Salvatori Christo, atque optimo Regi Carolo datam sefellissent, regionemque eorum aliis concessam incolis; atque hi Catholicam religionem ad ea usque tempora propagârunt, quibus eos ad infandum Schisma Lutherus abripuit.

Neque verò me fugit quanti sint nominis, à quibus hæc Bellarminus, aliique hauserint: sed Doctores postremis sæculis natos, per librorum penuriam, ne alias commemorem causas, Ecclesiasticæ historiæ non satis gnaros, atque ideò non vitâ, sed doctrinâ degeneres, antiquis placitis & exemplis postponi oportere, clarâ voce dicimus.

Nec putamus Sanctum Thomam, cujus autoritate utuntur, ad prædicandam gentibus fidem tali unquam auxilio profecturum: nec Sancti Franciscani ac Prædicatorii ordinis Martyres: nec postremo sæculo Sanctus Franciscus Xaverius, Indiarum Apostolus, atque ex eodem sodalities tot inclyti Martyres hæc sectati: nec ævo nostro tot Sancti Episcopi, atque Presbyteri, quos ad Barbaras gentes nostra Gallia, ac tota Europa summittit. Quin etiam Bellarminus aliosque, si talia præsidia offerentur, toto animo putamus fuisse averfuros; ut meritò contemnamus eam doctrinam, à quâ consecranda vel ipsi abhorrent.

Neque magis probamus quod dicunt: ab Alexandro VI. Christianos inter Reges distributas esse terras, *ut impediret contentiones, & bella Christianorum, qui in illis regionibus negotiari volebant.* Neque enim, si vel maximè placeat Romanos Pontifices, non verbi tantùm, Apostolico more, sed etiam commerciorum, ac negotiationum esse duces, & ad eorum arbitrium restringi imperia commerciorum, ac gentium libertatem: non, inquam, si ista vel maximè placeant, talem explicationem Alexandri VI. decreta ferre possunt: *Omnes enim, inquit, & singulas terras firmas, & insulas remotas & incognitas versus partes Occidentales, & mare Oceanum consistentes repertas, & reperiendas in posterum, quæ sub actuali Dominio temporali aliquorum Dominorum Christianorum constitutæ non essent, cum omnibus illarum Dominiis, civitatibus, castris, juribus, & jurisdictionibus universis, vobis, hæredibusque, & successoribus vestris in perpetuum, tenore presentium, motu proprio, & ex certâ scientiâ, ac de Apostolica potestatis plenitudine donavimus, concessimus, & assignavimus.* Quo decreto inter Reges ductâ lineâ dispertiit Orbem, ex *Apostolica, inquit, gratiæ largitate, motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis super hoc nobis oblata petitionis instantiam, sed de nostrâ merâ liberalitate...* ac de *Apostolica potestatis plenitudine.* Quæ profectò nihil aliud sonant, quàm meram donationem. Quare alii rotundè magis Bullas eas referunt ad ea, in quibus Pontifices, ut in factò particulari, consensu omnium errare potuerint.

Quo exemplo nos quoque nostro jure possumus, non tantùm hæc ab Alexandro VI. totque ejus antecessoribus ad eandem formam edita decretaque de infidelium terris dividendis; verùm etiam alia de supremis potestatibus deponendis gesta, exigere ad regulam & ad Majorum fidem, adque ea decreta, quæ totis mille, & quod excurrit annis, intacta mansere.

Bar. loc.
jam cit.

Bull. i.
Alexan. vj.
ad Ferdin.
Hisp. Reg.
in Bull. Ro-
man. edit.
Lug. 1655.
tom. j. pag.
467.

Turr.apol.
pro Eug. ad
calc. tom.
xiiij. Conc.

Placet enim omninò id quod Turrecremata aliâ occasione dixit: *Nec ista consequentia est bona: factum fuit sic, ergò legitime factum fuit; nos enim non debemus respicere quod factum est in præterito, sed quod juridicè fieri debuerit in futurum.*

Du Perr.
Repl. lib. j.
c. xcj. p. 545.
vid. dissert.
præv. not.
lxxxix.

Vid. Bell.
de R. P. pass.

Du Perr.
œuv. diver.

Hæc certè omnia salvâ fide quæri, uti prædiximus, Perronius quoque Cardinalis confitetur, & Bellarminum testem adducit; & certè Bellarminus censor audentissimus cujuscumque doctrinæ, quam sedi Apostolicæ non satis æquam putat, huic nostræ sententiæ nullam notam infert tractatu amplissimo de eâ re edito; & Perronius celebri oratione in Conventu ordinum Regni habitâ, id agit ut hæc quæstio *inter problematicas* habeatur. Quare licebit nobis, vel ipsis concedentibus, antiquam sententiam nostræ Facultatis, imò antiquam traditionem Ecclesiæ Catholicæ, sub Cleri Galliani, atque etiam augustissimi Regis, totiusque adeò Regni felicibus auspiciis, nullâ cujusquam contumeliâ propugnare.

Hæc autem diligentissimè exequimur, excussis omnibus utriusque partis argumentis: non quòd Galli nostri hac tractatione egeant; vix enim quisquam inter Gallos in dubium revocat supremam potestatem, atque ut ita dicam, Regiæ Majestatis independentiam, quâ pax Reipublicæ continetur: sed tamen cæteris satisfacere nos oportet, omnique studio amovere à Theologorum scholis, alienam à Christianâ modestiâ, ac melioribus sæculis inauditam, de deponendis Regibus sententiam. Quod quidem dum facimus, sedis Apostolicæ dignitati consulimus, nedum ejus privilegia imminutum eamus. Quis enim inter sedis Apostolicæ privilegia reputet, quòd possint de Regibus amovendis vana & irrita, & omnibus jam populis contemnenda decreta conscribere? Aut quis non videat apud cordatiores hanc totam de temporali Pontificum potestate ferè obsolevisse sententiam: ut qui eam tuentur adhuc, ultimorum sæculorum exemplis abrepti potiùs, quàm certâ ratione ducti esse videantur? Non ita effluxere quæ Romani Pontifices de rebus Ecclesiasticis condidere decreta: his cessere hæreses; contusi, fractique sunt, qui Ecclesiæ fidem, autoritatemque invaserunt. Fides quippe post hæreses splendet puriùs; contempta ab Hæreticis Ecclesiæ autoritas firmiùs invalescit. At quid Pontificibus profuerunt, quæ ad Reges in temporalibus subjugandos tantis molitionibus suscepère? Nempe hæc omnia conciderunt, cassaque & irrita nihil sedi Romanæ, præter invidiam atque odia; nihil toti Ecclesiæ, præter bella, cædes, schismata pepererunt. Tanti refert, quid Deo autore, quid humanis consiliis moliare. Sed nos hæc meliùs exempla edocebunt. Rem ergò totam ab ipsis Ecclesiæ, totiusque adeò humani generis initiis, explicare aggrediamur.



CAPUT XVI.

Ipsam quæstionem aggredimur: hæc tractatio bifariam distributa: quinque propositiones ordine comprobanda.

QUÆRIMUS igitur an Ecclesiastico ordini ipsique ejus Capiti Romano Pontifici, sit jure divino concessa potestas, quâ supremas potestates solio amovere possit. Ac supremas potestates dicimus, non tantum Reges, ac Monarchas, sed quemcumque ordinem, ac cœtum, qui supremâ autoritate in civilibus ac temporalibus gaudeat. Quamquam enim Reges plerumque nominamus, Apostolorum exemplo, eo nomine complectimur illos omnes, qui summâ autoritate gaudeant.

Hoc statu quæstionis constituto, claret quàm ineptè & imperitè, nec bonâ fide agat D. Nicolaus Dubois, cum dicit & inculcat, vereri nos debere, ne feudis, aliisque juribus temporalibus excidamus Ecclesiastici, si Cleri Gallicani Declaratio valeat. Hæc fœda, & insulsa procul à nobis absint. Nos enim satis scimus Romanis Pontificibus & Sacerdotali ordini, Regum concessione, ac legitimâ possessione bona quæsitâ, jura, Imperia ita haberi, ac possideri, uti quæ inter homines optimo jure habentur ac possidentur. Imò ea omnia, ut dicata Deo, sacrosancta esse debere, nec sine sacrilegio invadi, rapi, & ad sæcularia revocari posse. Sedi verò Apostolicæ, Romanæ urbis, aliarumque terrarum concessam ditionem, quò liberior, ac tutior potestatem Apostolicam toto Orbe exercent, non tantum sedi Apostolicæ, sed etiam toti Ecclesiæ gratulamur, votisque omnibus precamur sacrum Principatum omnibus modis salvum, & incolumen esse. Ac si contendant Romanis Pontificibus, quale in utrâque Siciliâ, aut in Sardiniâ, aliisque fortè Regnis, tale sibi aut majus etiam, aut aliquatenus simile usu, consuetudine, possessione legitimâ, in Imperio Romano-Germanico ordinando quæsitum esse jus; illud Germani, & quorum interest omnes, & juris civilis interpretes quærant, & decident utcumque libuerit: nihil hæc ad nos pertinent, neque ullam eâ de re quæstionem movet Clerus Gallicanus. Id enim tantum declarat, *Reges & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque AUTORITATE CLAVIUM Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos à fide, atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse.*

Patet ergò quæri quid in Regna & Imperia sacer ordo, ejusque ordinis Caput Romanus Pontifex, possit Christi ordinatione atque clavium autoritate, & quid Ecclesia eâ de re senserit. Quod ut sit apertius, quemadmodum in sacro Cleri Gallicani cœtu, illustrissimo Archiepiscopo Parisiensi autore, factum recolimus, universam hanc tractationem in duas partes distribuimus. Ac primum inquirimus, quid traditum eâ de re ab initio fuerit usque ad Gregorii VII. tempora, tum quid ab eo tempore decretum, gestum, dictumque sit. Ac primis illis temporibus causæ nostræ firmamenta maximè continentur; in posterioribus, quæ validissima sunt ad-

Consultat.
vij. n. 54.
Consultat.
x. n. 93. &
seq.

Decl. Cler.
Gall. cap. j.

Vid. act.
Cler. Gallic.
1682.

versariorum objecta apparebunt. Porrò sanam doctrinam comprobare aggredimur certis propositionibus, quæ sibi mutuò lucem roburque præsent, Geometrico more, & quantâ poterimus perspicuitate constitutis. Quo rerum ordine, id profectò assequemur, ut si quis est error, facilè deprehendi & confutari possit: sin autem à Deo datur summo studio quæsitam exponere veritatem, id speramus fore, ut nullâ prorsùs arte valeat obscurari, nullo deinceps argumento labefactari possit.

Placet autem hîc statim ponere propositiones illas, ut summâ disputationis constitutâ, quid deinde probari debeat, omnes faciliùs animo comprehendant.

Prima Propositio. Regia, ac suprema potestas ordinandis rebus temporalibus præstituta, jam inde ab initio legitima est, etiam inter infideles.

Secunda. Ea potestas, etiam inter infideles, est à Deo.

Tertia. Regia ac suprema potestas jam inde ab initio, etiam inter infideles, ita est à Deo constituta, ut sit à Deo secunda, hoc est, in suo genere, rebusque suis sub Deo, & post Deum prima: neque Deus constituit aliam potestatem, à quâ illa deponatur, aut in ordinem redigatur.

Quarta. Per institutionem Sacerdotii Legalis non immutavit Deus rationem ac statum Principatûs, seu Regiæ ac supremæ potestatis; imò luculentius declaravit eam potestatem à Deo esse secundam, & in suo genere, rebusque suis primam.

Quinta & ultima. Neque per institutionem Sacerdotii Christiani quidquam immutatum fuit in jure regnandi: imò dissertè explicatum in novo Testamento, ac Patrum traditione, Pontificibus Christianis nullam esse à Christo attributam potestatem, quâ temporalia ordinare aut quemquam Imperio mulctare, vel donare possint.

His propositionibus doctrinæ nostræ summa continetur: jam eas suo ordine confirmamus.





DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI

D E

ECCLESIASTICA POTESTATE.

L I B E R P R I M U S.

S E C T I O S E C U N D A.

Quâ expenduntur Scripturæ loci, & Patrum traditiones illustrantur, ad caput primum Gallicanæ Declarationis.

C A P U T P R I M U M.

PRIMA PROPOSITIO probatur: quòd Regia seu suprema civilis potestas jam inde ab initio sit legitima, etiam inter infideles.

PRIMA nostra propositio sic habet: *Regia ac suprema potestas; ordinandis rebus civilibus præstituta, jam inde ab initio legitima est, etiam inter infideles.* Hic duo dicimus: primùm eam potestatem esse legitimam, tum esse legitimam inter infideles.

Legitimam vocamus, quæ non tantùm lege, sed etiam justâ bonâque lege nititur; atqui bona lex est, quæ præcipit homines per justa & legitima Imperia adunari, dirigi, coërceri; unde existit pax & tranquillitas publica. Quo factum est ut Propheta scriberet: *Quarite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci, (Babylonis scilicèt, impiæ illius & omni idolatriâ contaminatæ) & orate pro eâ ad Dominum: in ipsâ enim est pax vobis.* Nulli enim plebi pax vera obtigit, nisi pacato Imperio, sub quo degit. Attestatur illud Apostolus præcipientes *obsecrationes fieri pro Regibus, ut quietam & tranquillam vitam agamus.* Quem locum interpretatus Tertullianus, sic Imperatores alloquitur: *Cùm enim concutitur Imperium, concussis etiam cæteris membris ejus; utique & nos. . . in aliquo loco casûs invenimur.* Ac sublato legitimo, summoque Imperio, cædes, latrocinia, scelera omnia impunè grassari nemo diffitetur,

Jeremiæ
xxix. 7.

1. Tim. ij.
1. 2.

Tert. apol.
cap. xxxij.
p. 27. edit.
Prior. 1675.

Q iij

Unde consequens est, ut lex illa, quâ sunt supremæ potestates inter homines constitutæ, à naturali lege ducat initium. Naturâ enim duce, homines pacem bello, perturbationi ordinem anteponunt; quo fieri necesse est, ut legitimo colla Imperio submittant. Quare nulla gens est, nisi penitus non tantùm barbara, sed etiam fera & belluino more vivens, quæ supremas potestates aliquas non agnoscat; adeoque illa lex infixæ est mentibus, ut non nisi extremâ cœcitate atque feritate obliterari possit. Hoc primum quod diximus: supremas potestates esse legitimas.

Alterum; legitima Imperia etiam inter infideles floruisse exponimus tantùm, non probamus id quod per se omnes vident, idque ab initio generis humani. Neque enim, ut ait beatus Augustinus, ita ratio in hominibus vitiis, atque impietate ipsâ detrita est, ut non ejus superessent saltem extrema vestigia; Deoque bono placuit, ut etiam inter homines, qui ab eo descivissent, remaneret bonum societatis humanæ. Quare Abraham cum Sodomæ & Gomorræ, & aliis infidelibus Regibus, uti legitimo ordine constitutis, fœdus iniit: *Hi enim pepigerant fœdus cum Abraham*; & eisdem fœderatoriis tuetur armis. Et sanctus ille Joseph Pharaonis Imperium, Ægypto jam corruptâ per idololatriam, uti legitimum administrat. Neque necesse est uberius confirmare propositionem, ex sese perspicuam, cum præsertim apertè contineatur in his Domini verbis: *Reddite que sunt Cæsaris, Cæsari*. Disertè enim præcipit Cæsari infideli Principi, atque infidelis civitatis supremo magistratui præstare obedientiam. Accedit Petri auctoritas: *Subjècti estote.... propter Deum, sive Regi tamquam præcellenti, sive ducibus, tamquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: hæc est enim voluntas Dei*; & Paulus: *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse*. Hæc omnibus sine ullâ dissensione probata revocamus in memoriam, tantùm ut doctrinæ connexio elucefcat. Pergamus ad secundam propositionem à primâ manantem.

C A P U T I I.

SECUNDA PROPOSITIO, quòd Regia & suprema potestas etiam inter infideles sit à Deo: Reges Sacro-sancti: juratum per eorum salutem: religio in Principes: Tertulliani loci.

SECUNDA propositio. *Ea potestas inter infideles est à Deo*. Hanc quoque continentur omnes; est enim Apostoli dicentis: *Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt: itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*. Loqui autem eum de civili potestate sequentia docent, ubi gladium ac vindictam publicam, vectigal, tributum, civilis potestatis instrumenta & jura commemorat. Ergò ex potestates, quas Paulus à Deo esse, à Deo ordinatas esse docet, sunt Reges ac Principes.

Neque omittendum id, quod quidam objiciunt: à Deo ordinatas dici potestates, quòd sub digniore minus digna, civilis scilicet sub Ecclesiasticâ

à Deo ordinata sit; aliter enim non constare ordinem. Verùm eo ratiocinio non utitur Apostolus, neque is locus postulabat, ut de illo ordine differeret; sed ita agit Paulus, ut ordinatæ intelligantur à Deo illæ potestates, quæ civilibus præsent officiis, quòd sint à Deo constitutæ: unde præmittit: *Non est potestas nisi à Deo*: cui connexum illud: *Quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt*; & infert: *Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*: &: *Subditi estote non tantum propter iram, sed etiam propter conscientiam*. Jam si de ordine philosophari placet, alibi philosophandum: hîc quidem ex Apostolo constat, quæ civilibus præsent potestates, eas etiam inter infideles à Deo constitutas, & ordinatas esse.

Ib. d. 5.

Erant namque tum, qui summis præerant potestatibus infideles, & idololatræ, quos tamen nihilo secius *Ministros Dei* vocat Paulus, & gladium, à Deo traditum esse Principi docet, ut Dei Ministro: *Non enim*, inquit, *sine causâ gladium portat: Dei enim Minister est*.

Ibid. 4.

Quare meritò Sacro-sanctæ habentur supremæ Potestates, ut quæ à Deo constitutæ, vices Dei agant: quâ in re magnum venerandumque *Dei mysterium* in Regibus S. Gregorius Nazianzenus agnoscit; unde eorum incolumitas, salusque in juramenti religionem assumitur. Jurant enim Urias, & illa sapiens Thecuitis, *per salutem David*, neque eo seciùs Joseph semel atque iterum *per salutem Pharaonis*, impij licet Regis & idololatræ: quod in Regio ministerio, etiam inter infideles magnum Dei Sacramentum sit. Id secuti Christiani, hæc Tertulliani ore ad Romanos Principes Christianæ Religionis hostes, loquebantur: *Juramus autem, sicut non per genios Cesarum, ita per Salutem eorum, quæ est augustior omnibus geniis...* *Nos judicium Dei suspicimus in Imperatoribus, qui gentibus illos præfecit; id in eis scimus esse, quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus*.

Greg. Naz. orat. xxvij. tom. j. edit. Par. 1630. p. 471.

11. Reg. xiv.

Gen. xlij. 15. 16.

Tert. apol. cap. xxxij.

Hinc etiam idem autor religionem atque pietatem Christianam in Imperatorem celebrat: quòd Imperator, uti Sacro-sanctus, Deique vice functus, religioso quodam honore coleretur, quam religionem secundæ Majestatis haud minus piè quàm eleganter vocat. *Grande* ergò; eodem teste, *Imperatoris nomen*, quod à Deo traditur: grande Imperatoris officium, divino numine constitutum.

Ib. xxxij.

Ib. xxxv.

Ib. xxxij.

CAPUT III.

Quo sensu suprema civilis potestas sit à Deo, quodve discrimen Sacerdotium inter & Imperium.

SUNT autem supremæ potestates à Deo non tantum eo nomine, quòd Imperium nemo capeat, nisi Providentiâ Divinâ duce, & autore; verumetiam duplici alio titulo, primum, quòd, uti prædiximus, legitima Imperia sint exorta naturâ ipsâ duce, hoc est, autore Deo naturæ conditore. Habent enim homines hoc à naturâ inditum, ut ordinem colant, quo eis incolumitas & tranquillitas constat: qui ordo nullus est, si desint legitimæ potestates.

Chrysoft.
Hom. xxiiij.
in epist. ad
Rom. tom.
ix. edit. Ben.
pag. 686.

2°. Ad legem naturalem haud dubiè accesserit doctrina per manus jam inde ab initio hominibus tradita, quâ legitimis Imperiis coerceri se necessarium ducerent, cum genus humanum statim atque post diluvium per terras fuit diffusum, statim se ultrò in Regna, civitatesque redegerit, quod tantum generis humani bonum, nonnisi à Deo traditum, inspiratum, propagatumque esse Patres docent. Chrysofomus: *Quoniam honoris ac conditionis aequalitas pugnas, & dissidia plerumque inducit, Deus multos fecit Principatus multasque subjectiones, viri & uxoris, filii & patris, senis & adolescentis, servi & liberi, Principis & subditi*: atque hæc ultima *Principis & subditi*, ad formam paterni Imperii facta esse creduntur; nec immeritò: ab ipso enim generis humani exordio, Reges parentum loco habitos, vel illud Regibus Palæstinis commune *Abimelechi* nomen ostendit. *Abimelech* enim Latinè vertitur, *Pater meus Rex*; quæ nota & obvia argumentis confirmare non est animus.

Quare hæc constitutio supremarum Potestatum etiam inter impios & infideles, Deo autori adscribitur ab Apostolis ac Patribus. Cyrus Rex Persarum, æque ac Saul, & David, & Salomon, *Christus Domini appellatur*: certumque est omninò eam legem, quâ res humanæ ordinantur, tam sanctam, tam necessariam, tantâ consensione generis humani ab initio inolitam, & ubique diffusam, non nisi divinâ autoritate fuisse constitutam. Quo etiam factum est ut obliget conscientiam, meritòque Apostolus huic sententiæ: *Non est potestas, nisi à Deo: & Minister est Dei*: subnectat illud ut confectaneum: *Ideo necessitate subditi estote, non tantum propter iram, sed etiam propter conscientiam*.

Rom. xiiij.
j. 4. 5.

Iren. lib.
v. cont. hæret.
cap. xxiv. n.
2. p. 321.
edit. Ben.

Sup. Sect.
j. cap. 10.

Hujus autem rei causa est divina bonitas, quæ, uti prædiximus, homines quamvis à verâ religione desciverint, non omninò deserit: imò verò malis tam bene consulit, ut ipso autore, maneat inter eos societatis humanæ tam excellens bonum. Quod ab Irenæo præclare est explicatum his verbis: *Quoniam, inquit, abstinens à Deo homo in tantum efferavit, ut etiam consanguineum, hostem sibi putaret, & in omni inquietudine, & homicidio, & avaritiâ sine timore versaretur, imposuit illi Deus humanum timorem (non enim cognoscebant timorem Dei) ut potestati hominum subiecti, & lege eorum adstricti, aliquid assequantur justitiæ, & moderentur ad invicem, in manifesto propositum gladium timentes, sicut Apostolus ait: NON ENIM SINE CAUSA GLADIUM PORTAT: DEI ENIM MINISTER EST.*

Chryf. in
Pf. cxlvij.
tom. v. pag.
496.

Huc pertinet illud, quod supra retulimus, ibidem ab Irenæo memoratum; quòd summa Imperia, quibus pax inter homines constat, non sint à Diabolo pacis inimico, sed à Deo pacis autore, pessimèque factum ab iis, qui tot Regum permoti flagitiis, scelere, libidinibus, Regium Imperium ad Diabolum autorem referebant. Satis enim constat legitima Imperia non ita, Diabolo instigante, & gliscente superbiâ esse corrupta, quin in ipso bono pacis ac societatis humanæ, maximum Dei munus faciliè recognoscas. Quare Divinum opus, à Diaboli opere secernendum erat cum Joanne Chrysofomo: namque *Magistratus constituere, inquit, fuit Dei opus; quod autem improbi ad eos provebantur, & eis, non ut decet, utantur, est hominum improbitatis.*

Adversùs manifestissimam veritatem Gregorii VII. ævo objiciebant passim illud Ozeæ Prophetæ : *Ipsi regnaverunt, & non ex me : Principes extiterunt, & non cognovi* : quæ multi interpretes, illique gravissimi, intelligunt de Jeroboam, & Israëliticis Regibus, per seditionem, ac perfidiam adversùs legitimos Reges insurgentibus, Deo quidem permittente, sed ad meritam Salomonis ultionem. Hæc tamen si ad legitimos quoque Reges pertinere posse putant, facilè referentur, non ad Imperii institutionem, sed ad ejus exercendi modum : ut scilicèt Reges condemnentur qui non ex Dei legibus nutuque administrant eam potestatem, quæ divino est numine constituta.

Quæres quid jam intersit Sacerdotalem inter & Civilem potestatem, si utraque est à Deo. Multum per omnem modum. Primò, quia Sacerdotalis potestas in Lege & in Evangelio à Deo ipso præsentè atque conspicuo fuerit instituta : civile autem Imperium, quamquam suo modo à Deo vel inditum, vel institutum sit, haud pari præsentia Divinæ Majestatis : tum Sacerdotalis Principatûs forma & regimen expressè sunt à Deo instituta : civile Imperium generatim tantùm traditum est, & hominum arbitrio forma relicta, sive illa Monarchica, sive Aristocratica, sive Popularis foret. At verum quidem Sacerdotium illiusque potestatis legitima administratio cum verâ religione conjuncta est : Imperia verò legitima & apud infideles vigent : denique ritus consecrandi Sacerdotes omninò Divinus, atque inter sacramenta à Deo instituta numeratur, valetque interventu proprio & expresso Divini numinis, ac spiritûs : at Regum consecratio neque à Deo est univèrsim instituta, neque huic officio absolutè necessaria, sive, ut aiunt, essentialis est : quæ, ut in re clarâ leviter attigisse sufficiat ; cùm satis superque constet apud Christianos legitima Imperia à Deo esse, & quidem, uti memoravimus, à Deo propitio, ac rebus humanis consulente. Nunc quæ inde consequantur, ordine exponamus.

C A P U T I V.

TERTIA PROPOSITIO : *quòd Regia ac suprema potestas nulli alteri potestati Dei ordinatione subjecta : omnium gentium in eam rem consensio : Druidæ, Augures, alii ejusmodi frustra advocati ad præsidium indirectæ potestatis.*

TERTIA propositio ; *Regia ac suprema potestas jam inde ab initio etiam inter infideles ita est à Deo instituta, ut sit à Deo secunda, hoc est, in suo genere rebusque suis sub Deo, & post Deum prima : neque aliam Deus potestatem instituit, à quâ illa deponatur, aut in ordinem redigatur.*

Hæc propositio facilè deducitur ex antecedente : cùm enim constet Regiam ac supremam potestatem, etiam inter infideles à Deo esse, non minus certum est huic potestati nullam superiorem à Deo fuisse impositam. Quam enim ? An civilem aliam ? Sed hæc verè Regia ac suprema esset, quam Deo

autori tribuimus, & à Deo secundam esse dicimus. An verò sacerdotalem? At ea inter infideles non à Deo, sed à Diabolo est; neque Melchisedech, summi Dei Sacerdotem, eo nomine quidquam in Reges potuisse legimus; & ipsum Regem quidem, sed suo & singulari Regno præpositum fuisse scimus. Quod autem antea passim, sive primogeniti, sive patres-familias, sive quis alii sacrificia offerebant, delibata eâ parte Sacerdotalis officii; nihil hoc ad regenda Imperia pertinebat. Legale autem ac proprii jam nominis Sacerdotium per Mosem institutum, longè post constituta Regna legitima floruit, neque ad ullam gentem præterquam Judaicam pertinebat. Ergò vigeat jam inde ab initio Regia ac suprema potestas, sic à Deo constituta, ut esset omninò in suo ordine rebusque suis ἀνοσιβήτους, hoc est, nulli alteri quàm divinæ obnoxia potestati; quæ nostra est propositio.

Exod. ij.
23. j. Reg.
xij. 8.

Exod. ix.
16. Rom. ix.
17.

Quare omninò sibi, suæque potestati Deus reservabat, ut impios Reges pœnâ coerceret. Populum enim suum Pharaoni, & Ægyptiis, causâ maximè religionis exosum, jam tum docuerat non insurgere in Principem, quamvis sævientem, sed *clamare ad Deum*: adire Regem: commonere: urgere prodigiis territum: nihil aggredi manu; ipse enim unus extento brachio in mirabilibus, & terribilibus magnis Pharaonem adortus est: quem utpotè Regem suæ ultioni reservaverat. *In hoc enim ipsum, inquit, excitavi te tantâ potestate, tantâque contumaciâ præditum, ut ostendam in te virtutem meam.*

Hæc ergò vox, hic sensus est totius generis humani: neque enim aliter vigere poterat illa pax, illa ordinatio rerum humanarum, quam à Deo esse vidimus; nisi esset aliqua divino numine constituta suprema potestas, cui cedere omnes, ut à Deo secundæ, nullique alteri obnoxia tenerentur.

Hoc jure apud Romanos, hoc jure apud Græcos, Indos, Persas; hoc jure apud omnes gentes administrata Respublica est. Nulla erat supra civilem potestatem à Deo constituta potestas, cujus arbitriis Imperia solverentur.

Vid. Cæf.
debell. Gall.
lib. vj.

Nam quòd Druidas commemorant, quorum *judiciis decretisque* in omnî controversiâ Galli nostri *parerent*, quòd Augures asserunt, ipsumque Ciceronem augurem de hujus sacerdotii dignitate pleno eloquentiæ flumine differentem; quid ad nos attinet? Nempè Druidæ, Augures, Aruspices. Extispices non erant, puto, divino numine constituti; tam falsi Sacerdotes, quàm falsa erant numina, quibus serviebant: civitatum ac Principum autoritate jus eorum invaluit. Quis autem dubitat partem aliquam publicæ potestatis in eos lege latâ conferri potuisse, cum etiam legamus in quibusdam civitatibus cum Sacerdotio Regnum fuisse conjunctum?

Quòd autem eam Sacerdotum, ac maximè Augurum potestatem illustrissimus Baronius eò refert, *ut jure nature cuncti populi edocti sint, penes Sacerdotes summam rerum esse*; id quàm apertè est nimium, tam apertè est falsum.

Cic. lib. ij.
de legib.

At enim, inquit, teste Cicerone poterant Augures à summis Imperiis ac potestatibus comitia tollere; decernere ut magistratu se abdicarent Consules; legem, si non jure rogata esset, tollere. Hæc qui obijciunt, nequidem cogitant quo fonte ista manarint.

Nempè in fulguribus, inque fulminibus, à fragore tonitruum, in avium volatu, ac tripudiis, in victimarum extis, significationem esse peculiarem putabant divinæ voluntatis; cui ita patefactæ nisi obtemperarent, diram imminere ultionem. Quare neque haberi comitia, neque iniri Magistratus, neque quidquam rei publicæ, privatæve, agi posse, nisi aves addixissent: Deos enim immortales eo indicio, atque eloquio prodere quid vellent; cujus Divini eloquii intelligendi artem penes Aruspices, atque Augures esse. Hæc si jure naturæ valent, malè nobiscum actum est, qui talia contemnamus; neque in Sacerdotes, bella, judicia, comitia, omnia denique privata ac publica conferamus.

At jubebant Augures Consulẽm abire Magistratu. Certè, si vitio creatus, si direntis aliquo portento comitiis, si inauspicato, ac Diis apertè, ut quidem existimabant, abnuentibus, Magistratum iniisset. Quòd si hæc ad deponendos Ecclesiasticâ autoritate Reges conferre non pudet, dicant nostros Pontifices indiciiis expressis, propalatam Divini numinis explicare voluntatem: aut, quandoquidem jure Augurum delectantur, doceant eo jure Regem aliquem jam inauguratum, jam agnitum, (Regem autem dico) doceant vel saltem Consulẽm, annum Magistratum, suscepto semel consensione civitatis Imperio, abdicare justum. Sed in his diutiùs immoratur; neque tamen omittenda erant, quæ tantòs viros, dum causæ suæ undique suffragia quærunt, commemorare non piguit. Jam ergò ad nostras propositiones revertamur.

C A P U T V.

Ex tribus primis propositionibus Corollarium: quòd sine verâ religione, veroque Sacerdotio, civile regimen perfectum, ac scipso consistens, atque in rebus suis ab omni aliâ potestate absolutum: an in eo jure aliquid immutatum per Legale aut per Christianum Sacerdotium; quartâ & quintâ propositione quæritur.

HIC tria quidem hætenus à nobis constituta: primum illud: ab ipsâ rerum humanarum origine viguisse, etiam inter infideles, legitimo ordine suprema Imperia ac legitimos Magistratus: alterum, eorum Magistratum potestatem à Deo esse: tertium, ita iis Magistratibus supremam potestatem à Deo esse traditam, ut sint à Deo secundi, in suo ordine primi, nullâ aliâ à Deo potestate constitutâ, cui in rebus suis obnoxii viverent. Hæc nemo diffitetur: Jam certis propositionibus addimus haud minus certum

C O R O L L A R I U M.

Perfectum regimen, quod attinet ad ordinem, & jura societatis humana, sine vero Sacerdotio, ac sine verâ Religione esse potest. Explicamus, & ipsâ explicatione probamus.

Regimen perfectum dicimus consideratione duplici: 1°. In ordine morali, sive in genere moris: 2°. In ordine politico, sive in genere civilis societatis.

August. de
Civit. libr.
vix. cap. viii.
& alib. pass.

Itaque asserimus sine verâ religione esse perfectum regimen, non in ordine morali: neque enim boni mores sine verâ religione, verâque beatitudine, qui morum ac vitæ humanæ finis est, esse possunt; neque, ut præclare Augustinus, aliundè esse potest beata, ac perfecta civitas, aliundè homo, cùm civitas nihil sit aliud quàm hominum certo fœdere conjuncta societas. Nullum ergò regimen in ordine morali sine verâ religione perfectum esse potest.

At perfectum esse posse dicimus in ordine politico, seu quantum attinet ad jura societatis humanæ: perfectum enim est eo respectu regimen, quod primùm est legitimum, tum verè est à Deo, omnique animæ piæ colendum; denique in se supremum, nullius alterius Imperii indigum, nulli alteri obnoxium potestati. Tale autem fuit, & est regimen etiam apud infideles & impios; ergò perfectum illud regimen sine verâ religione, veroque sacerdotio esse potest.

Cùmque apud infideles non nisi falsum, & illegitimum Sacerdotium esse possit; veri tamen ac legitimi, & à Deo ordinati Magistratus præfunt: suntque ab ipso Deo, cùm religio, tum Imperium ita constituta, ut & vera religio sine adjuncto sibi Imperio, & verum ac legitimum Imperium sine adjunctâ sibi verâ religione esse possit.

Vera religio sine adjuncto sibi Imperio, imò Imperio plerumque adversante, sub Pharaone, sub Nabuchodonozore, Baltassare, cæteris Assyriis; Persisque & Græcis Regibus, penes Hebræos: sub tot impiis Imperatoribus penes Christianos fuit: verum Imperium sine verâ religione ubique terrarum nititur.

Est ergò Imperium, seu civile regimen, religioni subordinatum, & ab eâ pendet in ordine morali, non autem in ordine politico, seu quod attinet ad jura societatis humanæ: cùm hoc postremo ordine & religio & Imperium sine se invicem esse possint.

Quæ cùm omnes fateantur, illud est consecræneum, utcumque religio se habeat: utcumque Sacerdotes, qui religioni præfunt, de Principe, qui civili societati præsit, egerint, decreverint, edixerint, nihilò feciùs manerè Principi integra ea omnia jura, quibus civilem societatem ordinet ac regat; neque omnino posse à Sacerdote deponi Principem, qui in suo ordine sub Deo primus sit à Deo constitutus.

Hæc, inquam, certa sunt, nisi Deus in supremis potestatibus à se constitutis, eorumque juribus aliquid immutaverit, instituto scilicet Legali, aut Christiano Sacerdotio, attributoque jure deponendi Reges ac temporalia ordinandi. An autem id fecerit propositiones quarta & quinta luculenter edocebunt.

CAPUT VI.

QUARTA PROPOSITIO: *Per institutionem Sacerdotii Legalis nihil immutatum in Regiâ ac summâ potestate; nihil ad eam deponendam juris Sacerdotibus attributum: probatum ex Deuteronomio, Regumque libris.*

QUARTA propositio: *Per institutionem Sacerdotii Legalis non immutavit Deus rationem, ac statum Principatus, seu Regiâ ac suprêmâ potestatis; imò luculentius declaravit eam potestatem à Deo esse secundam, & in suo genere rebusque suis primam.* Hac ergò constabit, Sacerdotali ordini per legem Mosaicam instituto, nihil juris à Deo attributum fuisse ad ordinanda temporalia, deponendosque Reges, sive directè, sive indirectè, sive apud fideles, sive apud infideles.

Et de infidelibus quidem certum: cùm Legale Sacerdotium nihil ad eos spectet: de fidelibus quoque idem facilè probatur, vel hoc uno argumento, quòd in totâ lege, cùm Sacerdotale instituitur atque explicatur officium, nihil tamen ei à Mose in Regiam potestatem fuerit attributum; tamen ipse Dominus eam potestatem inter Hebræos futuram pronuntiaverit his verbis in Deuteronomio: *Cùm, inquit, ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, habitaverisque in illâ, & dixeris: constituam super me Regem, sicut habent omnes per circuitum nationes, &c.* Deuteron. xvij. 14.

At multa quidem hîc futuro Regi præcipit: ne multiplicet equos: ne uxores, ne divitias congerat: ne revertatur in Ægyptum: ut describat sibi legem, accepto exemplari à Sacerdotibus; neque enim illud prætermissum est, quod ad commendationem Sacerdotalis officii pertineret. In Sacerdotali verò officio describendo, Moses ad minutissima quæque descendit: de tanto illo jure Sacerdotii deposituri Reges, de obedientiâ tantâ præstandâ à Regibus, ut depositi loco cederent, nihil omninò scriptum: cùm profectò id eò magis memorandum esset, quòd erat ex sese maximum, magisque ab omni hominum consuetudine abhorrebat. Quin etiam in Deuteronomii loco disertè expressum illud: *Constituam super me Regem, sicut habent omnes per circuitum nationes*: quibus verbis demonstratur civilem potestatem, eo, quo erat apud omnes, loco relinquendam, neque per legem Mosis quidquam immutatum.

At forte Sacerdotale illud jus ad deponendos Reges sibi Deus exponendum, decernendumque reservabat eo tempore, quo Reges, ac primum eorum Saûilem constituturus esset. Imò verò populus dictorum Domini memor, sic ait ad Samuelem: *Constitu nobis Regem ut judicet nos, sicut & cætera habent nationes: & iterum; Rex erit super nos, & erimus nos quoque sicut omnes gentes, & judicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis*; prorsùs eo sensu quo Deus in Deuteronomio dicturos prænuñtiaverat: *Constituam super me Regem sicut habent cætera per circuitum nationes*: scilicèt nihil novi cogitabant, neque aliam animo

1. Reg. viij.

15.

Ibid. 19.

20.

Ibid. 7.
Ibid. 9.

informaverant ideam Principatûs, quàm quæ apud cæteras gentes invalu-
rat. Quare æquè supremam, æquè absolutam intelligebant ab omni aliâ
& iterum : *Nunc ergò vocem eorum audi.* Ergò inter fideles æquè ac inter infi-
deles, pari jure, nullâque Majestatis imminutione regnatum est. Sanè apud
fideles id additum, quòd sacrâ unctiōne Majestas facta est augustior &
sanctior, & in Christi Domini imaginem Reges CHRISTI habiti, sanctio-
re titulo consecrati sunt.

C A P U T V I I.

*An unctio Regum, eorumque designatio per Samuelem interdum ac
Prophetas facta, in ordinandis civilibus aliquid Sacerdotibus
juris attribuat? De Concilio Sanhedrin BARONII sententia
expenditur.*

1. Reg. viij.
22. ix. 15.
16. x. 18.
20. xv. 26.
xvj. 13.

Bar. tom.
ix. an. 800.
P. 489.

iiij. Reg. j.
32. 33. 34.

AT fortè ea unctio quam à Sacerdotibus Reges Israëliti accepturi
erant, eos Sacerdotibus peculiari titulo submittebat: eratque Ponti-
fici peculiare jus, ut ad designandos, sic etiam ad amovendos Reges attri-
butum. Neutiquam. Si enim rem ab origine repetamus, primus omnium
Samuel, ne quidem Sacerdos, nedum Pontifex, sed Levita tantum, man-
dato Dei, jussuque speciali Saulem designavit & unxit, & ad Regnum
evexit; & postea reprobatum, haud minus speciali mandato, Regno amov-
endum edixit, & Davidem in Regem unxit: nihil ergò hîc quidquam in
admovendo amovendoque Principe, Sacerdotali & ordinario jure: nihil,
nisi Prophetico & extraordinario officio à Samuele est factum; ut profectò
mirum sit Baronium hæc extraordinaria, ad stabiliendam ordinariam Ponti-
ficum potestatem detorquere voluisse.

Neque verò postea Salomon à Sacerdote, sed à Davide electus est: ac
postea jussu Davidis à Sadoc Sacerdote est unctus. Sic enim David jubet:
*Vocate mihi Sadoc Sacerdotem & Nathan Prophetam, & Banaiam filium
Joiada: qui cum ingressi fuissent coram Rege, dixit ad eos: Tollite vobiscum
servos Domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam,
& ducite eum in Gihon, & unget eum ibi Sadoc Sacerdos, & Nathan Pro-
pheta in Regem super Israel.* Ordinario ministerio Sacerdotis, Propheticum
quoque & extraordinarium adjungitur Nathani officium; quòd aliquid hîc
extraordinarium intervenisset, ac Salomon natus minor, jussu Domini ad
Davidem per Nathanium perlato, ad dignitatem Regiam esset provehendus.

Non ergò Sacerdos, sed David à Prophetâ monitus, jure Regio designat
successorem, verèque est illud à Bethsabee dictum: *Veruntamen Domine mi
Rex, in te oculi respiciunt totius Israël, ut indices eis quis sedere debeat in solio
tuo, Domine mi Rex, post te.* Neque quidquam aliud postea Pontificibus
attributum, nisi ut eos ungerent, quorum hæreditario jure esset Imperium;

Nihil ergò juris in lege Mosaicâ Sacerdotibus attributum est, quo Regia Imperia solverentur, sive cùm Sacerdotale, sive cùm Regium institueretur, ac describeretur officium; estque omninò Regia ac civilis potestas, Legali etiam Sacerdotio instituto, in suo ordine rebusque suis prima & absoluta.

Neque ullâ ratione stare possunt ea, quæ ait Baronius de Collegio septuaginta duorum Seniorum à Mose instituto, cujus officium esset *de lege, Rege, atque Prophetâ judicare*, quo factum sit, ut *Reges subjeçti essent summo Pontifici, qui suo arbitrio moderabatur magnum illud Consilium, cujus Consilii judicio Herodes Rex postulatus est*, ut Josephus testatur. Hæc, inquam, nullo modo stare possunt.

Primum enim nihil tale in Scripturâ legimus, nec cùm instituti sunt à Mose Magistratus, conflatumque ex illis est, aut aliter quomodocumque, Deo jubente, institutum illud Senatorum septuaginta Consilium: non eos constitutos fuisse videmus, ut de Regibus, summâque potestate decernerent, sed ut Mosem sub judicandi populi onere fatiscentem, in privatis controversiis disceptandis adjuvarent: neque à tali Consilio ullum unquam Judicem, (a) ullum Regem judicatum fuisse in Judicium, aut Regum, aut Paralipomenon libris legimus; neque Josephus prodidit, in recidivo sub Machabæis Judæorum Imperio, eum Senatam ad Reges in ordinem cogendos quidquam fuisse molitum; nec, si Rabbini quidam dixerint ab eo Consilio de Rege judicatum iri, nempè si qui de Regno litigâssent, id ad Reges deponendos trahi possit, cùm jure regnant: (b) neque Herodes,

(a) *Ullum judicem.*] Etenim Judices, qui populo Israelitico ante Regnum constitutum præfuerunt, puta Orthoniel, Gedeon &c. eâ potestate gaudebant supremâ, quâ deindè Reges, ut nulli alteri quàm Divinæ obnoxii essent potestati. Sed Senatores illi de quibus hic agitur, à Mose fuerant plebi prælati, eò ut *judicarent minora tantummodò, & ad se quidquid majus esset referrent.* Exod. xvij. 22. Ergò allucinetur Baronius.

(b) *Herodes quem ad id Consilium &c.*] Nonnulla notanda veniunt in eo exemplo quod profert Baronius. Et quidem, ut observat D. BOSSUET, Herodes tunc temporis Rex non erat, sed Galilææ Procurator. Porro cùm ille quosdam è Galilæâ latrones occidisset, multi, qui patrem ejus Antipatrem, sub Hircano Rege Regni administrum, atque adeò autoritate & opibus plurimum valentem oderant, Hircano persuaserunt, ut juberet Herodem sistere se coram Sanhedrin. Erat autem Sanhedrin Senatus, seu magnum Consilium Judæorum, in quo sedebant Judices primores populi ex unâquâque Tribu electi, quos inter vincebant, cùm autoritate, tum numero, ex Tribu Levi Sacerdotes & Levitæ. Igitur Hircanus, homo propè stolidus, qui, si vir fuisset, de Herodis facto ipse judicâisset, hunc vocat ad Sanhedrin Consilium. Hircano quidem paruit Herodes; sed venit non fordidatus; verum id quod Sameas conquerebatur, purpuratus & Regio cinctus satellitio; queis ostendebat, quod de se judicium laturi essent, se non multum curare: imò vindictam sumpturum, si damnationis sententiam ferre præsumerent. Ergò Herodes, injecto Judicibus timore, ipse, non expectato judicio, profectus est Damascum, ubi palam dixit, se ad judicium, si iterum vocaretur, non adfuturum; neque narrat Josephus ullam adversus Herodem istam fuisse sententiam. Itaque quanquam Herodes Rex fuisset, nil pro Baroni causâ rectè possit concludi ex illâ in jus vocatione per invidiorum hominum conspirationem factâ, quam Herodes adeò sprexit, ut palam pronuntiaret se non adfuturum, si denuò vocaretur, quamque demùm nulla sententia subsecuta est. Attamen Baronius illo gaudet exemplo, & illud tertium quartumquè iterat, quod tamen seorsim si consideretur, deprimeret potius quàm extolleret Sacerdotalem potestatem. Etenim in tanto Sacerdotum numero, nihil gravitatis inest, nihil magni animi, nihil fortitudinis; unus est Sameas dignitatis suæ memor. Addit Baronius: *Summum Pontificem suo arbitrio moderari solitum magnum illud Consilium.* Verumtamen ne unum quidem nominat ex Pon-

Bar. tom.
j. an. 31. p.
99. an. 57.
p. 436. vid.
etiam tom.
ix. loc. cit.

Exod. xvij.
18. 21.
Nùm. xj.
14. 15. 16.

Joseph. an-
t. lib. xiv.
cap. xvij.

ij. Paral.
xix. 11.

quem ad id Consilium reum citatum esse idem Josephus memorat, Regiâ tunc potestate erat, sed & ipse, & Antipater ejus parens, sub Hircani Pontificis Principatu vivebant, ejusque autoritate omnia poterant; stetitque judicio Herodes, ejusdem Hircani Pontificis pariter ac Principis jussu. Nec si concedamus huic Consilio datum esse ut de Regibus decerneret, idcirco eam potestatem in Pontificem transferimus, cum esset is cœtus ex omnibus Tribubus constitutus: neque verò Pontifex in omnibus præerat: sed discretè præscriptum est à Rege Josaphat, *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismaël, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent: nec si concedamus Pontificem in omnibus præsedisse, idedò etiam pro Imperio decrevisse fateamur; neque magis probat Baronius Reges Pontifici, quàm totius gentis Consilio esse subjectos: ut quæ ille dicit non modò falsa sint, sed etiam ejus instituto non congruant.*

C A P U T V I I I.

Bellarmini argumentum ex Deuteronomii loco.

Deuteron.
xvij. 14. 15.

Bell. de R.
P. lib. v. c.
vij. p. 891.

EODEM vitio laborat *Bellarmini* argumentum ex Deuteronomii loco repetitum: *Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam... & dixeris: Constituam super me Regem, non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus: hoc est, ejusdem gentis, ac veræ religionis confors. Quo ex loco vir maximus sic ratiocinatur: cum ejusdem periculi sit eligere, & non deponere, utrumque æquè vetitum esse, intelligendum; ac proinde deponendos Principes veræ religionis exfortes.*

Sed hoc argumentum, primùm quidem nihil ad rem. Agimus enimverò de potestate Pontificis, de quo in hoc Deuteronomii loco ne verbum quidem. Agit Moyses de toto populo terram ingressuro, & Regem electuro absque ullo peculiari interventu Pontificiæ potestatis, ut & ipsa Mosis verba demonstrant, & Samuëlis non Pontificis, sed Prophetæ extraordinaria, quam commemoravimus, ad officium designandi Regis, delegatio confirmat.

2º. Argumentum illud nimis probat: probat enim alienigenas ac veræ religionis exfortes non modò non eligendos, sed nec etiam tolerandos esse; quod nec ipse *Bellarminus* admittat: quippe qui retinendos doceat infideles

tificibus, cui de hoc Consilio tantùm licuerit: quantò minùs licuisset Hircano imbecilli; qui non tam regit quàm ipse regitur, nunc ab Antipatre & Herode, nunc ab eorum amulis; quique illorum semper partes fovet, qui in capiendo levi ejus animo sunt calidiores & promptiores? Nam si Herodis adversariorum impulsu, hunc ad judicium vocat, ipse illi suasor est, ut spreto Consilio, nec expectato judicio, statim abeat. Nil ergò firmum fixumque est in totâ Hircani agendi ratione; neque, ut optimè annotavit *D. Bossuet*, ullum poterat *Baronius* exemplum adsciscere, quod iis quæ ipsi probanda erant, congruens minùs cohærensque esset. *Vid. Joseph. lib. xiv. cap. xvij.*

infideles Principes, eâ conditione, si populum à fide non avertant; at eos profectò eligere non licet, cùm lex generatim edicat: *Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater.* Falsissimum ergò est, vel teste Bellarmino, deponi posse eos qui eligi vetentur.

Ac profectò Judæi Babylonios, Medos, Persas, Græcos, Romanos, cùm non essent fratres, eligere non poterant; quos tamen colere debuerunt, postquàm in eorum manus legitimo ordine devenerunt. Procul dubio enim alienigena & infidelis erat Cæsar, de quo tamen Christus dixit: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari.* Ergò non abjicere, aut deponere, sed colere debebant, quem eligere, utpotè alienigenam, ex legis interdicto vetabantur.

Hoc de infidelibus & alienigenis: jam verò de ipsis fratribus, si existimaveris eum, qui ad Regnum evehatur veram religionem secutus, deponi debere, postquàm ab eâ desciverit, haud minùs absurdum erit: cùm nemo ausit dicere Achaz, Manassen, & alios, post Regnum adeptum, ad Idola converfos, deponi necessariò debuisse, quos Prophetæ ac pii omnes pro veris Regibus coluerint.

Ac multa omninò sunt quæ, re integrâ, facere non liceat, propter grave periculum: facta, propter gravius periculum, mutare non licet: quale est periculum in deponendis Regibus, ubi solutâ Imperii vi, unâ cum Republicâ religio periclitatur.

C A P U T I X.

*Quæ antè dicta sunt, Judæorum historiâ recensitâ, luculentiùs expli-
cantur: Judæorum Regum, etiam ad Idola cogentium, inviolata
Majestas: Reges Assyrii, Medi, Persæ, pari cultu observati:
erga eos egregia, Alexandri Magni tempore, Judæorum fides:
JOSEPHI locus: eadem obedientia in Alexandrum & Græcos
Syriæ Reges.*

HÆC per se luculenta magis elucescent, si populi Israëlitici historiam paucis retexerimus.

Vixit populus ille sub Mose primùm, qui utramque potestatem, Sacerdotale officium in Aaronem, ejusque filios hæreditarium transfudit; civile Imperium moriturus in Josue contulit. Hisce temporibus, ipse Deus Regem agebat; quo factum est, ut, populo Regem petenti, ad Samuelem dixerit: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.*

Interim cùm opus esset, Deus extraordinariè delegabat, qui civile Imperium exercerent: quo jure Judices Rempubicam administravere. Et quidem Heli Pontifex Maximus eo munere functus est, sed ad id ipse quoque vel populi consensione, vel quod illis temporibus magis congruit, Divino numine delegatus. Certè si quid ei Pontificatûs jure, idem etiam cæteris Pontificibus competisset. Succesit tamen illi Samuël, neque Pontifex, neque Sacerdos, sed Levita tantùm, ut diximus: quæ profectò res vetat, ne civile Imperium cum Sacerdotali officio conjunctum arbitremur.

j. Reg. viij.

7.

Sub Samuele Regium est constitutum Imperium, eo quidem ad omnia præeunte; sed, ut id præstare posset, extraordinariè delegato: quare Leviticæ tribui nulla est peculiaris in Reges attributa potestas.

Exinde Hebræi fuere sub suis, ac sub extaneis Regibus: sub suis à tempore Saülis usque ad Sedeciam, quo tempore Reges passim Idolis servierunt, templum Domini occluserunt, in pios sævierunt, Prophetas cæciderunt; neque interim de iis deponendis, aut Sacerdotes unquam, aut ullus hominum cogitavit: sed ab omnibus sunt habiti pro veris Regibus, etiam à Prophetis, qui à Domino missi tantâ autoritate, tantâque præsentia Divini Spiritûs, Divina oracula nuntiabant; & cum in lege scriptum esset, ut quicumque ex Israëlitis Deos alienos coleret, capitali supplicio puniretur, nemo tamen est suspicatus, à quoquam, nisi à Deo, animadverti posse in Reges: ergò Regia potestas sacro-sancta, & ab omni aliâ, præterquam à Divinâ potestate absoluta habebatur.

Item lege cautum erat, ut adulteri & percussores morte morerentur, & tamen David adulter & percussor dicebat: *Tibi soli peccavi*. Quem in verum, notum est illud Ambrosii: *Rex erat, nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti sub Imperii potestate: homini ergò non peccavit, cui non tenebatur obnoxius*.

Hic verò notandum Reges à legis præscripto generali, nullâ clausulâ exceptos, ipsâ majestate Regii nominis pro exceptis habitos. Ergò intelligebant soli Deo reservatos, & ab omni aliâ potestate immunes.

Si ventum eò est aliquandò, ut Reges Regno extorres futuri declararentur, quemadmodum Saüli contigit: id verò Samuel Prophetico ministerio extraordinariè, ac peculiari revelatione jussus præstitit, nullique unquam ordinariæ potestati talia concessa sunt.

Eodem Prophetico atque extraordinario officio, & Jeroboam, & Jehu, & alii scissarum tribuum Reges amoti & ordinati: quæ Baronius more suo ad ordinariam Pontificum potestatem studiosissimè confert. Nos melius concludimus talia de Regibus, non nisi extraordinariè ac peculiari jussu, Divinitus designari.

Quin etiam Reges à Deo reprobati, quamdiu in vivis erant, ab omnibus colebantur; etiam Saül, à Samuele, dictâ licet sententiâ hac in nomine Domini: *Abjicit te Dominus ne sis Rex*; & ab eo Samuel discessurus, mansit tamen à Saüle rogatus in hæc verba: *Peccavi, sed nunc honorame coram Senioribus populi mei, & coram Israel*; ne Majestas Regia in homine reprobo vilis haberetur: & in illâ speluncâ, Davidem jam Regem & unctum percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamidis Saul, & Christum Domini licentiùs contigisset: denique & mortuum est ultus, ut Christum Domini, quemadmodum antea contestatus erat: *Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, propitius mihi sit Dominus, ut non mittam manum meam in Christum Domini*: advertete, *nisi Dominus percusserit eum*, quo demonstrat Regem, quantumvis impium & apertè reprobatum, Deo tamen ultori reservatum, & quamdiu à Deo est incolumis, pro Christo Domini esse colendum.

Quare Jeremias Sedeciam Regem, de quo & ipse scripserat: *Fecit malum coram Domino*, ut antecessores sui idola secuti: eum, inquam, Regem, jam

Pf. l. 6.
Ambros.
apol. i. Dav.
cap. x. n. 51.
tom. j. pag.
692.

j. Reg. xv.
10. 16.

Bar. tom.
ix. an. 800.
p. 489.

j. Reg. xv.
23.
Ibid. 30.
Ib. xxiv.
6.

ij. Reg. j.
14.
j. Reg. xxvj.
10. 11.

Jerem. liij.
2. iv. Reg.
xxiv. 19.

everfo Regno, Nabuchodonofori traditum à Domino, profequitur lacry-
mis, & Majestatem Regiam in eo conculcatam luget: *Polluit*, inquit, *Re-*
gnum & Principes ejus; & addit: *Spiritus oris nostri Christus Dominus*, sive,
ut alii vertunt: *Christus Domini (Sedecias) captus est in peccatis nostris, cui*
diximus in umbrâ tuâ vivemus in gentibus. Nempè Regis impij calamitatem,
non ejus, sed populi, suisque peccatis tribuit; eumque haud minùs vitâ,
ac spiritu charum, etiam inter hostes, suis solatio & præsidio futurum ve-
neratur ac diligit: quæ quidem adeò magnifica sunt, ut Christum ipsum
adumbrent. Eo honore ab Israëlitis, atque etiam à Prophetis, Regia Majes-
tas in impio Rege, victo, spoliatoque habebatur.

At postquàm everfo Regno Judaico, infidelibus Regibus Hebræi subjecti
sunt, haud minore fide eos observârunt, jussi à Prophetis quærere *pacem ci-*
vitatis ad quam transmigraverant (Babylonis scilicèt & Regni Babylonici)
& orare pro vitâ Nabuchodonosor Regis Babylonis, & pro vitâ Balthasar filii
ejus; ut sint dies eorum sicut dies Cæli super terram, & ut, inquit, det Domi-
nus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut vivamus sub umbrâ Nabu-
chodonosor Regis Babylonis, & sub umbrâ Balthasar filii ejus, & serviamus eis
multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu eorum.

Translato deinde ad Medos & Persas Imperio, Judæi ad eos fidem & ob-
sequium transtulère, & adversùs Assuerum (c) Regem Persarum, quicumque
ille sit, edicto proposito eos neci addicentem, omnes nulla arma compa-
rârunt, præter jejunia, plasque ad Dominum preces.

Sic inflexus Rex ad misericordiam: Aman Judæorum hostis ultimo sup-
plicio affectus est; quo facto, victores Judæi cepère per urbes ultionem de
hostibus, eosque trucidârunt, sed Assueri autoritate & edicto.

Neque veriti sunt victoris Alexandri, subsidia poscentis in obsidionem Ty-
ri, iram provocare, ut Persarum Regibus suis dominis, fidi obsequentef-
que viverent. Respondit enim Jaddus Pontifex Maximus Alexandri Nun-
tius: *Sacramento se obligatum Darii, ne arma contra eum caperet, idque ratum*
fore, quandiu Darius ipse viveret. Sic ipsi Pontifici videbatur illud inviolabile
sacramentum, neque per Pontificiam potestatem, præsentè licèt Synagogæ
totius tantâ utilitate, imò necessitate solvendum.

Rerum potenti Alexandro, obstrictâ semel fide, paruerunt; & post Ale-
xandrum, Syriæ Regibus attributi, in obsequio manserunt, nusquàm Im-
perio sollicitato, tametsi Reges populum ad Idola sectanda omni arte pel-
licerent, vimque persæpe intentarent.

(c) *Adversus Assuerum &c.*] Quis sit ille Assuerus lis est inter doctos. Alii conjiciunt esse
Artaxerxem qui *μακρόχρηρ*, alii qui *ωκνυς* cognominabatur, nonnulli Darium Histaspis filium
patrem Darii Medi. Tor inter discrepantes sententias, fortè satiùs est nullam sequi. Vide
tamen eos qui librum Estheræ commentati sunt, & Dionys. Peravius de Doct. temp. Lib.
xij. atque imprimis Hieronymum, qui putat hunc Assuerum esse ipsum Artaxerxem *Ochum*
filium Artaxerxis cognomento *μνημων* Vid. Comm. in Ezech. lib. j. cap. iv. tom. iij. p. 720.
edit. Ben. & lib. iij. Dial. adv. Pelag. tom. iv. p. 339. Cæterum plerique existimant nomen
Assueri, sive quod idem est Artaxerxis, omnibus Persarum Regibus fuisse commune,
quomodo antea Regibus Ægypti Pharaonis, ac deindè Romanis Imperatoribus, Cæsaris no-
men promiscuum fuit.

Lam. ij. 2.
6. 9.
Ib. iv. 20.

Jerem.
xxix. 7.
Bar. j. ix.
12.

Esth. iij.
iv. xij. xiv.
Ibid. v. vj.
vij. xvj.

Ibid. v. vj.
vij. xvj.

Josep. ant.
lib. xj. cap.
viii.

CAPUT X.

Recidivum sub Machabæis Imperium peculiari Dei instinctu à Mathathiâ inchoatum, à filiis stabilitum: Romani ac Cæsares eodem jure, Christo approbante, regnarunt.

Du Perr.
Har. œuv.
div. p. 627.

Num. xxv.
11
j. Macc. ij.
23. & seq.

Judic. iij.
21.
Exod. ij.
12.
Act. vij. 25.

ij. Macc. ij.
22.
Ibid. x. 29.
30.

Ibid. xv.
11. 14. 15.

j. Macc. vj.
ij. Macc. ix.

AT enim, inquit, ad extremum sub Antiocho Epiphane arma ceperunt, autore Mathathiâ Sacerdote. Hoc argumentum quidam supra modum efferunt: sed frustra. Et quidem illud exemplum Bellarminus merito prætermisit; neque enim Mathathias summus Pontifex fuit, qui de his pro potestate decrevisse fingatur, neque Sacerdotali potestate quidquam egit, sed instinctu Divino, quemadmodum Phinees *zelo Dei commotus*. Sic enim scriptum est in Machabæorum libris: *Accessit quidam Judæus in omnium oculis sacrificare Idolis super aram in civitate Modin, secundum jussu Regis; & vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accensus est furor ejus secundum judicium legis, & insiliens trucidavit eum super aram: sed & virum, quem Rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, & aram destruxit; & ZELATUS EST LEGEM, SICUT FECIT PHINEES JAMRI, FILIO SALOMI, & exclamavit Mathathias voce magnâ in civitate, dicens: Omnis qui zelum habet legis, statuens testamentum, exeat post me.* Hoc ergo egit eo instinctu, quo actus est Phinees, hoc est, peculiari, ac planè Divino, quod Doctores omnes summâ consensione tradunt; quo instinctu Aod Eglonem; quo instinctu ipse Moses Ægyptium interfecit: *Existimabas enim intelligere fratres, quoniam Deus per manus ipsius daret salutem illis: ut est à sancto Stephano in Actis proditum; quo instinctu tam multa extraordinaria, neque in exemplum trahenda, facta esse legimus. Neque verò, si fanatici homines instinctum Dei mentiuntur, ideò mendacii coarguere debemus ea, quæ Deus ipse à se instigata testatur; at Deus instinctum Mathathiæ multis miraculis, & è celo factis illuminationibus, confirmavit; taie illud est in Machabæorum libris traditum: *Cum vehemens pugna esset, appa- ruerunt adversariis de celo viri quinque ducatum Judæis præstantes; ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incolumen conservabant: in adversarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cecitate confusi, & repleti perturbatione cadebant: ut omittam quot victorias, tot fuisse miracula. Quin etiam per Divinum ac fide dignum somnium, scimus extendisse Jeremiam dextram, & dedisse Judæ gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium, munus à Deo, quo dejicies adversarios populi mei Israël: quæ verè Divina fuisse, secutæ victoriæ demonstrarunt.**

Huc etiam facit de Anthiocho Judæorum persecutore sævissimo, manifestâ Dei ultione sumptum supplicium; quâ ultione perterritus, & ipse confessus est Deum apertè favere Judæis, ut non tantum Judæi, sed etiam hostes, in tot mirificis gestis, ultricem Dei manum, ac Divinam potestatem agnoscerent. Constat ergo Judæos adversus sævientem Regem, non antea arma cepisse, quam instinctu peculiari, totque Divinis testificationibus ad

id incitati sunt : quare malè ea referri ad ordinariam potestatem luce clarius est.

Huc accedit Ecclesiæ & Synagogæ diversa conditio, diversus spiritus : ut ab alterâ ad alteram consecutio non valeat. Non enim si Divino impulsu Elias è cælo ultricem flammam elicuit, ideò hæc novo Testamento congruunt, dicente Domino ad Apostolos Eliæ similia cogitantes : *Nescitis cujus spiritus estis* : tum veteris Synagogæ tempore statutum erat, electum populum ex eodem tantùm Abrahami genere propagari; sacrique fœderis ac religionis pars erat vel maxima, ut terram Chananæam patribus jejurando promissam incolerent; cultus quoque religionis affixus erat ei loco, quem elegerat Dominus, extra quem locum non vota, non festa solennia, non ipsa sacrificia, ac sacra reliqua, sancta rataque essent. Quare cùm Dominus transmigrari ad Babylonem voluit, misso Jeremiâ Prophetâ, ac peculiari jussu indicta migratio est : simul datum promissum, ne ultra septuaginta annos esset duratura, neve postea unquam, stante certè fœdere, à locis religioni addictis moverentur : quæ nunc omnia vacant. At ea omnia, quibus antiquum fœdus constaret, Antiochus evertibat : hæc enim Mathathias lamentatur : *Va mihi ! ut quid natus sum, videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis sanctæ, & sedere illic, cùm datur in manus inimicorum, sanctæ in manus extraneorum facta sunt : Templum ejus sicut homo ignobilis* : quæque alia vir sanctus deploravit. Ac postea magis magisque mala increvère, cùm scilicèt Lyfiæ mandavit Antiochus, *ut mitteret exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Israël, & reliquias Jerusalem, & AUFERENDAM MEMORIAM EORUM DE LOCO, & ut constitueret HABITATORES FILIOS ALIENIGENAS in omnibus finibus eorum, & SORTE DISTRIBUERET TERRAM EORUM. . . . & audierunt mercatores Regionum, & acceperunt argentum & aurum multum valde, & venerunt in castra ut acciperent filios Israël in servos* : mittebatque Antiochus totâ Judæâ, qui omnes perfectæ ætatis interficerent, mulieres, ac juvenes venderent extraneis. Quibus perpetratis, terraque Chanaan alienigenis traditâ, nec fœdus, nec religio stare possët, templumque ipsum, cui Domini jussu affixa religio, titulo Domini in æternum abolito, non alio deinceps quam *Jovis Olympii* titulo cognominaretur.

Quo loco cùm res essent, non tamen aliter nisi peculiari instinctu arma sumpserunt : & Deus ad hæc omnia, quæ memoravimus à Judâ & à fratribus, suo suscepta numine, Regum quoque Syriorum consensionem accedere voluit : Jonathasque & Simon non modò purpurâ, Principatu, confessu Regio, verùm etiam iis omnibus, queis Regiæ potestatis vis constat, cudendæ pecuniæ, muniendarum arcium, armandi exercitus jure ; Judæi quoque immunitate & libertate donati sunt. Sic ad novum Principatum stabilendum, Divina & humana jura cumulantur, atque extraordinaria in ordinariam potestatem desinunt ; ac demùm supremum apud Judæos Imperium ab universo populo, annuentibus Regibus, in Simonem est collatum, postquam, eo maximè autore, ablatum est jugum gentium ab Israël.

Neque Simon, Pontifex licèt, Principatûs honorem ac vim, Sacerdotii sui jure sibi vindicavit, sed *in conventu magno Sacerdotum, & populi, & Principum gentis & seniorum Regionis* ; totius gentis decreto ac veluti lege Re-

iv. Reg. j.
10. 12.

Luc. xij.
54. 55.

j. Macc. ij.
7. 8.

Ibid. iij.
35. & seq.

ij. Macc. v.
24.

j. Macc. x.
18. 19. 25.
62. 63. 65.
xj. 3. xij.
36. 41. 42.
xiv. 38. xv.
2. 6. 7.

Ibid. xij.
41.

j. Macc.
xiv. 28.

giâ, in se collatum accepit : quâ unâ consensione cum Sacerdotali officio, Regium conjunctum Imperium est.

Post centum & quinquaginta annos, in Judæâ Romani regnârunt, datis etiam Regibus Herode & ejus liberis, sub quibus Cæsares partem Regni, ipsamque Jerosolymam, Regni ac gentis caput, Romano Imperio vindicârunt : certè nusquam obnoxii Pontifici Judæorum, qui eorum Imperia solveret. Nemo enim id his temporibus, vel per somnium cogitabat : quod

Matt. xxij.
21. quidem Imperii jus ipse Dominus confirmavit dicens : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo* : nihil interpellatâ scilicèt Cæsarium potestate, ac tantùm decreto edito, ut Deo ac religioni debita obsequia servarentur.

Quare Regnum & Sacerdotium, distinctas potestates, in suo quamque ordine supream esse, non autem Sacerdotali Regiam obnoxiam, ab ipsâ Sacerdotii Legalis origine, usque ad Christum Dominum, & excidium gentis, omnes Hebræorum historiæ, omnia monumenta clamant ; neque ullum Dei præceptum, ullam populi Judaici traditionem, ullum exemplum, quod huic doctrinæ adversaretur Baronius & Bellarminus aut alii protulêre.

C A P U T X I.

An ATHALIAE cæsæ exemplum his obsit.

Bell. de R.
P. lib. v. c.
viiij.
iv. Reg. xj.
j. Paralipo.
xxij. xxiiij.

DUO tamen exempla Bellarminus objicit : ac primùm memorat Athaliam Reginam, uxorem Jorami, Regis Judæ, Joiadæ Pontificis jussu fuisse interfectam, non modò quòd nepotes suos, & *omne semen Regium* occiderit, ac Regnum invaserit ; sed quòd idolis servierit. Quorsum ista, obsecro ? An ut intelligamus supream potestatem Pontificum jussu interfici posse ? Absit. At id probas, vel omninò nihil probas. Jam exempla quærimus supream potestatum, quæ à Pontificibus loco dejectæ fuerint ; at profectò Athalia non gaudebat supream illâ potestate, eamque habebat non legitimo ordine, sed invasione ac parricidiis. Porrò supererat è sanguine Regio Joas, quem soror Josabeth ex Athaliae manibus clam ereptum, Joiadæ viro suo custodiendum, educandum, & in avito folio aliquandò reponendum tradiderat. Quid ergò mirum est, si Pontifex sub Rege septenni, quem neci exemerat, quem in templo educaverat ab incunabulis, quem filii loco habuerat, quem Regno restituerat tutorem agens Regis, in impiam Athaliam Regiæ majestati subditam, ejusdemque læsæ ream, pro potestate animadvertit ? Neque enim aliter constituta erat Regi, Regnoque salus. Esto damnata quoque sit idololatriæ nomine : quid enim nostrâ refert, pro aliis quoque sceleribus damnari Regis & Regni hostem, publicæ potestati subditam ?

ij. Paralip.
xxiv.

Atque id sibi juris sub Rege minore extraordinariè & summâ necessitate, & consensu omnium Pontifex vindicabat : quo jure & *Regi uxores accepit*, & omnia administravit. Si ergò efficere aliquid volebat Bellarminus,

aliquem oportebat Regem ex tot idololatriis proferre in medium, de quo simile sumptum supplicium fuerit, solâ Sacerdotali autoritate: quæ cùm exempla defint, imò cùm contraria adsint, nullum in Athaliâ præsidium est.

CAPUT XII.

De OZIA propter lepram ejecto.

VERISIMILIUS obijcitur leprosus Ozias, hujus morbi causâ per Sacerdotes ex præscripto legis primùm templo ejectus, tum hominum societate, ac Regni administratione depulsus: scriptum enim in lege erat: *Quicumque maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis... omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.* Ergò Pontifici in Regem ea sunt concessa, quibus etiam Regni administratione privaretur. Hinc consecutio: id si fieri potuit in veteri Testamento, propter lepram corporalem, quantò magis in novo, propter spiritualem, id est, hæresim? Duo hîc consideramus: primùm, eventum ipsum extraordinarium ac planè singularem, quem in exemplum trahere non liceat: alterum, allegoriam occultamque significationem in facto ipso latentem, ex quâ Theologicum dogma constitui Theologi non ferant.

Certum ergò est lege fuisse præscriptum, ut quisvis leprosus arbitrio Pontificis separatus, solus extra castra urbisque degeret. Jam si fas Pontifici ea exequi, quæ lex apertè ac directè præscripserit, haud propterea liceat ad alia & alia, ex consecutione jus illud extendere. Atque hîc si consistam, tota vis argumenti sponte concidat.

Quid, quòd Sacerdotes nihil sibi aliud vindicârunt, quàm ut Oziam è domo Domini propellerent? Lege Paralipomenon librum secundum, quo ista narrantur, nihil aliud invenies: cætera lege Regni à Joatham Regis filio facta. Quid, quòd nec Ozia Regnum ablatum est; sed illius, tanquàm Regis nomine, à Joatham filio Regni suscepta administratio, ut solet sub infanis delirisque Regibus? Scriptura attestatur his verbis: *Fuit igitur Ozias Rex leprosus usque ad diem mortis sue, & habitavit in domo separatâ plenus leprâ, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Joathan filius ejus rexit domum Regis & judicavit populum terre.* Quid autem vetabat ne, ut Regis nomine, ita etiam Imperiis, quod lex fieri non vetabat: cùm nec nisi patre mortuo regnâsse memoretur: *Dormivit enim Ozias cum patribus suis... regnavitque Joatham filius ejus pro eo;* parque omninò est credere nullum erga parentem ab optimo viro Joatham prætermisum, quod lege præstare fineretur; ut non Regno depulsus Oziam, sed tantùm per filium regnâsse appareat. Sed quanquàm hæc proba sunt, tamen rem altiùs investigare placet.

Quæro enim an de leproso Principe aliquid nominatim in lege edictum fuerit? Neutiquam; sed lex est generalis, inquires, quâ simul comprehendi Principem oporteat. At ego jam postulo quidni Princeps intelligatur etiam comprehendi eis legibus, quibus universim dictum erat de adulteris, de per-

iv.Reg.xv.

5.

ij. Paral.

xxvj. 19. 20.

21.

Levit. xij.

44. 45. 46.

Cap. xxvj.

Ibid. 21. &

seq.

Ibid. 23.

cufforibus, deque Idololatris esse fumendum supplicium? Nempè Reges inde nulla legis claufula exceperat; at fi Majestate folâ excipi intelliguntur, non video perfectò, cur non eodem titulo, eâdemque Majestate Regii nominis, è lepræ quoque legibus eximantur, nisi aliquid peculiare hîc inter-
venerit.

Ibid. 20.

Zach. xiv.
5. Amos j. 1.

Et perfectò clarum est intervenisse manifestam & extraordinariam testificationem Divinæ voluntatis. Rex enim temerarius sancta penetraverat, thuribulum manu ceperat, obstantibus Sacerdotibus minabatur. Hîc Dominus sacrilego in fronte lepram immisit, quo miraculo moti Sacerdotes, tanquàm signo accepto Divinæ voluntatis, Regem templo expulerunt. Ipse amens, exterritus, sceleris, Divinæque tam patentis vindictæ conscius, *acceleravit egredi, eò quòd sensisset illicò plagam Domini.* Accessere & alia portenta, quæ Dei manum demonstrarent. Nam contremuit terra, teste Zachariâ, & Amos, quàm Dei ultionem ad sacrilegos Ozîæ ausus pertinere tradunt interpretes. Ergò manum Domini extraordinariis signis demonstratam esse constat, testificatusque est Deus, qui à tot aliis legibus Reges exemerat, velle se huic Regi lepræ legem imputari: id, inquam, testificatus est, dato extraordinario voluntatis suæ indicio, ne quisquam præter ipsum in Reges animadvertere posse videretur. Atque hîc perfectò certum est, non tam Pontifices, quàm Deum ultorem, edito miraculo, fuisse, qui minanti ac superbienti lepram primùm, deinde terrorem ipsi quoque, & terræ tremorem immiserit.

Jam si facti significationem, atque latentem doctrinam quærimus, multa occurrunt: meritò inustum fronti superbæ ignominix signum: meritò amississe honorem Regium, qui Sacerdotii inconcessos honores sibi vindicabat: conturbari terram, ac rerum humanarum fundamenta concuti, cùm Sacerdotale officium & Regium confunduntur.

Lepra significari hæresim ultrò concedimus: alia quoque peccata eo morbo adumbrari passim tradunt Patres. At propter hæresim, aut quæcumque peccata expelli posse Principem, ac Regno deturbari nunquam allegoria efficiet. Potest enim allegoria rem aliundè firmatam declarare, rem per se ipsa conficere & probare non potest. Neque quisquam sanus sibi persuaserit, plus posse ad exturbandum Principem, aut hæresim, aut ejus imaginem lepram, quàm tot alia scelera, atque ipse idolorum cultus, quem Judæi in Regibus, eorum Majestate salvâ, toties pertulère.

Quid autem eo exemplo licere sibi putarent Christianæ religionis Antistites, sanctus Lucifer Calaritanus in Sardinia Episcopus, docuit libris adversus Constantium editis; sanctum autem voco, cujus festum diem, sede Apostolicâ approbante, ab omni Patrum memoriâ Calaritani, aliique Insulares agant. Quanquam enim in quibusdam vehementior fuerit, ejusque inclito nomine, quidam ejus discipuli atroces ac superbi, schisma conflaverint; multis tamen argumentis demonstratum est, eum in Ecclesiæ communione obiisse. Utcumque est, libros profero, quos cùm ille scripsit, Catholicis omnibus, magnoque illi Athanasio admirationi fuit: proferam autem hîc librum, cui titulus: *De non pariendo in Deum delinquentibus*: quo libro sic compellat Constantium, arrogantix ac superbix Catholicos Antistites

Lucif. Cal.
Tô. iv. Bibl.
Pat. p. 227.

tistites incusantem: *Quæ ista nostra, Constanti, superbia est, quæve arrogantia? Si quia te videamus morbidum esse, pestiferum quippe Ariannum, Elephantiam in te esse; quia istam consideremus, illam, quam Arius habuerit; quòd urgeamus te secedere à populo Dei, sicut illi Sacerdotes Domini Oziam de templo compulerint egredi; quia te ita cogamus Deo dare honorem. Si enim Oziam Dei Sacerdotes idcirco pellebant ex aulâ Dei, quia meminissent Divinius præceptum, leprosos ante expiationem ingredi templum prohibitos; quantò magis nos dignè te, conspice, ex Ecclesiâ pellere Christi, de domo Domini, quia non sit licitum hæreticum convenire cum Catholicis, insanum cum sanis, plenum immundis spiritibus cum eis in quibus inhabitat Spiritus Dei. Eatenus igitur Oziæ exemplo Patres utebantur, ut hæreticum Imperatorem templo Dei, domo Dei, Ecclesiâ Christi arcerent; non ut Imperii administratione deturbarent. Constantium certè à Catholicis omnibus, & ab ipso Lucifero, pro legitimo Imperatore semper habitum, & fatentur omnes, & infra referemus. Hoc exemplo Oziæ docebat: hisce finibus coercebat is, quem vehementissimum, atque interdum nimium fuisse constat.*

Ib. p. 228.

Neque aliter alii sentiebant. Exstat Hincmari Rhemensis epistola ad Carolum Calvum Regem, quâ monet, ne Oziæ exemplo, *manum extendat ad ea quæ Sacerdotali ordini Spiritus Sancti dono commissa sunt. Ibi fusè relatâ separati per Sacerdotes Regis historiâ, addit ex Apostolo: Hæc autem in figurâ contingebant illis; scripta sunt autem propter nos; ac denique concludit: Sic & eorum iudicio, quibus dicit Dominus, NON VOS ESTIS QUI LOQUIMINI, SED SPIRITUS PATRIS MEI QUI LOQUITUR IN VOBIS, voluntariè atque ex deliberatione, quisquamque violans & convellens constituta divina; quia docente Petro: NON EST PERSONARUM ACCEPTIO APUD DEUM: ab Ecclesiâ corpore separatus, nisi per pœnitentiam & Sacerdotalis indulgentiæ reconciliationem, eidem Ecclesiâ fuerit reincorporatus, erit ab aternâ Ecclesiâ separatus.*

Hincmar.
tom. ij. ep.
x. pag. 316.
j. Cor. x.
11.

Matt. x. 20.

j. Pet. j. 17.

Non aliud Patres nostri in Oziâ viderunt, quod ad Christianismi tempora pertineret: de terreno Regno per spiritualem lepram adimendo nihil cogitabant; separari posse putabant Reges id meritos per Sacerdotale officium, ab Ecclesiâ quidem, & à Regno cœlesti, quorum Respublica, Regnumque Judaicum figura fuit. Quæ nunc de suo addunt, ea nos à Patribus sprete rejicimus.

Hæc ex veteri Testamento Bellarminus, & alii proferunt, caduca per sese, ac nequidem sibi satis cohærentia; non quòd indocti sint qui ea objecere; sed quòd, semel susceptâ causâ, per occupationem animi necesse sit vana sectari, quibus valida & vera argumenta desint

Stat ergò propositio: per institutionem Sacerdotii Legalis non fuisse immutatum statum Principatûs; neque alteri potestati quæ Reges deponeret, ac temporalia ordinaret, Regiam potestatem directè vel indirectè fuisse subiectam. Jam ad novi Testamenti Sacerdotium veniamus.

CAPUT XIII.

QUINTA PROPOSITIO: *Neque per institutionem Christianæ Sacerdotii quidquam fuit immutatum in regnandi jure: id probare aggredimur ex Evangelicis Scripturis: explicatur potestas quam Christus Apostolis tradiderit.*

QUINTA propositio: *Neque per institutionem Christiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in jure regnandi; ac Pontificibus Christianis nulla à Christo attributa potestas, quâ temporalia ordinare, aut quemquam Imperio mulctare vel donare possint; patet ex antecedente. Si enim religionis causâ in terrenis Imperiis, atque in supremarum potestatum juribus aliquid fuit immutandum, id maximè fieret per religionem Mosaicam terreno Imperio, terrenis promissis nixam: atqui non id factum est, neque Regiam potestatem, in rebus quidem suis, Moses Sacerdotio fecit obnoxiam: multo ergò minùs Christiana religio, promissis tantùm nixa spiritualibus, id faceret, aut Imperiorum jura mutaret.*

Sed quandoquidem in hac maximè propositione quæstio vertitur, eam diligentius Scripturis primùm, deinde Ecclesiæ traditione ac praxi confirmamus. Quibus in locis pertractandis nemo à nobis postulabit, ut demonstremus deditâ operâ confutatam eam potestatem, quam nullus hominum cogitaret, sed ut perspicuè pateat nullam hujus in Scripturis, nullam in primis sæculis fieri mentionem, cùm id res vel maximè postularet, tum verò eam cum Patrum, Christianæque doctrinæ placitis non posse cohærere. Sic duabus profectò causis contraria sententia concidet, & quòd nova, in Ecclesiâ Christi ac prioribus sæculis inaudita, & quòd à Christiano, atque Ecclesiastico spiritu alienissima proferat.

A Scripturis inchoamus: quærimusque quam Christus Apostolis dederit potestatem? Et quidem Magister ac Dominus duplicem in Apostolos, ministris, ac vicarios suos contulit potestatem, extraordinariam & ordinariam: Luc. ix. 1. 2. utramque complexus est his verbis: *Convocatis Jesus duodecim discipulis, dedit illis virtutem & potestatem super omnia Dæmonia, & ut languores curarent, & misit illos prædicare Regnum Dei, & curare infirmos.* Edere miracula, extraordinariæ potestatis; prædicare Regnum Dei, potestatis ordinariæ fons & caput est.

Jam cujus generis esse putant illam potestatem deponendi Reges? Certè ordinariam: nam extraordinariam, quæ per miracula se exerat, nihil moramur. Quo verbulo refellimus adversarios passim ingerentes & arefactanficum, & immisos porcis dæmones, & Ananiam & Saphiram Petri voce percussos, quæ quidem Nicolaus Dubois, & alii haud minùs inani quàm

Marc. xj.

^{21.} Matt. viij.

^{31.}

Act. v. 1. 2. Disq. art. iij. n. 33. & seq.

ingenti operâ congerunt: nam quò ista pertinent? An ut Pontifices patrare miracula suo jure, ac pro Cathedræ suæ potestate possint? Ne id quidem cogitant. Quare cùm hæc proferunt, nihil aliud faciunt, quàm ut vera argumenta deesse demonstrent, qui tantâ operâ falsa, & nulla colligunt.

Quin etiam commemorant flagellis verberibusque ejectos è Templo vendentes & ementes. Quid autem probaturi? An quia Christus templi contemptores templo ejecit, ideò Pontifices Regnis ejecturi sunt eos, qui religionem contemnant? Aut quoniam Christus flagellis est usus, ideò ejus ministri atque vicarii ad bella in Reges movenda Christianos compellent? Aut verò id volebat Christus, ut Ecclesiastici linguæ verbere, ac prædicationis flagello non contenti, ipsi per se vi agerent, atque arma corripere? At id nemo cogitavit unquam. Quare hæc, quæ congerunt, extraordinariè gesta, vel ipsi fateantur necesse est ad rem non pertinere.

Ad ordinariam potestatem veniamus. Hujus caput est verbi prædicationis; Ecclesiastici ministerii basis. Hanc deinde consequuntur Sacramenta consecranda, administranda dignis, quodque est consecranteum, indignis pro potestate adimenda: tum hæc omnia complexum regimen Ecclesiasticum, monere, increpare, arcere sacris, sive, ut ait Tertullianus, *exhortatio, castigatio ac censura Divina*; hæc Scripturæ exequentur copiosè, luculenter, nullâ temporalium cuiquam, sive dandorum, sive adimendorum mentione factâ.

Pascendi potestatem latè patere volunt. Certè. Non ita tamen quin iis contineatur finibus, quibus se Christus ipse continuit. Pavit autem oves Christus, *ut pasqua invenirent*, vitæ verbum scilicèt & vitam æternam per verbum: *Oves enim mea vocem meam audiunt & ego cognosco eas, & sequuntur me & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu meâ.* Ad hoc pavit Christus, ad æterna perduxit, temporalia cuius, ac suis cuique legibus habenda, utenda, adimenda permittit. At si ad hæc pavit Christus, ad hæc pascat Petrus: *Pasce enim*, inquit, *oves meas*, sed meo more *meas*. Ne ergò pastores ad temporalia, eo quo erant jure locoque à Christo relicta, concessam à Christo potestatem conferant.

At enim Matthæi XVI. & XVIII. potestatem ligandi ac solvendi tradidit, sed peccata scilicèt: sic enim ipse Christus interpretatur Joannis XX. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*: Quæ ad potestatem ligandi ac solvendi pertinere, eoque referri, & Theologi omnes, & ipsa Tridentina Synodus intellexit. Piget verò referre in re notâ & obviâ Patrum autoritates. Uno verbo dixerim: qui hanc potestatem ligandi atque solvendi ad peccata referant, omnes invenias; qui ad temporalia danda vel adimenda referat, mille & amplius annis omninò neminem.

Jam illud à Christo prolatum, quo maxime se in Christianos contumaces potestas Ecclesiastica exerit: *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, frustra referas ad temporalia, quorum ullam partem detractam Ethnicis aut Publicanis fuisse, non ipsi Judæi, nedum cæteri intellexerint.

Marc. xj. 15.

Apol. cap. xxxix.

Joan. x. 9.
Ib. 27. 28.

Ib. xxj. 17.

Matt. xvj.
19. xvij. 18.Joan. xx.
23.Concil.
Trid. Sess.
xiv. c. viij.
& can. x. xv.Matt. xvij.
17.

CAPUT XIV.

Locus Evangelii: Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari.

HIS ergò præstruximus, quam Christus Apostolis dederit potestatem; amplissimam illam quidem, & omninò Divinam, sed in spiritualibus ac cœlestibus; in terrenis quidem ac civilibus nihil præcepit, nisi ut obtemperarent iis, qui rerum potirentur.

Neque enim bonus Magister eam prætermisit partem veræ pietatis, ac differtè dixit: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo*; ne quis Rempublicam conturbaret, aut constituta sollicitaret Imperia: quâ brevissimâ, absolutissimâque sententiâ complexus omnia est, quæ civili potestati deberentur; nempe obtemperandum in omnibus, quæ Divinis præceptis non repugnarent.

Matt. xxij.
21.

Multi enim è Judæis putabant Romani Imperii, ac Romanorum Cæsarium, utpotè infidelium, iniquam, violentam, tyrannicam, atque omninò nullam in populum Dei potestatem esse: quorum turbulentos spiritus Magister optimus hâc sententiâ compressit. Cùm enim id agerent inquieti homines ut religionis specie, legitima Imperia commoverent, id è contra Christus docuit, nihil ad vim ipsam religionis pertinere, quis imperet, atque omninò religione relinqui Imperia eo loco, quo sunt gentium ac populorum juribus constituta.

Hoc autem perfecit ostenso numismate, atque imagine Cæsaris; ut quoniam Respublica, ac civilis societas stat commerciis ac permutationibus, quarum instrumentum est nummus, seu publica pecunia; ideò omnes intelligerent in ejus potestate necessariò permanendum, cujus numismatis uterentur; quod profectò non sic præcisè & absolutè diceret, si aut intelligeret Pontificum ac Synagogæ autoritate legitima Imperia solvi posse, aut talè potestatem suis, suæque Ecclesiæ ipse aliquandò esset concessurus.

Quod ergò nunc interpretantur: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari*; hoc est, *si ipse Cæsar, quæ Dei sunt, Deo reddat*, vanum est & illusorium, imò contrarium Christi instituto, cùm juberet parere iis, quos Idololatrias & impios, Deo, quæ Dei erant, non reddere certum esset.

Neque minùs vanum est, quòd alii hæc assuunt: **REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI, nisi noceat religioni, atque Ecclesie, aut nisi ipse Cæsar per Ecclesiam ac Pontifices deponatur.** Quæ quidem assumenta captiosam, quod ablit, & illusoriam Christi responsonem facerent,



CAPUT XV.

Prævisis malis quæ ab impiis Regibus Ecclesiæ essent eventura, quæ Christus & Apostoli auxilia reliquerint; & an aliqua præter patientiam?

NEQUE verò quis negaverit à Christo esse prævisa, cùm omnia incommoda Ecclesiæ nocitura, tum vel maxime ea quæ à malis Regibus evenirent, quæ quidem & ipse expertus est; testanturque Apostoli impletum in ipso Jesu id quod erat à Davide pronuntiatum: *Adstiterunt Reges terra & Principes convenerunt in unum adversus Dominum & adversus Christum ejus.* Neque ignorabat manatura ad discipulos, quæ in Magistro præcessissent: *Ad Præsides enim, inquit, & ad Reges ducemini;* neque id Apostolos fugiebat, cùm & à Domino commoniti essent, & jam vim Regiam toti Ecclesiæ gravem ipsi experirentur, & sæviora quæque imminere cernerent.

Act. iv. 26.

Pl. ij. 2.

Matt. x. 18.

Cùm ergò eum Magistrum, eosque duces habeamus, qui mala nobis totique Ecclesiæ, à mundi potestatibus obventura animo præviderent, experimento probarent; videndum plane nobis adversus hæc mala, quæ præcepta, quæ remedia aut auxilia comparârint.

Hæc autem in Evangelio luculenter apparent. Ecce enim præviso malo, ac longè ante denunciato: *Ad Præsides, inquit, & ad Reges ducemini,* statim addit, *in testimonium illis:* hoc primùm; aperta professio veritatis: unde & illud: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, predicate super tecta:* & illud: *Omnis ergò qui confitebitur me, confitebor & ego eum.* Primùm ergò succurrit nobis ipsa fiducia profitendæ veritatis: tum idonea verba, quibus adversarii revincantur: *Ego enim dabo vobis os & sapientiam, quibus non possint resistere & contradicere omnes adversarii vestri.* Accedit certa promissio salutis consequendæ, quæcunque supplicia inferantur: unde Christianis invicta firmitudo, infixumque animo, *non timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Quo certa salus animæ constat, sed propter patientiam: *In patientiâ vestrà possidebitis animas vestras;* neque tantùm animas, sed suo etiam tempore, ac loco ipsa corpora: *Capillus enim de capite vestro non peribit.* Summa ergò est, ne quid timeant, ne quid amittere se posse putent: hac spe invicti persistant, nec veritatem prodant: hoc est, ne in malis pareant. Ut autem quovis autore in ipsos insurgant, aut in civilibus, jussa detrectent, ne quidem innuit; imò verò id apertè vetat, cùm nihil aliud indicit, quàm pati, quantumvis sævituri ac nocituri essent. Hæc promissa, hæc præcepta, hæc adversus potestates ac mundum sævientem invicta auxilia subministrat.

Ibid. 27.

Ibid. 32.

Luc. xxj.

15.

Matt. x. 18.

Luc. xxj.

19.

Ibid. 18.

Neque tamen propterea ultrò se neci sint objecturi Christi discipuli: *Cùm enim persequerentur vos in civitate istâ, fugite in aliam;* sic adversus Reges & Præsides ac legitimos Magistratus Christus Magister, nihil præter fu-

Matt. x. 23.

gam relinquit, ut Divina præsidia, in invictò fidei Spiritu; humana verò; in fugâ habeamus. Nihil prætereà Christianis adversùs Reges & Magistratus concessum est. Sic declinare vim Regiam, eique obluçtari licet.

- Rom. xiiij. 2. Magistrum sequuntur Apostoli, & Paulus: *Omnis, inquit, anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Cavillantur adversarii, dum respondent, præcipi quidem ab Apostolis ut obediat Regibus, quandiu Reges fuerint; non autem prohiberi quominùs, si Ecclesiæ advenentur, deponantur à Pontificibus Christianis: quasi non Pontifices Paulus his dictis complexus sit: *Omnis anima;* quod & Chrysofomus hîc, & res ipsa indicat. *Ostendit enim, inquit, quòd ista imperentur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non tantùm secularibus, id quod statim in exordio declarat, cum dicit: OMNIS ANIMA POTESTATIBUS SUPEREMINENTIBUS SUBDITA SIT, etiam si Apostolus sit, si Evangelista, si Propheta, sive quisquis tandem fuerit.* Puto ergò non excipi Apostolicam potestatem, cum etiam antiquum Pontificem audiamus, ex Apostolico throno, hæc de Regibus prædicantem: *Quibus nos etiam subditos esse Sacra Scriptura demonstrat.* Atqui absurdissimum est quem paricum cæteris obedientiâ Paulus obstrinxerit, eum non modò posse resistere, sed etiam deponere. Mirum profectò à Paulo non esse explicatam exceptionem illam, tum cum Neroniano gladio imminente diceret: *Ego jam delibor & tempus resolutionis meæ instat.* At nec sic à Regis, quantumvis fævientis, obedientiâ Christianos amovebat, nec deponendum eum, sed colendum docebat.

C A P U T X V I.

An generali præcepto obediendi Regibus, Christus & Apostoli aliquam exceptionem attulerint, & quam?

- C**ERTE generali præcepto obediendi Regibus necessariam exceptionem Scriptura non omittit: obediendum scilicèt, nisi Deo adversa jubeant.
- Tit. iij. 1. Ac Paulus quidem ad Titum: *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.* Quo docet in bonis tantùm parendum esse, &, quòd sæpe dicemus, mala imperantibus obedientiam non simpliciter, sed in malis denegandam. Et alio loco: *Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali.... Dei Minister est tibi in bonum.* Quare jubentibus quæ pietati advenentur, libere reponendum Apostolicum illud: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Tum si vim ultimam inferrent, succurrit ultimum resistendi genus, fuso sanguine: *Non-dum enim, inquit, usque ad sanguinem resististis adversùs peccatum repugnantes.* Huc usque resistere datur: hanc exceptionem Scriptura adhibet generali præcepto obediendi Regibus: nova illa exceptio de deponendis Regibus Scripturæ superstructa, atque aliena est.

Est ergò summum illud Christianæ repugnantix, ut prava jussi facere, ad mortem usque reluctentur: ulteriùs progredi vetitum; mittunturque Chris-

tiani *inter lupos*, sed *sicut oves*, inermes scilicet, qui sint *prudentes sicut serpentes*, exposito corpore, ut caput fervent, id est, animæ salutem, teste Augustino passim; & *simplices sicut columbæ*, quæ gemendo Deum, patiendo inflectant homines, atque iras modestiâ, & humilitate frangant; cæterum nunquam sæviant. Neque enim adversus lupos ac feras ovibus aut columbis arma suppetunt.

Neque aliter ipse Christus egit, cum *testimonium reddidit, sub Pontio Pilato bonam confessionem*; neque enim Judæi quidquam aliud agebant, quam ut crucis metu deterreret Christus à profitendâ illâ veritate, quod nempe ipse esset Christus, Rex verus Judæorum. At Christus, & se Regem Judæorum esse, & ne quid Pilatus Cæsari, rei que Romanæ metueret, Regnum suum de hoc mundo non esse profiteretur.

Hic ergo videmus circa Reges & Præsides, quid Evangelica disciplina præcipiat, quid excipiat. Non enim hoc excipit, ut ad mala cogentibus absolutè & in omnibus obedientia denegari, aut quâvis autoritate subtrahi possit; sed hoc excipit tantum, ne obediatur in iis quæ iniquè imperant, quibusque se Deo superiores esse velint: quæ exceptio regulam firmat, evincitque in omnibus aliis præstandam obedientiam, honorem, vectigal, omnia quæ sunt Cæsaris; eo fine scilicet, quemadmodum ait Tertullianus, *ut Rex honoretur cum suis rebus insistit*.

Matth. x.
16.

Augustin.
quæst. viij.
in Matth.
Tom. iij.
part. ij. p.
277. Enarr.
in Ps. lvij.
n. 10. Tom.
iv. pag. 548.
&c.
1. Tim. vj.
13.

Tertull.
Scorp. cap.
xiv. p. 499.
edit. Prior.

C A P U T X V I I.

Adversariorum effugia: distinguunt tempora infirmæ & adolescentis, à temporibus robustæ, & jam prævalentis Ecclesiæ: an hæc Christianis digna?

QUÆ supra diximus, hæc quidem adversarii fere confitentur; sed duo reponunt: primùm quidem, his Christi & Apostolorum præceptis comprehendere ea, quæ incipienti & infirmæ, non autem ea, quæ adultæ, suisque jam viribus confirmatæ Ecclesiæ conveniant: rectè enim jussam esse tolerare Reges, quos compescere infirma non posset. Quo loco si urgeas, ac petas demonstrari tibi, quanam illa sint robustæ jam & adultæ Ecclesiæ præcepta reservata, nulla quidem proferunt, sed illud secundo loco addunt: qui finem præscripserit, ab eodem idonea ad finem consequendum comparata media: quare Petrum & successores, clavibus datis Regni cælorum, ligare, solvere, pascere jussos ad æternam salutem, id quoque accepisse, ut & ea quæ huic fini conducirerent adhibere, & ea quæ nocerent amovere possent: atque ideò jus esse ut abjiciant malos Principes, qui animas procurantibus tanto sint obstaculo. Hæc duo sunt in quibus adversarii suæ causæ præsidium ponunt.

Sic grande illud Christianæ religionis arcanum, vimque omnibus retro sæculis inauditam, quâ unius Pontificis judicio, non modo deponantur Reges, verùm etiam ipsa Imperia transferantur, tantæ potestatis institutor Chris-

tus, ac primi adminiftri Apoftoli conticefcunt : fecuturis sæculis longâ argumentorum confecutionumque ferie colligenda atque inferenda relinquunt. At profectò fit Chriftus & Apoftoli paterentur, quæ temporari congruebant; admonerent faltem quid, aliis temporibus, adulta jam Ecclefia ac robufta faceret; ne neceffariam doctrinam, fi quidem talis eft, de deponendis Regibus, generali decreto, de præftandâ obedientiâ, atque etiam exempli fui autoritate premerent.

Neque enim homines intellecturi erant, amiffis fpiritalibus, temporalia ftatim excidere, quod eft faliffimum: aut eâdem poteflate utraq; fimul donari vel detrahi poffe, quæ tam diverfo jure haberentur. Et quidem fi ufpiam fcriptum efferet univerfim, qui ab Ecclefia & fpiritalibus feparentur, eos bonis etiam temporalibus poffe mulctari per Ecclefiafticam poteflatem, an eo quoque decreto Reges conclufi efferent, dubitaretur forfitan, propter pacem rerum humanarum, & convellendæ, non fine ingenti animarum etiam ftirage, Reipublicæ graves metus. Cùm verò nec ufpiam fcriptum fit patres familias, etiam infimæ fortis, per Ecclefiafticam poteflatem, vel uno fervulo mulctatos, aut mulctandos fuiffe; quis in animum induceret mulctandos Imperiis ipfos quoque Reges, de quibus eò clariùs decerni oportebat, quò facilius, tanto loco pofiti, Ecclefie autoritatem, vel Reipublicæ tranquillitatis fpecie eluderent?

Jam ut adverfarios ftrictiùs urgeamus, pudet profectò me difcriminis illius, quod inter incipientem & adultis jam viribus robuftam Ecclefiam efferre volunt. Scilicèt cùm prædicat Dominus: *Eccc ego mitto vos ficut oves; & in patientiâ vestrâ poffidebitis animas veftras*, nullumque adverfùs legitimos Magiftratus, nifi in fugâ præfidium, fic intellecturi fumus: fugite, fed quoad viribus convalefcatis: unam præfcribo patientiam adverfùs Præfides & Reges, fed infirmis & invalidis: cæterùm cùm prævalere dabitur, excutite jugum, & adverfùs legitimas poteflates, quæ luporum more fæviant, non jam oves & columbæ, fed leones ultrò infurgite; vel cùm edixit Petrus, cùm Paulus fublimioribus poteftatibus obtemperandum efferre, eo quoque tempore, quo in Chrifti gregem fæviebant: *Neque tantum propter iram, fed etiam propter confcientiam*, propter Deum, propter religionem, fic eorum mentem interpretabimur: nos quidem nunc nihil præfcribimus præter obedientiam: de depositione conticefcimus; fed hæc aptata temporibus, non in perpetuum valitura. Parete, obedite, *propter confcientiam* & religionem, donec adolefcamus, atque Ecclefia roboretur: tunc enim fumptis viribus, autoritate noftrâ Reges deponentur, aliis dabuntur Imperia, arma indicentur, vi agi decernetur: tanquam hoc fit parere *propter Deum & propter confcientiam*, majores expectare vires, quibus infurgere in eos, & arma etiam expedire poffint.

Hæc tot retrò sæculis inaudita, ac poftremis demum nata temporibus; cujuscumque Doctoris nomine prodeant, fi pati cogimur, colere certè non poffumus; atque apertè opponimus Evangelicum illud: *Nefcitis cujus fpiritus eftis*: neque enim magis eft Evangelici fpiritus, ignem è cælo elicere adverfùs Samaritanos, quàm adverfùs legitimos Principes bellorum incendia concitare,

CAPUT XVIII.

An cludi possit locus Evangelii : Regnum meum non est de hoc mundo.

ELUDUNT Dominicum illud : *Regnum meum non est de hoc mundo, & Regnum meum non est hinc* ; & in Declaratione Cleri Gallicani perperam allegatum esse contendunt, ac diligenter advertunt non esse à Domino dictum : *Regnum meum non est hinc* ; sed *Regnum meum non est hinc* : neque item dictum : *Regnum meum non est in hoc mundo, sed non est de hoc mundo*. Quæ quis nesciat ? Certè enim scimus nobis à Domino dictum : *Regnum Dei intra vos est*, qui profectò in terrâ versamur, & Regnum cœlorum Ecclesiam esse, quam toto terrarum orbe diffusam certâ fide colimus, & nunquam destitutam credimus. Illud non intelligunt, quò Christus respiciat, ista dicens : *Regnum meum non est hinc*. Nempè intelligebat id agere Judæos, ut eum apud Pilatum invidioso Regis Judæorum nomine premerent : *Neque opus ei erat ut quis testimonium perhiberet de homine : ipse enim sciebat quid esset in homine* ; ac jam id mente præceperat quod Judæi statim inclamaturi essent : *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris ; omnis enim qui se Regem facit contradicit Cæsari*. Hæc ergò videns, antequàm clarè edicat : *Tu dicis, quia Rex sum ego* : hæc ultrò præmittit : *Regnum meum non est de hoc mundo ; si ex hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Judæis : nunc autem Regnum meum non est hinc* ; atque his quidem verbis, Cæsaris Regnum, cui Pilatus serviebat, olim à se commendatum cùm diceret : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari*, nunc à suo Regno tutum ac securum præstabat. Neque tantùm Pilato ministro Cæsaris, sed etiam venturis Regibus testabatur, nihil unquam terrenis Regnis à sui Regni legibus, aut à ministris suis metui velle, neque quidquam esse in Evangelio, atque per Evangelium traditâ potestate, quod Rempublicam commoveret. Quæ Christiano spiritu digna profectò corruunt, si jam autoritate Christi Reges deponuntur, Imperia transferuntur, bella civilia concitantur.

Non ergò in eo vim ponimus, quòd Regnum ejus non sit *hinc*, sed quòd tametsi sit *hinc*, non est *hinc*. Tamen & *de mundo non est*, ac terrena Regna non mutat diversissimi generis & ordinis Regnum. Præclarè enim Augustinus : *Rex Christus, quòd mentes regat, quòd in aeternum consulat, quòd in Regnum Cœlorum, credentes, sperantes, amantesque perducatur* : à quo profectò Regno, terrenis Regibus nihil periculi, plurimum firmamenti est.

Quæ ut luculentius demonstraret, prodit quidem Rex Christus, sed ipsâ purpurâ illusor, coronâ spineâ, folio cruce, eâque unâ Regium titulum præferente ; venitque in mundum, nil magnificum, nil Regium spirans : mundi quidem victor, sed uno vanæ pompæ despectu ; quin ipsâ nativitate subjectionem Imperio & Imperatori professus. Notant passim & mirantur sancti Patres humilitatem novi Regis terreno Imperio servientis, ipsâ subjectione omnibus imperantis : atque hæc mente complexi, vanos Pilati, va-

Consultat.
vi.Luc. xvij.
21.Joan. ij.
25.Ibid. xix.
12.Ibid. xviii.
37.

Ibid 36.

Matt. xxi.
21.August. in
Joan. tract.
lj. n. iv. tom.
ij. part. ij.
p. 635.

nos Herodis, vanos postea Romanorum Principum irriserunt metus, quod terrenis Regnis ab humili Christi Regno metuendum aliquid existimarent.

Refut. art. vij. n. 52. Neque verò à Nicolao Dubois Theologiæ Professore contemni decebat Advocatum, qui talia objiceret: *Non eripit mortalia qui Regna dat caelestia*: non decuit, inquam, contemni Advocatum, qui talia objiceret, ac Breviarium legeret laicus. Quasi hominum incuria perficere potuerit, ut officium Ecclesiasticum, summo olim studio etiam à laicis frequentatum, nunc ad solos Clericos redigatur. Quis autem despiciat id quod Sedulius (d) Presbyter initio V. sæculi cecinerit, alii Patres inculcârint, ac totâ jam Ecclesiâ accinente ubique celebretur? Planè non eripit Christus Regna mortalia, nec Regibus hoc nomine est metuendus; neque ejus vices agit, hoc quidem in negotio, qui hæc à se metui velit:

C A P U T X I X.

An ad rem pertineat ille ab adversariis objectus locus: data est mihi omnis potestas in cœlo & in terrâ, & ille locus, Rex Regum.

Apocalyp. xix. 12. 16. **N**EC valet, quod objiciunt: Christo tradita omnia in manus, & post resurrectionem ab ipso dictum: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terrâ, &: In capite ejus diademata multa, &: Habet in vestimento & in femore suo scriptum: Rex Regum, & Dominus dominantium.* Non enim quærimus, quam etiam homo Christus habeat potestatem, sed cujus potestatis vicarium Petrum, ejusque successores reliquerit. Illius profectò quâ peccata remittit, quâ veritatem docet, quâ sacramenta tradit, non autem illius, quâ regit gentes in virgâ ferreâ, ac tanquam vas figuli confringit eas; & ipse calcat torcular vini furoris iræ Dei omnipotentis. Hæc enim potestas non decretis, non canonibus, non externis ministeriis, ac formulis, sed omnipotentissimâ atque occultissimâ efficaciam constat. Hujus potestatis non reliquit vicarios Episcopos, eorumque caput Romanum Pontificem; sed consortes adsciscit Sanctos omnes, qui mundum vicerint: *Qui enim vicerit, dabo illi potestatem super gentes: &: Reget eas in virgâ ferreâ, & tanquam vas figuli confringentur, sicut & ego accepi a Patre meo: Quod quidem est egregiè à sancto Dionysio Alexandrino explicatum his verbis: Divini martyres nunc assessores Christi sunt, & Regni illius consortes, ac judicii participes, & cum ipso judicantes.* Hos consortes Christus adsciscit supremæ illius occultissimæ, atque omnipotentissimæ potestatis.

(d) Sedulius] Cœlius carmen de vitâ Christi composuit, cui titulum fecit: *Carmen Pascale*, quia nimirum Christus omnium Christianorum est Pascha. Id carmen, quod apud antiquos pluri i habebatur, stilo fuit eleganti & bene Latino. Vid. Dup. B bl. Sæc. vj. & Sedulii carmen Bibl. Pat. edit. de la Big. tom. viij. pag. 638. & edit. Lug. tom. vj. pag. 459.

CAPUT XX.

Locus Evangelii: quis me constituit judicem super vos?

EXTERNO autem ministerio quid in terrenis possit, in Lucæ Evangelio luculenter exponit; ubi nempè hæc legimus: *Ait ei quidam de turbâ: Magister dic fratri meo, ut mecum dividat hæreditatem. At ille dixit illi: Homo, quis me constituit judicem aut divisorem super vos?* Quæ verba si perpendimus, statim intelligimus finitam hæc, quam tractamus, de temporalibus quæstionem.

Ac primùm qui sic petebat: *Domine, dic fratri meo*, apertè à Christo petebat, uti ipse pro potestate decerneret: cùm autem Christus respondit, *Homo, quis me constituit judicem aut divisorem super vos*, apertè item negat eam potestatem ullo modo pertinere ad illud officium, quod in terris gerebat, cujus vicarios Apostolos relinquebat.

Et quidem Christus alludit ad illud olim Moyfi dictum: *Quis te constituit Principem, & judicem super nos?* Quamque in ipso potestatem ille homo de turbâ requirebat, eam ultrò Christus ab officio suo amovet dicens: *Homo, quis me constituit judicem, aut divisorem super vos?*

Fixum enim illud ab Apostolo dictum: *Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu: & Tu es Sacerdos in æternum.* Quâ ergò ratione Pontificiam sibi vindicat auctoritatem, Pontifex à Deo constitutus, eadem ratione amolitur à se in civilibus rebus judicariam potestatem; quòd horum à nemine judex constitutus est.

Hinc existit argumentum: Christus Apostolos non alterius reliquit officii vicarios, quam ejus quod tum gerebat in terris; at ad illud officium pertinere negabat eam, quam ille homo de turbâ deferebat, res terrenas ac civiles dijudicandi potestatem: ergò ea ad Apostolicum officium nihil pertinet.

Quorum certè judices à Christo constituti sint, in Evangelio legimus: *Tibi? inquit, dabo claves Regni cælorum; & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Consentanea loquitur, qui officio suo terrenorum potestatem abjudicans, vicariis suis cælestia tantùm suo nomine judicanda committit.

Quare eum quem tractamus locum Bernardus excutiens: *Quis me constituit divisorem super vos*, & cum illo comparans: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, ad Eugenium Papam hæc scribit: *In criminibus, non in possessionibus potestas vestra; quoniam propter illa, & non propter has accepistis claves Regni cælorum.* Ac Bernardi quidem locum alibi legemus integrum, eoque doctrinam nostram luculentissimè confirmabimus. Illud quidem habemus interim, clavium potestatem in terrenis possessionibus minimè versari, neque propter eas Apostolis esse traditam; quâ profectò sententiâ vel unâ vincimus, nisi fortè Apostolicam potestatem à terrenis pos-

Luc. xij.
13. 14.

Exod. ij. 143
Act. viij.
27. 35.

Heb. v. 45
5. 6.

Matt. xvj.
19.

Joan. xx.
23.

Bern. de
Conf. lib. j.
cap. vj. tom.
j. Ben. pag.
412.

sessionibus dijudicandis abstinere jussam, propter Regna concessam petimus, ac jam Imperia distribuant vicarii, quorum Dominus, ne agros quidem dividendos, sibi attributos esse docet.

Hæc verò non ad contumeliam dicimus Sacerdotalis officii. Bernardo enim assentimur, hæc negari Pontificibus, *non quia indigni illi sint, sed quia indignum illis talibus insistere, quippe potioribus occupatis.* Paria Ambrosius in eundem Lucæ locum: *QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM? bene terrena declinat, qui propter Divina descendit, nec judex esse dignatur litium & arbiter facultatum, vivorum habens & mortuorum judicium, arbitriumque meritorum.* Et paulo post: *Merito refutatur hic frater, qui dispensatorem cœlestium gestiebat corruptibilibus occupare.* Ergò in Ecclesiasticam potestatem non modò aliena, sed etiam indigna conferunt, qui terrena quævis illius subdere satagunt Imperio.

Ambr. lib.
vij. in Luc.
n. 122. tom.
j. Ben. pag.
1438.

An fortè hùc afferent suum illud, *directè & indirectè?* Quasi non licuerit Christo *indirectè* dividere eam de quâ rogabatur, hæreditatem; aut verò ignoraret, quod nunc assidue jactant, quantum temporalibus spiritualia juvarentur. At ipse universim à se negotium amolitus, causas incidit omnes, quibus hæc ad Ecclesiastica judicia revocentur, nullamque rerum terrestrium potestatem pertinere docet ad illud officium, cujus Apostolos ministros ordinabat.

CAPUT XXI.

Respondetur ad objecta Capitis XVII. an impii Reges ab Ecclesiâ impuniti, si tuti à depositione habentur.

JAM ea quæ sunt objecta superiùs facilè dissolvemus. Objiciebant enim sic: Ecclesiâ suppeterere debere media ad salutem animarum procurandam, atque adedò remedia adversùs malos Principes, qui earum saluti nocerent. Hæc argumenta quibus sese maximè efferebant, nunc spontè concidunt. Repetimus enim more Scholæ argumentum, atque ad illud: debent Ecclesiæ suppeterere media atque remedia, distinguimus: media atque remedia, quæ Christus ipse tradiderit, ipsâ quæstione, ut vidimus, in medium adductâ, fate-mur; media ac remedia, quæcumque ipsi per nos excogitare possumus, negamus ac pernegamus. Neque enim illud verum est, quod tantâ confidentiâ assumere videntur: Christum qui præcepit finem, salutem æternam scilicèt ab Ecclesiâ promovendam, statim indulgere omnia, quæ ad finem conducere, aut impedimenta amovere posse videantur. Imò ab ipso audiendum quæ media, quæ remedia concesserit optimus ipse provisor animarum, ac providentissimus Divinæ rei procurator. Nec enim dubium quin ea remedia dederit, quæ Christianæ disciplinæ idonea sibi viderentur. At & ipse, & Apostoli ea quæ nunc passim novi Theologi venditant remedia tacuere; & Christus quidem disertè præscripsit quid esset agendum, cum *ad Prasides & Reges* pro Evangelio vinciti traheremur: cumque ipse & Apostoli prævidissent, imò experirentur quanta pati oporteret à mundi potestatibus pietatem professos, non aliud quidquam præter obedientiam imperârunt, sal-

vã quidem conscientia, quæ uni Deo pareret. Ergo alia omnia, quæ tanto postea intervallo excogitarunt homines, nempe ut temporalia adimerent, jugum excuterent, bella concitarent, procul à piorum animis, atque ab Ecclesiæ modestiâ ac fide abesse voluerunt.

Neque propterea Christianam Fidem professos, ipsosque etiam Reges ab Ecclesiæ autoritate immunes reliquerunt. Tametsi enim nec temporalibus, nec terreno Regno; at cœlestibus & æterno Regno mulctant, & amandant Christi vice ad Ethnicos, & ligatos addicunt supplicii sempiternis. An Leonem Isaurum, ut hoc octavi sæculi exemplum in antecessum demus, an, inquam Leonem Isaurum Gregorius II. (e) Pontifex impunè dimittebat, qui pro Apostolicâ potestate minabatur se impium Principem Satanæ traditurum? An hæc parùm valebant, quòd interim de terreno Regno directè aut indirectè adimendo nullas jactaret minas: atque etiam Imperium à suâ potestate intactum & immune esse fateretur dicens: *Neque Pontifex introspectendi in palatia, neque Imperator in Ecclesias introspectendi habet potestatem?* An verò gravior, aut verendus magis Gregorius VII. quòd prorsus omnia, terrenaque non minùs quàm cœlestia, sibi vindicaret? Imò verò ille nempe Gregorius II. tantò validiùs feriebat, quantò magis ab alienis abstinens, sua tantùm intorquebat.

Greg. II.
ep. ad Leon.
Isaur. tom.
v. j. Concil.
p. 26. & ap.
Bar. Tom.
ix. p. 74.

Quid si anathemata spernant, inquires? Quid si depositionum spernant sententias? Quid si, ut tam sæpè factum est, opponant arma atque victorias? Quid proderit jactare Principem depositum verbis, rerum potentem? Sanè cum excommunicant Romani Pontifices, stat, valetque statim ipsa vi suâ adversus contumaces ac rebelles, quocumque loco positos, excommunicatio, Deo ligante in cœlis, quæ Divinitùs traditâ potestate in terris ligata sunt. At cum depositionis quocumque apparatu proferunt sententias, nisi statim suppetunt exercitus, profectò, si verum dicere volumus, quò magnificentioribus, eò inanioribus verbis ludunt. Sed quid his immoramur, tanquam necesse sit eam à Christo in Ecclesia institutam fuisse potestatem, quæ omnia incommoda propulsaret: non autem pars sit vel maxima Christianæ doctrinæ, multa incommoda subortura, adversus quæ nullum sit humanum remedium, sed quæ vel precibus amoliri, vel demisso animo pati debeamus: ut scilicet ad illud suspiremus Regnum, quo, nullo obstaculo, nullo incommodo perturbemur? Quòd si alia præsidia quærimus, alia ex aliis incommoda consequentur, perficieturque præposteris curis, ut malis oppressi, remediis quoque graviùs laboremus. Certè cum Pontifices Ecclesiæ consulere cœperunt, deponendo Reges, secutæ sunt eæ calamitates, quibus doceremur, quàm consultò Christus ab iis remediis temperârit.

(e) Gregorius II.] ut censet Baronius cum turbâ Historicorum, scripsit ad Leonem Imperatorem has epistolas duas, quas tamen D. FLEURY ann. 731. tom. ix. pag. 236. edit in 4°. Gregorio III. adscribit. Quod cur fecerit, non docet. Has epistolas esse Gregorii II. firmis rationibus probat Fronto-Ducæus, qui illas in Bibliothecâ Cardinalis Lotharingii à se repertas primùm, edidit Græcas & fecit Latinas. Vid. ejus notas tom. vij. Conc. pag. 21. & ap. Baron. Tom. ix. pag. 71.

CAPUT XXII.

De excommunicationis effectu: an privet temporalibus: quid sit illud: sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus: Interdicta de vitandis excommunicatis in literis Apostolicis contenta expenduntur.

SEd nihil planè est quo vehementiùs illam potestatem confutemus despondendi Reges, quàm cum intuemur, quàm in re ipse Christus Ecclesiasticæ potestatis arcem collocaverit. Est autem in ipso anathemate, cujus vira ex Scripturis exponere nos oportet; ut cum intellexerimus quousque se protendat summum id, quod Ecclesiæ à Christo concessum sit, cætera ut aliena respuamus.

Matt. xvij.
17. 18.

Vim autem anthematis Christus explicuit his verbis: *Dic Ecclesia; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus: amen dico vobis, quacumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quacumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.*

Hic autem primùm quærimus quid illud significet: *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Certè illud: ut quemadmodum Ecclesiæ, ita sit Regni cælorum extorris; undè Christus addit: *Qua alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo.* Ligant ergò illos, non modò ut communione fidelium, sed ut cælo excludantur.

Jam si quis existimet his verbis, *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus,* non modò spiritalia, sed etiam temporalia adimi; id dicat necesse est, temporalibus rebus privari Ethnicos ac Publicanos: quod non tantùm risu, sed etiam anathemate dignum esset.

Nam illud à Christo tantâ autoritate prolatum: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari,* satis demonstrabat quàm jure obtinerent, non modò reliqua temporalia bona, verùm etiam Imperia, qui veram religionem averfati, idolis serviebant. Quare nihil vetabat etiam regnare eos, qui ad conditionem Ethnicorum redacti essent.

Luc. xix.
8. 9.

Jam de Publicanis hæud minùs clara res est, dicente Zachæo Publicano: *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.* Ergò alia bona legitimo jure Publicanus possederat, & sua non aliena egenis tribuebat: *Dimidium,* inquit, *bonorum meorum.* Neque aliud quid ab eo Dominus reposcebat dicens: *Hodiè salus domui huic facta est.*

j. ad Tim.
vj. 1.

Quare nec famulatio privabantur, quæ pars erat bonorum maxima; præcipitque disertè Apostolus manere fideles in Dominorum etiam infidelium potestate; quominùs admirere mansisse integram in Ethnicis publicam potestatem, cum etiam Hærilis (*f*) manserit.

Neque quisquam somniabat, his atque aliis bonis temporalibus privatos esse Ethnicos aut Publicanos, ut propterea iisdem bonis mulctati intelligantur Christiani, qui excommunicati Ethnicis & Publicanis accensentur.

(*f*) *Herilis*] potestas ea erat, ut Domini possent impunè suos servos cædere & interdum occidere, nullâ facti sui reddita ratione. Vid. pass. Aut. profan. Græc. & Lat.

Sanè ex eo Christi decreto constat, quoad fieri potest, vitandam eorum esse consuetudinem, nec esse salutandos, nec iniri cum illis debere convivia. Vitabant enim Judæi cum Publicanis cibum sumere: unde illud in Evangelio passim Apostolis exprobratum: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magister vester?* Et Zachæi occasione *murmurabant dicentes, quòd ad hominem peccatorem divertisset.* Consentiant interpretes Maldonatus, Estius & alii passim; allusumque esse constat ad Judæorum mores, qui ab Ethnicorum & Publicanorum, quos pro publicis peccatoribus habebant, consuetudine abstinebant; ita ut nec salutandos putarent.

Matt. ix. 2.

Luc. xix. 7.

Maldon.
in Matth.
xvii. 17.
Est. in j.
Cor. v. 2.

Ergò indicabat Christus excommunicatos vitari eo ritu, modoque, quo à Judæis Ethnici ac Publicani vitabantur; ut eos nec salutarent, nec cum eis cibum sumerent: unde Apostolicum illud: *Scripti vobis non commisceri, si is, qui frater nominatur, est fornicator, &c. cum ejusmodi nec cibum sumere.* Quòd pertinet etiam illud ad Thessalonicenses: *Quòd si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & nolite commisceri cum illo, ut confundatur:* Et illud Joannis: *Si quis hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, neque ave ei dixeritis: qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.*

j. Cor. v. 2.

ij. Theff.
ij. 14.ij. Joan.
10. 11.

Hæc sunt interdicta de excommunicatis vitandis, quæ quidem in Evangeliiis, atque Apostolicis scripturis habemus. Ecclesiastica, quæ inde manarunt, ex his interpretari nos oportet; neque res obscura est. Satis enim constat hæc interdicta ad bonos mores, non ad ea pertinere, quæ civili jure continentur.

Ad mores, inquam, hæc pertinent. Debet enim vir bonus abstinere à malorum hominum consortio, eò quòd, ut ait Apostolus, *corrumpunt mores bonos colloquia mala;* & quòd vir bonus probare videtur illius doctrinam vitamque, cujus consuetudine delectatur: unde Joannes: *Qui dicit ei ave, communicat operibus ejus malignis.*

j. Cor. xv.
33.ij. Joan.
11.

Quòd si malos vir bonus per sese quantum potest vitat, quantum magis eos malos, qui Ecclesiastico judicio ut mali notati sunt? Quo sensu Augustinus, eumque secuti passim Latini Doctores intelligunt Apostolicum illud: *Non commisceri cum eo qui frater, nominatus adulter sit.* Sic enim Græca ad verbum habent. Ita autem interpretatur Augustinus: ut vitemus fratrem, qui sit adulter nominatus, hoc est, Ecclesiastico judicio notatus: quam Augustini interpretationem cum Græco textu egregiè consentire demonstrat Estius.

Augustin.
cont. Parm.
lib. iij. cap.
ij. tom. ix.
pag. 62.
j. Cor. v.
11.

Pertinet etiam ad bonos mores illud: *Nolite commisceri cum illo, ut confundatur;* hoc est, ut pudore victus ab iis actibus abstineat, quorum gratiâ viris bonis horrore se esse intelligit. Ergò excommunicatus Evangelicâ atque Apostolicâ autoritate, humanæ societatis exfors est, quatenus humana societas ad bonos mores spectat, manentque integra, quæ civili lege continentur, nisi aliter lex ipsa caverit.

ij. Theff.
ij. 14.

Quòd autem postea inter Christianos excommunicati, nisi resipiscant, sint infames, intestabiles, ad quædam vitæ civilis officia inhabiles, id ex eo ortum est, quòd Christiani Principes, quoad fieri potest, leges suas ad bonos mores, atque Evangelicam disciplinam aptent, non quòd excommunicatio per se ullo temporali jure bonoque privet.

Neque aliter intellexerunt Patres, Notum illud Tertulliani in Apologe-

Tert. apol.
cap. xxxix.

tico : *Ibidem* (in facris scilicèt Christianorum conventibus) *exhortationes, castigationes, & censura Divina : nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu ; summumque futuri judicii præjudicium est, si quis ita deliquerit, ut à communione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegatur.* Notanda hæc postrema verba : *Omnis sancti commercii, quibus etiam comprehenditur conversatio & consuetudo cum sanctis. Sancti enim, hoc est, Christi fideles, idcirco maximè inter se conversari debent, ut sancta tractent, etiam in familiari colloquio ; atque idè ab eorum abhorrent consuetudine, quibuscum hæc tractare non possunt. Sic mali Christiani, & per Ecclesiasticam sententiam notati ut tales, non modò à communione orationis & conventus, sed etiam ab omni sancto commercio, & à sanctorum consuetudine relegantur. Nihil ultra licitum Christianis Ecclesiasticâ potestate, juraque temporalia excommunicatis per Ecclesiam in tuto sunt. Scilicèt Christus animam per baptismum sponsam, ac postea adulteram, facto divortio, repudiat : sua sibi habeat jubet. Christi ergò bona donaque, & eorum omnem usum amittit, reliquis integris & illæsis.*

C A P U T X X I I I.

Alius excommunicationis effectus : tradi Satanæ ad interitum carnis : argumentum pro nostrâ sententiâ ductum ex memoratis in Scripturâ excommunicationis effectibus.

JAM quid ex eo Christi cum animâ divortio consequatur, exponit Apostolus, de illo Corinthio dicens : *Ut tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit ; & paulo post : In nomine Domini nostri JESU-CHRISTI, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri JESU, tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut qui Christi, & Sancti Spiritus sit exfors, spiritui nequam tradatur ; quippe cum, teste Augustino, extra Ecclesiam sit Diabolus, sicut in Ecclesiâ Christus.* Sanè Apostolicis temporibus, quemadmodum ad Apostolicæ manûs impositionem Spiritus Sanctus etiam manifestè descendebat ; ita manifestè exercebat Satanæ vim suam in virum Ecclesiasticâ potestate sibi traditum. Cæterum hæc ad tempus : firmum illud & æternum, quod intus, & per impositionem manûs, sancto Spiritui ; & per excommunicationem, Satanæ addicantur.

August. de
verb. Dom.
ferm. cxliv.
n. 6. tom. v.
p. 695.

Chrysoft.
Hom. xv.
in j. ad Cor.
n. 2. tom.
x. p. 127.

Si bonis privatus fuisset ille Corinthius Satanæ traditus, non id Apostolus prætermisisset, qui etiam commemorat traditum esse *Satanæ ad interitum carnis* ; quod quidem de ulcere pessimo, aliove gravi malo per Satanam inflictio Chrysostomus hic & alii passim intelligunt.

Cum ergò & Christus, & Apostoli, quo loco explicant Ecclesiasticæ potestatis, censuræque vim summam, nihil de adimendis temporalibus juribus aut rebus edicant ; satis profectò constat non id ad Ecclesiasticam potestatem pertinere. At ratio non finit, ut quæ autoritas in suorum bonorum, ac jurium possessione relinquit privatos, ea depellat Reges. Ergò excommunicati, redactique ad Ethnicos eo jure regnabunt, quo etiam Ethnici Cæsares, Christo approbante, regnârunt.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Objectum ex interdicto de vitandis excommunicatis, per exceptionem moralis, quam vocant, sive civilis necessitatis, ex omnium Theologorum doctrinâ solvitur: cã in re GREGORII VII. tempore manifestus error, nunc communi consensu refutatus.

JAM verò nullo negotio solvimus id quod objiciunt: vitandos excommunicatos, ruptum cum eis humanæ consuetudinis vinculum, neque excipi Reges, si fortè hæretici, aut excommunicati sunt: non ergò colendos pro Regibus, quos ne alloquio quidem & salutatione dignari nos oportet.

Hoc illud argumentum est, quo uno Gregorii VII. temporibus viros bonos doctosque permotos fuisse videbimus, ut ab Henrici IV. Regis excommunicati obedientiâ recederent; sed, quod apud omnes constat, errore manifesto. Certissimum enim est consensione Theologorum, & decretis Pontificum, illud interdictum de vitandis excommunicatis, quatenus ad humanam consuetudinem pertinet, exceptionem necessitatis, non Physicæ tantùm illius, quam vocant, & ineluctabilis, sed etiam moralis ac civilis admittere. Hinc ea decreta variis subinde sunt emollita modis, queis factum est, ut jam cum hæreticis & schismaticis propter necessitatem versetur innoxie, quos tamen quo minùs audiunt Ecclesiam aperti ejus hostes & contemptores, eò magis pro Ethnicis & Publicanis haberi oportet. Quare cùm interdictum de vitandis excommunicatis erga privatos quoque causâ necessariâ temperetur; urgeri erga Reges, tanto incommodo rerum humanarum ac Reipublicæ periculo, supra quàm dici possit, absolum absurdumque est. Quo etiam factum est, ut hoc argumentum Regum deponendorum ab excommunicatione depromptum, Bellarminus prætermitteret, tot inter argumenta, quæ undecumque congerit. Atque hæc sufficerent ad eam difficultatem, si qua est, explicandam. Cæterùm ne omittamus ea, quibus viri graves moti olim sunt, quæque D. Nicolaus Dubois inculcare & inferre non desinit; quæ sit vis interdicti de vitandis excommunicatis, quantum ad rem nostram attinet, exponamus; & hujus quoque Juris fontes recludamus.

Bell. lib.v.
deR.P. cap.
vj. vij. viij.

Conf. viij.
& alibi pass.

CAPUT XXV.

Ejusdem interdicti vis diligentius quæritur: probatur Evangelicis Apostolicisque literis, quòd exceptionem necessariæ causæ admittat, neque ab obsequiis Regum arceat.

TRIA sunt in quibus excommunicatis communicari vetitum: in malis; in sacris, in quotidianâ consuetudine. Mala autem hîc dicimus ea quidem propter quæ excommunicati sunt, quod *crimen criminofum* vocant.

Jam hæc tria inter se magno habentur discrimine. Primùm enim in malis sacrisque qui communicaverit, pari excommunicatione percellitur, *majorè* scilicèt, quæ non tantùm Sacramentis, sed etiam conventibus ac suffragiis privet: qui autem in hoc tertio, nempe in quotidianâ consuetudine, communicaverit, is jam, ex Ecclesiasticâ disciplinâ, aliud genus incurrit excommunicationis, quam *minorem* vocant; & Sacramentis quidem, non tamen suffragiis, aut fidelium cœtu ac societate caret.

Hûc accedit discrimen alterum, quod magis ad rem nostram spectat: nempe interdictum de non communicando in malis, atque etiam in sacris, postquam adhibiti sunt constituti ab Ecclesiâ ritus, nullam exceptionem habet: quippe cùm illud sit primus & principalis excommunicationis effectus, primus internus ac præcipuus finis. At verò quod attinet ad vitæ consuetudinem, quæ est tantùm excommunicationis appendix, exceptionem, hujus quam diximus necessitatis, admittit. Id autem exponimus, primùm ex Evangelicis Apostolicisque Scripturis, tùm ex primâ antiquitate, postea ex Gregorio VII. cujus tempore hæc maximè urgebantur, postremò ex temporibus consecutis.

Quod attinet ad Evangelicas Apostolicasque Scripturas, res ex antedictis liquet. Perspicuè enim vidimus Ethnicos & Publicanos, ad quos excommunicati relegantur, ut nullo temporali bono ac jure, ita nec etiam civili societate privatos fuisse. Ac de Ethnicis quidem, quis dixerit civili societate fuisse privatos, qui regnare juberentur? Quo necessariò fiebat ut Judæi & venerarentur imperantes, & jussa capefferent, & sæpe supplicarent, & missos ab eis Præsides, Magistratus, Milites suo quemque gradu, locoque acciperent, & cum iis civilia negotia tractarent; quod & Paulus fecit, nullâ Judæorum offensione; quippè cùm id passim etiam ipsi factitarent. Idem Apostolus ad Tribunal Lyfiam misit adolescentem sororis suæ filium, de avunculi vitâ & incolumitate tractaturum. Pari modo à Publicanis, si qui etiam Judæi essent, quales fuerunt illi quos Joannes baptizabat, & ipse Zachæus, non uxores, non liberos, non servos, non colonos quisquam abstraherat. Vendebant, emebant, contrahebant; quòd illi in Republicâ quidem communi cum aliis jure viverent. Quare in Ethnicis atque Publicanis, nec publica, nec patria, aut herilis potestas ullo jure læsa aut immutata erat.

Act. xxij.
16. 17.

Vetita ergò intelligimus, non quæ necessitas postularet, sive erga Principes ac Magistratus, sive erga Dominos, ac parentes, sive etiam erga cives; sed quæ voluntariæ ac peculiaris necessitudinis ac familiaritatis essent indicia: salutare, convivari, hospitio accipere; quæ etiam Apostoli disertè explicant. Neque enim aut Paulus aut Joannes vetant ne contrahatur, ne ematur, ne vendatur, ubi necessitas id exposcit; sed ne commisceantur cum notatis ac nominatis fratribus; ne scilicèt utantur eis familiariter, ne tecto, ne mensâ, ne salutatione aut osculo excipiant; quæ non necessitatis, sed spontanei officii sunt; quæ quidem Judæi cum Ethnicis & Publicanis religiosè omitebant.

Neque tamen hæc quoque ad supremos juris apices exiguntur. Quis enim Apostolico præcepto repugnare jam se putet, si Calvinistas hæreticos salutârit? Quòd nempe tam multi sint, tamque obvii, ut quoddam discordi-

publicæ genus esset, salutationem & communis vitæ officia tot civibus denegari. Id autem nec Apostoli præcepisse videntur; quippè qui ita pronuntiant: *Si is qui frater nominatus: Si quis hanc doctrinam non affert*; ut nempe intelligamus hanc interdicti partem, quæ communis vitæ officiis excommunicatos arceat, ad paucos pertinere, ne ad magnam quoque multitudinem pervagata civile dissidium pariat. At si ea necessitas adversus cives valet, qui negaverit valere adversus Principes, næ ille quid civis, quid Princeps sit, ne nomine quidem intellexerit.

j. Cor. v.
11.
ij. Joan:
10.

CAPUT XXVI.

Idem probatur ex Sanctis Patribus.

HÆC autem ab ipsâ Christianitatis origine manasse ad omnem deinde Ecclesiam, Juliani Apostatæ & Valentis Ariani, aliorumque hæreticorum Principum exempla demonstrant. Notum illud erga Julianum, ejurato non tantum baptismo, sed etiam Clericatu, omnibus detestatum, Valentianiani postea Augusti, qui, *cum Lanciarios ad Palatii custodiam constitutos, Tribunus regeret, Julianum in templum Genii publici intrantem precedebat. At aspersam chlamydi lustralis aquæ guttam conspicatus, Ædituum pugno percussit, inquinatum se dicens, non autem purgatum*: quo facto ablegatus, pro Confessore est habitus, quod cum in necessario officio Imperatori præsto esset, in sacris tamen, aut potius in sacrilegiis, ab ejus societate & communione abhorreret.

Theod.lib.
ij. cap. xvj.
pag. 139.

Sanctus Gregorius (g) Nazianzenus refert Cæsarium fratrem apprimè Christianum, Sanctique Episcopi filium, *gloriosâ cupiditate ductum, atque, ut Cæsarius ipse profitebatur, quo urbi suæ presidio esset, in aulam se contulisse*, ad Julianum Apostatam scilicet; & quidem in aulâ Medicus militavit, seque peculiari obsequio Imperatori dedit, Christianos alios secutus, qui passim in diversis muneribus innoxie ministrabant, eò quod obsequia in Principem inter necessaria Reipublicæ officia habebantur. Quo quidem à consilio, Gregorius Nazianzenus datâ epistolâ deterret Cæsarium, non tamen eò quod tali consortio à Christianâ pietate excideret, cum etiam apertè testetur factam ab eo rem, *sibi quidem ingratham, non tamen reprehensione dignam*.

Greg. Naz.
epist. xvij.
pag. 779.

Memorat sanctus Ambrosius quendam sub Juliano judicem, à quo *ille damnatus qui aram dejecit & turbavit Sacrificium, martyrium fecerat: itaque*, inquit Ambrosius, *nunquam ille judex (h) qui audivit eum, nisi persecutor est habitus; nemo illum congressu, nemo illum unquam osculo dignum*

Id. orat. x.
pag. 165.

Ambros.
epist. xl. ad
Theodor.
Aug. n. 17.
tom. ij. p.
951.

(g) Gregorius] refert quoque Cæsarium publici ærarii curam suscepisse.

(h) Ille Judex] Baronio si credimus, an. 362. & ejus sequacibus, ipse erat Capitolinus Thraciæ Præfectus, qui teste Theodoro lib. ij. cap. vij. Æmilianum martyrio confecit. Quisquis ille Judex fuerit, constat ab ejus communione Christianos non abhorruisse, nisi in sacris; id est, *in sancto osculo sanctoque commercio*. Vid. eâ de re Albasp. lib. ij. de veteri polit. cap. xv. & seq. & Card. Bona de reb. Liturg. cap. xvj.

putavit. Omnia officia quæ non essent necessitatis docet: ab ejus tribunali abhorruisse Christianos, si necessitas exposceret, aut eum pro judice non fuisse agnitum non docet.

Basil. tom.
iiij. ep. lxx.
alias xlvij.

Sanctus Basilius scribit Præsidem Lybiæ à Magno Athanasio condemnatum anathemate, *omnibus averſandum & execrabilem futurum; ita ut nec ignis, nec aqua, nec tecti communionem cum illo sint habituri*. Cæterum nec eum ab officio Præsidis, nec proinde Christianos à necessariis obsequiis prohibebat.

Synef. ep.
lvij. p. 203.

Idem Andronico contigit patriæ Præfecturam à Theodosii liberis consecuto. Eum Synesius, patriam Cyrenensis, factus Ptolemaidis Episcopus, inauditæ crudelitatis ac blasphemix reum, adhibito Presbyterii consilio, excommunicavit, decretumque Ptolemaidensis Ecclesiæ, de vitando eo, ad forores transmisit Ecclesias in hanc formam: *Andronico & Thoanti eorumque sociis, omnis religiosa ades, omnia septa clausa sunt; privatos omnes ac Magistratus hortor ut nec ejusdem cum illo tecti, neque mensæ participes esse velint; tunc Sacerdotes imprimis, qui nec viventes illos salutabunt, nec mortuos funebri pompâ deducunt. Qui Ecclesiam nostram contempserit, & ab eâ damnatos receperit, hic, sive Levita, sive Presbyter, sive Episcopus, apud nos eodem cum Andronico loco censebitur, neque cum eo dexteram jungemus, nec eâdem ex mensâ vescemur unquam; tantum abest ut cum iis arcana mysteria communicemus, qui cum Andronico & Thoante partem aliquam habere voluerint*. En quibus communicari vetitum excommunicato Magistratui: primum ac maximè in sacris, tum etiam in voluntariis officiis, salutationis scilicet, mensæ tectique consortio. Hæc explicitè Synesius. Non profectò prohibet ne Præfectum habeant, ne causam dicant, ne iustis pareant, ne consueta ac necessaria Reipublicæ officia adeant atque obeant.

Quis autem vel fando audiit, tot inter hæreticos ac schismaticos, qui passim in urbibus inter Christianos viverent, quemquam unquam fuisse à fervorem, si quos haberet Catholicos, possessione dejectum, aut uspiam Catholicos prohibitos quominus sibi necessaria emerent, venderent, agerent? Nonne ergò eos, Julianumque ac Valentem, ex præcepto Domini, pro Ethnicis ac Publicanis habebant, qui Ecclesiam non audirent & apertè contemnerent? Certè. Sed in malis sacrivæ, exceptione nullâ: in vitæ communis officiis exceptam necessitatem noverant.

An fortè illud dicent, non fuisse Julianum ac Valentem nominatim ac publicè excommunicatos; quare nec vitandos fuisse? Quasi non satis apertè Ecclesiam contemnerent, aut necessaria esset adversus publicos persecutores denunciatio, aut posterioris ævi de denunciatione decreta in eam quoque ætatem transferri possent. Sed quandoquidem vani homines etiam hæc obtrudunt, quid de Anastasio dicent, quem testatur Baronius in Concilio Romano à sancto Symmacho Papâ, ut hæreticum nominatim excommunicatum fuisse? Quid autem de Leone Isauo, quem idem Baronius memorat à Gregorio II. nominatim percussum anathemate? Quos vitatos fuisse, cum certo jure imperarent, quis vel ineptissimus dixerit?

Bar. tom.
vj. an. 502.
p. 547.
Id. tom.
ix. an. 726.
pag. 62.

Sanè Baronius defecisse ab Isauo memorat Occidentis Imperium, quod

Quidem nos ex eodem Baronio refellemus. Sed quid ad nos interim, cum Orientis Imperium, tum sanè Catholicum non neget Baronius in Imperatoris obedientiâ permanisse, nec profectò vitasse in civilibus societatem ejus, cui tam prompto studio obediret? Hæc quidem suo loco fusiùs exponemus. At dare in antecessum juvat, quæ pessimam causam, Baronii quoque testimonio jugulent.

Anastasio mentio reduxit in animum id quod in sancti Hormisdæ Papæ indiculo, seu commonitorio Legatis dato, legimus. Sic autem præcipit de damnatis Episcopis, qui Chalcedonense Concilium, ac sancti Leonis epistolam contemnebant, & excommunicati Acacii (i) nomini in sacris communicabant: *Si Episcopi voluerint occurrere, in quâ decet eos veneratione suscipite, & si voluerint secessionem parare (domum quò divertatis) nolite spernere, ne judicetur à laicis, nullam vos cum illis velle habere concordiam: si verò vos ad convivium rogare voluerint, blandâ excusatione declinate, dicentes: Orate ut mysticam illam mensam primùm mereamur habere communem, & tunc erit nobis ista jucundior: victualia & quæ alia offerre voluerint, exceptâ tamen subvectione, si causa poposcit, nolite suscipere.* Sic convivia vitant, alloquia frequentant: victualia respuunt, accipiunt subvectiones, ac domos quò divertant; atque illud interdictum, ne quis cum hæreticis excommunicatisque versetur, ne salutet, ne munera accipiat, ita servant, ut necessariâ causâ aliquâ prætermittant. Aded hæc præcepta, eorum numero non esse putabantur, quæ strictè & ad summos apices exigenda sint, sed quæ ad personarum, temporum, rerumque convenientiam, per Christianam prudentiam, charitatemque sint temperanda.

Vid. inf.
lib. ij. cap.
xij. & seq.

Vid. ibid.

Vid. tom.
iv. Conc.
Labb. pag.
1426.

C A P U T X X V I I.

Idem probatur ex Hincmari insigni responsione ad Hadrianum II. vetantem ne cum Carolo Calvo Rege communicaret.

QUARE cum Hadrianus II. sub anathematis pœnâ, Hincmaro Rhenensi præcepisset, ut, nisi Carolus Calvus Pontificiis jussis obtemperaret, se ab ejus, ut excommunicati, alloquio, salutatione, præsentia,

(i) *Acacii*] C. Pi. Patriarchæ quanta fuerit honorum inexplebilis cupiditas norunt omnes. Quapropter dissimulabat, assentabatur, quin & pietatem simulabat. A Simplicio & Felice Romanis Pontificibus lacesitus, eò quòd in Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum jura invaderet & hæreticis se jungeret, illos diu lusit Pontifices. Sed tempus opportunum nactus, Zenoni Imperatori suavit, ut conscriberet *Henoticon* illud, quo Eutichianis faveret apertissimè. Felix Pontifex exauctoravit Acacium, qui iterùm convertit se ad artes, quas ut sensit inuiles, tum Romanis Pontificibus palàm inimicitias denuntians, jussit Orientis Episcopos subscribere *Henoticon*, neque illi refugerunt. Mortuo Acacio, discordiâ, quas vivus Orientem inter & Occidentem concitaverat, sedatæ non sunt, ut probant tot Romanorum Pontificum anathemata in Imperatores & Episcopos Orientis nominis Acacii communicatorum, id est, qui ejus nomen in sacris dypticis inscribi sinebant, ex quibus tandem delerum est an. 519. Justino imperante & Hormisdâ Pontifice. Vid. Till, tom. xvj. Dup. Fleur. &c.

Hincmar.
opus. xli.
tom. ij. p.
693.
ij. Joan.
10.

sequestraret; Hincmarus in hæc verba respondit: *De hoc quod scripsistis, si ipse Rex Carolus in obstinationis sua perfidiâ persistere maluerit, ab illius me communionem atque consortio sequestrem, & secundum Apostolum, ne ave ei dicam, si vestre communionis volo esse particeps, & presentiam ejus, modis omnibus devitem; cum magno cordis dolore ac gemitu dico, quoniam & Ecclesiastici, & secularis ordinis viri, qui diversis de Regnis, Rhemos civitatem plurimi convenerint, impropere dixerunt, & dicunt: nunquam hujusmodi praeceptionem ab illâ Sede ulli decessorum meorum missam fuisse: & paulo post: Sed & Domino nostro Regi Carolo ad exaggerationem dicitur à quibusdam, quòd nec pro Lothario, publico adulterio denotato & apud sedem Apostolicam accusato, talem praeceptionem & comminationem ab antecessore vestro, nullus Episcoporum in isto Regno acceperit, nec etiam ab Hæreticorum vel Schismaticorum sive tyrannicorum Imperatorum, ac Regum, quales fuerunt Constantius Arianus, ac Apostata Julianus, & Maximus Tyrannus, presentiam & salutatione, sive colloquutione, sedis Apostolicæ Pontifices, vel alii magna autoritatis, ac sanctitatis Episcopi, cum locus & ratio & causa exigit, se subtraxisse leguntur. Ergò hæc de salutatione, atque alloquio omittendo, non strictè exiguntur, sed prout locus & ratio & causa exigit, temperantur.*

Hincmar.
ibid. p. 698.

Quod ut demonstraret non aliter posse fieri, addit: *Nescio quomodo ipsius Regis, vel inter quos habito, presentiam & communionem & consortium (externum illud scilicet) valeam devitare, cum Rex & cohabitantes secum unà cum Rege, non solum in Parochiam, verum & in civitatem meam sæpè convenient, & ibi tamdiu, sicut Regi complacet, degant. Ecclesiam & plebem mihi commissam deserere, & aliorum, ut mercenarius non valeo fugere; nec quò extra Regnum ejus fugiam habeo; sed Regio cultu eo recepto, de Ecclesiasticis facultatibus, sicut precipit, & quandiu precipit, illi & sibi obsequentibus servio. Dicit enim hanc potestatem suos decessores habuisse, quam ipse nullâ interdictione dimittet. Quæ cum ille quæsisset, consulendo qualiter erga Regem se gerere deberent, ut Apostolicæ sententiæ de observandis Regibus obedirent; nempe illa, de omittendâ salutatione, ac negandâ Regi præsentiam, evanuerunt. Hæc si cogitassent, qui Gregorii VII. tempore, tantâ imperitiâ interdictum de vitandis excommunicatis explicabant, facillè intellexissent, quàm necessariò justæ atque idoneæ causæ exceptionem exposceret.*

C A P U T X X V I I I.

Idem efficitur ex Gregorii VII. decretis.

Tom. x.
Conc. pag.
370. & De-
cret. part. ij.
quæst. iij.

IPSE etiam Gregorius VII. cum vel maximè urgeret secedendum ab excommunicatis, ut Henrico IV. excommunicato obedientiam omnem adimeret, tamen coactus est hanc interpretationem sequi. Hæc enim legimus in Concilio Romano IV. anno 1078. *Quoniam multos, peccatis nostris exigentibus, pro causâ excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantiam, partim etiam nimiam simplicitate, partim timore, partim etiam necessi-*

rare: devicti misericordiâ, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolicâ namque autoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos & servientes, & omnes alios, qui non adedò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & illos qui ignoranter excommunicatis communicant, seu illos qui communicant cum eis qui communicant excommunicatis. Quicumque autem aut orator (k) (loca pia orationis causâ frequentans) sive peregrinus aut viator, in terram excommunicatorum devenerit, ubi non possit emere, vel non habet unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus; & si quis excommunicatis pro sustentatione, non superbia, sed humanitatis causâ, aliquid dare veluerit, fieri non prohibemus.

Tot exceptiones patitur interdictum de vitandis excommunicatis, autore Gregorio VII. vehementissimo, si quis unquam fuit, hujus interdicti exactore atque executore. Has exceptiones docuerunt omnes deinde Pontifices, totaque Theologorum & Canonistarum schola duobus versiculis notissimis has celebrat. (l) Summa est: sensum interdicti eum esse, ut vitandos intelligamus excommunicatos in communi etiam consuetudine, cum hac exceptione, nisi causa adsit necessaria. Quæ cum à Gregorio VII. ipsa necessitas expresserit, quis non jam inter causas necessarias reputârit obsequium in Principes ac Magistratus, sine quo Respublica stare non possit? Quare illius ævi hominibus persuasum fuisse, ut liceret magis colonis ac servis, patrem familias, quàm civibus Regem, ac Magistratus in civilibus ac necessariis colere, incredibile dictu est, summamque eorum temporum imperitiam, aut incogitantiam prodit. Quæ iterùm atque iterum notari volumus adversùs eos qui eorum temporum autoritate nos premunt.

Notari etiam volumus in decreto Gregorii duo quædam: primùm, quòd Gregorius significet hæc se indulgere *Apostolicâ autoritate, misericordiâ victum*; quasi non hæc extorqueat ipsa necessitas; aut verò quisquam unquam cogitarit, per excommunicationem abstrahi à patre familias servos aut colonos, nedum uxorem, ac liberos. An verò etiam ad misericordiam, non autem ad necessitatem pertinet illud, de non excommunicandis iis, qui *ignoranter excommunicatis communicant*, aut illud, ut qui inter excommunicatos versetur rerum omnium inops, ab iis accipiat necessaria? Et tamen Gregorius (pace tanti viri dixerim) quasi pro magno id largitur: *Licentiam*,

(k) *Orator*] In illo decreto, idem est ac peregrinus; qui quidem significatus, apud autores infimæ latinitatis frequentissimus est. Male D. DUPIN *Traité de l'Excomm.* Part. j. pag. 263. *Ambassadeur*. Nam ea verba: *Qui non habet unde ea emat quæ sunt ad victum necessaria*, in Principis *Legatum* non conveniunt; & infrâ dicta declarant *Oratorem* esse *peregrinum*.

(l) *Canonistarum Schola duobus versiculis . . . celebrat*] quinque modis veritum esse, ne quis pius cum excommunicato communitur:

Si pro delictis anathema quis efficiatur;

Os, orare, vale, communitio, mensa negatur.

Quinque etiam modis licitum dicunt, ut pius cum excommunicato communitur:

Hæc anathema quidem faciunt ne possit obesse;

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

inquit, *damus ab excommunicatis accipiendi*; tanquàm non id per se liceat; aut ante eam licentiam, oporteret virum bonum & Catholicum enecari fame. Hoc quidem esset, non jam excommunicatos, sed fideles & Catholicos multare pessimè. Quare hanc Gregorii misericordiam, veniam ita intelligimus, ut id quod jam esset per se licitum, ad omnem eximendum scrupulum clariùs indicaret. Certè utcumque est, claret non esse jure Divino interdicta quæ à Pontifice concedantur.

Secundò, notari volumus illa Gregorii verba de curialibus, ut absolvantur ab anathemate, *qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur*; quibus significat impunè versari in aulis ac ministeriis Principum atque Optimatum excommunicatorum, eos, à quibus non soleant de exequendis sceleribus exquiri consilia. Quid si exquirantur, & illi pro officio suo, bona suadeant, atque ab omni malâ re abstineant? An quia Principes excommunicati sunt, Reipublicæ deesse debeant in necessariis justisque officiis? Nemo profectò id nisi ineptissimus dixerit. Summâ ergò in ignorantia versabantur, qui Gregorii VII. tempore Henrico IV. excommunicato Regi, neganda putabant obsequia etiam Reipublicæ necessaria, eoque solo nomine ab ejus imperio, atque obedientiâ recedebant.

C A P U T X X I X.

Idem probatur ex secuta Pontificum omnium, atque Ecclesiæ praxi: insigne exemplum sub GREGORIO IX. ac FRIDERICO II. Imperatore: huic præstitum obsequium, negatâ interim mensâ & osculo.

Q U A R E nec secuti Pontifices existimârunt solâ excommunicatione; aut anathemate solvi obedientiam. Postquam enim exemplo Gregorii VII. id sibi tribuerunt ut Reges deponerent, non proptereâ semper pro depositis habuerunt eos Reges, quos etiam nominatim anathemate percussissent. Id innumeris exemplis demonstrabimus, ubi ad eorum temporum historiam venerimus, Nunc in antecessum, unum Friderici II. exemplum proponemus.

Greg. IX.
ep. ij. tom.
xj. Conc. p.
315.

Hunc ergò Imperatorem anno Christi 1228. Gregorius IX. nominatim excommunicavit his verbis: *Imperatorem Fridericum excommunicatum publicè nuntiamus, & mandamus ab omnibus arctius evitari: contra ipsum, si contumacia ejus exegerit, gravius processuri.* Quid autem gravius tali anathemate, nisi quod anathemati depositionem adjuncturus erat, ut anno 1239. his verbis fecit: *Omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur, decernendo ab observatione juramenti ejusmodi absolutos &c.* Ita decernunt cùm depositos volunt.

Quare illud certum est: ex mente Gregorii IX. apud Fridericum II. stetit Imperii vim, etiamsi ita decrevisset: *Excommunicatum publicè denunciamus, & mandamus ab omnibus arctius evitari:* quod nempe illud interdictum necessarias exceptiones admitteret, nec magis solveret à justo Imperio cives ac subditos, quàm à Dominorum jugo colonos ac servos.

Quo factum est, ut Imperatori ad bellum sacrum in Orientem profecto,

fecto, cùm excommunicatus, nondum tamen depositus esset, fideles quidem omnes communicare nollent, neque tamen eo seciùs in justis ac necessariis obedirent. Utrumque accepimus ab ejus ævi Scriptore Matthæo Parisiensi: nempè, ab Episcopis, à Clericis, à Templariis, ab Hospitalariis, ab aliis denique qui Romano Pontifici addictissimi erant, Fridericum in bellicis ac publicis officiis pro duce esse habitum; & tamen omnes ei *in osculo & in mensà* communicare noluisse; maxime adhortatos, *ut Papa satisfaciens rediret ad sanctæ Ecclesiæ unitatem*. Vides ut interdictum de vitandis excommunicatis ad mensam & osculum redigerent; ad officia Reipublicæ necessaria extendi ne quidem cogitarent.

Cùmque negarent oris *osculum*, eam tamen interim salutationem adhibebant, quæ Imperatoriæ Majestati conveniret. *Flexis enim genibus adoraverunt eum, genua eius deosculantes*: quòd nempè erga Principes humilis salutatio, non folius urbanitatis sit officium, sed obsequii necessarii pars maxima.

Quod autem ab oris osculo abstinebant, id factum arbitramur, quòd putarent tali osculo religiòsi officii aliquid contineri, scribentibus Apostolis in omni epistolâ: *Salutate invicem in osculo sancto*; ut oris osculum Christianæ fraternitatis signum esse videatur.

Alia ejusmodi passim occurrent, nec eorum pigebit lectorem commorere, ubi locus tulerit; atque omninò certum dabimus, seclusam à depositionis sententiâ fuisse, excommunicationis atque anathematis sententiam; nihil ut fuerit vanius, quàm illud interdictum de vitandis excommunicatis ad depositionem usque protendere.

Ratio autem hujus rei est, quòd illud interdictum in humanis quidem; exceptionem, uti diximus, necessitatis admittat; obsequia autem erga Principes inter necessaria manifestè habeantur.

Matt. Par.
an. 1228.p.
349.

Rom. xvj.
16. j. Cor.
xvj. 20. ij.
Cor. xij.
22. ij. Theff.
v. 26. j. Pet.
v. 24.

C A P U T X X X.

SANCTI THOMÆ locus: Canon Constantiensis: item Lateranensis Concordato insertus: quo sensu Reges excommunicari non possint: dictorum in hoc interdictum recapitulatio; atque hinc firmum argumentum.

U^T autem magis pateat, quæ sit hujus interdicti vis, intelligenda sancti Thomæ, ac Doctorum sententia. Quærit S. Thomas: *Utrum participare cum excommunicato in casibus non concessis, semper sit peccatum mortale*? Casus autem concessos vocat Gregorii VII. decreto comprehensos, quos suprâ retulimus. Respondet S. Thomas: *Quòd participans excommunicato, etiam extra concessos necessitatis casus, non semper peccet mortaliter, sed solum quando in crimine illi participat, vel in Divinis, vel in contemptum Ecclesiæ.*

Supplem.
quælt. xxij.
art. iij.

Cujus quidem rei hanc rationem reddit: *Quòd præceptum Ecclesiæ de*
Tomus I. Y

Ib. ad 2^{um}.

vitando excommunicato *directè respiciat spiritualia*, & ex consequenti *actus legitimos*; & *ideò qui communicat ei in Divinis, facit contra præceptum, & mortaliter peccat: qui autem participat & in aliis, facit præter præceptum, & peccat venialiter.*

Notanda sancti Doctoris verba, quibus interdictum de vitandis excommunicatis, Ecclesiæ præceptum vocat, non Divini juris; nam & illud inter Doctores quæritur. Quid autem hîc sentiant perindè nobis est, quòd sive Divinum est, sive Apostolicum, seu merè Ecclesiasticum, certè exceptionem necessariæ causæ admittat: quibus causis necessariis, nisi necessaria Reipublicæ officia complectimur, manifestè desipimus.

Quin etiam decretum illud, quod tractamus, de vitandis excommunicatis, usque eò processu temporis emollitum, temperatumque est, ut jam ex Constitutione Constantiensis Concilii, quæ incipit *ad evitanda scandala*, redigatur ad eam sententiam, vel censuram excommunicationis, vel interdicti Ecclesiastici, *qua fuerit contra personam, Collegium &c.... locum certum, vel certam, à iudice publicata, vel denunciata specialiter & expressè*: quo jure cum hæreticis ac schismaticis, quantumvis aperti sint Ecclesiæ hostes & contemptores, impunè versamur.

Hoc decretum (m) tametsi deest in Constantiensis Concilii gestis, Martino V. in Constantiensi Concilio passim tribuitur, & ab omnibus recipitur.

In eo autem decreto à communi regulâ excipitur Clerici percussor notorius; *nam, inquit, à communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstineri.* Cur autem casus ille excipiat unus, non ex jure Divino, sed ex Ecclesiasticæ disciplinæ ac temporum ratione manat.

Conc. Bas.
tom. xij.
fess. xx. cap.
ij. pag. 551.
Concil. Later.
ter. v. tom.
xiv. session.
xj. in Bull.
Leon. x. de
Concord. p.
303.
Tom. Cõc.
xiv. text.
Concord. tit.
tul. xxx. p.
373.

At postea in Basileensi & Lateranensi, sub Leone X. Concilio, res paulò aliter explicata est. In utrisque enim æquè ac in Constantiensi, ut excommunicati vitentur, *denuntiatio expressa* requiritur. At ea adhibetur exceptio: *Si ita notoriè in excommunicationis sententiam incidisse constiterit, ut nullà possit tergiversatione celari.* Sic quidem legitur capite X. *Statuimus*: quod est Concordatis insertum. Quo jure si uteremur, non tantum essent vitandi, ex Constantiensi Concilio, Clericorum notoriè percussores, sed etiam Calvinistæ, Lutheranique omnes, quos adeò notorium est esse excommunicatos, ut non nisi soluto vinculo excommunicationis, in Ecclesiam admittantur. Ab his autem omnibus, necessitate illâ civili & morali, quam diximus, excusamur.

Hæc sanè demonstrant quàm latas admittat interpretationes interdictum de vitandis excommunicatis, quatenus ad communis vitæ officia pertinet;

(m) *Hoc decretum*] non commemorat Labbeus, neque in actis quæ Constantiense Concilium spectant, neque in appendice; quod tamen decretum à sanctâ Synodo editum fuisse affirmant, qui non multò post eam exactam scripserunt S. Anron. Sum. hist. part. iij. tit. xxij. cap. vj. & Sum. Theol. part. iij. tit. xxv. cap. ij. iij. Domin. Soto in iv. sent. dist. xxij. quæst. j. art. iv. Tolet. Inst. Sacerd. lib. j. cap. xij. Suar. Azar. Valent. Vafq. &c. Hoc autem eò annotandum fuit, quòd Ecclesiasticæ Historiæ neoterici Scriptores, sive decretum hoc ignoraverint, sive quâlibet aliâ de causâ, illud omnes prætermiserunt. Urgent illi quidem Basileense decretum, etiam Lateranense, quòd Basileensis decreti mera repetitio est; nec animadvertunt, utrumque ne servetur, multas res obstarè, non item, ne Constantiense. Adde Constantiensem Synodum esse probatiorem & auctoritate firmiorem.

ut profectò jam illud ad Reges deponendos urgeri, apertæ infantiæ sit.

Ex his etiam intelligimus, quo sensu quidam dixerint Reges excommunicari non posse, quòd etiam in glossâ ordinariâ, & apud Sanctum Thomam vidimus; quem sensum secutos diximus Henricianos ipsos, qui, Gregorii VII. tempore, negabant excommunicari posse Reges, eo scilicèt excommunicationis genere, quod ita omne vinculum humanæ societatis abrumpit, ut etiam in civilibus obedientia subtrahatur.

Quòd autem alii ejusdem ævi putabant excommunicationem eò etiam pertinere, ut Regi excommunicato, etiam necessaria Reipublicæ officia negarentur, atque aded penitèns solveretur Imperium; manifestum errorem in exemplum & auctoritatem trahi ratio non finit.

Quare omnibus modis invictum est argumentum nostrum. Tota Ecclesiastica potestas, quatenus in puniendo & animadvertendo versatur, solâ excommunicatione constat: id enim à Christo & Apostolis diligentissimè explicatum, neque quidquam aliud uspiam est proditum; atqui excommunicatione nihil immutatur, neque in civium, neque in Principum juribus, uti à nobis Scripturæ auctoritate & communi omnium consensione est traditum; ergò Ecclesiasticâ potestate, quantacumque est, quatenus in puniendo & animadvertendo versatur, nihil immutatur, neque in civium, neque in Principum juribus: ergò Reges deponere pœna Ecclesiastica non est, neque id à Christo concessum, neque ab Apostolis explicatum, totumque aded ab Ecclesiâ Christi alienum est.

Vid. Sup. sect. j. cap. vij. Gloss. ordinar. in illud Matt. xiiij. Ne forte colligemus zizaniam. S. Thom. Sup. quæst. xxij. art. v. Sed contra. apol. Henr. ap. Freher. P. 163.

C A P U T X X X I.

Ambas potestates Ecclesiasticam & civilem, in suo quamque ordine esse primas, ac sub uno Deo proximè collocatas, Scripturis ac Patrum traditione demonstratur: Tertulliani locus.

JAM illud considerandum aggredimur, quod ex antè dictis est confectaneum, & tamen ex Scripturis diligentius explicandum: ambas potestates, Ecclesiasticam & civilem, ita esse Divino numine constitutas, ut in suo genere & ordine, unaquæque sub uno Deo proximè collocata, prima ac suprema sit: ac Deo quidem æquè subditæ: collatæ verò invicem, sociæ fœderatæque sunt; ac licèt illa dignior, hæc tamen æquè pertingit ad Deum, ejusque numini ac judicio reservatur.

Eam doctrinam Petrus, Christiani gregis Princeps, his explicat verbis: *Subjècti igitur estote omni humanæ creaturæ, πάση ἀνθρώπινη κτίσει (n) propter* j. Pet. ij: 13. 14.

(n) πάση ἀνθρώπινη κτίσει] Illa verba torserunt omnes Interpretes, qui nonnunquam dum tractant subtilius quædam Scripturæ loca, illa non tam illustrant quam obscurant. Sed vocabulum κτίσει in Scripturâ significat non modò creaturam, sed ordinem, rerum ordinationem. Igitur D. Bossuet assentiendum est, qui vocabuli κτίσει significatus varios simul complexus, illud eo modo accipit ut ostendatur: subjici nos oportere toti huic ordini inter homines instituto; quia Deus ipse constituit, ordinavit, posuit unumquemque in hoc vel in illo potestatis & dignitatis gradu. Quæ interpretatio cum per se plana sit, tum Paulinæ sententiæ Rom. xiiij. mirificè congruit.

Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis. Sic obediendum ducibus, sive inferiori potestati, tanquam à Rege, ac supremâ potestate missis: Regi autem sive supremæ ac præcellenti potestati, non propter aliam humanam potestatem, sed *propter Deum*; tanquam eum à quo est, à quo ordinata est, cujus ministra est; quo autore viget polletque. Quò fit ut *omnis humana creatura*, sive omnis ea, quæ est inter homines, rerum ordinatio (nam & hoc sonat vox *κτίσις*) etiam in civilibus ad Deum referatur, Deique nomine ac vice administretur suprema potestas, nullâ aliâ interpositâ potestate. Quem sensum secuti sunt ab initio Patres & Christiani omnes, ac primùm Tertullianus adversùs Scapulam:

Tert. adv.
Scap. cap. ij.

Apolog.
cap. xxx.

Colimus Imperatorem sic quomodo & nobis licet, & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum, & quidquid est à Deo consecutum, & solo Deo minorem; & in Apologetico omnium nomine: Et sciunt omnes Imperatores quis illis dederit Imperium; sciunt quis homines, quis & animam. Sentiant eum esse Deum solum in cuius solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi. Vides quid sentiant ipsi Imperatores, plaudente Ecclesiâ; nempe se in solius Dei potestate esse, à Deo secundos, & post Deum primos; non igitur ab aliquo per Deum constituto Pontifice deponendos.

Hinc exurgit argumentum. Qualem ideam Principatûs genus humanum ipsique Imperatores animo informaverant, talem Ecclesia suscipit: atqui eam Principatûs ideam informaverant, quæ civilem potestatem in suo ordine primam, ac sub Deo secundam poneret: ergò talem formam Ecclesia probabat. Jam si quæ potestas est à Deo in terris instituta, cujus iudicio supremæ potestates stent aut cadant, immeritò profectò sese illæ existiment in suo genere & ordine à Deo secundas, & post Deum primas. At Imperatores non id immeritò de se credidisse Tertullianus refert, & Ecclesia probat: non ergò est ulla potestas, cui deponendi subsint, à Deo instituta.

Id quidem Tertullianus à Petro, Petrus à Christo didicit. Neque alius sensus est ejus Dominici effati, quod sæpè relatum, nunc etiam attentius consideratum volumus: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.* Quippe hæc de Imperio Romano jam collato ad Cæsares, eo intellectu dicta sunt, quo in omnium mente, sensuque erat. Porrò Romani ac devictæ gentes æquè sentiebant Romanum Imperium ita esse supremum, ut nulla superesset in subjectis Provinciis potestas, quæ in tale Imperium jure insurgere directè aut indirectè posset; neque profectò erat ulla Provincia, quæ excutiendi Imperii jus ullum alicui, quæ apud se esset, potestati etiam Sacerdotali tribueret, ac si quæ tribuisset, jus fasque fuisset eam pro perduelli haberi. Jam verò Judæi Cæsaribus, Romanoque Imperio, non alio erant jure subditi, quàm aliæ gentes; neque eorum Sacerdotes quidquam sibi juris ad solvenda Imperia vindicaverant; neque sub Græcis, neque sub Persis, neque sub Assyriis, neque sub propriis Regibus, sive Machabæicis, ac recidivo Imperio, sive etiam Davidicis, ac primâ Regii Imperii origine. At verò Romanos, deteriore quàm alios jure regnare, nemo unquam intellexit. Quale autem Imperium sibi ipsi vindicarent, & omnes recognoscerent, tale Imperium Christus confirmavit; neque retrò aspexit,

reſtenè, an ſecùs Pompeius, aliique Romani Duces Regni Judaïci ſtatum immutaverint, ſed ex poſſeſſione & gentium jure, propter publicam pacem, Imperii ſtatum, quo erat firmavit loco: neque obedientiam, aut religionis prætextu ſollicitari, aut à Sacerdotum voluntate pendere voluit. Rurſùs qualem Judæis, talem Chriſtianis ſub Imperio Romano formam dedit: ergò abſolutè voluit, quicumque imperarent eo jure quod leges uſuſque publicus approbâſſet, illos ab Eccleſiâ ſuâ ſanctos, inviolatoſque haberi, neque ulli quàm Divinâ poteſtati ſubefſe, quod & Imperatores, & omnes gentes volebant, & cum eis Tertullianus, totaque Eccleſia fatebatur.

CAPUT XXXII.

Aliæ Patrum autoritates: an his ſatis fiat dicendo Principes in temporalibus, non minùs ſoli Deo ſubefſe, cùm ejus Vicario ſubſint.

UT I Tertullianus interpretatus eſt, ità cæteri Patres. Sanctus Ambroſius in illud Davidicum, TIBI SOLI PECCAVI: *Rex utique erat, inquit, nullis ipſe legibus tenebatur, quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum, neque enim ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti ſub Imperii poteſtate. Homini ergò non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.* Caſſiodorus in eundem Davidis locum: *De populo ſi quis erraverit, & Deo peccat & Regi: nam quando Rex delinquit, ſoli Deo reus eſt. . . . quia hominem non habet, qui ejus facta diſjudicet. Meritò ergò Rex Deo tantum ſe dicit peccâſſe, quia ſolus erat, qui ejus potuiſſet admiſſa diſcutere.*

Vid. ſup. cap. ix.

Caſſiodor. exp. in Pf. l. tom. xv. ij. Bibl. Pat. p. 158.

Hinc Sanctus Gregorius Turonenſis hæc ad Childericum Regem: *Si quis de nobis, ô Rex, juſtitia tramitem transcendere voluerit, à te corrigi poteſt: ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, ſed ſi volueris, audis: ſi autem nolueris, quis te condemnabit, niſi is qui ſe promuntiavit eſſe juſtitiam? Ac paulò poſt: Sed quid plura? Habes legem & canones: hæc te diligenter rimari oportet, & tunc qua præceperint ſi non obſervaveris, noveris tibi judicium Dei imminere.*

Greg. Tur. lib. v. Hiſt. Franc. cap. xvij.

Hæc paſſim apud Patres, quibus clarè docent temporali poteſtati nullam imminere ſui generis atque ordinis pœnam, hoc eſt temporalem, quam homines infligant: quæ ſi congerere ſit animus, jam adverſarios non locis ac reſtibus, ſed voluminibus obruamus. Unum ſubjungimus Sanctum Iſidorum Hiſpalenſem, ut Italiæ & Franciæ addamus Hiſpaniam: *Difficile eſt Principem regredi ad melius, ſi vitiis fuerit implicatus: populi enim peccantes judicem meſuunt, Reges autem niſi ſolo Dei timore, metuque gehenna cœrceantur, liberi in præceps proruant, & per abruptum licentiæ, in omne vitiorum facinus labuntur: ideò Principem non oportet delinquere, ne formam peccandi faciat peccati ejus impunita licentiâ.*

Iſid. Hiſp. vid. in Dec. Ivon. Carn. part. xvj. cap. xlij.

His & ſimilibus reſpondere ſe putant, ſi dixerint ſubefſe Pontificibus Dei vicariis, nihil eſſe aliud quàm ipſi Deo ſubefſe, ac meritò dici à Deo ſecundos, qui non niſi ejus vicariis, ac per eum inſtitutæ Eccleſiaſticae po-

testati subsint : quæ quidem postremis sæculis usurpata non nēgo. At si hæc valeant, jam pari jure dicamus Reges non modò in Imperio, sed etiam in religione soli Deo subesse; cùm in religione nullis aliis subsint quàm Sacerdotibus Dei vices agentibus, atque Ecclesiasticæ potestati à Deo institutæ. At non id dicimus, passimque in sequentibus audiemus Patres id apertè professos : Reges quidem in temporalibus soli Deo subesse, sed in Ecclesiasticis & Sacris æquè ac cæteros fideles subesse Sacerdotibus. Ergò in quibus soli Deo subesse dicunt, etiam Sacerdotale excludunt officium.

Neque pluris valet illa responsio : supremam esse, ac Deo secundam civilem potestatem, tamen ab aliâ potestate, nempe à spirituali, deponi possit, quia indirectè tantùm, non autem directè deponi potest. Nobis enim non placet verbis ludere; ac planè negamus eam potestatem supremam atque à Deo secundam verè ac seriò dici, quæcumque ab alterâ, quocumque nomine, sive directè, sive indirectè, deponi & in ordinem cogi possit.

Quare neque eam admittimus utriusque potestatis, civilis nimirum & Ecclesiasticæ, subordinationem, quam adversarii passim inculcant : satis enim constitit non ita esse subordinatas, quæ sine se invicem stare possint, totâ vi suâ ac numeris omnibus absolutæ : atqui suprâ vidimus, planeque in confesso est, stare veram religionem, stare Ecclesiam totâ vi suâ, etiam ab Imperio separatam : stare in ordine civili perfectissimum regimen à verâ Ecclesiâ, verâque religione seclusum : ergò ambæ potestates, supremæ ac principes in suo ordine, conjunctæque & amicæ, non una alteri per sese subdita, subordinataque est.

C A P U T X X X I I I .

An ut ambæ potestates inter se ordinatæ sint, unam alteri subditi necesse sit: Sancti Gelasii aliorumque Pontificum doctrina.

HINC illud solvitur, quod passim objiciunt, ambas potestates inter se ordinatas oportere esse : non autem ordinatæ sunt, nisi una alteri, minor potiori, civilis scilicet Ecclesiasticæ subsit. Nos autem dicimus in eo esse ordinem collocatum, ut quod est ordinis genus quoddam, societate, fœdere, pace, conjunctæ sint.

Zach. vj. Hinc illud Zachariæ : *Ecce vir ORIENS, nomen ejus, Zorobabel, ad litem, publicâ ac civili potestate functus, & ipse extruet templum Domino. . . : & sedebit & dominabitur super folio suo, & erit Sacerdos super folio suo, & consilium pacis erit inter illos duos.* Vides pace mutuâ, non ipsâ subordinatione conjunctos; & explicitiùs : *Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his qua ad Deum pertinent, præsidebit : Porrò Zabadias filius Ismaël qui est dux in domo Judâ, super ea opera erit, qua ad Regis officium pertinent.* Sic ambæ potestates suis limitibus circumscriptæ, sociæ quidem & amicæ, conjunctis agebant viribus, non una alteri imperabat. Atque hoc secutus S. Gelasius Pontifex, hæc scripsit celebri epistolâ ad Anastasium Augustum :

Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hîc regitur, Sacerdotalis autoritas & Regalis potestas. Utraque principalis, suprema utraque, neque in officio suo alteri obnoxia est. Subdit: Nôsti enim, clementissime fili, quòd licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus Divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis, inque sumendis cælestibus Sacramentis, eisque ut competit disponendis subdi te debere cognoscis religionis ordine potiùs quàm præesse. Nôsti itaque inter hæc ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim, quantum ad ordinem pertinet publica disciplina, cognoscentes Imperium tibi supernâ dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antifites. quo, rogo, te decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis?

Et quidem Gelasius ubique celebrat Pontificiam potestatem uti digniorem, quippè quæ dignioribus ac cælestibus præsit; nec tamen alteram, minùs licet dignam, alteri obnoxiam facit, in rebus quidem suis. Quòd autem Imperatores Pontificibus subdit, disertè explicat non illud absolute, sed in sumendis ac disponendis cælestibus sacramentis, quâ etiam in re iudicari docet: Nôsti, inquit, inter hæc ex illorum te pendere iudicio. Ordinem autem in eo esse intelligimus, non quòd potestas dignior alteram ad sua jura revocet, sed quòd, cum ambæ supremæ sint, altera alteri suo quæque officio obsequantur. Favet sanctus Symmachus Papa ad eundem Anastasium: Ille (Imperator) rerum humanarum curam gerit, iste (scilicet Pontifex) Divinarum; tu humana administras, ille tibi Divina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè aqualis est honor. Potuisset enim dicere honorem sacerdotalem superiorem esse honore regio, hoc est, præstantiorem, sublimiorem, digniorem; neque quisquam negâset Christianus: at in æqualitate utriusque potestatis Sanctus Pontifex meritò acquiescit, quòd æquo & absoluto jure, altera Divinis, altera humanis rebus præsit.

Hæc dicebant Pontifices superbo Imperatori, qui ad se omnia etiam Ecclesiastica trahere, & Acacii meritò excommunicati nomen Imperatoriâ potestate sacris dyptychis restituere, vel conservare niteretur: quem proinde oporteret diligentissimè commoneri ejus, quâ ipse deponi posset Pontificiæ potestatis, si quidem talia cogitâssent. At illi hunc locum prætermittunt, ambasque potestates, non ut subordinatas, sed ut coordinatas & contradistinctas, ac sub uno Deo proximè collocatas memorant.

Hoc sequuntur omnes deindè Pontifices, quorum suo loco dicta referemus. Præluxit omnibus doctus ille, tersusque Synesius, Arcadio imperante, Ptolemaidis Cyrenensis Episcopus, nec minùs sanctis moribus quàm eleganti ingenio multâque oratione nobilis. Deniquè in eo sunt Patres omnes, ut ambas potestates Divino numine separatas, ac suis finibus circumscriptas, unique Deo subditas esse prædicent.

Gel. epist. tol. viij. ad Anast. tom. iv. Conc. p. 1182.

Sym. epist. vj. apol. ad Anast. ibid. pag. 1298.

Syn. epist. lvij. p. 198. edit. Petav. 1640.



CAPUT XXXIV.

Cur hæc potestates tantà providentià distinctæ sint : sanctus Gelasius duas causas affert, quæ indirectà potestate tolluntur.

Gel. Tract.
j. de anat.
vinc. tom.
iv. Conc. p.
1232.

CUR autem sociæ & amicæ potestates suis officiis ac finibus Divino numine tam accuratè distinctæ sint, sanctus Papa Gelasius causas affert: *Christus, inquit, memor fragilitatis humanæ, quod suorum saluti congrueret dispensatione magnificâ temperans, sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis officia potestatis utriusque discrevit, suos volens medicinali humilitate salvari, non humanâ superbiâ rursus intercipi, ut & Christiani Imperatores, pro VITA ÆTERNA Pontificibus indigerent, & Pontifices pro TEMPORALIUM CURSU RERUM, Imperialibus dispositionibus uterentur: quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incurfibus, & ideò militans Deo minimè se negotiis secularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus Divinis præsidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus; ut & modestia utriusque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio apraretur.*

Duas omninò causas memorat cur ambæ potestates suis finibus circumscriptæ, suis addictæ sint officiis. Primùm, ne superbiâ efferretur in quem congesta essent omnia: tum, ut quisque se ad ejus ordinis, quem professus esset, actiones eò faciliùs aptaret, quò cujusque actiones diligentius inter se distinctæ essent.

Itaque illud imprimis observatu dignum, officia à Christo fuisse distincta, ut modestia utriusque ordinis curaretur, ac ne extolleretur utroque suffultus. Quis autem non videat, quàm hæc à Christo incassum distincta sint, si qui ab eo est spiritualibus rebus summo jure præfectus, is non modò, ut diximus, maxima Reipublicæ, Imperiorumque negotia, verùm etiam temporalia omnia toto orbe terrarum, ad suam potestatem curamque revocare cogitur?

Nam si ad id cogitur proptereà quòd humana Divinis, terrena cœlestibus, atque animarum saluti corporalia servire necesse sit; jam illud consequetur, ut spiritualis potestas civilem potestatem, omniaque ejus officia ad sua Imperia revocet, cùm nihil sit in iis officiis, quod non ad Dei gloriam, & ad æternam salutem omninò pertineat. Quæro enim an sit aliqua Imperii civilis pars, quæ sacerdotali Imperio non sit addicta penitè, an verò sit nulla? Si aliqua, rogo quam talem esse velint? Bellumne an pacem? Leges, judicia, ac jurisdictionem, an tributa? An quid aliud? Hinc profectò sequeretur ea ad Dei gloriam, & ad æternam salutem nihil pertinere, quod est falsissimum. Si autem nulla sint, ac potestas Ecclesiastica omnia complectatur, quocumque id fiat nomine, directè, indirectè; propriè, impropriè; uno icu deponuntur terrenæ potestates omnes, neque ullum superest in verbis levamen, cùm reipsâ concidant.

Quòd

Quòd si hæc inania & nimia sponte corruunt, jam aliquos limites invenire nos oportet, quibus comprehensa civilis potestas supremo jure agat, nullique alteri obnoxia potestati. Quare tuum illud, ad unum principium, atque ad unam potestatem omnia revocanda, fallax & specie decens, reipsà ineptum, atque invalidum est.

Jam si ad certos limites te redigas rerum humanarum necessitate victus; quam dabis regulam ac legem his regendis finibus? Nempè dicturus es tunc esse obnoxiam spirituali potestati civilem potestatem, ac meritò deponendam, si commiserit ea quæ ad religionem labefactandam manifestè pertineant. Quid autem est manifestè? An ut directè Princeps veram religionem oppugnet, uti Diocletianus & Julianus fecère? At non Childericus Francus, non Irenes Augusta Catholicam religionem ita oppugnabant, quos tamen meritò depositos esse contendis. Certè, inquires, quòd necesse sit labefactatis Imperiis periclitari religionem, quibus Imperia sint præsidio. Rursus ergò illuc revolvimur, ut civilia omnia, leges, tributa, bella ad Ecclesiasticam potestatem revocentur. Quare ea doctrina, quæ ad unam potestatem, nempe Ecclesiasticam, revocare omnia ac relegare nititur, nullâ omninò lege, nullo ordine, ut & illud omittamus longâ sæculorum experientiâ notum, vix unquam Pontifices in re Ecclesiasticâ indiligentiùs esse versatos, quàm post ea tempora, quibus rerum, etiam humanarum, potestatem sibi attributam esse voluerunt.

C A P U T X X X V.

Ambarum potestatum separatio ac societas ex sancti Gelasii doctrinâ explicatur: Bellarmini comparatio: S. Gregorii Nazianzeni locus ab eo objectus.

QUARE solutum est ex Gelasiani decreti doctrinâ & autoritate argumentum illud, quo sese efferebant. Nempe statuebant potestates duas in unum principium unamque potestatem spirituales reducendas, ne ordo defuit rebus humanis, neve in diversa principia resolutæ distraherentur, quasi equis in diversa raptantibus: hæc, inquam, soluta sunt S. Gelasii, aliorumque Pontificum doctrinâ. Satis enim claruit duas quidem potestates esse oportere: Ecclesiasticam & civilem, distinctis officiis, quæ principales sint ac supremæ, & tamen sociæ; ac supremæ quidem suo quamque in officio, ne si ad unam omnia referantur, hæc vel onere victa collabescat, vel, ut Gelasius docuit, plus æquo *extollatur utraq̃ue potestate suffultus*; conjunctæ tamen & amicæ, ne societas humana distrahatur.

Conjunctas autem esse dicimus, quòd, ut exposuère sancti Pontifices, & mutuam sibi operam debent, præstantque; & licèt supremæ invicem, Deo tamen ambæ communiter subsunt: quòd fit ut sub binis licèt potestatibus, res tamen humanæ minimè dissolvantur, quòd Deus habenas temperet; atque ita non ad duo principia, sed ad unum principium omnia referantur.

Hoc sensu, si ordinatas esse volunt ambas potestates, eoque referri placet Apostolicum illud: *Quæ sunt* (potestates scilicet) *à Deo ordinatæ sunt*, quanquam Apostolum aliò respexisse constat, non tamen id refugimus. Satis enim ordinatæ sunt, quæ non incompotis feruntur motibus, sed à Deo gubernantur, ab eoque constitutæ sunt, ut sibi invicem auxilium & tutelam afferant.

Bell. de R.
P. lib. v. cap.
vj. vij.

At enim, inquirunt, erit ordo præstantior, si Ecclesiasticæ civilis tanquam potiori subesse cogatur; qui ordo si desit, maximo res humanæ incommodo laborabunt, collisis persæpè duabus potestatibus, suo in ordine supremis, nullâque earum absolutè imperante. Quare præclarior erit civilem minùs dignam à digniore in ordinem cogi, atque etiam loco amoveri posse.

Nos autem monuimus quam suaviter somniet, qui id agunt ut res humanæ nullo incommodo laborent, tanquam in cælesti aulâ versentur inter Angelos. At qui id moluntur præposterè homines, ne id quidem intelligunt quantis se incauti implicent incommodis. Vel tu id cogita, dum omnia incommoda superari à te posse putas, ad unam potestatem, imò, ut rem ipsam dicamus, ad unum hominem revocando res humanas; id, inquam, cogita, quale sit incommodum congerere in unum caput totius orbis curas, Divina humanaque omnia, resque sæculares æquè ac Ecclesiasticas. Hoc incommodum veriti sancti Pontifices, rerum humanarum onus duas inter potestates à Deo partitum fuisse docuerunt, ne altera toto pondere gravata fatisceret. Addiderunt id factum, *ut modestia utriusque ordinis curaretur, ac ne extolleretur utroque suffultus*. Ne scilicet qui unus ad sua arbitria revocare omnia se posse confideret, nimiam potestate omnibus gravis, ipse quoque sui impos deviis motibus ferretur in præceps. Neque enim quisquam eò usque desipit ut asserat Romanum Pontificem, etiam in administrandâ Pontificiâ potestate, à recto bonoque aberrare non posse, esseque infallibilem, simul & impeccabilem. Quam ob rem regere ea omnia quæcumque ad Dei gloriam, & ad animarum salutem referuntur, hoc est, humana omnia, non ejus profectò est qui se in administrandâ suâ potestate, erroribus & cupiditatibus abripi posse sentiat. Duæ ergò potestates sese mutudò non tantùm adjuvent, verùm etiam temperent; neve tu hîc mihi cogita eam rerum humanarum pulchritudinem, quam res humanæ ferre non possint; ac si duæ potestates inter se collidantur, ne propterea putes omnia in incertum fluitare, aut abire in diversa, ut equos ruptis habenis; sed intus adesse occultum moderatorem Deum, qui sollicitari interdùm Ecclesiam suam, non tamen dissipari velit.

Id. ib. c. vj.
Greg. Naz.
Orat. xvij.
tom. j. pag.
171.

At enim, inquirunt, ita se habet civilis potestas ad Ecclesiasticam potestatem, ut caro ad spiritum, Gregorio Nazianzeno teste (o). Esto. Non id

(o) Gregorio Nazianzeno teste.] Hic in oratione xvij. ad quam nos allegat Bellarminus; ut cives Nazianzenos irâ Præfæcti commotos reficiat, ostendit 1°. animi molestias à viris Christianis haberi & esse in bonis: 2°. juberi nos ratione, publicæ disciplinæ charitate, & ipso Christiano instituto, *sublimioribus potestatibus parere*. Deindè ad Præfæctum, sermone converso, sic ait: *Et quidem lex Christi vos meo imperio meoque ductui subjecit. Nam nos quoque imperamus: quin imò nostrum imperium majus est & perfectius. Non enim decet spiritum carni cedere & terrestribus cælestia*. Ex quibus verbis planum fit, Gregorii doctrinam ab eâ quam ei attribuit Bellarminus, esse diversissimam; cum S. Doctor id unum velit, in quod omnes Christiani consentiunt, civili potestati potestatem Ecclesiasticam dignitatis gradû superiorem esse.

ramen verum est ratione omni, sed aliquâ tantùm. Sed hæc more scholæ, transire sinamus, ut quod in barathrum nos deducant, semel intueri liceat. Pergunt: Atqui spiritus, si necesse sit, carnem quoque adigit ad interitum. Quid tum postea? Ergò Ecclesiastica potestas adigere ad interitum potest civilem potestatem; decernere potest scilicèt ut civilis potestas tollatur è medio, sepeliatur, computrescat; ipsa interim ab omni civili potestate separata vivet. Transfer in cælum eam, qui sic ratiocinaris; vel agnosce potiùs quàm malè hæc decidantur institutis comparationibus, quæ comparationes, cùm certâ tantùm ratione valeant, si ad extremum urgeantur, ad immane præcipitium nos devolvant.

Atque ut intelligamus quousque protendi comparatio valeat, recordermur id quod suprâ est dictum: in ordine morum à verâ religione pendere civitatem; at civilem potestatem, quòd ad rationem attinet humanæ societatis, per se ac totâ suâ vi sine verâ religione, sine verâ Ecclesiâ, sine vero Sacerdotio stare posse.

Interim adjuvent se mutuò utræque potestates: contemptam Ecclesiam; Reges pœnis capitalibus: contemptos Reges, Ecclesia anathemate ulciscatur. Hæc passim in Capitularibus, hæc in Gallicanis, Hispanicis, Anglicanis, omnium ubiquè gentium Conciliis legimus. Hæc ad confirmandam mutuam societatem, non ad confundendos utriusque potestatis fines pertinent.

Item quòd Rex præcipit: *Applica arcam Dei, applica Ephod*: quòd denique jubet uti Sacerdotes suo fungantur officio: quòd item Pontifex in Dei nomine præcipiat Regibus uti Rempublicam ex Dei legibus administrant, hoc debito ordine, ac moderatione factum, societatis est mutuæ. Quòd autem aut Rex Sacerdotibus, autoritate Regiâ, aut Sacerdos Regibus, clavium potestate depositionem intentent, non jam ad tuendam societatem, sed ad invadendos alterius potestatis fines manifestè spectat.

Sup. cap. 7.

j. Reg. xiv.
18. xxij. 9.

CAPUT XXXVI.

Canon, OMNES objicitur & solvitur.

HIC adversari videtur Canon, *Omnes Nicolai II. Papæ à Gratiano citatus*, cujus hæc sunt verba: *Illam (Romanam Ecclesiam) solus ipse fundavit, & super petram fidei nascentis erexit, qui beato (Petro) aeterna vita clavigero, terreni simul & caelestis Imperii jura commisit.* Hæc Gratianus refert ex Papæ Nicolai epistolâ ad Mediolanenses, quæ si probi auctoris esse constaret, neque eorum numero habeantur, quæ Gratianus benè multa in suum Decretum falsis titulis, corruptisque sententiis confarcinata conjecit, tamen in rectum sensum facilè reducuntur. Nihil enim aliud præferunt, quàm hoc scilicèt: postquam Petro dictum est: *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in caelis, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in caelis*: ejusmodi esse eam, quæ Petro concessa est, rerum spiritualium potestatem, ut cælo terræque juxtâ valeat.

Decr. Dist.
xxij. cap. j.

Nicol. j. ep. viij. ad Mich. Imperat. tom. Conc. viij. pag. 293. Cæterum neque Nicolai I. neque Nicolai II. ullam legimus ad Mediolanenses epistolam. Reliqui Pontifices, qui Nicolai nomen habuerunt, post Gratianum vixere. Ac Nicolaus quidem I. ad Michaëlem Imperatorem (p) egregiam de Sacerdotii Regnique finibus scripsit epistolam, in quâ nihil aliud quàm sancti Gelasii verba descripsit. Neque verò à Gratiano relata verba, ex incertâ epistolâ, & incerto autore decerpta, tot sanctorum Pontificum evertent certas autoritates. Certè nemo dixerit in unum Romanum Pontificem propriè ac strictè *utriusque Imperii jura* collata à Nicolao I. qui post Gelasium docuit ea necessariò fuisse disjuncta, ne unius ordinis modestia gravaretur.

CAPUT XXXVII.

Objicitur à Bellarmino Apostoli locus de iudicibus ab Ecclesiâ constitutis: Jeremiæ locus: duo gladii, Regale Sacerdotium: allegoria alia & accommodatitia: dictorum in hoc libro recapitulatio.

PUDET adversarios de tantâ re tamque, ut existimant, Ecclesiæ Catholicæ necessariâ, nihil quidquam expressum inveniri in Scripturis, sed totum negotium agi consecutionibus, iisque falsis, aut certè, quod nec ipsi diffiteantur, obscuris & dubiis, ac longè petitis. Quare Bellarminus & alii hunc proferunt novi Testamenti locum, quo sibi Apostolus tribuisse videatur rerum temporalium potestatem. *Audet, inquit, aliquis vestrum habens negotium adversus alterum judicari apud iniquos, & non apud sanctos. An nescitis quoniam sancti de hoc mundo judicabunt? Et si in vobis judicabitur mundus, indigni estis qui de minimis judicetis. . . . secularia igitur judicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesiâ, illos constituite ad iudicandum.*

Hic Bellarminus: Sicut novi iudices constituti potuerunt, ita & novi Principes & Reges, si vires adfuissent. Scilicet si tantum valerent viribus, novam sibi confestim Rempublicam facerent, qui jam Iudices & Magistratus designabant. At quis non statim intelligat, haudquaquam id agere Apostolum, ut ejus autoritate novos sibi constituent Magistratus qui iudiciis præfint; sed ut consensione mutuâ arbitros deligant, quod legibus Romanis licuisse ipsa jura clamant. Sic certè Paulus loquitur: Si in vobis judicabitur mundus, indigni estis ut de minimis judicetis? Id ergò profectò agit ne indigni videantur. Neque verò concludit sic: Hæc vobis vestro jure potestas competit; sed profectò digni estis, ut vestri fratres vos eligant rerum minimarum arbitros, quos summarum quoque iudices, & in tremendo illo iudicio

(p) *Michaëlem Imperatorem.*] Ille est Michael III. cognomento *ebriosus*, qui Ignarium de Sede C. Pnâ. dejecit, ut in eâ Photium, magni quidem ingenii virum & summæ doctrinæ, sed laicum constitueret. Tale fuit exordium exitialis illius schismatis, quo Græci ab Ecclesiâ desciverunt, quod schisma etiamnum durat. Nam quanquam sæpè reconciliatio cum Græcis tentata, quanquam aliquandò, ut in Lugdunensi & Florentini Synodis, vîsa est stabiliri; tamen vera pax aut nunquam fuit, aut fuit caduca.

assessores suos Christus instituit. Ac postea: *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum?* Ad id ergò idoneos eos esse contendit per sapientiam: dignos esse docet per tantam Domini dignationem: de legitimâ cognitione ne quidem cogitat.

Certè si de legitimâ potestate ageretur, non valeret consecutio: majora potestis, ergò etiam minora, indignumque id Apostolicâ prædicatione esset (q). Neque enim hîc cogitandum est quid, curque præstet; sed quid curque concessum sit. Neque si Deus Sacerdotibus maxima concesserit, putâ spiritualia judicia, idèd jus fasque sit humana invadere, & inconcessa aucupari.

Quare quod legimus à Gregorio VII. toties inculcatum: *Si spiritualia judicamus, cur non magis secularia*; si de eo judicio intelligit, quo de temporalibus suo jure dicernat, causæ profectò suæ dicta Apostoli præter literalem sensum accommodat, qui arbitri honorificentiam ac sapientiam, ad ordinarij ac legitimi judicij jus potestatemque transfert.

Cur autem Christiani plerùmque vetarentur coram iudicibus infidelibus agere multæ causæ erant: imprimis quòd iudiciis legitimis jurare per Gentilium Deos, aut etiam Christianam religionem ejurare cogerentur: quâ occasione martyrium fecisse sanctam Julittam Martyrem beatus Basilius refert.

Hoc adversarii depulsi unico novi Testamenti loco, ad Prophetica confugiunt, & ad novi Sacerdotii autoritatem referenda contendunt ista. *Ecce constitui te super gentes & super Regna, ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipas, & adifices, & plantes.* Dictum ad Jeremiam scilicet. At quæro Jeremias quos Reges deposuerit? Quæ Imperia everterit? Nempè respondebunt nuntiâsse eum Divinam ultionem Regnis ac Regibus de propinquo imminentem; quod cum responderint, & ex Hieronymo aliisque probaverint, statim inferemus: hæc ergò ad ministerium Propheticum, hoc est, ad officium extraordinarium pertinere.

Neque tamen negaverim hæc, ut cætera, in figuram nostrî facta esse, & ministerio novi Testamenti, longè meliori jure, quàm Prophetico convenire; sed novi Testamenti more & spiritu. Sunt enim profectò Christiani Pontifices super gentes & Regna: evellunt, dissipant, plantant victrix prædicatione, verbo etiam ultore, dum cælum aperiunt aut claudunt; ut ad tantam potestatem superbi omnes, etiam in foliis positi, contremiscant. Hæc Scriptura clamat. Ut autem invitis Regna extorqueant, & quòd velint transferant; ut humana omnia æquè ac Divina supremo & invicto jure in

Greg. VII.
lib. iv. ep. ij.
& pass.

Basil. Homil.
in Julirt.
tom. ij. p.
33. al. tom.
j. p. 315.

Jerem. j.
10. vid. Bar.
pass.

Vid. Hier.
in Jerem.
tom. ij. j.
Ben. p. 530.

j. Cor. x. 6.

(q) *Indignum id Apostolicâ prædicatione esset.*] A temporibus Gregorii VII. in eo Theologi quidam peccant maximè, quòd res naturâ & specie diversissimas, eadem argumentatione complectantur. Et quidem, ille syllogismus: qui jure potest judicare majora, is pari jure minora potest judicare; ergò Ecclesia quæ majora judicare suo jure potest, eodem jure minora judicat, merum sophisma est. Nam præterquam quòd res spirituales & temporales specie & ipsâ naturâ differunt, falsum est, v. g. si Judices à Rege propterea constituantur, qui Majestatis reum judicent, iisdem iudicibus jus esse ut privatis etiam in causis sententiam ferant, nisi ab litigantibus eliguntur; etsi digni sunt quæ causas dirimant privatas. Sic Christiani quos Christus assessores suos in tremendo iudicio vult esse, digni sunt sanè rerum minimarum esse Judices; neque tamen idcirco non electi jus habent de iis, quanquam minimis, ferre sententiam. Hæc dicenda erant, ne D. BOSSUET oratio quibusdam non satis plana & dilucida videretur.

potestate habeant, hoc est, si propriè loquimur, ut soli ipsi regnent, cæteri sub ipsis precariam veluti potentiam exercent, tacente Scripturâ, imò etiam vetante, dicere non audemus.

Neque porrò objiciant adversarii, Romanos etiam Pontifices, post Gregorium VII. ad temporalia sibi vindicanda passim usos esse hoc Jeremiæ loco. Nam & apud ipsos, sicut apud alios constat in Decretalibus infinita inveniri Scripturæ testimonia, ad eum translata sensum, qui accommodationis dicitur: quæ quantumcumque inculcent, non profectò efficient, ut valeant ad literam, aut ad dogmata probanda pertineant; præsertim cum hæc, assentientibus Theologis omnibus, Melchior Canus edixerit: *Aliud intentio conclusioque Decreti; aliud ratio & causa.* Quo fundamento nixi, & ipse & alii allatas etiam in Decretalibus Romanorum Pontificum Scripturæ accomodationes potiùs, quàm interpretationes reverenter quidè, sed tamen liberè planèque rejiciunt. Atque hæc semel dicta volumus, ne locos plurimos à Romanis Pontificibus prolatos, aut eas quibus in hâc materiâ utuntur rationes, excutere compellamur.

Melchior
Can. de loc.
Theol. lib.
vj. cap. vij.

Posteàquàm adversarios in tantâ re deficient Scripturæ testimonia, ad allegorias nempè confugiunt, memorantque duos gladios penes Apostolos fuisse inventos, postulante Christo, & materialem incautè à Petro stric-
tum, IPSIUS tamen fuisse dictum: quæ quidem propter beatum Bernardum, qui primus induxit hanc allegoriam suo loco expendemus, & ad rem nullo modo pertinere docebimus. Hic quidem pertractari quæ extra sensum literalem allata, & ad allegorias deducta nihil probent, ratio non finit.

Luc. xxij.
36.

Inf. lib. iij.
c. xvj. vid.
ibi not.

j. Pet. ij. 9.

Ibid.

Apoc. v.
10.

j. Pet. ij. 5.

Apoc. iij.
22.

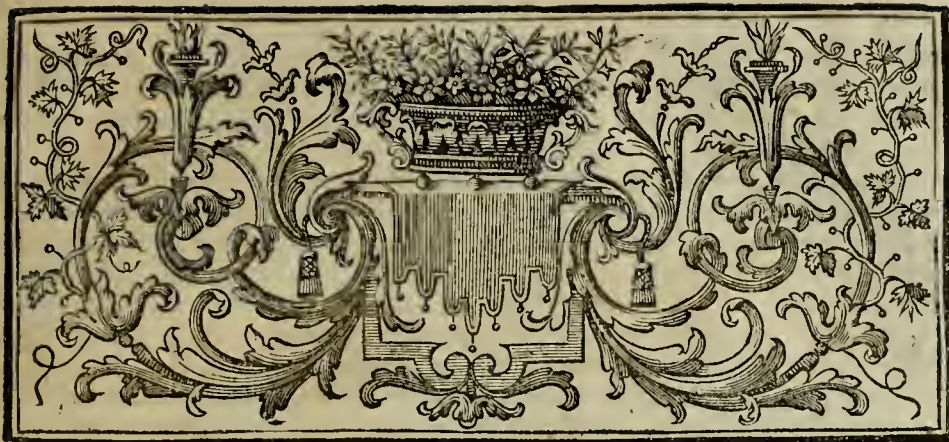
j. Tim. ij.
12. Ephes.
ij. 6.

Neque etiam arbitramur sollicitè esse excutiendum id quod de *Regali Sacerdotio* à Petro proditum, Baronius eo transfert, ut Sacerdotalis apud Christianos autoritas, etiam de Republicâ, Regali quâdam autoritate decernat; tanquam ad Pontifices propriè, non autem ad omnes Christianos dictum sit: *Vos autem genus electum, Regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*: aut non omnes ad agnum exclament apud Joannem: *Fecisti nos Deo nostro Regnum & Sacerdotes, & regnabimus super terram.* Sed profectò certum est suo modo Sacerdotes Regesque esse omnes Christianos; ac Sacerdotes quidè, ibidem attestante Petro: *Vos autem domus spiritualis, Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles Deo per Jesum-Christum*: Reges autem, de quibus scriptum sit: *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, & si sustinebimus & conregnabimus, & consedere fecit in celestibus in Christo*: jam scilicèt in antecessum devictis hostibus, quodque est verè Regium, cupiditatibus subjugatis.

Nos autem omisissis allegoricis, tropologicis, & accommodatitiis Scripturæ allegationibus, literæ inhæsimus, ibique investigavimus eam, quocumque appellent nomine, sive directam, sive indirectam, quam adjungunt Sacerdotio, rerum temporalium potestatem. Invenimus autem ante Legale Sacerdotium supremas potestates à Deo institutas, & à Deo secundas, solique Deo subditas inviolabili Majestate: nihil in eo jure posteà immutatum, neque sub Mosaico, neque sub Christiano Sacerdotio; quin etiam explicatum in vetere Testamento, eâdem apud Hebræos, quâ apud cæteros Majestate regnatum; neque quidquam præscriptum Sacerdotibus aut

Regibus, quò in temporalibus, vel illi decernerent, vel hi obedirent, ac mansisse Regibus, quantumvis Idololatri ac sævientibus, potestatem integram, à Prophetis agnitam, à plebe sanctisque religiosè observatam: neque id à Christo immutatum, neque cùm explicaret Apostolicam atque Ecclesiasticam potestatem, quidquam adjectum esse de temporalibus ordinandis, nedum de deponendis Regibus, cùm id vel maximè fieri oporteret, & adesset occasio: neque quidquam Christianis præscriptum esse adversùs mundi potestates, nisi fugam & patientiam, & invictam constantiam profitendæ veritatis, & in iis quæ veritatem & conscientiam non læderent, summam obedientiam: imò jussisse Christum ut Cæsares, infideles scilicèt, agnito ab omnibus jure regnarent, utque civilis potestas integro jure esset, neque religionis causa sollicitari posset, suo in ordine confirmata: ab eodem Christo Herodem & Pilatum, Regesque ac Regum Ministros à suo Regno tutos fuisse præstitos: neque spirituali Regno in regnandi civili ordine immutatum quidquam: tum eam quam in Ecclesiâ maximam esse voluit potestatem, non ultrà extendi, quàm ut Christiani contumaces ad Ethnicos Publicanosque redigantur, spiritualium extorres, nullo temporalium jure aut possessione detractâ: denique disertè traditum civilem potestatem, & Ecclesiasticam suis quasque finibus, ac distinctis officiis circumscriptas, utramque in ordine suo supremam & absolutam esse, ac Reges soli Divino judicio reservatos. Hæc illa doctrina est, quam in Scripturis legimus. Jam ab eâ origine ad posteriora sæcula longè latèque diffusam ordine videamus.





DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI

D E

ECCLESIASTICA POTESTATE.

L I B E R S E C U N D U S.

Quo Patrum testimonia & exempla afferuntur usque ad
GREGORIUM VII.

C A P U T P R I M U M.

Ordo & distributio tractationis hujus, primùm in duo tempora, tum in duas quaestiones: Prima quaestio de Regibus propter scelera reprehensis: An deponendi visi sint? Patrum doctrina & exempla in persecutione & tribus primis saeculis: An Christianorum obedientia ex imbecillitate Ecclesiae & eorum temporum ratione prodierit.



CHRIſTI, & Apostolorum doctrinam ea praxis eæque res gesta consecuta sunt, quæ talem institutionem decebant. Meminisse autem lectorem putamus hanc disputationem à nobis ita esse institutam, ut priusquam ad Gregorii VII. tempora veniamus, explicemus ea, quæ antecesserunt. Hæc verò ita exponemus, ut quandoquidem vidimus Bellarmini aliorumque judicio duabus de causis Reges deponi posse, primùm propter crimina;

tum etiam absque ullo crimine, propter Ecclesiæ necessitatem; primi generis primùm, postea secundi generis, exempla quæramus.

Primùm ergò dicimus, tot labentibus sæculis nunquam fuisse Principes depositione mulctatos, cum eadem crimina intervenerint, propter quæ id fieri sequenti ætate Gregorius VII. & alii docuere; atque omninò, quemadmodum impiis Regibus, Deum Israël deserventibus, atque Idola colentibus, Achabo, Achazo, Manassi, cæteris, Hebræi parere; eundem ad modum paruisse Christianos, non modò Paganis Regibus, sed etiam Christianismi desertori Juliano, hæreticis Constantio, Valenti, Anastasio, reliquis etiam Ecclesiam persequentibus, atque extrema omnia potius pertulisse, quàm ut ab eorum fide atque obedientiâ discederent.

Neque id adversarii diffitentur, sed uno ore respondent: obtemperatum iis Regibus fuisse, quòd Ecclesia necdum adulta ac firmata viribus, eos compescere non posset atque in ordinem cogere; nec profectò cogitant ad quantam contumeliam pertineat nominis Christiani, ut Apostoli, imò verò Christus ipse, cum illa magnifica patientiæ atque obedientiæ præcepta ediderunt, temporibus tantùm ac necessitati servierint, ut melioribus sæculis alia reservarent. Nos autem ea Patrum monumenta proferemus, quibus hæc duo simul elucescant: neque vires Ecclesiæ defuisse, cum paruit: & eis rationibus ad parendum adductam, quæ ad omnem statum, ad omnia tempora æquè fundarentur.

Et quidem sub Paganis, nihil commovisse se Christianos, nihil seditionis agitasse, sed ubique paruisse, atque omnibus aliis fide & obsequio præstitisse constat: eaque est longè maxima religionis nostræ commendatio, quam nunc infringere Christiani moluntur, qui Majorum nostrorum infirmis viribus hanc modestiam tribuunt: At illi non intelligebant infirmos esse, qui tanto numero essent, tantoque animo mori possent. Vel Tertulianum audiamus nomine Christianorum, probante Ecclesiâ, ad Romani Imperii Antisites hæc edentem: *Si enim & hostes exertos, non tantum vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum? Plures nimirum Mauri & Marcomanni, ipsique Parthi, vel quancumque, unius tamen loci & suorum finium gentes, quam totius Orbis? Hesterni sumus, & vestra omnia implevimus, Urbes, Insulas, Castella, Municipia, Conciliabula, Castra ipsa, Tribus, Decurias, Palatium, Senatium, Forum: sola vobis relinquimus Tempia. Cui bello non idonei, non prompti fuissimus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur; si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quàm occidere? Potuimus, & inermes, nec rebelles, sed tantummodo discordes, solius divertii invidiâ adversus vos dimicasse. Si enim tanta vis hominum in aliquem Orbis remoti sinum abruptissimus a vobis, suffudisset utique dominationem vestram tot qualiumcumque civium amissio; imò etiam & ipsa destituitio punisset. Procul dubio expavissetis ad solitudinem vestram, ad silentium rerum, & stuporem quemdam quasi mortui Orbis: quæissetis quibus imperassetis: plures hostes quàm cives vobis remansissent: nunc enim pauciores hostes habetis, præ multitudine Christianorum.*

At fortè multitudini deerant duces, aut milites: quasi verò in tam fortibus animis, & milites, & duces non ipsa necessitas peperisset, si li-

Tert. apol.
cap xxxviiij.
p. 30. edit.
Rigalt.

ere credidissent. Sed profectò nec deerant, neque Christiani militiam detestabant. Sic enim sancti Martyres (a) intra ipsa martyria inclamabant: *Nos Imperatori terrenam quidem militia corporalis servitutem debemus; neque à militiâ desistebant, nisi fortè per militiæ occasionem ad execranda sacra compulsi. Hinc ille Centurio Marcellus: JESU-CHRISTO Regi aeterno milito. Abjecitque cingulum, (b) & arma; & addidit: Ex hoc militare Imperatoribus vestris desisto.... si talis est conditio militantium, ut Diis & Imperatoribus sacra facere compellantur. Itaque cingulum abjecturi erant, non si eorum Pontifex ab officio exsolveret, sed si ad nefaria sacra cogerentur. Hinc Tertullianus in illâ nobili apologiâ: *Vobiscum, inquit, militamus; & testantem audivimus, tantam fuisse Christianorum multitudinem, ut impleverent non modo, Urbes, Insulas, Municipia, sed etiam Castra ipsa, & omnia præter Tempa Idolorum. Quin integræ Legiones præsto erant Christianissimum professæ. Testis illa fulminatrix sub Marco Aurelio, & Mauricio duce Legio Thebanorum, (c) quæ, puto, bella haud minùs fortiter quàm Martyria obiisset. An verò duces non erant, ipse Mauricius, Sebastianus, & alii, quos commemorare nihil necesse est, famâ ac Martyrio inclytos, & omnibus notos? Quos profectò, si Christiani Pontifices subjectione exsolutos, ad Cæsarum Imperia detestanda, aut ad arma capienda concitare poterant, non erat quòd Tertullianus diceret: *Nunc pauciores hostes habetis præ multitudine Christianorum*: aut illud: *Per hanc sectam habetis, à quibus nihil timere possitis*. Imò verò habuissent infinitam multitudinem, à quâ omnia timere debuissent; quippe quæ, ad excutiendum publicæ potestatis jugum, nihil aliud quàm opportunitatem, aut jussum Pontificis expectaret.**

Sed hæc ab Ecclesiæ sensu procul abhorrebant. Quare Christiani, cum suam in Imperatores fidem atque obedientiam prædicarent, numquam significabant quidquam à se metu aut conditione temporum agi, sed omnia

Act. ss. Sergii & Bach. ap. Metaph. & Adon.
Act. ss. Marcell. Centurion. apud Bar. an. 298. p. 700. vid. & c. hinc. p. 303.

Tert. apol. cap. xliij.

(a) *Sancti Martyres*] è Syriâ Sergius & Bacchus quondam celebratissimi erant; sed Metaphraustes quando studiosius ficta prodigia congerit, tantò eorum historiam coinquinat magis & absurdam facit. Ado Viennensis correxit in multis Metaphrastem, quem nihilominus unum in cæteris habet autorem. Quapropter docti omnem historiam rejiciunt. Vid. D. Till. tom. v. p. 471. Baill. 7. Octob. & ipsum Baron. ann. 309. tom. iij. pag. 45. qui putat acta horum Martyrum à Metaphraсте scripta in aliquibus emendanda esse.

(b) *Abjecit cingulum*] In actis S. Marcelli, quæ edidit D. Ruinart, legimus: *abjecit quoque vitem*, quod vocabulum *vitis*, in actis Martyrum sæpè reperitur. S. Marini acta sic habent pag. 263. *Honor quidam est VITIS apud Romanos, quam qui adepti sunt vocantur Centuriones*. Malè igitur D. FLEURY *Sarment de vigne*. Nam, ut Baronius optimè probat veterum testimonis: *VITIS erat insigne Centurionum, quam manu gestarent, eaque in delinquentes milites animadverterent*. Vid. loc in textu citat.

(c) *Legio Thebanorum*] Eucherius, qui sæculo vj. Ecclesiæ Lugdunensî præfuit, creditur autor passionis hujus Legionis, quæ ut ferunt acta pag. 775. *sex millia ac sexcenta viros in armis habebat*. Porò hæc Legio *Theba* seu *Thebea* nec ab Eucherio & D. Ruinart, nec à D. Till. & Fleur. *fulguratrici* nomine appellatur. Fuit quidem Legio *Militena* quæ tot habebat Christianos quot milites, *fulguratrix* idè dicta, quòd sub M. Aurelio, exercitum Romanum siti mox periturum, impetratà à Deo magnà vi imbrum, liberavit, dum inter à fulminum iactus hostium copias extinguerent & in fugam vertent. Vid. Euf. lib. v. cap. v. Illa autem Legio cum Thebea confundi non debet; quinimò iadè rectè concluditur plurimas fuisse Legiones ex folis Christianis. De Legione *fulguratrice* vid. not. Vales. in Euseb. & Till. Hist. Imper. tom. iij. pag. 403.

Sup. lib. j.
sect. ij. cap.
x. & xvij.

Christi & Apostolorum autoritate & exemplo, atque amore tranquillitatis publicæ, pronâque in Rempublicam voluntate; quæ ad omnia tempora pertinere non est dubium. Sic audivimus jam dicentem Irenæum: Ideò Imperio obsequendum, quòd publica tranquillitas, publicus ordo à Deo constitutus id exposcat: sic Tertullianum totius Ecclesiæ nomine prædicantem, ideò obsequendum, quòd Deus ita velit religiosè coli supremam Majestatem, se autore, constitutam, sibi que soli subjeçtam. Hæc S. Justinus Martyr: hæc Theophilus Antiochenus (d): hæc Origenes: hæc alii omnes mirâ consensione tradunt; supervacaneumque est hic studiosè colligere, quæ libros aperientibus statim obvia sint. Deniquè uno ore omnes eandem obedientiam, eâdem veritatis æternæ regulâ, eâdem Scripturarum autoritate profitentur; ut hæc ad conditionem referre temporum, nihil aliud sit, quàm certæ & inconcussæ doctrinæ autoritatem penitus infringere, atquè ad hominum arbitria flectere.

C A P U T I I.

Quartum seculum. Julianus Apostata: An Ecclesia tum invalida fuerit? S. Gregorii Nazianzeni locus: Item S. Augustini, S. Thomæ responso ad locum Augustini, non satis cognito rerum sub Juliano statu.

AT fortè quis dixerit, Ethnicis quidem Regibus parendum fuisse, non autem Christianis, si à Christianâ religione defecissent, aut eam infecarentur. Sed quanquam illa distinctio vana omninò est, Christianosque jussâ Ecclesiæ detrectantes tantùm pro Ethnicis haberi vult Christus, atque adeò illos haud magis quàm Ethnicos regnare vetat: tamen ut eam rem certiùs exploremus, placet intueri Juliani Apostatæ tempora; quem quidem non modo Christiano Baptismo, fed etiam Clericali ordine initiatum, ac Lectoris officio defunctum esse constat.

Ac primùm, notum est regnâsse Julianum medio quarto sæculo, post Constantium & Constantinum, quorum temporibus fidem Christianam & Ecclesiam Catholicam mirum in modum fuisse propagatam omnes Historici

(d) *Theophilus Antiochenus*] sextus ab Apostolis ad Autolicum contra Christianæ religionis calumniatores scripsit tres libros, quos reperies inter opera Justini & in Bibliothecâ Græco-Latinâ Patrum edit. vulgò dictæ: *Magna navis* tom. j. pag. 104. Si quis hoc opus aureum & simul priorum Patrum apologias gallicè interpretaretur, ille publicis utilitatibus plurimùm inferviret. Tu autem, lector, adi D. Bossuet celebrem *de historiâ universali orationem* part. ij. cap. xxvj. Scies quàm unanimi consensu Christiani quondam & religionis nostræ defensores sublimioribus potestatibus obediverint & obediendum docuerint. Sed quia de hâc oratione sermo incidit, addam: nullum opus Galliam peperisse aut eloquentiâ præstantius, aut omnibus numeris absolutius; nec ipsam antiquitatem quidquam nobis posteris reliquisse huic æquiparandum, sive spectes verborum pondus & sententiarum, sive brevitate ames, eamque eliquatissimam & rebus abundantem; nisi fortè illas quas D. Bossuet laudat apologias.

memorant; ut tanta multitudo, quantam à Tertulliano descriptam vidimus, secutis temporibus comparata, modica haberetur. Sic enim scribit S. Gregorius Nazianzenus Oratione in Julianum III. *Ac ne hoc quidem perspiciebat* (Julianus) *quòd prioribus quidem persecutionibus, parva perturbatio sequebatur, quia nondum dogma nostrum ad multos propagatum erat, sed in paucis adhuc hominibus veritas hærebat. . . . nunc autem salutari doctrinâ longè latè-que fusâ, & apud nos præsertim dominante, religionem Christianam immutare. . . . nihil aliud fuerit quàm Romanorum Imperium convellere, ac de rerum summâ periclitari.* Non igitur infirma tum erat Ecclesia Catholica, sive ipsa veritas, & salutaris doctrina, quæ in Imperio Romano dominabatur; cum quâ rerum summa periclitatura erat, si Christiani pristinæ modestiæ obliiti arma caperent.

Greg. Naz.
orat. iij. in
Jul. p. 89.

Notum etiam illud Joviani Imperatoris Christianissimi & Catholicissimi, post Juliani necem electi, atque ideò Imperium respuentis, quòd imperare nollet nisi Christianis; ex quo vox erupit totius exercitûs: Christianos se esse, atque in piâ disciplinâ Constantino & Constantio Imperatoribus educatos. Non ergò multitudo tantum plebis, sed totius exercitûs Christo serviebat.

Socr. lib.
ij. cap. xxii.
Soz. lib. vj.
c. iij. Theod.
dor. lib. iv.
cap. j.

Id etiam docet, quantum prævaleret in Romano exercitu vera fides, quòd Joviano post sex menses mortuo, Valentinianum haud minus Christianum & Catholicum, ad hæc fidei confessorem, Augustum elegere.

Quàm autem egregiè milites, vel Juliano vivo, in Christum animati essent docet illud à Sancto Gregorio Nazianzeno relatum; nempe propositam fuisse Juliani statuam, quam pro more adorarent, adjunctis tamen Idolis, ut ea adorâsse viderentur; tum verò milites donativum accepturos ab eo Imperatore, thus quidem incendisse incautos, postea verò monitos quàm id ad Gentilium superstitionem pertineret, è publico convivio statim exiluisse, atque exclamâsse: *Christiani, Christiani sumus*: deniquè ad Imperatorem accurrisse, projectâque pecuniâ, iterum exclamâsse: *Non dona accepimus, Imperator, sed morte damnati sumus*; & quæ præclara hîc Gregorius Nazianzenus commemorat.

Greg. Naz.
loc. cit. p.
83. 84. 85.

Quod Cardinalis Perronius objicit, Julianum ab Ecclesiâ *neque prudenter, neque utiliter* potuisse deponi, hoc etiam nomine, quòd *Arianorum factio Ecclesiam Catholicam oppressam teneret*, à tanti viri scriptis abesse vellemus. Neque enim id Gregorio Nazianzeno rem coram intuenti, ac Juliani imprudentiam singularem incusanti congruit. Ad hæc satis constat Ecclesiam Catholicam, longo intervallo Arianis præstitisse, cum primùm toto Occidente regnaret, paucis ibi Arianis: in Oriente verò universus ferè populus in prisçâ fide staret, solis plerumque Episcopis, quos Constantius violentè intruserat, aliud-sentientibus, iisque inter se mirâ confusione divisis. Certè qui vel unum Athanasium legerit, satis intelliget quantum Ecclesia Catholica, etiam sub Constantio prævaleret: quod quidem Calvinistis, Arianorum multitudinem & victorias amplificantibus, Catholici omnes, & ipse Perronius luce clariùs demonstrârunt. Quare quòd Ariani Catholicam Ecclesiam opprimerent, solius Constantii violentiæ tribuendum: quo statim mortuo, Catholici adedò prævalebant, ut exercitus nonnisi Catholicos Imperatores eligeret.

Harang.
au tiers etat
Du Perron
œuv. diver.
pag. 631.

Cùm ergò ad eò & multitudine, & robore, & animis valeret Ecclesia; tamen Christiani fidem Imperatori servârunt impio, apostatâ, blasphemò in Christum, nihil non molienti ut Christianam è medio tolleret religionem. Etsi enim Christianismi nomine paucos interfecerit, quòd nostris Martyrii honores invideret, tamen & iniquis legibus premebat Christianos, & plebis in nostros sævientis seditiones alebat; ut eo nemo fuerit vehementior Christianæ fidei insectator. Neque eò magis Christiani ab officio recessere; imò verò ejus statuas, teste Gregorio, cum aliis civibus omninò adoraturi erant, repugnante nullo, nisi eis statuis Imperator Idola adjunctis: ad eò non modo in necessariis obsequabantur, sed ne quidem à superfluis, qui Regiæ Majestati deferri solent, honoribus abstinabant.

Theod.lib.
iij. cap. xv.

Memorable illud apud Theodoretum Sanctorum Martyrum Juventini & Maximini, qui cum Juliano Apostatâ præcipuo militiæ honore conjuncti, idololatriam ei liberis vocibus exprobrabant: *Hoc unum*, inquit, *in tuo Imperio moleste ferimus*. Ad eò aberant ab Imperio in aliis rebus, atque in militiâ detrectando.

August. in
Psal. cxxiv.
n. 7. T. iv.
pag. 1415.

Attestatur beatus Augustinus his verbis: *Aliquando injusti perveniunt ad honores sæculi. Cùm pervenerint & facti fuerint vel Judices, vel Reges; quia hæc facit Deus propter disciplinam plebis suæ, non potest fieri, nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati*. Audis verba, *non potest fieri*; quæ certè oratio non est accommodata temporibus; sed ab inseparabili rerum conditione, naturâque ipsâ profecta, ad omnia tempora diffunditur. Cur autem *non potest fieri quin exhibeatur ille honor*? Nempè respondet: quia est illi *debitus potestati, & quia hoc facit Deus*; ut illi profectò potestati parere necesse sit eum, qui Deo pareat.

Hoc fundamento posito, pergit Augustinus; cùmque servos memorâisset Domino infideli obedire, ad Reges progressus, hoc exemplum adducit: *Julianus extitit infidelis Imperator: extitit apostata: iniquus idololatra: milites Christiani servierunt Imperatori infideli. Ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum qui in Cælo erat; si quando volebat ut Idola colerent & thurificarent, præponebant illi Deum. Quando autem dicebat: Producite aciem: ite contra illam gentem; statim obtemperabant. Distinguebant Dominum æternum à domino temporali; & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam domino temporali*.

Manifestè ergò sanctus Augustinus Principem apostatam, Ecclesiæ hostem ac persecutorem, accenset iis Principibus, qui licet injusti sint, cùm tamen ad honores sæculi pervenerint, *non potest fieri nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati*: & quidem exhibeatur; non illâ, quam jactant; prudentiâ ac metu, sed æternâ & incommutabili lege; propter æternum Regem scilicet, qui res humanas æterno consilio ita ordinavit.

Caus. xj.
q. iij. c. xciv.
S. T. om.
2a. 2æ. q.
xij. art. ij. ad
jum.

Hunc locum interpolatum & mutilum sub Ambrosii nomine Gratianus protulit, (e) atque ita mutilum & truncum S. Thomas vidit, ac sibi ob-

(e) Hunc locum interpolatum & mutilum sub Ambrosii nomine Gratianus protulit] hoc modo: *Julianus Imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites, quibus, cùm dicebat: Producite aciem pro defensione Reipublicæ, obediebant; cùm autem diceret eis: Producite armu in Christianos, tunc agnoscebant Imperatorem cæli*.

jecit. Respondit autem sic : *Quòd illo tempore Ecclesia in sui novitate nondum habebat potestatem terrenos Principes compescendi, & ideo toleravit fideles Juliano Apostata obedire, in his quæ non erant contra fidem, ut majus fidei periculum vitaretur.* Quæ verba Sancti Doctoris exscribere non piguit, ne quid dissimulare videremur. Tamen si in Gregorii Nazianzeni locum aliosque similes incidisset, credo, intellexisset non fuisse tum Ecclesiam in sui novitate, nec potestate destitutam; quippè quæ quadringentis ferè annis victrix jam dominaretur, nec nisi Imperio convulso labefactari posset. Sed nimirum hæc & alia multa antiquitatis monumenta, librorum inopiâ ac linguarum imperitiâ, vix erant cognita: labente etiam disciplinâ, cum pauca spiritus vestigia superessent. Nos igitur his responsis, Patrum testimonia facilè anteponimus, ac de Sancto Thomâ, cum totâ Facultate nostrâ Petri Alliacensis ore respondemus : *Nos hujus Doctoris sanctitatem veneramus, & ejus doctrinam, quantum fides & ratio patitur, tenendam esse censemus.* Hæc ille, cum de immaculatâ Virginis Conceptione, Sancti Thomæ nomen atque auctoritatem objicerent. Quæ semel dicta volumus ad hanc & alias Sancti Doctoris auctoritates, quæ objici possent. Quòd autem S. Doctor addit : toleratum fuisse tum Juliani Imperium, *ut majus fidei periculum vitaretur* : rogo, potuerintne Ecclesiæ res pejore loco esse, quàm sub eo Principe, qui ut Christianam religionem excinderet, nec dolis, nec donis, nec minis, nec suppliciis parcebat, eoque periculosius sæviebat, quòd interdum parcere videretur, sævumque animum quâdam clementiæ speciei occultaret; ac denique, teste Gregorio Nazianzeno & aliis, fatis præferret à se extrema omnia adhibitum iri, si de Persis victoriam reportaret : quam tamen victoriam milites ducesque Christiani omni ope promovebant. Quid autem pertimescebant Juliani temporibus, quod non item omni Ecclesiæ tempore pertimescendum fuerit, Regibus depositis? Nempè quotiescumque à Pontificibus depositi sunt, secutæ eæ calamitates, stragesque, & scelera, imò etiam schismata, quæ historiæ produnt, magno fidei animarumque periculo. Quare, si teste S. Thomâ, Bellarmino, & aliis, horum malorum metus Pontifices deterrebat meritò, à Constantio, Valente, Anastasio, & reliquis; & ab omnibus quoque Regibus deponendis, pari ratione abstinere oportuit.

Hinc autem exsurgit nostræ sententiæ demonstratio : non eam profectò Christus Ecclesiæ suæ clementi & pacificæ potestatem dedit, quæ sine vi, sine cædibus, sine bellis civilibus, tetrisque schismatibus non posset exerceri : atqui non aliter exerceri potuisse potestatem illam deponendi Reges experientia testatur : non ergò ea potestas à Christo est.

Hist. Univ.
tom. iv. sæc.
vj. p. 627.



CAPUT III.

A paganis Regibus, atque ab Apostata Juliano transitus ad hæreticos: Constantius Arianus, Catholicæque Ecclesiæ persecutor: an imbecillitate factum, quòd Hilarius, Athanasius, Lucifer, Calaritanus, alii, indirectam potestatem ne quidem intentarent.

Hilar. lib. cont. Const. n. 5. 7. 8. edic. Ben. p. 1241. & seq.

POST Paganos & apostatas Reges, hæretici proferendi. Primus prodeat Imperator Constantius, Constantini Magni filius, Arianæ hæresis propugnator, IV. sæculo Ecclesiæ. De eo sic scribit Sanctus Hilarius: *Nunc pugnamus contra persecutorem fallentem, contra hostem blandientem. . . . Christi novus hostis es, Antichristum prævenis. . . . omnia sævissima sine invidia gloriosarum mortium peragis: novo inauditoque ingenii triumpho, de Diabolo vincis, sine Martyrio persequeris. Plus crudelitati vestra, Nero, Deci, Maximiane, debemus: Diabolum enim per vos vicimus. . . . at tu omnium crudelium crudelissime; damno majore in nos, & veniâ minore desævis.* Hæc & similia demonstrant non fuisse leviolem habitam Constantii hæretici persecutionem, quòd cædibus parceret; cùm interim in pios, & Orthodoxos bonorum proscriptione, exilio, carceribus, omnique aliâ crudelitate sæviret.

Sed nec ille cædibus pepercisse putandus est, qui & inflictiis incommodis enecaret, & impunes esse vellet eos, qui per seditionem ac plebeios tumultus tot Sanctos trucidarent.

Ibid. n. 12. pag. 1247.

Ibid. n. 25. p. 1256.

Quin etiam vehementissimæ ac violentissimæ persecutionis fuit, quòd Episcopos & Synodos, ad prodendam fidem compelleret. Sic enim ait Hilarius: *Assisto Orientalium in Seleuciâ Synodo, ubi reperi tantum blasphemorum, quantum Constantio placebat.* Ac postea: *O tu sceleste, qui ludibrium de Ecclesiâ facis. Soli canes ad vomitum suum redeunt: tu Sacerdotes Christi resorbere ea quæ respuerant coegisti.* Quæ sanè persecutio eò periculosior ac damnosior fuit, quòd simplices animæ Episcopali, imò & Synodali autoritate deceptæ; autore Constantio, in hæresim ruerent.

Theod. lib. ij. cap. xvj.

Quin etiam sanctissimum tunc fortissimumque Papam Liberium è Petri Sede dejecit, substituitque eum quem Ariani vellent. Extat apud Theodoretum ejusdem Liberii fortissima cum Constantio Imperatore collocutio; quâ Pontifex ejus exilia comminantis iniqua quidem jussa contemnit, in aliis Imperatoriam potestatem agnoscit integram; neque commemorat eî tam indigna molienti ullum à se, aut ab Ecclesiâ imminere posse periculum.

Hil. loc. cit. n. 11. p. 1247.

Eum postea Constantius exiliû tædio ad pravitatem inflexum Sedi restituit. Et, *ô te miserum, Constanti, dicebat Hilarius, qui nescio utrum majore impietate remiseras, quàm ejeceris.* Quid enim Ecclesiæ damnosius, quàm Romanum quoque Pontificem fuisse coactum, ut post Nicænam fidem alteri fidei subscriberet? Hæc tamen perpetranti, hæreticosque omni ope foventi, Orthodoxos verò hostiliter infectanti, ac denique Antichristi loco habito

habito, omnes obtemperabant in iis quæ ad Imperium pertinerent: in sacris tantum iussa detrectabant. Quæ idem Hilarius accuratè distinguit his verbis: *Prætermitto autem, licet potissima Regi sit rescrenda reverentia (quia enim à Deo Regnum est) non tamen æquanimitè ejus judicium Episcopalis arbitriis admitti, quia Cæsaris Cæsari, Deo autem reddenda quæ Dei sunt.* Imperatoria de religione decreta contemnit; cætera ex Christi mandato servanda proficitur: ex Christi, inquam, mandato, non imbecillitate virium, ut jam obtrudunt.

Id. fragm.
j. n. 5. pag.
1282.

Hæc scripsit Hilarius, regnante Constantio, (f) quod observatum velim adversus falsam hujus libri inscriptionem *contra Constantium jam vitæ functum*: neque enim uspiam de morte ejus loquitur, sed semper alloquitur ut viventem, Ecclesias perfequentem, & disertè nunc *Regno potentem*. Quin etiam suæ certam scriptionis notam attulit: *Assisto*, inquit, *Orientalium in Seleuciâ Synodo*: quo tempore constat vixisse Constantium.

Lucifer verò Calaritanus non modo, vivo Constantio, adversus eum scripsit, sed etiam per Diaconum libros ad ipsum Imperatorem perferri curavit; de iisque interrogatus, suos esse magno & invictò animo testatus, Catholicis omnibus admirationi fuit.

Et quidem, ex his libris locum jam insignem attulimus, quem nunc non modo repetendum, sed etiam diligentius enucleandum esse duximus.

Sup. lib. j.
sect. j. cap.
xij.

Jam diximus librum, ex quo ille locus est descriptus, ita inscriptum fuisse: *De non parcendo in Deum delinquentibus*; locus idoneus quo discamus quo usque & quatenus parcendum sit, necne, Imperatori hæretico, ac sævienti.

In exemplum adducit Osiam Regem, Regem, inquam, non modo templo, verum etiam publicâ Regni administratione depulsus: quo nullus erat commodior locus, ut ostenderet Imperio quoque exturbandum Constantium, siquidem id licere sentiret. At eam Historiæ partem non assumit in exemplum, verum eam tantum, *ubi Sacerdotes Domini Osiam de templo compulerint egredi, & addit: Si enim Osiam Dei Sacerdotes idcirco pollebant ex aulâ Dei, quia meminissent Divinitus præceptum, leprosos ante expiationem ingredi templum prohibitos; quanto magis nos dignè te, conspice, ex Ecclesiâ pellere Christi, de domo Domini, quia non sit licitum hæreticum convenire cum Catholicis, insanum cum sanis, plenum immundis spiritibus cum eis in quibus inhabitat Spiritus Dei.* Summum ergò id erat, quod à Pontificibus Imperatores hæretici ac persecutores metuerent, Templo Dei, Ecclesiâ Christi, Sacrifque arceri conventibus. Hoc tantum prædicabant Domini Confessores, cum vel maximè Constantium exagitandum putarent.

Vid. tom.
iv. Bibl. Pat.
pag. 228.

Quamobrem cum Lucifer passim ut hæreticum, ut Arianum, veræ religionis, atque Ecclesiasticæ communionis extorrem, Ecclesiæ ac fidei hos-

(f) *Regnante Constantio.*] Quamquam optimè probat D. BOSSUET nondum de vitâ decessisse Constantium, cum eum librum scriberet Hilarius; addendum tamen est, id etiam disertè declarari iis verbis n. 2. quibus ait Hilarius, *se quinto anno post exilia Eusebii, Luciferi & Dionysii*, nempe anno uno ante Constantii mortem, *ad hæc scribenda incitatum fuisse.* P. P. Bened. ea verba *jam vitæ functum*, ab Erasmo temerè addita, & à cæteris operum Hilarii editoribus perperam adscita, respuunt. Tamen iidem credunt, non nisi mortuo Constantio, eum librum editum fuisse. Quibus nitantur argumentis vid. lector, p. 1236.

tem, persecutorem, Antiocho & aliis persecutoribus comparandum, imò pejorem, denique Antichristum, sive Antichristi præcursores infectatur, neque eo fecius Imperatorem appellat.

Et quidem contemnit inanem Regni gloriam vanamque potentiam, quæ nihil Dei Regno nocere possit: illegitimam eam esse erga homines, ne inuit quidem, & omnia quidem extrema in Regnum ejus, à Deo, nihil ab Ecclesiâ minatur: docetque passim quid Dei Anstites possint in Imperatores quoque: nempe arguere, increpare, arcere à domo & Ecclesiâ Dei, neque aliud quidquam.

Ibid. Lucif.
pro Athan.
lib. j. p. 184.

Id. lib. de
non parcendo
&c. p. 240.
241.

Quin efficacissimis verbis profitetur, nullam esse Imperatoris potestatem in iis, quæ adversus Dei mandata præcipit: *Proba te*, inquit, *super nos ad hoc constitutum Imperatorem, ut nos armis tuis ad omnem implendam voluntatem amici tui Diaboli perduceres.* Quid omisurum putas qui talia scribere haud vereatur? At interim hæc profitetur: *Nam quia dicas nos debere tibi obsequia, scito quia non tibi soli, sed & omnibus nos in sublimitate degentibus, in obsequiis REPRESENTANTIBUS, novimus esse debitores. Dicit enim Apostolus: ADMONE ILLOS PRINCIPIBUS ET MAGISTRATIBUS SUBDITOS ESSE, OBEDIENTES, AD OMNE OPUS BONUM PARATOS ESSE. . . . Admonet ergò nos esse debere subditos in bonis operibus, non in malis. . . . quia autem hæc dicitis, injuriam patior à Lucifero homine misero, & utique Imperator. . . . & tu arbitraris aliud te posse judicari à me, nisi Anathema esse?*

En quibus se coërceat finibus ille, hæreticis non parcendum docens, Quoniam Constantius assidue jactabat Imperatori sibi obediri debuisse; distinguit Lucifer, & Constantium quidem, ut Imperatorem legitima Imperantem coli oportere, verum, ut hæreticum, omninò anathema esse, neque quidquam ampliùs.

Ac ne Luciferi auctoritatem elevari posse putent, odio Luciferiani Schismatis; primùm satis constat hos libros ante illud Schisma conscriptos, imò ante Synodum Ariminensem, cujus occasione Schisma illud exortum est: cum nihil in iis appareat quod ad eum rerum cardinem spectet; tum prædiximus illam, quæ Schisma conflatum est, nimiam Luciferi severitatem, maximo argumento esse, quàm inviolata sint in Regiâ Majestate, quæ Lucifer ille tam vehemens, in Constantio quoque integra & sancta esse voluit.

Tom. iv.
Bibl. Pat. p.
249. & ap.
Ath. tom. j.
Ben. p. 965.

Ath. apol.
ad Const.
tom. j. pag.
295.

Leguntur autem ad Luciferum Sancti Athanasii literæ, hos libros, de quibus inaudierat, mitti ad se postulantis, eosque collaudantis ut Apostolico spiritu à fortissimo Domini Confessore scriptos, neque mirum à Sancto Athanasio comprobata de colendo Constantio Luciferi doctrinam, quam ipse dictis factisque confirmavit: quippe qui Constantium in se pro causâ fidei toties sævientem, ac sæpè hæreticum appellatum, haud minùs observat; ad eumque edit apologiam, quæ quidem relegatos queritur tot in Orbe terrarum nobiles Episcopos, Osium, Paulinum, Dionysium, Eusebium Vercellensem, illum Luciferum, alios, vastatasque per Syrianum Ducem Ecclesias, sibi quoque, & suis publicè intentatam necem per edicta cruenta Imperatoris, quòd cum Arianis communicare nollit. Cæterùm haud mi-

nus ut Imperatorem agnoscit : *Puto enim*, inquit, *tuam Majestatem in memoria habere suis pollicitationes : & : Neque enim restiti decreto tua Pietatis ; neque Alexandriam ingredi conabor : & : Tu tamen , Deo dilectissime Auguste , vivas per multos annorum recursus.* Addit ipsi suspectos esse non debere Catholicorum conventus & preces ; quippe cum scias , inquit , *omnium vota precesque id expetere à Deo , ut salvus sis & perpetuo in pace regnes.* Idem Athanasius , cum ab impio Imperatore etiam lasi Imperii accusaretur , non eò se tuetur , quòd sibi licuerit negare fidem publico Ecclesiæ hosti : imò Deum hominesque testatur se in fide mansisse , mansurumque porrò , fausta omnia Imperatori imprecantem.

Athan. ib.
n. 5. pagin.
298.
Ibid. n. 26.
pag. 311.
Ibid. n. 18.
pag. 306.
Ib. & pass.
Ibid. n. 2.
& seq. pag.
295.

Quòd verò religiosissimum Deoque dilectissimum passim appellat , quem alioquin hæreticum fuisse profiteretur , nihil necesse est à nobis diligentius explicari : nemo enim nescit hos titulos Imperatoriæ dignitati dari consuetos. Ita enim adscribebant *Pietati tuæ* , uti nunc nos , adscribimus *Majestati tuæ*. Quare satis constat hæc non ad fidei commendationem , sed ad honorificentiam pertinere , quam negandam Imperatori etiam perfequenti Athanasius non putabat.

Audisti tres fortissimos viros Domini Confessores , Hilarium , Luciferum , Athanasium : vis & Ofium Cordubensem , Nicænæ Synodi ducem , Episcoporum ac Synodorum Patrem , adhuc fortem , & invictum fidei Confessorem ? *Tibi Deus* , inquit , *Imperium commisit , nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit , & quemadmodum qui tibi Imperium subripit , contradicit ordinationi Divinæ ; ita & tu cave , ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens , magni criminis obnoxius fias : DATE (scriptum est) QUÆ SUNT CÆSARIS , CÆSARI , ET QUÆ SUNT DEI DEO ; neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere ; neque tu Thymiamatum & Sacrorum potestatem habes , Imperator.* Sic officia distinguebant , & in aliis ad obsequium proni , in Sacris tantum imperia detrectabant.

Ofius ad
Const. ap.
Athan. hist.
Arian. tom.
j. pag. 371.

Neque id faciebant tantum quòd non ita tempora postularent ; sed quòd non ea esset sibi attributa potestas , quâ de Imperio decernerent , quemadmodum nec ulla Imperatori data erat , quâ de Sacris judicaret.

Vis totam Synodum proferamus , eamque numerosissimam toto ferè Occidente collecto ? Audi Ariminensem , & quidem eo tempore , quo sancta adhuc venerandaque habebatur. Hæc igitur scribit ad Constantium vehementissimè sævientem : *Tuam Clementiam iterum obtestamur , Imperator Augustissime , ut ante hyemis asperitatem , modo tuæ Pietati visum fuerit , nobis ad nostras Ecclesias reverti facias potestatem , quòd possimus Deo patri omnipotenti , & Domino & Salvatore nostro Christo , filio ejus unigenito , pro tuo Regno consuetas preces cum populo fundere , sicut & ante fecimus , & adhuc facere non desistimus.*

Ap. Ath.
lib. de Syn.
n. 3. tom. j.
pag. 724.

Sinceram mentem precatio demonstrabat ; satisque constabat eos rebus Imperii vero animo , non imbecillitate favisse , qui pro^ois Deo cordium inspectori vota facerent.

At si Catholici intelligebant deponi ab Ecclesiâ potuisse Constantium ; quid tandem expectabant ? Quidve tenebat Ecclesiam tot malis vexatam .

quominùs eâ potestate confestim uteretur? Negant eam fortitudinem his temporibus congruisse; quasi verò Ecclesia Catholica tantâ accessione fidelium aucta, ac tot per Constantinum, & sub ipso Constantio, Ariano licèt, firmata præsidis, non aliquem inter suos Magnentium invenisset.

Soc. lib. ij.
cap. xxij.
Soz. lib. ij.
c. ij. Theod.
lib. ij. cap.
ij.

Imò sub initia Constantii, cùm jam ille Arianos ad secreta aulae admisset, eorum instinctu omnia commoveret, Episcopos Orthodoxos Sede dejecteret, multaret exiliis; habebat Ecclesia Constantem Constantii fratrem in Occidente regnantem; atque is tanto studio Catholicarum partium tenebatur, ut arma intentaret fratri, nisi Athanasium ab ipso Constantio pro fide fugatum Sedi Alexandrinæ redderet. Adeò belli causas ferere placebat. Neque tamen animum subiit, ut ullum Imperii titulum Occidentis Imperator à Romano Pontifice impetraret, aut Ecclesia tanto munita præsidio Constantium deponendum aggressa est. Talia quippe tum, ne quidem per somnia cogitabant.

Quòd si postea Constantium toti jam Orbi imperantem aggredi verebantur; profiterentur saltem, quantam Ecclesia accepisset ad Reges deponendos à Domino potestatem. Sic enim vel Constantium deterrerent, vel certè demonstrarent, quantum ei Ecclesia pepercisset. Certè non tacebant Domini Confessores, quid in Sacris posset Sacerdotalis autoritas. Cur cætera omittebant? Cur illam in temporalibus adimendis autoritatem? Metune, an adulatione? Atqui vidisti ut metuerent, ut adularentur. An dices, ne temporibus quidem illis congruisse, ut omnia Ecclesiæ jura proferret? Misera verò jura, quæ tot labentibus sæculis, datâ quoque occasione, tacere cogerentur Domini Confessores, nedum exercerent.

Greg. Naz.
orat. ij. p.
69. orat. xxj.
p. 389. vid.
Theod. lib.
ij. cap. j.

Neque obest nobis quod de Constantio mortuo Gregorius Nazianzenus, & alii mitiùs interdum locuti sunt. Ut enim hæc obiter perstringamus, factum id tum maximè, dum eum cum Juliano Apostatâ compararent. Neque prætermittendum id, quod à Gregorio Nazianzeno est traditum: nempe famam increbuisse, (g) morientem eum serâ pœnitentiâ hæc tria doluisse: *Quòd suos necasset, quòd Julianum Apostatam Cæsarem designasset; quòd novis dogmatibus studuisset.* Cæterùm hæc non prohibent, quominùs certum sit & Constantium Ecclesiæ persecutorem fuisse acerbissimum, & interim, non modo pro Imperatore habitum, sed etiam tanquam ex Deï jussu religiosissimè observatum fuisse, etiam eo tempore, quo efferatus sine more modoque vexabat Ecclesiam.

(g) *Famam increbuisse*] dicit quidem Gregorius Nazianzenus; sed hanc fuisse incertam; imò falsam, ex eo constat, quòd Constantius ab Euzeio Antiocheno Episcopo, Arianorum defensore vehementissimo moriens baptizatus est. Et sanè ad mortem usque, illum pro Arianâ blasphemiam stetit testantur Athanasius tract. de Synod. & multi alii ex Patribus. Vid. D. Till. Hist. Imper. vit. Const. tom. iv. p. 466.



CAPUT IV.

Quarti Ecclesiæ sæculi reliqua exempla proferuntur: Valens hæreticus & persecutor: Sancti Basilii, aliorumque Sanctorum sensus: Justine Arianae, Valentiniani II. nomine, Catholicos insectanti, Sanctus Ambrosius viribus prævalens, quo usque repugnari posse putat: quid idem comminatus sit Gratiano & Valentiniano, si Sacra Paganorum restituerent.

INTER hæreticos Imperatores secundus temporis ordine, impietate & credulitate facilè primus, Valens extitit. Hic post Julianum, & breve Joviani Principis religiosissimi Imperium, à Valentiniano fratre, Orientis Imperator factus, Arianam hæresim tutabatur; de quo Gregorius Nazianzenus hæc scripsit: *Imperator auri amantissimus & Christi inimicissimus... post persecutorem persecutor, post apostatam non quidem apostata, sed nihilo tamen eò meliorem se Christianis præbens.* Hujus Imperatoris quanta in Orthodoxos crudelitas fuerit, prodit illud relatum à Socrate: quòd nempe mitescere visus sit, cùm mortis loco exilium irrogavit Sacerdotibus. Atque hunc tam crudelem, tam impium, Ecclesia nihilominus Imperatorem coluit. Ejus ministrum ad se missum cum Imperatoris literis, ut exilium indiceret, Sanctus Eusebius Samozatenis Episcopus admonuit, ne, causâ adventus sui proditâ, plebem in se concitaret. Ipse clam, ne turba fieret ulla, ex urbe profectus, populo ad se accurrenti, piusque Pastorem effulsis lacrymis revocanti, *recitavit legem Apostolicam, quæ disertè præcipit obediendum esse magistratibus.*

Sic Sanctus Basilus Modestum Præfectum ad se missum, qui ad Imperatoris communionem cogeret, atque extrema omnia minaretur, non negat legitimum Imperium gerere: atque interroganti: *Nos, inquit, quales tibi videmur? Nihil, respondit, dum hæc jubetis.* Ad eò in unâ religionis causâ detrectat imperia: *Ceterum, inquit, potestate tuâ frui: hæc ad Imperatorem defer.* Passurum se omnia commemorat, jubente Imperatore. Unò verbo, agnoscit potestatem sacram, & inviolabilem; abusum potestatis notat & contemnit.

Edeßæ Sanctus Presbyter Eulogius, jussus à Præfecto *communicare Imperatori iisque quibuscum Imperator communicat, respondit: Nunquid ille, inquit, unâ cum Imperio Sacerdotium etiam adeptus est?* Sic utriusque potestatis agnoscit limites: Imperatorem sua agentem observat: Arianis Sacerdotibus communicare jubentem despicit.

Sic erga Valentem se gerebat Ecclesia ad eò præpollens viribus, ut Valentinianum Valentis fratrem, & postea Valentiniani filium Gratianum, Augustos, fide ac religione præstantes haberet in Occidente; neque tamen iis præsiidiis freta de abdicando Valente quidquam cogitavit, aut saltem ostendit id se posse. Neque Oriens minùs Valenti furenti, quàm Occidens

Greg. orat. funeb. sancti Bas. xx. p. 337.

Soc. lib. iv. cap. xxxij.

Theod. lib. iv. cap. xiv.

Bas. orat. xx. p. 349.

Ib. p. 350.

Theod. lib. iv. c. xvij.

Valentiniano & Gratiano piis ac faventibus detulit. Sic omnes in diversissimâ Principum erga Ecclesiam voluntate, eandem Majestatem, ut à Deo profectam, venerabantur.

Post Valentiniani I. Valentisque tempora, regnavit Gratianus Valentiniani filius, magnumque Theodosium Imperii consortem accepit. Valentinianus II. Gratiani frater, Mediolani levabatur * nonum fere annum agens, Justinâ matre, Arianâ muliere Regnum administrante. Tyrannus Maximus, cæso Gratiano, Gallias occupârat; Romæ atque Italiæ victor imminabat. Eo in rerum cardine, Justina Principis nomine juslit, uti Arianis suis Basilicæ à sancto Ambrosio Mediolanensi Episcopo traderentur. Ipse oratione habitâ traditurum se negat, neque enim fas esse Sacerdoti tradere impiis Ecclesiis Christi nomine dedicatas. *Nec mihi, inquit, fas est tradere, nec tibi accipere, Imperator, expedit. Allegatur Imperatori licere omnia; ipsius esse universa. Respondeo: noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea que Divina sunt Imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, sed se vis diutius imperare, esto Deo subditus. Est scriptum: QUÆ DEI DEO, QUÆ CÆSARIS, CÆSARI. Ad Imperatorem Palatia pertinent, ad Sacerdotem Ecclesiæ: publicorum tibi jus mœnium commissum est, non Sacrorum. Et iterum, sitributum petit, non negamus; agri Ecclesiæ solvunt tributum. Solvimus QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI, ET QUÆ SUNT DEI DEO: tributum Cæsaris est, non negatur: Ecclesia Dei est, Cæsari utique non debet addici. Hæc dicebat Ambrosius: potestati nihil detrahebat: officia discernebat.*

* Ad Imperium. Ambr. ep. xx. Marcell. n. 16. tom. ij. p. 877. al. ep. xiv.

Id. Serm. cont. Aux. de Basil. &c. n. 33. ibid. pag. 872.

Ibid. epist. xx. n. 22. 23. pag. 878.

Ibid. n. 14. p. 875.

Videamus quam vim opponeret impotenti fœminæ Principis nomine extrema omnia intentanti: hanc nempè: *Tradere Basilicam non possum, sed pugnare non debeo. Habeo arma, sed in Christi nomine: habeo offerendi mei corporis potestatem. Habemus Tyrannidem nostram: Tyrannis Sacerdotis infirmitas est: CUM INFIRMOR, inquit, TUNC POTENS SUM. Ipsa plebs exclamabat: Rogamus, Auguste, non pugnamus; non timemus, sed rogamus. Hoc, inquit Ambrosius, in vobis hodie Spiritus sanctus locutus est. Hoc Christianos decet, ut & tranquillitas pacis optetur, & fidei constantia nec mortis revocetur periculo. Ita resistebant. At nunc, confirmatâ Ecclesiâ, si adversariis credimus, ultrò arma jussu Pontificum inferemus.*

Piget quidem repetere parum congrua Christianis. Sed quandoquidem his urgemur, considerare nos oportet quo tunc loco res essent. Imperabat in Oriente Theodosius Magnus, Catholicæ fidei studiosissimus propugnator. Cæso Gratiano, Maximus Tyrannus regnabat in Galliis, unde Valentiniani inhiabat Imperio, vicinæque Italiæ imminabat. Quo autem ille fidei Catholicæ studio teneretur, hæc Theodoretus verba docent: *Ubi Maximus accepit ea que adversus eximium fidei præconem Ambrosium Valentinianus fecerat, scribit ad Valentinianum literas, ne pietati bellum inferret, ac patriam religionem proderet; deniquè arma minatur, nisi à proposito discederet, nec secus ac dixerat, gessit. Nam Mediolanum promovit exercitum: Italiam scilicet, ac Valentiniani provincias, ipsamque ad eò Romam invasurus. Cui Catholicam fidem tuenti, imò verò fidei causâ bellum professò, Catholici Pontifices, cur non Regnum traderent, & ab Ariano Principe, etiam faviente, deficerent? Ad hæc Mediolani pars Catholica maximè prævalebat;*

Theod. lib. v. cap. xiv.

quin ipsi Valentiniani milites, qui Basilicam circumfusi occupaverant, Imperatori nuntiant: *Se præsto futuros si viderent eum cum Catholicis convenire; alioquin se ad eum cætum, quem Ambrosius cogeret, transituros.* Licebat ergò tunc fidenter expromere vim illam deponendi Reges; ac si pupillo Principi parcerent, licebat Arianam mulierem in pueri animos venena hæresis instillantem à gubernaculis amovere. At dicebat Ambrosius: *Dolere potero, potero flere: adversus arma, milites, Gothos quoque, lacryma mea arma sunt; talia enim munimenta sunt Sacerdotis: aliter nec debeo, nec possum resistere.* NEC DEBEO, NEC POSSUM, inquit, cui tot undique auxilia suppetent. Non enim depositiones tum, non bella civilia jussu Pontificum movenda cogitabant.

Victo Maximo, ad Valentinianum, Theodosium, & Arcadium, Augustos, Senatûs delata est supplicatio, (b) ut ara Victoriæ Romæ restitui juberetur. Scribit Ambrosius ad Valentinianum: *Quisquis hoc suadet sacrificat, & quisquis hoc statuit.* Tum addit: *Certè si aliud statuitur, Episcopi hoc æquo animo pati & dissimulare non possumus. Licebit tibi ad Ecclesiam convenire, sed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies resistentem.* Quid autem est, resistentem? A Saceris prohibentem. *Quid, inquit, respondebis Sacerdoti dicenti tibi: munera tua non querit Ecclesia, quia gentilium templa muneribus adornasti? Et alia ejusdem spiritûs.* Alias Ecclesia minas, etiam in summis periculis, nesciebat.

Ap. Ambr.
ep. xxj. n.
11. P. 855.

Serm. cont.
Aux. n. 2. p.
864.

Epist. xvij.
n. 8. 12 14.
pag. 825.

C A P U T V.

Sancti Ambrosii cum Theodosio gesta: an Ambrosius aliquid temporalis potestatis attigerit, ut Bellarmino visum; an vel de eo cogitaverit? Aliud Ambrosii erga eundem Theodosium post incensam Synagogam.

JAM de Theodosio Magno dicere nos oportet, quòd in eum Ecclesia suam potestatem exeruit, & illud exemplum Gregorius VII. iterum atque iterum in medium attulit. *Beatus, inquit, Ambrosius, scilicet sanctus, non tamen universalis Ecclesie Episcopus, pro culpâ, quæ ab aliis Sacerdotibus non adeò gravis videbatur, Theodosium Magnum Imperatorem excommunicans ab Ecclesiâ exclusit.* Ab Ecclesiâ certè, non à Regno. Sed hæc amat miscere Gregorius, tanquam unum ex alio consequatur.

Greg. VII.
lib. iv. epist.
ij. lib. viij.
epist. xxj.

Bellarminus verò intellexit, Theodosio ne quidem intentatas depositionis minas; adeòque tali exemplo gravari se potius quàm juvari, nisi aliquid

(b) Senatûs. . . supplicatio] facta fuit an. 384. quo anno Ambrosius memoratam epistolam ad Valentinianum scripsit, biennio scilicet antè Justinæ de basilicis persecutionem. Vid. admonitionem P. Bened. ante epistolam hanc Ambrosii & p. 828. & seq. Nondùm igitur Theodosius bellum intulerat Maximo. Sed cum eum demùm vicisset an. 388. iterùm de eadem re supplicavit Symmachus, qui à Theodosio nullum tulit responsum, nisi quòd in exilium missus est. Altera hæc supplicatio D. BOSSUET levis erroris chronologici causa fuit. Vide Ambrosium, qui in epistolâ lvij. ad Eugenium, recenset ordine chronologici causa fuit. Vide Ambrosium, qui in epistolâ lvij. ad Eugenium, recenset ordine Senatûs varios & inutiles conatus, quibus ille aram Victoriæ sibi reddi flagitabat.

addideretur. Hæc autem addidit : primùm excommunicatum ab Ambrosio fuisse Theodosium, *propter eadem, quam Thessalonica a militibus fieri imperaverat* : tum ei præceptum ab eodem Ambrosio, *ut legem ferret, ne sententia lata de cæde vel bonorum publicatione rata essent, nisi post triginta dies.* Quæ postquam ex Theodoro Bellarminus retulit, jam infert : *Atqui non potuit Ambrosius excommunicare Imperatorem, nisi prius causam cognovisset & dijudicasset, licet criminalis esset & ad forum externum pertineret : non potuit autem cognoscere, nisi etiam in foro externo judex Theodosii fuisset.* De lege autem sic ait : *Cogere Imperatorem ad legem ferendam... manifestè ostendit posse Episcopum interdum potestate temporali uti... & si Episcopus quilibet id potest, quantum magis Princeps Episcoporum?* Hæc igitur objiciunt. Nos autem factum recensemus ex ipso Ambrosio, & ex Theodoro, quem Bellarminus laudavit.

Theod.lib. Refert igitur Theodoretus, seditione Thessalonica factâ, quosdam è Magistratibus laxis obrutos : iratum Imperatorem misisse milites, qui, nullo habito judicio de reis, promiscuâ cæde uterentur : septem millia virorum interfectos esse, nullo infantium noxiorumque discrimine. Hæc illa culpa est, quam dicit Gregorius VII. *aliis Sacerdotibus non adeò gravem fuisse visam.* Cur autem culpam extenuat, nisi ut in gravioribus culpis majora audenda significet? Non ita Theodoretus, qui Theodosium *Imperatorem ut tyrannum, irâ pro lege habitâ,* hæc fecisse memorat. Ambrosius verò ad ipsum Theodosium hæc scribit : *Factum est in urbe Thessalonicensium, quod nulla memoria habet, quod revocare non potui, ne fieret ; imò quod autè atrocissimum fore dixi, cum toties rogarem, & quod ipse serò revocando, grave factum putasti. Hoc factum extenuare non poteram. Quando primum auditum est, propter adventum Gallorum Episcoporum, Synodus convenerat : nemo non ingemuit, NULLUS MEDIOCRITER ACCEPIT.* (En culpa quæ aliis non ita gravis videretur). *Non erat facti tui absolutio in Ambrosii communionem ; in me etiam ampliùs commissi exaggeraretur invidia, si nemo diceret, Dei nostri reconciliationem fore necessariam.* Gravis ergò causa, non Ambrosio tantùm, sed cæteris Episcopis visa erat, de quâ, ipso tacente, cognituri essent. Videamus in tam atroci, tamque tyrannico factò, quid Ambrosius fortissimus Episcopus fecerit.

Ambr. ep. l. j. n. 6. P. 998. al. ep. lix.

Et quidem Judicia Divina commemorat : Theodosium exemplo Davidis ad pœnitentiam hortatur ; nisi faciat, sacrorum eum extorrem futurum. *Noli peccato tuo aliud peccatum addere, ut usurpes quod usurpasse multis officit.* Et postea : *Offerre non audeo sacrificium, si volueris assistere.* Postremò : *Tunc offeres, cum sacrificandi acceperis facultatem.* Summum id in Imperatorem, ut & in alios Christianos.

Ibid. n. 12. 13. 15.

Theod.lib. v. cap. xvij.

Quid postea factum sit refert Theodoretus : nempe, Imperatori pro more Ecclesiam ingressuro occurrit Ambrosius : *Ingressum prohibuit : Quibus enim, inquit, oculis templum aspecturus es ? Quomodo Sacro-sanctum Domini corpus accepturus es ? Quomodo pretiosum sanguinem, tot hominum fuso sanguine ?* Non ut Gregorius VII. Quomodò regnaturus es ? Efficiam equidem, ne quisquam tibi pareat. Tunc Ambrosius : *Accipe, inquit, vinculum, quo sacris profectò, non quo Regno arceare. At Imperator gemens in Palatium reversus*

reversus est, his verbis obtemperans: quippe qui probè nôisset quæ Sacerdotum, quæ Imperatorum officia essent. Sic defert Ambrosio, qui nihil Regiæ Majestati detraxerat, nihil nisi Sacerdotale & Ecclesiasticum attrectabat.

Ingemiscebat postea Imperator, quòd, Ecclesia aditu interdìcto, clausæ essent cæli fores: memor enim sum, inquit, Dominica vocis: QUODCUMQUE LIGAVERIS SUPER TERRAM, ERIT LIGATUM ET IN CÆLIS. En quam intelligeret Ecclesiæ potestatem.

Hic Rufinus, nefandi consilii cædisque Imperatori autor, pollicetur suafurum se Ambrosio, ut solvat vinculum: cui Imperator: Non persuadebis, inquit; novi aequitatem sententiæ illius. Pergit tamen Rufinus ad Ambrosium; cumque Imperatorem brevi adfuturum esse diceret: Ego, inquit Ambrosius, tibi prædico ac prænuntio, me illum ab ingressu sacri vestibuli repulsurum: Si verò Imperium in tyrannidem verterit, ego quoque libenti animo eadem excipiam. En quò usque Imperatori etiam contumaci & sævituro fortissimus Episcopus restitutus esset.

Accessit postea Imperator, spe fallente, inflecti posse Ambrosium arbitratus. Illi procedenti cum allata ista essent: Ibo, inquit, ut justas patiar contumelias. Ratus Ambrosius ipsum vi in Ecclesiam irrupturum, hujusmodi adventum tyrannicum esse dixit, & Theodosium adversus Deum furere, legesque illius calcare. At Imperator alia omnia sentiebat: Non, inquit, non sum violenter ingressurus Ecclesiam; sed à te peto, ut vinculis me absolvas... cui Ambrosius: Quam igitur, inquit, pœnitentiam ostendisti? At Imperator: Tuum est medicamenta ostendere, mei autem officii oblata suscipere. Tùm præcepit Ambrosius legem indici eam, quam Bellarminus vult exemplum esse gestæ ab Episcopo temporalis potestatis; nempe ut per triginta dies læsententiæ penderent. Hoc verò consilium cum audisset Imperator, & utilissimum esse existimaret, legem scribi præcepit, subscriptione firmavit, relaxato vinculo, communionem accepit.

Jam nemo non videt quàm vanè & extrà rem hîc, in publico factò; adversus pœnitentem & ultrò confitentem, inquisitiones & criminales causas, & forum externum Bellarminus obrudat. Quæ tametsi omnia in causâ Ecclesiasticâ fateremur, quid hæc deinde ad rem? Neque illud de lege pluris valet. Nam & mitigandæ iræ, per quam Theodosius lapsus erat, imprimis congruebat; & ipse Imperator, teste Theodoro, utilem existimavit eam; sibi scilicet, & Reipublicæ. At profectò non negamus bonos Principes æquo animo laturos, indici sibi ea in pœnitentiam, quæ Reipublicæ, quæ frænandis cupiditatibus conferant, quæ ipsis etiam recta & utilia videantur. An ad id cogi depositionis metu, aut eodem illato metu, à malo deterreri possint, id verò quærimus. Ambrosium certè, aut Theodosium, aut eo ævo quemquam, ne id quidem cogitasse; neque sanctum Episcopum adversus Principem, quamvis contumacem, ulterius fuisse processurum, quàm ut sacris arceret, ac regiâ vi tentatus mortem pateretur, ipsa gesta à nobis relata clamant.

Neque aliud inculcat idem Ambrosius, cum incensâ à Christianis Synagogâ Judæorum, jussit Theodosius Synagogam ab ipso edificari Episcopo. Hic Ambrosius: Non vereris, inquit, Imperator, ne acquiescat (Episcopus)

Ambr.ep.
xl.al.xvij.n.
6.7.p.948.

sententia tua? Ne prævaticetur non times? Non etiam vereris quod futurum est, ne verbis resistat Comiti tuo? Necessè erit igitur ut aut prævaticatorem, aut Martyrem facias. Nempè, Ambrosio teste, prævaticator fidei foret Episcopus, si iussis Imperatoris cederet, ac Synagogam reficeret: Martyr, si repugnans vi Regiâ cogeretur. Negat ergò Episcopum parere debuisse: adversùs sævientem Principem nulla arma repugnanti tradit, nisi Martyrium. Hæc Imperatorem monet Ambrosius *in Regiâ*; ne, inquit, *si necesse esset, audires in Ecclesiâ.* Nempè increpâisset: nempè factorum privationem inculcâisset: sæienti, Martyria, non arma objecisset.

Ibid.n.33.

An forte respondebunt, Romanum Pontificem, cui majora licerent, majora moliturum fuisse, & graviore illaturum minas? Absit hoc à Theologiâ portentum, ut Romanus Pontifex alias habeat claves quàm cæteri Episcopi, alia injiciat vincula. Non ille diversi generis anathema intorquet, sed ejusdem generis ampliore ac supremâ potestate: ac si tanta inest vis, ut ligando ac solvendo etiam solvere possit Imperia; idem cæteri Episcopi poterunt, reservato tantùm Episcoporum Capiti superiore judicio. Neque id adversarii diffitentur; & contendit Bellarminus, beatum Ambrosium indirectâ potestate usum, de temporalibus decrevisse, quod esse falsissimum, & ab ejus mente alienissimum vidimus. Ac si somniemus Romano Pontifici reservatum, ut Reges deponeret; ostenderet saltem Ambrosius eam, quæ inesset Capiti Ecclesiæ potestatem. Neque verò dicant hæc tantùm contumacibus, non autem modestis Principibus ostentanda: eccè enim Ambrosius eum animo Theodosium effingebat, qui Imperium in tyrannidem verteret, vi sacra corripere, repugnantem Episcopum ad Martyrium usque cogere; neque tamen ad fastus Regios comprimendos, eam Ecclesiæ autoritatem ostendit, quâ etiam Imperia solverentur; & quamvis Ambrosius nihil à Theodosio immodestæ timuisset aut cogitâisset, tamen è re fuisset ut, quod cæteris esset documento, ordo Sacerdotalis totam autoritatem suam modestis etiam Principibus vel semel exhiberet. Quid enim prohibebat? An quòd Theodosius pœnitens in ipso Ecclesiæ limine à tanto Episcopo veritatem audire non posset, ac statim in iras verteretur? Pudeat ergò tandem nos ejus autoritatis, quam optimis Ecclesiæ temporibus, cum id res vel maxime postularet, neque fortissimi Episcopi saltem ostenderent, neque modestissimi Principes paterentur, neque quisquam hominum cogitaret.



CAPUT VI.

Quinti sæculi exempla: ARCADIUS, ac de eo GREGORII VII. verba: Burgundiones: Visigothi: Vandali: THEODORICUS Ostrogothus: HUNERICUS Vandalus: ODOACER Herulus: ZENO Imperator.

QUINTO verò sæculo, de potestate indirectâ non magis cogitabant. Eo ineunte regnabant Theodosii Magni liberi Arcadius & Honorius. De Arcadio sic scribit Gregorius VII. *Si, inquit, speciale aliquod de personis Principum requiratur exemplum; Beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem, quia consensit, ut Sanctus Joannes Chrysostomus à suâ sede pelleretur, excommunicavit.* Hoc quidem non ita esse consentiunt Literati omnes: (i) nempè conficta est ea, quæ à Nicephoro refertur, excommunicationis formula, cujus est initium: *Vox sanguinis fratris mei Joannis*: atque ea qualiscumque est, Imperatorem à sacris, non ab Imperio arcet; cum nequidem de tali potestate cogitent, qui talia confingebant.

Eodem quinto sæculo Ariani multi Catholicas Provincias obtinebant: nempè Burgundiones, Lugdunensem ac Viennensem: Visigothi, Hispaniam & Galliam Narbonensem: Odoacer Herulus, ac postea Theodoricus Ostrogothus, Italiam ac Romam ipsam; neque quidquam adversus eos sese Ecclesia, aut Romanus Pontifex commovebat: quanquam Theodoricus extra Regnum quoque suum Arianos tueretur, eorumque causâ toti Italiæ extrema intentaret. Ità enim in libro Pontificali est scriptum: *Pro hac causâ, Theodoricus hæreticus exarsit in iram, & totam Italiam voluit gladio extinguere.* Sanctum quoque Joannem Papam coegit Legationem suscipere ad Justinum (k) Imperatorem, ut redderentur Ecclesia hæreticis in partibus Orientis: quod si non, omnem Italiam gladio perderet. Idem Theodoricus Catholicos adeò suspectos & exosos habebat, ut Boëtium & Symmachum (l) Romanæ urbis, & Ecclesiæ lumina, cæderet: Joannem verò Papam, & duos Senatores Legationis socios, in custodiâ afflictos maceravit, ità ut beatissimus Joannes primæ sedis Episcopus deficiens moreretur. Tantæ igitur cædis tantæque impietatis reum, Ecclesia Romana sanctique Ponti-

Greg. vii.
lib. viij. ep.
xxj.

Niceph.
lib. xiiij. cap.
xxxiv.

Tom. iv.
Conc. vii.
Joan. j. pag.
1600.

(i) *Consentiunt literati omnes.*] Eam epistolam Labbæus recenset inter genuinas Innocentii tom. ij. Conc. p. 1308. Sed confictam fuisse luculenter probat D. Till. Hist. Eccles. tom. x. vit. Innoc. art. iv. p. 641. & Hist. Imper. vit. Arcad. not. xxx. p. 785.

(k) *Ad Justinum,*] qui quocumque patebat ejus Imperium, *Arianorum Ecclesias, Catholicas consecravit,* ait Anastasius tom. iv. Conc. p. 1600.

(l) *Boëtium & Symmachum.*] Boëtius, postquam res Regni sub Theodorico probè administrasset, occultæ conjurationis cum Justino Imperatore falsò accusatus & in carcerem detrusus, scripsit in ipso carcere insignes libros *de consolatione Philosophiæ.* Boëtium Theodoricus occidit una cum Symmacho, qui Senatûs facilè Princeps, probitatis famâ & summâ doctrinâ celebrabatur. Erant uterque in rebus Theologicis versatissimi, & imprimis Boëtius, cujus commentarios habemus, unum, *de duabus naturis & unâ personâ Christi,* alterum, *de Trinitate.* Vid. Baill. addit. 23. Octobr.

fices coluerunt: nullo unquam adversus eum posterosque ejus, publico occulto molimine agere visi sunt.

Vandali item Ariani, & Genfericus, atque omni belluâ tetrior Hunericus, Africanam Ecclesiam devastârunt. At interim Catholici omnes in fide se manere testabantur; ac sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, & Christi Confessor inclytus, hæc ad Trasymundum Regem Arianum scripsit: *Cum pro nostrâ fide, in quantum facultatem Divinitus accepimus, liberè respondemus, nullâ contumacia seu contumelia debemus suspitione notari, cum nec Regia simus dignitatis immemores, sciamusque Deo timorem, honorem Regibus exhibendum, Apostolicâ ita nos præmonente doctrinâ, REDDITE OMNIBUS DEBITA; & paulò post: CUI TIMOREM, TIMOREM; CUI HONOREM, HONOREM. Locum etiam Petri commemorat: DEUM TIMETE, REGEM HONORIFICATE. Compergit igitur, inquit, mansuetudini tuæ deserimus honoris obsequium, cui Regalis apicem culminis Divinâ cernimus largitate collatum: nec tamen quemquam sapientem fugit, quanto sempiternus ille Rex Regum & Dominus Dominantium timore debeat suspici, qui temporales etiam Reges præcipit honorari: His persuasi decretis, non metu aut infirmitate coacti, Reges impios, ac religioni infensissimos observabant; neque temporariam, & ab opportunitate pendentem, sed æternis decretis nixam, exhibebant fidem.*

Eâdem fide erant adversus Gondebaudum Arianum, Burgundionum Regem, Sanctus Avitus Viennensis & cæteri Episcopi Gallicani, qui perfidi Regis Imperio suberant; & habebant quidem Clodovæum Francorum Regem, Catholicæ fidei defensorem, & Gondebaudi hostem. Neque tamen ei adversus Gondebaudum pugnanti, Regis Ariani Regnum dabant, aut à sui Regis obedientiâ recedebant. Extat nuper edita à viro religiosissimo* eorum Episcoporum cum Arianis facta collatio, Apostolorum digna temporibus: quâ in collatione ipso Gondebaudo querenti de Rege Francorum suos fines invadente, sic Sanctus Avitus omnium respondet nomine: *Ignoramus, o Rex, quo consilio & quâ de causâ, Rex Francorum facit quod dicitis; sed Scriptura nos docet, quòd propter derelictionem legis Dei, sæpè subvertuntur Regna, & suscitantur inimici ex omni parte, illis qui se inimicos adversus Deum constituunt.* Ergò à Deo multa eaque gravia comminantur; nihil ipsi moliantur adversus ejus Imperium, tanto defensore Francorum Rege freti; & Regem suum tam impensè colunt, ut is moveretur; ac tamen induratum, & à Deo reprobatum, multis argumentis cernerent, haud minus pro Rege habuerunt.

De Hunerico & Odoacro scribit Gelasius, Hunerico Eugenium Carthaginensem & Catholicos Sacerdotes restitisse, *extrema tolerantés: se quoque Odoacri scripto cum aliqua non facienda præcepisset, nullatenus paruisse.* His docet quòd usquè resistere fas sit Regibus iniqua jubentibus: eatenus scilicet, ut extrema omnia tolerantur, ut obedientia non simpliciter, sed tantum in illicitis denegetur, non sanè ut Imperium abrogetur.

Ad eundem Hunericum, postquam ab eo interdictum erat Catholicis Sacerdotibus, *ut conventus minimè celebrarent*, extat sancti Eugenii Car-

* P. Dacheri ord. Bened.
Collat. Episc. cor. Reg. Gond. Spic. tom. v. pag. 111.
S. Gel. ep. xiiij. ad Episc. Dard. tom. iv. Conc. p. 1208.
Ep. Eug. Tom. iv. Conc. pag.

1127. vid. etiam vjct. Vitenf. lib. ij. hist. de pers. Vand. part. ij. edit. D. Ruin.

thaginenſis Epifcopi omnium Collegarum nomine data epiſtola, quæ ſic habet : *Nuper poteſtas Regia per Vitaritum Notarium meam parvitatem ad-
monere dignata eſt, qui nobis de merito ac religione fidei præceptum ejus in
Eccleſiâ, præſente Clero & plebe, recensuit, Ex cujus tenore cognovimus ad
omnes Epifcopos meos præceptum Regium ſimiliter emanâſſe, ut die conſtitutâ
pro diſputatione fidei veniatur : quod nos venerabiliter accepiffe ſuggreſſimus. Ad
eumdem edit profeſſionem fidei, ducto initio ab obedientiâ debitâ Regiæ
poteſtati : Regali imperio fidei Catholica, quam tenemus, præcipimur reddere
rationem ; ideoque aggredimur. Quæ ſi imbecillitas, non ipſa veritas poſtu-
lâſſet, tacere potuiſſet Eugenius.*

Atque hæc de Arianis eo ævo regnantibus, Zenonem verò Imperatorem impio decreto, quod *Henoticum*, id eſt, unitivum appellabat, & Calcedonenſi Synodo anathema dicentem, Simplicius & Felix, Romani Pontifices fortiffimi, diutiſſimè &, quantum in ipſis fuit, pacatiſſimè regnare permiferunt.

Evagr. lib.
ii. cap. xiv.
Bar. tom.
vj. an. 382.
pag. 360.

C A P U T V I I.

ANASTASIUS Imperator hæreticus, perſecutor, anathemate nominatim in Oriente, & à Romano quoque Pontifice in Occidente damnatus, Eccleſiæ peculiari Sacramento obligatus, Regno eâ conditione ſuſcepto : ejus deponendi mira opportunitas : ſancti Pontifices Gelafius, Symmachus, Hormiſdas ne id quidem cogitaverunt.

IMPIO Zenoni ſucceſſit impius Anaſtaſius, fidei Catholicæ perſecutor : **L**omni enim ſævitiâ exagitabat eos qui Calcedonenſe Concilium, in eoque probatam ſancti Leonis Papæ epiſtolam prædicabant. Atque hujus quidem tempore, Perronius docet claruiſſe indirectam poteſtatem. Nos contrâ, ex ejus temporis geſtis, vel maximè eliſam eſſe contendimus.

Harang.
loc. cit. pag.
603.

Quid ad eum Imperatorem ſanctus Gelafius Papa ſcripſerit, quàmque non modo Imperatorem agnoverit, ſed etiam diſtinctis utriuſque poteſtatis officiis, ejus Imperium ab Eccleſiaſtica poteſtate illæſum intactumque præſtiterit, copioſè executi ſumus. Quia verò ſancti Papæ Symmachi geſta dictaque tantum delibavimus, ea nunc integra proferimus, ne quid ſtudioſo veritatis lectori ſubtrahatur.

Sup. lib. j.
ſect. ij. cap.
xxxij.

Primùm ergò deſcribimus verba Baronii de Concilio IV. Romano agentis. *Conſtat, licet ſynodalia acta deſiderentur, in tantâ coronâ Patrum, propoſitâ in medium cauſâ Imperatoris hæretici, rogatâ ſententiâ ſingulorum, communi omnium conſenſu à Symmacho Papâ excommunicatum impium Anaſtaſium (m) Auguſtum. At nihilominùs pro Imperatore eſt habitus ab omni-*

Bar. tom.
vj. an. 502.
pag. 547.

(m) à Symmacho excommunicatum Anaſtaſium] dicit Baronius, non probat. Sed 1º. de illâ excommunicatione vix quidquam reperies in Symmachi apologiâ & in omnibus Hiſtoricis. 2º. verba Symmachi non tam ſignificant latam excommunicationis ſententiam, quàm,

Apolog.
Synon. ad-
vers. Anast.
Tom. iv.
Conc. pag.
1298.

Ibid.

bus Orthodoxis. Vel ipsum Papam Symmachum audiamus, in apologetico ad Anastasium: *Dices quòd mecum conspirante Senatu te excommunicaverim. Ità quidem ego; sed rationabiliter factum à decessoribus meis sine dubio subsequor.* Nimirum id sibi & antecessoribus suis tribuit, ut Imperatorem jure excommunicaverint, qui Acacii damnatæ memoriæ in sacris communicans, ejusque hæresi sociatus, in idem ipse se anathematis vinculum conjecerat. At tantâ autoritate excommunicatum, ut Imperatorem salutat, & *Principem rerum humanarum* vocat: Solutum excommunicatione vinculum, quo cives Principi conjunguntur, aut suâ autoritate solvendum, ne quidem cogitat.

Evag. lib.
iij. c. xxxiv.

Hæc Romæ sentiebant: hæc toto Orbe terrarum: nam scribit Evagrius: *Nonnulli Anastasium, tanquam Concilii Calcedonensis adversarium existimantes, ex sacris tabulis exemerunt: Hierosolymis autem anathema fuit illi denuntiatum; neque tamen ab ejus Imperio recessere.*

Ep. Just.
Imper. int.
ep. Horm.
lxxiv. tom.
iv. Conc. p.
1542.

Quantæ autem venerationi esset Ecclesiæ sententia Hierosolymitanæ, hæc Justinii Imperatoris in eâdem Acacii causâ verba testantur ad Hormisdam Papam: *Huic, inquit, Ecclesiæ omnis honorem impendunt, quasi matri Christiani nominis, ut nemo audeat ab eâ sese discernere.* Ab hac tamen Ecclesiâ expresso anathemate segregatum Anastasium, haud secùs pro Augusto habuere.

Common.
Horm. ibid.
post ep. iij.
pag. 1428.

Ad hunc Imperatorem resipiscere visum, professumque sancti Leonis & Calcedonenfis Concilii fidem, sanctus Hormisdas Symmachi successor, Legationem misit, cum hoc Commonitorio: *Si Imperator dixerit: ecce mihi communicate qui Synodum Calcedonensem recipio, & epistolas Papæ Leonis amplector: nunc communicate mihi; respondendum est: quo ordine Pietas vestra communicari sibi desiderat? Tum ea præscribit, quæ ab Imperatore subdolo ac fallace postulanda essent, ut perfectè satisfaceret: neque esse antea communicandum; at interim ut Imperator, cum ab ipso Pontifice per litteras, tum à Legatis, Pontificis jussu, salutatur.*

Evag. lib.
iij. c. xxxij.

At si quis unquam extitit Imperator folio deturbandus, is maximè fuit Anastasius, quo nullus ad servandam fidem Ecclesiæ esset obstrictior. Scribit enim Evagrius: *cum Anastasius, Zenone mortuo, ad Imperium eligendus esset, obstitisse Euphemium Patriarcham Constantinopolitanum, quoad Anastasius professionem ipsi Euphemio daret, gravibus sacramentis, manuque firmatam suâ, quâ testaretur, si sceptrum susciperet, servaturum se fidem integram, neque unquam res novas in sanctam Ecclesiam inducturum: quam professionem Macedonio sacrarii custodi tradidit.*

Exerpt.
Theod. Lector.
lib. ij.
vid. quoq.
Vict. Tur.
in Chron.

Similia ferè scribit Theodorus Lector & alii. Hæc ab Anastasio, cum suspectæ fidei esset, Ecclesia postulaverat: sic eum sibi, non tantùm communi religione Christiani nominis, sed etiam chirographo & jurejurando obstrictum tenebat. Quam fidem reposcere eò magis poterat Ecclesia Ro-

pro more tunc temporis usitatissimo, quamdam commercii cessationem, seu potiùs interruptionem. Nos, inquit, non te excommunicavimus, Imperator, sed Acacium: tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis: tu te noli miscere excommunicationi ejus, & non es excommunicatus à nobis: si te misces, non à nobis, sed à te ipso excommunicatus es. Tom. iv. Conc. p. 1298. 1299. Porro notandum hæc, cum iis quæ Baronius affirmat, adversis frontibus pugnare.

manusque Pontifex, quòd eâ Imperator conditione regnaret. Sed profectò intellexit potuisse quidem respui eligendum, nisi sanâ fide esset; jam electum, jam Augustum, jam Divino numine constitutum, non posse à se dejici; ac manere chirographum ad testificationem officii, non ad imminutionem Imperatoriæ potestatis.

Neque occasiones defuere dejiciendi Anastasii, cùm multi Cæsares adversus eum levarentur; plebis pars longè maxima, ejus hæresim detestata, Constantinopoli quoque seditiones agigaret, atque eò usque fureret, ut Imperator abdicare se cogeretur, coronâ coram plebe ultrò depositâ, quam, ipsâ plebe sic ad misericordiam inflexâ, quasi precariè recepit.

Hæc Perronius non veretur ad indirectæ potestatis præsidium trahere, quæ huic vel maximè adversantur. Quòd enim pertinebat Vitalianum Comitem rebellâsse, neque prius dedisse pacem quàm Catholicos restitueret: quasi ignoremus sæpè factum, ut causâ hæresis bella civilia moverentur. Illud tu, velim, mihi probes de quo quærimus: id, jubente Ecclesiâ, jubente Papâ, factum esse. Quod cùm nullus unquam scripserit, tum fatearis necesse est non id cogitâsse, cùm tanta opportunitas se offerret, totiesque Duces ac populi in Imperatorem odio hæresis rebellarent.

Quæ cùm sponte in Oriente facerent, quid acturi erant, si Romanus Pontifex ab altâ Petri sede depositionis dixisset sententiam, aut fidelitatis sacramento absolvisset? Cur autem id non faceret, si fieri posse crederet? Quippe Imperator erat hæreticus, Ecclesiæ persecutor, eidem Ecclesiæ peculiari juramento obligatus, eâ conditione Regnum susceperat: plebs verâ fidei favebat. Jam ab Anastasio nullus Pontifici metus. Vivebant enim Romani tum sub Gothorum Regno, procul ab Imperatoris potestate ac minis: ad eum denique deponendum omnia incitâssent. At Symmachus fortissimus, idemque doctissimus Pontifex, id admonet tantùm, ne confisus Imperio supra hominem se efferret: *Precor, Imperator, pace tuâ dixerim: memento te hominem, ut possis uti concessâ tibi divinitus potestate.*

Illud etiam memoratu dignum est, quòd sanctus Symmachus ad Anastasium scribens, Petri potestatem & habebat præ oculis, & vehementissimè inculcabat; unde illud: *An quia Imperator es, contra Petri viteris potestatem?* Quam sanè potestatem cum Imperatoriâ comparatam, ubiquè commemorat. Cur autem non explicaret totam? Cur non id ageret, ut superbus Imperator Imperium suum à Pontificiâ potestate pendere intelligeret? Nihil tale Symmachus, suisque se continet finibus, etiam adversus eum Principem, qui de religione pro suâ potestate decerneret, damnatumque hæresis Acacium ab excommunicatione absolveret. At eum aliena invadentem Pontifex sic alloquitur: *Conferamus, inquit, honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantùm distat quantum ille rerum humanarum curam gerit, iste Divinarum. Tu, Imperator, à Pontifice baptismum accipis, sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas: postremò, tu humana administras, ille tibi Divina dispensat. Itaque, ut non dicam, superior, certè æqualis honor est.* Rogo bonâ fide, qui hæc tam accuratè tradit, an omissurus esset quidquam quod ad commendandam Pontificiam dignitatem, ac sævi Imperatoris retundendam contumaciam pertine-

Evag. lib.
iij. c. xxxiv.

Har. pag:
604.

Symm. ap.
ad Anastas.
Tom. i v.
Conc. pag.
1298.

Ibid.

Ibid.

ret ? At non ultra Ecclesiastica profilit; nec minùs sibi quàm Imperatori modum ponit, quàmque eum à sacris arcet, tàm se à civilibus, æquo utrinque jure.

Ibid.

Sic deindè prosequitur, paucis interjectis: *Fortassis dicturus es scriptum esse: omni potestati nos subditos esse debere. Nos quidem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas erigunt voluntates. Caterùm, si omnis potestas à Deo est, magis ergò qua rebus est præstituta Divinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Caterùm, si tu Deo non deferas, non potes uti ejus privilegio, cujus jura contemnis.*

Sic docet Principi obedientiam denegandam, non quidem simpliciter; cùm eum ubique Imperatorem, rerumque humanarum Principem veneretur; sed tantùm in eis quibus Princeps in Deum, inque Pontificem Divina exequentem insurgat, salvâ in aliis Imperii Majestate. Neque quidquam agit sacræ dignitatis retinentissimus Pontifex, quàm ut Pontifices & Reges ex æquo componat, ac mutuò obedire doceat: supremam illam suam, quam tunc maximè urgeri oporteret, in ordinandis rebus etiam civilibus potestatem tacet.

C A P U T V I I I.

Sexti ac septimi sæculi exempla: sancti GREGORII MAGNI ad Mauricium epistola memorabilis: in eam Baronii nota: Quædam de Pontificum subjectione erga Principes.

* Nempe, ut autumant P. Ben. an. 593.

Greg. Mag. lib. iij. indic. xj. ep. lxx. al. lxxij. tom. ij. pag. 677.

S E X T O verò sæculo, vel ineunte septimo*, eodem spiritu ductus sanctus Gregorius Magnus Imperatori Mauricio, cùm aliquam legem, quæ sancto Papæ parum æqua & pia videbatur, ab eo publicandam pro more transmitteret; hæc rescripsit: *Ego quidem jussioni subjectus, eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci; & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiavi.* Non sibi tribuit indirectæ potestatis nomine, ut legem abroget; animarum utilitati parum congruam, quippè quæ conversos Milites à Monasteriis abstraheret: sed cùm intelligeret Imperatorem, licèt haud satis rectè, suo tamen jure usum, monebat, flebat, orabat, parebat interim, ac legem ad alios jussus trans mittebat: prævaricator procul dubio futurus, si quam edito decreto pro Pontificiâ potestate solvere potuisset, ad alios quoque habendam observandamque transmitteret.

Bar. tom. viij. an. 593. pag. 47.

Notat Baronius initio hujus epistolæ à Gregorio dictum; *Neque ut Episcopus, neque ut servus jure Reipublica, sed jure privato loquor*; tanquam indignum Pontifice esset ut se Regi subiceret: quo nihil est alienius à Gregorii mente. Nempe putaverat pacatius audiri se, si familiaritatis jure potius quàm Episcopali ex officio loqueretur. An propterea credimus eum Episcopali jure, juri Imperatorio non fuisse subjectum? Ergo, nec *ut servus Reipublica*, atque in publicandâ lege publico officio functus, suberat Imperatori, Quis hoc dixerit? An verò cùm addit Gregorius: *Potestas su-*
per

Greg. Mag. loc. cit.

per omnes homines Dominorum meorum Pictati cœlitus data est, Sacerdotes exceptos volebat? Quid quoddã apertè profitetur Sacerdotes Imperatoribus esse subiectos? Deum enim inducit Mauritio hæc dicentem: *Ego Sacerdotes meos tuæ manui commisi: & aliã epistolã de eodem negotio agens: Valde mihi durum videtur ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia, tribuit, & dominari eum, non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit.* Nempè ait Baronius: suberat Mauritio *Ecclesiam persequentem*, ut Neroni & Diocletiano. Id enim comprobatur (n) ex Gregorii Commentario in Psalmos pœnitentiales. Quid nostrã? Cùm Neroni paruisse Christianos, & quidem ex animo, & propter conscientiam, & Dei ordinatione, Scripturæ prodant. Neque hæc dicentes, Sacerdotium Regno cum Novatoribus, quod Baronius queritur, sed Sacerdotes Regibus; in iis quidem, quæ ad Regium officium pertinent, autore Gregorio, subdimus.

Id. epist.
lxvj. al. lxx.
pag. 678.

Bar. loc.
cit.

Ibid.

C A P U T I X.

Privilegia ab eodem sancto GREGORIO concessa expenduntur. Imprecatoriæ formulæ eo ævo familiares: Gregoriana formula ad alia privilegia non transit.

NUNC, cùm Gregorius Magnus seque & Sacerdotes omnes, tam modestè, tam demissè subjiciat Regibus; jam interrogare juvat, ecquid deceat eum propter unius Xenodochii vel Monasterii violatum privilegium, Reges, Judices, seculares personas dignitate privare, ut Gregorium VII. eumque secutos Baronium, Bellarminum & alios objecisse videmus. Quis autem vel fando audiit, Gregorii ævo totque anteaçtis sæculis, ob violatam fidem & Canones, cuiquam, excommunicato licèt, vel unum servulum Ecclesiæ autoritate detractum? Nunc autem Imperia Regnaque adimuntur ob unum Xenodochium. Sed ista omittamus; rem ipsam explicemus.

Greg. vij.
lib. iv. ep.
ij. Bar. tom.
vij. an. 603.
p. 168. Bell.
lib. v. de R.
P. cap. viij.

Gregorii ergo nomine hæc prodeunt privilegia sancti Medardi, (o) & Xenodochii Augustodunensis, in epistolã ad Senatorem, (p) quibus id

Greg. Mag.
lib. xij. in-
diçt. vj. ep.
vij. al. x.
pag. 1221.

(n) *Baronius. . . comprobatur*] id quod in textu refertur, allatis ex Commentario in Psalmo IV. pœnitentiali (dicere debuerat v.) his Gregorii verbis: *Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste qui hoc tempore Ecclesiam persequitur?* tom. iij. edit. Bened. pag. 532. Sed 1º. hic locus & quidam alii multis persuaserunt doctis hunc commentarium Gregorii Magni factum non esse. 2º. etsi esset Gregorii, ut esse censent P. Bened. nil vetat verba interpretari de Regibus Longobardorum, Ecclesiæ Romanæ depopulatoribus, vel generatim de quibuscumque hæreticis, non de Mauricio, quem Gregorius, cui quidem cœvi omnes suffragantur Historici, piissimum, clementissimum, & Ecclesiæ amantissimum passim vocat. Vid. censur. Bened. de hoc commentario ibid. pag. 463.

(o) *Sancti Medardi*] privilegium, P. Bened. ad calcem. tom. ij. pag. 1284. ablegarunt, sive ut spurium, sive saltem ut dubium.

(p) *In epistolã ad Senatorem*] pro privilegio S. Medardi, relata in textu leguntur, quæ paululum mutatis verbis, sententiã non mutatã, iterantur in privilegiis Xenodochii Augustodunensis, Thessaliæ Abbatissæ sanctæ Mariæ, & Luponis Abbatis sancti Martini lib. xij. epist. vij. ix. x. alias j. xj. xij. Porro hæc clausula, quæ viris doctis à Gregorii abstinentiã abhorrete visa est, hos movit ut illam adventitiã crederent. Sed cùm totam

edictum legimus : *Si quis Regum, Antistitum, Judicum, vel qualiumcumque secularium personarum his contradixerit..... cujuscumque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo privetur..... à consortio Christianitatis, & corpore ac sanguine Domini nostri JESU-CHRISTI sequestretur.* Simul enim spirituales ac temporales pœnæ in utroque privilegio conjunguntur.

* Hoc est, ut honore suo priventur soli Clerici; à consortio autem Christianitatis sequestrentur tam Laici quam Clerici.

Bar. tom. xj. pag. 685, sub hoc titulo: *Exercitationes apostolice ab unoquoque.*

Marculp. Form. lib. ij. cap. j. iv. &c. tom. xij. Bibl. Pat. p. 778. & seq.

Privileg. Fulcr. tom. vj. Conc. p. 1646. An. 786. Tom. vj. Conc. pag. 1776. ann. 878. tom. ic. p. 318. an. 883. ib. pag. 357.

Mitto id quod à plerisque & rectè dicitur: hæc quidem collectim & in confuso dici, pœnis temporalibus spiritualibusque uno tenore connexis; *distributivè* tamen, sive *respectivè*, * ut vocant, intelligenda esse, cuique ordini suâ pœnâ applicatâ. Mitto temporum filique, ac rerum gestarum notas, quibus hæc, ac maximè sancti Medardi privilegium, falsitatis infimulent. Ad ea enim nos recurrere nihil necesse est, cùm manifestum sit his Gregorii verbis, quatenus de temporalibus decernit, nihil aliud contineri, quàm imprecandi formulam hisce temporibus usitatissimam.

Solebant ergò passim etiam laici imprecationes facere excommunicandi ritum, tanquam de spiritualibus decernerent: quo nihil mirum sit, etiam Pontifices imprecandi formulâ, de temporalibus decrevisse vivos. Vel Baronium audiamus, quo teste, hæc sepulchris inscripta visuntur: *Nemo suum, nec alienum corpus super me mittat: quod si hoc presumpserit, maledictus sit, & in perpetuum anathemate constrictus.* Quibus ex monumentis aliisque plurimis, docet à privatis factas donationes, appositis formulis imprecatoriis, tanquam anathematis ritu fuisse conscriptas.

Hîc accedunt relatæ passim à Marculpho Formulæ (g) in donationibus laïcorum: *Si quis huic voluntati mee obvius, vel repetitor, convulsor, etiam, aut tergiversator extiterit, anathema sit: & tam qui fecerit, quàm qui consentiendo fecerit, anathema sit; & aliâ formulâ: A conventu omnium Christianorum, vel, limitibus Ecclesiarum, extraneus habeatur, à Communione extraneus efficiatur.*

Sexcenta ejusmodi commemorare possumus; quibus profectò formulis; haud magis Pontifex Reges deponere, quàm excommunicare privatus aut laicus valeat; ut profectò pudeat à viris etiam doctis, tam vana, tam absorta pro argumentis adduci.

Et tamen certum est eam formulam quam nos in duobus tantum Gregorii Magni privilegiis (r) invenimus, quod certo quodam sensu videtur arrogantiore & iniquiore, à secutis Pontificibus fuisse prætermittam. Privilegium datum Fulrado Abbati sancti Dionysii ejusque successoribus à Stephano II. Papâ sic habet: *Interdicentes omnibus cujuscumque dignitatis præditi potestate, sub anathematis interpositione; nec aliud quidquam.* Item in privilegiis sancti Dionysii ab Adriano I. Floriacensis Monasterii à Joanne VIII. Solemniacensis à Marino datis,

epistolam Gregorii esse, P. Bened. firmis rationibus probaverint, restat ut assentiamur D. BOSSUET, qui nodum difficultatis, ut sensit optimè, sic eum accuratâ, quâ solet, brevitate, extricavit.

(g) *Formulæ*] quas Marculphus è Galliâ Monachus duobus libris digessit, penè necessaria sunt; certè peritiles iis, qui Regum Francorum primæ stirpis historiam diligenter legere volunt, & horum temporum scribendi gustum odorari.

(r) *duobus privilegiis.*] Duo dicit D. BOSSUET. Nam pro uno habentur tria illa lib. xij. ep. vij. ix. x. quippe simul, Brunichildâ Reginâ rogante, concessa.

nihil aliud legimus, quàm ut contemptores sint *autoritate Apostoli Petri anathematis vinculo inmodati, a Regno Dei alieni, ab Apostolicâ communi-
anathematis animadversione separari, alieni à Sacratissimo corpore Domini JE-
SU-CHRISTI*, aliaque ejusmodi nota, & Ecclesiastica.

At in Tricassino Concilio II. anno 878. Joannes VIII. distinctiùs: *Si quis hujus Apostolica censura violator extiterit, si Sacerdos fuerit, proprio honore privetur, & Christianâ communi-
one cassus, anathematis vinculo innodetur: si laicus similiter perpetuâ damnatione cum Judâ traditore torqueatur.* De laico non addit *ut honore* privetur, sicut de Ecclesiasticis sanxerat. Ecclesiasticos honores fecernit à laicalibus; communem utrique ordini excommu-
cationem intentat.

Verbo dicam: nullum contigit videre privilegium, præter illa duo Gregorii, in quibus dignitatis Regiæ privatio legatur. Nam quòd interdum, ut in privilegio sancti Carilefi, à Nicolao I. constituitur: *Ut quisquis hoc molitus fuerit, sui honoris dignitate privetur, sive sit secularis, sive Ecclesiastica persona*, de his dignitatibus & honoribus, qui ad Ecclesiam pertineant intelligitur. Satis enim constat cœpisse tum patronatus laicales: habuisse Ecclesias Vicedominos Ductoresque militum, quos ad exercitus Regios summittere tenebantur, alioque seculares suæ potestati obnoxios; ut omit-
tam, in iis privilegiis fanciendis sæpe concurrere utramque potestatem, quemadmodum est hîc adscriptum, *ut & Pontificale decretum, Regumque immunitates, Romanique Pontificis constitutum, inviolabilem perpetuis temporibus obtineant firmitatem.* Decretis enim communi consensione munitis aliquid reverentiæ & autoritatis accedit.

Addo ejusmodi formulas ad terrorem & majestatem quandam plerumque compositas, non tanti esse roboris, ut jus novum condere & antiquam Ecclesiæ Patrumque traditionem à Scripturâ manantem convellere, aut utriusque potestatis, tantâ ab antiquis subtilitate distincta jura & officia confundere valeant: cùm potiùs ex Ecclesiasticâ traditione ac Patrum doctrinâ explicari & ad rectum sensum redigi revocarique debeant.

Epist. ad Adal. Tur. Tom. 1x. Conc. pag. 317.

Tom. viij. Conc. pag. 459.

Ibid.

CAPUT X.

Sancti Maximi Monachi & Confessoris locus de Monothelitis Imperatoribus.

SEPTIMO seculo sanctus Abbas Maximus, (s) cùm tanta pateretur ab Imperatoribus, Monothelitarum hæresim professis, atque Ecclesias persequentibus, hæc suo nomine ad Imperatorem perferenda edixit: *Ecce dico, audiente Deo; ac sanctis Angelis & omnibus vobis, quoniam quidquid juss-
erit mihi, supra quâcumque re cum hoc seculo destruendâ & corrumpendâ,*

Coll. sancti Maximi. cum Theod. Caf. tom. vj. Conc. p. 483.

(s) S. Abbas Maximus] post longum & durum exilium & excisam linguam pro defensione fidei, in castello demùm conclusus, obiit. Ejus opera collegit & digessit P. Combellis Ordinis Prædicatorum, quorum nonnulla etiam reperies in Bibliotheca Patrum.

Promptè faciam. Quo spiritu sancti Pontifices, ac Martyres, Martinus Papa (†) & alii, Heraclii & Constantis decreta, *Etheses* nimirum ac *Typos* hæretica declarârunt; pro fide exilia & mortes tolerârunt; erga Imperatores in fide & obsequio perstiterunt.

C A P U T X I.

Octavi sæculi exempla: Iconoclastæ Imperatores: ac primùm Leo Isaurus: de eo Bellarmini argumentum ex Baronio solvitur: quæ hic sint demonstranda. proponuntur.

Bar. tom.
ix. an. 726.
pag. 61. &
seq.

Bell. lib.v.
de R.P. cap.
vii. p. 894.

OCTAVO sæculo, Leo Isaurus Imperator sanctas Imagines confringebat, atque omni crudelitate depopulabatur Ecclesiam: Pontifici quoque Gregorio II. dira minabatur: postremò ficarios sumnuittebat. Ipse Gregorius in Concilio Romano insanæ hæresi anathema dixit. Quo tempore inclaruisse maximè indirectam potestatem volunt. Sic enim objicit Bellarminus: *Gregorius II. Leoni Imperatori Iconomacho à se excommunicato prohibuit vestigalia solvi ab Italis, ac proinde multavit eum parte Imperii.* Cedrenum & Zonaram, Historicos Græcos refert, qui hoc narrant, neque reprehendunt.

Sic quidem, si adversariis credimus, Imperatores vel toto Imperio, vel parte Imperii multantur, utcumque Pontifici collibitum est: neque cogitant quàm mutila Respublica futura sit, si regnantibus ac bella gesturis tributa tollantur. Quod quidem nihil est aliud quàm Imperii potestatem velle illis relinquere, succidere interim nervos, & mancum Imperium hostibus objicere. Cur autem non ut tributa, ita vel arma, vel judicia detrahant, atque ad sua arbitria de Imperiis ludant? Sed hæc alii amplificent: mihi significâsse sufficiat, quantâ ignorantîâ sive despicientîâ publicæ potestatis hæc tractent.

Jam Bellarmini argumentum, ex Græcorum historicorum autoritate repetitum; solvet Baronius. Et certum quidem est Leonem Isaurum depositis fractisque, tanquam falsorum numinum idola essent, Christi salvatoris, ac sanctorum imaginibus, totâ quidem Ecclesiâ, sed toto maximè Occidente exorsum fuisse: per eam occasionem Italos rebellâsse, tributa negâsse, idque & alia per seditiones facta, sancto Pontifici ab Imperatore imputata fuisse. Quòd autem Historici Græci in eam de Gregorio II. opinionem inducti fuerint, hos Baronius falsi convincit his verbis: *Hæc Theophanes. . . . Zonaras. . . . & reliqui Græcorum Historici; sed rerum Latinarum ignari, ut quæ sumus dicturi manifestè docebunt. In odium enim atque invidiam Romanæ Ecclesiæ, jacturam factam Occidentalis Imperii in Romanum Pontificem Græci schismatici retorquere soliti sunt, ad commovendos, tum Imperatorum, tum aliorum animos in Romanam Ecclesiam.*

Bar. tom.
ix. pag. 63.

(†) Martinus Papa] diù variisque modis à Constante vexatus, tandem Cherisonam in exilium ductus, diem obit supremum.

At idem Baronius qui de Græcis Historicis ad an. 726. hæc scribit, idem ille ad an. 730. iis maximè autoribus probare nititur: Leonem Ifaurum à Gregorio II. Papâ non modo anathemate percussum, sed etiam toto Occidentali Imperio, autoritate Apostolicâ fuisse privatum: cùm Græci Historici de Imperio nihil aliud dixerint, quàm Gregorium ab obedientiâ descivisse, ab eoque, Italos & Occidentem totum ad defectionem esse pertractos.

Ib. p. 98.

Nos autem, quod illi Gregorio II. Papæ defectionem imputant Italiæ, id vel odio confictum, vel Leoni Ifauro hæc ad Gregorium malignè referenti temerè creditum demonstrabimus: neque modo Gregorium II. sed ejus successores ad extremum usque in fide atque obedientiâ Romani Imperii permansisse, certis monumentis, ipsâque rerum serie, ac Baronio demùm fatente firmabimus; nihil ut sit vanius, quàm illud de Gregorii defectione, vel ut Baronius interpretatur, de Leonis Ifauri depositione figmentum. Sed quòd res clariùs elucescat, ante omnia Græcorum Historicorum verba referamus.

CAPUT XII.

An Græci Historici à Baronio & Bellarmino in Gregorii II. ac Leonis Ifauri rebus adducti, atque ab eis relata gesta indirectæ potestati faveant.

HOC in negotio tres omnino Historici Græci memorantur: Theophanes, Georgius Cedrenus (u) & Joannes Zonaras. Et Theophanes quidem, in Chronographiâ suâ hæc scripsit ad annum Leonis IX. qui Christi 724. à Baronio numeratur: *Hoc anno impius Imperator Leo de proscribendis, & deponendis sanctis imaginibus primum tractare cœpit: quæ cùm accepisset Gregorius Papa Romanus, Italiæ ac Roma tributa ad ipsum deferenda prohibuit, scriptâ priùs ad ipsum Leonem dogmaticâ sive decretali epistolâ, quâ monet: non oportere Imperatorem de fide quidquam statuere, & antiqua Ecclesiæ dogmata, à sanctis Patribus firmata innovare aut convellere.*

Theoph.
pag. 338.

Ad annum verò Leonis XIII. sive, ut Baronius computat, XIV. qui Christi est 730. idem Theophanes hæc narrat: *In veteri Româ, Gregorius sacratissimus, vir Apostolicus, Petrique Apostolorum Coryphæi confessor, verbo & opere pralucebat: qui Romam atque Italiam, totumque Occidentem, à Leonis obedientiâ tam civili quàm Ecclesiasticâ, & ab ejus Imperio subtraxit: Græcè ἀπειθεῖν, ad defectionem perpulit, descere fecit; quæ vox manifestam perduellionem sonat.*

Ib. p. 342.

Narrat deindè sanctum Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, sacrarum imaginum defensore, à Leone dejectum, Leonis impietati fa-

(u) Theophanes, Georgius Cedrenus &c.] Theophanes Monachus & Confessor, pietate clarus fuit & doctrinâ, atque eâ fortitudine, quâ cultum sanctarum imaginum defendit. Cedrenus non tam Historicus est quàm Historicorum consarcinator. Zonaras multa scripsit probata à doctis. Ejus annales vide in corp. Hist. Byzant.

ventem Anastasium, ejus loco substitutum. Tum addit: *Ceterum Gregorius sacer Romæ Præsul, quemadmodum jam præmissi, hunc unà cum libellis (fidei suæ, quos ad Sedem Apostolicam pro more miserat) abdicavit, Leonemque ipsum tanquam impium per epistolas redarguit, ac Romam cum universà Italiâ ad defectionem ab ejus Imperio perpulit.*

Ib. p. 346. Idem tamen Historicus id postea Constantino Copronymo, Leonis Isauri filio & successori tribuit, ut *ex prævâ ejus sententiâ orta sit Italia defectio*: ut nec sibi satis constituisse videatur.

Hæc Theophanes, haud procul ab iis temporibus; quippe qui sub Leone Copronimo, Leonis Isauri nepote, clarescere cœperit, atque ad longissimam ætatem proventus, sub Michaële Balbo, Ludovici Pii, Franci Imperatoris, temporibus, nono sæculo scripserit. Georgius verò Cedrenus & Joannes Zonaras, duodecimo demum sæculo, hoc est, 400. post res gestas annis, suas historias ediderunt; quos tamen, quia Cardinales Bellarminus & Baronius his utuntur, audire nos oportet.

Georg. Cedren. tom. ii. Histor. Comp. pag. 453. 456. Zonar. in Leon. Isaur. tom. iij. Histor. Comp.

Et Georgius quidem Cedrenus utrumque Theophanis de Leonis Isauri temporibus locum exscripsit, ut eum referre sit supervacaneum: cujus tamen hæc verba Theophani addita, observare placet: *Gregorius à Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis icto, tributa Leoni denegavit. Anastasium ac socios anathemate percussit, atque Imperatorem multis epistolis notissimis palàm redarguit.* Zonaras verò sic scripsit: *Quâ de causâ Gregorius, qui repudiâtâ societate Præsulis novæ Romæ, necnon illorum, qui eum sequerentur, illos unà cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia qua ad id usque tempus Imperio inde pendebantur, inhibuit, icto cum Francis fœdere, undè illi occupanda Romæ occasionem habuerunt: neque enim Romani generis sunt Franci.* Hæc Zonaras. Cùmque narrâsset Francorum in Romanos odia & bella, addit: *Igitur Papa Gregorius deficiens ab Imperatoris obedientiâ, ut dictum est, cum Francis pepigit*; quod quidem alibi repetit iisdem ferè verbis. Hæc Cedrenus & Zonaras scribunt, haud satis suis distincta temporibus, & confuso rerum ordine, ut infra videbimus. Scribunt autem, præsertim Zonaras, manifestè eo animo, ut amissi Occidentalis Imperii odium in Romanam Ecclesiam detorquerent. Quare hos nihil moram, tot sæculis à rerum fonte distitos, meritòque suspectos; conflato jam schismate, apertisque Græcorum in Ecclesiam Romanam odiis.

Theophani verò Græco, quemadmodum de Græcorum rebus recentis memoriâ scribenti fidem non detrahimus; ita, cùm de Occidentis rebus scriberet, more Græcorum, nihil nisi rumusculos collegisse credimus. Id rerum Francicarum periti nôrunt, fœdique anachronismi, ac de Merovingianis postremis Regibus, quos *inertes* vocamus, portentosa fabularum abundè demonstrant.

Neque hic expers fuerit illius odii ac livoris, quo Græci amissæ Romæ memores, in Ecclesiam Romanam exardescere tum cœperant, ut scriptæ ad Gallos Nicolai I. de Græcorum objectionibus repellendis, testantur Literæ, sub Imperatore Michaële Balbo, quo in Græciâ imperante, Theophanem scripsisse vidimus.

Tom. viij. Conc. pag. 468.

His ergò expositis, multa jam intelligimus: primùm, haud satis ex verò

dixisse Bellarminum, quæ Græci ac Zonaras ipse de negatis tributis retulerint, nullâ Pontificum Romanorum reprehensione ab illis dictum; cùm defectionem, atque inobedientiam, pactaque fœdera cum Francis Romani Imperii hostibus, ac Romam ipsam proditam exprobrant.

2º. Apparet à Græcis nullum esse memoratum decretum, quo mulctatus Imperator fuerit Occidentis Imperio. Atque illi anathematis quidem decretum memorant: quòd autem ad Imperium attinet, defectionem solam atque inobedientiam, quæ, si decreto disertè ea de re edito facta esset, eò magis vel ipsâ rei novitate memoranda videretur.

Quòd ergò Baronius indè colligit, Leonem Occidentis Imperio auctoritate Apostolicâ mulctatum fuisse, duo peccat hîc, doctissimus alioquin, Annalium scriptor; & quòd defectionem à Græcis Historicis exprobratam, in titulum Apostolicæ auctoritatis verterit; & quòd tantùm detulit Græcis Historicis, quorum antea tam dignâ censurâ tamque invictis argumentis fidem elevavit.

3º. Neque eò se tueri potest, quòd Theophanes quidem ex odio Romanæ Ecclesiæ scripserit, anno Leonis IX. statim atque ille in impietatem proruit, ei, autore Papâ, negata esse tributa, quod præcipitantiæ fuerit: cæterùm, id verum, quòd, crescente Leonis contumaciâ, anno ejus XIV. depositionis tulerit sententiam, quam Græci item ex odio defectionem appellent. Hoc enim est historiam fingere, non scribere, ac testes quidem allegare, quos meritò infamaveris, sibi que interim uni, non illis credi velle.

4º. Jam illud, quod Baronius urget, Leonem Italiâ ac toto Occidente à Gregorio II. fuisse mulctatum, multiplici laborat incommodo. Nam statim quærimus, cur depositionis decretum in Oriente non valuerit, cùm Sedis Apostolicæ auctoritas, cui annexam esse volunt hanc in Reges potestatem, totam Ecclesiam complectatur.

At enim Gregorius II. de solo Occidente decrevit. Cur? An nihil ad ejus curam reliqua Ecclesia pertinebat? Aut Græci, Orthodoxi licet tum, Sedique Apostolicæ adhærentes, his depositionibus credituri non erant? Quis autem non videat, quàm fluxum vanumque sit dogma, quod tanta pars Ecclesiæ ignoraret, contempturaque esset?

Quid quòd Sicilia Italiæ vicina, consensu omnium, nihilque repugnantis Romanis Pontificibus, in Imperatoris fide mansit, ut depositionis sententia ne Siculum quidem fretum trajecerit? Quid quòd in ipsâ Italiâ Apuli, Calabri, ac vicinæ Regiones in Imperatoris obedientiâ perstiterunt, reclamante item nemine? An igitur ne Italia quidem tota Romano Pontifici Imperatores deponenti creditura erat? Nam quod ad reliquum Occidentem attinet, quis nesciat ante Leonis tempora, Gallias, Germaniam, Hispanias, aliasque Provincias, quin etiam maximam Italiæ partem, quæ Longobardis parebat, ab Imperio Romano pridem fuisse avulsas; ut se illa potestas deponendi Reges, quam totâ Ecclesiâ valere volunt, Româ quidem, ac fortè Exarchatu Ravennate, vicinisque aliquot Regionibus contineret? Quod cùm absurdum sit, tum illud facilè demonstramus, ne in Exarchatu quidem, imò ne Romæ quidem, ac nequidem à Papâ, aut ab ullo mortalium fuisse cognitam.

CAPUT XIII.

GREGORIUM II. *nihil in Imperatorem hæreticum movisse, imò
cà occasione aliquid molientibus obstitisse, ex ejus gestis,
epistolis, doctrinà demonstratur.*

IBID primùm ex ipso Gregorio II. comprobamus. Cùm enim Imperator;
IIX. seu X. Imperii anno Constantinopoli Salvatoris imaginem dejecisset,
edicto imaginès proscripsisset, multos impiis conatibus obsistentes omni
crudelitate necasset; Luitprandus Longobardorum Rex Ravennam, vicinaque
Regiones per eam occasionem invasit: *Imperatorem scilicèt detestatus, & indignum ratus, ut Catholicis imperaret, qui bellum eo modo in Christum indixisset.* Hæc quidem Luitprandus, teste Baronio. At Gregorius II. falsæ pietati obstitit, deditque ad Ursum Ducem Venetiarum literas, in quibus eum ad Imperii defensionem adhortatur his verbis: *Ut ad pristinum statum sanctæ Reipublicæ, in Imperiali servitio dominorum nostrorum Leonis & Constantini, magnorum Imperatorum, ipsa revocetur Ravennatum civitas, ut zelo sanctæque fidei amore in statu Reipublicæ & imperiali servitio, firmi persistere, Domino cooperante, valeamus.* Sic Apostolicæ doctrinæ, præcæque traditionis memor, zelo & amore sanctæ fidei, non ullâ aliâ necessitate sanctus Pontifex in Imperatoris etiam hæretici ac persecutoris obedientiâ permanebat ac Luitprandi zelum præposterum cohibebat, veramque pietatem ac mores antiquos, fideli in talem Principem obsequio tuebatur.

Bar, tom.
ix. an. 726.
pag. 63.

Ibid. p. 64.

Quàm autem id certâ firmâque ratione faceret, docent epistola duæ, quas ad Leonem à sancto Pontifice scriptas, idem Baronius Græcè & Latinè primus edidit, memoratque datas ad annum 726. *cùm ad eum Leo spirans minarum & cædis scripsisset.*

Ib. p. 65.

In iis autem epistolis, id primùm occurrit, quòd tantæ impietatis atque hæresis anathemate damnatæ autorem, ipsique Pontifici diras ac sacrilegas intentantem minas, nihilo secius *Imperatorem* appellat, & *Caput Christianorum.* Neque Apostolicæ potestatis oblitus hæc loquitur; nam pœnam commemorat, quam *irrogare* possit; *ut qui, inquit, facultatem & potestatem atque autoritatem à sancto Petro Principe Apostolorum habeamus.* Interim quantum abesset ab eo ut crederet pœnâ à se irrogandâ posse imminui Imperatoriam potestatem, hæc epistolæ verba demonstrant: *Scis, Imperator, sanctæ Ecclesiæ dogmata non Imperatorum esse, sed Pontificum, quòtuntò assolent dogmata tradere. Idcirco Ecclesiis præpositi sunt Pontifices à Reipublica negotiis abstinentes: & Imperatores ergò similiter ab Ecclesiasticis abstineant, & que sibi commissæ sunt capeant.* Nihil ergò erat Imperatorium impediturus officium. Quin potiùs Sanctorum Antecessorum more, sibi eandem quàm Imperatori legem dicit; ut nec ille de rebus Ecclesiasticis, uti fecerat, nec de temporalibus Pontifex ipse decernat. At quomodò id diceret, cui id incumberet officii, ut cùm res Ecclesiæ postularent transferret Imperia, summamque Rempublicam capefferet?

Ibid. p. 68.

Ibid. p. 69.

Dices;

Dices : nondum advenerat tempus, quo eam potestatem exereret, priusque tentanda erant remedia lenia, quàm ad extrema decurreret. At si charitas, ac prudentia Christiana prohibebant, ne totam potestatem exereret; non illæ prohibebant quominus ostensa ea saltem, superbum Principem à nefariis consiliis deterreret. Nam Imperator hæc erat comminatus, ipso Papâ referente : *Roman mittam & imaginem Sancti Petri confringam, sed & Gregorium illinc Pontificem vinculum adduci curabo, sicut Martinum adduci Constantinus jussit.* Impius Imperator hæreticorum etiam Principum, qui sanctos Pontifices persecuti erant, sequenda sibi exempla proponit. Videamus quid Gregorius talia meditati, atque Imperatoriam jactanti potentiam reponendum putet. An eam in suâ potestate esse, Pontificio scilicet arbitrio, detrahendam? Ne id quidem cogitat. Sed hac unâ defensione utitur : optare se Martyrio consummari, exemplo Martini, quem omnes colunt. Adeo aberat ab eo, ut defectiones, arma, viresque viribus oppositas, aut depositiones animo agitare.

Ibid. p. 74.

C A P U T X I V.

An GREGORIUS II. imbecillitate virium, ab indirectâ potestate exercendâ, vel saltem ostendendâ temperarit.

AT fortè suum illud objicient, infirmam tum fuisse Ecclesiam, necdum satis viribus confirmatam. Imò infirmissimum in Italiâ Imperium fuisse, hæc Gregorii II. ad minacem Imperatorem verba testantur : *Ad quatuor & viginti stadia secedet Romanus Pontifex* (quo scilicet Imperium non pertingat) *tum tu, inquit, vade, ventos persequere.* Addit prohibituos Reges Occidentis eas injurias, quas beato Petro Imperator inferre cogitaret. *Quòd si, inquit, velis experiri, planè parati sunt Occidentales ulcisci etiam Orientales, quos injuriis affecisti. Etiam, inquit, Orientales;* non nos tantum, & beatum Petrum : tum : *Totus Occidens, Sancto Petro Apostolorum Principi, fidei fructus offert. Quòd si quospiam ad evertendam imaginem miseris sancti Petri, vide, protestamur tibi, innocentes sumus à sanguine quem fusuri sunt; verum in cervices tuas & in caput tuum ista recident.* Neque hæc immeritò ille jactabat. Omninò enim putamus Reges Occidentales, imprimis verò, pietate florentes sedique Apostolicæ deditissimos Francos non fuisse laturos, ut impius Imperator sancti Petri templum, & commune Orbis Christiani Sacrarium violaret. Videmus igitur non defuisse Sancto Pontifici opportunitatem temporum. Quas verò tum depositiones Gregorius VII. non esset comminatus? Quantâ voce intonâisset, à se posse non modò adimi Imperium, sed etiam tradi alicui Occidentalium Regum, qui ad bella inferenda ultrò parati sint, solâ contumeliâ fidei permoti? At Gregorio II. non is erat animus; necdum enim talia cogitabant.

Bar. ibid.

Ibid. p. 75.

Et quidem Pontificia charitas id effecit ut Gregorius ostentaret imminentem Imperatori à tot Regibus metum; cæterum Gregorius non erat con-

citaturus eos. *Parati*, inquit, *sunt*; & spontè ipsi accurrent. Hoc tantùm ostentat, Regna prædæ exposita, & ultrò accensos ad bella Principes, titulumque grassanti cupiditati datum, nec tamen id intentat tanto præsidio fretus; & Christi sedisque Apostolicæ contumeliis incitatus: imò verò distinctis utriusque potestatis officiis, profitetur, Pontificiæ potestati in Republicâ quidè nihil licere.

C A P U T X V.

GREGORIUS II. *confiteri pergit nullam esse suam in rebus civilibus potestatem.*

Bar. ibid. p. 73. vid. Tom. vij. Conc. p. 23. NEQUE id semel inculcat: sed cùm Imperator atrocius rescripsisset, ipse secundâ epistolâ datâ sic incipit: *Accepimus vestri à Deo conservati Imperii atque in Christo fraternitatis literas, meque prorsus vita meâ tædunt, quòd sententiam non mutâris, sed in eisdem malis perseveres.* At in his obstinatissimè perseverantem ut Imperatorem salutat, ejusque à Deo Imperium conservatum colit: tum iterùm inculcat illud: *Non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum: militarem & ineptum quæm habes sensum & crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non potes. Ecce tibi Palatii & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum & Pontificum: agnosce illud, & salvare; nec contentiosus esto.... Quænamodùm Pontifex introspiciendi in Palatia potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque consecrandi, vel Symbola Sacramentorum administrandi; sed neque participandi absque operâ Sacerdotis; sed unusquisque nostrum, IN QUÀ VOCATIONE VOCATUS EST A DEO, IN EA MANEAT.* Videmus in quo reponat Pontificum munus: *Non habet*, inquit, *Pontifex potestatem deferendi Regias dignitates.* At si tales, quales nunc Romanos Pontifices circumstant, Consiliarios habuisset, nequaquam dixisset id: *Non hanc habet Pontifex potestatem; sed non hanc habet voluntatem.* Non ita Gregorius II. sed planè: *Non habet potestatem Pontifex deferendi Regias dignitates;* haud magis quàm Imperator Ecclesiasticas; quo nihil dici potest apertiùs. At nunc Ducatus, Marchionatus, Regna etiam ipsa atque Imperia deferunt; adèd à primâ illâ gravitate ac simplicitate defecimus.

Gregorius II. qui tanto à se studio temporalium potestatem amolitur; quid in spiritualibus possit non tacet: imò, *persequeris me*, inquit, *ac tyrannicè vexas militari ac carnali manu: nos inermes ac nudi, qui terrenos & carnales exercitus non habemus, invocamus Principem exercitus omnis creaturæ sedentem in cælis Christum, qui est super omnes exercitus supernarum virtutum, ut immittat tibi Dæmonem, sicut ait Apostolus, TRADERE HUIUSMODI SATANÆ IN INTERITUM CARNIS UT SPIRITUS SALVUS SIT.* Summum ergò illud est, quo potestas Pontificia se extendat; excommunicare nempe, quod est Satanæ tradere; revera malorum omnium in hac vitâ extremum, & æternæ

Bar. ibid. p. 74.

Ibid.

j. Cor. v. 5.

damnationis præjudicium; sed nimis ludibrio habitum, ex quo Pontifices non contenti suâ sorte, tantâque Divinitûs traditâ potestate, aliena & inferiora occupârunt.

Hæc Gregorius II. fortissimus juxtâ ac modestissimus Pontifex, rescribit ad minaces, cædemque spirantes impii Imperatoris literas. Hanc doctrinam Sanctos antecessores suos Gelasium & Symmachum secutus, Christi tradebat Ecclesiis. Jam verò quid egerit, utque se gesserit, cùm ei Imperator toties intentaret necem, Latinos Scriptores narrantes audiamus.

C A P U T X V I.

De GREGORII II. gestis Latini Historici proferuntur, Paulus Diaconus & Anastasius Bibliothecarius: Ex his demonstratur, nihil ab eo, nisi pro tuendo Imperio gestum, etiam post anathema Imperatori dictum.

GRÆCOS Scriptores produximus: Gregorium ipsum animi sui sensâ prominentem legimus. Jam ad certam gestorum fidem, Latinos Historicos, his proximis temporibus, Paulum Diaconum, Caroli Magni æqualem, & Anastasium Ecclesiæ Romanæ Bibliothecarium, noni sæculi Historicum audiamus.

Et Paulus quidè̄m Diaconus libro VI. de gestis Longobardorum, de hoc negotio sic scribit: *Eo tempore Rex Luitprandus Ravennam obsedit, classem invasit, atque destruxit. Tunc Patricius Paulus ex Ravennâ misit, qui Pontificem iuterimerent. Sed Longobardis pro defensione Pontificis repugnantibus, Spoletanis in Salario ponte, & ex aliis partibus Longobardis Tuscis resistentibus, consilium Ravennatum dissipatum est. Hac tempestate Leo Imperator apud Constantinopolim Sanctorum imagines depositas incendit. Romano quoque Pontifici similia facere, si Imperialem gratiam habere vellet, mandavit. Sed Pontifex hoc facere contempsit. Omnis quoque Ravenna exercitus vel Venetiarum, talibus jussis unanimiter restiterunt; & nisi eos prohibuisset Pontifex, Imperatorem super se constituere fuissent aggressi.* Hæc quidem sunt quæ de Gregorio II. scripsit. Quo loco eum pro Imperio Romano sollicitum, atque alios à defectione prohibentem, non defectionis autorem, aut tributa prohibentem legimus.

Jam verò Anastasium Bibliothecarium audiamus, Pontificum Romanorum vitas ex Ecclesiæ Romanæ scriniis describentem. Sic autem Baronius divisit temporibus ea, quæ Anastasius in vitis, ordine quidè̄m, sed nullâ temporum notâ, exposuit.

Ad annum Christi 726. Leonis XI. refert edictum hoc ab Imperatore missum, ut in nullâ Ecclesiâ imago haberetur; id si Gregorius fieri prohiberet, à suo gradu decideret. Quâ de re Anastasius: *Respicens pius vir profanam Principis jussionem, jam contra Imperatorem, quasi contra hostem se armavit, renuens hæresim ejus, scribens ubique cavere se Christianos, eò quòd orta esset impietas talis.*

Paul. Diac.
lib. vj. de
gest. Lon-
gob. c. lix.
Tom. xiiij.
Bl. Pat. p.
198.

Bar. tomj
ix. an. 726.
p. 77. 78. ex
Anastaf. in
vit. Greg. ij.
quam vid.
Tom. vj.
Conc. pag.
1430.

Ne verò hîc mihi tu bella in Imperatorem tanquam depositum autorem Pontifice gesta, aut arma carnalia suspicere, cùm depositionem, nec ipse Baronius ad hæc tempora, & ad XI. Leonis annum referri posse putet. Anathema ergò audis, & Imperatorem *hostem* Ecclesiæ judicatum, & arma expedita, sed spiritualia, atque Apostolica, quæ scilicet *remuant hæresim*; neque concitatos ad defectionem Italos, sed admonitos *ubique Christianos cavere se*; eò quod tantâ autoritate, tantæque Majestatis nomine, *orta esset talis impietas*. His anathema clarè expressum est, quod post eas quas legitimus admonitiones, meritò sequebatur.

Bar. ibid. Pontifice; docent sequentia: *Cognitâ Imperatoris nequitia, omnis Italia consilium inivit, ut sibi eligerent Imperatorem, & ducerent Constantinopolim. Sed compefcuit tale consilium Pontifex, sperans conversionem Principis*: non quasi desperatâ eâ, ipse ultrò cum aliis in Principem insurrecturus esset; sed exponit Anastasius quid eum incitaret vel maximè ad rebelles compefcendos; nempe quòd speraret Principem suis obsequiis delinitum, ad meliorem mentem reverturum; quâ spe & seipsum sustentabat, & Itolorum mitigabat iras.

[ar. ibid. Hoc animo eum fuisse res postea gestæ declarant. Nam cùm populus; Imperatoris Duces, qui Pontifici necem intentabant, per tumultum ac seditionem cæderet, *missum Patricium occidere voluerunt, nisi defensio Pontificis nimia præpedisset*.

Id. ibid. Neque tantum populum à cædibus prohibebat, verum etiam *ne desisterent ab amore & fide Romani Imperii admonerat*: adeò non ejus consultu aut instinctu bella civilia movebantur. Sic etiam post dictum anathema, in impii ac sævientis Imperatoris obsequio, & ipse mansit, & manere porrò omnes voluit. Quin etiam *cùm Tiberius Petasius Regnum Romani Imperii usurpare conaretur . . . Exarchus hæc audiens turbatus est; quem sanctissimus Papa confortans, & cum eo Proceres Ecclesiæ mittens, atque exercitum, profectus est*. En quo studio Exarchum tuebatur eum, qui in ipsius vitam toties conjuraverat: quæ Baronius ad annum refert 729. Leonis XIV.

Ibid. an. Satis, opinor, Gregorius his omnibus demonstrabat se extrema quæque passurum, potiùs quàm ab obedientiâ discederet. At eum pro tuendo etiam Imperio tanta perpessum, tandem ultimo vitæ anno Christi 731. Leonis XVI. inducit Baronius *Apostolica autoritate clamantem: securi ad radicem admotâ, succidite arborem. Quo tonitru, inquit, excitati fideles Occidentales mox desciscunt à Leonis Imperio*. Quò pertinebat magnifico vocabulo Occidentales dicere; cùm pridem Gallia, Hispania, Germania, ipsa etiam Italia magnam partem à Romano Imperio avulsæ essent? Ubi verò decretum illud Gregorii, aut à quo est Historico memoratum? Quid autem fuit novæ causæ cur sic repente de Imperio decerneret, nihil unquam tale comminatus: imò hæretico diris condemnato atque Ecclesiam persequenti, huc usque obsequendum ratus? Sanè, ut Imperator de dicendo anathemate sæpè est à Papâ commonitus; ita, de dicendâ depositionis sententiâ commoneri oportuisset, neque defuissent, qui novum atque inauditum hæctenus de Imperatoris depositione decretum memorandum putarent.

Anastasius quidem Bibliothecarius nihil prætermisit, quo Gregorius II. erga Impetorem impium ejusque asseclas præclarè officio esse functus videretur; neque conticuit quid de Anastasio Constantinopolitano Patriarchâ decreverit: quem Imperatori assentientem Gregorius II. *extorrem à Sacerdotali officio esse mandavit*. Atque id Baronius factum esse vult eodem ferè tempore, quo Imperator ab Occidentali dejectus Imperio est. Sed cum Anastasius Bibliothecarius Patriarcham depositum memorârit, de Imperatore deposito minimè tacuisset, Pontificiæ potestatis studiosissimus, sedisque Apostolicæ privilegia amplificare potiùs, quàm imminuere solitus. Vide autem quid de utroque, de Patriarchâ nempè, & de Imperatore scripserit, *Anastasiùm Patriarcham extorrem à Sacerdotali officio esse mandavit: Imperatori quoque suadens salutaria, ut à tali execrabili miseriâ declinaret communit*. Id enim admonendum supererat, postquam Imperator etiam anathemata contempisset. En quàm disertè Anastasius Bibliothecarius significet Sanctum Pontificem de Patriarchatu quidem, non autem de Imperio adimendo cogitâsse. Cætera quæ Baronius nullo autore, nullo teste, nullo documento memorat, ignoravit: quin etiam demonstravit non haberi à se Leonem pro deposito, quem toto opere Imperatorem appellare non cessat.

Ibid.

C A P U T X V I I.

Cur Græci illud de tributis GREGORIO II. objecerint? Id utcumque se habet an nostræ sententiæ noceat?

HÆC lectis visisque Ecclesiæ Romanæ actis docet Anastasius, Pontificiæ historiæ scriptor vernaculus, cui potiùs quàm Græcis longè positus, nec pari diligentiam ac fide ista tractantibus, credimus.

Ac profectò manifestæ indiligentiæ, ne dicam invidentiæ, est, quòd Græci Gregorii II. in Romanum Imperium merita prætermittant; defectiões autem Pontifici de Republicâ benè meritissimo, ac prohibita tributa & pacta cum Francis fœdera, denique ea omnia quæ in Ecclesiam Romanam apud Orientales invidiosa erant, tantùm commemorent.

At enim, inquiunt, in Anastasii Ecclesiasticâ historiâ, eadem quæ apud Theophanem de Gregorii defectione prohibitisque tributis legimus. Certè. Namque Anastasii Ecclesiastica historia, nihil aliud est, quàm Theophanis de verbo ad verbum interpretatio. Quærere autem nos oportet, non quæ fidus interpres verterit, sed quæ ex scriniis Ecclesiæ Romanæ, autor ipse scripserit.

Idem de Landulfo dicimus, qui in Miscellæ historiæ centonem (x) à se

(x) *Miscellæ historiæ centonem*,] ex variis confutum historiis, & idèd *Miscellam historiam* dictum, reperies in Biblioth. Patr. sub nomine Pauli Diaconi, quanquam xj. primi libri sint Eutropii, paucis exceptis, quæ Paulus addidit. Sequentes libros ab Juliano apostatâ ad tempora Justiniani, Paulus ex variis autoribus consarcinavit: cæteram historiam Landulphus explevit. D. DUPIN Bibl. Eccles. sæc. viij. existimat hanc *Miscelle* partem, quæ vulgò Paulo tribuitur, ab Anastasio fuisse digestam. Quòd si ita est, non mirandum foret historiam Theophanis, quam Anastasius Latīnam fecerat, in hoc centone totam referri.

Miscell.
Hstor. lib.
xxj. tom.
xiij. Bibl.
Pat. p. 307.
308. 309.

continuatum, Theophanis historiam totam, ex Anastasii versione transtulit. Quare hæc omnia nihil aliud quàm Theophanem sonant, quem cæteri Græci secuti, defectionem ac tributa prohibita exprobrârint.

Neque Theophanes hæc ipse confinxerit. Hæc enim omnia Leo Imperator Sancto Pontifici imputabat, eodem animo, quo, teste Theophane; sanctum Germanum Constantinopolitanum *observans, atque submitbens quosdam sermones, satagebat sicubi inveniret eum contra Imperium suum agentem; quatenus hunc ut conjuratorem, non ut Confessorem à throno deponeret.*

Chron.
Theoph. p.
341. Anast.
Hist. Eccl.
p. 135. Hist.
Miscell. lib.
xxj. p. 307.
Tom. vj.
Conc. pag.
1433.

Neque movere nos debet id quod ipse scripsit Anastasius in Gregorio II. *Paulus Exarchus Imperatoris jussione, eundem Pontificem conabatur interficere, è quò censum in Provinciâ ponere præpediebat.* Quis namque non videat ab Anastasio referri, non quid egerit Gregorius, sed quid infando sceleri Paulus Exarchus, & ipse etiam Imperator obtenderit: eodem planè animo, quo Judæi de Christo ipso hæc jaçtabant: *Hunc invenimus prohibentem tributa dare Casari;* ut mirum non sit servum ac vicarium, eadem quàm Dominum calumniâ fuisse impetutum. Neque verò Gregorii rebus gestis, & tantæ modestiæ ac magnanimitati congruit, litigâsse de vectigalibus, cum in reliquis omnibus ad finem usque vitæ Romano Imperio tam impensè stuerit; aut eum obsecutum dicenti Apostolo: *Cui honorem, honorem;* oblitum verò esse quæ his cohærent: *Cui vectigal, vectigal.*

Luc. xxij.

•

Rom. xij.

•

Quod autem commemorant Græci, & ipse Baronius, de fœdere cum Francis inito, id quidem ad Gregorii III. ejusque successoris tempora pertinere liquidò ostendemus.

Ac si de tributis instant, quid tandem consequentur? Aliud quippè est abrogare Imperium, aliud per aliquod tempus tributa denegare. Certè enim poterant tot in gravibus Italiæ, ac civitatis Romanæ incommodis, ac Longobardorum incurfibus, honestæ & verisimiles ostendi causæ, cur tributa interim negarentur, integrâ in reliquis Imperii majestate: tantoque esset certius Gregorium II. nihil de defectione esse conatum, quòd Anastasius de negatis tributis loquens, de depositione ac defectione tacuerit. Denique si tanti interessè putant Gregorium II. aliquâ saltem ex parte fuisse perduellem, nihil aliud ab invitis extorquebunt, quàm ut respondeamus: nos scilicèt ejus doctrinâ nixos, hæc exempla improbare, & Domini jussu sequi quæ docuerit ac dixerit, non quæ gesserit; atque omninò adhærescere dicenti, Apostolico ordine, nullum sibi esse jus in publica munera, potestatem nullam. Cæterùm quantumcumque facilis solutio est, veritatis tamen amore ducti, sancti Pontificis tuemur innocentiam, prætendimusque eum, sua ipsius dogmata veneratum, ab Imperio Romano nunquam recessisse: quod etiam secutorum Pontificum obsequiis ac fide clariùs demonstratur.



CAPUT XVIII.

De GREGORIO III. GREGORII II. *successore ; ejusque erga Leonem Isaurum & Constantinum Copronymum ejus filium , obsequio : De ejus Pontificis duplici legatione ad Carolum Martellum , quarum alteram Baronius GREGORIO II. assignavit.*

MIRA confidentiâ, pace tanti viri dixerim, scripsit Baronius Gregorium II. in deponendo Leone Isauro, *dignum posteris exemplum reliquisse, ne in Ecclesiâ Christi regnare sinerentur heretici Principes, si sæpè moniti in errore persisterent.* At nunc ex successorum gestis apparebit, à Gregorio II. ad posteros non desciscendi, sed obsequendi exempla manasse. Gregorius III. ei proximus sedit. Refert autem Anastasius statim atque Pontificatum iniiit, *persecutione grassante, mississe commonitoria scripta ad Imperatores Leonem & Constantinum.* Vides pro Imperatoribus haberi, etiam post dictam à Gregorio II. (liquidem Baronio credimus) depositionis sententiam.

Paulò post, eodem teste Anastasio, Gregorius III. habitâ Synodo XCIII. Episcoporum decrevit, ut qui imagines improbaret, *sit extorris à corpore & sanguine Domini, vel totius Ecclesiæ unitate atque compage.* Ita Synodi anathemata decernebant : depositiones à secularibus dignitatibus ne quidem cogitabant.

Exindè memorat Anastasius hæc : *Cuncta generalitas istius Provincia Italia, similiter pro erigendis imaginibus supplicationum scripta unanimiter ad eosdem Principes direxerunt.* Ita pii & Orthodoxi etiam in Italiâ Leoni ut Imperatori supplicabant, post ea quoque tempora, quibus Occidentem totum ab eo recessisse Baronius memorat.

Ubi tunc ea exempla, quæ is data esse vult à Gregorio II. ne obstinati hæretici regnare sinerentur? At eum, quo nemo fuit aut pestilentior, aut obstinator, Gregorius III. non modò *regnare sinebat*, sed ipse ultrò datam ad sanctum Bonifacium Archiepiscopum epistolam hæc temporis insignivit notâ. *Data iv. Kal. Novembris, Imperante Domino piissimo Augusto Leone, Imperii ejus anno XXIII. sed & Constantino magno Imperatore ejus filio, anno XX. indict. VIII. quod ad annum Christi 739. Gregorii nonum refert Baronius.*

Idem ad eundem annum * refert, quod est ab Anastasio in Zachariâ proditum, Gregorium III. ejus antecessorem in maximas conjectum esse angustias, *cùm magna esset turbatio inter Romanos & Longobardos; ipsa Urbs gravi obsidione à Luitprando Longobardorum Rege pressa, resque in extremum discrimen adductæ essent, nullâ à Romanis Imperatoribus præsidii spe.* Pro quo, inquit Anastasius, *vir Dei, Gregorius Papa, (y) undique do-*

(y) *Gregorius Papa &c.*] Hic Anastasii locus, Typographorum sanè incuriâ, in Binianâ editione Morel i an. 1636. & in ipsâ Labbæanâ omissum fuit; quamvis à Binio visus fuerit, qui etiam illi loco notam addidit, quâ probare nititur, hanc Gregorii II. Legationem, ab alterâ priori esse planè *diversam.* Hæc Binii nota reperitur quoque apud Labbæum tom. vj. p. 1467.

Bar. tom. ix. an. 730. pag. 98.

Vit. Greg. iij. tom. vj. Conc. pag. 1463. Ibid.

Ibid. pag. 1464.

Epist. vij. ad Bonifac. ib. p. 1475.

Bar. tom. ix. p. 122.

* Sive pontius an. 740. Bar. ib. an. 726. 740. p. 79. 131. vid. vit. Zach. Tom. vj. Conc. pag. 1486. Vid. Bar. P. 131.

lore constrictus, sacras claves ex Confessione beati Petri Apostoli accipiens, direxit navali itinere ad partes Francia, Carolo (Martello) sagacissimo viro, qui tunc Regnum regebat Francorum, per Missos suos, id est, Anastasium sanctissimum virum Episcopum, necnon & Sergium Presbyterum, ad postulandum à prefato excellentissimo Carolo, ut eos à tantâ oppressione Longobardorum liberaret. Confugit itaque ad Francos Gregorius III. sed necessitate coactus, nec adversus Romanum Imperatorem, sed adversus Longobardos, non minùs Romani Imperatoris, quàm Romanæ civitatis hostes.

Tom. Con-
cil. vj. pag.
1472.

Extant etiam Gregorii III. literæ ad Carolum Martellum de tuendâ sancti Petri Ecclesiâ adversus Longobardos, qui eam opprimerent: quibus etiam literis missa à se sacra munera, ac Petri claves è venerando Sepulchro depromptas, sanctus Pontifex commemorat.

Cùm autem duplex Legatio à Gregorio III. ad Carolum missa sit, quid tractatum cum eo fuerit, nostri Historici diligenter tradunt.

Duch. tom.
j. & append.
five lib. xj.
Hist. Franc.
Greg. Tur.
edit. Par.
an. 1610. n.
110. P. 77.

Et quidè Author Appendicis ad Gregorium Turonensem, sive Fredegarus, sive alius quilibet, hujus certè temporis scriptor, hæc prodit: *Et tempore bis à Româ, Sede sancti Petri Apostoli, beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri cum vinculis sancti Petri, & muneribus magnis & infinitis, Legatione, quod antea nullis auditis, aut visis temporibus fuit, memorato Principi destinavit, eo pacto patrato, ut ad partes (hoc est, consueto hujus ævi stylo à partibus) Imperatoris recederet, & Romanum Consulatuum prefato Principi Carolo sanciret.*

Ann. Met.
ic. iij. pag.
271.

Eisdem Legationes copiosius referunt Annales Metenses anno 741. *Carolus Princeps bis eodem anno Legationem beatissimi Gregorii Pape, ab Apostolicâ sede directam suscepit, qui sibi claves venerandi Sepulcri Principis Apostolorum Petri, ejusdemque pretiosa vincula cum muneribus magnis delatis obtulerunt, quod antea nulli Francorum Principi, à quolibet Prasule Romana urbis directum fuit. Epistolam quoque decreto Romanorum Principum sibi predictus Prasul Gregorius miserat, quòd sese populus Romanus, relicta Imperatoris dominatione, ad suam defensionem, & invictam clementiam convertere voluisset. Eodem verò anno obiisse Carolum refert, diviso inter filios Francorum Regno.*

Bar. tom.
ix. an. 726.
740. P. 79.
131.

Ex Autore Appendicis statim memorato contendit Baronius à Gregorio II. missam Legationem (2) adversus Imperatorem, eamque ab hac Gregorii III. Legatione diversam, errore manifesto. Nullam enim legimus à Gregorio II. ad Carolum missam Legationem; & quam Autor Appendicis à Baronio laudatus, atque Annales Metenses narrant, eam ad Gregorii III. tempora

(2) *A Gregorio II. missam Legationem.* De eâ Legatione non parùm habet difficultatis narratio ipsius Anastasii, cujus hæc verba sunt: *Tunc, quemadmodum predecessores ejus beate memoria, Dominus Gregorius, & Gregorius alius, & Dominus Zacharias beatissimi Pontifices, Carolo excellentissimæ memoriæ Regi Francorum direxerunt... ita modò & ipse... suas misit literas Pipino.* Vit. Steph. II. tom. vj. Conc. p. 1622. Baronius hunc locum refert an. 753. p. 207. paululùm variè, sed sententiâ non mutatâ. Ceterùm hic locus, quem criticis extricandum relinquimus, non tanti est, ut, quidquid statuatur, causa D. BOSSUET aliquantis per periclitetur. Dicendum fortasse erit missas quidem literas à Gregorio II. non missam Legationem; aut missam Legationem, non rerum Iniperii causâ, sed ut Carolus Bonifacium ad Germanos directum rueri veller.

tempora constat pertinere; atque illi quidem autores binam Legationem memorant à Gregorio missam, sed eodem anno. Quare utraque ad Gregorii III. tempora refertur; disertèque tradunt primam Legationem eam fuisse, quam sedes Apostolica ad Francorum misisset Principes. Nulla igitur erat ad Martellum missa Legatio; neque Gregorius II. quidquam egisse videtur cum eo Principe, nisi ut Bonifacium ad Germanos directum tueretur. Quà de re extant Gregorii II. epistolæ, septima ad Martellum, & octava ad Bonifacium. Quòd autem Græci ad ejus tempora hanc Legationem referre videantur, hoc idè contigit, quòd utrumque Gregorium, alterum alteri proximè succedentem, facilè confuderunt.

Epist. vij.
vii. tom. vj.
Conc. pag.
1446.

Majoris momenti est quòd Gregorius III. apud Fredegarium & Annales Metenses, ab Imperatore recessisse videatur; quippè qui instiget Martellum ut ab eo recedat, & accepto Consulatu, Populi Romani tutelam suscipiat. Sed hæc nihil ad nostram quæstionem. Profectò enim quærimus, an propter hæresim decreto edito depositus fuerit à Romano Pontifice Leo persecutor. At Franci scriptores nihil tale tradunt: hæc enim apud eos vidimus: *Scriptisse Gregorium, decreto Romanorum Principum, quòd sese Populus Romanus, relicta Imperatoris dominatione, ad suam defensionem, & invictam clementiam convertere voluisset.* Nulla hæresis mentio, nullum decretum, cujus Pontifex autor extiterit. Imò ipse, *decreto Romanorum Principum, scribit: Populus Romanus ad extrema redactus per Longobardos, invictum defensorem quarit.* Probaverit Gregorius III. quod ipsa necessitas extorquebat; pro grege Pastor optimus ad Carolum Martellum intercessor extiterit, ac remedium aliquod rebus desperatis quæsierit, aut quærendum suaserit; quamquam hoc nec historiæ produnt, quid ad nos? Hæc quidem non ad decreti Apostolici auctoritatem, sed ad rerum tractandarum industriam modumque pertinent. Quàm autem Pontifices à defectione abhorrent, sequentia demonstrabunt.

C A P U T X I X.

ZACHARIAS in obsequio perstitit: STEPHANUS II. pro Imperio conatus omnia, nonnisi necessitate ad Francos refugit: ad eos translatum Imperium sub LEONE III. cum Græci Imperatores ad fidem Catholicam rediissent.

GREGORIUS quidè III. has inter angustias paulò post est mortuus: At Sanctus Zacharias Pontifex ei successor datus, statim atque respiravit, totum eò se convertit, ut Exarchatum Ravennatem Imperio conservaret. Refert Baronius ex Anastasio ad annum 743. ubi etiam id notat: *Ex his vide quàm injusta sint querela Orientalium de Romano Pontifice, quòd exuerit Occidentali Imperio Orientales Imperatores.* Non ergò, quod Baronius paulò antè volebat, à fide & obedientiâ Romani Imperii, aut Pontifices recesserant, aut ipsi Italos repellebant.

Bar. tom.
ix. an. 743.
P. 154.

Quin ipse Imperator Constantinus Copronymus, Leonis Isauri filius, ac

paternæ impietatis hæres, Sancto Pontifici Reipublicæ benè gestæ dedit testimonium, atque ejus rei gratiâ, prædium quoddam concessit Romanæ Ecclesiæ: *Hac saltèm ex parte*, inquit Baronius, *ei placere desiderans qui ob hæresim omninò sciret se illi displicere*; neque cessavit unquam pro Imperatore habere Copronymum, quem eò minùs agnoscere debuisset, quòd Leonis depositi, si quid Baronio credimus, filius, ipse patrem impietate & crudelitate superaret.

Anastaf. vit. Steph. II. tom. vj. Conc. pag. 1622. Bar. loc. cit. an. 753. p. 207. 208. Anast. & Bar. ibid.

Stephanus verò II. (aa) recurrit quidem ille ad Pipinum Francorum Regem, sed postquam *cerneret ab Imperiali potentiâ nullum esse subveniendi auxilium*: ita Baronius post Anastasium.

Quin ipse Pontifex, de rebus Imperii in Italiâ tuendis, ad impium & persecutorem Constantinum Copronymum Legatos misit, rediitque cum ejus Legatis Joannes *Imperialis silentarius, deferens jussionem Imperialem, in quâ inerat insertum: ad Regem Longobardorum (Aistulphum) eundem sanctissimum Papam esse properaturum, ob recipiendam Ravennatiuram urbem, & civitates ei pertinentes.* Hæc Anastasius, qui jussioni Stephanum paruisse memorat. Neque refugit Legationem ab Imperatore hæretico impositam sanctissimus Pontifex, quòd Reipublicæ causâ, pium id sanctumque duceret. Sed quid impetraret à superbis hostibus, inermis imbecillisque Imperatoris nullo exercituum robore suffulta Legatio? Vix à Longobardorum manibus Francorum autoritate Stephanus se proripuit; ac tum adversùs eos ad Pipinum confugit, cum omnia alioquin desperata essent.

Bar. ibid. p. 209. vid. Anast.

Neque verò peccare se putabat in Romanum Imperatorem, si Romam, bello sine viribus suscepto, perituram, salvam esse mallet sub Francorum tutela, quàm everfam ac perditam frustra retinentem, in Longobardorum tamen manus devenire; neque tantùm Imperio perire, sed etiam è medio tolli, pari Ecclesiæ ac Reipublicæ discrimine.

Privileg. Fulr. tom. vi. Conc. p. 1647.

Neque interea Sanctus Pontifex à Romano Imperatore penitus recedebat: sed utcumque poterat, sustentabat Imperii dignitatem, Constantinumque Copronymum pro Imperatore legitimo agnoscebat: cum etiam à Franciâ reversus, pactoque cum Francis fœdere, hanc privilegio Fulradi ac Sancti Dionysii adponeret temporis notam. *IV. Kalend. Martii, imperante Domino piissimo Constantino à Deo coronato, magno Imperatore anno XXXVIII.* Nullum omisit titulum, qui ad Imperatoriam honorificentiam pertineret, demonstravitque se ad nullius extranei Principis tutelam confugiturum fuisse, si Romano Imperatori aliquid virium superesset.

Conciliab. C.P. int. act. Conc. Nic. II. tom. vij. Conc. pag. 377.

Sic agebant cum impio Copronymo paternæ hæresis savissimo, atque obstinatissimo defensore; ad hæc etiam autore insanæ Synodi, quæ se septimam appellabat. En ut hæreticos regnare non sinerent.

Anastaf. in vit. Paul. I. tom. vj. Conc. pag. 1671.

Post Stephanum II. Romani Pontifices Francis quidem addicti erant; quibus defensoribus necessariò uterentur. Cæterùm exemplo Stephani, Constantinum & Leonem ejus filium, pro hæreditariis Augustis habuere. Ac Paulus I. teste Anastasio, *suos Missos cum Apostolicis obsecratoriis, atque admonitoriis literis, præfatis Constantino (Copronymo) Leoni (itein Co-*

aa) *Stephanus II.*] seu potiùs III. Sed cum Stephanus II. paucos dies Apostolicam sedem tenuerit, vix inter Pontifices numeratur.

pronymo, à parente Constantino in Imperii societatem assumpto) *Augustis dixit pro restituendis imaginibus*: ut in Paulo I. refert Anastasius.

Hoc jure hæreditario Constantinus Leonis Copronymi filius, sub Irenes matris tutelâ imperavit. Hi Nicænam Synodum II. convocârunt, & antecessorum hæresim à sanctâ Synodo condemnatam, penitens abjecerunt. Ad eam verò Synodum vocatus ab Imperatoribus Hadrianus Papa Legatos misit cum literis sic inscriptis: *Dominis piissimis & serenissimis Imperatoribus ac triumphatoribus. . . . Constantino & Irenæ Augustis*. Quibus proinde Constantinum agnoscit pro hærede legitimo legitimorum Imperatorum. Acta sunt hæc anno 785.

Sub his Augustis, ac postea sub eodem Constantino solo*, fides Catholica floruit. Eo mortuo, cum jam Leo III. Pontificatum gereret, devenit Imperium ad Irenem solam; neque ita multò post Carolus Magnus Romæ Augustus est appellatus, anno 800.

Ex hac rerum serie satis intelligitur malè à Baronio, malè à cæteris dictum: Imperatores à Pontificibus propter hæresim fuisse depositos, translatumque eâ de causâ ad Francos Imperium: cum contrâ pateat, etiam dum hæretici fuere, haud minùs pro Imperatoribus in Italiâ quoque, & Romæ, & à Pontificibus fuisse habitos; ac translatum denique ad Francos Imperium, cum abjectâ hæresi, Irene Catholica mulier imperaret.

Patet etiam Pontifices primùm confugisse ad Francos, non propter hæresim Imperatorum, sed necessitate per Longobardos factâ, rebus scilicèt desperatis, nullâque aliâ præfidii spe: quo factum est, ut etiam imperante Constantino Irenes filio Catholico Principe, sub Francorum tutelâ necessariò remaneret.

Tom. vij.
Conc. pag.
99.

* Qui an.
790. Irenem à Reipublicæ gubernaculis dejecerat.

C A P U T X X.

An valeant allatæ à Baronio causæ, cur CONSTANTINO Irenes filio, Catholico Imperatori, Imperium restituendum non fuerit: Hadriani I. locus nihil ad rem: recapitulatio dictorum de Iconoclastis Imperatoribus: de fide illis servandâ Orientalis Ecclesiæ sensus: illi Imperatores in coronatione jusjurandum derant de tuendis Ecclesiæ dogmatibus ac ritibus: ex his argumentum.

SCRIPSIT Baronius Constantinum Irenes filium, Catholicum licèt, Sac de fide Catholicâ benè meritissimum, tamen non fuisse dignum habitum, cui restitui deberet Imperium, quòd ablatos a prædecessoribus hæreticis Imperatoribus Archiepiscopatus & Episcopatus, qui immediatè essent sub juri-bus Romane Ecclesiæ, & dempta ejus amplissima patrimonia, admonitus licèt per Hadrianum Pontificem, minimè restituere voluisset. Jam æquus lector judicet, ecquid sit verisimile, propter aliquot prædia, & aliquot Episcopâ-

Bar. tom.
ix. an. 800.
P. 490.

rum immediatam subjectionem, neganda fuerit Constantino Irenes filio; Catholico Principi, à piis Pontificibus Imperatoria dignitas, quam Leoni Isauri, Constantio & Leoni Copronymis, hæreticis, impiis, persecutoribus illæsam mansisse vidimus.

Ep. Adr.
I. ad Car.
Mag. tom.
xj. Conc. p.
963. Baron.
tom. ix. loc.
cit.

Neque illud est validum quod Baronius memorat ex Hadriano I. quòd nempè de Constantino ad Carolum Magnum hæc scripserit: *De Diocesi sanctæ nostræ Ecclesiæ Romanæ, tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, seu de patrimoniis, iterum increpantes commonemus; & si noluerit ea sancta nostræ Ecclesiæ Romanæ restituere, hæreticum eum pro hujusmodi erroris perseverantiâ esse decernemus.* DECERNEMUS inquit. Minas audimus, & fortasse nimias: sed certè tantùm minas, & tantùm inutum animo consilium, non prolatum decretum. Quid porrò ad rem nostram, *hæreticum decernemus?* Estò: an & illud addit? Imperio in æternum privatum declarabimus. Quale autem illud est, ut propter excommunicationem, fortè decernendam, Imperio indignus sit, cùm hæresis manifestæ damnatos Leonem Isaurum, Constantinum Copronymum, & Leonem ejus filium, haud minùs pro Imperatoribus habitos esse constet?

Sed esto, Constantinus Episcopatus aliquot, ac prædia retinens, indignus Imperio sit, saltèm Occidentali: nam de Orientali nemo litem movebat. Quid hoc ad Irenem? Pessima quidem mulier, sed nihil ad rem nostram; cùm nullius sceleris ritè postulata, nedum condemnata sit. Hærefes infectabatur, fidem tuebatur, fovebat Ecclesiam, ditabat Ecclesias; nemo Ecclesiæ Romanæ res ab eâ repetierat. At illa sub ipsa Imperii initia, toto Occidente statim multata est. Quo jure, suo loco facilè exponemus. Certè id non hæresi, non ulli impietati, non persecutioni, non etiam anathemati tribuendum esse, luce est clarius.

Vid. inf.
hoc lib. cap.
xxxvij. &
seq.

Huc accedit Orientalis Ecclesiæ testimonium. Ea enim Romanis Pontificibus adharebat, iisque anathematizantibus hæreticos Imperatores obsecrata erat: denique ab Imperatoribus extrema quæque patiebatur, neque eò feciùs in obsequio persistebat. Sanctus etiam Germanus Constantinopolitanus Antistes, egregius ille. his temporibus fidei Catholicæ propugnator, teste Baronio, *reprehendebat Italos, quòd ita penitus ab Imperatore resiliissent.* Extat enim in Græco codice Orientalium Canonum, ejusdem sancti Germani epistolæ fragmentum, in eos qui ab Imperio descivissent. Non ergò placebat ista defectio, etiam hæresis causâ. Sancti quique Martyres sub Leone & Constantino tanta passi, ipsos nihilominus pro Imperatoribus salutabant. Id passim acta Martyrum à Baronio relata testantur. Iidem Martyres, & sanctus Germanus, Paulus, Tarasius, Constantinopolitani Antistites, aliique Episcopi contemnunt quidem Leonem Isaurum de fide decernentem, quòd id alienum esset ab Imperatoriâ dignitate & potestate: nullam illi movent litem de iis quæ in civilibus pro Imperio statuisset. Sancta ergò Orientalis Ecclesia anathematizatos quosque Principes, pro veris Principibus coluit.

Bar. tom.
ix. an. 727.
p. 86.

Ibid. an.
765. pag.
268. & alibi
pass.

At profectò Romanus Pontifex haud minùs Orientali quàm Occidentali Ecclesiæ præsidebat; ac si depositi Imperatores essent, haud minùs in Oriente quàm in Occidente eis abrogaretur Imperium; turpissimumque fuisset

Romanis Pontificibus, sibi & Occidenti, deposito Imperatore consulere, contemnere Orientem longè graviora passum, cùm ab Imperatoribus apud se agentibus premeretur.

Sic tota Ecclesia Catholica, quâcumque patebat, Leonem Isaurum, dirum persecutorem, & Constantinum Copronymum triginta & ampliùs annis favientem, Leonemque IV. haud minùs crudelem, pro Imperatoribus habuere: ac totis sexaginta annis, quibus impia domus vastabat Ecclesiam, de movendo Imperio per decreta legitima, nemo in Oriente, nemo in Occidente, non plebs, non Episcopi, non Religiosi, tot licèt vexati supplicis, non ipsi Romani Pontifices cogitabant.

Attamen omnia intervenerant propter quæ deponi oportere Imperatores adversarii docent: hæresis, pertinacia, immanis persecutio: ad hæc, quod maximi ponderis esse volunt, violatum Jusjurandum, quandoquidem Imperatores Ecclesiæ, Deo teste, sponderant, se in religionem nihil novitatis inducturos.

Scribit enim Theophanes, sanctum Germanum Constantinopolitanum, Leoni Isauro *reduxisse ad memoriam ejus sponsones ante susceptum Imperium sibi factas, Deo in fidei iussorem dato, quòd in nullo Ecclesiam commoturus esset à suis Apostolicis & Divinitus traditis ritibus.*

Hæc autem cùm ità se haberent, non modò persecutorem pro Imperatore colebant; verùm etiam, qui per eam occasionem seditiones cogitent, atque ab Imperio deficerent, gravi, quoad poterant, autoritate comprimabant: adeò ab hominum mentibus hæc aberant, in quibus nunc spem Ecclesiæ & Pontificis robur collocatum volunt.

Theoph.
Chron. p.
341. Analt.
hist. Eccl. p.
135. hist.
Misc. lib.
xxj. tom.
xij. Bibl.
Pat. p. 307.

CAPUT XXI.

Noni sæculi exempla: LUDOVICI PII Imperatoris depositio: hæc & inde secuta, impia, irrita, nulla, malè intellecta, nihil ad rem, nobisque potiùs favent quàm adversariis: an expectata, ad restituendum LUDOVICUM, GREGORII IV. autoritas.

NONO sæculo memoranda nobis est depositio Ludovii Pii Imperatoris & Francorum Regis, per Lotharii filii impiam ac nefariam factionem, protractis in consensionem sceleris, non modò Proceribus ac Militibus, verùm etiam Episcopis, Ebbone Rhemenfi seditionis incentore. Quamquam enim hæc paulò post communi consensione rescissa sint, ac teste Baronio, *rem per vim ac metum actam, coloratamque falso religionis pigmento, nemo non dixerit, atque improbavit; non defunt tamen, qui hæc quoque infanda ac toti Ecclesiæ detestata, nobis objiciant.* Nempè, inquirunt, extant & apud Baronium, & in Conciliorum libris Compendii acta, quibus titulus: *Exautoratio Ludovici Pii Episcoporum nomine publicata.* Ex his autem patet Ludovicum Pium anno 833. impositâ publicâ pœnitentiâ, deposuisse cingulum militare, judicatumque ab Episcopis, secundum Canones

Bar. tom.
ix. an. 833.
pag. 805.

Bar. ibid.
p. 802. &
tom. vij.
Conc. pag.
1686.

id confequi, ut post tantam talemque pœnitentiam, nemo ultra ad militiam ſecularem redeat; quod idem profectò erat, ac Regno excluſiſſe: idque adeò fas eſſe Episcopis iudicabant, ut etiam Ludovicus ab eâ ſententiâ eorum auctoritate abſolvi ſe vellet. Scribit enim cœvus autor vitæ Ludovici: *Imperator Episcopali miniſterio voluit reconciliari & per manus Episcoporum armis accingi conſenſit*. Quin etiam Baronius Gregorii IV. Papæ auctoritate refutatum eum fuiſſe, ex Paulo Æmilio rerum Francicarum ſcriptore, & Mariano Scoto antiquiore Annaliſtâ probare nititur.

Aut. vir.
Ludov. Pii
Duch. tom.
ij.

Bar. ibid.
an. 834. P.
807.

Nos autem, etſi ea, quæ à Rege imbecilli & per proditionem depoſito, atque à ſeditioſis Episcopis, inaudito exemplo, ſunt geſtæ, ut nulla & irrita contemni potuerunt, tamen veritatis amore ducti, rem ipſam expendimus; proferimus acta; cauſamque noſtram adjuvari iis, paucis demonſtramus:

Et primum quidem: quoniam vidimus hujus temporis Episcopos eò maximè nixos fuiſſe, quòd impoſitâ publicâ pœnitentiâ, atque abjecto cingulo militari, non liceat *utrâ ad militiam ſecularem redire*, id qualecumque ſit, nihil ad Reges pertinere facilè demonſtramus, eorum quoque auctoritate qui talia geſſerunt.

Duch. rom.
ij. vid. Bar.
an. 822. P.
706.

Certè conſtat paulò anteà, anno ſcilicèt 822. eundem Ludovicum Pium ab iisdem Episcopis Gallicanis, in Attiniacenſi Conventu pœnitentiam publicam ſuſcepit. Quo quidem in Conventu, autor vitæ Ludovici, à Baronio relatus, etiam ſuprà memoratus, hæc geſta narrat: *Anno 822. Ludovici IX. Dominus Imperator, primò quidem fratribus reconciliari ſtudit, quos invitoſ attonderi fecerat, deindè omnibus quibus aliquid læſuræ intuliſſe videbatur. Poſt hæc autem palàm ſe erraſſe conſeſſus, & imitatus Theodoſii Imperatoris exemplum, pœnitentiam ſpontaneam ſuſcepit, tam de his, quàm de iis quæ in Bernardum nepotem (bb) (Caroli Magni) fecerat. Hunc autem excæcatum neci tradiderat.*

Incert. aut.
Ann. Duch.
tom. ij. &
tom. ij.
Conc. Gall.
P. 448.

An ergò in eo Conventu, ubi omnia pacatè atque ordine gerebantur; de tollendo per militiæ omittendæ ſpeciem Imperio quidquam Episcopos cogitârunt, audiamus quid hujus temporis autor ſcripſerit? *DCCCXXII. Ludovicus Imperator ſacerdotum uſus conſilio, de omnibus, quæ publicè perperam geſſit, publicam pœnitentiam egit, & poſt hæc cuncta, quæ in Regno ſuo corrigenda invenire potuit, corrigere atque emendare curavit.* Non ergò Regno amovendus per pœnitentiam publicam, ſed ad Regnum bene adminiſtrandum animandus eſſe putabatur.

Agob. lib.
de diſpenſa-
tione rei Ec-
cleſ. n. 2.
tom. xiv.
Bibl. Pat. p.
295.

Idem ſcribit Agobardus Lugdunenſis: *Sacer & Religioſus Dominus noſter Imperator, evocato Conventu in Attiniaco agebat ſtrenuè, providens de omnibus utilitatibus commiſſorum ſibi populorum.*

Tom. ij.
Conc. Gall.
pag. 564.

Hic ille eſt Agobardus, qui anno poſteà 833. vix undecim elapſis annis, in Compendienſi Conventu, libello edito, gloriatur ſe acceſſiſſe ad eorum Episcoporum partes, qui pœnitentiâ publicâ impoſitâ, ſpem omnem reditus ad militare cingulum Ludovico ademere: quæ Attiniaci iisdem

(bb) Bernardum nepotem Caroli Magni] Pipini filium, Regem Italæ, rebellionis cauſâ morte damnatum in Conventu Aquigranenſi, Ludovicus Pius juſſerat luminibus tantùm orbari; quo ſupplicio Bernardus poſt triduum obiit. Vid. Theg.

Episcopis, cum de iisdem penè criminibus ageretur, ne quidem in mentem inciderant.

Quam autem impiè & præter fas omnia Compendii gererentur, vel ex eo liquet, quòd non piguit Episcopos adscribere inter scelera, pro quibus Ludovicus pœnitentiæ addictus est, etiam illa maximè, quæ Attiniaci jam expiata erant; cum à Deo præscriptum sit, & sacris Canonibus toties inculcatum, *non bis vindicabis in idipsum*: quod etiam ejus ævi scriptores seditiosis Episcopis meritò exprobrabant.

Hæc primo loco notamus: secundo loco dicimus, quæ Compendii acta sunt, acta esse in Ludovicum jam privatum, jam depositum, atque omninò ad quæstionem nostram non pertinere.

Id verò testantur ipsa acta Compendii, ipsaque horum actorum inscriptio, quam apud Baronium, & in Conciliorum quoque voluminibus legimus: quâ inscriptione constat hæc omninò gesta esse contra Ludovicum, *postquam Regno privatus est*.

Acta ipsa sic habent: *Nos Episcopi sub Imperio Domini & gloriosissimi Lotharii Imperatoris constituti, anno Incarnationis Domini JESU-CHRISTI DCCCXXXIII. ejusdem Principis I.* Ergò Lotharium pro Imperatore habebant, non jam Ludovicum: cui, aiunt, etiam acta hæc, post *substractam potestatem, & potestate privato*, id unum superesse, *ne animam perderet*. Eumque idèò appellant, non jam Imperatorem, sed *venerabilem virum*. Agobardus quoque in libello suo apertè declarat acta hæc esse, *presidente serenissimo & gloriosissimo Lothario Imperatore, adversus ignaviam Domini Ludovici venerandi quondam Imperatoris*. In hoc ergò Conventu Lotharium pro Imperatore, Ludovicum pro privato habebant.

Itaque Ludovicus non coronam, non purpuram, non alia quævis ornamenta Regalia deposuisse fertur: sed ut Miles duntaxat cingulum & gladium, referente Thegano, actis attestantibus, omnibus fatentibus.

Quandò autem, & quomodò depositus fuerit, Annales produunt: nulla scilicèt vel in speciem formâ legitimâ, quæ in tanto facinore nulla esse potuisset; sed per vim & scelus apertum; factione filiorum ejus, Lotharii præfertim, qui Regiam sibi potestatem vindicârat, defectione Milicum, Ducum proditione, consensione Procerum, quibus Episcopi, primum scilicèt inter Proceres, assentiebantur, Ebbonè Rhemensi sceleris hortatore: qui quidem Episcopi, postquam hæc cum cæteris egissent Proceribus, nempè id sibi ut sacerdotibus reservabant, ut imponerent privato eam pœnitentiam; quâ reditum ad militiam intercludere niterentur.

Cæterum inter omnes constat, neque à Lothario & Proceribus jure potuisse deponi Ludovicum, neque ullo item jure prohiberi potuisse ab Episcopis, quominùs ad Regnum revocaretur, revocatusque consueto regendæ militiæ munere fungeretur; atque omnino hæc omnia nulla, irrita, absurda, impiis conatibus esse gesta, magno bonorum omnium luctu. Quare summo omnium applausu Theganus Chorepiscopus, vir optimus atque sanctissimus, ejus ævi scriptor, in Ebbonem sic invectus est: *Crudelis, cur non intellexisti præcepta Domini? NON EST SERVUS SUPER DOMINUM SUUM; quamobrem contempsisti præcepta Apostolica: OMNIBUS POTESTATIBUS*

Bar. tom. ix. an. 833. pagin. 802. Conc. Gall. tom. ij. p. 560. Conc. Labb. tom. vij. p. 1686.

Theg. de gest. Lud. Duch. tom. ij. pag. 28. act. Comp. tom. ij. Conc. Gall. pag. 560.

Ibid. ap. Duch. n. 44. pag. 182.

SUPERIORIBUS SUBDITI ESTOTE : NON EST POTESTAS NISI A DEO , & iterum aliàs dicit : DEUM TIMETE ; REGEM HONORIFICATE. *Tu verò nec Deum timuisti ; nec Regem honorasti.* Satis ergò intelligebant , quàm inviolata esset , & ab omni aliâ potestate immunis , Divino etiam jure , potestas Regia. Quare nec fraus illa scelusve diù valuit , sed statim ad officium Franci rediére. Ebbo depositus ; acti in exilium. reliqui : Lotharius omnium fuit execrationi : campus ille , in quo Ludovicus desertus fuerat , *Campus mendacii* dictus , ad tantæ proditionis infamiam sempiternam : totaque ea res inter exempla pessima , Divinæque ultione reprobata , ab ævo sequente ac secutis Conciliis relata est. Quòd ergò Ludovicus , ut autor vitæ prodit , *per Episcoporum manus armis accingi consensit* ; factum id , ut & ipsi dissolverent quod malè fecerant , datumque est id timori imbecillis Principis ; non quòd vim haberent ullam , quæ per metum , errorem , ac proditionem acta , ne in privatum quidem valuissent : resque tantâ omnium , non modò consensione , verùm etiam exultatione confecta est , nihil ut fit vanius , quàm recurrere Romam , ac Ludovici restitutionem Gregorii IV. autoritati cum Baronio tribuere. Certè ejus ævi autores in eâ restitutione , ne Gregorium quidem nominant. Marianus Scotus à Baronio laudatus , primùm post trecentos scripsit annos : tum ne id quidem dixit quod Baronius memorat : imò verò hæc habet anno 835. *Pipinus & Ludovicus patrem suum restituerunt in Regnum* , nullâ Gregorii mentione factâ. Paulum Æmilium nostri ævi scriptorem à Baronio allegatum nihil moramur ; totaque hæc historia certo argumento est , quantum Episcopi etiam perduelles ab eo abessent , ut per Episcopale ministerium deponi posse Principem cogitent.

Thes. ibid.
Ep. Synod.
ap. Carif. c.
iiij. tom. viij.
Conc. pag.
656.

CAPUT XXII.

LOTHARII Junioris excommunicatio , propter VALDRADAM ;
nullâ unquam depositionis mentione.

EODEM procedente sæculo , Lotharius Junior , Imperatoris Lotharii suprà memorati filius ac Ludovici Pii nepos , idem Austrasiæ Rex , repudiatâ Teutbergâ legitimâ conjuge , ac Valdradâ pellice superductâ , Romanos Pontifices meritò concitavit. Et quidem Nicolaus I. doctissimus juxta ac fortissimus Pontifex , insanis amoribus irretito excommunicationem intentat ; de Regni privatione ne cogitat quidem. *Cavendum est* , inquit , *ne cum eâ* (Valdradâ scilicèt jam excommunicatâ) *pari mucrone percellaris sententia* , *ac pro unius mulieris passione & brevissimi temporis desiderio vinculus & obligatus* , *ad sulphureos fœtores & ad perenne trabaris exitium.* Ac paulò post : *Ceterum precave ne quando nos secundum Domini præceptum duos aut tres testes adhibeamus ; imò verò ne hoc Ecclesie sanctæ dicamus , & quod non optamus , fias cunctis sicut Ethnicus & Publicanus.* Neque quidquam inculcat aliud , cùm eâ de re longè plurimas ad Proceres , ad Episcopos ;

Ep. Ij. Nicol. ad Loth.
tom. viij.
Conc. pag.
437.

epos; ad Reges Lotharii patruos, ad ipsum Lotharium, easque fortissimas atque amplissimas literas dederit.

Ergo extrema omnia, quæ Ecclesiasticâ potestate fieri possent, interminatus, nihil de depositione somniabat; quod quidem si Ecclesiasticæ potestati concessum his temporibus cogitassent, non defuissent Nicolao rei exequendæ vires, cum Lotharii patruos ac præsertim Carolum Calvum ejus Regno inhiare intelligeret.

Quod autem scribit ad Ludovicum & Carolum Reges, Lotharii patruos, *dilatam à se vindictam in eum, ne sanguis effunderetur, & ne bella excitarentur*; non hæc eò pertinent, quasi ipse Pontifex Lothario Regnum adimere, aut alteri tradere moliretur, sed quòd Principes adversus Deum & Ecclesiam contumaces, contemptu & odio populorum, civilibus bellis agitari soleant.

Cæterum non modò adhibitas in Lotharium excommunicationis minas; verum etiam datam excommunicationem ipsam, hæc Nicolai ad Episcopos in Regno Lotharii constitutos scribentis verba testantur; *Nostra communio cum mæchâ sibi sociatâ & suis fautoribus ipse dudum factus est exfors*. Quòd etiam factum, ut excommunicatione percussus Carolus *ad osculum atque colloquium* admittere recusaret, ut legimus in Capitularibus; neque eò seciùs pro Rege habet, neque uspiam increpiti Proceres, ac populi, qui in ejus obsequio permanebant: aut excommunicatum licèt, Nicolaus I. & Adrianus II. Regni extorrem fuisse, aut futurum esse pronuntiant.

Ejusd. ep.
xxvij. ibid.
pag. 404.

Ibid. in
app. ep. x.
pag. 494.

Capit. edit.
Baluz. tom.
ij. tit. xxxv.
pag. 163.

C A P U T X X I I I .

ADRIANUS II. *Carolus Calvus à Lotharii mortui Regno deterret excommunicatione; quàm grave Francis visum fuerit terrenis rebus immiscuisse se Pontificem, nihil de depositione cogitantem: Hincmari locus.*

POSTEAQUAM Lotharius per apertam Dei vindictam extinctus est, Hadrianus II. Carolus Calvus ejus patruum, ab ejus Regno invadendo gravibus deterret minis: captum jam & occupatum Regnum, Ludovico Imperatori Lotharii fratri reddendum, eadem interminatione præcipit; neque tamen aliud quidquam præter excommunicationem, & beati Petri Romanam Ecclesiam protegentis iram intentat; *Si quis contra fecerit, excommunicationis nexibus, vinculis anathematis obligatum, in gehennâ cum Diabolo deportandum* declarat. De Regni privatione, quòd nihil ad suam potestatem pertineret, gravissimus licèt & minacissimus Pontifex, ne verbum quidem facit.

Attamen illa etiam excommunicatio, quòd temporalis Regni gratiâ lata erat, Francis gravis visa est. Scribit enim Hincmarus ad ipsum Pontificem, respondisse ipsos: non defuisse Regi justas causas, cur Regnum Lotharii occuparet, ab ejus Regni Proceribus invitatus; ac Ludovico quidem tacitè exprobrabant, quòd ad Regnum obtinendum Papæ excommunicationes ad-

Adrian. II.
ep. xix. xx.
&c. tom.
vii. Conc.
pag. 918. &
seq.

Ibid.

Hinc. ep.
xlj. ad Adr.
II. tom. ij.
p. 694. 695.

hiberet. Dicebant autem Episcopis, qui Pontificia mandata attulissent: *Pertite Dominum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum ordinem, quod suum est, & non Rempublicam; quod Regum est, disposuerunt, non precipiat nobis habere Regem, qui nos in longinquis partibus adjuvare non possit, contra subitaneos & frequentes Paganorum impetus; & nos Francos non jubeat servire, quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus, qui scriptum esse in sacris libris audimus, ut pro libertate & hereditate nostrâ usque ad mortem certare debeamus.* Addebant: *Non convenit uni Episcopo dicere, ut Christianum, qui non est incorrigibilis, non propter propria crimina, sed pro terreno Regno alicui tollendo, vel acquirendo, nomine Christianitatis debeat privare, & cum Diabolo collocare.* Denique: *Si Dominus Apostolicus vult pacem querere, sic pacem querat, ut rixum non moveat; quia nos non concedemus ut aliter ad Regnum Dei pervenire non possimus, si illum, quem ipse commendat, Regem non habuerimus.*

Hincmarus hæc, Francorum Procerum nomine sic explicat, ut à se collegisque probata satis apertè significet. Quæ responderit jubenti Pontifici, ut à Regis excommunicati alloquio, præsentia, salutatione abstineret, quàmque hæc omnia evanuerint, supra exposuimus. Hæc docent, si quis tum Regna decretis Bullisque Pontificiis dari aut adimi contendisset, quàm Galli exhorruissent, qui aded exarserunt, cùm ne quidem talia Romani Pontifices cogitarent.

Sup. lib. j.
sect. ij. cap.
xxvij.

CAPUT XXIV.

Eodem nono sæculo STEPHANI V. epistola ad BASILIUM Imperatorem de finibus utriusque Potestatis.

EODEM sæculo IX. Photianum illud schisma est conflatum; quo initio; adversùs Romanam Ecclesiam Græca Ecclesia rebellavit. Atque idem ipse Photius à Romanis Pontificibus sæpè prostratus, adnitente VIII. generali Synodo, Joannis VIII. fœdâ indulgentiâ, (cc) & Basilii Macedonis Græci Imperatoris autoritate, valentior resurgebat. Resurgentem Marinus, Hadrianus III. Stephanus V. resumptis viribus conterebant. Hic Basilium Ecclesiastica invadentem his verbis coercebat: *Licet ipsius Christi Imperatoris similitudinem geras in terris, rerum tamen mundanarum & civilium tantum curam gerere debes, quod etiam precamur ut ad multos annos prestare valeas. Quo igitur pacto à Deo largitus es nobis terrenis rebus præesse; ita etiam nos per Principem Petrum spiritualibus rebus Deus præfecit. Accipe, quæso te, benignâ fronte qua sequuntur: datum est tibi curare ut Tyrannorum impietatem & feritatem gladio potentia concidas, ut justitiam ministros subditis tuis, ut*

Ep. j. Steph.
V. ad Bas.
tom. ix.
Conc. pag.
366.

(cc) Fœdâ indulgentiâ.] Joannes VIII. Basilio obsequentior, Phorium admiserat & in sedem Constantinopolitanam restituerat, non sine gravi indignatione Catholicorum, qui tot Pontificum & Concilii viij. decreta eo modo rescindi querebantur.

Leges condas, ut terrâ marique militares copias disponas: hæc est præcipua cura potentia & principatûs tui. Gregis cura verò nobis commissa est, tantò præstantior, quantum distant à cælo ea quæ in terris sunt. Sic docet eminere Regiâ potestate Pontificiam potestatem, quòd hæc majoribus rebus præsit, non profectò, quòd illam eâ temporalium ad spiritualia subordinatione quam fingunt, in ordinem cogere ac loco movere possit. Hæc scripta sunt ad annum Christi circiter 885. Eâ tum modestiâ agebatur.

CAPUT XXV.

Eodem sæculo FULCONIS Rhemensis locus à PERRONIO objectus.

PER eadem ferè tempora, Fulconis Rhemensis nobis obijcitur auctoritas, qui eodem sæculo exeunte, anno scilicèt 898. perturbatissimis Galliæ rebus, licentiùs scripserit ad Carolum Simplicem, Ludovici Regis filium, quem Regno pulsum, sex annorum puerum, ex hostium manu Fulco eriperat, domique diutissimè aluerat: mox puerum adhuc, ac suâ tantùm operâ patrio Regno restitutum, prisco cathedræ suæ jure Rhemis inunxerat: unus denique adversùs Eudonem, * Regem à Proceribus electum, totoque ferè Regno potentem, auctoritate, opibus, armis etiam sustentabat, quibus scilicèt tum Ecclesia Rhemensis prævaleret. Ad eum igitur Fulco hæc scripsit, cùm se improvidus, atque ad extrema redactus adolescens, adversùs prævalidos hostes, Normannis Idololatriis Regnum invadentibus sociaturus esse videretur: *Sciatis, inquit, quia si hoc feceritis, & talibus consiliis acquieveritis, nunquam me fidelem habebitis: sed & quoscumque potuero, à vestrà fidelitate revocabo; & cum omnibus Coepiscopis meis vos & omnes vestros excommunicans, æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis servo, hæc gemebundus scribo; quoniam cupio vos secundùm Deum & secundùm sæculum semper esse honoratos, & non Satana, sed Christi adjutorio, ad debitum vobis conscendere Regni fastigium.* Hæc Fulco patriâ veluti libertate, ad octodecim annorum scribit adolescentem, quo, trepidum vixque regnantem, atque ex ope pendentem suâ, gravibus minis ab impiâ societate deterreret. Atque interim quod ipse proprio nomine scripserat, diligenter fecernit ab iis, quæ Coepiscoporum nomine minitaretur: *Cum Episcopis, inquit, æterno anathemate condemnabo, Regemque, & qui simul in impiam societatem consensissent.* At suo nomine, ut Procerum primus, atque in Regno maximâ pollens auctoritate: *Nunquam me fidelem habebitis, & quoscumque potuero à vestrà fidelitate revocabo.* Hujusmodi verò minas per ea tempora passim à Proceribus adversus imbecillum Regem, infirmissimo Imperio ac Regno jam à Carolinâ stirpe ad aliam familiam inclinato, pridem inolitâ superbiâ jactatas, si quis ad certum jus legitimique exempli auctoritatem trahat, næ ille non jam Romano Pontifici atque omnibus Episcopis, sed omnibus omninò Proceribus permittat omnia adversùs Regiam Majestatem. Certè hîc nihil Synodicè, nihil legitimo ordine gestum; sed unius viri fac-

* Comit-tem Pariliensem, Franciæ Ducem, & qui jam tum Rex Fraciæ Occidentalis dicebatur.

Ep. Fulc. ad Carol. Simpl. ap. Flodoard. lib. iv. h. st. Rhem. cap. v.

tum; imò verò non factum, sed dictum, nullo effectu consecuto; nullo antea, nullo postea exemplo legimus. Hæc illa sunt, quibus jus novum omnibusque retrò sæculis inauditum sancire se posse arbitrantur.

C A P U T X X V I.

ATTO *Vercellensis*: BURCHARDUS *Vormatiensis*, *decimi sæculi*
autores proferuntur.

Att. Vercell. Ep. ad Vald. Spicil. Tom. viij. p. 99. Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxij. Spic. ibid. p. 104. Ib. d. pag. 109.

DECIMO sæculo Attonis Episcopi Vercellensis claret autoritas. Is igitur epistolâ ad Valdonem (*dd*) Episcopum multa de Regibus, eaque superiorum sæculorum traditioni consentanea tradit. Hæc imprimis de fidelitate perversis etiam Regibus præstandâ: Davidis ac Samuelis exemplo; Christique autoritate observandos eos: supremam eorum esse solique Deo subditam potestatem, evictum ex illo Davidis, *Tibi soli peccavi*; atque ex interpretatione Cassiodori, eâ quam suprâ retulimus: tum *quantâ cautelâ* bonis obsequendum, cum *nec malos* repellere liceat, atque ex Chrysofomo, esse *in potestate populi facere Regem quem vult, factum, de Regno repellere, non in ejus potestate*; utque *fidelitatem quam jurando Regi promiserint inviolabilem, teneant*. Nondum scilicet juramenta fidelitatis solvi à Pontifice cogitabant. Hæc de Attone paucis, ne ab aliis Patribus jam audita cum lectoris tædio repetamus. His liquet præscam traditionem proximis etiam Gregorii VII. temporibus viguisse.

* De eo videlibrum cui titulus est: *Histoire du Droit Canonique.*

Per eadem tempora floret beatus Burchardus Wormatiensis Episcopus; doctus, ac pius Canonum compiler. Ibi decretorum libro XV. multa de Regum supremâ atque à Deo constitutâ, solique Deo subiectâ potestate ex sancto Isidoro Hispalensi collecta legeris: neque hîc, neque alibi quidquam de deponendis Regibus, aut solvendo fidelitatis Sacramento legitur, ut in seculis postea Canonistis. Nondum hæc decreta, nondum hi tituli vel nomine noti erant: nondum enim Gregorius VII. prodierat.

Quare cum eodem sæculo exeunte, Robertus Rex Francorum, Hugonis Capeti filius, ea commisisset, propter quæ excommunicandus videretur, dicta quidem ea sententia est: de deponendo eo, aut de obedientiâ denegandâ nihil tentatum, nihil dictum, nihil cogitatum fuit. Sed tanta res paulò diligentius pensitanda.

(*dd*) *Valdonem.*] Berengarius II. Rex Italiæ, à se factum Comensem Episcopum, habuit in primis rebellantem. Vid. Luitprand. lib. v. cap. xiiij.



CAPUT XXVII.

Eodem sæculo decimo ROBERTUS Francorum Rex excommunicatus, nullà depositionis mentione.

ROBERTI Francorum Regis historiam Baronius ex coævis autoribus sic refert. Anno 998. Robertus incestum conjugium cum Berthâ sibi affinitate conjunctâ fecerat, cui conjugio cum Episcopi faverent, à Gregorio V. meritò reprehensi sunt. Id scribit sanctus Pontifex Leo IX. ad Henricum Roberti filium, Ivone Carnotensi referente. Eâ reprehensione commoti, omnes ferè Galliarum Episcopi virum & uxorem communi simul sententiâ excommunicavere. Petrus Damiani Cardinalis, vir doctissimus atque sanctissimus, hæc scripsit. Scriptum item in Historiæ Aquitanicæ fragmentis, ex Pithœi collectione editis (alii historiæ Francorum fragmenta vocant) quòd agnoscens (illicitum nempè Roberti conjugium) *Papa Gregorius totam Franciam anathemate percussit.* His subdit nota illa de Berthæ monstroso partu; (ee) quibus Robertus ad se reversus, ac deindè cum toto Regno anathemate est absolutus. Sub tam tremendo anathemate, per omnes Episcopos, atque ipsum postea Romanum Pontificem pronunciato, nemo scripsit, nemo intellexit detractum, aut detrahendum Roberto Imperium; neque in Republicâ quidquam immutatum fuit. Quòd Petrus Damiani refert, à Regis societate recessisse universos, & tantum duos servulos ad necessarij victus officium remansisse, vel inflatum est ab iis qui pio viro hanc historiâ enarrârunt, vel ita temperandum, ut neque intermissa sint à publicis Regni administris necessaria officia, sine quibus Regna, ne modico quidem tempore stare possunt. Cæterùm si publica officia vel tantillum cessâssent, tali interregno, ac necessariò securâ rerum confusione, omnes historiæ personarent.

Bar. tom.
x. an. 898.
p. 920.

Ivon. Carn.
Decr. part.
ix. cap. viij.
Pet. Dam.
mian. tom.
iij. opusc.
xxxiv. ad
Desid. Cass.
cap. vj. p.
260. vid.
Bar. loc. cit.

Pet. Dam.
loc. cit.

CAPUT XXVIII.

Undecimi Sæculi exempla & testimonia sub LEONE IX. & VICTORE II. paulò ante GREGORIUM VII. PETRI DAMIANI ejusdem GREGORII VII. familiarissimi locus à BARONIO reprehensus.

UNDECIMO sæculo ante Gregorium VII. nemo ab antiquâ traditione discesserat.

Anno 1052. Sanctus Leo IX. profectus est in Germaniam ut inter Henricum II. Imperatorem & Andream Hungariæ Regem, post atrocia bella

(ee) *De Berthæ monstroso partu,*] unum autorem appellat Baronius Petrum Damiani cujus hæc sunt verba, *Suscepit filium, Anserinum per omnia collum & caput habentem.* Vid. Dam. loco in textu citato.

Herman.
contr. ann.
1052. ap.
Bar. tom.
xj. p. 181.

pacem componeret. Quâ de re Hermannus (ff) Contractus ad annum cum sic habet: *Dominus Leo Papa ab Andrcâ accitus, cum pro pace componendâ intervenisset, Imperatorem ab obsidione avocavit, cumque sibi per omnia consentaneum inveniens, sed è contrâ Andream consilii suis minus parentem experiens, offensus, eique excommunicationem, ut potè delusâ sede Apostolicâ, minitans cum Imperatore discessit. Audis excommunicationem minitans, non sanè depositionem. Nondum hæ formulæ invaluerant, nondum ille, quem vidimus, Gregorii VII. ritus, quo minabatur Regibus, nisi obtemperarent, se ab eorum obedientiâ subditos populos repulfurum.*

Necdum eam formam noverat Victor II. anno 1055. cum petente Imperatore Henrico II. ab eo Pontifice Concilioque Turonensi (gg) decretum est: *Ferdinandum Castellæ & Leonis Regem, nisi desistat à cæpto, excommunicatione percelli, & universam Hispaniam ipsi subjectam interdicto subijcâ debere.*

Vid. tom.
ix. Conc. p.
1081. & ap.
Bar. Tom.
xj. an. 1055.
P. 224.

Per ea tempora Petrus Damiani, Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Episcopus Ostiensis, Hildebrandi tum Archidiaconi Cardinalis, mox Gregorii VII. familiaris, sanctitate, doctrinâ ac pœnitentiæ Christianæ mirâ laude floruit. Is ab Episcopis arma tractari studiosissimè prohibebat: *Cum præsertim, inquit, inter Regnum & Sacerdotium propria cujusque distinguantur officia; ut Rex armis utatur sæculi, & Sacerdos accingatur gladio spirituali; QUI EST VERBUM DEI. De sæculi enim Principe Paulus dicit, NON SINE CAUSA GLADIUM PORTAT; DEI ENIM MINISTER EST, VINDEX IN IRAM EI QUI MALE AGIT. Ozias Rex qui Sacerdotale usurpat officium leprâ perfunditur: & si Sacerdos arma corripit, quod utique laicorum est, quid meretur?* Prorsus ex præcâ disciplinâ. Quæ si quis intellexerit, haud magis arma, quàm cætera temporalia ac civilia, ab Ecclesiasticâ potestate, ut quidem Ecclesiastica est, penitus amovebit.

Pet. Dam.
Tom. j. lib.
iv. epist.
ix. ad Firm.
Episc. p. 53.
& ap. Bar.
tom. xj. an.
1053. pag.
189.

Cum autem objicerent Leonem (IX.) *bellicis usibus se frequenter implicuisse Pontificem*, nihil hæc moratus exempla, respondet: *Numquid hoc legitur vel egisse, vel literis docuisse Gregorius (ille Magnus scilicet) qui tot rapinas ac violentias à Longobardorum feritate est perpeffus? Num Ambrosius bellum Ariani se suamque Ecclesiam crudeliter infestantibus intulit? Numquid in arma sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum? Qui si deponi Reges, substitui alios, atque ad ea decreta statuenda, bella civilia concitari vidisset, eodem profectò jure inclamaturus esset: Num Longobardos Reges Gregorius, aut Arianos Ambrosius deposuisse legitur, aut adversus eos sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum, aut fidelitatis sacramenta solvisse, aut ad arma fumenda subditos populos incitasse?*

Bar. ibid.
p. 190.

Sensit Baronius quò ista pertinerent, atque allatis Petri Damiani verbis, hæc adscribere non veretur: *Huc usque Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitus adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesiâ*

(ff) Hermannus] Monachus Augiæ majoris vulgò Reichenaw in Sueviâ, dictus Contractus à membrorum suorum contractione, scripsit chronicon non aspernandum, quod extat in Bibl. Pat. tom. xvij. p. 349. sed mutilum. Nam finit an. 1051. Itaque, aut credendum est Baronio, res actas an. 1052. exscribenti ex Hermanni chronico, aut hujus Chronici editio Basileensis Christ. Hurst. consulenda.

(gg) Concilio Turonensi] præerat Hildebrandus Cardinalis, ut Legatus à latere.

Romanâ, Cathedrâ Petri, è duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt. En quales hæreses comminisci, & sanctissimis viris ac de sede Apostolicâ bene meritissimis exprobrare non dubitant.

CAPUT XXIX.

Ejusdem PETRI DAMIANI sub ALEXANDRO I I. proximo GREGORII VII. antecessore, insignis locus, quo docet utrasque potestates, & discretas esse, & supremas & socias.

SUMMA ejus, quam tradidimus doctrinæ fuit, utrasque potestates & esse discretas, & in suo ordine supremas, & interim socias. Eâ de re extat ejusdem Petri Damiani locus egregius, quem eò diligentius notari peto, quòd, ejus doctrinâ, quædam difficultates postea suborturæ facillè dissolvantur.

Petrus igitur Damiani anno 1062. sub Alexandro I I. proximo Gregorii VII. antecessore, adversus Cadaloum Parmensem (*hb*) Antipapam scripsit dialogum, qui inscribitur, *Disceptatio synodalis*: quo in dialogo hanc tractat quæstionem: an Alexander. I I. sine autoritate Imperatoris ritè electus fuerit, adversus consuetudinem, & concessa Imperatoribus privilegia. Petrus Damiani ea quidem privilegia agnoscebat: sed Regis puerilitatem ac necessitatem causabatür. Quâ quidem in *Disceptatione*, multa de Regum, multa de Pontificum autoritate occurrebant; istud imprimis, quo sanctus Cardinalis sermonem conclusit: *Amodo igitur, dilectissimi, illinc Regalis aule Consiliarii, hinc sedis Apostolica comministri, utraque pars in hoc uno studio conspiremus laborantes, ut summum Sacerdotium, & Romanum simul confæderetur Imperium; quatenus humanum genus, quod per hos duos apices in utraqûe substantiâ regitur, nullis, quod absit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum est, rescindatur: sicque mundi vertices in perpetua charitatis unione occurrant, ut inferiora membra per earum discordiam non resiliant, & quatenus ab uno Mediatore Dei & hominum, hac duò, Regnum scilicet & Sacerdotium; Divino sunt constata mysterio; ita sublimes ista due persona tantâ sibi met unitate jungantur, ut quodam mutua charitatis glutino, & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege, salvo scilicet suo privilegio Papa, quod nemo præter eum usurpare permittitur. Cæterum & ipse delinquentes; cum causa dictaverit, forensi lege coërceat, & Rex cum suis Episcopis super animarum statu prolatâ sacrorum Canonum autoritate, de-*

Tom. ix.
Conc. pag.
1172. & int.
oper. Pet.
Dam. tom.
iij. opusc.
iv. p. 30.

(*hb*) Cadaloum Parmensem.] Hic à factiosis Henrici IV. Episcopis creatus Pontifex & Honoratus II. dictus, sæpè frustra tentavit Romam occupare. Synodus Mantuana, utriusque Pontificis causâ ritè discussâ, solum Alexandrum Papam esse iussit; sed Cadalous, qui non diù post exactam Synodum pessimâ morte interiit, se, quandiu vixit, quantum à suis derelictus, gessit pro Pontifice. Vid. Bar. tom. xj. an. 1061. & seq. p. 278. & seq. Petrus Damiani suam *disceptationem synodalem* scripsit, quandò Concilium Osborientè in Saxoniâ coegit Anno Colonienfis Archiepiscopus, qui in eâ occasione, ut in aliis bene multis, de Republâ Christianâ optimè meruit. Credibile est in eo Concilio fuisse lectam hanc *disceptationem*, quam vide apud Labbæum tom. ix. Conc.

cernat; ille tanquam parens paterno semper jure præmineat; iste velut unicus ac singularis filius, in amoris illius amplexibus requiescat. Postea quàm hæc scripsit vir sanctissimus paulò antè Gregorii VII. Pontificatum, moritur.

Hæc ambæ potestates inter se ut duo apices comparantur: his sua in utrâque substantiâ, terrena scilicèt & cœlesti, assignantur officia: eæ, ut Principes, suoque in ordine suprêmæ, sociali tantùm fœdere junguntur, non altera alteri in suis quidem rebus subditur; & quo jure Regi permittitur, ut *super animarum salute*, sed *ex Canonum autoritate decernat*, eodem jure permittitur Pontifici, ut *delinquentes* etiam pœnis temporalibus, sed *forensi lege*, non innatâ sibi potestate *cœrceat*: quæ multùm aliena sunt ab eâ subordinatione, eâque in temporalibus, licèt indirectâ, sed tamen suprêmâ & absolutâ, ipsique Pontifici innatâ & congenitâ potestate, quam jactant.

Quòd autem Papæ suum salvum esse vult *privilegium*, quod *nemo præter eum usurpare permittitur*; hoc eò certè pertinet, ne quod proclive erat, ac per ea tempora usitatissimum, Imperator etiam vetita & inconcessa tentaret, atque ut, quemadmodùm subdit, Papa, *tamquam Parens paterno semper jure præmineat*: non in eo profectò, ut alienum etiam invadat officium, & *utramque substantiam*, terrenam ac cœlestem, in ambos Divino numine dispersitam, quocumque nomine sibi vindicet.

C A P U T X X X.

Gesta sub ALEXANDRO II. & GREGORIO VII. usque ad inceptum annum 1076. dictorum in hoc libro circa primam questionem summa & conclusio.

HÆC ergò societas ambarum potestatum, innato cuilibet ac supremo jure sua tutantium, sub Alexandro II. Gregorii VII. antecessore vigeat. Et ille quidem anno 1073. Henricum Teutonum atque Italiæ Regem, in ordine Regum III. Imperatorum IV. Romam vocavit, ad *satisfaciendum pro simoniaca heresi*, aliisque *nonnullis emendatione dignis*. Sic ipse Baronius, ex Conrado Abbate Urspergenfi docet. Memorat idem Baronius, ex Lamberto (ii) Schafnaburgensi, horum temporum Historico elegantissimo pariter & diligentissimo, ausum esse Imperatorem prohibere Thuringos, ne ab Episcoporum Synodo ad sedem Apostolicam appellarent. Nihil hæctenus aliud nec in historiis, nec in citatione apparet, præter causas Ecclesiasticas. Cujus autem

Bar. tom. xj. an. 1073. p. 414. ex Conr. Ursperg. vid. quog. Lambert. Schafn. eod. an.

(ii) Baronius ex Lamberto] rem sic narrat. Henricus Archiepiscopum Moguntinum modis omnibus instigavit, ut decimationes Thuringiæ exigeret, pollicens se ei in exigendo summâ opæ affuturum, eâ tamen pactione, ut sibi partem tribueret. Quod ut quâdam specie palliaret (nuncquam enim decimationes illæ collectæ fuerant) Synodum indixit in Erphesfurd, quæ Synodus Henrico obsequentissima fuit. At Thuringi, quos inter primi erant Fuldenfis & Hervellenfis Abbates, Sedem Apostolicam appellabant. Sed Rex affirmabat, se in eum, si quis id præsumpsisset, capitali sententiâ animadversurum. Quibus minis territi Abbates, Archiepiscopo paruerunt. Vid. etiam D. FLEURY lib. lxj. n. 57. & seq.

autem pœnæ interminatione vocatus sit Imperator, an excommunicationis, ut fieri solebat, an depositionis tacent Historici. Sed ipso silentio, nihil extraordinarium, aut novum intervenisse probant. Quin etiam Gregorius VII. Alexandro paulò post mortuo, negotium profecutus, citat ille quidem Henricum anno 1076. sui Pontificatûs IV. sed quâ pœnâ intentatâ Autores disertè memorant. Nempè denunciatum ei est Papæ nomine, ut se Romæ sisteret ad secundam feriam secundæ hebdomadæ in quadragesimâ; ac nisi dicto die iudicio se sisteret, *sciret se absque omni procrastinatione eodem die de corpore sanctæ Ecclesiæ, Apostolico anathemate rescindendum esse.* Hæc refert Baronius ex Lamberto Schafnaburgensi. Eadem habet Autor historiæ Saxonici belli: *Si sacris Canonibus nolisset Rex obediens existere, & excommunicatos à societate suâ repellere, se eum velut putre membrum anathematis gladio ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ minabatur abscondere.* Hactenus more Majorum, pro Ecclesiasticâ potestate, anathema, non depositionem comminatur. Quomodò huc decurrerit, ad alteram hujus tractationis partem attinet. Quamobrem hîc figamus pedem, ac reliqua in suum mittamus locum. Hîc quidem demonstrasse sufficiat ad Gregorium usque VII. imò ipso Pontifice, ad annum 1076. jam incœptum, totis ferè undecim sæculis, nullum exemplum occurrere, quo delinquentes Reges à Pontificibus depositione mulctati sint, aut ullâ depositionis interminatione à gravissimis quibusque sceleribus deterriti: cùm magnis viribus magnisque animis polleret Ecclesiæ, ac toties eadem causæ intervenerint, propter quas Gregorius VII. ac secuti Pontifices à se id maximè fieri posse confisi sunt.

Quid autem memoro Reges? Imò, cùm tot extiterint in privatâ fortunâ impij, scelerati, hæretici, nihil unquam juris in eos Ecclesiæ sibi sumpsit, utcumque Ecclesiæ essent nocentissimi, nisi ut sacris arceret, vel à Sacerdotali ordine moveret. Cæterùm in eorum bonis, fortunis, familiâ, civili ac temporali statu, nihil omninò tentavit, nihil à se immutari posse credidit. In exilium acti sunt passim hæretici, sed ab Imperatoribus: quod officium ubi Imperatores omisere, sua quidem peregit; at in temporalibus nihil aggressa Ecclesiæ est: mulctati auro hæretici, sed item ab Imperatoribus: non id Ecclesiæ decernebat, sed ab Imperatoribus decerni interdum supplicabat. Id Conciliorum acta, id Patrum monumenta testantur. Atqui Ecclesiasticæ rei plerumque conducit animadverti, non tantùm in Reges, sed etiam in privatos, ac si illi ratiocinio locum damus, ab Ecclesiasticâ potestate posse ea fieri in rebus etiam temporalibus, quæ salutis animarum, rei que Ecclesiasticæ necessaria videantur; haud minùs privati, quàm Reges suâ dignitate, honore, possessione, familiâ dejiciendi erant. Verum id Ecclesiæ nunquam sibi tribuit. An verò Imperatores magis quàm privatos in potestate habebat? Aut quæ familias intactas relinquebat, Imperia commoveret? Absit; ac succurrit illud Tertulliani: *Quod in neminem licet, id forte nec in ipsum (Imperatorem scilicèt) qui per Deum tantus est.*

Lamber.
Schafn. an.
1076. vid.
Bar. tom. xj.
pag. 476.

Tert apol.
cap. xxxvj.

CAPUT XXXI.

An valeat id quod PERRONIUS Cardinalis ad antiquitatis exempla responderit.

Har.œuv.
div. p. 630.

EX ante dictis verò facilè solvitur Perronii Cardinalis, tanto viro, nisi vehementissimè fallor, parum digna responsio. Is celebri illâ oratione in Conventu totius Regni habitâ, ait: Juliani & aliorum quorundam exemplis haud magis concludi, deponi non posse Reges, quàm non posse excommunicari: quippe qui ut depositi non sunt, ita nec nominatim excommunicati. Quâ responsione nihil est vanius. Quorsum enim, quæso, pertineret nominatim excommunicari Julianum, quasi non ipse se ab Ecclesiâ fatis insolenter atque impiè abrumperet? Aut verò non satis fureret in Christianos, nisi etiam ultrò exacerbarent inani illatâ contumeliâ? Non id profectò res poscebat, ut excommunicarent impium & contemptorem, qui nihil nisi talia derideret, plebi verò Christianæ fatis ipse per se execrationi esset. Dejicere Imperio, subtrahere ei plebis obsequium, ac robur exercitûs oportebat, si quidem fas fuisset. Quidni enim? cùm & vires & animi suppetent, neque Ecclesiæ res in gravius unquam discrimen adductæ fuissent. Hoc primùm: tum, si Ecclesia, primis illis sæculis, ab impiis excommunicandis, atque hæreticis, aut sceleratis Regibus interdum abstinuit, quandò satis eos existimavit notatos esse, aut alia id argumenta suaserunt; at sæpè in alios Principes vim suam exeruit. An non enim Anastasium & Leonem Isaurum, ejusque successores, Lotharium etiam juniorem Regem, & alios nominatim etiam excommunicatos vidimus? Quin Ecclesia, ipsâ comminatione, quid in Reges quoque posset, ostendit? Denique, si de Regibus censura Ecclesiastica tacuisset, exerebat se certè in privatos: cùm interim Ecclesia, quantâ poterat voce inclamaret: Reges in Ecclesiasticis haud minùs sibi subjici, quàm cæteros, *neque enim personarum acceptionem esse apud Deum.* Neque verò necesse est id probari, quod nemo negaverit. Jam verò exurgit invicta argumentatio: censuram suam Ecclesia, suam illam à Christo traditam in irrogandis spiritualibus pœnis potestatem, ab ipsâ Christianitatis origine, ubique terrarum, & semper, exeruit in Principes, in privatos, in Clericos, in laicos, effectu, judicii, interminatione gravi: at eam, quam ipsi tribuunt, potestatem delicta coercendi per temporales pœnas, scilicèt depositiones & privationes ipsius autoritate irrogatas, totis mille & quod excurrit annis, nusquam in Principes, nusquam in laicos, nusquam sententiâ dictâ, nusquam interminatione demonstravit: quàm ergo certum est, vim illam adhibendæ dilectis pœnæ spiritualis, per sese Ecclesiæ institutione Christi convenire; tam profectò certum est, vim adhibendæ pœnæ temporalis non ipsi à Christo esse datam, nihilque omninò est verius, quàm quod asserimus: potestatem illam non esse Ecclesiæ à Deo datam, quam tot labentibus sæculis nunquam exercuerit, nunquam agnoverit.

Rom. ij.
31.

CAPUT XXXII.

An ejusdem PERRONII Cardinalis distinctio valeat, Paganos inter Principes & Christianos, aut Ecclesiæ fidem juratos: Romanum Imperium pridem Christianum, alia Christiana Regna; nec dum tamen memorata potestas Reges deponendi.

QUOD autem idem Perronius eloquentissimus Cardinalis, miro ambitu apparatuque verborum venditabat, à Paganis Regibus maximo haberi discrimine eos Reges Regnaque, quæ jam Christo colla subdiderint, & Christum Regem agnoverint; id verò cum spontè corrui, nullo unquam in Scripturis ac Traditione Patrum hujus discriminis vestigio; tum ex ante dictis perspicuè confutatur. Ecce enim in undecimo versamur sæculo: 600. ferè anni sunt, ex quo sanctus Remigius id quod est hîc à Cardinali Perronio memoratum, Clodoveo dixit: *Mihi, depone colla, Sicamber: nec dum aliquid inaudivimus de Regibus, judicio Ecclesiastico, Regni privatione dammandis. Atque, ut jam anteriora sæcula omittamus, sexto Ecclesiæ sæculo, Anastasius; octavo, Leo Isaurus, ejusque successores fidem Ecclesiæ ejurati; & tamen hæretici ac persecutores, Romanum Imperium Romanque ipsam obtinebant: cum multis ante sæculis sanctus Augustinus Romanum Imperium Christianum appellasset. Notum illud: hæresi Pelagianâ universam Romanam Ecclesiam, Romanumque Imperium, quod Deo propitio Christianum est, fuisse commotum. Eoque antiquior Optatus Milevitanus scripserat: Ecclesiam esse in Imperio Romano, quod Libanum appellat Christus in Canticis Canticorum, cum dicit: VENI, SPONSA MEA, VENI DE LIBANO, id est, de Imperio Romano. Ratus, id quod erat, Romanum Imperium ipsi Evangelio, ipsique Ecclesiæ, Prophetis vocibus ac singulari providentiâ dedicatum. Quo factum, ut Roma caput gentium, in Ecclesiæ religionisque caput consecrata fuerit, Christianique Imperio prisci Curii, Fabii, Scipiones, ipsi etiam Cæsares nescii, majorique vi acti, militârint.*

Quin etiam sub Paganis Imperatoribus, persecutione fervente, eam cum Ecclesiâ Romani Imperii conjunctionem Patres intelligere visi, cum Melito (kk) Sardonius in Apologiâ ad Marcum Aurelium datâ, annotaret sub Augusto incœpisse prædicationem Evangelicam, eo scilicet tempore, quo Imperatores summâ cum potestate Romæ esse cœperunt, *congenitamque Imperio Romano Christianam Philosophiam*, ipsi Imperio ornamento ac præsidio fuisse; tamquam eam, quæ secuta est Romani Imperii cum Ecclesiâ Christi, societatem præfagirent.

His ergò completis, quæ Prophetica eloquia prædixerant, tamen Imperium Romanum, jam Christianum, jam Christo consecratum Constantii,

(kk) Melito.] Hujus apologiæ, quam *ἁπολογία* vocat Eusebius, fragmenta tantum supersunt, ab Halloixio Societ. Jes. collecta tom. ij. Script. Eccl. Orient. quibus fragmentis intelligimus, quanto Christianæ Reipublicæ damno reliqua perierint.

Du Perr.
loc. cit. p.
627.

Du Perr.
ibid. Greg.
Turon. hist.
lib. ij. n. j. t.

August. de
pecc. Orig.
cont. Pelag.
lib. ij. cap.
xvij. tom. x.
pag. 260.
Op. Milev.
de schism.
Donat. lib.
ij. pag. 66.
edit. Albas.
& cap. iij.
p. 52. edit.
D. Dup.
Ap. Euseb.
lib. iij. cap.
xxv.

Juliani, Valentes, Anastasii, & alii innumerabiles hæretici atque persecutores tenuerunt, nihil prohibente Ecclesiâ, cùm etiam, id quod illi gravissimum putant, ipsi Imperatores dato Sacramento, Christo Regi addicti essent.

Ibid.

Nempè Christiani intelligebant Imperium Romanum, hospitam in terris; atque peregrinam complexum Ecclesiam, haud minùs eadem regnandi jura servare; neque obesse religionem Imperio, quod non illa fecisset, sed omnibus numeris absolutum ingressa esset. Unde illa manârunt sancti Optati Milevitani, Donatistas increpantis, cùm adversantibus Christianis Imperatoribus immodestè obstreperent: *Non enim Respublica est in Ecclesiâ, sed Ecclesia est in Republica, hoc est, in Imperio Romano, & cætera, quæ jam retulimus; quo deinde concludit: Meritò Paulus docet orandum esse pro Regibus & potestatibus; etiamsi talis esset Imperator, qui Gentiliter viveret: quanto quòd Christianus, quanto quòd Deum timens, quanto quòd religiosus, quanto quòd misericors? Ut hæc quidem causa sit studiosioris obsequii in Imperatorem, quòd sit Christianus: cæterùm Imperium Gentili æquè ac Christiano constet. Atque hæc de Regibus hæreticis, aut propter scelera exosis, usque ad Gregorii VII. tempora dicta sint.*

C A P U T X X X I I I.

Altera Quæstio: an nullo quoque interveniente peccato, propter Ecclesiasticam utilitatem, Reges deponendi visi sint ab Ecclesiasticâ potestate? CHILDERICUS Regum Merovingianorum ultimus. Cap. alius. 15. q. 6. ex GREGORIO VII. Glossa in illud caput: Majorum de eo capite sententia.

ALTERA pars hujus, quam impugnamus, sententiæ, est: ab Ecclesiasticâ potestate deponi Principes etiam innocuos, si id res Ecclesiæ postulârint. Jam ergò tantæ rei, quæ proferant, exempla videamus.

Primum istud produnt in Childerico Rege, medio octavo sæculo, anno scilicèt Domini 752. quod imprimis notari volumus, ut statim animadvertant quàm hæc tot sæculis inaudita fuerint.

Greg. vij.
lib. iv. ep. ij.
ad Her m.
Tom. x.
Conc. pag.
149.
Id. lib. viij.
p. 270.

Legamus postea quomodò factum referat Gregorius VII. *Zacharias Papa Regem Francorum deposuit, & omnes Francigenas à vinculo juramenti, quod sibi fecerant, absolvit. Hæc libro IV. epistolâ II. libro verò VIII. epistolâ XXI. paulò fusiùs. Alius item Romanus Pontifex, (Zacharias videlicèt) Regem Francorum, non tam pro suis iniquitatibus, quàm pro eo quòd tante potestati non erat utilis, à Regno deposuit, & Pipinum Caroli Magni Imperatoris patrem, in ejus loco substituit, omnesque Francigenas à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, absolvit: ex quibus Gregorii verbis conflatum est caput alius sub Gelasii nomine, à Gratiano per summam temporum inficitiam editus.*

Caus. xv.
g. vj. cap. iij.

Hic notanda verba quædam: primùm illa: *Non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo quòd tantæ potestati non erat utilis.* Certissimum enim est Childericum nullius sceleris fuisse accusatum: quod autem Glossa hic memorat in verbum, *inutilis*, id ita interpretandum esse, quòd fuerit *dissolutus cum mulieribus & effeminatus*, absurdam interpretationem quis non videat? Sed tamen Glossatorem pudit, innocuum Principem, ac nullius unquam sceleris postulatum, tamen depositum fuisse: quare hæc falsa & inania de mulierum amoribus, nullo unquam autore, commentus est. Quod verò addit, si tantùm *inutilis* fuisset, dandum ei *coadjutorem*, satis profectò ostendit quàm parum probaret deponi Principem eo nomine, quòd esset *inutilis*. Ex quibus manifestum est Glossatores Romanos, quantumvis potestati Pontificiæ faveant, adèd puduisse eorum quæ Gregorius VII. dixerit, ut ea quæ poterant interpretatione mollirent.

Secundò nec repetam de verbo, *deposuit*, quod idem Glossator, ut nimium, ad hunc modum molliendum censuit: *Dicitur deposuisse qui deponentibus consensit.*

Tertiò, notandum illud: *Substituit Pipinum*, quod adèd est manifestè nimium, ut à nullo indirectæ potestatis vel studiosissimo defensore, Romano Pontifici tribui posse putem. Si enim non modò Reges ac domum regnatricem folio exturbare, verùm etiam nobilissimum Regnum, ejusque optimates, populumque universum eligendi libertate privare, sibique jus designandi Principis arrogare potest; non video jam quid in Regna non possit, aut cur non eum pro uno omnium gentium à Deo constituto Imperatore habeamus.

Quare, cùm audimus autoritate Zachariæ Pipinum Childerico fuisse substitutum, nisi intelligamus consilio id, non Imperio factum, omninò nimii, adèdque vani sumus.

Quartò, notandum verbum illud, *à juramento fidelitatis absolvit*: quod à nullo idoneo autore proditum gesta declarabunt.

Atque hæc quidem Gregorii VII. verba sunt: quomodò autem rem omnem intellexerint, qui post eum scripsere nostri antecessores, paucis exponere erit operæ pretium.

Summa est: *Deposuisse*, id est, deponendum consensisse, fualisse, consuluisse, idque volentibus: jam consilium à Papa, ut à *viro sapiente ac Patre spirituali*, exquisitum: at si pro Imperio aliquid decrevisset, numquam *permisuros fuisse Barones Regni Franciæ.*

Gerson vir maximus sub Carolo VI. libro, *de potestate Ecclesiasticâ, consideratione XII.* ad adulationem refert, quod de *depositione unius Regis Franciæ per Papam Zachariam dicitur, tamquam Papalis autoritas transferre possit gentes & Regna.*

Almainus verò sub Ludovico XII. hæc scripsit: *Quia tunc temporis non erat Universitas Parisiensis... & sic pauci erant docti in Franciâ, habuerunt recursum ad Papam*: adèd abhorrebant ab eo, ut putarent Francorum Regem à Papâ pro potestate fuisse depositum.

Neque est prætermittendum, id quod Philippi Pulchri tempore à Joanne Parisiensi, nobilissimo Prædicatorii ordinis Theologo, scriptum est: *Non*

Joan. Paris.
quæ est. de
potest. Reg.
& Pap.

Gers. de
pot. Eccl.
Conf. xij.
tom. ij. edit.
Dup. p. 247.

Alm. de
aut. Eccles.

Joan. Paris.
de potest.
Reg. & Pap.

cap. lxxiv.
ap. Goldast.

oportet ex ejusmodi factis singularibus, qua interdum ex devotione ad Ecclesiam, vel personam Ecclesiasticam, vel ex favore, vel ex causâ aliâ, & non ex debito jure fiunt, argumenta sumere: quo uno responso tota objectio statim concidit.

Sed quandoquidem hoc exemplo maximè abutuntur, ut rei veritas elucescat, gestorum seriem ab alto repetitam referimus. Cujus tractationis non is est scopus, ut quid jure, quid injuriâ factum sit, inquiremus; sed ut statuamus seu jure, sive injuriâ factum, nihil omninò ad hanc causam pertinere.

C A P U T X X X I V.

Rei sub ZACHARIA gestæ series: Regni Francici status: evictum hæc nihil ad nostram quæstionem pertinere.

POST Dagobertum I. anno Christi circiter 641. Sigeberto & Clodoveo II. ejus filiis, Francorum in Austrasiâ & Neustriâ Regibus, cæpit Majorum-domus autoritas invalescere. Exindè sub Clodovei II. liberis ac secutis Regibus nomen ac titulus Imperii, penes Reges, vis, penes Majores domus fuit. Hi exercitiis summo jure imperitabant: Regia autoritas, etiam apud milites, vilis ac nulla habebatur.

Primus hic gradus est, quo Regia infringi cæpit autoritas: constituto scilicèt totius consensione gentis ordinario Magistratu, eoque perpetuo, qui summæ rerum suo jure præesset, militiamque omnem in potestate haberet. Neque Reges id sibi saltem reservaverant, ut eum Magistratum designarent ipsi: consensione Procerum creabatur, ac semel constitutus, inconsulto Rege, omnia peragebat.

* Metensis
Episcopi.

Interim Ansegisus inclytâ stirpe prognatus, ac sancti Arnulphi * filius, Majoris-domûs nomine, rerum potitus in Austrasiâ, Martino & Pipino Heristello liberis (11) tantam auctoritatem reliquit, ut ejus Regni Principes summo jure fierent, ad annum circiter Christi 687.

Is secundus gradus, quo Majores-domus Austrasiani Regni, summo & absoluto jure, facti Principes hæreditarii, nullâ jam in Austrasiâ Regum potestate.

Huic Principatui ad se unum postea devoluto, Pipinus Heristellus, magnâ victoriâ de Neustriis reportatâ, adjunxit Majoris-domûs in Neustriâ potestatem, totamque Franciam suis subegit legibus, ac Francorum Princeps dictus est, anno Christi 691.

Is Austrasiæ Principatum, ac Majoris-domûs in Neustriâ dignitatem suis hæreditariam fecit; qui tertius gradus est. Eo autem jure Carolus Martellus

(11) Martino & Pipino Heristello liberis.] Levis error corrigendus est. Non enim erant uterque Ansegisi filii; nam Martinus patrem habuit Clodulphum Metensem Episcopum, Ansegisi fratrem & sancti Arnulphi filium. Vid. Mezerai, & annales Eccles. Fran. P. Ls COINTE tom. iv. an. 696. n. 7. p. 325.

ejus filius, Dux & Princeps Francorum fuit summâ potestate, nullo Rege in Aufrasiâ, in Neuftriâ diversis Regibus, sed nomine tenus: quippe quos Carolus Martellus regeret, crearet, amoveret, reficeret, prout collibitum erat. Gesta hæc sunt ab anno 714. ad annum 741. quo Carolus Martellus victoriis clarus obiit, totius Franciæ Principatu, non modo ad se translato consensione gentis, verùm etiam inter filios Carlomanum & Pipinum, summâ ac supremâ potestate diviso.

Carlomano ad annum Christi 747. Monachatum professo, Pipinus rerum potitus est: Childericus, ultimus Merovingianæ stirpis, Regis nomen obtinebat, nullâ potestate.

Nihil hætenùs de sede Apostolicâ audivimus dictum: tantæ mutationes unâ Procerum, totiusque gentis consensione factæ; summique Principatûs vis, in sancti Arnulphi domum transiit, repugnante nullo.

Hoc rerum statu, cùm Pipinus universi Francici nominis, summo cum Imperio ac totius gentis consensu, hæreditarium Principatum teneret; Regia familia Regnum abdicâsse, seu potius ipsa penitùs interiisse videbatur, abjectâ quidem Regni curâ, ipsâque potestate in alium Magistratum, eumque hæreditarium translâtâ. Eo enim statu non unus aut alter Rex, sed tota domus Regia; nec jam personarum vitio, sed ex ipsâ rerum constitutione erat *inutilis*: inutile quoque ac vanum ipsum nomen Regium, & quò inutile, eò etiam noxium, dissolvendæ scilicèt, atque dissipandæ Reipublicæ natum; neque stare poterat Regni corpus, quod in duas familias tanquam in duo capita scinderetur: cùm utraque familia, jure successionis parto, supremæ potestatis, altera vim ac rem, altera titulum propagaturâ esset. Cui ut incommodo mederentur, anno 749. collecti Optimates unâ cum Pipino consilium habuerunt, ut Regis nomen cum ipsâ potestate jungerent. Placuit consulere Zachariam (mm) Papam in hanc formam, auctore hujus ævi referente: *Si ita manere deberent Franci, cùm penè nullius essent potestatis (Reges) solo Regio nomine contenti. Quibus Legatis Romanus Pontifex respondit: illum debere vocari Regem qui Rempublicam regeret. Deponso igitur Childerico, & in Monasterium detruso, mox Franci Pipinum sibi Regem constituunt.*

Geneal.
Reg. Franc.
tom. j. Du-
ch. p. 796.

Hic profectò videmus, ut in magnâ & ambiguâ re, exquisitum consilium, quo nullum esset gravius, sedis nempe Apostolicæ. Proposita difficultas: *An ita manere deberent Franci, Regiâ potestate scilicèt à Regio nomine separatâ?* Responsum datum: *Debere vocari Regem, qui Rempublicam regeret.* Nempe de nomine quæsitum & responsum est, cùm de re constaret, ac vim ipsam Principatûs, totius consensu gentis penes Pipinum esse, nemo dubitaret.

Accepto responso, Pipinus Rex est constitutus, sed à Francis: *Franci, inquit, sibi Regem constituunt*; neque enim à Pontifice postulabant, ut id ipse faceret, sed interrogabant, rectene id ipsi facturi essent.

Eamdem consultationem huic ævo proximus & Caroli Magni familiaris

(mm) Placuit consulere Zachariam.] P. LE COINTE, inconsulto Zachariâ, rem actam fuisse probat. Vid. not. seq.

Egin. ann.
Franc. tom.
ij. Duch.

Eginardus, (nn) his verbis refert: *Missi sunt Burcardus & Folradus Romam ad Zachariam, ut consulerent Pontificem de causâ Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum Regis, sed nullam potestatem Regiam habuerunt.* Hæc consultatio. *Secutum est responsum: melius esse illum Regem, apud quem summa potestatis consisteret.* Jam ergo potestas ipsa penes Pipinum erat, non à Pontifice concessa, sed totius consensione gentis Pipino attributa. Cætera Eginardi postea memorabimus: nunc ad autores ejus ævi redeamus.

Fredegar.
Chron. Duch.
tom. j.
pag. 773.

Fredegarius (oo) seu ejus continuator hæc scripsit: *Quo tempore unâ cum consilio & consensu omnium Francorum missâ relatione, à sede Apostolicâ autoritate perceptâ, præcelsus Pipinus electione totius Franciæ in sedem Regni cum consecratione Episcoporum & subjectione Principum, cum Reginâ Bertradane, ut antiquitus ordo deposcit, sublimatur in Regno.* (pp) Vides quâ potestate Rex sit sublimatus. Nempè electione totius Franciæ. Antecessit, ut in magnâ re à Francis ipsis missâ relatio seu consultatio ad Zachariam Pontificem, tum ab ipso responsum, seu autoritas, quæ vox Latinè persæpè consilium sonat. Neque tamen negamus justæ decisionis loco fuisse profectum à tantâ Sede, ex ipsâ totius gentis consultatione, responsum. Sed aliud est, datum ambigentibus, gravissimâ etiam autoritate, consilium, aliud, prolatum de rebus civilibus ordinandis, pro potestate decretum.

Vit. Car.
Mag. per
Monach.

Reliqui scriptores passim consultum & interrogatum Zachariam referunt: Papæ

Engolism.
Ann. Me-
renf. Ann.
Franc. Egin.
Duch. tom.
ij.

(nn) *Caroli Magni familiaris Eginhardus.*] Quâ fretus autoritate, Perronius in suâ ad tertium Ordinem celebri oratione, Eginhardum dixit Caroli Magni Cancellarium, sive, ut interpretatur D. BOSSUET, familiarem, nusquam liquet, Verùm ipse Eginhardus se non esse Caroli Magni coævum fati declarat, qui nihil de ejus natiuitate & infantia scripserit, quia tunc nullus in vivis erat qui notitiam horum temporum haberet. Equidem ille affirmat Pipinum per autoritatem Romani Pontificis, ex Præfæcto Palatii Regem constitutum. At Eginhardum P. LE COINTE redarguit ut fabulatorem; certè eum parùm esse diligentem multis argumentis probat. Quod autem attinet ad autorem annalium, quos hic laudat D. BOSSUET, hunc P. LE COINTE, propter opinionum discrepantiam ab Eginhardo longè diversum esse contendit. Et quidem Eginhardus, in vitâ Caroli Magni, temporum seriem haud leviter disturbans, Childericum jussu Stephani Romani Pontificis exauctoratum affirmat, quod à Zachariâ factum fuisse dicit Autor annalium, & cum eo x. aut xij. alii Annalistsæ. Neque his deterretur P. LE COINTE quominus asserat, hanc exauctorationis fabulam, à Loisliliano ix. sæculi Annalistsâ primùm excogitam, à cæteris deinde credtam & promulgatam fuisse. Ad fabulas quoque ablegat unctionem Pipini per manus Bonifacii, assertam licet multorum testimonio; atque hoc unum in totâ hâc historiâ certum putat esse: nempè, *depositum Childericum, & Pipinum elevatum in Regno suo in Sueffionis civitate anno 752.* Vid. ann. Franc. tom. v. p. 319. & seq.

(oo) *Fredegarius*] sive ille sit, sive quispiam alius; hunc P. LE COINTE credit coævum; sed quædam in ejus textu male addita expungit verba. 1°. UNA CUM CONSILIO ET CONSENSU OMNIUM FRANCORUM, quæ, inquit, non differunt à sequentibus: *ELECTIONE TOTIUS FRANCIAE.* 2°. Illa: *MISSA RELATIONE A SEDE APOSTOLICA AUTORITATE ACCEPTA,* quæ cum obscura sunt, tum innuunt consultam sedem Apostolicam, suâ autoritate rem definiisse, quod P. LE COINTE à se gravissimis argumentis jam confectum putat. 3°. Delet etiam hæc verba: *CUM CONSECRATIONE EPISCOPORUM ET SUBJECTIONE PRINCIPUM.* Nam negat consecratum fuisse Pipinum; negat etiam Magnates, seu Primates, aut Proceres Regni, per nomen PRINCIPUM ab illo autore nunquam designari; quia PRINCIPES eos appellare solet, qui Majoratu Regie domûs fungebantur. Vid. ibid. p. 360.

(pp) *Sublimatur in Regno.*] Antiquitus milites eum quem sibi Regem volebant, clypea sublevatum salutabant his verbis: *Vivat Rex.*

Papæ fecutam responſionem memorant : quam modò *conſilium*, modò *autoritatem*, modò *conſultum*, modò *mandatum*, modò pro honorificentia ſedis Apoſtolicæ *juſſionem*, *ſanctionem*, *Imperium* etiam nonnulli appellant : quæ voces, quoniam diverſiſſimæ virtutis ſunt, ad unum ſenſum, ex rei geſtæ ſerie reducuntur : nempe, ut quæ Zacharias conſultus interrogatuſque *reſponderet*, *conſuleret*, *mandaret*, hoc eſt, ejus ævi vulgari & notâ ſignificatione, reſcriberet, id Franci Proceres, quali juſſionis certæque autoritatis loco ſpontè acciperent, atque ex Pontificis ſententiâ rem gererent, eò magis, quòd iſtis placita, eorumque rationibus conſentanea reſpondiſſet.

Quare omnes uno ore ſcribunt totius electione gentis Pipinum conſtitutum; quique in explicando Zachariæ decreto, *Imperii* voce uſus eſt ſcriptor coartaneus, à doctiſſimo ſanctiſſimoque viro Joanne Mabillonio Benedictino in opere Diplomatico relatus, hæc addit : *Pipinus Rex pius per autoritatem & Imperium Sanctæ recordationis Domini Zachariæ Papæ & unctiorem ſancti chriſmatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum, & electionem omnium Francorum, in Regni ſolio ſublatus eſt.*

Diplom.
D. Mabill.
pag. 384

Ergò Autorum omnium conſenſione liquet, Pipinum electione Francorum Regem fuiſſe factum, neque aliâ ratione dejectum Childericum: ut hæc ad Zachariam referre, proprio ac ſtriçto, ut aiunt, verborum ſenſu, nihil aliud ſit, quàm toti antiquitati illudere.

Cæterum quod Bellarminus ejuſque aſſectæ, poſt Gregorium VII. de exſoluto per Zachariæ autoritatem fidelitatis Sacramento paſſim inculcant, nulla hujus rei apud autores iſtius vel proximæ ætatis mentio eſt; magnique intereſt, quid autores ipſo rei geſtæ tempore, vel ejus recente memoriâ ſcripſerint, ab iis ſecernere, quæ poſterioribus ſæculis conjecturâ, vel ratiocinio addiderint; neque tantum autorum verba, ſed etiam ipſa rei ſeries conteſtatur, id egiſſe Proceres Francos; non ut Pontifex Regem pro poteſtate tolleret aut faceret, aut juſjurandum ſuo arbitrio ſolveret; ſed tantum, ut ab ipſiſ, magno autore, magna res ageretur, nec plebs temerè factum arbitraretur, quòd tantus Pontifex comprobâſſet.

Summa eſt: ut in gravi & ambigüâ re quæſitum à Pontifice, an liceret Regem appellare, qui Regiâ poteſtate eſſet; reſponſum, id licere: reſponſum eâ autoritate editum, quâ nullâ ſit major, pro juſtâ ac legitimâ deciſione habitum, ex eâque autoritate jam ab ipſâ gente Regnum Childerico abrogatum, atque in Pipinum tranſlatum eſſe: quandoquidem non id factum eſt, ut Pontifex Regnum adimeret aut daret, ſed ut declararet adimendum vel dandum ab iis; quibuſ id juris competere judicâſſet.

C A P U T X X X V.

Clariùs demonſtratur hæc, utcumque ſe habent, nihil ad rem facere.

SED ſi vel maximè adverſariis concedimus, Francos jurejurando à Zachariâ exſolutos, nihil hoc ad propoſitum. Eſto enim Franci, qui nihili jam facerent Childericum, eumque ſolo contentum nomine Regio, rem

ipsam quodammodò abdicâsse judicarent, tamquam ad cautelam, ut aiunt, & propter ipsam jurisjurandi reverentiam, à Zachariâ petierint, ut declararet illud esse irritum, eâque religione ritè exsolutos Francos; hi postea Principem jam ipsâ re nullum, neque admodum fortassè, quâ erat inscitâ atque imbecillitate, repugnantem, ipso nomine exuerint: quid hoc ad quæstionem nostram? An id propterea extorquebunt, ut Pontifex Principem pleno Imperii jure gaudentem dejicere, aut populos nihil tale cogitantes jurejurando solvere, omnia denique erga ipsos nolentes reluctantesque facere suo jure possit, quæ hîc erga volentes petentesque facta essent? Nihil est absurdus.

At quæres: cùm eò tandem devenisse videamur, ut jam fateri necesse sit, deponi posse Reges; cur non id potiùs Pontifici, tuendæ religionis, quàm tuendæ Reipublicæ causâ, Proceribus permittamus, cùm multò majoris sit religionis, quàm Regni incolumitas? Respondemus primùm, falsò id imputari nobis, ut quæ erga Childericum gesta sunt, tamquam proba asseramus: neque enim quidquam aliud nobis proposuimus, quàm ut de facto quæreremus, eoque exposito doceremus, totum hoc negotium, tantâ adversariorum ambitione jactatum, nihil omninò ad rem, aut ad eam, quam Pontifici assertam volunt potestatem, pertinere.

Jam si vel maximè hæc probare cogere, respondemus secundò ex antedictis: multò quidem esse majoris, religionis, quàm Reipublicæ incolumitatem, in genere moris, & quod attinet ad salutem animarum: quod autem attinet ad civilis societatis rationem, atque, ut vocant substantiam, non ita; quippè cùm prostratâ religione, civilis societas suo in ordine stare possit: prostratâ autem Republicâ, civilis societas jam nulla sit, quam tamen etiam penes religionis hostes manere integram, Deus optimus, maximus, humanique generis amantissimus voluit.

Adde quòd, eo quo erant res Franciæ statu, Regni Proceres existimâsse videantur, non tam dejiciendos Reges, quàm iis, depositâ jam Regni curâ atque commissâ potestate, dejectis, verum Regem substituendum esse, tamquam Regia familia interiisset.

Cur autem id Regni Proceribus, non Ecclesiasticæ potestati ac Romano Pontifici tribuamus, quis non videat hinc esse exortum, quòd omnis Respublica, seu civilis societas perfecta ac libera, id jure gentium atque etiam ipso jure naturæ habeat, ut saluti suæ consulere per se ipsa possit; & ab aliis, non quidem potestatem, quæ ipsi est insita, sed consilium tantùm, aliaque ejus generis exquirere debeat: quod etiam in hoc negotio à Majoribus nostris factum esse vidimus.

Jam si ad summum urgere pergant, *jussio*, aut etiam *Imperii*, vocem, responso Pontificio attributam, cùm certissimè constet Pipinum electione Regem esse constitutum, quod tamen scriptores ad *jussio*em Zachariæ referunt: quærimus ipsi vicissim, æquid fas esse putent Romano Pontifici, ut liberæ genti de eligendo Principe pro potestate imperet? Quod cùm per se sit nimium, tum *jussio*em vocem ad æquiorè sensum, uti fecimus, temperandam, ipsi ultrò fatebuntur.

Iterum quærimus, an magnæ esse videatur potestatis indicium, ut Za-

charias eum Regem fieri procuraret, qui jam, omnium consensu, rerum potiretur; ut profectò nec mirum sit ei multum fuisse delatum, qui consultus à Francis, quæ vellent suaderet?

Tertiò atque ultimò quærimus: si vel maximè stricto & summo jure; jussionis vocem hîc, aut Franci, aut Pontifex acciperent; ex facto singulari ecquid juris oriatur? Erraverint Majores nostri, quòd plus æquo Pontifici tribuerint: erraverit Pontifex, quòd plus æquo sibi sumpserit: quid hoc ad jus ipsum? Neque enim contendit quisquam, Pontifices Romanos ejusmodi in negotiis infallibilitate gaudere, ut propterea nobis necesse sit omnia Zachariæ gesta sensaque, ut certâ ratione nixa tueri. Neque Majores nostri uno singulari facto, tantam rem perficere potuerunt, ut Regna danda & adimenda in potestate Pontificum essent. Quî enim, quæso, factum est, ut Franci in Neustriâ rem ipsam, hoc est, summam potestatem, in Austrasiâ, etiam summi Principatûs nomen ab Regiâ domo in Majores-domus, aliamque domum transferrent, ac translatum jure putarent, nullâ expectatâ Pontificis jussionem, ac tantùm consulerent eum, cùm jam de Regis nomine tantùm, non de ipsâ potestate Regiâ ageretur? Quid quod, & autoritatem & Regium nomen, in Hugonem Capetum, inconsulto Pontifice, contulerunt? Certa hæc argumenta sunt, totum id quod Romano Pontifici delatum semel est, occasione Pipini, non ad necessariam Romani Pontificis jussionem atque autoritatem, sed ad consultationem pro temporum ratione factam, omninò referendum.

Quare nec Romani Pontifices, qui his proximis temporibus sedem Apostolicam tenuerunt, cùm ab ipso Pipino, ejusque filio Carolo multa poscerent, id unquam in medium adduxerunt, Regnum iis à Romanâ Ecclesiâ esse concessum: quod utique nec illi, nec alii Pontifices omisissent, qui sedis Apostolicæ gesta factaque magnificè commendare ac prædicare soleant. Neque Majores nostri ejus animi erant, ut de Regno Franciæ decerni à Zachariâ sinerent, cum, hujus facti recente memoriâ, ad Adrianum II. minoram tentantem scripserint ea quæ jam audivimus: *Dominus Papa Rex & Episcopus simul esse non potest: ejus antecessores disposuerunt ordinem Ecclesiasticum, quod suum est, & non Rempublicam, quod Regum est; non nobis præcipiat habere Regem quem commendaverit, & nos Francos servare non jubeat, quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus; ut non immeritò Doctores nostri Gregorii VII. dicto responderint: Si quisquam Pontifex de Regno Franciæ pro Imperio decerneret, id Barones Regni laturos non fuisse.*

Denique si stricto jure agamus, nihil ad nostram quæstionem pertinet; quid hîc Franci, quidve Zacharias egerint, aut quo tandem modo de Regio nomine quæsierint, suaserint, decreverint: licebatque nobis hunc nodum amputare, planè respondentibus: nihil hîc ordine esse gestum, sed aut per errorem innocuum, aut etiam, si lubet, per apertam injuriam omnia perpetrata; detonsumque immeritò adolescentem Regem, & in gratiam audentioris ac valentioris acta esse omnia, adversus infontem & invalidum, neque uno exemplo, eoque pessimo, tantam rem à nobis extorqueri posse, ut ad Pontificis arbitrium Imperia transferantur. Quo jure si ageremus,

Hincm.
tom. ij. ep.
xij. vid. sup.
cap. xxij.

nempè adversarii statim obtumescerent. Neque enim quidquam prohibet, quominus Pipinus, magnus vir, Augusti exemplo, malè partam potestatem bene gesserit; neque eo minùs post mortuum Childericum, in eoque extinctam Merovingianam stirpem, quod statim contigit, Pipino ejusque filio, Carolo Magno, ipsà consensione ac possessione, sua autoritas constitisset. Quà defensione cum uti jus fasque sit, agnoscant oportet, nos ad molliendam rectâ interpretatione *jussionis* vocem, & ad alia, quæ diximus, nulla causæ necessitate, sed amore veritatis, & Historicorum verbis, & ipsâ rerum serie esse deductos.

C A P U T X X X V I.

Queritur quo jure facta sit translatio Imperii Occidentalis ad Francos: duo præmittuntur status Imperii: tum in Pontificibus, & sacro Ordine jura duplicis generis distinguuntur: Romanus Pontifex labente Imperio caput civitatis habitus.

LICERET autem eâdem ratione translatum à Græcis ad Francos Occidentale Imperium defendere. Neque enim, quod Baronius fusè agit, tot ac tanta in Ecclesiam ac Rempublicam ex eâ translatione diffusa bonafatis probant, rem ab origine certo jure nixam & constabilitam fuisse; cum hoc plerumque habeant res humanæ, ut pessimis ab initiis, optimo Deo ita providente, maxima bona proveniant. Quâ unâ defensione adversariorum argumenta concidunt. Verùm alia à nobis, non causæ nostræ ratio, sed ipsa veritas poscit; neque tantùm Baronio Bellarminoque assentimur. justam ac piam illam translationem fuisse; sed etiam aggredimur validiorem ratione tueri, quàm quâ ipsi usi sunt.

Ut autem ex ipso tractationis ordine veritas elucescat, duo quædam cogitare nos oportet: imprimis quo loco esset Romanum Imperium, amissâ Hispaniâ, Galliâ, Africâ, Româ ipsâ toties captâ, ac vix tandem receptâ, Justiniani I. tempore: Italiâ verò, postquam erepta est Gothicis, adèd infirmâ, ut statim Longobardis, crudelissimæ genti, pareret; exiguâ interim ac penè nullâ ab Imperatoribus præsidii spe, labascente scilicet etiam in Oriente Imperio, ac Saracenis, Bulgaris, aliisque barbaris undiquè invalescentibus. Quo etiam factum est, ut Longobardi omnia devastarent, Romanque indefensam omni vexatione premerent. Quàm autem misera, quàm omnium egena ipsa esset, jam indè à Gregorii Magni temporibus ejus testantur literæ. Sed profectò proxima excidio videbatur, postquam Constantinus II. Heraclii nepos ad annum 664. in Italiam transportato exercitu, Longobardos aggressus, à Grimoaldo victus profligatusque est. Quin etiam Romanam receptus, deprædatus ipse est eam, quam tueri non posset, aufugitque latronis more in Siciliam. Quo statu tanta urbs à suis quoque Imperatoribus devastata, vicinis Longobardis magis magisque ludibrio ac prædæ fuit.

Leonis Isauri tempore, anno circiter 726. rebus in deteriora lapsis, cum

ipse in Oriente bellis impeditus, in Occidente quoque propter impietatem odio & contemptui haberetur, evenit illud quod Gregorius II. ad eum Imperatorem scribit. *Longobardi, inquit, & Sarmatae. . . miseram Decapolim incurſionibus infeſtarunt, ipſamque Metropolim Ravennam occuparunt, & ejeſtis Magiſtratibus tuis, proprios conſtituere Magiſtratus, & vicinas nobis ſedes Regias, ipſamque Romam ſic tractare ſtuduverunt, cum tu nos defendere minime poſſis.* Quæ ultima verba diligentè advertere nos oportet. Neque enim ex eo tempore Longobardi deſtiterunt urbem non modò aſſiduis deprædationibus, verùm etiam gravibus obſeſſionibus premere, omnique ope anniti, ut occuparent eam, quam ſui jam Principes tutari non poſſent. Itaque nulla omninò, collapſis rebus, ſpes erat, donec in Francorum auxilio acquieſceret.

Hoc primùm conſiderari volumus: tum illud: accuratè ac ſubtiliter ſcerni oportere eam poteſtatem, quam Chriſtus ipſe Episcopis ſacroque Ordini, ejuſque Capiti Romano Pontifici conceſſerit, ab eâ quam ſibi tanti nominis autoritate ac ſacrorum reverentiâ compararint.

Quid enim Episcopos, primis Eccleſiæ temporibus, in judiciis potuerint neminem latet; probatque titulus *de Episcopali audientiâ* in Codice, ut hîc alia Principum conſtituta omittamus. Tanta poterant, cum necdum aliquid publici muneris attigiffent.

Cum autem commiſſos greges, paternâ charitate, etiam in negotiis ſecularibus adjuvarent, ipſique Reipublicæ non tantum ornamento, verùm etiam tutelæ ac firmamento eſſent, eos tanta Regum ac civium charitas & reverentia proſecuta eſt, ut jam Reipublicæ pars maxima, interque optimates primi haberentur; multi etiam lapſu temporis ſuarum urbium Principatum ditionemque obtinerent, quæ ſacro conjuncta Ordini, & ejus dignitate tanquam fundamento nixa, longè tamen ab iis, quæ primæ inſtitutionis eſſe conſtat.

Distinguamus itaque, quæ inſtitutionis ſint, quæ ſint acceſſionis; quæ primaria, quæ ſecundaria; quæ innata, quæ annexa ſint.

Pontifices Romani, quo altiore loco erant, Petri nomine ac Majeſtate primùm, quæ poſt Chriſtum erat maxima; tum Dominæ urbis ſplendore commendati, hæc annexa & ſecundaria longè eminentiùs obtinebant. Cœpit ergò Romana Sedes, non modò in Eccleſiaſticis, quod & ipſi innatum, ſed etiam in civilibus Majeſtatem habere negotiis; eo maxime tempore, quo Imperatores, ſolutâ in Occidente Imperii vi, Romanorum Pontificum fide atque obſervantiâ ſingulari, ſuam dignitatem in his partibus ſuſtentabant.

Per ea verò tempora invaluit illud quod à Gregorio II. in epiſtolâ I. ad Leonem Iſaurum eſt proditum: *Scire autem debes, inquit, ac pro certo habere Pontifices, qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis cauſâ ſedere tanquam parietem intergerinum, ſeptimumque medianum Orientis atque Occidentis, ac pacis arbitros ac moderatores eſſe; quique ante te fuerunt Imperatores in hoc componendæ pacis certamine deſudarunt.*

Itaque Imperatores etiam in temporalibus eorum autoritate uti cœperunt; cujus rei exemplum proferunt in legibus Imperialibus ad Occiden-

Greg. ij. ep.
j. ad Leon.
tom. Conc.
vij. p. 19. &
ap. Baron.
tom. ix. p.
70.

Cod. Juſ-
tin. lib. j.
tit. iv. de
aud. Epifc.
edit. Go-
thof. tom.
ij. p. 25.

Vid. loc.
ſup. cit.

Vid. sup.
cap. viij.
Lib. xij. ep.
xxj. xxij.
xxij. xxiv.
& in edit.
Ben. lib. xj.
ep. iij. xxix.
xxx. xxxj.

ris partes per Pontificale ministerium promulgatis. Quâ de re Gregorii Magni ad Mauricium Imperatorem jam antè relatum habemus epistolam. Extant etiam ejusdem Gregorii ad Magistros Militum multæ literæ, quibus de Republicâ, de exercitiis multa præcipit: eâ procul-dubiò potestate, quàm ab Imperatoribus atque Republicâ, Romani Pontifices jam tum mutabantur.

Romæ autem præter eam reverentiam, quam conciliabat ipsis sacrorum dignitas ac prædicatio salutaris, cujus per totam Ecclesiam Duces erant, id etiam maximæ commendationi fuit, quòd labascente Imperio Romano, sedis Apostolicæ ac Petri toto Orbe celebrata Majestas Urbem tuebatur. Ut enim Leonem Magnum aliosque omittamus, quos reveriti Barbari, Romanos habuere mitius, satis profectò constat, sævientibus Longobardis, urbem indefensam Gregorii Magni prudentiâ atque autoritate stetitisse. Quominus admirare post Leonem Isaurum, Longobardis invalescentibus, totam urbem respexisse in Pontifices; ut nihil magnæ rei, nisi eis autoribus ageretur: quorum adeò operâ factum esse constat, ut & ad Francos atque externa auxilia Roma confugeret, & eos postea ad Imperiale culmen efferret.

Jam verò quâ potestate hæc facta sint; an Apostolicâ illâ innatâ Pontificibus & à Christo concessâ, an verò aliâ, facile erit intelligere: satis enim constat ad Apostolicam Romano innatam Pontificatui potestatem nullatenus pertinere, quæ Ecclesia Catholica tot retro sæculis ignorârit; sed tamen ut tota res clariùs eluceat, non jam ratiocinia, sed testimonia & acta proferemus.

CAPUT XXXVII.

Res gesta à Romanâ civitate: Principibus Francis oblati Consulatus, Patriciatus delatus, concessum Imperium, autore seu adjutore Romano Pontifice, ut Capite civitatis: testimonia Historicorum.

Sup. cap.
xvj. Anast.
vit. Greg.
ij. tom. vj.
Conc. pag.
1430.

REM ordimur ex eo loco Anastasii Bibliothecarii, quem jam attulimus: nempe cum sub Gregorio II. *cognitâ Imperatoris nequitia, omnis Italia consilium iniit ut sibi eligerent Imperatorem.* Ergò Italia id inibat consilium, atque Imperatorem electura, non autem à Pontifice pro Apostolicâ potestate factum, acceptura erat.

Addit Anastasius: *Compescuit tale consilium Pontifex, autoritate eâ, quâ eî ut providentissimo parenti, potissimum auscultabant.*

Sub Gregorio III. rebus retrò sublapsis, cum Longobardi urbem obsiderent, nullumque ab Imperatore expectarent auxilium Romani, ipse Pontifex Gregorius III. Caroli Martelli Francorum Principis opem imploravit, *ut eos (Romanos scilicet) à tantâ oppressione Longobardorum liberaret.* Autor Anastasius suo jam loco laudatus.

Sup. cap. Quid autem de Consulatu, deque abjiciendo Imperatore actum sit, jam

constitit ex his Annalium verbis : *Epistolam quoque decreto Romanorum Principum sibi (Carolo Martello videlicet) miserat Gregorius, quod sese populus Romanus, relicta Imperatoris dominatione, ad suam defensionem & invictam clementiam convertere voluisset.* Causa ergò rei, necessaria defensio ab invictò Principe postulata : autores qui statuerent, Optimates Populusque Romanus, quorum etiam decreto hæc Pontifex scripsit. Non ergò Pontifex ipse pro Apostolicâ potestate ; sed Senatus Populusque Romanus decernebant. Pontifice autem adjutore utebantur, quòd & suos Pontifices impensissimè colerent, & apud exteros, pro suæ sedis Majestate, summo honori haberi intelligerent.

xviii. Bar.
an. 740. P.
131.

Nihil tum actum est cum Francis, Carolo Martello statim mortuo, ac Romanorum rebus ad sortem aliquantò meliorem, sub Zachariâ Pontifice, conversis. At Stephano II. Pontifice, ac Pipino Martelli filio, jam Rege constituto, eò res devenère, ut Pontifex Romanique se Francis necessariò addicerent : cum præstabilius esset eos sub tutelâ Francorum esse salvos, quàm nullâ tutelâ, sibi æquè & Romano Imperio interire. Tùm primùm Pipinus Patricii titulo insignitus, qui Magistratus, post Imperatorem, amplissimâ dignitate potestateque erat. Quomodò autem & quandò Pipino delatus sit, nullæ historiæ produnt : verùm haud dubium, quin eadem auctoritate, quâ antea Consulatus, Carolo Martello oblatum est, Senatûs scilicet Populique Romani : ii nempe, qui tantùm Carolo Principi Consulatum, minorem tùm dignitatem obtulerant ; iidem Pipino Regi ampliorem, Patriciatum scilicet detulerunt.

Certè Patriciatum, secutis etiam longè postea temporibus, cum Romani Pontificis sola penè in urbe vigeret auctoritas, tamen à Romanis Proceribus concedi solitum, testantur hæc à Guillelmo Malmesburienfi * scripta de coronatione Henrici V. Regis : *Imperatori exeunti de camera, & suis Regalibus exuto, occurrerunt Romani Patricii, cum aureo circulo, quem imposuerunt Imperatori in capite, & per eum dederunt sibi summum Patriciatum Romanae urbis, communi consensu omnium & animo volenti.* Quæ veterum consuetudinum rituumque reliquæ satis indicant, Patriciatum Urbis à Senatu Populoque Romano, antea actis temporibus fuisse concessum, approbante quidem, sive instigante Romano Pontifice, qui pro suæ sedis reverentiâ Caput Senatûs ac Romanæ civitatis haberetur.

* Anglo
Historico
Guill. Malmesb. lib. v.
vid. tom. x.
Conc. pag.
781.

Exindè Aistulphus ac Desiderius sædifragi Longobardorum Reges, à Pipino & ejus filio Carolo Magno contriti : Romani Pontifices multâ donati ditione, multis civitatibus justo proque bello captis : Carolus pulso Desiderio, Rex Francorum & Longobardorum atque Italiæ est appellatus, Patricii quoque dignitate hæreditariâ ; res Urbis administrabat, Pontifices Romanos conjunctissimos sibi, potestate atque opibus augebat.

Posteaquàm Leo III. vir sanctissimus, Romæ affectus infandis contumeliis, multorumque criminum postulatus est, venit sanè ad Carolum ; sed Historici memorant priùs à Pontifice missos ad Michaëlem Græcorum Imperatorem Legatos, (99) qui ab eo peterent, ut Procerum Romanorum

Monach.
an - Gall
lib. j. cap.
xxviii. Du-
ch. tom. ij.
pa g 18.

(99) Missos ad Michaëlem Legatos] à Leone III. memorat Monachus San-Gallensis, gravi peccatis *ἀνακρίσιμω*, ut recolenti temporum notas manifestum fiet. Nam Leo an. 795. Pon-

furores pro potestate compefceret : adeò Imperatoriam potestatem agnoscebat.

Ann. M. iif.
Duch. tom.
iij. p. 143.

A Michaële contemptus, confugit ad Carolum; atque is ad annum 800. Romam ire perrexit, ut res Urbis perturbatissimas, Patricii auctoritate componeret. De Leonis percussoribus, item de objectis sancto Pontifici criminibus, quæstionem habuit. Quo tempore, Constantino- poli mortuo Constantino Irenes filio, ipsi Irene delatum Imperium est. Eâ de re Annales Moissiacenses vetustissimi & coævi hæc habent: *Anno DCCCL. cum apud Romam moraretur Rex Carolus, Nuntii delati sunt ad eum dicentes: quòd apud Græcos nomen Imperatoris cessasset, & fæmineum Imperium apud se haberent. Tunc visum est ipsi Apostolico Leoni, & universis sanctis Patribus, qui in ipso Concilio aderant, seu reliquo Christiano populo, ut ipsum Carolum Regem Francorum, Imperatorem nominare debuissent; quia ipsam Romam matrem Imperii tenebat, ubi semper Cæsares & Imperatores sedere soliti fuerant, seu reliquas sedes (puta Mediolanum, Treverim, cæteras) quas ipse in Italiâ & Galliâ nec non & Germaniâ tenebat; quia Deus omnipotens has omnes sedes in potestate ejus concessit; &, ne Pagani insultarent Christianis, ideò justum esse videbatur ut ipse cum Dci adjutorio, & universo populo Christiano petente, ipsum nomen haberet. Quorum petitionem ipse Carolus Rex denegare noluit; sed cum omni humilitate subiectus Deo & petitioni Sacerdotum & universi Christiani populi, in ipsâ nativitate Domini nostri JESU-CHRISTI, ipsum nomen Imperatoris, cum consecratione Domni Leonis Papa suscepit; ex tunc autem Imperator & Augustus est appellatus. Hæc ille, qui rem ejusque causas ac modum diligentissimè enarravit. Eginardus & cæteri summatim: Die natalis Domini ad Missarum solennia, coram altari & Confessione sancti Petri; coronam ei à Leone impostam, cuncto Romanorum populo acclamante: Carolo Augusto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori vita & victoria. Post quas laudes, ab omnibus atque ab ipso Pontifice, more antiquorum Principum; adoratum, atque omisso Patricii nomine, Imperatorem & Augustum appellatum fuisse, ordinatisque rebus, Româ discessisse.*

Duch. tom.
ij. pag. 251.
Ann. Met.
Fuld. & alii
an. 801.

Ex his ergò patet, quomodò fuerit Romanum Imperium consecutus: Quòd ita visum esset Apostolico Leoni, & universis sanctis Patribus, & reliquo Christiano Populo. Acclamatio autem populi universi Carolum Augustum & Imperatorem appellantis, ipsissima erat electio per acclamationem; antiquo more. Quò factum esse narrant, ut jam non Patricius, sed Augustus & Imperator diceretur.

Mabill. sac.
Bened. tom.
iij. part. ij.
pag. 107.

Hoc ita gestum esse confirmat Anfcharius, sub Ludovico Pio Caroli Magni filio. Is in vitâ Sancti Willehadi, I. Bremensis Episcopi, hæc scribit: *Si quidem Imperialis potestas, quæ post Constantinum Augustum apud Græcos in Constantinopolitanâ hæctenus regnaverat civitate, cum, deficientibus jam inibi Regalis prosæpie Principibus, fæmineâ magis directione, res administraretur publica*

tifex factus est, Constantino & Irene Imperatoribus: an. 797. sola Irenes, mortuo Constantino, imperavit: an. 799. Leo Romæ contumeliis affectus est: an. 800. Romam venit Carolus, adhuc imperante Irene, quæ an. 802. è solio disturbata, successorem habuit Nicephorum, quo à Bulgaris occiso, an. 811. Michael I. Cæropalates Imperator renuntiatus est; postquam per duodecim ferè annos, Carolus Occidentis Imperium tenuisset,

publica, temporibus ipsius, per electionem Romani Populi in maximo Episcoporum aliorumque Dei servorum Consilio, ad Francorum translatum est Dominium; quoniam & ipse eandem, qua Caput Imperii fuerat, & multas alias tunc in Orbe tenere videbatur Provincias, ob quod, & jure Cæsareâ dignus videretur appellatione.

Sic igitur Imperium Romanum delatum est ad Carolum; atque eâ quidem in re, Apostolici Leonis, ut qui civitatis Caput haberetur, præcessit autoritas: universi populi, qui rem firmaret, consensus accessit. Ab eo fonte Imperium manavit ad Francos.

CAPUT XXXVIII.

Quo jure Romana civitas ad Francorum Principum tutelam confugerit, ac postea illis Imperium dederit.

JAM quo jure Pontifex ac Populus Romanus id agerent, ex relatis Historicum testimoniis liquet: primum, quod vacaret Imperium, mortuo Constantino Irenes filio: quod Romani Irenem præter morem electam, ac fœmineum Imperium pati nollent: quod Roma Mater & Caput Imperii, atque sedes antiqua Cæsarum: quod ea aliæque Imperatoriæ urbes in Caroli potestate essent, & quidem justâ & necessariâ tutelâ, justis piisque bellis: quod Carolus ipsâ re, summâ scilicet potestate potitus & tantâ ditone clarus, Imperatorii nominis Majestatem, Christianique populi dignitatem egregiè tueretur.

Huc accessit, quod Italiam pio bello partam obtineret, eamque per tot sæcula Barbaris prædæ datam, Romanus Imperator habiturus esset; neque mente exciderat quantum Reipublicæ Romæque & Italiæ totiusque Latini nominis detrimento, Imperium in Orientem translatum esset. Occurrebat Orientalium Cæsarum tanta imbecillitas, quæ vix Orientem tueretur, nedum Occidenti opem esset: Roma ipsa ab ipsis toties destituta, suo jure Imperatorem reposcebat, cujus Majestate ac viribus pristinam dignitatem tueri, ac saltem incolumis permanere posset.

Neque obstat quod hic objicit Bellarminus: ex quo Imperium Constantinopolim translatum fuit, non solitos fuisse Principes Romæ elevari: quasi verò non magis ab omni consuetudine abhorreret, fuisse constitutos eos, ut ipse arbitratur, per Ecclesiasticam potestatem. Quis autem ferat Bellarminum, novas causas commentum, improbare eas, quæ ab antiquis autoribus afferantur? Quidquid enim dicat, rem, ut narravimus, ita factam esse constat. Neque verò tum cogitabant Italiam totam, imò verò ipsam Romam Imperii Caput, suo jure excidisse. Romam enim habitam semper fuisse pro Imperii Capite, vel hæc Gallæ Placidie Augustæ ad Theodosium Juniores filium verba testantur: *Decet nos huic maxime civitati, que Domina omnium est civitatum, in omnibus reverentiam conservare.* Neque verò adeò sui oblita erat Roma, ut non etiam meminisset, anteacto

fæculo, Constantem Heraclii nepotem, de reducendo Roman, tanquam ad propriam sedem, Imperio cogitasse; ac Philippicum Bardanem (rr) in Oriente electum, à Populo Romano non fuisse receptum, vetitumque ne ejus literæ legerentur, aut admitterentur imagines; quòd hæresim Monotheitarum fuisset professus. Licuisse item putabant iisdem Romanis abjicere fœmineum Imperium, & immeritò queri Græcos, si Romani priscae virtutis recordati, viro maximo Carolo se traderent, quo Imperium ipsum, non Græcis ereptum, sed in proprias sedes remeasse videretur.

Jam ut concludamus: cum in hæc Romanorum ac Francorum historiâ duo sint: primùm, quòd Romani confugerint ad Francos; alterum, quòd eos Imperatores elegerint, illius causa fuit ipsa necessitas, & ab Imperatoribus derelicta Respublica, conclamataque res, ac salus populi suprema lex; hujus autem Imperii vacatio, fœminæ electio, Romanæ urbis dignitas, ipsius Caroli amplitudo & in Populum ac Romanam Ecclesiam merita: ad hæc claritudo Francicæ gentis ac tutela necessaria, adversùs Saracenos aliosque Barbaros undique ingruentes: quæ quidem Romanos impellebant, ut Urbi confulerent; eamque rem postea solennibus pactis cum Orientalibus Imperatoribus firmatam esse constat.

Quâ autem autoritate Romanus Pontifex hîc intervenerit, primamque personam gesserit, obscurum non est: satis enim ostendit, non id à se decerni pro Apostolicâ potestate, qui sibi Senatûs Populique Romani nomen, decretum, autoritatem adjungit. Egit ergo illâ annexâ & acquisitâ secundariâ potestate, quâ populos sibi hæc ultro deferente Caput Civitatis, ac magnæ cujusque rei autor habebatur.

Cùm ergò fontem ipsum caputque teneamus, quæ deinde secuta sint omittere poteramus, satisque nobis est, non præcisè religionis, sed tuendî Imperii causâ; neque per Ecclesiam, sed per Civitatem Imperium ad Francos esse translatum.

Cur autem maluerimus, hanc mutationem ad Civitatis, quam ad religionis tuendæ necessitatem, atque ad temporalem potiùs, quàm ad Ecclesiasticam à Christo concessam referre potestatem, duæ causæ impulerunt: primùm, ipsæ res gestæ. Invenimus enim in gestis, quæ sita tutelæ Francorum causam fuisse ipsam Reipublicæ tuendæ necessitatem; neque ullum fuisse religioni metum à Catholicissimâ muliere Irene, à quâ tamen ablatum Imperium est. Altera autem causa est, quam suprà in Childerici negotio protulimus, sed tamen infarciri eam & inculcari oportet; nempe; quòd apud omnes constet, etiam cum hæresi stare Rempublicam, quantum ad civilem societatem attinet, omnibus numeris absolutam; quæ Capite, defensione, viribus necessariis, apertè destituta, prostrata jam ac nulla sit; sibi que adeò, ne pereat, ipso naturæ ac gentium jure, per sese providere possit.

(rr) *Philippicum Bardanem*] stupiditate & impietate portento quid simile fuisse tradunt Historici. Is, occiso per prodicionem Justiniano juniore, anno 711. Imperium invasit; de quo, post biennium, à Magnatibus dejectus est. Vid. Theoph.

CAPUT XXXIX.

CAROLUS CALVUS à Romanâ Civitate Imperator, à Regni Proceribus Rex Italiæ designatur.

QUANQUAM ea, quæ à nobis dicta sunt, nostræ quæstioni planè sufficiunt; tamen addimus ad cumululum, quâ ratione modoque Carolus Magnus ad Imperium evectus est, electione scilicèt Civitatis; eâdem ratione modoque electos esse secutos Imperatores, quoties eò devenêre res, ut electione opus esse videretur.

Electio autem opus esse plerumque reputabant, cùm Imperatores sine liberis decederent, ac recta linea defecisset. Et quidem, post Carolum Magnum, Ludovicus filius, ab ipso Carolo jussus, Coronam auream patris detractam capite, (ss) & super altare positam, *elevavit, & capiti suo imposuit*: ut eam à Deo solo habere videretur. Id Aquisgrani factum Theganus memorat. Lótharius Ludovici filius, à Patre assumptus ad Imperii confortium, atque exinde Augustus appellatus; quo jure Ludovicus, Lotharii filius, itidem Imperator factus est. Postquam Ludovicus sine liberis est mortuus, inter ejus patruos, Ludovicum Germanicum, & Carolum Calvum Ludovici Pii filios, de Regno Italiæ, deque Imperio, quasi æquo jure certatum est: cùm inter fratres, fratri, fratrisque filiis succedentes, jura primogenituræ obscura adhuc, necdum ipso usu satis constabilita essent. Ergò Ludovico spreto, majore licet, electus est Carolus, primùm in Imperatorem, exinde in Italiæ Regem. Sed quo ordine modoque, satis docet vel illa Annalium Fuldensium, qui Ludovico earum partium Regi favent, vehemens invectiva in Carolum: Is enim, aiunt, *quantâ potuit velocitate Romam profectus est, omnemque Senatum Populi Romani, more Jugurthino, corripit sibi que sociavit; ita ut etiam Joannes Papa, votis ejus annuens, coronâ capiti ejus impositâ, eum Imperatorem & Augustum appellare præcepisset.*

Quinam electuri essent, ipsa corruptio Romani Senatûs Carolo imputata probat. Quin ipsa habemus acta præ manibus. Extat Concilium Romanum anno 877. habitum, in quo Joannes VIII. agens de Caroli provectione anno 876. Romæ factâ, quam hic anno 877. confirmari petebat, sic ait: *Elegimus hunc meritò & approbavimus, unâ cum annisu & voto omnium Fratrum & Coepiscoporum nostrorum, atque aliorum sanctæ Romane Ecclesia Ministrorum, amplique Senatûs, totiusque Populi Romani gentisque togata; & secundùm priscam consuetudinem solemniter ad Imperii Romani scepra*

Theg. de gest. Lud. Pii cap. vj. Duch. tom. ij. p. 276.

Ann. Fuld. tom. ij. Duch. an. 776. pag. 569.

Concil. Rom. an. 877. tom. ix. Conc. p. 296.

(ss) *Patris detractam capite.*] Expungenda sunt hæc verba, amanuensis incogitantia, in textum D. Bossuet perperam intrusa, & Thegano contraria, qui nempe sic haber loco citato: *Ornavit se (Carolus) cultu Regio, & coronam capiti suo imposuit... super altare coronam aliam quam ipse gestabat, in capite suo jussit poni.* Hanc coronam aliam jubetur Ludovicus capiti suo imponere, non eam quam ipse gestabat Carolus, qui nempe Imperii confortem adfiscibat Ludovicum, non Imperium abdicabat. Hoc ideò fuit annotandum, ne vel levis error falleret, & in errores induceret graviores.

proveximus & Augustali nomine decoravimus, ungentes eum oleo extrinsecus, &c. Quo loco in designando Principe, non modo Joannis VIII. qui Caput Civitatis, & Coepiscoporum, qui Regni inter Proceres haberentur, sed etiam Senatûs Populique Romani actio & consensus satis claret, eo quoque tempore, quo Romanos Pontifices, lapsis Imperii rebus, ad majorem, etiam in temporalibus, potestatem evectos esse constat.

Conc. Ticin. Confir. ap. Pontig. tom. IX. p. 283.

Posteaquàm eo ritu Carolus Imperator est factus, ab Italiæ Episcopis & Optimatibus Regnum Italicum est consecutus, distinctâ actione, in hanc formam quam habemus in Concilio Ticinensi: *Gloriosissimo & à Deo coronato magno Imperatori, Domino nostro Carolo perpetuo Augusto: nos quidem omnes Episcopi, Abbates, Comites ac reliqui, qui nobiscum convenerunt Italici Regni Optimates... jam quia Divina pietas vos beatorum Principum Apostolorum Petri & Pauli interventione, per vicarium ipsorum Dominum videlicet Joannem... ad profectum sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque omnium, invitavit, & ad Imperiale culmen sancti Spiritûs judicio provexit, nos unanimiter, vos protectorem, Dominum ac defensorem omnium nostrum elegimus.* Subscribunt Episcopi & Optimates. Ita cùm Carolus, Joanne VIII. autore, Imperator factus esset, Episcopi & Optimates declarant, se quidem eo exemplo ductos esse; cæterùm propriâ distinctâque actione eundem Principem, in Regem quoque suum à se fuisse electum. Quæ non satis à Baronio distincta, hîc ad ampliorem rerum elucidationem advertimus; quò scilicet pateat Imperium ac Italiæ Regnum, quæ ille confudit, & re, & nomine, fuisse sejuncta; & utrumque, non nisi Procerum electione, in Carolum Calvum fuisse collatum.

C A P U T X L.

Gesta sub reliquis Carolinis Principibus: eâ stirpe extinctâ turbæ: OTHO I. Imperator: Imperii translatio ad Germanos sub OTHONE III. Qualis memoretur à BARONIO: Quæ omnia nihil ad nos.

Ann. Met. an. 881. Duch. tom. iij. pag. 318.

CAROLO Calvo mortuo, Carolus Crassus, Ludovici Germanici, Caroli Calvi fratris filius, *Longobardorum fines occupavit, ac in paucis diebus totam Italiam in ditionem accepit, & Romam perveniens, à Prasule Apostolica sedis Joanne (VIII. scilicet) & Senatu Romanorum favorabiliter exceptus, cum magnâ gloriâ, Imperator creatus est.* Sic Annales Metenses. anno DCCCLXXXI.

Ann. Fuld. an. 896. Duch. tom. ij. pag. 581.

Post Carolum Crassum, ejus fratris filius, Arnulphus Germaniæ Rex, à Formoso Papâ, *in Guidonem (tt) Tyrannum*, ut Annales Fuldenfes produnt, Romam accitus est, & captâ urbe, Imperator coronatus. Quo loco

(tt) *In Guidonem.*] Guido Dux Spoletinus, Caroli Magni ex filiâ pronepos, post mortem Caroli Crassi Italiam occupavit, ipsamque Romam, & à Formoso Papâ Imperator unctus est.

folius Papæ fit mentio, crescente potentiâ Romanorum Pontificum. Necdum tamen penitus Romanæ Civitatis extinctam auctoritatem sequentia demonstrabunt. Arnulpho autem ad annum Christi 900. mortuo, paulò post interiit Ludovicus ejus filius, ætate puerili, & frater Zwentiboldus * simulque tota ea pars Carolinæ familiæ, quæ Germaniam obtinebat. Qui verò Carolini tum in Franciâ supererant, cum vix eam retinere possent, de Germaniâ & Italiâ ne quidem cogitabant; fuitque Arnulphus ultimus ejus stirpis, qui Imperio, Italiâ, Germaniâque potiretur.

Exinde Germania sibi delegit Reges; Italiam & Romam per 60. annos validissimus quisque occupabat, seu potius prædabatur; quoad Joannes XII. Othonem I. Germaniæ seu Teutonum Regem, sibi ac Romanæ urbi defensorem accivit *.

Atque is anno 951. ductâ Adelaïde, viduâ Lotharii Regis Italici, eo Regno potitus, postea à Joanne XII. Imperator coronatus est. Quo autem ritu id factum sit, Regino (uu) memorat: *anno 962. Rex natalem Domini celebravit, indeque progrediens, Romæ favorabiliter susceptus, totius acclamatione Romani Populi & Cleri, ab Apostolico Joanne filio Alberici, Imperator & Augustus vocatur & ordinatur.*

De eodem Otho Frisingensis: *Otho gloriosus Rex ad urbem progrediens, honorificè à summo Pontifice Joanne ac toto Populo Romano susceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur.* Quo ritu populi consensum atque approbationem contineri & explicari vidimus.

Otho II. primi ac III. secundi filius hæreditario jure Imperium adepti sunt. Otho III. sine hærede est mortuus.

Per ea tempora Imperium à Francis ad Teutones translatum esse memorant: in cujus translationis origine sub Othone I. scilicet, Populi Romani, ut vidimus, consensus apparuit.

Quòd autem Otho I. ad liberos suos hæreditarium transtulit Imperium; quòdque, ejus stirpe extinctâ, Teutonibus rursus firmatum Imperium est, totum id Baronius (xx) à Romanis Pontificibus factum esse contendit: atque Othoni quidem I. anno 964. ab ipsis Pontificibus id esse concessum, ut successores designaret; tum deficiente ejus stirpe, aliter consulendum Imperio fuisse; remque ad electionem Germanorum redactam per Gregorium V. Pontificem è Germanis assumptum, ab eoque Pontifice Electores creatos, atque hæc omnia facta in Synodo Romanâ, anno 996. (yy) de

* Ex concubinâ natus, quem pater ejus Arnulphus Lotharingæ Regem constituerat.

* Adversus Albertum & filium ejus Berengarium II. Regin. Chron. lib. ij. an. 961. 962.

Oth. Frising. Chron. lib. vj. cap. xxij. p. 129.

Bar. tom. x. an. 964. p. 783. 784. an. 996. p. 909. vid. Oth. Fris. loc. cit. cap. xvij.

(uu) Regino.] Non Regino, cujus Chronicon deficit an. 908. sed ipsius continuator, qui annum 972. explevit.

(xx) Baronius] qui an. 964. Leonem VIII. Antipapam, & ejus diploma nullius ponderis esse pronuntiat, non alio utitur diplomate an. 996. ut ostendat hoc privilegium indubiâ Pontificis auctoritate Germanis Imperatoribus fuisse concessum. Certè operam laderet quisquis Baronium cum Baronio non semel pugnantem studeret comp. nere.

(yy) Electores creatos . . . in Synodo Romanâ an. 996.] à Gregorio V. dicunt Baronius & Auctor vitarum Pontificum. Sed 1°. Synodus de hac re decretum nullum extat in actis Pontificum & Imperatorum, nullum in corvis Historicis. 2°. Constat, defuncto Othone III. per 200. annos, Imperatorem in generalibus Germaniæ Comitibus, ab omnibus, non à septem tantum Principibus electum fuisse. Quomodo & quando jus illud ad septem Electores venerit, incertum est. Plerique autumant, post electum Fridericum II. an. 1210. in Comitibus generalibus, Germanos Primates jus deinceps eligendi Imperatorem septem primo-

quibus litigare non est animus. Neque enim ullatenus pertinent ad nostram quæstionem, postquam ex ipsâ rerum serie ac gestorum fide semel demonstravimus, Pontificiam in ordinando Imperio potestatem inde manâsse; non quòd Pontifices id à Christo juris acceperint (nemo enim id sanus dixerit) sed quòd à Deo tantâ rerum spiritualium potestate donati, ejus potestatis sacrique Principatûs reverentiâ, eam sibi etiam in temporalibus conciliaverint autoritatem, quæ sensim per diversas temporum vices ac vicissitudines, ad ordinandum quoque illud, quale nunc est Romano-Germanicum Imperium perveniret.

C A P U T X L I.

In transferendo Imperio ad Germanos, teste BARONIO, consensus intervenit Romanæ civitatis: quæ tamen omnia, & inde secuta nihil ad nos.

QUANQUAM ergò hæc nihil ad nos pertinent, attamen ut appareat in iis quoque elucere, non modo Ecclesiæ, sed etiam civitatis autoritatem, placet narrare paucis, quomodò hæc Baronius disponenda putaverit.

Bar. tom. x. an. 996. p. 909. Is ad annum 996. hæc habet: *Cum eo jure carerent (χχ) Imperatores, ut successores sibi deligerent, Magno Othoni id primum à Romano Pontifice concessum reperitur.* Id ut probet, profert Leonis VIII. decretum in hanc formam:

Ibid. an. 964. p. 783. 784. *Leo Episcopus servus servorum Dei, cum toto Clero & Romano Populo constituimus, & confirmamus, & roboramus, & per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus, atque largimur Domno Othoni, Regi Teutonicorum, & ejus successoribus, hujus Regni Italia in perpetuum facultatem eligendi successorem.*

Ibid. an. 996. loc. cit. Hæc autem ad Italiæ Regnum spectantia, ut ad Imperium protendantur, addit Baronius, successorem hîc intelligi *in Regnum Italia primò, inde in Imperium promovendum*; atque ita in Othonis Germanorum Regis personâ translatum ad Germanos Imperium. Hæc quidem valeant quantum Baronio placuerit. Cæterum id liquet, decretum istud Leonis esse conditum *cum toto Clero & Populo Romano*; ut in eâ concessione non modò Cleri, sed etiam Populi Romani autoritas elucescat.

Docet Baronius hujus decreti autoritate factum, ut Otho I. successorem hæreditarium haberet Othonem II. hic Othonem III. quâ successione Germanis Imperium confirmatum fuerit.

ribus Imperii Ministris ultrò detulisse. Vid. Albert. Stad. & alios. Ne igitur credas D. BOSUET Baronianæ sententiæ patrocinari. Concedit more scolarum totum argumentum, eo quòd, sive verum sit, sive falsum, causæ suæ non noceat.

(χχ) *Jure carerent, &c.*] Baronius falsò affirmat, *Imperatores caruisse jure eligendi sibi successores, antequàm id à Romano Pontifice concessum fuerit.* Nam quo jure primi Imperatores eos delegerunt, qui in partem Imperii venirent, & Cæsares aut Augusti vocarentur, eo Carolus Magnus Ludovicum Pium Imperii sibi socium adscivit, & Ludovicus Lotharium.

Alio sanè loco multis agit Baronius, & Leonem VIII. non verum fuisse Pontificem, & ipsum diploma esse falsum, à Gratiano licèt allegatum. Ut-
cunque est, non alio titulo utitur ad asserendam postea Romano Pontifici
Romani Imperii ordinandi potestatem. Credo, quòd in his, falsis licèt,
aliqua à falsatoribus veri ratio habeatur, ne absona penitus & absurda con-
fingant, aut quòd falsis etiam, postquam consuetudine approbata sunt, ex
ipsa approbatione accedit autoritas. Quare ex ipso Baronio, haud à vero
alienum est, eam mutationem atque Imperii translationem ad Germanos,
consensu Populi esse factam, inque Imperio ordinando, ad annum usque
964. retentam eam formam, quæ in Carolo Magno primùm enituit.

Eam postea formam, stirpe Othonum extinctâ, Gregorius V. immutâ-
rit in suorum Germanorum gratiam, electionem totam eis ita attribuerit,
ut, in ordinando Romano Imperio, nulla jam Populi Romani ratio habeat-
ur: jus illud quod habent Romani Imperii Electores ad illos ab Aposto-
licâ Sede pervenerit, ut est ab Innocentio III. dictum, capite *venerabilem*
de electione: valeant denique vigeantque omnia, quæ idem Innocentius,
postremis licèt sæculis, ejusque successores, in Decretalibus, inque Clemen-
tinis, aut quocunque sub titulo, in Imperatorem Romano-Germanicum
sibi tribuerunt: electum eum, Romanus Pontifex confirmet, reprobet, ad
propriè dictum fidelitatis juramentum adigat; sitque *Imperatoris superior at-*
que ordinarius judex, tantâ autoritate ut ejus judicia irritare possit, quod
habet Clementina *Pastoralis*, titulo *de sententiâ & re judicatâ*; quamquam
hîc quædam à doctis etiam Catholicis, Onuphrio & aliis in dubium re-
vocata, quædam ut nimia ipso usu obsoleta fuisse videantur; tamen quan-
tùm attinet ad nostram quæstionem, haud gravatè concedimus, dummodò
reclusis fontibus recognoscere liceat, autoritatem illam Romani Pontificis,
non à Christo quidem, sed à Populi Romani, ipsiusque civitatis consen-
sione cœpisse.

Quâ etiam ratione amplectimur id, quod est ab Innocentio III. de Apo-
stolicâ sede proditum, *quæ Romanum*, inquit, *Imperium in personâ magnifici*
Caroli à Græcis transfuit in Germanos, eodem capite *venerabilem*. Hæc, in-
quam, facilè admittimus, quatenus scilicèt Carolus Magnus Francique Re-
ges, Germana propago, suasore & adjutore Leone III. à totâ urbe Romanâ
pro magnis in Ecclesiam urbemque meritis, ad Imperium evecti sunt. Cæ-
terùm illud omne, & ea quæ per gradus ab illo initio, in Romano-Ger-
manicum, quale nunc est, Imperium, Romanorum Pontificum jura cre-
verunt, ea ad Reges cæteros ac Regiæ dignitatis statum nullo modo per-
tinere satis demonstravimus; meritòque est responsum à Majoribus nostris,
cùm eis objicerentur Friderici depositi: verum id quidem esse de Impera-
tore, cujus Romanus Pontifex in temporalibus *superior esset*, non de cæte-
ris Regibus.

Ibid. an.
964. jam
sup. cit.
Grat. Dist.
lxij. cap.
xxij. in Sy-
nodo.

Extr. Greg.
ix. lib. j. de
elect. tit. vj.
cap. xxxiv.

Clem. Rom.
Principes.
lib. ij. tit.
ix. de jure ju-
rando. Cle-
ment. tit. xj.
cap. ij.

Cap. *Venerab.* jam
cit.

Joan. Pa-
ris. de po-
rest. Reg. &
Pap. cap. xv.
vind. Maj.
quæst. de
pot. Pap. ad
ij. argum.
p. 107. 108.



CAPUT XLII.

Decretum Episcoporum de Lotharii Regno post Fontanellidensem pugnam, an ad rem faciat?

ALIA exempla circa hanc secundam quæstionem prolata omittere poteramus, nisi animo fixum esset, nihil eorum præterire, quæ alicujus momenti esse viderentur.

Bar. tom. ix. an. 842. p. 839. 840. Nithard. init. lib. iv. tom. ij. Duch. p. 276.

Validum id Baronio visum est, quod est de Lothario Imperatore, ejusque fratribus Ludovico Germanico & Carolo Calvo, Ludovici Pii filiis ab optimo hujus ævi autore Nithardo (*aaa*) proditum; nempe post cruentam illam Fontanellidensem pugnam, quâ victus Lotharius, ac deserto Regno profugus, circa Viennam latitabat, Ludovicum & Carolum petisse Aquisgranum, *quid de populo ac Regno à fratre relicto agendum videretur deliberatos*. Relata res ad Episcopos, ut *illorum consultu, veluti numine Divino, harum rerum exordium atque autoritas proderetur*. Quod meritò factum Nithardus affirmat. Ergò Episcopi omnia Lotharii immania & infanda gesta consideraverunt, *quibus ex causis, non immeritò, sed justo Dei omnipotentis judicio primum à prelio, & secundo à proprio Regno fugam illum iniisse aiebant*. Ergò omnibus visum est atque consentiunt, *quòd ob nequitiam suam vindicta Dei illum ejecerit, Regnumque fratribus suis justè ad regendum tradiderit*: profus ex illius sæculi more, quo Dei voluntatem etiam in privatorum rebus, aquæ, ferri candentis, quælitis etiam aperto Scripturæ volumine fortibus, sed maximè prelio explorabant; iis scilicèt indiciis de rebus maximis tanquàm Divino judicio decernebant. Hæc quoque examina *Divini judicii* nomine appellabant; persuasi quippe, Deum non nisi bonæ justæque parti largiri victoriam; quæ passim etiam à sacerdotibus Domini fuisse comprobata, ipsisque autoribus gesta, multæ quæ ex illo ævo supersunt Missæ ac benedictiones, in eum usum confectæ, demonstrant. Ad eum ergò sensum hîc Episcopi consulti à Regibus respondent: Divinam voluntatem, potentiam, ultionem, tantâ victoriâ, & Lotharii non modò prælium, sed etiam Regnum deserentis fugâ, tanquàm manifestis indiciis declaratam. Aiunt enim *non immeritò, sed justo Dei omnipotentis judicio hæc Lothario evenisse*; consultique sunt à Regibus, non qui ipsi judicio Ecclesiastico de Regnis decernerent, sed ut, quid Deus veller tanquam *Divino numine* instinctuque proderent. Quare neque ipsi id sibi tribuunt, ut excommunicatione ac depositione prolata, aut pensatis Reipublicæ Christianæ utilitatibus judicent; sed Deum ita velle, ita judicasse, ejusque voluntatem ac vindictam ipsâ victoriâ ac Lotharii fugâ declaratam esse pronuntiant. Neque ipsi Lotharii Regnum fratribus tradunt, sed à Deo esse traditum, eoque jure habendum possidendumque confirmant. Quod quàm rectè egerint, secuta rerum eventa demonstrant; cùm Lotharius & Regnum

(*aaa*) Autore Nithardo.] Nithardus Caroli Magni ex Berthâ filiâ nepos, testis adfuit.

gnam recuperaverit, & pacatè tenuerit, & liberis habendum tenendumque tradiderit.

Interim facile erat, quod hîc Episcopi fecerunt, præcipere victoribus, ut Regnum desertum, in quod inhiabant, tanquàm *ex Divinâ autoritate susciperent, & secundum Dei voluntatem regerent*: fallebatque eos, fortasse falli volentes, Divinæ voluntatis ambiguum nomen. Certissimum enim est victoriam præliantibus, Regna victoribus, voluntate Dei tradi, eâ scilicèt quæ effectum inferat, non eâ semper quæ approbationem certumque jus indicet. Quare hæc, quæ facta sunt extraordinariè, tanquàm Dei instinctu & numine, ejusque judicio manifestis veluti indiciis propalato, ad exemplum trahere Ecclesiastici judicii & ordinariæ autoritatis, fallax falsumque est.

C A P U T X L I I I.

An meritò objectum à BARONIO id quod est à Carolo Calvo in proclamatione adversus VENILONEM positum.

OBJICITUR etiam id quod est à Carolo Calvo Rege, anno 859. ad Episcopos dictum, in proclamatione sive expostulatione *adversus Venilonem Archiepiscopum Senonum*: quod ut intelligatur, rerum status ex ipsâ proclamatione explicandus. Hæc ergò proponit Carolus: *Cum, teste sancto Gregorio, ex consuetudine olitanâ, omnibus cognoscentibus, Reges in Regno Francorum ex genere prodeant, sibi à genitore Ludovico Augusto partem Regni inter fratres suos Reges Divinâ dispositione traditam... Venilonem tunc Clericum in capellâ suâ, promisso fidelitatis sacramento servisse, eique à se, juxta consuetudinem prædecessorum Regum, consensu Episcoporum, vacantem Senonum Metropolim fuisse commissam: factam postea per Primores Regni divisionem inter se & fratres, & ab Episcopis etiam à Venilone juratam: post hoc (ab eodem Venilone) electione ejus aliorumque Episcoporum ac caterorum Regni fidelium voluntate, consensu & acclamatione cum aliis Archiepiscopis & Episcopis, in ejusdem Venilonis diœcesi (id est, Provinciâ, Aurelianis scilicèt) se fuisse consecratum & in Regni regimine perunctum, & diademate, atque Regni sceptro in Regni solio sublimatum: multa etiam alia ab eodem Venilone dato chirographo fuisse firmata: quorum immemorem eum id sæpe conatum, ut Carolum Regno pelleret, atque illud Ludovico Caroli fratri, conjuratione factâ traderet. Cum ergò Carolus, rebus cum fratre compositis, talem proditorem damnari ab Episcopis instantissimè cuperet, judicibus adulabatur his verbis: *A quâ consecratione vel sublimitate Regni (suprà memoratâ) supplantari vel projici à nullo debueram, saltem sine audientiâ & judicio Episcoporum, quorum ministerio in Regem sum consecratus, & qui Throni Dei sunt dicti, in quibus Deus sedet, & per quos sua decernit judicia, quorum paternis correptionibus & castigatoriis judiciis me subdere fui paratus, & in presenti sum subditus.**

Tum primùm nono sæculo plus quàm mediam partem elapso, hæc vox

exaudita est de projiciendis à consecratione & Regni sublimitate Regibus ; per Episcopalem audientiam ; & tamen hæc omnia nihil ad rem.

Nihil, inquam, ad rem, quòd Carolus Calvus Episcopus, tanquam Dei interpretibus, se submittit: non enim quærimus utrum Reges arbitrio Episcoporum, tanquam Divini numinis interpretum, abdicare possint, quod tamen vix aut ne vix quidem expedit; sed utrum Episcopi, judicio dato, Reges solio deturbare possint. Id quidem Venilo per prodicionem conatus erat, tanquam ab illo rescindi posset ea, quam ipse fecerat consecratio. At non id Carolus fatebatur; neque se eo fine submittebat Episcopis, ut Regiam potestatem ad eorum arbitria deponeret, qui statim ab initio profitetur priscâ consuetudine omnibus notâ, *in Francorum Regno Reges prodire ex genere, quo jure partem Regni à Patre Augusto Divinâ dispositione sibi esse traditam.*

Quare electio, quæ ad consecrationem facta memoratur, pro publico & solenni actu, quo Regem agnoscerent, ex usu eorum temporum accipitur; non pro verâ electione, tanquam Francorum Reges electione fierent. Id aded verum & ipse Carolus & omnes intelligebant, ut ante consecrationem & sublimationem eam, quæ consecrationi conjuncta memoratur, Carolus more Regio, ipsum Venilonem futurum consecratorem suum, ad *Metropolim Senonum* evexerit. Quamobrem, etsi eâ consecratio ac sublimatio rescindi potuisset, remaneret certè Carolus id quod natus erat, *Rex ex genere*, cui Regni pars inter fratres Reges *Divinâ dispositione* deberetur.

Nec minùs clarum est de consecratione ipsâ ac sublimatione consecrationi conjunctâ, non absolutè dici: Judicio Episcoporum ab eâ projici posse Regem: sed si projici à quoquam debuisset, quod Venilo facere conabatur, non id *saltem* fieri potuisse ab eo, sine iis Episcopis, qui Regem cum ipso Venilone consecraverant: quod quidem ad Venilonis mentem, & tanquam ad hominem fuisse responsum claret; ne si proditor aliquid sibi juris in Regem superbè ac perperam consecrationis nomine vindicasset, is solus habere videretur.

Et quanquam hæc in eum finem dicta, nullo effectu consecuto, nihil omninò ad rem nostram, aut ad statum Regiæ dignitatis faciunt; verè tamen ac certò affirmare possumus, à nullo antea, à nullo postea Rege, imò à nullo mortalium hæc qualicumque fuisse unquam prodita, congruaque omninò videri illis temporibus, à quibus inclinationem rerum, eumque, qui consecutus est Regiæ Majestatis contemptum, incœpisse omnes Historici memorant.

CAPUT XLIV.

Argumentum ex Regum consecratione repetitum solvitur: LUDOVICI II. Imperatoris, LOTHARII I. filii, epistola ad BASILIUM Imperatorem Orientis.

ANTEQUAM ex hoc loco digrediamur, solvendum argumentum, vatum illud quidem, sed quod à quibusdam magni fiat, à Regum con-

secratione repetitum. Quippe in hac, primùm ab Episcopo consecrante postulatur, ut *presentem militem ad dignitatem Regiam sublevet*: cum ipso sic agitur, tanquam eo, qui *Regiam dignitatem suscepturus sit*: dat ipse solitum sacramentum, tanquam *Rex futurus*: denique sic omnia peraguntur, tanquam non nisi post inunctionem, Rex, ante inunctionem & consecrationem, electus tantùm esse videatur. Quæ quidem ex vetustis deprompta formulis, quibus Reges etiam Francici, in secundâ saltem Dynastiâ inuncti fuerint, nemo harum rerum sciens inficiabitur. Quæ si ad extremum urgentur, nempe id efficient, ut Reges non genere sed electione fiant, nec nisi consecrati Regium nomen Regiamque potestatem accipiant; quod aded est absurdum & omnium gentium consensione tantâ rejectum, ut nec argumentis confutare sit dignum. Quare ex communi omnium sensu, sacræ ceremoniæ arcana ac mystica significatio hæc est: in eâ esse sacramentum Regiæ potestatis cælesti numine concessæ & institutæ, atque hanc Divino numini haberi reverentiam, ut Rex à Deo constitutus, ipse quodammodò coram Deo sacrificare altaribus, Regio se nudet nomine, ut illud à Deo sanctius jam augustiusque recipiat. Cujus rei sacramentum est, quod & gladius & corona Regi imponenda de altari sumuntur, dicaturque ad Regem: *Accipe gladium de altari sumptum*, quia nempe gladii jus à Deo esse, ejusque providentiâ Regi esse traditum, ex Apostolicâ traditione & disciplinâ docemur: quæ trahi ad argumentum instituendi ac deponendi Reges, non nisi stultè & imperitè possunt.

Quo etiam sensu Ludovicus II. à Carolo Magno quartus, se ad Romanâ Imperii Principatum, summi Pontificis manu provectum esse testatur; cum Imperatoris Lotharii filius, Imperatoris Ludovici Pii nepos; Imperatoris Caroli Magni abnepos, jam hæreditarium teneret Imperium, atque Imperatorium nomen sibi jam, imò etiam avo Ludovico Pio, paternum esse profiteretur. *Quomodo enim paternum non est, quod jam in avo nostro paternum?*

Hæc scripsit Ludovicus II. ad Basilium Imperatorem Orientis, cum is Francis Principibus Caroli Magni posteris, Imperatorium nomen denegaret. Atque hæc verba tacuit scriptor Anonymus, qui hunc profert locum; ut Caroli Magni nepotes Imperatoriam dignitatem summo Pontifici acceptam retulisse ostendat; quod quidem nec negamus, nec eratur Anonymus in perspicuâ re probandâ laboraret. Quærendum illud erat, in quo difficultas versabatur: quo jure Romanus Pontifex, Imperii dandi autor fuerit: an Apostolico illo jure, quod Christus instituit, an hoc adfectione quo Romanus Pontifex, Senatûs ac civium reverentiâ, caput Urbis atque egregiæ cujusque rei autor habebatur.

Ac Ludovicus quidem II. adversùs Basilium & Græcos, Imperatorium nomen ac dignitatem Caroli Magni posteris his verbis vindicabat: *A Romanis enim hoc nomen & dignitatem assumpsimus, apud quos profectò primò tanta culmen sublimitatis & appellationis effulsit, quorumque gentem & urbem Divinitus gubernandam, & matrem omnium Ecclesiarum Dei defendendam atque sublimandam suscepimus; ex qua & regnandi prius, & postmodum imperandi autoritatem profapia nostra seminarium sumpsit. Nam Francorum Principes, primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt ii duntaxat, qui à Ro-*

Ep. apolog.
Lud. ij. Imp.
ad Bas. Imper.
Orient. Duch. tom.
Duch. tom.
ij. p. 555.

Anon. tract.
de libertat.
Eccles. Gall.
lib. iv. cap.
xj. p. 201.

Sup. cap.
xxiv.

mano Pontifice ad hoc, oleo sancto perfusi sunt: quem locum nisi Anonymus truncum capite retulisset, nempe ipsa lectione statim intueremur, Imperium à Romanis atque ab ipsa urbe Dominâ, unde hoc nomen primum effulsit, ad Francos translatum; autore quidem Romano Pontifice, Romanâ Ecclesiâ Ecclesiarum matre comprobante & confirmante: eo plane sensu, quo à Joanne VIII. dictum meminimus, Carolum Calvum Coepiscoporum & Cleri, amplique Senatûs & totius Romani Populi, gentisque togatæ amissu, ac secundum priscam consuetudinem, ab ipso Joanne ad Imperii Romanî sceptrâ esse provecum.

En unde Caroli Magni posteritas Imperatorium nomen adversus Græcos rueretur. Hinc idem Ludovicus II. eâdem in epistolâ commemorat Senatûs Populique Romani, imò & Militum exercituumque, in promovendis Romanis Imperatoribus autoritatem. Quo jure excidisse haud par erat Romanam urbem, faciebatque magis ad ejus dignitatem, quod jam per Petrum Apostolum religionis ac Sacerdotii Caput esset. Itaque concludebat ab urbe Romanâ Francos eo jure eligi potuisse, quo jure quondam Hispani aliique electi erant.

Inde ad Francos stirpemque Carolinam translatum Imperium Ludovicus II. refert, neque verò tacet sacram unctiorem ab Apostolicis Pontificibus datam, quæ huic rei firmamento esset. Quin & id respicit, quod Pipinus Caroli Magni pater ejusque liberi, jam à sancto Bonifacio (bbb) in Reges Francorum uncti, à Stephano II. Papâ profecto ad Francos, iterum uncti essent; placebatque omninò Regiæ domûs originem à Romano Pontifice consecratam; atque id non modò honori, sed etiam firmamento esse intelligebant, ut Regium genus etiam ab Apostolicâ sede sacro-sanctum haberetur.

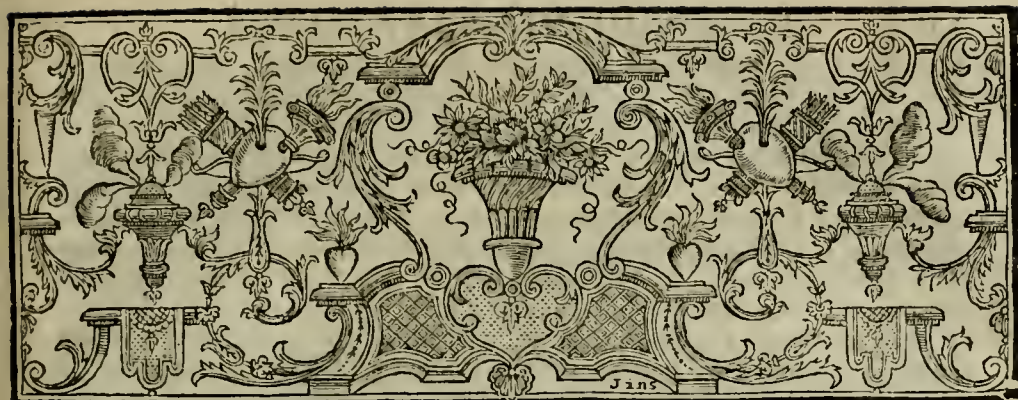
Ex his ergò constat Caroli Magni nepotes eâ re maximè gloriatos, quod non modò Imperatorium, sed etiam Regium nomen, Ecclesiâ Romanâ probante, confirmante, consecrante, susceperint, non profectò id egisse ut Regnorum & Imperiorum potestatem ei tribuerint, contra rei gestæ ac veterum omnium monumentorum fidem. Cæterum quid importet à Romano Pontifice corona imposita, Adrianum IV. audiemus exponentem, cum ad ea tempora nostra oratio devenit.

Inf. lib. iij.
cap. xvij.

Hæc sunt quæ ad Gregorium usque VII. studiosissimè atque operosissimè conquista, referunt, ut Ecclesiastico ordini ejusque capiti Romano Pontifici substernant deponendos Reges; quæ, quàm vana; quàm nulla sint, nemo non videt. Jam quantum valeant quæ à Gregorio VII. nullo antea exemplo, nulloque documento, gesta sunt, facile intelligimus.

— (bbb) *A sancto Bonifacio* } Pipinum non fuisse unctum, probat P. LE COINTRE, ut supra docuimus. Vid. annales Franc. tom. v. an. 752, n. 6. & seq. pag. 322. & seq.





DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI

D E
ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER TERTIUS.

Quo à GREGORII VII. tempore res extra Concilia Œcume-
nica gesta referuntur ad CAPUT PRIMUM
GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

*An GREGORII VII. ac secutis decretis ita res confecta sit, ut de eâ
ambigere Catholicis non liceat: contrarium statuitur certis exemplis
& Catholicorum omnium consensione: MELCHIOR CANUS, BEL-
LARMINUS, RAINALDUS, PERRONIUS testes adducuntur.*



UNC devenimus ad ea tempora, quorum maximè autori-
tate nos premunt, Gregorii scilicet VII. secutorumque Pon-
tificum. Quippe obijciunt hisce temporibus quæstionem to-
tam Ecclesiæ autoritate decisam: depositos quippe Pontificiâ
autoritate Imperatores ac Reges: consensisse in eam deposi-
tionem Orthodoxos; neque tantum rem à Romanis Pontifi-
cibus esse factam, sed factam in Conciliis Œcumenicis: depositum enim in

Conc. ij.
Lugd. Œcu-
men. tom.
xj. Conc. p.
640.

Conc. La-
ter. ij. cap.
xxvij. tom.
x. p. 1523.
Later. iv.
cap. ij. tom.
xj. p. 148.

Concilio Lugdunensi II. ab Innocentio IV. Fridericum II. quin etiam ab ipsis Synodis multa esse decreta, quæ ad eam praxim comprobendam manifestè pertineant, ut est illud decretum Lateranensis Concilii III. *de relaxato fidelitatis debito* adversus hæreticos, & Lateranensis IV. ut *summus Pontifex hæretici Vassallos ab ejus fidelitate denuntiet absolutos*: denique rem ad eam certam, ut à Conciliis in formulam versa sit, extentque Conciliorum Constantiensis & Basileensis decreta, quibus privationis pœna Principibus etiam ac Regibus intenteretur; ex quibus concludunt, rem totam eorum etiam Conciliorum, quibus maximè utimur, autoritate esse confectam.

Hæc adversarii Catholici objiciunt. Hæretici verò postquam nobiscum potestatem indirectam averfati sunt ut à Sacrà Scripturâ & antiquitatis Ecclesiasticæ Dogmatibus abhorrentem, tum verò inculcant, quæ jam memorata sunt, posterioris ævi decreta, ut in tantâ doctrinæ mutatione, ea quam tuemur, Catholicæ Ecclesiæ infallibilitas stare non possit.

Nos autem hæreticis statim respondemus, more solito calumniari eos. Non enim Catholici docent, quæcumque in Conciliis gesta sint, ea ad Ecclesiæ Catholicæ fidem pertinere: sed eo loco habent illa tantum, quæ decreto edito fidelibus omnibus credenda, ac tenenda proponuntur: quod & Melchior Canus copiosè docet, & Catholici omnes uno ore confitentur. Cujus rei ratio est, quòd id sufficiat, ut verba Christi firma stent de æternâ Ecclesiasticorum Dogmatum firmitate; nec proinde labat Ecclesiæ fides, si ea quæ extra fidem decreta sunt, haud pari autoritate consistunt. Atque certum omninò, multa in Conciliis sine expressâ deliberatione ac determinatione esse dicta gesta que, quibus adstringi se Catholici omnes uno ore negant. Multa etiam decreta sunt, quæ non pertineant ad invariabilem fidei regulam, sed sint accommodata temporibus atque negotiis. Quin etiam illi qui Romanum Pontificem vel maximè infallibilem esse contendunt, non propterea necessariò tuenda suscipiunt, quæ Pontifices gesserint; sed profectò certæ sunt regulæ, quibus & hi Pontificibus, & omnes Catholici Conciliis Œcumenicis certam fidem docent adhiberi oportere.

Melchior
Can. de loc.
Theol. edit.
Lovã. 1564.
pass.

Canus ib.
lib. v. fol.
340.

Certè Melchior Canus Pontificæ infallibilitatis defensor acerrimus asserit: *Qui summi Pontificis de re quæcumque judicium temerè ac sine delectu defendunt, hos sedis Apostolicæ auctoritatem labefactare, non fovere; evertere, non firmare.* Ac paulò post: *Non eget Petrus mendacio nostro, nostrâ approbatione non eget*: tum adductis decretis de religiosis Ordinibus approbatis: *Satis fuerit*, inquit, *si eam habeant auctoritatem, quam epistola decretales, quarum nonnullas constat à posterioribus meliorem consilio refutatâs*; quoniam non ex firmo decreto, sed ex Pontificum opinione prodierunt.

Bell. de R.
P. lib. iv.
cap. xij. xiv.

Neque negat Bellarminus, aitque, Pontifices *ex ignorantia lapsos*, quod, inquit, *posse Pontificibus accidere non negamus; cum non definiunt aliquid tantquam de fide, sed tantum opinionem suam aliis declarant.* Alia ejus responsio est: *Pontifices tum nihil certi statuisse, sed tantum respondisse, quod sibi probabilius videbatur.* Addit: *Multa alia esse in epistolis decretalibus, quæ non faciunt rem aliquam esse de fide, sed tantum opiniones Pontificum eâ de re nobis declarant.*

Ibid. cap.
xij.

Quòd Stephanus VI. & Sergius Romani Pontifices iterum ordinari jussè-

runt eos, qui à Formoso (a) Papâ, postquam is degradatus fuit, ordinati essent, idem Bellarminus respondet: *Eos non edidisse aliquod decretum, quo decernerent ordinatos ab Episcopo degradato.... esse iterum ordinandos; sed solum de facto jussisse iterum eos ordinari, quæ jussio non ex ignorantia aut hæresi, sed ex odio in Formosum procedebat.*

Ne ergò tu mihi hæc dicito: Gregorius VII. & alii, Imperatores ac Reges deposuere; ergò id jure factum: docet enim Bellarminus, idque nos diligenter totâ hac tractatione meminisse oportet, docet, inquam, ille, accuratè secernenda esse, quæ Pontifices *de facto jusserint*, ab iis quæ decreto edito facienda constituerint. Neque enim omnia ab ipsis jure fieri; *sed* quædam *ex odio*; neque eorum decreta, quæ etiam ad doctrinam spectent, valere omnia; imò verò ab ipsis ritè & ordine interrogatis, multa esse responsa atque in jure edita, ac decretalium epistolarum nomine insignita, quæ tamen probabili tantum, imò etiam falsâ Romanorum Pontificum opinione nitantur, idque in confesso est etiam apud eos, qui Pontificiam infallibilitatem vel maximè propugnant.

Placet etiam adscribere quæ Odoricus Rainaldus docuit occasione decretalis, *exiit*, & eorum quæ in eâ à Nicolao III. definita, à Joanne XXII. postea rejecta sunt, de Christi paupertate: *Sanè, inquit, major propositio: nimirum nefas esse contradicere in iis quæ definita sunt per sedem Apostolicam in fide & moribus, certissima est; & additæ propositiones eam omninò confirmant, si intelligantur, uti debent, ea quæ spectant ad fidem & universalis Ecclesiæ mores in necessariis ad salutem. At Pseudo-minorita non in eo sistunt, sed quæ ad fidem, & mores tantum spectant accidentariò & remotè, qualia sunt nimirum Franciscani instituti encomia, privilegia, seu decreta Pontificum eò attinentia & omnia in iis contenta, fidei & morum essentialia esse: falsò supponunt; ac ludunt in equivoco. Illas ergò sanctiones, licet sint in sexto (Decretalium libro) esse, fidei & morum decreta essentialia, negandum est constantissimè: neque enim decreta fidei condunt Pontifices, nisi id expresserint & de necessitate credenda proposuerint. Ex quibus id habemus: Pontificum Romanorum decretis propositis, duo adhuc quæri oportere: alterum; an res sit ad fidei & morum essentialia pertinens, idque per se & proximè, non accidentariò & remotè: alterum; an expressum sit id de fide credendum?*

Procul ergò absunt ab Apostolici de fide decreti autoritate, hæc Clementina, *Principes Romani*, & Clementina *Pastoralis*, de fidelitatis juramento ab Imperatoribus debito, deque potestate Romani Pontificis ad Imperatoris irritanda judicia, quas Clemens V. edidit; procul, inquam, absunt hæc ab Apostolici de fide decreti autoritate, quamquam ea Clemens *Apostolicâ autoritate* declarare se dicat.

Procul ab eâ autoritatè rursùm abest id, quod idem Clemens V. ut certum supponit: *Nos ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoscitur, &c.* Quo fundamento nixus, Robertum Siciliæ Regem Vicarium Im-

Odoric.
Rain. tom.
xv:an.1324
n. 32.

Sext. De-
cret. lib. v.
cap. iij.

Clem. lib.
ij. tit. ix. de
jurejur. &
tit. xj. de
sent. & re
jud. cap. ij.

Clem. Past.

(a) à Formoso.] Is fuit ille Episcopus, quem de sede Portuensi deiecit Joannes VIII. Hunc deinde restitutum à Martino II. Romana demùm Ecclesiæ suscepit pastorem. Quam inhumanè Formosi cadaver violaverint, & ejus memoriam diris devoverint Stephanus VI. & Sergius III. narrat D. FLEURY, quem vide.

Extrav.
Joan. xxij.
tit. v. Ne sede
vacante. c.
unico. Si.

perii, sed in Italiâ tantùm constituit. Neque huic decreto certiore addit auctoritatem Joannes XXII. dum hæc ad se pertinere, propter Petri auctoritatem & jura concessa Divinitus, testatur his verbis: *In nostram & fratrum nostrorum deductum est, famâ divulgante, notitiam, quòd licet sit de jure liquidum & ab olim fuerit inconcusse servatum, quòd vacante Imperio, sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo ad seculari judicem nequeat haberi recursus, ad summum Pontificem, cui in personâ Petri terreni simul & Cœlestis Imperii jura Deus ipse commisit, Imperii prædicti jurisdictio, regimen, & dispositio devolvuntur.* Quamquam enim is Pontifex, hoc fundamento nixus, Vicarios Imperii in Italiâ quidem, aliâ auctoritate quàm Pontificiâ constitutos, omnesque iis obediens excommunicatione damnet; tamen hæc civilia nullo modo ad fidem & mores universalis Ecclesiæ pertinere constat. Quo jure hæc omnia à decretis fidei procul amandamus; parique ratione quærimus quæ Gregorius VII. aliique in deponendis Imperatoribus gesserint, quamquam & Petri jure atque auctoritate gesta esse præferant, an ad fidem & mores Ecclesiæ Catholicæ potiori aliquâ ratione pertineant, aut etiam ad ea pertinere, ullo legitimo decreto declaratum definitumque sit.

Hæc dicimus secundùm eos, qui Pontificiam infallibilitatem ac summam in temporalibus potestatem vehementissimè asserunt: quâ defensione non modò hæreticorum calumniæ propulsantur, verùm etiam Catholicorum eorum, qui nobis adversantur, franguntur impetus; eoque demùm res tota devolvitur, ut quæramus sintne ea, quæ ad Reges deponendos pertinent, eo ordine modoque gesta, quæ summam & indeclinabilem apud Catholicos obtineant auctoritatem.

Ac primùm: nemo nisi dementissimus dixerit, ea gesta esse summâ & indeclinabili auctoritate; alioquin Theologi Parisienses Gallique passim omnes, post censuram Sanctarelli saltè, ne jam antiquiora memoremus, pro hæreticis aut schismaticis haberentur, qui rem, ab Ecclesiâ, summâ auctoritate decretam non modò negârint, sed insuper gravi censurâ notârint. Ipse Perronius Cardinalis tot ab aulâ Romanâ gratulationes tulisset immeritò, pro eâ oratione quam habuit in Ordinum cœtu; cum ibi postulavit haberi istam quæstionem inter problematicas & liberas, quæ ab Ecclesiâ gravissimâ auctoritate sancita definitaque esset.

C A P U T II.

Gesta sub GREGORIO VII. primumque ejus de HENRICO deposito decretum.

PO STEA QUAM universim constitit nihil ad fidem Catholicam pertinere, quæ à Gregorio VII. aliisque, in deponendis Regibus gesta sunt; illud jam ipsum evolutis excussisque gestis, singillatim ac luculentius explicemus; simulque ostendamus quanti sint, quæ summâ & indeclinabili auctoritate

autoritate non valere liquet. Series postulat temporum, ut à Gregorio VII. ordiamur.

Anno Christi 1073. adversùs Henricum IV. nequissimum & flagitiosissimum Imperatorem Saxones rebellaverant. Belli causa memoratur, impositæ arces atque præsidia, quæ Saxones prædis agendis atque opprimendæ libertati esse comparata querebantur. Obtendebat Imperator decimas Sifrido Archiepiscopo immeritò denegatas; ipse occultè Archiepiscopum instigabat: Abbates Turingos * ad iniquas condiciones adigebat: his initiis causisque bellum atrox gerebatur. Hic verò ex Libro superiore repetendum id, quod per idem tempus contigit Henrico Imperatori: ab Alexandro II. diem dictam propter causas quidem Ecclesiasticas, nullâ depositionis interminatione: tum Alexandrum II. infecto negotio decessisse: Gregorium VII. ei substitutum, cum Henrico IV. multa tractâsse: ac, ne superfluis immeremur, narrat Baronius anno 1075. Henricum, victoriâ de Saxonibus reportatâ, contempsisse quæ Papæ promiserat, de pace videlicet cum Saxonibus ineundâ, deque Thedaldo in Ecclesiam Mediolanensem intruso, aliisque ejusmodi negotiis: communicâsse etiam iis, quos sedes Apostolica ob Simoniam & alia flagitia rejecisset. Anno verò 1076. refert idem Baronius, missos à Gregorio Legatos, qui Regem ad dicendam causam vocarent ad Synodum: dicta dies ad feriam secundam secundæ hebdomadæ in quadragesimâ: adhibita pœna, nisi dictâ die se sisteret, sed excommunicationis tantum, ut ex Historicis hujus ævi, Baronio etiam probante, ostendimus. De depositione altum adhuc ubique silentium.

Henricus tamen eâ Gregorii citatione commotus, statim habitâ Vormatiæ Pseudo-Synodo Gregorium deposuit, eique subjectionem & obedientiam interdixit; quin etiam datis literis imperavit, & illi ut ab Apostolicâ sede discederet, & Clero Populoque Romano ut qui primus esset in fide, esset primus in ejus damnatione. Hæc miror Catholicis quibusdam non satis cautis scriptoribus probari potuisse. Neque enim aut Gregorius VII. quidquam egerat, quo deponeretur, nec, si eâ de re quæstio moveretur, ei finiendæ, idonei erant Imperator cum eoque collecti Germaniæ Episcopi; prorsusque Ecclesiæ Catholicæ ac sedis Apostolicæ jacet autoritas, si hæc molitiones valeant. Sed postquàm Imperator, inconcessâ ausus, Gregorium deposuit; Gregorius quoque eò profligare ausus, ut Regem non tantum excommunicandum more Majorum, sed etiam deponendum novo exemplo fusciperet. Neque illud omittendum, quod à cœvo autore memoriæ proditum supra retulimus: delectatum eum videri dandi Regni dulcedine & gloriâ, quam ultrò blandientes offerebant: visos etiam illos motus, quibus Germania fluctuabat, amplificandæ in civilibus Romanæ potentiæ oportunos: queis fretus Gregorius eam tulit sententiam, cujus initium est: *Beate Petre, Apostolorum Princeps. Decretum autem sic habet: Et ideò ex tuâ gratiâ, non ex meis operibus, credo quòd placuit tibi & placet, ut populus Christianus tibi specialiter commissus mihi obediat specialiter pro vice tuâ mihi commissâ; & mihi, tuâ gratiâ, est potestas à Deo data ligandi atque solvendi in Cælo & in terrâ. Hac itaque fiducia fretus, pro Ecclesia tuâ honore & defensione, ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, per tuam potes-*

Hist. Sax.
bell. p. 105.
Lambert.
Schaf. an.
1073. ap.
Freh. pag.
190.

* Fulden-
sem nempe
& Herveld-
densem.

Sup. lib. ij.
cap. xxx.

Bar. tom.

21. p. 472.

Ib. p. 476.

Lib. ij. loc.
c t.

Hist. Sax.
bell. p. 122.

Ibid.

Sup. lib. j.
sect. j. cap.
xij.

Concil.
Rom. iij.
sub Greg.
vij. tom. x.
p. 356. 357.

tatem & auctoritatem, Henrico Regi, filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inauditâ superbiâ insurrexit, totius Regni Teutonicorum & Italiae gubernacula contradico; & omnes Christianos à vinculo juramenti quod sibi fecerunt vel facient, absolvo, & ut nullus ei sicut Regi serviat interdico. Dignum est enim, ut qui studet honorem Ecclesiae tuae imminuere, ipse honorem amittat quem videtur habere; & quia sicut Christianus contempsit obedire, nec ad Dominum rediit, quem dimisit participando excommunicatis, meaque monita, quae pro suâ salute sibi misi, te teste, spernendo, seque ab Ecclesiâ tuâ, tentans eam scindere, separando, vinculo eum anathematis vice tuâ alligo.

Et in decreto, quod ad verba attinet, illud imprimis notatum volo, distinctis verbis atque sententiis depositum primò Principem, tum etiam anathemate alligatum fuisse. Et meritò quidem anathemate percussum confitemur eum, qui nullâ causâ, nullâque potestate, Petri successorem deponere ausus fuerat. Quòd autem Pontifex perperam depositus, haud meliore jure Imperatorem ipse deposuerit, id verò ut novo, ita pravo exemplo esse factum contendimus.

C A P U T I I I.

De Gregoriana Decreti auctoritate quaeritur: paucis repetuntur quae de ejus novitate dicta sunt.

Sup. lib. j.
te t. j. cap.
vij. & seq.

CUM secutæ de Regibus deponendis sententiæ, ab eo Gregorii VII. decreto & exemplo, tanquam ex fonte prodeant, de totâ ejus decreti ratione quaerendum est. Et quidem ab ipso disputationis initio præstruximus ipsam rei novitatem: nullum exemplum, auctoritatem nullam hujus rei aggregiundæ præcessisse: itaque attonitum Orbem: Gregorii asseclas ipsâ novitate commotos: ipsum Gregorium anxie interrogatum nihil nisi falsa, vanaque & nimia protulisse: hinc Gregoriana decreti novitatem, post tot ejus ævi tractationes, post ipsius Gregorii omni ingenio ac studio elaborata responsa, viris piis & gravibus non minùs fuisse suspectam: eundem Gregorium nova superstruxisse novis: victoriam novo ausu, novique generis, decreto edito, ab Henrici exercitu arcuisse, & velut obstupefacto Orbi inanes objecisse terriculas: ac nihilo seciùs, audentissimum licèt, in tantâ novitate, nec ipsum sibi satis constare potuisse. Hæc quidem omnia novitatem sonant, hoc est, in Christianâ doctrinâ certam ac perspicuam falsitatem. Nunc autem tota res multò clariùs enitescit. Ecce enim evolutis, ab omni antiquitatis memoriâ ad hæc usque tempora, Ecclesiasticis gestis, spoliatis fuisse unquam, Ecclesiastico decreto, ullâ bonorum parte Laicos, nedum ditone atque Imperiis Reges, aut tale quid unquam cupiam intentatum, non invenimus, non legimus, non audivimus; cùm tamen demonstraverimus tot ac tantas hujus rei intervenisse causas, si id vel Ecclesia cogitasset.

Quin etiam vidimus Christianos omnes, etiam Episcopos, Romanosque adeò Pontifices passim obedisse apostatis, hæreticis, excommunicatis Regibus; neque tantum obedisse, sed etiam docuisse ex Christi præceptis de-

beri eis obedientiam, exceptis iis rebus, quæ contra Dei verita juberentur; Pontifices quoque, discretis utriusque dignitatis limitibus, ultrò esse professos, nullam esse suam in rebus ordinandis civilibus potestatem. Nunc cum Gregorius VII. nullo unquam exemplo, autoritate nullâ, contraria omnia faciat; rogamus adversarios, hæc quæ nunc gerit, an ad Catholicam fidem & Ecclesiasticum dogma pertineant? Si pertinere contendunt: ubi illud, quo Ecclesia Catholica invicta hactenus stetit: valere oportere *quod ubique, quod semper*: & illud: *Id verum quod prius, id adulterum quodcumque posterius*? Quid autem respondemus hæreticis, dum doctrinæ novitatem erroremque manifestum, vel his vel anteaetis sæculis impropertant? Sin autem his argumentis victi, hæc Gregorii gesta pro fidei doctrinâ atque Ecclesiastico dogmate habere non audent; nempe non ab ejus duntaxat, sed ab illorum etiam qui eum secuti sunt autoritate, nos liberant.

Vincent.
Lirin. côm.
j. Tert. de
præscr. hæ-
ret. c. xxxj.

CAPUT IV.

Qui GREGORIO VII. HENRICUM deponenti adhæserint, eos falso fundamento nixos, falso nempe intellectu interdicti de vitandis excommunicatis, idque jam in confesso esse: Sancti GEBHARDI & aliorum ejus ævi in eam rem sententiæ.

NUNC ne sanctorum virorum, qui Gregorio VII. Reges deponenti adhæserint, autoritate plus æquo moveamur; considerandum istud: illos, quotquot fuere, falso fundamento nixos; nempe quod interdictum de vitandis excommunicatis, falso, & ab omnibus jam rejecto intellectu acceperint. Quid inde consequatur orationis series aperiet. Nunc rem ipsam aggredimur. Incipimus autem à Gebhardo Juvavenſi, quem à Metenſi Herimanno de hâc quæſtione rogatum memoravimus. Jam quid responderit audiamus. Rescribit autem eo tempore, quo non modo Henricus IV. à Gregorii VII. communionem recesserat, verum etiam Anti-Papam fecerat nefarium illum Guibertum Ravennatem, Clementem appellatum. Hunc qui respuerent Episcopi, sedibus ab Henrico pellebantur; Pseudo-Episcopi per vim intrudebantur; ipse Gebhardus in exilio agebat, quo tempore hæc scripsit; meritoque damnat Episcopos qui talibus consentirent. Cæterum, cum Herimannus de deponendis Regibus Ecclesiasticâ autoritate vel maxime quæreret, Gebhardus, nullâ depositionis mentione factâ, rem totam cum excommunicatione connectit, & controversiæ statum ab ipso initio sic expõnit: *Hâc puritate contenti, eò quòd in præſenti verſatur negotio, hoc solum tenemus quod Ecclesia Catholica semper tenuit, quod ab initio cæpta Christianitatis usque ad monſtroſa hæc tempora stabile & inconcuſſum perſiſtit, scilicet quòd excommunicatis non est communicandum. Hæc namque diſſenſionum causa est & ſeditionum, quòd illi ab excommunicatis non abſtinent & non abſtinendum docent: nos verò & abſtinemus & abſtinendum perſuademus, præcipuè ab illis qui à primâ & præcipuâ Sede excommunicantur. Sic ille totius negotii fontem rationemque, in ipſo interdicto de vitandis hæreticis*

Vid. lib. j.
ſect. j.

Gebh. ep.
ad Herm.
ex lib. cui ti-
rulus: *Vc-*
tera monum.
cont. Schism.
Ingol. 1612.
pag. 10. ap.
Tegnag.

reponendam putat: depositionis per totam epistolam mentione nullâ; quippe qui de tali re nihil in Scripturis, nihil in Canonibus, nihil in Patribus, nihil in Historicis gestivæ Ecclesiasticis inveniret.

Hoc disputationis posito fundamento, docet valere excommunicationem nullâ Canonicâ examinatione rescissam: *Illos, inquit, velimus attendere, qui tam faciliè etiam quorumlibet Episcoporum, nedum Romani Pontificis sententiam, sine Legati examinatione rescindunt.*

Ibid. p. 17. Agit postea contra eos qui Gregorium *indiscussum, inauditum, inconvi-
ctum, nec confessum, vel commonitum* Wormatiæ deposuerunt, & Guibertum Anti-Papam, vivente vero & legitimo Pontifice Gregorio, in Petri Cathedralam intruserunt, *Romanâ Ecclesiâ nec consciâ, nec consentiente.* Et addit: *Ecce, omni tergiversatione remota, causæ à nobis expositæ sunt de hoc, quòd excommunicatis, quibus illi communicant, non communicamus: quòd Apostolica sedis Pontifici, & Beati Petri vicario abrenunciare non præsumimus: quòd eodem vivente & cum Romanâ Ecclesiâ concorditer agente, alium ad eandem sedem eligere, aut eligentibus consentire non acquiescimus.*

Ibid. pag. 20. 21. 24. & seq. Quod autem objiciebatur juramentum fidelitatis Principi præstitum; respondet primò: *Antiquitus præcessisse votum, quo se, in ordinatione suâ, Beato Petro suisque vicariis & successoribus obstrinxerint: tum violari fidem Principi datam ab iis maximè, qui eum pessimis implicuere negotiis: postea non valere juramentum contra jus factum datum: postremò rem totam huc esse devolutam: Dicitur, inquit, nobis: Fidelitatem Principi jurastis, cui si fideles esse vultis, fidem Domino Apostolico & obedientiam abnegate, & illam abnegationem juramento, vel scripto firmate, & ab excommunicatis à sede Apostolicâ non abstinete, & non abstinendum docete.* Quo quæstionis constituto statu, concludit: *Nihil unquam juravimus, nisi quod salvo Ordine nostro fieri posset.*

Quæ si quis intelligat, inveniet sancto viro ne perspectum quidem fuisse quæstionis statum. Neque enim si fidelitatem servaret Principi, idè Domino Apostolico obedientiam abnegaret, sed in civilibus Principi, in sacris Apostolico obediret, nec si Principis prava imperantis jussa detrectare, idè obedientiam absolutè negare oporteret; nec si cum excommunicato Principe in malis & in sacris, idè etiam in civilibus, Reipublicæ causâ, communicare vetaretur. Atque ut clarè omnia distinguamus: illud quidem rectè, quòd Gebhardus & alii, Henricum simoniacum & infandi Schismatis autorem, pro excommunicato habebant: quòd Gregorium ab eo depositum pro vero Pontifice colebant: quòd Guibertum Anti-Papam ejusque affectus respuebant: quòd iis qui essent excommunicati ipsique adèd Regi in malis & in sacris communicare nolebant; hæc recta sanctaque: quòd autem in re nullâ, ne quidem temporali, ac Reipublicæ causâ, cum excommunicato Rege communicare se posse credebant; id verò errorem esse manifestum, & nos probavimus, & jam in confesso est; atque omninò constat, falso nixos systemate, obedientiam omnem Principi denegasse.

Dodech. Neque aliter alii passim causam hanc tuebantur. Extat apud Dodech-
an. 1090. num Abbatem, Mariani Scoti continuatorem, atque hujus ævi Annalistam,
* Turingiæ. Stephani Alberstatensis Episcopi, sub nomine Ludovici Comitis * ad Val-

tramnum Magdeburgensem Regis Henrici defensores, epistola (b) vehemens, cujus quidem summa est: Regem adulterum, homicidam, simoniacum, atque adeò hæreticum, non esse à Deo ordinatum, eâ ratione quòd *pro his nefandis malis ab Apostolicâ sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere.* Quam epistolæ summam Dodechinus his verbis comprehendit: *Venerabilis Episcopus, vocato notario, epistolam dictavit, in quâ Henricum hæreticum & excommunicatum, ideòque nec Regem dicendum comprobavit.* Sic depositionem ab excommunicatione suspendunt, errore manifesto, ut jam in confesso est.

Solebant autem his temporibus vehementissimè urgere, quòd *excommunicatos vitare debeamus*; legiturque eâ de re Bernaldi * opusculum ad Gebhardum Abbatem Schaffusensem; eâque se ratione maximè tuebantur, qui Regem respuebant.

Lambertus Schafnaburgensis, Gregorianarum partium studiosissimus, ad annum 1076. memorat excommunicationem factam, ut Uto Episcopus Trevirensis aliique, cum Rege stare vererentur. Itaque hæc de causâ ab Episcopis, & Proceribus Palatinis abstinebat, *obtendens & eos & ipsum Regem excommunicatos esse à Romano Pontifice; sibi tamen, quod ipsum vix summis precibus extorsit, indulgentiam tantum esse colloquendi Regis licentiam; nullâ præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communionem ejus permissâ*: quasi speciali permissione indigerent, ut de necessariis Reipublicæ negotiis, cum excommunicato Imperatore tractarent.

Ipsè Gregorius VII. quanquam, uti memoravimus, distinctis verbis à depositionis sententiâ excommunicationem ipsam discrevisse videbatur; id tamen omnibus epistolis inculcabat, ne Regi, ne cæteris excommunicatis communicarent; ut qui intelligeret eâ re omnem causæ suæ vim contineri.

Atque is tamen, ut vidimus, in Concilio Romano IV. anno 1088. necessitate ipsâ, illud de vitandis excommunicatis interdictum ita molliverat, ut ab excommunicatione illos exciperet qui cum excommunicatis necessariâ causâ communicarent: uxores videlicet, liberos, servos, ancillas, rusticos servientes, nulla subditorum Regisque factâ mentione; tamquam ea necessitas, quâ Regibus obsequimur, una esset, cujus apud Christianos nulla ratio habeatur: quod tamen officium ne prorsus omitteret, exceptos quoque volebat *omnes alios, qui non adeò Curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur*; ut jam nihil aliud vetitum intelligatur, quàm ne scelerum confortes fierent: quo uno Gregorii decreto, omnia de deponendis Regibus decreta corruunt.

Quin etiam secuti Romani Pontifices depositionem ab excommunicatione distinctam esse voluerunt, uti jam vidimus & sæpe videbimus; certumque est omninò autoritate eorum, Canonistarumque, ac Theologiæ omnis, totam regnandi vim, cum ipso anathemate stare posse. Neque minùs certum Childericum & Irenem, quos Regno depositos esse volunt, nullâ umquam

(b) Epistola] illa acerbè scripta & iracundè, falsis nititur fundamentis, falsis item & absurdis abundat argumentis; ut minimè decuerit Stephanum Episcopum hujus fuisse autorem, & Ludovicum Comitem hanc suam subscribendo fecisse.

* Constantiensis Prefbiteri.

Vetera monumentum. & c. p. 239.

Lambert. pag. 237.

Greg. vij. lib. iv. ep. ij. vj. viij.

Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxvij. vid. tom. x. Cõc. pag. 370.

excommunicatione fuisse percussos. Quare nihil erat manifestius falsum quam depositionem connexam esse cum excommunicatione, quæ sine depositione, & sine quâ depositio esse possit.

CAPUT V.

Quod nunquam de potestate Reges deponendi canon conditus fuerit; nunquam edita professio, nunquam eâ de re pronunciatum, ac nequidem unquam questum: inceptum à factis quæ deinde ad jus tracta sint.

ILLUD etiam asserimus ad placandos Catholicos & Hæreticos retundendos, de deponendis Regibus numquam canonem aut professionem ab Ecclesiâ fuisse editam, neque à quoquam aut Concilio, aut etiam Papâ pronunciatum esse, *ne quis negaret Principes à Pontificibus posse deponi*; neque ab ullo Doctore, ab ullo Historico, ab ullo viro bono esse scriptum, hæreticum aut schismaticum fuisse quemquam, eo præcisè nomine, quod negasset Reges à Pontificibus posse deponi.

A multis fanè id negatum, etiam Gregorii VII. tempore, confitentur omnes, & ipsæ testantur Hermanni quæstiones. Id etiam negârunt quotquot illis temporibus pro Henrico IV. apologias ediderunt: id negavit Ecclesia Leodicensis celebri illâ epistolâ, quâ illa decreta de deponendis Regibus, salvo in aliis Apostolicæ sedis Primatu, inter novellas traditiones Apostolicæ doctrinæ adversantes recensentur. Alios innumerabiles commemorare nihil attinet. Neque tamen prætermitti debet autor vitæ Henrici IV. cujus hæc verba sunt: *Absolvit (Gregorius) omnes à juramento, qui fidem Regi juraverant... quod factum multis displicuit, si cui displicere licet, quod Apostolicus fecit; & asserabant tam inefficaciter quàm illicitè factum quod factum est.* Id si error fuit, qui in eo versabantur, canone aliquo, dogmate, professione, doctrinâ, erudiendi fuerunt. Cum enim errores proferuntur, eos damnare ac prohibere solet Ecclesia Catholica, & contrariam veritatem edito canone declarare. Solet etiam postulare ab errantibus erroris sui professionem. Exempli gratiâ, postquam Græci negârunt Primatum Apostolicæ sedis in spiritualibus, non contenta Ecclesia est Romanum Pontificem pro eo ac debuit modo venerari; sed editâ professione à Græcis exegit ut eam potestatem agnoscerent. Quare si pro certo haberet Ecclesia, valere eam potestatem ad bona temporalia, atque etiam ad Imperia detrahenda; id quoque editâ professione declararet, vel à negantibus reposceret; neque unquam aliter est factum in fidei dogmatibus. At neque Gregorius VII. neque alii Pontifices quidquam tale præstiterunt; neque quisquam canonem talem unquam, professionemve protulit. Cur hoc? Nisi quòd omnes intellexerint, rem hanc ejusmodi esse, quæ ad dogma Ecclesiasticum nullo modo pertineret.

Neque verò inter canones recensemus, quæ Gregorius VII. ad Heriman-

Epist. Cleri
Leod. adv.
Pasc. ij. tom.
x. Conc. p.
630.

Vi. ap.
Ursperg. p.
382.

num scripsit, tametsi eorum excerpta, à Gratiano & aliis, in Decreti corpus illata sint. Satis enim constat illam epistolam nunquam inter decretales fuisse recensitam, Gratianumque & alios canonum confarcinatores, nihil majoris tribuere autoritatis iis quæ operi suo intexuerint.

Decr. part.
ij. caus. v.
quæst. vj.

Idem respondemus ad caput, *Juratos*, ab eodem Gratiano, sub Urbani II. qui Gregorio VII. successit, nomine proditum; neque epistolam, unde Gratianus hunc descripsit canonem, uspiam invenimus.

Ibid. cap. v.

Caput autem, *nos Sanctorum*, à Gregorio VII. in Concilio Romano IV. prolatum, Gratianus exscripsit, nosque supra retulimus, & ex verbis patet, rem quidem narrari quæ à Gregorio VII. geri solet, non autem quæ decreti vice, aut sub anathematis pœnâ sanciretur.

Ib. cap. iv.
vid. sup. lib.
j. sect. j. cap.
viiij.

Nam quod inter *dictatus Papæ* refertur, quod *Papæ liceat Imperatores deponere*; quod à *fidelitate iniquorum subiectos possit absolvere*, nihil est.

Greg. vij.
lib. ij. post
epist. lv.

Fateor à Baronio *dictatus* illos *Papæ*, qui inter Gregorii VII. epistolas recensentur, Concilio Romano III. anni 1076. fuisse adscriptos; sed nullo teste, autoritate nullâ. Cùm enim eorum *dictatum* in ipsâ Synodo, aut in Gregorii VII. epistolis, aut in Historicis, qui de Synodo scripsere, nulla mentio habeatur, probabilius est, hos *Papæ dictatus* ex epistolis Gregorii à studioso quodam fuisse collectos.

Baron. an.
1076. tom.
xj. p. 484.

Atque ut maximè fateamur *dictatum* hunc à Gregorio in Concilio aliquo fuisse editum, non tamen ita ut inter canones adscribatur; quemadmodum neque illud: *Quod Romanus Pontifex, si canonicè fuerit ordinatus, meritis beati Petri indubitanter efficitur Sanctus*: aliaque ejusmodi, quæ inter *dictatus* Gregorii relata, ipsi adversarii canonibus accensere erubescant.

Dict. xxiiij.

Neque obstat quòd hæretici ac schismatici habeantur qui Henrico favebant. Quærendum enim est quo nomine hæretici aut schismatici essent. Meritò enim schismatici, suoque sensu hæretici, qui & legitimum Pontificem nullâ autoritate dejecerant, & apostaticum in Petri Sedem per vim ac sacrilegium intrudebant: ad hæc canones conculcabant, & Simoniacos, & incontinentes Clericos fovebant. Qui autem eos aut hæreticos aut schismaticos dixerit, eo præcisè nomine, quòd negarent à Papâ Reges deponi potuisse, tot inter gravissima quæ mutuò inferebant crimina, nemo extitit.

Certum igitur est nunquam eâ de re expressè quæsitum, talisne potestas Pontificibus à Domino data esset; nunquam expressè constitutum, concessam eam esse: neque unquam à quoquam qui id pernegâisset, exactum, ut eam sententiam factâ professione ejuraret.

Sanè anno 1102. cùm Pascalii II. Concilio Romæ habito, adversus Henricum IV. & ejus affectas antecessoris anathemata iteraret, habiti pro hæreticis, qui anathemata contemnerent, adactique in hanc formulam: *Anathematizo omnem hæresim, & præcipuè eam quæ statum presentis Ecclesiæ perturbat, quæ docet & adstruit anathema contemnendum, & Ecclesiæ ligamenta spernenda esse: promitto autem obedientiam Apostolicæ sedis Pontifici, Domino Pascali, ejusque successoribus, sub testimonio Christi & Ecclesiæ, affirmans quod affirmat, damnans quod damnat sancta & universalis Ecclesia*. Hæc erant quæ Catholica Ecclesia, editâ professione, à schismaticis ad unitatem redeuntibus postularet: quæ omnia in confesso sunt apud omnes Catholicos.

Conc. Later. sub Pasc.
ij. tom. x.
vid. Cõrad.
Usperg. an.
1102.

Ulteriùs profilire , aut de deponendis Regibus quidquam expromere , ac pro canone edere , Ecclesiæ Doctõr Spiritus sanctus vetuit.

Ac postea anno 1105. cùm de compositione inter Pontifices Gregoriï successores & eundem Henricum IV. ageretur , nihil aliud ab Henrico postulatum , quàm ut fateretur , se *injustè Hildebrandum esse persecutum : Gilbertum ei injustè supposuisse , & injustam persecutionem in Apostolicam sedem & omnem Ecclesiam hætenùs exercuisse* : quæ quidem erant certissima , eo nomine , quòd ad obedientiam vero Pontifici denegandam , falsoque præstandam , omnes adegisset.

Ep. Henr.
iv. ad Reg.
Celt. in vit.
Henr. ap.
Ursperg. p.
397. vid.
Bar. t6. xij.
an. 1106. p.
45.

Ut autem recognosceret à sede Apostolicâ dari aut adimi potuisse Principatus nemo postulavit , nemo cogitavit.

Objiciunt Gregorium VII. aliosque Pontifices , non alio fundamento nexos , hæc de Henrico aliisque autoritate clavium deponendis edidisse decreta , quàm quòd existimabant id suæ esse potestatis : ergò eam doctrinam ut certam supponebant.

Vid. sup.
hoc lib. cap.
j. & in app.
lib. iij.

Qui hæc objiciunt , meminerint , velim , id quod est à Bellarmino aliisque magno consensu dictum : nempe accuratissimè discernenda , quæ Romani Pontifices de factõ jusserint , ab iis quæ decreto edito facienda constituerint ; neque etiam decretorum omnium parem esse rationem , cùm eodem Bellarmino , aliisque consentientibus , iidem Pontifices multa decreta protulerint ex falsâ sententiâ quam ipsi probabilem reputarent.

Quare omninò certum est , de hac potestate Reges deponendi , etiam postquam negata est , nunquam quæsitum , nedum pronuntiatum fuisse : sed postquam eam ex factõ exercere cœperant , jus ex factõ trahere conabantur. Verùm aliud profectò est factum Gregoriï , quod , quantum ad temporalia adempta pertinebat , Henricum Regem duntaxat , solamque Germaniam Italianve spectaret : aliud decretum seu dogma , quod universæ Ecclesiæ probandum refutandumve proponeretur.

C A P U T V I.

Quod multi in Germaniâ Orthodoxi etiam Episcopi à GREGORII VII. sententiâ discrepârint : exemplum Trevirensis Ecclesiæ , ac BRUNONIS Archiepiscopi , Imperatori deposito omnia jura servantis , etiam ea quæ ad designandos Episcopos antiquitus data essent.

NEQVE verò hæc hæserunt , infixaque sunt animis eâ firmitudine ; quâ solent fidei æterna dogmata , ab altâ Christianitatis origine per omnem sæculorum seriem devoluta. Etsi enim horum temporum historiæ , plerumque obscuræ mancæque sunt , pervenêre tamen ad nos Præsulum illustrium nomina , qui Henricum IV. jam depositum , ut Imperatorem debitâ obedientiâ in civilibus coluerunt. Hic autem Germanos solos proferemus , alios alio loco commodiùs suo ordine memorabimus.

Laudatur

Laudatur in historiâ Trevirensi Bruno Archiepiscopus, eleemosynarum summæque pietatis nomine: atque illum quidem Ecclesiæ Catholicæ & Romano Pontifici conjunctissimum fuisse constat: quippe qui Egilberti antecessoris, falso Pontifici Guiberto & Henrico IV. communicantis, gesta resciderit, ab eoque ordinatos nullos admiserit, nisi qui se legitimo Romana Ecclesiæ Pontifici obedituros super Evangelium fidem facerent.

Hist. Trev.
tom. xij.
Spicil. pag.
242.

Ibid. pag.
234.

Cùm tamen ita affectus esset erga verum Pontificem, tunc Paschalem II. haud minùs ipsi Henrico IV. toto Episcopatùs vitæque suæ tempore gratus & obsequens fuit; de quo etiam ibidem scribitur: *Cum tantâ solertiâ & sapientiâ ab ipso rem actam, ut in gravissimis illis Regnum inter & Sacerdotium dissidiis, ita Catholicorum amplexus sit consortium, ut Imperatori debitum non denegaret obsequium; neque ita se Casarianorum communiione contaminaverit, ut Catholicorum offensas incurreret.* Itaque & Episcopi simul & egregii civis functus officio, utrique parti conjunctissimus, idoneus etiam reconciliandis animis habebatur. Et quidem ab Henrico IV. jam sæpe deposito, multis jam ornatus beneficiis, anno 1101. flagrantibus maximè dissidiis, Trevericæ præfectus est Ecclesiæ, petentibus Trevericis. *Treverici petierunt sibi Episcopum dari, quibus Imperator, petentibus Principibus & consentientibus civibus, Brunonem consecrari jussit. Denique ibidem ordinatus est ab Edalberone Metensis Ecclesiæ Episcopo, oleum sacre benedictionis imponente, Joanne Spirensi, Richero Virdunensi cooperantibus; & assistentibus Archiepiscopis Ruthardo Moguntienfi & Friderico Colonienfi & aliis quamplurimis Episcopis.* Prorsus antiquo more rituque, quodque notandum est, eas partes agente Imperatore, quæ pridem à piis Imperatoribus actæ essent: adeò Imperatoris nomine colebatur, atque omnia in designandis Episcopis olim usu Ecclesiæ Regibus attributa, deposito etiam & excommunicato Principi integra servabantur.

Ibid. pag.
243.

Ibid. pag.
240.

Jam ut ejus Antistitis gesta prosequamur, sic scribit Historicus: *Anno ordinationis suæ 3. Romam profectus, Apostolorum gratiâ & percipiendæ benedictionis magistri causâ, invenit Dominum Paschalem Papam universali Synodo præsentem, Papatùs sui annum 8. agentem, à quo honorificè susceptus est, utpote Belgicæ-Galliæ primæ Metropolis Præsul magnificus.* Addit tamen Historicus: *Sed quoniam Episcopalia, videlicet annulum & baculum, per manum laicam suscepisset (contra Gregorii VII. Urbani II. & Paschalis II. interdictum) atque quia Ecclesias dedicasset, & Clericos, necdum pallium consecutus, promovisset (quod à Romanis Pontificibus pridem erat vetitum) multum asperè correctus est; & decernente Episcoporum ibi congregatorum Concilio, Pontificatùs officium deposuit: quod tamen ipsis intervenientibus, quia discretio ejus & prudentia officio & tempori congruens erat, post triduum, non sine admissorum pœnitentiâ recuperavit.*

Ibid. pag.
241.

Diligenter attende quid in illo Papa & Episcopi reprehenderint, & cujus eum pœnituerit. Non profectò quòd Regem depositum agnovisset, ab eoque præfectus Trevericæ esset Ecclesiæ. Id enim, modò absque Simoniâ, ac servatis canonibus fieret, non improbabat Ecclesia; sed propter annulum & baculum, consecrationesque & ordinationes sine pallio, adversùs Pontificia decreta factas,

Liquet ergò, ne ipsum quidem Papam & universalem Synodum, cui ipse præfideret, quidquam ab eo exegisse, quod ad ejurandum Henricum IV. Imperatorem pertineret; rediitque in Germaniam pari in Regem fide, atque obsequio clarus, teste eodem Historico: *Talem se in omnibus modis exhibebat, ut in administrandis quoque Regni negotiis, ex omnibus Principibus... nullus eo sublimior haberetur: adeo ut eum Imperator Patrem suum vocaverit, & majorem ceteris honorem ei impenderit; sed & ab omnibus Episcopis quacunque se conventui eorum ingessisset, ut par quidem diligebatur, sed ut major venerabatur. Igitur quoniam in rebus sibi commissis strenuissimus erat, defuncto Imperatore, communi consilio Principum, Regia Curia vicedominus effectus est, & Regnum, Regnique hæres (Henricus videlicet hujus nominis V. Rex) adhuc adolescens circa annos 20. ei committitur. Hæc quidem satis probant quæ in deponendis Imperatoribus gesta essent, non esse considerata ut decreta fidei, sed ut facta Pontificum, quibus sancti viri orthodoxæque Ecclesiæ minimè consentiendum ducerent, Romanis Pontificibus non improbantibus.*

CAPUT VII.

Sanctus OTHO Bambergensis, sanctus ERMINOLDUS Abbas: designationes Episcoporum ab Imperatore deposito factæ, ab Orthodoxis Ecclesiis petitiæ & admissæ: quid in iis sedes Apostolica & Concilium Romanum improbant.

EODEM ferè tempore, anno videlicet Christi 1102. quo ad Trevirensis Ecclesiam iste promotus est, sanctus Otho Pomeraniæ Apostolus, Bambergensem Episcopatum sortitus est, cujus vitam habemus apud Canisium, à Baronio postea translata in Annales Ecclesiasticos, miris cum viri laudibus. Is ergò in Henrici IV. aulâ versatus, Cancellarii munere præclarè est defunctus, atque Imperatori in pietatis officii conjunctissimus fuit. Nam Henricus, varius moribus, pietatis etiam officia frequentabat. Dum ergò sanctus Otho Cancellarii munus egregiè exereretur, *Rupertus Bambergensis Episcopus de hac vitâ migravit. Itaque ex more temporis, insignia Episcopatus * ad Curiam allata sunt, & petitio Ecclesie pro Pastore. Sed Imperator consilio sex mensum inducias ponit; Ecclesia verò Bambergensis, cum Clero & Populo, Deo interim devotissimè, pro idoneo Rectore supplicabat. Sic piæ sanctæque Ecclesiæ, etiam in iis quæ ad Ecclesiastica pertinerent, Imperatorem quantumvis depositum observabant. Hoc ritu sanctus Otho Episcopus designatur, & ad sarcinam subeundam invitatus adigitur. Factum id sub Paschalis II. initia, * & scribit ad eum sanctus Otho in hæc verba: *In obsequio Domini mei Imperatoris per annos aliquot degens, & gratiam in oculis ejus inveniens, suspectam habens in manu Principis investituram, semel atque iterum cum dare vellet, renui Episcopatum. Non ille obsequium ac fidem, in excommunicatum ac depositum licet Principem, nequidem provectionem ad Episcopatum, eo designante, sed investituram**

Canis. ant.
le&t. tom.ij.
lib. 1. pag.
333. Baron.
tom. xij. an.
1102. & seq.
p. 25. & f. q.
Ibid.

* Annulus
& baculus.

* Ap. III.
ejus Ponti-
ficatus.

Can. ib.
cap. v. pag.
338.

Ibid. &
tom. Conc.
x. p. 688.

tantum suspectam habet. Pergit: *Nunc verò jam tertio in Bambergensi Episcopatu me ordinavit, in quo tamen minimè permanebo, nisi vestra complacita Sanctitati per vos me investire & consecrare.*

At Paschalis, Dominum Imperatorem professò neque ab ejus obsequio discedenti, ut dilecto fratri Bambergensis Ecclesiæ electo rescribens, salutem & Apostolicam benedictionem impertit, & ejus probat electionem ab Imperatore factam: nihil aliud quàm investituram improbat. Quid plura? Baculum & annulum deponenti restituit: eum consecravit: ad Ecclesiam de ejus consecratione, salvo Metropolitanì jure, à se factà scripsit; nihil tamen de ejurando Imperatoris obsequio, aut ab eo postulavit, aut Ecclesiæ significavit.

Habemus apud eundem Canisium à Baronio relatam sancti Erminoldi Abbatis * vitam, in quâ hæc legimus: *Henricus aliquando Imperator (V. quarti filius) cum propter excessus suos in Papalis excommunicationis sententiam incidisset, & tamen à religiosis ac magnis etiam Prelatis Ecclesiæ, Imperatoris dignitatis intuitu honor sibi ac solita reverentia deferretur &c.* Non ergò omnes in eo errore versabantur, ut ab eo excommunicato Imperatore, etiam in civilibus abstinendum esse, cum sancto Gebhardo aliisque crederent; sed magni etiam ac religiosi Episcopi contrariam sententiam tuebantur.

Et quidem Erminoldus excommunicatum Henricum aditu Ecclesiæ factique Monasterii, atque etiam fratrum salutatione prohibebat: ipse tamen & Imperatorem appellavit, & pro officio salutavit, & quod excommunicato non omnia consueta præstaret, excusatum se voluit.

Porrò electiones Episcoporum eas, quæ autore Imperatore solebant fieri, post Henrici IV. depositionem, ab Episcopis etiam Gregorio VII. addictis, consueto more fuisse frequentatas, testatur Historia Trevirensis supra memorata: cujus quidem auctori, sua suoque ævo proxima enarranti, facile adhibemus fidem. Hæc ergò in eâ historiâ legimus: Anno 1078. depositionis jam à Gregorio VII. dictâ sententiâ, Udonem Archiepiscopum Trevirensis vitâ discessisse, substituendi Episcopi gratiâ Imperatorem Treverim advenisse: eò etiam advenisse Herimannum, Metensem eum, quem sæpè memoravimus, Theodericum Virdunensem, eum quem Magnum appellant, & Bibonem Tullensem, Provinciæ Trevirensis suffraganeos Episcopos: Herimanno ac Bibone auctoribus, idoneas personas Imperatori fuisse à Clero nominatas, quas tamen respuerit, quòd nemo ejus benevolentiam dignâ taxatione prævenerat. Tandem Egilbertum ab eo fuisse admissum, sed ab Herimanno ac Bibone non fuisse receptum, prohibitosque Episcopos à Clero & Populo ne eum consecrarent; propter canonicum illud decretum, quo præcipitur ut nullus in Episcopum, nisi canonicè electus, consecratur,

Ergò quem Imperator canonicè designasset, omninò recepturi erant; idque sentiebat Ecclesia Trevirensis illa sub Othone, (is est qui superius Udo appellatur, *) Gregorio VII. addictissima. In eam sententiam cum Coepiscopis Herimannus quoque Metensis Episcopus convenerat, is quem Gregorio VII. addictissimum fuisse memoravimus: ut profectò non miremur toties fluctuasse & consultasse eum, qui Henricum etiam depositum, in tam solenni tamque Ecclesiastico actu Imperatorem agnoscat.

N n ij

Can. ibid.
cap. ix.

Can. tom.
ij. p. 507.
Bar. tom.
xij. an.
1121. pag.
148.

* Monasterii Præfessionis unius ex illis quæ S. Otho Bambergensis Episcopus exererat.

Ibid. pag.
520. 521.

Hist. Trev.
tom. xij.
Spicil. pag.
226. 227.

* Semper ille appellatur Udo, nunquam Otho in historiâ Trevirensi.

Ibid. pag. 230. Theodoricus Viridunensis, ille etiam à nostro Historico Magnus nuncupatus, tum Gregorio VII. fedique Apostolicæ conjunctissimus, haud minus Imperatorem agnovit, probante Pontifice, cujus etiam jussu cum Imperatore causam Herimanni Metensis studiosissimè egit. Testatur epistola in eâdem historiâ Trevirensi ad Gregorium VII. quâ simul eum Pontificem, & Henricum depositum licèt, Regem agnoscit.

Ap. Canif. tom. vj. p. 1254. Vid. sup. lib. j. lect. j. cap. ix. Multos alios Episcopos religiosos & magnos in eâdem sententiâ fuisse vidimus; ac vitæ sancti Gebhardi Juvavenis suprâ laudatus autor, in totâ Germaniâ quinque omninò Episcopos memorat, qui Gregorio in omnibus adhæserint, & ab Imperatore penitèns discesserint. Hos ille quidem Catholicos nominat; sed interim ipse dubius, cujus nimirum verba retulimus dubitantis; justane, an injusta Gregorii sententia fuerit; ut fluctuâsse pateat etiam eos qui Gregorio VII. maximè favisse videantur. Neque his quinque Episcopis Catholica apud Germanos continebatur Ecclesia, cum alios multos magnos sanctosque ab iis dissensisse, Romano quoque Pontifice probante, videamus.

Vit. Henr. ap. Ursip. p. 384. Neque verò putandum est, omnes qui Henrico adhærebant, favisse ejus schismati. Vel unus vitæ Henrici autor prodeat in medium, qui Henricum jam à Gregorio VII. discessurum, quasi ab eo scelere dehortaturus, sic compellat: *Cessa, obsecro, Rex gloriose, cessa ab hoc molimine, ut Ecclesiasticum Caput de suo culmine dejicias, & in reddendâ injuriâ te reum facias. Injuriam pati, felicitatis est; reddere, criminis.* Excusat ut potest; cæterum, quantum abesset à Domini sui tuendo schismate apertè significat. Idem cum de depositione à Gregorio VII. prolata diceret, hæc summâ modestiâ scripsit: *Quod factum (Gregorii VII.) multis displicuit, si cui licet displicere quod Apostolicus fecit; & assererant tam inefficaciter quàm illicitè factum, quod factum est. Sed non ausim assertiones eorum ponere, ne videar cum eis Apostolici factum refellere.* Factum quidem; non enim hæc putabant ad dogma Ecclesiasticum pertinere. Laudamus prudentem Historicum, qui Romanum Pontificem tam reverenter habeat; cujus ego exemplo de his conticescerem, si tacendo deleri atque obliterari possent. Illud interim intelligo, multos extitisse, qui & à Gregorii VII. novitate, & ab Henrici IV. schismate procul essent. Neque mirum cur eorum nomina, tantâ in perturbatione rerum minimè ad nos pervenerint; cum is etiam, qui Henrico IV. apertissimè favet, vitæ ejus scripor, tam timidè referat, quæ in Gregorium dicerentur.



CAPUT VIII.

LEODIENSIS *Ecclesie egregium testimonium* : LEODIENSES *an fuerint schismatici : an in sua epistola falsum aliquid docuerint : cur pro eâ doctrinâ veniam petierint , cum in communionem recepti sunt.*

LEODIENSIS Ecclesia à tot sanctissimis Episcopis instituta , pietatis ; doctrinæ , atque Ecclesiasticæ disciplinæ laude floruit. Hæc de nostrâ quæstione insignem scripsit epistolam tomis Conciliorum insertam. Hæc ut intelligatur , exponenda paucis horum temporum historia. Anno Christi 1105. Henricus V. Henrici IV. filius biennio antea Rex à Patre designatus , in parentem arma movit , tanquam eum coacturus ad Apostolicæ sedis obsequium. Principes ad filium defecerunt : captus Imperator : Anno 1106. * *Conventus Principum Moguntia factus , ubi supervenientes Apostolica sedis Legati , anathema à Romanis Pontificibus in Imperatorem factum , omnibus qui aderant promulgabant : Principem Henricum seniore omnibus modis communitum , vel , juxta alios , circumventum & coactum , insignia ** Regni resignare ac mittere filio persuadent.* Hæc Otho Frisingensis. Tum subdit : *Quæ omnia utrum licitè an secus acta sint , nos non discernimus : adèd hæc omnia , licet autoritate Romani Pontificis Paschalis II. facta , à viris doctis , sanctisque , pro ambiguis habentur.* Henricus IV. Coloniam pergit , exinde Leodium , in utrâque parte Regio more susceptus , bellum instaurat. Hac ergò temporum necessitudine , Leodienses , quòd Episcopum suum secuti , Henricum seniore adversus filium tuerentur , à Paschale II. excommunicati , jussusque Robertus Comes Flandrensium ferro adoriri eos. Extat epistola Paschalis II. quæ incipit : *Benedictus Dominus* : quâ , Comiti ejusque militibus , *in peccatorum remissionem , & Apostolica sedis familiaritatem præcipit* , ut Leodienses Clericos , omnesque *Henrici hæreticorum Capitis fautores pro viribus persequatur.*

Eâ causâ Leodienses , superstite adhuc Henrico IV. bellisque inter patrem & filium flagrantibus , gravem edunt epistolam sub hoc titulo : *Omni- bus hominibus bonæ voluntatis* : quos quoniam Baronius ut schismaticos suggillat , ne inauditos damnemus , audire nos oportet. Ergò prolixæ epistolæ hæc summa est.

Primum quidem , Leodienses Romanam Ecclesiam non aliter quàm *matrem* , Paschalem non aliter quàm *patrem* , quàm *Apostolicum* , quàm *Episcopum Episcoporum* , quàm *Angelum Domini* , quàm *Christum Domini* , appellant : *Ad quem pertineat sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Hildebrandum etiam seu Gregorium VII. non aliter quàm pro Papâ habent. Jam ergò constat eos non adhæsisse Antipapæ , neque à vero Pontifice recessisse.

Secundò , negant excommunicari se debuisse , quòd Regem colerent , ac Cæsari redderent quæ essent Cæsaris , laudatisque Petri & Pauli locis de-

Tom. x.
Conc. pag.
630. Do-
dech. an.
1105. 1106.
1107.

* Id est
an. 1105.
ante Natale
Domini.

** Crucem
scilicet , lan-
ceam , scep-
trum , glo-
bum , atque
coronam.

Oth. Frif.
lib. vij. cap.
vij. ix. x.
xj. xij. Ursp.
p. 143.

Tom. x.
Conc. epist.
vij. Pasç. ij.
pag. 629.

Ibid. pag.
630. Bar.
tom. xij. an.
1102. p. 26.

Vid. tot.
epist. fed
impr. pag.
633.

Ibid. pag.
636. 637.

Ibid. & p.
639.

colendis Regibus : *Quia ergò, inquirunt, Regem honoramus, quia Dominis nostris non ad oculum, sed in simplicitate servimus, ideò excommunicati dicimur? Addunt inviolabilem esse quæ Regi, ex Regalibus ejus acceptis ab omni tempore, jurata sit fidelitas: primum Hildebrandum hæc commovisse: hunc novella traditionis autorem, ut debita Regi ac jurata etiam fidelitas solveretur. Quod autem Paschalis II. Henricum seniore vocaverat hæreticorum Caput, sic respondent: Si talis est, quod absit, & pro nobis dolemus, & ipsi Domino nostro condolemus: nihil modo pro Imperatore nostro dicimus; sed hoc dicimus, quòd etiamsi talis esset, tamen eum nobis Principari pateremur, quia ut talis nobis principetur, peccando meremur. Esto, concedimus vobis inviti, eum talem esse qualem dicitis, nec talis à nobis repellendus esset, armis contra eum sumptis, sed precibus ad Deum fufis.*

Ibid. pag.
338. 339.

Patet ergò Henrici IV. tempore fuisse multos, qui cùm sedem Apostolicam, eique præfidentes Romanos Pontifices colerent, interim à Regum obedientiâ, Pontificiis decretis abduci se posse pernegabant. Tota enim Leodienfis Ecclesia, divinis eloquiis erudita, eam doctrinam tuebatur.

Neque dicas Leodienses, commotiores scilicèt, quædam profudisse, quæ nec ipsi probemus: neque enim nostrâ refert, quàm commoti fuerint, qui ferro, flammâque vastari juberentur; sed quàm veram doctrinam de Romanis Pontificibus deque Regibus tradiderint.

Ibid. pag.
637.

Neque etiam objicias, aperto errore laborâsse eos, qui excommunicari posse Reges negare videantur. Neque enim id absolutè dicunt, quòd Reges & Imperatores excommunicari non possint: sed *quòd aut minime, aut difficile possunt Reges & Imperatores excommunicari, secundum etymologiam nominum illorum, & juxta determinationem excommunicationis.* Hæc enim non obscurè significant, rarè quidem & difficile veniendum esse ad excommunicandos Reges, quod nemo diffitetur: minime verò & nunquam, ad excommunicandos eos eâ excommunicatione, quâ societas etiam civilis abrumptur: Unde excommunicationem à Pontificibus latam, non absolutè nullam, sed *indiscretam* appellat.

Cóc. Rom.
iv. tom. x.
p. 370. vid.
p. 638.

Quid autem esset illa excommunicatio *indiscreta*, prolato canone Gregorii VII. exponunt his verbis: *Quòd excommunicati dicimur, non gravius justo feras; quia, ut credimus, nos ab excommunicatione excipiet, saltem ipsa Romana autoritas. Hildebrandus Papa, qui autor est hujus novelli schismatis, & primus levavit Sacerdotalem lanceam contra Diadema Regni, primo indiscretè Henrico faventes excommunicavit; sed reprehendens se intemperantia, excepit ab excommunicatione illos qui Imperatori adhærebant, necessariâ ac debitâ subjectione, non voluntate faciendi, vel conciliandi malum; & hoc pro decreto scripsit: quod est illud decretum, quoniam multos, à nobis integrè suo relatum loco; in quo & illud notavimus, liberari ab excommunicatione eos, qui non ita Curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur; quo quidem Leodienses satis se tutos ab excommunicatione putabant, cùm nullius malæ rei autores extitissent.*

Sup. lib.
j. sect. ij. c.
xxviiij.

Ergò ea erat Leodiensibus *indiscreta* excommunicatio, quæ *indiscriminatim* communicationem omnem cum Imperatore, etiam in civilibus ac necessariis negotiis prohiberet: quam profectò doctrinam toto terrarum Or-

be à Leodiensi Ecclesiâ divulgatam, à nemine erroris fuisse notatam legimus, aut nunquam ab eâ Ecclesiâ postulatum ut eam ejuraret.

Quod autem obijciunt, Leodienses petitâ veniâ in communionem receptos, nihil hoc ad ejuratam epistolæ doctrinam pertinere testatur ipse Baronius, qui eâ de re ex Urspergenſi (c) sic scribit: *Leodiensis Episcopus, caterique Coepiscopantes, inter cetera recipiuntur in communionem pœnitentia, hac conditione, quòd cadaver ipsius excommunicati per se pridie in Monasterio tumultatum effoderent, & absque ullâ sepulturâ vel exequiarum communiõne, in loco non consecrato deponerent; comprobantibus his qui aderant Archiepiscopis & Episcopis; quia quibus vivis Ecclesia non communicat, illis etiam nec mortuis communicare possit.* Rectè omninò & ex priscâ disciplinâ; meritòque Leodienses emendare coacti, quod pravâ misericordiâ fecerant: interim patet hanc unam ab eis conditionem postulatam, ut cadaver excommunicati, sacro loco projicerent: non profectò ut epistolæ suæ doctrinam abdicarent. Manet ergò epistola, antiquæ doctrinæ de inviolabili Regum Majestate testis, adversùs Gregorii VII. novitatem, quam distinctè notat; neque quisquam eam notam eluit. Manavit opinio hujus novitatis ad posteros, ut vel Othonis Frisingensis à nobis relata verba testantur. Alios postea testes audiemus. Hic quidem Germanici nominis Episcopos ac Scriptores commemorare volumus.

Bar. tom.
xij. an. 1106.
pag. 51.

C A P U T I X.

Quod hæc decreta GREGORII VII. aliorumque Pontificum, nullo deliberante aut approbante Concilio, tum pessimo exemplo & infelicibus auspiciis facta sint.

ID verò in primis notatu dignum arbitror, quòd illud Gregorii VII. factum, nullâ in legitimâ Synodo dictis sententiis, comprobatum fuit. Nam solenne est Romanis Pontificibus, ut quæ approbante Concilio fecerunt, edicant factum aut constitutum esse, *sacro approbante Concilio*, vel aliam similem adhibeant formulam, quâ ea quæ egerint Synodi judicio confirmantur. Id passim videre est in Romanis Conciliis, quorum gesta habemus. Placet, exempli causâ, referre Concilium à Joanne VIII. habitum, de Carolo Calvo in Imperatorem electo. Sic interrogat Pontifex: *Qua in presato piissimo... Carolo... gessimus sententia prolatione, si unanimi generalitati vestra videtur, & per manus subscriptionem etiam in presenti ac venerabili Synodo... iterato promulgemus ac robaremus. Sancta Synodus respondit: Placet & valde*

Cõc. Rom.
j. sub Joan.
viij. tom. ix.
pag. 298.

(c) *Urspergenſi.*] Non alio unquam nomine Baronius appellat Conradum à Lichtenaw, Urspergenſis Monasterii in Sueviâ Abbatem. Ille scripsit chronicon ab Assiriorum Rege primo Belo ad an. 1229. de quo sic statuit Bellarminus: *Observandum est hunc autorem, ob amorem erga Imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio III. & Gregorio IX. Pontificibus.... alioqui autem scriptorem esse satis diligentem & dignum qui legatur.* De script. Eccl. an. 1215. Non immeritò dubitari potest an eâ de re judex candidus fideat Bellarminus, quem tam sæpe audimus gravioribus censuris notantem eos omnes, qui, ut ipse est, Pontificum non sunt aterni laudatores.

placet.... Tunc... Pontifex.... piissimi.... Caroli.... ad Imperialia sceptrâ electio-
nem & promotionem.... ex tunc & nunc, & in perpetuum firmam & stabilem
decernimus permansuram. Responderunt omnes: Placet, placet, fiat, fiat. Fit
communi consensione decretum: ei subscribitur eo ritu passim: Joannes,
vel alius quivis, *Romanæ Ecclesiæ Episcopus huic decreto à nobis promulgato
subscripsi*: eodem tenore singuli Episcopi subscribunt: *Decreto à nobis pro-
mulgato*. Sexcenta ejusmodi acta in Conciliis extant. At in Gregorii VII.
Conciliis nihil simile. Non uti Joannes VIII. de confirmando, ita hic Gre-
gorius de deponendo Rege Episcopos interrogat; neque illi decretum assen-
sione firmant. Solus Gregorius hæc edicit: *Regnum contradico, juramentum
solvo, ne quis ut Regi pareat interdico*. Cùmque tot decreta Romanorum
Pontificum extant in Conciliis promulgata, quibus Concilii consensio &
approbatio inferatur; in deponendis Regibus nihil unquam tale legimus:
imò in Concilio Lugdunenli Œcumenico, illi decreto quo Fridericus II.
ab Innocentio IV. deponitur, non est appositum ex formulâ consuetâ:
Sacro approbante Concilio, sed sacro præsentate Concilio; adeò Pontifices id sibi
privatim reservare voluerunt. Quod quidem, quocumque animo gesserint,
certè ipsi testantur, hæc, non Conciliorum autoritate, sed ab ipsis tantùm
Pontificio nomine esse gesta.

Tom. xj.
Conc. pag.
640.

Aut. vit.
Henr. IV.
Ursperg. P.
382.

Ott. Frif.
de gest.
Frid. lib. j.
cap. j. ap.
Ursf. p. 407.

Berthold.
ap. Herm.
an. 1083.
Ursf. pag.
352.

Quàm autem inauspicatò gesta sint, multa testantur. Imprimis infaustum
illud, quòd tum primùm cœpit de deponendis Regibus cogitari, cùm bel-
lis civilibus attrita Respublica, ipsa etiam Regia nutaret autoritas. Saxo-
nibus enim ab aliquot annis rebellantibus, *nonnulli Longobardorum, Fran-
corum, Bavarorum, Suevorum, datâ & acceptâ fide conglutinati sunt, qui Re-
gem undique bellis pulsarent*. Autor vitæ Henrici id prodit: id Lambertus
Schafnaburgensis: id Saxonici belli scriptor; jamque adversus Henricum
tota se Germania, totum Imperium commovebat. Tunc Gregorius depo-
nendum aggreditur Imperatorem, *ut à suis destitutum*, scribit Otho Fri-
singenfis. Gregorius ergò ambitiosis Principibus & quomodocumque Regem
aggressoris, gerendi belli colorem & qualemcumque titulum, autoritate
Apostolicâ præbuit: quo quid infelicius? Hoc verò exemplo (piget com-
memorare quidem; sed causæ ratio id postulat, neque manifesta dissimulâsse
quidquam juvet) hoc, inquam, exemplo cæteri Pontifices tum Regibus
adimere Regna cœperunt, cùm ultrò ruere, vel certè inclinari bellis maxi-
mè intestinis, fatifcente Republicâ, viderentur. At si his prolatis decretis
bella cessarent, tamen infausti erat ominis, Apostolici nominis autoritate
ambitionem alere; nunc autem magis magisque bella civilia exarsere, pro-
fligati ingentes exercitus, qui Pontificum regnabant auspiciis Rodolphus
Suevus, Hermannus Lotharingus (d) in præliis cæsi: & quod Bertholdus
Constantiensis tradit, Pontificiarum partium per eam ætatem studiosissimus:
*Totum Romanum Imperium civili bello, nimio schismatis dissidio laboravit,
aliis quidem Domino Apostolico, aliis Henrico faventibus: ob hoc, utrimque*

(d) Hermannus Lotharingus,] Seu potius Luxemburgus, & ideò dictus Lotharingus; quia
profugus in Lotharingiâ, postquam Saxones, à quibus Rex electus fuerat, sibi sensit infi-
dos, ibi diem supremum obiit. Non enim, id quod innuere videtur D. BOSSUET, prælio
cæsus est. Vid. Berthold.

totum Regnum prædâ, ferro & igne miserabiliter devastantibus. Quo bello per triginta fere annos Germania & Italia conflavit; Roma ipsa capta, recepta, hostibus & auxiliantibus prædæ fuit; quodque omnibus pejus est, ad posteros exempla manârunt: & quoties à Pontificibus sunt inchoata tallia, eadem consecutæ calamitates toti Orbi testabantur, quàm infausto omine à Gregorio VII. hæc cœpta sint.

Neque verò hæc referens, id nostræ causæ patrocinari volo, quòd Rodolpho & Hermanno, Pontificiâ autoritate bella moventibus, res improperè successerint. Sanè scriptores ii qui nostris temporibus Gregorii VII. aliorumque Pontificum eadem conantium acta, tanquam cœpta divinitus, tuenda susceperunt; ubi Pontificias partes felicioris successûs aura afflaverit, continuò altiùs se extollunt: tanquam nesciremus Christiani, occultis judiciis hæc agi, ac plerumque pœnæ loco à Deo immitti victoriam. Nos autem, si prospera omnia Romanis Pontificibus tam nova in Imperium molientibus, contigissent; non minus infaustam prædicaremus Apostolicæ fedi potestatem eam, quæ ipsi tot stragibus, totque bellis, quantumcumque prosperis constitisset.

Nihil ergò hîc attinet commemorare Henrici IV. calamitates, armatofque in ipsum filios; Henricum præsertim V. jam unum superstitem, à quo victus pulsusque est: nisi quòd hoc quoque pars est infelicitatis, quòd Gregorii VII. Paschalisque II. decreta, tantæ impietati occasionem dederint, in eâque opem & præsidium nacta sint.

Neque eò meliùs Paschali II. res postea successerunt, qui Henricum V. tanto à se studio ad viventis patris Regna provectum, statim atque Imperatorem coronavit, hostem expertus est, rupto iterùm Sacerdotii ac Regni fœdere, novoque de investituris bello comparato. Sed hæc postea paucioribus. Nam Gregorii VII. Henricique IV. rebus, quæ hujus quæstionis fons & caput essent, diutiùs nos immorari oportebat: cætera leviùs transibimus.

CAPUT X.

PHILIPPUS I. *Francorum Rex excommunicatus, nullà unquam depositionis mentione.*

QUIDQUID Gregorius, eumque secuti Romani Pontifices in deponendis Regibus aggressi sint, non manavit ad Gallias infaustæ depositionis exemplum; cujus rei his temporibus insigne habemus documentum.

Anno Christi 1094. 20. fere annis postquam Gregorii VII. de Henrico deponendo infausta ac feralia edicta exierunt, Historici hujus ævi, ac post illos Baronius memorat: Philippum I. Francorum Regem repudiâsse Bertham uxorem legitimam, & duxisse Bertradam Fulconis Comitissæ Andegavensis uxorem; ad hæc cognatam suam, atque adulterium raptu etiam &

Bar. tom.
xj. an. 1073.
Greg. vij.
lib. j. epist.
xxxv.
Bar. ib. an.
1094. pag.
648. tom.
vij. Conc.
Bin. part. j.

pag. 505.
Labb. tom.
x. p. 499.

Berthold.
an. 1094.
append. ad
Herm. ap.
Urtf. pag.
372.

Ibid. an.
1095. pag.
373.
Ibid.

incestu cumulâsse. Id factum Urbano II. Pontifice. *Tum, inquit Bertholdus hujus ævi scriptor, in Galliarum civitate quam Ostionem vulgariter vocant, congregatum est generale Concilium, à venerando Hugone Lugdunensi Archiepiscopo ac sedis Apostolica Legato, cum Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus diversarum Provinciarum. 17. Kal. Novembrium: in quo Concilio Rex Galliarum Philippus est excommunicatus, eò quòd vivente uxore suâ, alteram superinduxerit.... hæc omnia, inquam, ibi sunt constituta & Apostolicâ Legatione firmata.*

Anno sequente, ipse Papa Urbanus II. habuit Placentinum Concilium. Citatus Philippus, eodem Bertholdo teste, *inducias impetravit. Paulò post eodem anno 1095. in Galliis, inquit, ad Clarun-montem Synodus generalis à Domino Papâ congregata est, in quâ tredecim Archiepiscopi cum eorum suffraganeis fuerunt, & ducentæ quinque Pastorales virgæ numeratæ sunt. In hac Synodo Dominus Papa.... Philippum Regem Galliarum excommunicavit, eò quòd, propriâ uxore dimissâ, militis sui uxorem in conjugio sociavit. Alii Historici idem memorant; nec tanto scelere, nec tam justo anathemate toties iterato, neque tanti Concilii, tantique Pontificis autoritate, detractum Imperium Philippo fuit. Nemo id decrevit, nemo minatus saltem est, nemo id animo delignavit; cum tamen præcessissent Gregorii VII. Henricum deponentis multa decreta, gravesque ad Philippum ipsum aliis de causis maximis, etiam intentatæ depositionis minæ, quas vidimus. Sed neque his Franci auscultabant, & ab iis adversùs Francos Romani Pontifices temperabant.*

Sup. lib. ij.
cap. xxvij.

Berth. p.
375.

Verum quidem est quòd Bertholdus scribit anno 1096. *Philippum Regem Galliarum, jam dudum pro adulterio excommunicatum, tandem Domino Papâ, dum adhuc in Galliis moraretur, satis humiliter ad satisfactionem venisse, & abjuratâ adulterâ, in gratiam receptum esse, seque in servitium Domini Papæ satis promptum exhibuisse.*

Iv. Carn.
ad Rad.
Rhem part.
ij. ep. ccxj.
pag. 90.

Vit. Bern.
ard. j. Abb.
de Tirono
per Gaufr.
Gross. Duch.
chef. tom.
iv. p. 167.
Labb. tom.
x. p. 720.
& seq. Bar.
tom. x. j. an.
1100. Hug.
Flavin. in
Chron. eod.
an.

Sed eò fuit sceleratior atque odiosior, quòd Vicario Christi datam fidem fefellit. Unde Ivo Carnotensis, per ea tempora Episcopus, omniumque Episcoporum doctissimus atque sanctissimus scribit: *Regem excommunicatum à Domino Papâ Urbano in Claromontensi Concilio, factoque cum Bertradâ divortio, reversum ad ejus consortium, iterum excommunicatum esse in Pictavensi Concilio à Cardinalibus Joanne & Benedicto. Quâ de re sic scriptum legitur in hujus ævi historicis: Per idem tempus duo Cardinales Apostolicæ sedis Legatione fungentes, ad urbem Pictavium Concilium convocârunt, in quo CXL. * Patres adfuerunt, qui Philippum Regem Francorum, propter uxorem Fulconis Consulis Andegavensium, quam in adulterio tenebat, anathematis vindictâ percusserunt. Idem refert Hugo Flaviniacensis Abbas in Chronico ad annum 1100.*

* Lxxx.
tantum nu-

Cum autem Philippus hoc ad flagitia addidisset, ut, reversus ad vomitum, diutissimè in excommunicatione fordesceret ac computresceret, nihilo tamen feciùs Episcopi æquè ac cæteri omnes in obsequio persistère. Perstitit ipse Ivo Carnotensis omnium fortissimus, pro eâ quoque causâ, tantique scandali Ecclesiasticâ ultione ab iniquo Rege carceres, aliaque infanda perpeffus, ut ad alia Regis scelera etiam persecutoris nomen accederet.

Procul ergò ab nostrorum animis abfuit illud Germanis multis hoc tempore perfualum ; nempe excommunicatione seu anathemate abrumpi omne vinculum (e) societatis humanæ, ac nequidem in civilibus communicari posse cum excommunicatis Regibus : procul abfuit à Francorum Regno illa, de deponendis Regibus Republicæ infausta sententia, cùm Regi flagitiosissimo excommunicationis datæque fidei, per tantum temporis spatium contemptori, nemo eam pœnam vel verbo intentârît, nedum re ipsâ intulerit.

merat Hugo Flavi-
niacensis.

C A P U T X I.

Loci quidam IVONIS Carnotensis per summam incitiam objecti solvuntur : Corona Regia Regi restituenda in his locis quid sit ? IVONEM cum aliis omnibus Francis in obsequio perstitisse : GUILLELMI Malmesburiensis locus.

QUANQUAM hæc per se clara & invicta sunt, tamen expedire nos oportet ea quæ sunt à Francisco Jureto notata, ad Ivonis epistolam XLVI. & à Cardinale Perronio objecta.

Nempe Ivo sic scripsit ad Urbanum II. *Venturi sunt ad vos in proximo Nuntii ex parte Regis Francorum... qui confidentes in calliditate ingenii sui & venustate lingua sua, prædictis de causis impunitatem flagitii se impetraturos Regi, à sede Apostolicâ promiserunt : hâc ratione ex parte usuri, Regem cum Regno ab obedientiâ vestrâ discessurum ; nisi coronam restituatis, nisi Regem ab anathemate absolvatis.* Hic quidem videmus anathemate percussum haud minùs pro Rege agnosci. Subdit Regis præceptum de convocandis Treugas trium Provinciarum Episcopis, quibus Rhemensis, Senonensis, Turo-nensis Archiepiscopi paruisent : aded nihil intermissum eorum, quæ Regiis præceptis consuevisent fieri, ac tam pronam omnium Ordinum circa Regem fuisse constat obedientiam, ut etiam periclitari posse videretur unitas Ecclesiastica, nisi excommunicatum Regem Urbanus absolveret. Quo quidem metu Ivo negat Ecclesiasticam disciplinam solvi debere ab Urbano. Verùm hæc scribens, nihil interim de adimendo Regi Imperio cogitat. Sed Franciscus Juretus hæc Ivonis verba commemorans : *Nisi coronam restituatis, nisi Regem ab anathemate absolvatis,* hæc addit : *Hic locus eorum adjuvat sententiam qui asserunt Philippo excommunicato à Papâ Urbano II. interdictum simul Regnum Francia.* Nimis imperitè ille quidem. Sanè Ivo scribit sic epistolâ LXVI. ad Hugonem Lugdunensem Romanæ Ecclesiæ Legatum : *Turonensis Archiepiscopus in natale Domini, Regi contra interdictum vestrum coronam imponens, hâc arte à Rege obrinuit ut Joannes eidem Ecclesia præficeretur Episcopus.* Item epistolâ LXVII. *Turonensis Archiepiscopus contra interdictum Legati vestri in natale Domini Regi coronam imposuit.* Item

Observ. ad
Ivon. epist.
xlxj. part. ij.
Perr. œuv.
div. p. 607.
Epist. xlvj.
pag. 21.

(e) *Abrumpi omne vinculum.*] Longissimè aberant Galli nostri ab illo errore, in quo tunc plerique Germanorum versabantur, quibus persuasum erat, eum, qui in excommunicatione forbuerat diem & annum, non posse deinceps Regem esse. Vid. sup.

epistolâ LXXXIV. ad Joannem Presbyterum Cardinalem, Romanæ Ecclesiæ Legatum: *Quidam Belgica Provincia Episcopi in Pentecoste contra interdictum bonæ memoriæ Urbani, coronam Regi imposuerunt.* Videmus in natali à Turonensi Archiepiscopo, & in Pentecoste à Belgis Episcopis coronam impositam: quæ si quis retulerit ad solennem illam coronationem, quâ inaugurantur Reges, prorsus ineptiat. Ea enim & semel fit, neque à Turonensi aut Belgis Episcopis fieri consueverat, sed ab Archiepiscopo Rhemensi: quo jure longè antea, ut Annales habent, Philippus vivo Henrico Patre anno 1059. *Henrici Regis* 32. à *Gervasio Rhemensi Archiepiscopo consecratus* fuerat, cum *septennis esset.* Ergò illa corona, de quâ Ivo agit, quotannis in præcipuis festis imponi solebat. Quam cerimoniam honoris Ecclesiastici genus quoddam, ab ipsis Episcopis adhiberi solitum, Regi anathemate percusso, Pontifices eorumque Legati adhiberi vetabant. Hæc illa est corona, quam *restitui* sibi, soluto anathemate, Philippus postulabat; non autem corona Regia, sive Regia potestas, quâ usque adeò integrâ potiebatur, ut eâ etiam exerceret, quæ in Ecclesiasticis negotiis ipsiisque etiam Episcopalibus promotionibus, ad Regium officium pertinerent.

Duch.tom.
iv. p. 161.

Ep. xxiii.
pag. 11.

Ep. cxliv.
Pasc. ij. p.
61.

Willel.
Malm. lib.
iv. de gest.
Reg. Ang.
cap. ij.

Sug. vit.
Lud. v. ap.
Duch.

Sanè Ivo significat detineri à se tantisper de excommunicando Rege literas ab Urbano II. missas: quia, *nolo*, inquit, *Regnum ejus, quantum ex me est, adversus eum aliquâ ratione commoveri.* Sed aliud profectò est, propter eas literas aut aliquod decretum Pontificium Regno cadere; aliud Regnum in Regem *aliquâ ratione commoveri*; quod quidem plerumque fit in impios Reges, legum divinarum atque Ecclesiasticæ censuræ publicos contemptores: quo sensu item dixit: *Regis anathemate periclitari terram.* Cæterùm quæ ulterius de sollicitato Regis Imperio Juretus suspicatur, mera somnia sunt, à Francorum moribus ac sensibus aliena.

Et quidem Willelmus Malmesburiensis Anglus de Concilio Claromontano hæc scribit: *In eo Concilio excommunicavit Dominus Papa Regem Philippum Francorum, & omnes qui eum vel Regem vel Dominum suum voverint, & ei obedierint, & ei locuti fuerint, nisi quod pertineret ad eum corrigendum.* Cæterùm cum unus hæc scribat, cæteris repugnantibus, faciliè intelligimus scriptorem extraneum, ac rerum nostrarum ignarum, audito excommunicationis pronuntiatæ nomine, ex suo supplevisse, quæ Imperatoris excommunicationi Pontifices miscuissent. Sed profectò quæ turbato Germaniæ statu in Imperatores audebant, haud competebant Franciæ, altâ pace, optimis legibus, atque hæreditariâ successione firmatæ.

Quis autem sanæ mentis crediderit deponendo Regi Francorum delectam esse à Pontifice Claromontanam urbem, partem Imperii Francici, aut Francos Episcopos, qui in eâdem Synodo frequentissimi federint; cum eos in Regis obsequio perstitisse, vel ex uno Ivone satis constet? Jam Regi deposito quis substitutus fuit? Ludovicusne VI. ejus filius, quem patri semper fuisse obsequentissimum Sugerius Abbas in ejus vitâ scribit? An nobilissimum Regnum in anarchiam redactum ab Ecclesiâ est, eo tempore, quo Proceres suos cruce-signatos, ac nobilitatis robur in Christiani nominis hostes emittebat? Quis hæc deliria non contemnat?

Sanè quod memorat Juretus in Chronico Cœnobii sancti Dionysii scriptum esse: *Toto tempore excommunicationis ejus actis publicis solitum subscribi: Regnante Domino JESU-CHRISTO*, longè est infulsissimum, cùm profectò non nisi imperitissimus ac stolidissimus negare possit, hunc titulum in honorem Regis Regum JESU-CHRISTI longè ante ea tempora, ipsis etiam Caroli Magni temporibus, ac deinceps passim & ubique terrarum frequentatum, sub iis quoque Regibus, qui vel maximè Ecclesiasticâ pace florent.

Si tamen obstinatè Willelmo Malmesburiensi creditum volunt, dictam ab Urbano in Philippum depositionis sententiam; cùm interim constet Francos etiam Episcopos, eosque sanctissimos atque fortissimos, in Regis obedientiâ perstitisse; nempe id quoque argumento erit, quàm hæc de deponendis Regibus decreta apud Francos nulla habeantur. Sed nos in rebus gestis ipsam veritatem, non causæ nostræ præsidia, etiam ab adversariis ministrata, quærimus.

CAPUT XII.

De investituris inter PASCHALEM II. & HENRICUM V. Imperatorem: excommunicationes à Conciliis latæ: depositio in Rheimensi Concilio à solo Papâ: facta compositio in Lateranensi I. generali sub CALIXTO II. revocatæ depositionis, aut Regis rehabilitati nullâ mentione.

PER eadem fere tempora sub Paschale II. & Henrico V. Imperatore Henrici IV. filio, gravis illa à Gregorii VII. & Urbani II. decretis inchoata de investituris contentio, in apertum bellum erupit; quamvis investituræ etiam per annulum & baculum, præfatis temporibus à viris etiam sanctissimis frequentatæ, adhuc in Franciâ, alio licèt ritu celebrarentur. (f) Sed Germani Imperatores per eam tempestatem abutebantur iis, ut Ecclesias venderent, æternæque servituti Christi sponfam addicerent. Illud certum, tanta dissidia haud difficulter potuisse componi, paululum, ut postea factum est, immutatis ritibus; si jam inde ab initio pacatos animos adhiberent. Sed Germani ferociebant: Itali aspernabantur: interim prælia, cædes, bellisque atrocibus Germania, Italia, Roma ipsa, in suis quoque mœnibus conflagrabat.

(f) *Alio licèt ritu celebrarentur.* Quis fuerit ille alius ritus prorsus ignoro. Certè, primæ stirpis Francorum Reges per baculum investituras dedisse testis est S. Romanus, quem eo ritu Clodovæus ij. seu pater ejus Dagobertus Rothomagensem Episcopum investivit; neque alio ritu Alricum Cenomanensem Episcopum à Ludovico Pio an. 832. investitum fuisse memorat is, qui Alrici vitam scripsit. Eodem ritu modoque celebratas fuisse investituras per annulum & baculum tempore Ivonis Carnotensis, ex ejus scriptis intelligimus. Sed Calixto ij. Pontifice, cùm Romani Imperatores per sceptrum suos Episcopos cœperint investire, placuit Francis Regibus vivâ voce deinceps, vel scripto investituras dare.

Adactus Paschalis ab Henrico, ut investituras ipsi concederet, atque ejus privilegii causâ hæresis etiam infamatus. Quare anno 1112. Concilio Romæ habito, Lateranensi II. sese ultrò à sede Apostolicâ (g) deponere voluit: sed vetitus est à Patribus, qui, hortante Pontifice, hanc sententiam protulerunt: *Privilegium illud, quod non est privilegium, sed privilegium... per violentiam Henrici Regis extortum, nos omnes in hoc sancto Concilio, cum eodem Domino Papâ congregati, canonicâ censurâ & Ecclesiasticâ autoritate, judicio Sancti Spiritûs, damnamus & irritum esse judicamus.... & acclamatum est ab universo Concilio: amen, amen: fiat, fiat: quod iterum atque iterum notari volumus, ut intelligatur quo ritu agi soleat, cùm Patrum consensione decreta firmantur.*

Tom. x.
Conc. pag.
768.

De eâdem Synodo Lateranensi anno 1112. hujus temporis scriptor manuscriptus in Conciliorum editione à Binio aliisque deinceps collectoribus relatus, hæc scribit: *Anno Incarnationis Dominicæ 1112. celebratum est Romæ Concilium, in quo irritum judicatum est prædictum privilegium, dataque est sententia excommunicationis in personam Regis, non à Papâ, qui juraverat se nunquam facturum hoc, sed ab Ecclesia injuriam sui Patris vindicante.* Nihil hîc de depositione audimus, quod infausto successu, hæc non-nihil tum refrixisse videantur; neque in Conciliis, Patres ita pronuntiare folerent.

Bin. tom.
vij. part. j.
pag. 543.
Lab. tom.
x. p. 771.

Idem enim advertere est in Concilio Viennensi, Guidone Archiepiscopo, mox Calixto II. Papâ præsidente. Sic autem Patres decernunt: *Henricum Teutonicorum Regem excommunicamus, anathematizamus, & à gremio sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus: ubi disertè eum pro Rege habent; ac postea epistolâ ad Paschalem datâ de confirmando hoc decreto, hæc scribunt: Adfuerunt Legati Regis, &: Scriptum illud quod Rex * à simplicitate vestrâ extorsit, damnavimus; in ipsum etiam Regem nominatim ac solenniter & unanimiter sententiam anathematis injecimus.* Sic à Concilio Lateranensi jam, & à se quoque nunc excommunicatum, Regem appellant; neque de depositione quidquam agunt: adèò, quod jam diximus, hæc à Conciliorum ritu & consuetudine abhorrebant.

Tom. x.
Conc. pag.
784.

* Henricus V.
Ib. p. 785.

Conon quoque Prænestinus sedis Apostolicæ Legatus, Hierosolymis habito Concilio, *excommunicationis sententiam in Regem dictavit, & eandem in Graciâ, Hungariâ, Saxonîâ, Lotharingiâ, Franciâ, in quinque Conciliis, consilio prædictarum Ecclesiarum renovando confirmavit.* Hæc anno 1116. in Concilio Lateranensi IV. aliis III. sub Paschale II. relata & probata sunt. Quare & illud approbatum est: Henricum V. & esse excommunicatum, & tamen permanere Regem: contra quod Germanos multos per ea tempora sensisse vidimus. In eâdem Synodo decretum à Paschale factum est, in hæc verba: *Illud malum scriptum, quod pro pravitate sui privilegium dicitur, condemno sub perpetuo anathemate, ut sit nullius unquam bonæ memoriæ, & rogo vos omnes ut idem faciatis: tunc ab universis acclamatum est: fiat, fiat.* Sic nempe agebatur cùm Concilii autoritate & approbatione res fierent:

Vid. ibid.
p. 767. &
808.

Ib. p. 807.

(g) *Se ultrò... deponere voluit.*] Sic unus Gotfridus Viterbiensis. Cæteri historiarum aut chronicorum Auctores hoc dicunt tantùm: Paschalem ij. hæreseos insinulatum, sese ej. suspicione liberavisse. Vid. Gotfr. Chron. part. xvij. pag. 508.

cujus generis decretum in deponendis Regibus nullum unquam legimus ab ullo Concilio factum.

Denique Paschale II. ac Gelasio II. Pontificibus, de excommunicato Henrico V. multa; de deposito, nihil in actis legimus: quanquam multi, inolitâ à Gregorii VII. temporibus opinione, excommunicationem ipsam cum depositione conjunctam putabant, & à Regis obedientiâ abhorrebant.

At, Calixto II. Papâ, aliter gestum est; neque tantum excommunicatus Henrico V. sed etiam depositus: quæ tamen diversissimis ritibus facta sunt. Id videre est in Concilio, quod Calixtus II. adversus Henricum V. ejusque Antipapam Burdinum, anno 1119. Rhemis habuit. Eo enim in Concilio, Patrum sententiâ, transacta sunt omnia, præter ea, quæ ad Henricum deponendum attinerent. Ac statim quidem, cum de compositione ageretur, profecturus Pontifex ad Imperatorem, sic Synodum allocutus est: *Sicut conventionem pacis, si fiat, vobiscum & per vos confirmare optamus; sic in commentum fraudis, si infidelis evaserit, judicio Spiritus Sancti & vestro, gladium Petri vibrare tentabimus.* Neque res aliter gesta est. Itaque non modo ea, quæ de compositione deque investituris; sed etiam quæ de excommunicatione Imperatoris, & Antipapæ tractata sunt, Patrum consensio- ne & judicio acta memorantur; idque est gestis inditum. At postquam Imperator pollicitis non stetit, omissumque est jam pacis negotium; in actis legitur à ccccxxvi. Episcopis & Abbatibus candelas tenentibus excommuni- catos eos esse, *quos præcipuè proposuerat excommunicare Dominus Papa; inter quos primi nominati sunt Rex Henricus, & Romana Ecclesia invasor Bur- dinus, quem schismatici Gregorium VIII. appellabant.* Sic Patres cum Pa- pâ de excommunicatione decrevisse referuntur. Tum de Papâ tantum ad- ditur: *Absolvit etiam Dominus Papa, autoritate Apostolicâ, à Regis fide- litate, omnes quotquot ei juraverant, nisi respisceret: totumque illud quod in depositione Regum fit, tacentibus Episcopis, à Romano Pontifice solo agi- tur.* Factum sæpe notamus, facti causas postea investigabimus.

Ib. p. 872.
875.

Ibid.

Ib. p. 878.

Ibid.

Neque ita multò post Calixtus & Henricus, dissidiis bellisque atroci- bus fessî, in hanc formam consenserunt: Imperator quidem, *ut investituram per anulum & baculum dimitteret, ut liberam Ecclesiæ electionem & conse- crationem fieri concederet; Papa verò, ut electiones Teutonici Regni, in Re- gis fiant presentia: ut electus Regalia per Sceptrum à Rege recipiat:* quæ in Concilio generali Lateranensi I. sub Calixto II. anno 1123. gesta & probata sunt, quemadmodum jam in Concilio Rhemensi omnium Episcoporum judicio tractata, composita, limata, & confirmata fuisse diximus.

Conc. La-
ter. j. gener.
ibid. p. 901,
902.

Nihil quidquam aliud ab Imperatore, deposito licet, cum Ecclesiæ re- conciliatus est, postulatum fuit. Uti regnabat Henricus, vetante licet Pon- tifice; ita porro regnavit. Non se ille Regno restitui aut rehabilitari, ut vocant, voluit; juris sui securus, satisque confusus eâ in re à Pontifice, ut nihil detrahi, ita nihil dari posse. Neque etiam eâ de re quidquam Pon- tifex cum Imperatore egit, aut ab eo postulavit, cum postularet ea quæ ju- ris Ecclesiastici esse reputabat: quod certo argumento est, nihil hæc visâ esse ad Ecclesiasticum dogma, aut omnino ad jus Ecclesiasticum pertine- re, cum ab errantibus & delinquentibus expressâ ejuratio postuletur eorum, quibus dogmata Ecclesiæ aut certè ejus jura violari judicetur.

CAPUT XIII.

Sanctorum Patrum ejus ævi, ANSELMI Cantuariensis, IVONIS Carnotensis, BERNARDI Claravallensis de Imperatorum depositione silentium: Locus ANSELMI probantis VALERANUM, HENRICO IV. deposito, ut Regi adhaerentem.

VIXERE his temporibus (id est undecimo & duodecimo sæculo) viri sanctitate ac doctrinâ conspicui, Episcopi, Fulbertus Carnotensis, Anselmus Cantuariensis, Ivo item Carnotensis, Bernardus Claravallensis Abbas, aliique multi, quorum de omni re Ecclesiasticâ habemus epistolas, sermones, tractatus. Memorabile certè est de deponendis Regibus nihil ab eis scriptum, cum eâ contentione tota jam Ecclesia personaret; & tamen multa tractârunt, quæ huic causæ proxima viderentur: Anselmus in investituris tollendis, adversus Reges Anglos multa egit, multa scripsit, multa sustinuit; intentaturque sæpè tunc excommunicationis, at, ne verbo quidem, depositionis metus. Ivo Carnotensis prolatus in Philippum I. Francorum Regem, anathematis defensor acerrimus, multus in eo negotio est; at interim de deponendo Rege Ecclesiæ contemptore, ne quidem cogitâsse, imò in ejus obedientiâ, gravibus licèt afflictum incommodis, perstitisse vidimus. Bernardus, ut alia omittamus, discipulum suum Eugenium III. docet omnia sigillatim, quæ ad Pontificale officium pertinere videantur. Subit autem admirari, cum de minutissimis agat, de deponendis Regibus, tam gravi re, ne verbo quidem egisse, aut monuisse quidquam, imò verò deterruisse, ut sequentia demonstrabunt. Interim, ut de silentio dumtaxat hîc agamus, tanti profectò silentii, in tantâ re, tantoque Christiani Orbis motu ac tumultu gestâ, causam aliquam fuisse oportet. Nullam autem invenio nisi hanc: quòd huic rei tam novæ, tam insolenti, immisceri nollent.

Facilè autem eò adduci potuerunt ut à scriptis temperarent, quibus vel tantillum Romanus Pontifex læderetur; ne scilicet pessimis Imperatoribus & Pontificibus apostaticis, quos Imperatores sustentabant, adversus veros Pontifices favere viderentur. Ad hæc viri boni reprehendere plerumque Romanorum Pontificum, Joannis etiam XII. manifesta flagitia verebantur: testis Otho Frisingensis sæpe memoratus. De autore vitæ Henrici IV. jam vidimus, quàm cunctanter memoret eorum assertiones, qui ejus depositionem improbarent. Si tam timidè ille agebat, qui Henrico faveret, quantò libentiùs alii Catholici conticescebant! Atque utinam infausta hæc oblitterari sinerent præposterî defensores, ac non pro fidei decretis obruderent. Fortassis hæc meliùs taceantur. Quominùs miramur fuisse paucos, qui adversus Pontifices Regum depositores expressè dicerent; at qui pro ipsi scriberent, innumerabiles haberemus, nisi hæc tum pro Pontificum honore ac pace Ecclesiæ, tacenda potius quàm laudanda viderentur.

Neque tamen eò usque contricquere, ut non suam quoque sine ullius offensione sententiam expromerent; quod vel ex uno Anselmo probare possumus;

Is Theologicâ scientiâ præcellentissimus, Cantuariensis Archiepiscopus factus est, Urbano II. Pontifice: quo tempore imperabat Henricus ille IV. tot decretis depositus, inducto etiam Guiberto Antipapâ, jam apertè schismaticus. Per ea ergò tempora, Walerannus Naumburgensis Episcopus*, Henricianarum partium, misit ad Anselmum epistolam quâ interrogabat de azymo & fermentato, aliisque ritibus. Huic epistolæ rescripsisse Anselmum anno 1094. Urbani II. tempore memorat Dodechinus, & post eum Baronius. Anselmi epistola sic incipit: *Anselmus servus Ecclesiæ Cantuariensis Waleranno Naumburgensi Episcopo, Scienti breviter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non favere successori Julii Cæsaris, & Neronis, & Juliani Apostatæ, contra successorem & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos ut amicissimum & reverendum Episcopum salutarem.* Quo loco statim id occurrit: à beato Anselmo, ut Urbanum Petri, ita schismaticum Imperatorem, pro successore Cæsarum, Julii, Neronis & Juliani Apostatæ, fuisse agnitum, quos veros ac legitimos Imperatores fuisse nemo negat. Ac de ipso Nerone Scriptura testatur. Sed mentem Anselmi, quæ deinde secuta sunt, luculentiùs edocebunt.

Urbano mortuo, ac Paschale II. in ejus locum substituto, interrogat iterum Anselmum Walerannus de *Sacramentorum diversitate*, atque in fine epistolæ hæc scribit: *GRATIA DEI SUM ID QUOD SUM; ex Saulo Paulus, ex adversario Romanæ Ecclesiæ, intimus Paschali Papæ, acceptissimus Cardinalium consecrarius, & in omnibus in hac parte prosperos spero successus, Joseph in domo Pharaonis, ego in Palatio Henrici Imperatoris; neque iniquitas, neque peccatum meum, si, quod absit, aut quasi Nero incestus, aut apostata Julianus.* An igitur ille conversus ex Saulo Paulus, ille Papæ acceptissimus, Henricum Regem depositum ac schismaticum ejuravit? Minimè: quin potius apud eum fuit, ut apud Pharaonem Josephus. Atqui Josephus Pharaonem, ipsâ Scripturâ teste, procul dubio pro vero Rege habuit, quippe Regni administrator; igitur & Walerannus Henricum; neque ei denegabat agnitam in Nerone ac Juliano Apostatâ dignitatem, sed tantùm averfabatur scelerum consortium; neque ab ejus Imperio, sed tantùm à schismate discedebat.

Ad eum sic affectum erga schismaticum & depositum Principem, hæc rescribit Anselmus: *Domino & amico Waleranno, gratiâ Dei Naumburgensi venerabili Episcopo, Anselmus servus Ecclesiæ Cantuariensis salutem, servitium, orationes, dilectionis affectum. Gaudeo & gratias ago Deo, quia, sicut scribitis, glorificat eum in vobis Ecclesia Catholica, quoniam in vestrà mutatione divine bonitatis apparet gratia, & Domini Papæ Paschalis amicitiam habetis & familiaritatem; ut jam mihi liceat vestram amicabiliter salutare sanctitatem.* Ergò Walerannus, Anselmus, ac, si verum amamus, ipse Paschalis, depositiones istas à Gregorio VII. inventas, pro nihilo habebant; (b) idque tantùm postulabant, ut Episcopi à Guibertino schismate abhorrent: aded horum peractum erat,

(b) *Anselmus depositiones istas... pro nihilo habebat:*] nec mirum; quippe qui ducem sequebatur Lanfrancum ante se Cantuariensem Archiepiscopum, illum quem in suis epistolis impensissimè veneratur. Lanfrancus autem, posteaquam Hugonem quemdam, ut censent P. Bened. redarguit, eò quòd, in epistolâ ad se missâ, Gregorium vij. vituperabat, Guibertum Antipapam plurimum extollebat, & victoriam ab Henrico de Rodolpho re-

* In Sa-xoniâ.

Dodech. Chron. an. 1094. pag. 135. Bar. an. 1097. tom. xi. p. 713. vid. oper. Ansel. p. 135.

Ep. Wal. ad Ansel. int. oper. Ansel. pag. 137. 138. 139.

Ib. p. 138.

CAPUT XIV.

IVONIS Carnotensis loci quidam expenduntur: exempla memorantur: horum occasione de Regaliæ causâ, atque inîtâ per Episcopos Gallicanos compositione, actum: de GRATIANI Decreto quadam afferuntur.

Decr. Ivô.
Carn. part.
xvj. c. xlij.
vid. sup. lib.
j. sect. ij.
cap. xxxij.

EADEM ætate vigeat sanctus Ivo Carnotensis, in cujus Decreto multa legimus ex antiquâ de Regibus Ecclesiæ Traditione deprompta; illud imprimis ex Isidoro descriptum: *Populi peccantes judicem metuunt: Reges autem, nisi solo Dei timore metuque gehennæ coercentur, liberè in præceptis prouunt.* Quippe qui in supremâ temporalium arce ab ipso Deo constituti, in temporalibus nihil nisi à Deo metuant: quæ profectò vana sunt, si deponi possunt, depositique ac privati, aliis quoque pœnis obnoxii vivunt.

Quod autem scripsit, id etiam exemplo docuit, qui Regi, Ecclesiæ atque anathematis contemptori, tam promptam ubique præstitit obedientiam.

Ibid. part.
v. De subl.
Episc. pag.
378.

Sanè in Decretum transtulit partem epistolæ Gregorii VII. ad Herimannum Metensem; sed cur eam attulerit, quidve ex eâ probare voluerit, testatur hic titulus: *Nullam dignitatem secularem, sed nec Imperialem honori vel dignitati Episcopali posse adæquari.* Quare eum locum epistolæ protulit, quo Gregorius VII. ex Gelasio, Ambrosio, aliisque probat, Sacerdotes Christi Regibus antecellere. Quæ autem huic loco inserta atque implicita reperit de Rege Francorum deposito, ille profert quidem, ne textum mutilet; sed in quo vim faciat, titulus indicavit.

Caus. xv.
quæst. vj.
cap. iij.

Non ergò id Ivo fecit, quod Gratianus postea. Nempe hic ex relato Gregorii VII. loco, ejusque de deposito Childerico sententiâ, caput particulare fecit, jam sæpe memoratum: *alius*, idque ad proprium finem retulit. Diferret enim scribit: *A fidelitatis etiam juramento Romanus Pontifex nonnullos absoluit, cum aliquos à suâ dignitate deponit.* En Gratiani mens, ac velut hujus capitis titulus. Cui rei probandæ addit alia duo capita: alterum ex eodem Gregorio VII. alterum ex Urbano II. neque enim habuit antiquiora, quæ expromeret. At Ivonis tempore nondum hæc idonea visa erant, quæ in decretorum librum suo venirent nomine ac titulo: neque post Gratianum, proprio ac nativo sensu, pro verâ depositione à Glossariis accepta sunt, uti jam vidimus.

Erant tamen eâ tempora, quibus vel maximè flagraret, post Gregorii VII. Urbani II. ac Paschalis II. decreta, de investituris cum Henrico V. suborta contentio. Neque tamen Ivo eò adduci potuit, ut investituras prorsus intolerabiles judicaret, nedum inter hæreses, ut multi illius temporis, deputeret. Testis epistola ad Joannem Lugdunensem. Idem post interdictum Concilii

portatam magnificentius prædicabat, sic dicit de Henrico Imperatore: *Credo quòd Imperator, non sine magnâ ratione, tantam rem non est aggressus patrare, nec sine magno auxilio Dei tantam potuit victoriam consummare.* Lanf. ep. lix. edit. Bened. p. 329.

Claramontani : *Ne Episcopus vel Sacerdos , Regi vel alicui Laico in manibus ligiam fidelitatem faciat* , Radulphum Archiepiscopum Rhemensem adduxit ad Regem , qui talem fidelitatem ipsi faceret , quia aliter pax Ecclesiastica stare non potuit. Id fecit vir *καλονικωτατος* & verique ac necessarii Ecclesiæ juris defensor acerrimus. Hujus exemplo discimus primitiva Ecclesiæ jura inviolata habere : adventitia quoque & secundaria tueri pro viribus : ex necessitate interdum melioris rei gratiâ ac pacis studio , omittere. Quo exemplo , Episcopi Gallicani eam de Regaliâ compositionem inierunt , quâ necessaria permitterent , jam amissâ relaxarent , nova , & iis quæ concederent potiora , lucrarentur ; ut & obiter aliquid , occasione Ivonis , quod ad hanc causam & initam à Clero Gallicano pacem faciat (quandoquidem nostri censores tantopere hanc improbant) afferamus.

Cæterum id præcisè è quæstione nostrâ est , quòd Ivo Pontificum Romanorum studiosissimus , non modò non tuetur ea , quæ in deponendis Imperatoribus fecerint , sed antiqua de Regibus à solo Deo judicandis Patrum decreta , & verbo & exemplo defenderit.

Epistol.
c c x x x v j .
Conc. Claramont.
Can. xvij. tom. x.
Conc. p. 508. Ivo
Carn. ep. cl.

Nicol. Dubois & Charles
tract. de libert. Eccl.
Gall. pass.

C A P U T X V.

BERNARDUS *Claravallensis Abbas : sub INNOCENTIO II. schisma ingens extinctum : Libri de Consideratione ad EUGENIUM III.*

GRATIANUS ille quem memoravimus , Monachus Bononiensis , triginta fere annis post Ivonem mortuum , Decretum suum composuit ex Conciliorum canonibus , decretalibus epistolis , & Patrum sententiis. Qui quidem , quàm imperitè , nulloque delectu multa congefferit , nihil necesse est commonere doctos. Is primus omnium , decretis inseruit illum titulum , quem suprâ memoravimus : Quòd *Romanus Pontifex quosdam à juramento fidelitatis absolvat*. Quòd igitur Romanis Pontificibus maximè omnium favere videretur , ab iis commendatus , magnam apud posteriores Canonistas & Theologos auctoritatem obtinuit ; sed longè postea , cùm decimo-tertio sæculo vix innotescere cœperit. Cæterum , uti jam diximus , apud omnes constat , tanti valere ab ejus Decreto deprompta capita , quanti sunt autores ii , ex quibus descripta sunt.

Jam verò Apostolicum virum , neque tantùm Ecclesiæ Gallicanæ , verùm etiam universæ lumen , Beatum Bernardum audiamus. Is XXII. annos natus Cisterciense Monasterium ingressus est , eo tempore , quo gravibus dissidiis cum Henrico V. Ecclesia laborabat , atque Imperatorum depositionibus omnia perstrepebant. Anno deinde Christi 1130. & sequentibus , egregia ejus fuit opera pro Innocentio Pontifice , adversùs Petrum Leonis , qui Anacleti nomine Petri Cathedram occupârat. Quo in dissidio lata per sæpe excommunicatio adversùs schismaticum Pontificem ejusque asseclas , quorum multi erant Principes , eâque causâ nominatim excommunicatus Rogerus Siciliae Rex , in Lateranensi II. generali Concilio , præsidente Innocentio , anno 1139. de

Conc. L. 2.

ter. ij. tom.
x. p. 999.
& seq.

depositione ne minæ quidem auditæ sunt, cùm in schismate, novem jam annis obstinatissimo animo perduraret. Innocentius ac Bernardus aptioribus remediis rem Ecclesiasticam promovebant.

Bernard.
de Conf. lib.
j. cap. vj.

Anno postea circiter 1152. scribere aggressus est admirandum opus *De Consideratione ad Eugenium III.* ex quo libro multa depromimus; sed prius libri argumentum afferendum est. Eo ergò libro sanctissimus vir, Eugenium III. olim in Clara-valle optimis vitæ Monasticæ præceptis institutum, ad Apostolicæ jam gubernationis vitæque regulas informabat. Cùm autem undique temporales causas ad Apostolicam sedem ultrò deferrent, iisque curis, vel maximè Romani Pontifices premerentur; has quidem Sanctus vir, etsi Apostolico officio non satis dignas, haud tamen omninò removeri posse putabat: *Ego autem, inquit, parco tibi: non enim fortia loquor, sed possibilia. Putasne hæc tempora sustinerent, si hominibus litigantibus pro terrenâ hereditate, & flagrantibus abs te iudicium, voce Domini tui responderes: O HOMINES, QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM SUPER VOS? In quale iudicium mox venires? Quid dicit homo rusticanus & imperitus, ignorans Primatum suum, inhonorans summam ac præcelsam Sedem, derogans Apostolica dignitati? Hæc quidem Curiales; at Bernardus: Et tamen non monstrabunt, puto, qui hoc dicerent, ubi aliquando quispiam Apostolorum iudex sederit hominum, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum. At nunc, si Deo placet, pro Apostolicâ autoritate Orbem ad arbitrium dividend, ac Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ipsa etiam Regna distribuend. Pace eorum dixerim, ne putent imminutam à nobis Apostolicam dignitatem, si ea respuamus quæ Curiales jactarent, quæ Bernardus Apostolicæ dignitatis studiosissimus prædicator diceret, amplectamur. Pergit porrò Sanctus vir: *Stetisse denique lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego. Erit illud, non fuit. Itane imminutor est dignitatis servus, si non vult major esse eo qui se misit? Aut filius, si non transgreditur terminos, quos posuerunt Patres sui? QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM, ait ille Dominus & Magister? Et erit injuria servo, discipuloque, nisi iudicet universos? At nunc viam docent novi Theologi quâ Pontifices religionis nomine sæcularia omnia judicanda ad se trahant.**

Non ignorabat Bernardus, cùm hæc scriberet, Apostolici iudicii dignitatem; prosequitur enim sic: *Mihi tamen non videtur bonus estimator rerum, qui in aignum putat Apostolis seu Apostolicis viris, non iudicare de talibus, quibus datum est iudicium in majora. Quidni contemnunt iudicare de terrenis possessunculis hominum, qui in cælestibus & Angelos iudicabunt? Ergò in criminibus, non in possessionibus potestas vestra; quoniam propter illa, & non propter has, accepistis claves Regni Cælorum, prævaricatores utique exclusuri, non possessores. Non igitur profectò successores Petri, pro potestate clavium, legitimos possessores possessione dejicient: non adsciscunt alios, nec humana jura confundent; imò peccata solvent, cælum claudent prævaricatoribus, pœnitentibus aperient, terrena relinquent iis, quibus humana jura concesserint; nisi fortè à possessunculis quidem abstinere, Regna verò dare jubentur. At non ita Bernardus. Urget enim ratio Bernardi disertè negantis, de iis iudicari pro Apostolicâ potestate, quæ ad claves non pertineant: ad claves verò pertinent sola cælestia propter quæ data sunt, non terrena quævis, etiam Regna & Imperia propter quæ data non sunt. His circumscri-*

bit finibus Ecclesiasticam atque Apostolicam potestatem, quam nunc ad-
versarii ad terrena omnia extendere se posse confidunt, dummodò *indi-
rectam* appellent, eoque nomine ludant.

Concludit postea Bernardus his verbis: *Quanam tibi major videtur &
dignitas & potestas dimittendi peccata, an pradia dividendi? Sed non est
comparatio. Habent hæc infima & terrena iudices suos, & Reges & Principes
terra. Quid fines alienos invaditis? Quid falcem vestram in alienam messem
extenditis? Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere,
quippe porioribus occupatis: denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat,
non ego, sed Apostolus: SI ENIM IN VOBIS JUDICABITUR MUNDUS, ESTIS
INDIGNI QUI DE MINIMIS JUDICETIS. Sed aliud est incidenter incurrere in
ista, causâ quidem urgente; aliud ultrò incumbere istis, tanquam magnis, di-
gnisque tali & talium intentione rebus.*

Quid sit in rem aliquam *incidenter incurrere*, Jurisconsulti sciunt. Puta
cùm quis Judex Ecclesiasticus de matrimonio cognoscens, *incidenter &*,
ut aiunt, *casualiter* de dote, alimentive decernit; atque ad ejusmodi res
Bernardus fortè respexerit. Utcumque est, Regna & Imperia *incidenter*
dari, longè esset absurdissimum. Cæterùm quænam sit illa necessitas incur-
rendi in temporalia, quam vir Sanctus agnoscit, satis perspicuè aperit:
quoniam, ut supra disernerat, homines ultrò hæc ab Apostolicis exigunt,
ac de his *judicium flagitant*. Favent Apostoli allegata verba, quæ de dele-
ctis arbitris agunt. Ut autem hæc Pontifex pro jure suo ad se trahat, pro-
hibent ea verba, quibus Beatus Bernardus horum potestatem datam esse
negat, horum tractationem alieni muneris invasionem vocat. Cujus sen-
tentia sæpe nos in sequentibus meminisse oportebit.

Huc etiam facit ille locus, quo Sanctus vir tam gravia, tam fortia de
interdicto Apostolicis dominatu docet. Non enim video quomodo domi-
nationem, eamque ambitiosissimam ac superbissimam evitent, si Regna
quoque conculcant & quolibet transferunt.

Ibid. lib;
ij. cap. vj.

Neque propterea à Pontificum metu superbos Reges absolvit, qui do-
cet: Pontificem *oportere esse ultorem scelerum . . . virgam potentium, mal-
leum tyrannorum, Regum patrem . . . postremò Deum Pharaonis*; atque insuper
addit: *Intellige qua dico: Dabit tibi Dominus intellectum. Ubi malitia jun-
cta potentia est, aliquid tibi supra hominem presumendum. Vultus tuus super fa-
cientes mala. Timeat spiritum iræ tuæ, qui hominem non veretur, gladium
non formidat. Timeat orationem, qui admonitionem contempsit. Cui tu irasce-
ris, Deum sibi iratum, non hominem putet. Qui te non audierit, auditurum
Deum & contra se paveat.* Hæc summa doctrinæ est quam epilogando tra-
didit, cùm librum clauderet, eoque vim omnem contulit. Sic ergò Pontifex
malleus tyrannorum, ac Pharaonis in morem obduratos, ipse in Mosis mo-
rem, impetrato extraordinario auxilio, non ex tabulâ decreto recitato,
dejicit. *Hoc timeat*, inquit, *qui hominem non veretur, gladium non formi-
dat*. Humanâ omni potestate major, non id profectò timeat, ne datâ sen-
tentiâ deponas, ne Regnum alteri dono dederis, quod neque unquam
Christus, neque Apostolici factitârunt, sed ne oratione divinam ultionem
elicias: *Timeat orationem qui admonitionem contempsit*. Neque enim præter-

Ibid. lib.
iv. cap. vij.

Ibid. lib. j. cap. vj. lib. iv. cap. iij. mittit censuram Ecclesiasticam, *admonitionis* nomine comprehensam. Hanc & alibi passim commendat; clavesque cœli & judicia de solvendis retinendisque criminibus, & gladium spiritualem memorat, quem, ubi opus fuerit, Pontifex evaginet: eam potestatem quâ Regna omniaque temporalia ordinare se posse putabant proximi Eugenii antecessores, non modò omninò tacet, verùm etiam, ut vidimus, negatâ penitùs temporalium potestate, proscribit. (i)

CAPUT XVI.

Ejusdem BERNARDI allegoria de duobus gladiis: quid ad eam Majores nostri responderint obiter indicatur.

Beñ. de Conf. lib. iv. cap. iij. vid. sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxvij.

UNUM est quod ex Bernardo objici solet de duplici gladio: (k) sic enim loquitur ad Eugenium: *Aggredere eos* (Romanos contumaces)

(i) *Proscribit.*] Locus est celebris in epistolâ Bernardi ccxxvij. ad Cardinales de electione Eugenii, à D. BOSSUET hic prætermisus, ex quo quidam Theologi malè concludunt non proscriptam, imò assertam à Bernardo hanc potestatem fuisse. Hæc sunt Bernardi verba: *Ridiculum profecto videtur pannosum homuncionem assumi ad presidendum Principibus, ad imperandum Episcopis, ad Regna & Imperia disponenda.* Quæ quidem 1º. non strictè nimis accipienda sunt, sed benignâ interpretatione mollienda ad mentem sancti Doctoris, qui ideò verbis exaggerat & amplificat Apolliticam potestatem, ut Eugenium huic tantæ dignitati quàm maximè disparem & inæqualem ostendat.

2º. Jubent leges criticæ ut in omni autore, si quæ sint obscura, ea locis dilucidioribus explanentur; neque status eam esse ejus sententiam, quam præ sese statim ferunt quædam verba ambigua, quæ illi, de aliis rebus differenti, fortuitò exciderunt; sed quam demonstrat series & contextus orationis, in illis præsertim locis, in quibus, deditâ operâ, quæstiones eas tractat de quibus controversia est. Igitur non statuendum ex eâ epistolâ ad Cardinales, quid Bernardus de Pontificiâ potestate, quam hic tangit obiter, senserit; sed adeundi sunt libri de *Consideratione ad Eugenium*, post hanc epistolam scripti, in quibus sigillatim explicat omnia officia & jura Pontificis, eo modo, ut supremum ejus in Reges dominatum proficiat. Itaque aut Bernardus seipsum correxit, aut ipsa verba epistolæ aliud, quàm id quod primâ fronte videntur, significant. Nam

3º. Ea verba: *Disponere Regna & Imperia*, & illa: *jure suo de Regnis & Imperiis ditimere ac judicare*, plurimum inter se discrepant: quandoquidem verbum *disponere* sæpe apud Latinos idem sit ac describere, ut apud Tullium de petit. conf. *disponere cuique munus suum*, idem significat ac *describere cuique quid faciendum sit*. Porro verbum *disponere* sic interpretatum sanam habet ac veram sententiam; cum Pontifex suo jure possit eo modo Regum officia describere, ut eos adhortetur, imò jubeat suum munus adimplere. Sic protectò intelligendus est S. Bernardus, ne tantus Doctor sibi ipsi contrarius esse videatur.

Denique, quanquam, quod non credimus, Bernardus eo abreptus turbine, quo, à temporibus Gregorii vij. ceteri ferè omnes rapiebantur, in Regum supremam autoritatem, verbulo uno incautè dicto, peccasset, non minus stare suo pondere doctrina Cleri Gallicani, cum opinio huic doctrinæ contraria non habeat autorem Gregorio vij. antiquo orem.

(k) *de duplici gladio.*] Hanc allegoriam primus reperit Abbas Vindocinensis Goffridus, quam deinde ornavit & amplificavit Bernardus. Goffridi autoritas ea est, quæ esse potest & debet Doctoris non rarò pugnantia loquentis. E. G. opusc. ij. tom. xx. Bibl. Patr. p. 60. *investituram* cum Gregorio vij. vocat *hæresim*: idem opusc. iv. p. 61. sic affirmat: *Investire non videtur criminofum*. Ille etiam credit Reges de Regni folio à Pontificibus Romanis deturbari posse. Nam postquam ostendit, *dum Regnum & Sacerdotium unum ab altero impugnatur, utrumque periclitari*, addit: *Rex sacro-sanctâ communionem pariter & Regiâ dignitate privatur*. Utriusque gladii allegoriam reperies quoque apud Hildebertum Cenomanensem Episcopum xj. sæculo. At ille opt. mè distinguit utramque potestatem, ne Pontificibus utroque gladio promiscuè uti liceat; cum Deus utrumque non *mi* sed generatim

*sed verbo, non ferro. Quid tu denuò usurpare gladium tentes, quem semel jussus es ponere in vaginam; quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere vèrbum Domini, dicentis sic: CONVERTE GLADIUM TUUM IN VAGINAM. Tuus ergò & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tuâ manu evaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis: ECCE GLADII DUO HIC, non respondisset Dominus: SATIS EST: sed nimis est. Uterque ergò Ecclesiâ, & spiritualis scilicèt gladius, & materialis; sed is quidem pro Ecclesiâ, ille verò & ab Ecclesiâ exerendus est: ille sacerdotis, is militis manu; sed sanè ad nutum sacerdotis, & jussum Imperatoris. Et de hoc aliàs, supple egimus. Quæ ultima verba manifestè spectant Bernardi epistolam CCLVI. ad Eugenium Papam, in quâ quidem epistolâ, de duobus gladiis eadem habet, quæ in libro *De Consideratione* mox legimus; ut hos profectò locos eodem collimare constet. Jam in eâ quid egerit, quâve occasione de duobus gladiis dixerit, audiamus. Agebat autem cum Eugenio de magnâ Christiani exercitûs strage in Palestinâ, de quâ item in libris *De Consideratione* multis agit, ac postquam in epistolâ hanc stragem memoravit, hæc subdit: *Exerendus nunc uterque gladius in Passione Domini, Christo denuò patiente, ubi & alterâ vice passus est: Per quem autem, nisi per vos? Petri uterque est: alter suo nutu, alter suâ manu, quoties neesse est evaginandus.* Ac paulò post: *Tempus & opus esse existimo ambos educi, in defensionem Orientalis Ecclesiæ.**

De Conf.
lib. ij. cap.
j. ep. cclvj.

Jam ergò facilè intelligimus, quatenùs gladius materialis non modò sit Imperatoris, sed etiam Pontificis; quatenùs Pontificio nutu, Imperatorio verò jussu exeratur. Notum enim est in Regibus ac fidelibus ad sacra bella ciendis, Pontifices quid egerint. Hic mihi, si quis nutum eo sensu accipiat, ut Imperatores ac Principes, statim atque Pontifex arma capienda vel nutu significaverit, ea capere teneantur; is profectò nec nutum à jussu secreverit, & id asseruerit quod neque Pontifices cogitaverunt. Prædicando, adhortando, dando indulgentias, ac sacrum Ecclesiæ thesaurum aperiendo, Christianos Principes ac milites ad sacra bella incitabant; ea etiam suscipienda injungebant in remissionem peccatorum; quâ conditione obstringebant eos, quibus animus inerat sacrâ indulgentiâ frui: ut autem ad sacra bella, Imperiis umquam ac pœnis adigerent, & absurdissimum est, & in Ecclesiâ inauditum.

Hoc ergò voluit Sanctus Bernardus, ut ad bellum Pontifex nutu impellere, Imperator jussu cogere habeat; ex quo id quidem sequitur: gladium materiale, cum propriè in Imperatoris potestate sit, tamen in potestate Pontificis suo modo esse, quatenùs bonus piusque Imperator, pro Dei & Ecclesiæ causâ prompto atque alacri animo, annuente Pontifice, bella suscipiat.

Quod autem Gregorius IX. ac Bonifacius VIII. Evangelii locum, in quo

Greg. ix.
ep. vj. rom.
xj. Conc. p.
325. Bonif.
viiij extr.
nam sun-
tam.

Ecclesiæ membris evaginandum commiserit. Hildeberti verba hæc sunt: Uterque (gladius) ostenditur in membris corporis Christi: membrum enim Christi Rex, membrum Christi Sacerdos... gladius Regis censura Curie, gladius Sacerdotis Ecclesiastica rigor disciplina. Hinc patet S. Bernardum non primum excogitasse hanc allegoriam, sed tantùm eam, ab aliis repertam, in suos usus accommodasse.

Bar. tom.
xj. an. 1053.
p. 190.

Luc. xxij.
36. 37.

Ægid. Rô.
de potest.
Pap. Joan.
de Par. de
potest. Reg.
& Pap. cap.
xj. xvij. aur
quæst. de
pot. Pap.
vind. Maj.
tom. j. pag.
43. 82. 19j.
* Colum-
nâ Archiep.
Burdigal.
virum eâ
ætate doc-
tissimum.

Bernardus piè luserit, ita urgere videantur, ut materialem gladium, propriè ac stricto jure, suum esse defendant; id quidem ad hoc stabiliendum dogma, reluctante omni antiquitate, non sufficit: ac subit admirari Baronium, qui hæc eorum dicta ad fidem Catholicam pertinere novo exemplo asserit; cùm profectò constet, neque ad credendum proposita, neque pro certo fidei dogmate recepta fuisse unquam; majora enim hæc sunt, quàm ut uno Bernardi verbo, & loco, quantumvis clarus esset, unâque allegoriâ comprobari possint. Dicit sanè Dominus: *Qui non habet peram, vendat tunicam suam, & emat gladium. Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc quod scriptum est, oportet impleri in me: & cum iniquis deputatus est: nempè & illud ad Christi contumelias pertinebat, ut violentis hominibus stipatus, neque immeritò, per vim militum comprehensus esse videretur. Reliqua quæ Sanctus Bernardus cæterive, alii aliò, piè ingenioseque detorserint, ad elucidanda quæ aliunde certa sint, Theologi admittimus: non certè progredi eò usque sinimus, ut iis quoque firmari Theologica dogmata arbitremur.*

Si quis tamen scire vult, quid ad Bernardi interpretationem antecessores nostri, cùm eâ premerentur, Bonifacii VIII. tempore, responderint, Ægidium Romanum, * Joannem de Parisiis, aliosque hujus ævi consulat. Nos enim, Theologis parum dignum arbitramur, ut hæc allegorica fusiùs pertractentur.

C A P U T X V I I .

HUGONIS DE SANCTO VICTORE *locus ab adversariis objectus.*

Bern. ep.
lxxvij. int.
tract. p. 625.

Tom. iij.
p. 607.

HUGO de Sancto Victore, *Magister Hugo* dictus, Sancti Bernardi æqualis, ad quem etiam ejusdem Bernardi extat epistola, Saxo fuit nobilis, (1) atque à primâ ætate in Victorino Parisienfi Cœnobio, pari pietatis ac scientiæ laude floruit. Hujus autoritas ab indirectæ potestatis defensoribus objicitur. Jure, an injuriâ, locus integer, quem jam proferimus, indicabit. Is igitur lib. II. de Sacramentis fidei Christianæ parte II. cap. IV. de duabus potestatibus, sæculari, & spiritali, hæc habet: *Illâ potestas dicitur secularis, ista spiritalis nominatur; in utrâque potestate diversi sunt gradus, & ordines potestatum, sub uno tamen utrinque capite distributi, & velut ab uno principio deducti, & ad unum relati. Terrena potestas caput habet Regem, spiritalis potestas summum Pontificem. Ad potestatem Regis pertinent quæ terrena sunt, & ad terrenam vitam facta omnia: ad potestatem Summi Pontificis pertinent quæ sunt spiritalia, & vita spiritali attributa universa. Quantò autem vita spiritalis dignior est quàm terrena, & spiritus quàm corpus; tantò spiritalis potestas, terrenam sive sæcularem potestatem honore ac dignitate*

(1) Saxo fuit nobilis.] Sic statuunt Canonici Regulares S. Victor. Par. in vitâ Hugonis, quam ejus operibus præfixerunt. At Mabillonius tom. j. analect. Sac. p. 263, Hugonem vocat Yprensem, cui astipulantur D. FLEURY tom. xiv. & DUPIN Bibl. x. sæculi.

Dignitate precedit. Nam spiritualis potestas terrenam potestatem & instituere habet, ut sit, & judicare si bona non fuerit; ipsa verò à Deo primum instituta est; & cum deviat, à solo Deo judicari potest, sicut est scriptum: SPIRITUALIS HOMO DIJUDICAT OMNIA, ET IPSE A NEMINE JUDICATUR.

j. Cor. ij.
xv.

Hæc illa Hugonis verba sunt quæ ab indirectæ potestatis defensoribus adducuntur. Reliqua audiamus: *Quòd autem spiritualis potestas, quantum ad divinam institutionem spectat, & prior sit tempore, & major dignitate, in illo antiquo veteris instrumenti populo, manifestè declaratur, ubi primum à Deo Sacerdotium institutum est; postea verò per Sacerdotium, jubente Deo, Regalis potestas ordinata. Undè in Ecclesiâ adhuc Sacerdotalis dignitas potestatem Regalem consecrat, & sanctificans per benedictionem, & formans per institutionem. Si ergò, ut dicit Apostolus, qui BENEDICIT MAJOR EST, & minor qui benedicitur; constat absque omni dubitatione quòd terrena potestas, quæ à spirituali benedictionem accipit, jure inferior existimetur. Capite VII. quærit quomodò Ecclesia terrena possideat; Quadam, inquit, Ecclesiis Christi, devotione fidelium concessa sunt possidenda. Et paulo post: Spiritualis siquidem potestas non ideò præsidet, ut terrena in suo jure præjudicium faciat: sicut ipsa terrena potestas, quod spirituali debetur, nunquam sine culpâ usurpat. Capite VIII. quæritur, quot modis in seculari potestate determinandâ est justitia. Quos inter modos & hunc refert: Secundum causam justitia determinatur, ut videlicet negotia secularia à potestate terrenâ, spiritualia verò & Ecclesiastica à spirituali potestate examinentur. Tum subdit: Secularis autem potestas Caput habet Regem sive Imperatorem, ab illo per subjectas potestates, & Duces, & Comites, & Præfectos & Magistratus alios descendens, qui tamen omnes à primâ potestate auctoritatem sumunt, in eo quod subjectis prælati existant.*

Heb. vij. 7

Hug. ib.
cap. vij. p.
608.

Ibid. cap.
vii.

Summa ergò doctrinæ est: ambas potestates, juribus, officiisque discretas, ad suum supremum Caput, per diversos gradus referri singulas; nec ab alterâ alterius fines invadi oportere: atque id doctrinæ favet, quâ eas potestates sub uno Deo coordinari, non autem alteram alteri subordinari diximus. Jam quod Hugo dicit: *Spiritualis potestas terrenam potestatem & instituere habet, ut sit, & judicare, si bona non fuerit, ad illud referendum est quod postea ex veteri Testamento prodidit: Sacerdotium à Deo primum institutum, postea verò per Sacerdotium, jubente Deo, Regalem potestatem ordinatam.* Quod ad Sautis historiam spectat manifestè, nec nisi ad mandatum Dei extraordinarium referri potest; non autem ad ordinariam potestatem, de quâ nunc agimus. Undè etiam Hugo explicat, *Deo jubente, id factum, à Samuële scilicet, ad eam rem expressè delegato, atque extraordinario, Propheticoque, ut diximus, potius quàm Levitico ministerio.* Quod autem postea subdit: *Potestatem Regalem adhuc in Ecclesiâ sanctificari per benedictionem & formari per institutionem; nemo, credo, ita interpretabitur, ut Reges à consecrante propriè ac strictè potestatem accipiant.* Quod si Hugo dixisset, ab omnibus, præsertim verò à Francis exploderetur, apud quos pridem constabat, Reges ex genere esse; nec fieri, sed nasci. Sed nos, quòd pertineat Regiæ consecrationis unctionisque ritus, suo loco exposuimus. Cæterum, in hac Hugonis disputatione, nihil de Imperatorum

Sup. lib. j.
sect. ij. cap.
vij.

Sup. lib. ij.
cap. xlv.

Henrici IV. & Henrici V. depositionibus memoratur, quas toto Orbe celebratas, ac recentissimâ memoriâ factas, Germanus homo non ignorabat; neque has ad quæstionem maximè pertinentes omninò tacuisset, si apud Catholicos bonâ atque integrâ famâ esse intellexisset.

CAPUT XVIII.

FRIDERICI I. *res: duplex dissidium: primum cum ADRIANO IV. quid sit beneficium, quid coronam dare ex ADRIANI responso?*
Varius ADRIANUS: ejus decretum de Insulis.

* ij.
 ** Æno-
 burdusnun-
 cupatus.

SANCTI Bernardi tempore, Lothario * Saxoni, & Conrado Suevo, Fridericus I. item Suevus ** à Principibus electus fuit successor, anno 1152. Hujus temporibus multa contigerunt, partim sub Adriano IV. partim sub Alexandro III. quæ ad nostram quæstionem spectant.

Radev. de
 gelt. Frid. j.
 lib. j. cap. x.
 Urst. pag.
 482.

Ac sub Adriano quidem IV. non tulit Fridericus, ut Curia Romana Imperialem coronam beneficium seu feudum prædicaret suum: sed eam uni Deo acceptam referebat. Quare nec ferebat in Palatio Lateranensi inscriptos hos versus (m).

Rex venit ante fores jurans prius Urbis honores:

Post Homo su Papa, sumit quo dante coronam.

Adr. iv.
 ep. ij. tom.
 x. Conc. p.
 1145.

Quos versus eò usque Friderico displicuisse refert Radevicus, rerum Friderici scriptor coætaneus, ut illos omninò deleri veller. Cùm igitur Imperator ac Principes hæc à Pontificibus vindicari sibi molestissimè ferrent, venit ad Fridericum epistola Adriani, in quâ commemorabat, *quantam ei Ecclesia Romana plenitudinem potestatis contulerit & honoris, Imperialis insigne corona libentissimè conferens.* Addebat Pontifex se gravifurum, si Imperator *majora beneficia de manu suâ suscepisset.*

Radev. loc.
 cit.

Commotus est vehementer Imperator ambiguo beneficii nomine, quod sensu jam usitato *feudum* sonaret. Refert etiam Radevicus *Principes omnes indignatione commotos*, quòd passim jaçtaretur, *dignitatis & honoris plenitudinem Imperatori à Pontifice Romano collatam: Reges Imperium Urbis & Regnum Italicum, donatione Pontificum hætenus possedisse.*

* Otto
 Palatinus
 Comes de
 Baioriâ
 Legato ne-
 cem inten-
 tabat.
 Ibid.
 Ibid.

Quin etiam à Principibus exerti gladii, * cùm Legatus Papæ dixisset: *A quo ergò habet, si à Domino Papâ non habet Imperium?* Composito motu Imperator per omne Imperium edidit epistolam, cujus initium est: *Cùm divina potentia, à quâ omnis potestas in cælo & in terrâ, nobis, Christis ejus, Regnum & Imperium commiserit, &c.* Quo fundamento posito, significat quàm horruerit illam *beneficii* vocem aliaque id genus, ab Adriano jaçtata: additque *per electionem Principum à solo Deo Regnum & Imperium*

(m) *Non ferebat... inscriptos... versus,*] in eâ tabulâ, in quâ Lotharius ij. Imperator pingebatur flexis genibus à Papâ stante accipiens coronam.

sibi esse concessum: quicumque Imperialem coronam pro beneficio à Papâ susceptam à se esse dixerit, divina institutioni & doctrina Petri contrarium, & mendacii reum esse: quod iterum inculcat, applaudentibus Episcopis: ac liberam Imperii coronam uni Deo tantum adscribit. Quod & memorant Episcopi ac laudant in eâ epistolâ, quam scripsere, à Radevico relatâ.

Ibid. cap.
xvj. p. 486.

Tantâ ergò totius Imperii consensione permotus Adrianus, sic suam epistolam emollivit, ut *beneficium* usu Latinæ Linguæ interpretaretur, non *feudum*, sed *bonum factum*: quòd autem Imperator molestè tulisset illud, *Contulimus tibi insigne Imperialis coronæ*, sic Pontifex interpretatur: per hoc vocabulum, *contulimus tibi insigne Imperialis coronæ, nihil aliud intelleximus quàm, imposuimus*. Ergò coronam imponit Episcoporum ritu, non propterea potestatem confert. Quo Pontificio responso, omnia ex coronatione deprompta argumenta corruunt.

Ib. & tom.
x. Conc. p.
1147.

Fatendum quidem altioris esse spiritûs, quæ paulò post scripsit idem Adrianus; cùm Friderico objiciens, *homagium exactum ab Episcopis, & eorum sacras manus ejus manibus innexas*, aliæque ejusmodi, hæc addit: *Respice ergò, respice, tibi consulimus; quia cùm à nobis consecrationem & coronam merueris, dum inconcessa captas, ne concessa perdas, nobilitati tuæ timeamus*. Quid rescripserit Fridericus ad rem nostram non pertinet, sicut neque aliæ inter Pontificem & Imperatorem subortæ simultates. Sed profectò, cùm videmus Romanum Pontificem talia comminantem pro iis, quæ nunc omnium usu innoxia celebrantur; tùm etiam de coronâ concessâ ab eodem tam variè scribi; sanè meminerimus, hæc & alia generis hujus sedî Apostolicæ attributa ad jura secundaria, quæ immutari possunt; non ad jura primitiva, quæ à Christo concessa sint, certamque & incommutabilem rationem obtineant, pertinere, ut jam diximus.

Adr. epist.
vj. ibid. p.
1149.

Hic ille est Adrianus IV. quem supra memoravimus scripsisse ad Henricum II. Angliæ Regem: *Hiberniam & omnes Insulas, quibus sol Justitia Christus illuxit, ad jus beati Petri & Sacro-sanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinere*; neque id esse dubium: *Pertinere autem eo sensu, non quo grex regendus ad pastorem pertinet, sed quo bona possessa ad dominum*. Quo jure Hiberniam, censu annuo reservato, Regi Angliæ habendam, possidendamque tradit. Quæ si tam certa sunt, quàm certò Adrianus asserit, pace ejus dixerim, nihil jam aliud superest, quàm ut ei cum Insulis, Continentem quoque terram omnem, quæ non potiore jure est, & totius Christiani Orbis Imperium concedamus; ad quæ, credo, confitenda nemo nos adiget.

Sup. lib. ij.
cap. xxxvj.

Sup. lib. j.
sect. j. cap.
xiv.



CAPUT XIX.

Alterum FRIDERICI I. diffidium cum ALEXANDRO III. Excommunicatur, deponitur, nec minus agnoscitur pro Imperatore, etiam à Papà: excommunicatio, res seria, depositio pro nihilo habetur.

ALTERUM illudque maximum Friderico I. diffidium cum Alexandro III. (n) intercessit. Offensus quippe Fridericus Romanis Pontificibus, quòd victis Italis ac rebellantibus favere, ac Germanorum jugum ab Italis depellere velle viderentur; Octavianum schismaticum Pontificem, Victorem III. appellatum, adversùs Alexandrum III. virum sanctissimum tuetur. Anno circiter 1160. à sancto Pontifice Victor merito anathemate unà cum asseclis, atque ipso Imperatore percussitur (o). Alexander profectus ad Francos, afflictorum Pontificum per quadringentos jam annos commune perflugium, anno 1163. in Concilio Turonensi excommunicationem renovat, nulla hæc tènus depositionis mentione: hanc enim ab excommunicatione Romani Pontifices separabant. Itaque nemini est visum, Fridericum, licèt in schismate obduratum, eoque nomine excommunicatum, Imperio cecidisse; consistitque apud omnes, excommunicatos Principes suo jure regnare, nec abrumpi anathemate civilis societatis fœdus, contra quod tempore Gregorii VII. sentiebant.

Conc. Turon. tom. x. p. 1411.

Anno demum 1168. in Concilio Lateranensi Fridericum ab Alexandro III. novo anathemate ac simul depositione multatum scribit Joannes Sarisberiensis, epistolâ ad Cantix Sub-priorem. Sed qui has depositiones admittere nos cogunt, videant an hæc etiam autoritate eadem decreta probare velint: *Abstulit (Romanus Pontifex) ei etiam Regiam dignitatem, ipsumque anathemate condemnavit, & inhibuit autoritate Dei, ne vires ullas amodò in bellicis congressionibus habeat, aut de Christiano aliquo victoriam consequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur: in quo secutus est exemplum Gregorii VII. decessoris sui, qui nostrâ ætate, Henricum Imperatorem Ecclesia privilegia convellentem deponens in Concilio Romano, simili sententiâ condemnavit.* Non habuit Historicus antiquius, quod referret, talis depositionis atque excommunicationis exem-

Ibid. pag. 1449. 1450.

(n) *Cum Alexandro iij.*] Is Rolandus antea dictus & Legatus Adriani iv. Friderico eam epistolam attuler. t. de quâ dixit capite præcedenti D. BOSSUET, quæ quidem tam graves excitarat Sacerdotium inter & Imperium controversias.

(o) *Victor... anathemate... percussitur.*] Baronijs, quem sequitur autorem D. FLEURY, pronuntiat: Alexandrum iij. cum apud Anagninam excommunicationis vinculo innodaret Octavianum (seu Victorem iij. Antipapam) simul eos, qui cum Friderico juramento fidelitatis tenebantur adstricti, ab ipso juramento absolvisse. tom. xij. an. 1160. p. 459. Sed utrumque allucinari patet ex epistolâ ipsius Alexandri ad Arnulphum Lexoviensem Episcopum, in quâ ea narrat quæ acta fuerant in Papensi Conciliabulo, quod Fridericus coegerat, eò ut Octavianum Pseudo-Papam const tueret; deinde addit, se Anagninæ Fridericum cum Octaviano & factoribus suis excommunicasse. tom. x. Conc. p. 1399. At verò de eâ absolutione à juramento fidelitatis, quam Baronijs comminiscitur, ne verbum quidem facit.

plum: tametsi eam dicit *de Petri privilegio latam*. His scilicet Petri claves & excommunicationis vim commendari posse putabant. Nos autem arbitramur has irritò jactatas esse minas; hæc de victoriis submovendis excommunicationi præter ordinem ac Traditionem adjuncta, effecisse ut magno suo malo, Christiani excommunicationem minùs minusque vererentur, fallente plerumque eventu, aut fortuitis casibus consecuto.

Anno 1177. Concilio Venetiis habito, facta pax; quâ de re, acta manuscripta Bibliothecæ Vaticanæ Baronius refert, quibus nostra firmanur. Ibi enim cernimus Fridericum semper Imperatorem nominari, depositum quamvis; quodque vel maximum, Imperatoris Procuratores coram Domino Papa jurasse in hæc verba: *Ego Comes Diedo juro quod Dominus Imperator mandavit mihi, &: Ego Sigilboth juro, quod Dominus Imperator, &c.* Ex quo, Papâ etiam audiente, quantumlibet depositus, pro Imperatore est habitus. Sequitur in actis missos à Pontifice ad Imperatorem Legatos, qui quidem Imperatorem, *postquam renunciavit schisma, promissam quoque obedientiam Domino Alexandro ejusque successoribus canonicè intrantibus, ipsum à sententiâ excommunicationis pariter absolverunt, & Catholica unitati aggregârunt.* Audis quàm sollicitè de excommunicatione dictum, de depositionis sententiâ nihil prorsùs. Quæ planè demonstrant, quantum inter excommunicationem jure divino constitutam, & depositiones novitiis exemplis indutas intersit discriminis. Imperator excommunicatus ab excommunicatione solvitur: depositus ubique, etiam cum Pontifice, pro Imperatore se gerit, nec se restitui petit; sed suo jure regnat. Cæterùm quæ de conculcato Friderico commemorant, hæc Baronius meritò amandat ad fabulas.

Jam putamus hæc, quæ sæpè inculcamus, certo certiùs stabilita: schismaticum & excommunicatum Principem haud minùs jure regnare: à schismaticis & excommunicatis Regibus ritè postulatum, ut schisma ejurarent ac veniâ petitâ absolverentur: à depositis, nunquam ut se jure deponi potuisse faterentur: addimus depositos haud minùs pro Regibus agentes, à Pontifice quoque fuisse agnitos: ut excommunicatio, prout revera est, res feria & gravis; depositio verò tanquam vana nullumque effectum consecuta, ac per se ipsam nulla haberetur, quantâcunque pompâ in speciem prolata.

CAPUT XX.

HENRICI VI. FRIDERICI filii excommunicatio sine depositione per CÆLESTINUM III. Item PHILIPPI AUGUSTI Regis Francorum, ob repudiatam uxorem per INNOCENTIUM III. Item depositio OTHONIS IV. Imperatoris per eundem INNOCENTIUM: bella atrocita, harum depositionum appendix.

HENRICUS VI. Imperator Friderici I. filius, quòd Regem Angliæ Richardum Hierosolymis à sacro bello redeuntem carcere tenuisset, anathemate condemnatus à Cælestino III. & contumaciter obsurdescens,

Q q iij

Conc. Venet. ibid. p. 1481. Baron. tom. xij. an. 1177.

Ibid. pag. 1485.

Ibid.

Baron. an. 1193. 1197. vid. tom. x. Conc. pag. 1768.

placide tamen regnavit, neque est depositus. Ejus cadaver jussu Pontificis infepultum mansit, quoad Richardo Regi de redemptionis pretio satisfactum esset.

* Ingebur-
gâ Daniæ
Regis filiâ.
** Nempe
Agnerē Me-
ranix Du-
cis filiam.
Rigord. in
Phil. Aug.
an. 1193;
tom. v. Du-
ch.

Anno 1199. quod Philippus Augustus Rex Franciæ, pulsa uxore, * aliam superduxerit, ** jussu & autoritate Innocentii III. *tota Philippi terra Ecclesiastico interdicto subdita est*; cui interdicto deferentes Episcopus magnis Rex incommodis affecit. Idem postea, Ecclesiæ de injusto divortio, Episcopis etiam de injuriis satisfecit, magnæque omnium lætitiâ, *interdicti sententia relaxata est*. At cum per annum ferè integrum tenuerit, nemo interim de obedientiâ denegandâ, de deponendo Principe nemo cogitavit; neque Franci talia admittebant.

* Mona-
chus S. Dio-
nyssi.
Ibid. an.
1210. Nauc.
tom. xj.
Conc. p. 56.

Idem Innocentius III. Othonem IV. Imperatorem, quorundam Appuliæ oppidorum & Siciliæ invasorem, anathemate primùm, deinde depositione affecit. Quæ Rigordus noster, * ejus ævi scriptor, eumque secutus Joannes Nauclerus accuratissimè distinxerunt; nihil ut sit certius quàm depositionem ab excommunicatione sejunctam. Quâ depositione, ut & aliis præcedentibus, bella atrocia commota sunt, atque inter Othonem, & Fridericum II. multo sanguine decertatum est.

C A P U T X X I.

Post Imperatores hætenus depositos, primus aliorum Regum, JOANNES SINE TERRA Anglus, ab INNOCENTIO III. depositus, Regno sedi Apostolicæ tradito restitutus; quæ sedis Apostolicæ odio & contemptui vertunt.

Matt. Par.
Hist. Angl.
an. 1207. p.
222. 223.
vid. Rap.
Thoyr. lib.
vii.

HACTENUS Romani Pontifices Imperatores solos, Regesque Germaniæ atque Italiæ deposuerant, quos peculiari titulo obnoxios sibi esse putabant. Primus omnium Innocentius III. alios quoque Reges deponere aggressus, ducto initio ab Angliæ Rege, misero illo Joanne qui *sine terrâ* dicitur. Is, jussu Papæ, electum Cantuariensem Archiepiscopum Stephanum de Langetune, Presbyterum Cardinalem, doctrinâ, moribusque conspicuum nolebat admittere. Cantuariensesque Monachos, penes quos electio erat, Pontifici obsecutos, ut Majestatis reos exagitabat. Grave id Pontifici visum. Cæptum ab interdicto est; denunciatumque Regi per Legatos Apostolicos, *ut si per hoc pertinaciam suam non duceret corrigendam, ipse (Pontifex) manum adhibere curaret graviores*.

Matt. Par.
an. 1208. p.
226.

Ibid. an.
1209. pag.
228.

Rex, propter interdictum, in Anglos ac Romanos in Angliâ versantes, diris indignisque modis sæviit. *Post continuatam per biennium persecutionem gravissimam, decretum à Pontifice nominatim excommunicari Regem, & ab omnibus evitari*; quæ sententia, licet ab Episcopis Regem metuentibus promulgata non esset, omnium tamen ora replèverat.

Rex consueto more ac jure regnabat; neque quidquam Pontifex de eo deponendo decreverat aut etiam interminatus erat. At anno 1212. jam totâ in Regem commotâ Angliâ, præcipuis Episcopis Anglicanis id postulanti;

bis, Innocentius definit: *Ut Rex Anglorum Joannes à solio Regni deponeretur, & alius, Papâ procurante, succederet. Ad hujus sententiâ executionem scripsit potentissimo Regi Francorum Philippo, quatenus, propter omnium remissionem peccaminum, hunc laborem assumeret, & Rege Anglorum à solio Regni expulso, ipse & successores sui Regnum Angliâ jure perpetuo, possideret.* Hic ergò videmus non modò deturbatum Regem, sed etiam domum Regiam; Joannisque liberos etiam innocuos; & amplissimum Regnum privatum esse jure eligendi sibi Principes; & ad extraneos translatum Imperium, Pontificio jussu. Quis hæc congerendis quàm solvendis peccatis aptiora esse neget?

At enim objiciunt, huic decreto Francorum Regem Philippum paruisse, ac Pontificiam in deponendis Regibus agnovisse potestatem. Cerrè, qui per eam occasionem, eoque decreto, Angliam suo Regno infensissimam occupare conaretur. Quanti autem hæc exempla valeant, & omnes per se vident; neque eo tempore ignorabant; cùm Comes Flandriæ * Regem ad bellum sequi jussus, id etiam objecerit: *Fuisse injustum idem bellum, quod ad debellandum Regem Anglorum susceperat; cùm nullus antecessorum suorum jus hæc tenus sibi aliquod in Regno Angliâ vendicasset: adeò hi tituli regnandi vani habebantur.*

Posteaquàm Joannes Rex miserimus, atque haud minùs contemptus quàm detestatus, suis tantam vim à vicinis Francis ac Rege victoriosissimo imminere vidit; Innocentio III. ejusque successoribus Regnum Angliæ tradidit, quod ipse à Pontifice sub *honorarii ligii* fide reciperet. Quid multa? Continud Joannes Regno restitutus; ab Innocentio in Barones perduelles anathemata vertuntur, atque in Philippum ipsum, nisi bellum inceptum statim omitteret. Sed Barones in proposito pergunt, Ludovicum Philippi filium Regem pronuntiant; id in Joanne maximè detestantur, quòd Regnum nobilissimum *chirographo aeternæ servitutis obligasset.* At ex illâ servitute Joannes id commodi referebat, ut Baronibus, bellorum necessitate initisque fœderibus multa pollicitus, multa largitus, ea omnia, tanquam sine Romani Pontificis supremi jam sui Domini autoritate concessa, facilè revocaret. Nec deerat Innocentius, qui promissa ac donata rescinderet. Interim Ludovicus mare trajecit, nihil deterritus excommunicatione, quæ profectò humanis jam intentata ac soluta consiliis, piis quoque, quorum numero fuit Ludovicus, proh dolor! sæpe contemptui erat; ac vana tantùm suffugia quærebantur. Et quidem Ludovici causa coram Innocentio acta. (p) Objectum est inter cætera, decretum Concilii Late-

Ibid. an.
1212. p. 8.
232.

* Ferdinandus Sancti Lusitanæ Regis filius.

Ibid. an.
1213. pag.
236.

Ibid. an.
1215. vid.
Chart. Joâ.
Spicil. tom.
v. pag. 574.
& Concil.
tom. viij. p.
554.

(p) Ludovici causa coram Innocentio acta.] Observandum est Ludovici Oratores nunquam dicere, quòd ille haberet jus de Regno Angliâ, quia Joannes à solio depositus fuerat, Papâ procurante, ut Matthæi Parisiensis verbis utar. Hoc enim argumentum non satis tutum firmumque eis videbatur. At verò dicunt; postquàm Joannes morte damnatus esset à Baronibus Franciæ, & de solio dejectus propter varia crimina ab ipsis Angliæ Baronibus, jus occupandi Regni Ludovico venisse, non modo, quia Rex Anglorum electione renuntiatus fuerat; sed etiam hæreditario jure Blanchæ à Castellâ ejus uxoris. Addebant Joannem, qui Rex non esset, summo Pontifici Angliæ Regnum dare non potuisse; cùm Rex quoque id non posset, nisi Baronum consensus accederet; unde concludebant: Joannem, suo donationis diplomate, Regnum quidem non dedisse; sed semetipsum exauctorasse; neque deinceps esse in illius potestate dignitatem Regiam recuperandi. Vid. D. FLEURY & eos quos allegat. Adi quoque RAPIN THOYRAS lib. viij.

ranensis III. generalis, quod tamen non extat. (q) Oratores, Ludovicus nomine, respondebant: *Quòd tempore lata sententia Dominus Papa nesciebat quòd Ludovicus haberet jus de Regno Angliæ, & cum hoc illi constiterit; non credit quòd Concilium possit ei jus suum auferre.* Sic fanè, ut poterant, in Curiâ Romanâ, Regum jura ab Ecclesiasticâ potestate libera tutabantur. Denique morte Joannis finita controversia est. Tunc odia Anglorum concidere; in Henricum Joannis filium conversa omnium studia, atque in Ludovicum odia; ac tunc metui cœpit excommunicatio, cùm vires undique defuere. In hæc misera & infanda Ecclesiam induxerunt, qui partem tantam Apostolicæ potestatis, in temporalibus ordinandis seu potius subvertendis, pessimo consilio collocârunt. Hæc verò utcumque excusare libeat, tanquam bono animo, per hujus ætatis imperitiam, à bonis etiam Pontificibus gesta, ut sæculum sæculo repercuterent; tamen colere non possumus, quæ nunquam à Christo, aut Apostolis, Patribusque prodita, tam infaustis successibus prodierunt.

CAPUT XXI.

Refertur caput, Novit, extra. de judiciis: hujus edendi occasio: nihil ad rem: interpretatio necessaria.

* An. 1199. **P**ER ea tempora * Innocentius III. multum laboravit in componendâ pace inter Francos & Anglos, ut deinde in Infideles arma converterent. Pontifice digna res! Novum illud, quòd pro potestate pacem vel inducias Regibus imperaret. Grave id Gallicanis Episcopis visum; & *Regem excusabant, Papam rogantes, ut non laderet jurisdictionem Regis Francorum*; at graviter redarguti sunt ab Innocentio, datâ ad eos epistolâ, cujus initium est: *Novit ille extra. de judiciis.* Summa epistolæ est, non se *judicare de Feudo*, cujus judicium ad Regem pertinet; *sed decernere de peccato, cujus ad nos*, inquit, *pertinet sine dubitatione censura*: hinc coerceri à se posse qui pacem abrumpant, præsertim juratam; cùm Ecclesiæ sit *de juramenti religione cognoscere*. Quæ quidem nihil ad hanc quæstionem pertinent, cùm non agat Innocentius de Regibus metu depositionis coercendis, quod unum quærimus; vanique omninò sunt & à quæstionis recedunt statu, qui hæc obji-ciunt. Sed tamen si ad extremum urgeantur, jam decernant Episcopi ac præsertim Romanus Pontifex, non tantum de bello ac de pace, quod ipsum per se est gravissimum & Regii officii pars maxima; sed etiam de militiâ, de judiciis, de Magistratibus, de Feudis etiam, quorum cognitionem à se Innocentius amoverat; cùm in his omnibus juramenti religio interveniat;

(q) *Quod tamen non extat.* Extat in Concilio Lateranensi iv. his verbis: *Statuimus ut saltem per quadriennium... discordantes reducantur ad plenam pacem, aut firmam treugam inviolabiliter observandam; & qui acquiescere fortè contempserint, per excommunicationem compellantur.* tom. xj. Conc. part. j. p. 232. 233.

niat; ac si ab aliis rebus iuramentum absit, non abest certè peccatum; quo nomine, privata omnia & publica ad potestatem Ecclesiæ revocentur. Quare hæc Innocentii vel emolliant necesse est, interpretatione commodâ, ac modum aliquem adhibeant, vel omnia Imperiorum jura confundant.

Id Philippus Augustus senserat, cum olim * Legato Clementis III. minitanti: *Nisi Rex Francia, & Comes ** Richardus *** cum Rege Anglorum (Henrico II.) componerent, fore ut terras eorum sub interdicto concluderet; respondit se illius sententiam nullatenus formidare, cum nullâ aqutate fulciretur. Addidit etiam ad Episcopum Romanum minimè pertinere in Regem aliquem, maximè Francorum, per sententiam animadvertere, si Rex idem in HOMINES suos, dementes & Regno suo rebelles, ulciscendi causâ insurgere disposuerit.* Sic in sæculis etiam ineruditis, Reges nostri, & majestatem intelligebant suam, & pro virili parte tuebantur. Itaque his minis nihil Clemens III. nihil Innocentius III. profecere. De peccato cognoscat Romanus Pontifex, legitimo, canonicoque ordine, ubi grave facinus evidenter injustum, notorium, neque ullâ tergiversatione celandum, vel, si velint, claris probationibus certum: tunc excommunicationem tantum, idque adhibitâ Christianâ prudentia, non autem depositionem comminetur. Ut autem peccati nomine, Regnorum jura, ambiguaque bellorum causas, & Imperiorum arcana ad se trahat, ne ipse quidem velit. Cæterum in foro conscientiæ, ubi habemus conscientem ac pœnitentem reum, quo pacto quæcumque peccata sunt, etiam in temporalibus (sive illa sint ambigua, sive certa, sive publica, sive occulta) clavibus Ecclesiæ subdantur, quatenus quidem peccata sunt, nemo sanus objiciet: neque ad rem ullo modo pertinet. Quod propter tardiores, aut cavillatores monitum esse volumus.

* An. 1188.

** Pictaviensis.

*** Filius Henrici ij. Regis Angliæ ac deinde ejus successor.

Matt. Par. an. 1188.

CAPUT XXIII.

BONIFACII VIII. cum PHILIPPO III. PULCHRO, Francorum Rege dissidium: acta BONIFACII rescissa à CLEMENTE V. Rex omnesque Regni Ordines, Regni in temporalibus tuentur independentiam.

HIC temporum ratio postulabat, ut de Friderico II. ageretur; sed quandoquidem novo exemplo in Concilio generali est depositus; in eoque negotio, de Concilii generalis autoritate multa mentio fuit, totam rem eò remitti placet, ubi de iis quæ in Conciliis circa temporalia ordinanda gesta sunt, differemus. Properamus ad alia, neque tamen animus est explorare omnia quibus Pontifices usurpatam semel temporalem potestatem exercere aggressi sunt. Posteaquam enim Orbis Christianus his assuefactus est, non desuere Reges ac Principes, qui hunc cupiditati & invasioni titulum obtenderent; placebatque jactare in vulgus, Sedi Apostolicæ obsecutos; dum sædæ cupiditati morem gererent. Cæterum seditiones ac bella atrocissima sequebantur; quo metu factum est, ut hæc reformidarent omnes; & magno

Inf. lib. iv. cap. vj.

terrori fuit, quòd his decretis, si non dari Regna, saltem perturbari possent. Quæ postquam generatim diximus, ea tantum figillatim referemus, quæ ad hanc elucidandam quæstionem aliquid singulare præferre videantur; qualia sunt imprimis ea quæ sub Bonifacio VIII. contigerunt.

Eo Pontifice nullus unquam gravius à Gregorii VII. temporibus conculcavit Imperia: quo nomine non tantum apud nostros, quos acerrimè aggressus est; verum etiam apud exteros malè audivit. Testis Joannes Hoc-

Hocf. Hist.
Epiſc. Leod.
cap. xxix.

semius Canonicus Leodiensis, ejus ævi scriptor: *His, inquit, temporibus, Bonifacius animosè nimis omnia facta sua expediebat pro libito, nec fratrum suorum consilia sequebatur, & quia videbat quòd propter potentiam Regni Franciæ, suam non poterat exequi voluntatem, & considerans Regis Formosi simplicitatem, eò quòd totum Regni regimen à suis Consiliariis dependebat, ad Regis & Regni humiliationem pro viribus nitebatur.* Haud longè absimilia Joannes

Vill. hist.
pag. 180.

Villanus Italus prodidit. Alii ab eodem multa superbissimè atque arrogantissimè dicta gesta que commemorant. Manavit ea opinio ad posteros.

Plat. vit.
Bonif. viij.
pag. 233.
edit. Colon.
1626.

Platina Italus historiæ Pontificiæ scriptor nobilis: *Moritur Bonifacius, qui semper Regibus, Principibus, nationibus, populis, terrorem potius quàm religionem injicere conabatur; quique dare Regna & auferre, pellere homines & reducere pro animi arbitrio conabatur... Discant hujus exemplo Principes omnes tam religiosi quàm seculares, præesse Clero & populis, non superbe & contumeliosè, ut hic, de quo loquimur, sed sanctè & modestè, ut Christus Rex noster ejusque discipuli.*

Huic adversus Regna, præsertim verò adversus Francos gravia molienti, Philippus III. Pulcher appellatus, acerrimi ingenii atque animi Rex Francorum, Francique omnes, Principes, Nobilitas, plebs, Clerus ipse magnâ consensione vehementissimè obstiterunt. Quæ per vim facta sunt adversus

Rain. an.
1311. n.
36. Hist. du
diff. pag.
597.

Pontificem, lacrymis prosequenda, neque Rex probavit, hujusque sceleris infons, Pontificio quoque judicio pronuntiatus est; & nos silentio præterimus. Quæ ad illud quòd tractamus doctrinæ caput pertinentia utrinque prolata sunt, exequemur, prout ea apud Odoricum Rainaldum Baronii continuatorem, Annalium XIV. & XV. tomis legimus, & in editione Parisiensi anni 1655. historiæ hujus dissidii ex Regestis regiis diligentissimè colliguntur.

Cæterum cum Bonifaciana decreta, quoad hoc negotium attinet, Clementis V. partim antiquata autoritate, partim temperata, partim ex Regestis tolli jussa, ac reverà sublata & deleta in Regestis Vaticanis ab Odorico Rainaldo reperta sunt: nos ubi ea decreta ex temporum serie referemus, suam cuique apponemus notam, ut lector veritatis amans, & quid decretum sit, & quo loco habendum uno intuitu complectatur.

Hist. &c.
pag. 300.
Rain. an.
1311. n.
26. & seq.

Ac ne quis existimet hæc, quæ à Rainaldo ex Regestis deleta reperta sunt, privatis forè consiliis fuisse sublata, præmittimus Clementis V. decretum, in Bullâ quæ incipit, *Rex gloria*, quæ quidem ab Odorico Rainaldo, omiſſâ tantum præfatione, describitur. Sic autem decernit Clemens: *Nos, eorum quæ tantis periculis atque malis causam & occasionem dedisse noscuntur, volentes abolere memoriam... sententias, constitutiones, declarationes, privilegiorum revocationes, suspensiones, excommunicationes, interdicta, privationes, depositiones, & processus prædictos, de libris capitularibus, & Registris*

Ecclesia Romana, de fratrum nostrorum consilio omnino tolli & penitus mandavimus amoveri.

Extat etiam apud Odoricum Rainaldum authentica declaratio ipsi Regesto Bonifaciano inserta, quâ hæc omnia jussu Clementis V. erasa esse constat. Quæ autem potissimum Bonifacii decreta Clemens V. antiquavit & revocavit, docet ipse Rainaldus ex manuscriptâ historiâ Bernardi, quæ in Bibliothecâ Vaticanâ asservatur. Hæc enim verba historici refert: *In Kal. Feb. duas constitutiones Bonifacii quondam Papæ, unam quam direxerat Regi Francia, in quâ scribebat eidem, ipsum Regem esse subiectum Romanæ Ecclesiæ in temporalibus & spiritualibus; aliam verò, quæ incipit: CLERICIS LAICOS, revocavit, & omnia quæ ex ipsis constituta. Jam postquam universim rerum formam delineavimus, singularia gesta aggredi placet.*

Diffensionis exordium, aut maximum fuit incentivum celebris illa anno 1296. Bonifacii VIII. edita constitutio invidiosissimo exordio: *Clericis Laicos infestos oppidò prodit antiquitas.* Hæc vetat Bonifacius, sub anathematis pœnâ, ne quid in Regnorum & Reipublicæ subsidium, aut Principes exigant à Clericis, aut Clerici solvant sine Sedis Apostolicæ licentiâ.

Commotum eâ re Philippum significat Bulla, *Ineffabilis*, ad ipsum eodem anno directâ; sed Bonifacius suam sententiam sic temperat: *Non præcisè statuimus pro defensione vel necessitatibus tuis, vel Regni tui, ab iisdem Prælati Ecclesiasticisque personis, pecuniarum subsidium non præstari; at adjecimus, id non fieri absque nostrâ licentiâ speciali.*

Neque explicatio placuit, parum ut videbatur publicis necessitatibus consulens. Quin anno sequente, ipse Bonifacius dato diplomate declaravit: cùm necessitas immineret, *peti ac recipi ab Ecclesiasticis posse pecunias, quas etiam, Pontifice Romano inconsulto, impertiri teneantur, atque ut necessitatis declaratio, Regis & successorum suorum conscientis relinquatur.*

Quid autem necesse erat talia invidiosissimè commoveri, ut deindè Regum permitterentur arbitrio? Denique Clemens V. id Bonifacii decretum, omniaque ex eo secuta, antiquavit & haberi voluit pro *infestis*, editâ Bullâ, cujus initium est: *Quoniam ex constitutione.*

Eodem anno 1296. Philippus vetuit *aurum, argentum, pecuniam, victualia, arma, equos, munimenta, à quocumque, cujuscumque dignitatis ac nationis, à Regni limitibus, sine suâ speciali licentiâ deferri*; ut his Regnum afflueret, neque inimici augmentarentur. At Bonifacius Bullam, *Ineffabilis*, ad ipsum Regem dirigit, quâ fatetur interdum id utile, ne civibus necessaria subtrahantur, eaque ad hostes transeant: *Sed, inquit, sic generalem proferre sententiam, ut tulisti, non solum reprobat in subditos, sed etiam in externos cujuslibet nationis.* Tum addit: *Et si, quod absit, fuerit condentium intentio, ut ad nos & fratres nostros Ecclesiarum Prælatos, Ecclesiasticasque personas, & ipsas Ecclesias, & nostra & ipsorum bona, non solum in Regno tuo, sed etiam constitutorum ubilibet extendatur: hoc non solum fuisset improvidum, sed insanum, velle ad illa temerarias manus extendere, in quibus tibi secularibusque Principibus nulla est attributa potestas. Quin potius ex hoc, contra libertatem eandem temerè veniendo, in excommunicationis sententiam promulgati canonis incidisses.* At non puto quemquam esse Pontificiorum dicto-

Rain. an.
1301. n.
31.

Bernard.
Chron. ap.
Rain. an.
1306. n. 1.

Hist. &c.
P. 14

Ib. p. 15.

Ib. p. 40.
Rain. an.
1297. n. 50.

Preuv. du
Diff. pag.
287.
Ib. p. 13.

Ib. p. 15.

rum tam protervum defenforem, qui tueri hæc audeat : improvidum, insanum ac anathemate plectendum esse facinus, si Princeps prohibeat ne ab Ecclesiasticis res tam necessariae, sine Regiâ licentiâ extra Regnum transportentur. Qui verò sic defendunt Ecclesiasticam libertatem, profectò non defendunt; sed Regnis invidiosam ac noxiam reddunt; Clericosque, non cives, sed propemodùm hostes, atque omnibus graves, invisosque faciunt. Quare Philippus ab edicti sui gravitate & autoritate non recessit.

Ib. p. 17. Neque commotus est his Bonifacii minis : *Cogita & repensa Romanorum, Angliæ & Hispaniæ Regna, qua undique te circumstant, eorumque potentias ac strenuitatem & multitudinem incolarum, & patenter agnosces, quòd non sit tempus acceptabile, non dies salutis in diebus istis, nos & ipsam Ecclesiam talibus perturbare puncturis. Nec revocare debuisses in dubium, quòd nostri & Ecclesiæ adjutorii & favoris sola subtractio, in tantum te debilitaret, ac tuos, quòd, ut cætera tua omittamus incommoda, persecutiones adversus ferre non posses; ac ubi nos & eandem Ecclesiam tibi adversarios constitueres principales, ad eòd nostram & ejusdem Ecclesiæ & aliorum prædictorum provocationis tibi sarcina gravior redderetur, quòd ad ejus pondus tui efficerentur humeri impotentes. Ac postea : Quid ergò tibi accideret, si, quòd absit, Sedem ipsam offenderes graviter, eamque hostium tuorum constitueres adjutricem; quin potius contra te faceres principalem?* Judicet lector Pontificiumne sit ac paternum, Catholico Regi Regium officium fortiter ac innoxie executo, neque quidquam contra religionem aut Ecclesiam molienti, hæc intentare, commovere adversus eum Reges, se præbere adjutorem, imò adversarium principalem.

Ib. p. 18. Neque erat levius, quòd subortis Philippo cum Romanorum atque Angliæ Regibus controversiis, Bonifacius sic scriberet : *Numquid super iis dicti Reges denegant stare juri? Numquid Apostolica Sedes, qua Christi-colis omnibus præeminet, judicium vel ordinationem recusant? Dumque in eos super iis peccare te asserunt, de hoc judicium ad eandem Sedem non est dubium pertinere.*

Ib. p. 23. & 34. Ad hæc respondet Philippus oblatum à se esse ut Reges starent arbitris; ac postea de controversiis cum Rege Anglo *compromisit in summum Pontificem, sed tanquam in privatam personam, ac Benedictum Cajetanum, quod erat Pontificis nomen proprium ac gentilitium. Hoc enim expresse additum, ne Pontificiæ potestatis nomine, hoc ad se judicium necessario deferendum putaret; quod quidem arbitri officium eâ conditione Pontifex ipse suscepit.*

Ibid. pag. 41. Rain. an. 1398. n. 2. * Atque etiam Regi Romano- rum. Hist. &c. p. 28. Cùm autem anno 1297. Franciæ atque Angliæ Regibus * sub excommunicationis pœnâ treugas seu inducias indixisset, Legatique eâ de re Bonifacii ad Philippum literas attulissent; quid ille responderit, & in vulgus spargi jusserit, Legati testantur sic : *Cùm dictas literas presentaremus dicto Regi legendas, idem Rex in continenti, antequàm literæ ea legerentur, nomine suo & se presente, fecit exprimi & mandavit in nostri præsentia protestationes ejusmodi, & alia quæ sequuntur : videlicet, regimen temporalitatis Regni sui ad ipsum Regem solum, & neminem alium pertinere; seque in eo neminem superiorem recognoscere nec habere; nec se intendere supponere vel subicere modo quocumque viventi alicui, super rebus pertinentibus ad temporale regimen Regni. Ac postea : Quatenus autem ipsius Regis tangis animam, & ad spiritualitatem attinet, idem Rex prædecessorum suorum sequens vestigia, paratus est mo-*

nitioibus & præceptis Sedis Apostolica devotè ac humiliter obedire, in quantum tenetur & debet, & tanquam verus & devotus filius Sedis ipsius, & sancta matris Ecclesia reverentiam observare. Sic sua tuebatur, nec Sedi Apostolicæ, cujus autoritate res Ecclesiæ stant maximè, quidquam derogabat.

Anno 1301. passim circumferebantur brevissimæ Bonifacii ad Philippum, & Philippi ad Bonifacium literæ omnibus notæ. Bonifacii epistolæ tale est initium: *Scire te volumus, quòd in spiritualibus & temporalibus nobis subes.* Quæ ne in præjudicium traherentur, die Dominicâ post octavam Purificationis beatae Mariæ 1301. Rex Franciæ fecit comburere Bullam Papæ, in medio omnium nobilium & aliarum personarum, quæ erant eadem die Parisiis, & cum trompis fecit combustionem hujus Bullæ per totam villam Parisiis præconisari: item à die Veneris antè diem Dominicam erant elapsi quindecim dies, quòd idem Rex condemnavit filios suos in præsentia totius Curia suæ, & Procerum omnium, qui erant præsentés, si advoharent ab aliquo vivente, nisi solummodo à Deo Regnum Franciæ.

Ib. p. 44.

Ib. p. 59.

Quòd ergò Regia potestas, alteri quàm Deo in temporalibus subjici diceretur, id non modò Regi, sed etiam universæ genti adèd intolerabile visum, ut nullâ unquam in re fuerit omnium Ordinum tanta consensus. Eâ de re consultus Petrus De Bosco Regius advocatus, ita respondebat: *Quòd Papa sic scribens & intendens sit, & debeat hæreticus reputari*; neque tantùm ministri Regis hæc Pontificis cogitata adversabantur, sed etiam gravissimi hujus ætatis Theologi scriptis editis confutabant; ac ne jam privatos appellemus, Franci Principes, Duces, Comites, Barones, nobiles, in iis actis quæ ad Cardinalium Collegium ediderunt, illud horrerunt, quòd exprobrabant à Bonifacio dictum: *Regem in temporalibus subjectum ipsi esse propter Regnum Franciæ, cum Reges Francique omnes semper dixerint, omnibusque sit notorium, id Regnum in temporalibus soli Deo subdi.*

Ib. p. 45.

Ib. p. 60.

Huic testationi eodem anno Clerus universus assentitur, datis ad Bonifacium literis, sub hoc titulo: *Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores Conventuales, Decani, Præpositi, Capitula, Conventus, atque Collegia Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum Regularium, & secularium totius Regni Franciæ Parisiis congregati*; testanturque ad tuendam Regis in temporalibus supremam potestatem se adfuturos eidem, debitis consiliis atque auxiliis opportunitis.

Ib. p. 67.

Quod ipsum postea anno 1303. luculentius declarant. Cùm enim à Bonifacio VIII. ad futurum Concilium Œcumenicum Rex & Barones appellerent, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates præcipui in appellationem consentiunt, atque hæc insuper addunt: *Nos dicto Domino Regi, & Baronibus, ac sibi assistentibus assistemus, & secundum Deum pro viribus defendemus, nec nos separabimus ab iisdem, nec absolutionibus à juramenti fidelitatis, vel aliis quibuscumque relaxationibus, indulgentiis & indulgentiis, impetratis, vel impetrandis, vel ultrò oblatis, vel offerendis, vel concedendis, utemur: imò semper eidem Domino Regi, Baronibus & adherentibus adharebimus. . . jure Romanæ Ecclesiæ, nostroque & Ecclesiarum nostrarum in omnibus & per omnia semper salvo.*

Ibid. pag.
112. 113.

Quæ appellationem ad Concilium spectant non sunt hujus losi. Hic vi-

diffe sufficiat, consentire omnes Regni Ordines in eam sententiam, Regem in temporalibus soli Deo subesse, atque etiam speciatim Prælatos profiteri, nullis se sententiis assensuros quibus à fidelitate Regi debitâ absolvantur, Cogitet nunc lector diligens, an hæc Majoribus nostris tam gravia visa, indirectæ potestatis distinctiunculâ emolliri posse videantur: nostri certè non voces, sed rem ipsam judicabant intolerabilem.

CAPUT XXIV.

Bulle, Ausculca fili, &, Unam sanctam; expenduntur.

NON defunt qui dubitent, verane an falsa sit parva ea epistola Bonifacii VIII. quam anno 1301. toto Regno divulgatam, eodemque tempore confuratam à tot gravibus viris, Regiâ quoque autoritate combustam vidimus. Verum id nihil nostrâ interest, dummodo apud nos constet, omnibus curæ fuisse, ne apud Francos doceretur, Regem in spiritualibus ac temporalibus Papæ subesse. Sanè Bonifacium id sibi vindicâsse, & historici hujus ævi supra memorati, & certa monumenta probant, imprimis Bulla, *Ausculca fili*, quam ad Philippum anno 1301. perlatam esse constat, * & Bulla, *Unam sanctam*, quas nunc pendere nos oportet.

Ib. p. 48.
* à Jacobo de Normandis Archidiano Narbonensi.

Ibid. pag. 48. 54.
Jerem. j. 10.

* 1. Nov. Hist. &c. p. 50. 51.

Vid. Rain. tom. xv.

Ergò Bonifacius in Bullâ, *Ausculca fili*, postquàm ex Jeremiæ verbis id sibi tribuit, *constitutum esse se super gentes, & regna*, sic concludit: *Quare nemo tibi suadeat quòd superiorem non habeas, & non subsis summo hierarchæ Ecclesiasticæ hierarchia.* Id quidem à Philippi mente longè aberat, si de spiritualitate ageretur. Audivimus enim Regem pio studio hanc obedientiam professum; sed Bonifacius aliò spectabat. Accusatâ enim Regis administratione perversâ tam in rebus temporalibus quàm Ecclesiasticis, significabat evocatos esse Romam ad diem certum * nempe totius Regni *Archiepiscopos & Episcopos, unâ cum Abbatibus, Capitulisque Ecclesiarum, & Magistris in Theologiâ, & jure Canonico; ut, inquit, sublatâ repentinâ exceptione consilii, cum iis, sicut cum personis apud te omni suspitione carentibus, quin potius acceptis, & gratis... tractare consultius, & ordinare salubrius valeamus, quæ ad præmissorum emendationem... ac bonum, & prosperum regimen ipsius Regni videbimus expedire.* Invitabat deinde Regem ut fidos viros mitteret per quos deliberationi interesset. *Alioquin, inquit, tuam, & ipsorum absentiam divinâ replente præsentia, in præmissis, & ea contingentibus, ac aliis, prout expedire videbitur, procedemus.* Quæ si valuissent, ac de Regni regimine Romanus Pontifex Romæ, Rege, sive absente sive præsentem, decerneret, nempe regnaret Pontifex: ipse Rex nudum Regis nomen obtineret: quæ absurda & nimia testatur Odoricus Rainaldus erasa, & expuncta Clementis V. jussu fuisse, neque ex his Bonifacii literis quidquam integrum remansisse in actis, præter ea quibus Regem ad Hierosolymitanam expeditionem adhortatur.

Sed quamquam hæc Regi vehementissimè displicebant, non ibi tamen constitit Bonifacius, Anno enim 1302. edidit illam celebrem extravaganti-

tem, *Unam sanctam*, in quâ duo à nobis diligentissimè ac subtilissimè secerni oportet: primùm, id quod exponit Pontifex: alterum, id quod definit ac decernit: hæc enim non ejusdem virtutis esse & sæpè diximus & omnes confitentur. Expositionis autem hæc summa est: *Unam Ecclesiam esse: unum ejus caput Christum Christianique vicarium Petrum ac Petri successorem: duos esse gladios, spiritualem similiter & materialem: hunc etiam Petri esse, dicente Domino: CONVERTE GLADIUM TUUM IN VAGINAM; sed Regum, & militum manu exerendum: tum gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subjici potestati, cum QUÆ A DEO SINT, ORDINATA SINT; neque ordinata futura esse, nisi secundum beatum Dionysium inferior reduceretur per alium in supremâ. Addit postea: Veritate testante, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet & judicare, si bona non fuerit, ut inde verificetur illud Jeremia: TE CONSTITUI SUPER GENTES ET REGNA: quare si deviat temporalis potestas, à spirituali judicanda, si spiritualis, minor à suo superiori: si spiritualis maxima, à Deo solo, testante Apostolo: SPIRITUALIS HOMO JUDICAT OMNIA; IPSE AUTEM A NEMINE JUDICATUR, qua quidem spiritualis potestas maxima Petro est tradita his verbis: QUODCUMQUE LIGAVERIS: QUICUMQUE igitur, inquit, huic POTESTATI à Deo sic ordinata RESISTIT, DEI ORDINATIONI RESISTIT, nisi duo, sicut Manichæus, fingat esse principia, quod falsum & hereticum judicamus; quia testante Moyse, non in principiis, sed IN PRINCIPIO CÆLUM DEUS CREAVIT ET TERRAM.*

His ergò expositis, eò viam sibi parâsse videbatur, ut Romano Pontifici omnem potestatem esse subditam, etiam in temporalibus, pro certo fidei dogmate definiret. At profectò non eò usque processit: hoc enim tantùm habet definitio: *Porrò subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, diffinimus, & pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis; quod quidem est verissimum, & apud Catholicos certum, si de spirituali potestate intelligatur: animadvertique hîc volumus audentissimum Pontificem, nec id fuisse ausum, ut potestatem temporalem, licèt in expositione sæpe memoratam, uti sibi subditam in temporalibus, in ipsâ definitione ac determinatione diceret. Quippe cùm in citatissimo cursu eo quoque abripiendus esse videretur, ut temporalia invaderet, repressit se statim, rei novitate ac difficultate deterritus, deflexitque ad ea, quæ spirituales potestatem certissimè stabilirent.*

Dum hæc agebantur, negabat Pontifex, negabant Cardinales à Pontifice dictum unquam, quòd *Rex recognosceret se tenere Regnum suum ab aliquo, aut ab Ecclesiâ, aut ab ipso Pontifice, neque profectò homagium postulabat, quæ plana & mera esset insipientia. Sed quid verba proderant, si alioquin Pontifex, Regnum, ut apertè præfererat, inconsulto Rege, Romæ ordinaturus esset, & si ratione peccati omnia ad se traheret? Ad hæc frequente Consistorio minaretur, se Regem Philippum depositurum, ut unum gargonem: quin etiam in Bullâ, *Unam sanctam*, apertè scriberet, quòd spiritualis potestas terrenam potestatem instituere haberet ac judicare; hoc est, procul dubio, datâ sententiâ deponere, quam à se institui doceat: quâ subjectione nulla erat major, ne quidem in eo quod vocant homagio-ligio? Quid quòd gladium materialem in potestate Pontificis planè esse dicebat, aliâ licèt, Re-*

Extra. de
Maj. & obed.
Hist. & c. p.
54. & seq.

Ibid.

Hist. & c.
P. 63. 74. 75.

Ib. p. 79.

gum nempe & militum manu exerendum? Quæ si doctrina valeat, ac jus sit Pontificibus in bello ac pace tractandi; non jam hortatione; & consilio, sed, uti Bonifacius facere aggressus erat, summâ potestate, ac pro imperio agere; nempe Reges nihil aliud quàm Pontificum ministri & executores essent.

Ext. cõm.
de privileg.
Hist. &c. p.
288.

Quare etsi Bonifacius non hoc definire, aut pro certo & Catholico dogmate asserere videbatur, grave erat Francis Regique Philippo, hæc, quibus continetur regis potestatis certa perniciës, Pontificio nomine quocumque modo doceri; impetraruntque à Clemente V. extravagantem, *Meruit*, cujus hæc verba sunt: *Nos Regi & Regno (Francorum) per definitionem ac declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit unam sanctam, nullum volumus vel intendimus præjudicium generari; nec quòd per illam Rex, Regnum, & Regnicolæ prælibati, amplius Ecclesiæ sint subiecti Romanæ, quàm antea existebant; sed omnia intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionem præfatam, tam quantum ad Ecclesiam, quàm etiam ad Regem, Regnum, & Regnicolas superiùs nominatos.*

Leo x. Bull.
Pastor æter.
Tom. xiv.
Conc. pag.
313.

Sic decretalis, unam sanctam, tanto apparatu prolata, perinde habitata est à Romanis etiam Pontificibus, ac si nunquam fuisset edita. Clemens enim V. id sanxit; atque à Leone X. quidem innovata, sed sine præjudicio declarationis Clementis V. quæ incipit, *Meruit*; remque omnem ad Traditionem antiquam ac Majorum placita reduci placuit. Neque nostri refugiebant, satis sibi conscii, quàm procul ab antiquâ Patrum Traditione, atque ab Ecclesiæ Gallicanæ sensu nova hæc abfuissent; seque omni ex parte tutos arbitrabantur, dummodo Bonifacii VIII. Constitutio nocere non posset. Et certè fateamur est necesse, nec stare potuisse, quæ solis allegoriis atque accommodatitiis, non literalibus genuinisque Scripturæ interpretationibus niterentur. Quale enim illud est, de Romani Pontificis supremo judicio: *Spiritualis homo à nemine judicatur*; tanquam hîc *spiritualis homo*, apud Apostolum fuerit Romanus Pontifex, non autem quivis Christianus, qui Deo per Christum in spiritu serviât; aut illud, ad duo principia referrenda magis fit appositum, *non in principiis, (r) sed in principio fecit Deus cælum & terram*: aut quorsum pertinebat huc duo Manichæi adversa principia allegare? Quasi duæ potestates, Ecclesiastica ac civilis, adversæ essent, non sociæ; aut ita supremæ in suo ordine, ut nec in Dei potestate essent, neque ejus providentiâ regerentur. Quæ si quis ad literam tueri voluerit, nã ille se omnibus deridendum, non jam confutandum præbeat.

j. Cor. ij.
15.

Gen. j. i.

Cæterum quod decretalis, *Meruit*, soli Francorum Regno consulit, causa esse potuit, quòd Bulla, *Unam sanctam* occasione Francici exorta dissidii, Francorum Regnum maximè petere videbatur. Huc accedit quod cùm Germani, Angli, aliique in temporalibus colla subdidissent, Franci existimabant super alia Regna, hujusce Regni dignitatem ac libertatem à Regibus

ac

(r) non in principiis, &c.] Bonifacius viij. primus, & profectò solus hanc interpretationem omni absurditate majorem excogitavit, quâ nec Manichæi confutantur, nec alii hæretici. Nihil in textu sacro, nihil in versionibus tam veteribus quàm neotericis reperies, quo ille hunc, quem vocant, *accommodatitium sensum* tueri possit.

ac Majoribus suis fuisse defensam: quippe qui Christianissimi, pariterque fortissimi, in spiritualibus quidem Romano Pontifici maximè omnium pauperant, in temporalibus verò minimè omnium huic potestati se obnoxios fecerant.

C A P U T X X V.

*Reliqua BONIFACIANI dissidii acta: Gallicana intacta:
BONIFACIANA à successoribus antiquata.*

QUÆ supersunt in Bonifacianâ contentione leviter transilimus. Anno 1303. prodire in Philippum duæ Bullæ, quarum initium est: *Per processus nostros, &: Nuper ad audientiam*, quibus declarabatur Philippus *multiplici excommunicatione constrictus*; sed eæ, teste Rainaldo, jussu Clementis V. erasæ expunctæque sunt.

Conscripta quoque fuerat depositionis sententia, adeoque horum omnium deleri memoriam, ac levissima etiam vestigia placuit; ut hæc sententia, eodem teste Rainaldo, *erasa & expuncta sit*, quamvis *pronuntiata* non esset. Sanè Bonifacius, antequam eam sententiam promulgaret, Albertum Imperatorem sæpè à se rejectum, omni studio atque industriâ constabiliverat, in eo idoneum suæ sententiæ executorem, Regnique Francici invasorem nactum se esse arbitratus. Quo fretus præsidio, cum extrema omnia moliretur, captus ipse Anagninæ per prodicionem civium, Columnarumque & aliorum, ac Guillelmi præsertim Nogareti infandum scelus, paulò post obiit. Iræ ac furore percitus, ut memorant, an mœrore oppressus, an aliâ causâ, nihil ad nostram quæstionem? Quàm autem omnia impotenter & intemperanter egerit adversùs Philippum, vel id abundè testatur, quòd ejus successores ea statim pro irritis habuère; ac Benedictus XI. qui ei proximè successit, Philippo *nec petenti*, excommunicationem relaxavit, absolvit etiam Episcopos, Barones, & alios eadem causâ excommunicatos à Bonifacio; privilegia Regum Christianissimorum ab eodem suspenso restituit; denique sponte rescidit quidquid Bonifacius in Regni Regisque dignitatem fecerat: Clemens verò V. omnia ejus gesta hujus occasione dissidii erasit, expunxit, antiquavit, resque eo loco esse declaravit, quo fuerant ante ea gesta decretaque.

Legimus in regestis regis ad Benedictum XI. Bonifacii successorem; multas expostulationes editas per Fratrem Petrum de Peredo, religiosissimum virum, Romam à Philippo missum. Is ergò conqueritur multa à Bonifacio gesta, quæ à sanctorum Patrum moribus abhorrent. In his ergò hæc habentur; *Temporibus Patrum non fieri solere jura ad nutum oculi, ut diceretur statim: absolvimus omnes in talibus Provinciis constitutos, ut non obstante sacramento & juramento fidelitatis quocumque adstricti sunt, obediant tali Principi amico nostro*. Addebat, neque illud dici solitum; *Quòd Papa est Dominus spiritualitatis, & temporalitatis, & quòd graviter peccat, qui hoc non credit; & quòd à temporalibus Regum appelletur ad Dominum Papam: &*

Hist. &c.
p. 98. 166.
Rain. an.
1311. n. 39.
40.
Rain. ib.
n. 44. 49.

Hist. &c.
p. 207. 208.

Ib. p. 212
213.

quamquam Romani Curiales non hæc difertè afferbant, nostris tamen, summæ rei intentis, non ad alium pertinere scopum Bonifaciana decreta videbantur. Hæc ergò conqueritur Legatus Regius, subditque: *Dicitur in Franciâ, quòd non restat, nisi quòd fiat una constitutio, quæ equipolleret omnibus, quòd omnes Clerici, & Laici essent ministri duntaxat ad nutum summæ Pontificis, eorumque qui præsent.* Quem locum sic concludit: *Hæc autem consimilia non fiebant temporibus sanctorum Patrum; sed de vitâ & honestate Clericorum, & defensione libertatis Ecclesiasticæ & jurium fiebant Constitutiones, cum pœnis excommunicationis & interdicti;* ut profectò doceret quæ res, Ecclesiasticæ scilicèt, quibusve pœnis, nempe Ecclesiasticis, excommunicatione, & interdicto sancirentur. Hæc nomine Regis significata Pontifici, neque improbata sunt: adèd irreprehensibilia videbantur.

Inf. lib. x.
cap. xxxv.

Cætera quæ in hoc negotio gesta sunt ad alium pertinent locum. Quòd autem ad hanc quæstionem spectat, hæc summa est: quidquid Bonifacius VIII. edidit, ut Regiam potestatem, quoad temporalia, sibi obnoxiam faceret, non modò à Rege Regnoque Francorum, totâque Ecclesiâ Gallicanâ rejectum; sed etiam à summis Pontificibus antiquatum fuisse: quod autem Rex Regnumque, & Gallicana Ecclesia eâ de re professæ est, & à summis Pontificibus illæsum permanere, & sempiternæ hominum memoriæ consecratum; datumque est omninò sæculis fecuturis exemplum illustre, doctrinam Scripturâ, antiquitate, Traditione nixam, quocumque nomine, quâcumque autoritate oppugnatam, æterno atque invictò robore in Ecclesiâ Catholicâ manere constitutam.

Ægid. Rõ.
quæst. disp.
art. iij. vind.
Maj. lib. ij.
cap. xxxj.

Hæc ex publicis gestis hausimus. Jam si excutimus quæ privati Doctores scripserint, inveniemus id Ægidii Romani aliorumque Theologorum summâ consensione defensum: *Clavium potestati nullam temporalium potestatem à Domino fuisse adjunctam: nunquam inveniri sedisse Apostolos, ut de temporalibus judicarent, nec petiisse ut Reges & Principes eis in temporalibus subjacerent, aut de ejusmodi respondere deberent: falsum esse & invalidum, neque Francis ferendum, quod de Childerico per Romanos Pontifices deposito, & Pepino per eosdem substituto jactaretur: falsum item quod de translato à Græcis ad Francos Imperio; neque à Papâ esse translata Imperii veritatem, sed nomen; cum Carolus Magnus jam rerum potiretur; quodque hîc factum est, qualecumque fuit, non fuisse factum per solum Papam, sed populo acclamante & favente, cujus est se subjicere cui vult, sine alterius præjudicio, & ex causâ necessariâ pro sui defensione; neque trahenda in exemplum, quæ postea in deponendis Imperatoribus facta sunt, postquam illi Papa ut Domino paruerunt:*

Joan. de
Par. de pot.
Reg. & Pap.
cap. xv. ib.
pag. 107.

Joan. de
Par. ib. &
alia pass.

tum verò hæc omnia nihil esse, quod sunt argumenta de facto, & dicunt quod factum sit, non quod fieri debeat; aliaque ejusmodi quæ mirum est ad ea sæcula permanere potuisse, cum tot depositionum exemplis, tot falsis donationibus Constantini, Ludovici Pii, aliisque tot falsis historiis, tot novis per tolerantiam aut consuetudinem inductis, seu veris, seu præteritis, coloratisque juribus undique premerentur; ad hæc in summâ juris publici ignorantia versarentur: ut profectò hæc integra & sana, non nisi ex antiquæ Traditionis robore & cursu, oppositas moles evicerint, & ad eos usque pertraxerint.

CAPUT XXVI.

JOANNIS XXII. *successorumque acta adversus LUDOVICUM BAVARUM Imperatorem summatim referuntur, nec ad nostram quæstionem pertinere ostenduntur.*

QUÆ in Ludovici Bavari Imperatoris electi depositione gesta sunt, ad nostram quæstionem vix pertinent; cum iis facta sint juribus, quæ ad Imperium Romano-Germanicum speciatim spectent: rerum tamen summam perstringemus, ne quis suspicetur latere nonnihil, quod causæ nostræ officiat.

Anno 1314. * Henricus Luxemburgicus Imperator obiit. Clemens V. decreto edito, cujus est initium: *Nos ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoscitur*, Robertum Sicilia Regem, quoad electus Imperator à sede Apostolicâ fuerit approbatus, Vicarium Imperii ad sedis Apostolicæ beneplacitum constituit, sed in Italiâ tantum; quod Germania hæc jura non agnosceret. Nec ita multò post obiit Clemens. Sed vacante sede, Ludovicus Bavarus & Fridericus Austriacus discordibus Electorum Principum suffragiis, Reges Romanorum electi sunt.

Prolata à Rainaldo acta testantur, dictam communi septem Electorum consilio electioni diem: * adfuisse omnes Francofurtum, in loco consueto, præter Henricum Colonensem Archiepiscopum & Rudolphum Comitem Palatinum: prorogatum horum gratiâ electionis diem: citatosque illos, ut ad eum convenirent, defuisse: Ludovicum Bavarum quinque reliquorum concordibus suffragiis fuisse electum.

Satis constat Fridericum extra Francofurtum à Colonensi & Palatino fuisse electum. Sed ii obtendebant è quinque Electoribus, qui Ludovico suffragati essent, tres fuisse, de quorum jure esset controversia; ac parem utriusque electi conditionem fuisse: quo Rainaldus contendit litem à Papâ fuisse dirimendam. Vacabat interim Apostolica sedes. Anno 1316. Joannes XXII. electus est. Is Ludovicum Bavarum electum ad pacem cum Friderico electo adhortatur: neutrum confirmat. Anno 1317. vacantis Imperii regimen ad Romanum Pontificem esse devolutum pronuntiat, *cui in personâ Petri terreni simul & celestis Imperii jura Deus ipse commisit*: quo jure Vicarium designat vacantis Imperii, sed in Italiâ tantum, cum tamen Petri jura, si seriò allegentur, ad totum Christianum Orbem protendi constet.

Interea Ludovicus & Fridericus de Imperio in Germaniâ ferro decernebant. Anno 1322. Fridericus magno prælio victus captusque est; Ludovicum Joannes ad clementiam adhortatur, suamque operam ad pacem conciliandam offert.

Victor Ludovicus anno 1323. pergit ad Italiam, tueturque eos qui Pontifici displicebant; imprimis Vice-Comites (f) Mediolanensis Ducatûs

(f) *Vice-Comites*] erant Gibellinorum duces factionis, adversus quam Guelphæ pro Pontifice stabant. Cur autem hæc factiones, quæ Italiam in duas partes diutissime distraxerunt,

* Sive
potius an.
1313. men-
se August.
Rain. an.
1314. n. 2.

Ibid. n. 18.
* 19. Octob.

Ibid. n. 258

Id. an. 1316.
n. 10.

Id. an. 1317.
n. 27.

Id. an.
1323. n. 29.

invafores, ab eo excommunicatos. Quo loco hæc habet Rainaldus: *Inde vis in Ludovicum Bavarum, ac legibus in eum agi cœptum est. Præcipua accusationis capita hæc erant: Ludovicum discordibus electum suffragiis, antequam ea controversia dirimeretur à sede Apostolicâ, Imperii administrationem corripuisse; alterum, quod maxime Pontificis animum asperaverat, Galeatii, quem hostem & hæresi contaminatum pronuntiârat sedes Apostolica: tum perduellium Ferrariensium patrociniûm suscepisse.* Itaque his de causis autoritate Apostolicâ Ludovicus ab Imperii administratione est prohibitus, quoad ejus electionem sedes Apostolica approbâisset.

Ib. n. 30.
& seq.

Ex iis profec̄dò constat hanc controversiam non ad Regum causam generatim, sed ad Imperii Romano-Germanici singularem ac proprium statum pertinere.

Id. an.
1336. n. 18.

Eodem pertinent ea, quæ sunt ineundæ pacis causâ, à Ludovico Bavaro ultrò oblata Benedicto XII. Joannis successori, de limitandâ in Italiâ & Romæ autoritate Imperatoriâ, & ut idem Ludovicus, si pactis non staret, excommunicationi, interdicto, ac privationi subesset: quæ quidem vel ad Imperium Romano-Germanicum, vel ad Ludovici personam propriè & singulatim spectant.

Gold. Cõst.
Imp. tom. j.

Interim Ludovicus sæpè & publicè, actis editis est contestatus ea jura, quæ sibi Joannes XXII. in Imperium vindicaret, à se & Imperio non agnosci; imò improbari; extatque solennis electorum Principum nomine ad Benedictum XII. anno 1338. edita declaratio, quâ adversus Joannis XXII. decreta contestantur: *Quòd vacante Romano Imperio, is qui eligitur concorditer, vel à majore parte tantum Electorum, pro Rege Romanorum ab omnibus est habendus, & quòd nec nominatione, approbatione, confirmatione, consensu, vel autoritate sedis Apostolicæ, super administratione bonorum & jurium Imperii indiget, sive titulo Regio assumendo; quòdque jura & bona Imperii administrare poterit de jure & consuetudine, nullâ sedis Apostolicæ super hoc licentiâ habitâ, vel obtentâ.* Hæc igitur omnia ostendisse contenti, eo quo sunt loco, intacta relinquimus.

Quòd autem Ludovicus Bavarus Joannem XXII. hæresis accusatum deposuerit, sc̄dum Antipapam substituerit, Franciscanos adversus Pontificem juverit; hæc à tanto Principe exasperato licèt facta, lugemus.

C A P U T X X V I I.

De Navarræ Regno Hispanis tradito: item de JOANNA ALBRETANA, hæresis crimine, sub privationis pœnâ Romanâ à PIO IV. evocatâ, quod Galli improbârint ac prohibuerint.

QUOD à Julio II. in deponendo Joanne Albretano Navarræ Rege; factum esse dicitur, id & Hispani variè referunt, & nullum hujus rei diploma proferunt; & qualecumque est, sive sub Brevis Bullæve, aut sen-

Guelpha & Gibellina vocatæ fuerint, non traditur; quanquam quidam Historici multa de earum origine, conjecturâ ducti magis quam scientiâ, narraverint.

tentia formâ, Joannes Mariana Hispanus Historicus celeberrimus, subreptitium & nullum fuisse significat; totamque rem, verane an falsa sit, Odoricus Rainaldus sub dubio relinquit, apud quem etiam videre est Marianæ, aliorumque Historicorum locos. Henricus verò Spondanus ex temporum notis diploma falsi convincit. Quòd autem à Julio II. anno 1512. 12. Kal. Aug. in Lateranenſi Concilio de Ludovici XII. fociis, quorum numero Navarricus erat, decretum est editum, ut excommunicarentur, & omni dignitate privarentur, nisi ab eâ societate discederent, Spondanus idem docet (†) primum haud æquo jure fuisse editum; tum verò Hispanis, ad Navarram occupandam nihil prodesse potuisse, multis quidem de causis, eâque imprimis, quòd, nondum elapſo tempore ad resipiscendum dato, Navarricum Regnum à Joanne innocuo & repente oppresso desertum, Hispani invaserint.

Rain. an.
1512. n.
60. & seq.
Spond. eod.
an. tom. ij.
p. 296. &
seq.

Addit Caroli Augusti (u) & Philippi II. notissimas gravesque de hujus Regni possessione legitimâ fluctuationes; adeoque abfuisse Romanos Pontifices ab eo, ut Regnum Navarræ jure ad Hispanos translatum fuisse crederent, ut Pius IV. Antonium Borbonium Navarræ Regem, anno 1561. ad obedientiam pro Regno Navarræ admiserit: quod omnium historiarum monumentis constat.

Quare ea depositio atque translatio, quæ sola memoratur ad effectum usque perducta, ab ipsis Hispanis iniqua, ab aliis dubia, ab aliis atque etiam à Romanis Pontificibus nulla esse judicatur.

Quò factum est ut idem Pius IV. anno 1563. Joannam Albretanam Antonii viduam, ut Reginam Navarræ, hæresis causâ Romam citaret, sub pœnâ privationis Regni, nisi se judicio sisteret; quod quidem Carolus IX. prohibuit, ac fœderatæ cognatæque, injuriâ communi etiam Regiæ Majestatis permotus, tutelam suscepit: cujus etiam jussu, cum Henricus Clutinius Oisellus, tunc Romæ Orator Regius, graviter eâ de re apud Pontificem exposulasset, & Regem injuriam talem, qualem Majores sui nunquam inultam reliquissent, minime laturum ostendisset, tandem obtinuit, ut diploma jam in Urbe solenni more publicatum revocaretur, & omninò induceretur, ita ut inter Pii IV. Constitutiones hodie minime reperitur. Hæc Thuanus refert, quæ ad eò certa sunt, omnibusque historiis comprobata, ut de iis amplius laborare sit supervacaneum, liquidumque omninò sit Francos ab eo abhorruisse, ut quidquam ad Reges deponendos Pontificio nomine moveretur.

Thuan.
lib. lxxxij.
tom. ix. p.
276. vid.
lib. xxxv.
tom. iv. p.
581. edit.
Gall. 1734.

(†) Spondanus... docet] Hispanos historicos dicere alium aliud. Et quidem hic narrat illas Pontificias Bullas datas fuisse 18. Februarii, ille 1. Martii, alter mense Julio; allatas autem Româ duntaxat mense Augusto, aut reventas Romæ, aut à Ferdinando occultas, qui eas non ostendit, nisi postquam Regnum occupatum fuit. Cæterùm nullus historicus dicit se vidisse Bullam hanc integram, aut saltem illius aliquam partem: hoc tantum omnes referunt, quod famâ & auditione acceperant.

(u) Caroli Augusti &c.] Aiunt Carolum V. morti proximum Philippo ij. in mandatis dedisse, ut Navarræ Regnum restitueret, & Philippum ij. morientem eadem jussa dedisse, Philippo iij.



CAPUT XXVIII.

SIXTI V. & GREGORII XIV. *decreta in HENRICUM IV. Navarra, ac postea Francorum & Navarra Regem, quoad temporalia nullo loco habita: à CLEMENTE VIII. absolutio eidem HENRICO IV. nullâ rehabilitationis mentione, ut Regi impertitur: obiter notatur, qui adversus Declarationem Gallianam de libertatibus Gallicanis scripsit Anonymus.*

Thuan.lib.
lxxxij.pag.
369. & seq.

ANNO 1585. Henrico III. Rege, Sixtus V. edito diplomate, Henricum Borbonium, Navarra Regem, Antonii & Joannæ filium, ejusque agnatum Henricum Borbonium Condæum tanquam hæreticos & in errorem relapsos, ad hæreticorum fautores ac defensores publicos, ac fidei Catholicæ hostes proscripsit: Navarrum eo Regno, ac Benearnensi Principatu excidisse: utrosque ad ullum Principatum, ac maximè Regnum Franciæ jure hæreditario capessendum inhabiles declaravit: quod decretum Rex, Francique omnes molestè tulerunt. Quòd autem, tunc temporis conjurati, seu *Lige*, ut vocant, addicti, Catholicæ religionis obtento studio; multa in Regem moverent, eumque ut suspectum hæreticæ pravitatis apud vulgus traducerent, Navarrusque & Condæus Calvinianæ factionis duces bellum Regi inferrent; *ideò*, ut ait Thuanus, *qui circa Regem erant satis pro tempore habuerunt, cavere ne decretum uspiam in Regno promulgaretur, aut ejus ratio publicè haberetur*; quod infirmum quidem, & prisca circa eas res Francici Regni fortitudini haud satis congruum, satis tamen demonstrabat quàm hæc nulla putarentur.

Ib. p. 376.

Ib. p. 377.

At Navarrus programmate in ipsâ Urbe ac celebrioribus ejus locis affixo, multa egit in Pontificem, ac publicè declaravit, appellare se ab hoc decreto, quantum ad Regni jura attinet, ad Curiam Parium Franciæ, quorum ipse Princeps esset, primus scilicet Regii sanguinis Princeps, quantum autem ad hæresim sibi objectam, ad universale Concilium: quibus id perfecit, ut ipse Pontifex talia intrepidè ausum ac gnaviter executum, magnanimi tatis nomine collaudaret.

Cæterùm nihil ad nostram quæstionem, si quid suæ contestationi, hujus quo adhuc tenebatur, erroris asperferit. Certum illud, cordatoribus Francis probatum, quòd Pontificem de jure regnandi decernentem non tulerit: adeoque hæc decreta pro irritis ac nullis apud nos habebantur, ut Henricus III. cum Henrico Navarro, pace compositâ, eum haud minùs pro primo Regii sanguinis Principe agnosceret, & socium adversus conjuratos Regiæ familiæ hostes adliberet, & moriens successorem lege salicâ renunciaret; cui sententiæ flos nobilitatis etiam Catholicæ, multique etiam sacrorum antistites adhærebant, Henricumque IV. Regem agnoscebant. Neque Gregorii XIV. decreto, 1. Martii 1591. dato, à Regis obsequio deterreri se passi sunt; imò diploma illud, quod de temporalibus factum, pro Apostolico & Ecclesiastico non habebant, Parlamenta, quæ ut religioni, ita Regi; Regnoque fida, Regiâ autoritate Casâroduni Turonum, Catalauni, & Cadomi residebant, vehementissimis sententiis proscripserunt: temperatiùs Præ-

Id. lib.
xcvj. tom. x.
p. 673. vid.
tom. xj. lib.
xcvij. p. 1.
& seq. & lib.
cj. p. 343.
Decret.
Boch. lib. ij.
tit. xvj. cap.
ij. & seq.
Th. lib. cj.
p. 367. 370.
374.

fules Conventûs Autrici Carnutum habitû decreverunt; & tamen ex auctoritate Scripturæ Sacræ sanctorumque decretorum Conciliorum generalium, Canonicarum Constitutionum, perpensis sanctissimorum Patrum exemplis, juribus, & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quarum præscriptione decessores sui Episcopi, se adversus ejusmodi conatus semper tutati sunt; eapropter interdictiones, tam in formâ quàm in materiâ, nullas & injustas, & suggestionem hostium Franciæ factas declararunt, salvo cultu & honore qui Romano Pontifici deberetur. Decreto dato duo Cardinales, Carolus Borbonius* & Philippus Lenoncurius, qui sacro Conventui præerant, subscripsere: acta hæc sunt anno 1591. ab iis Præfulibus, qui Regi Regiæque familiæ adhærebant.

Quo ex loco, ut id obiter memoremus, ille confutatur qui adversus Gallicanam Declarationem de libertatibus Gallicanis tractatum edidit autor Anonymus. Is enim primum caput Gallicanæ Declarationis oppugnandum aggressus sic incipit: *Difficile intellectu est, quâ ratione illustrissimi Antistites Gallicani, libertates Ecclesiæ illius Regni defendendas suscipientes, à propositione auspicati sint, quæ juri Ecclesiæ potius adversatur.* Nempè id inter Ecclesiæ jura revocat, ut potestate clavium Reges deponi possint: quæ jura Gallicani præfules ignorabant, partemque libertatis Ecclesiæ Gallicanæ in his prohibendis juribus reponebant; quippe qui intelligerent libertatem Gallicanam præfules in hac novissimâ Declaratione Majores suos secuti sunt; eosque Præfules Regi Regnoque fidos cæteri deindè complexi sunt omnes. Neque enim attendi debet quid pars adversa senserit; quippe quæ jam indè ab Henrici III. temporibus religionem fœdæ rebellionis obtendebat: non, inquam, attendi debet, quid illi senserint vel fecerint, qui Guisianos, si Deo placet, Capetis Regibus, sanctique Ludovici posteris anteferrent, Hispanicisque artibus, imò Hispanico auro corrupti, ad hæc ligæ furoribus dementati, Hispanos Lotharenosque se esse, quàm Francos malebant. Hæc ergo febricitantium deliria contemnamus; quid sana & pacata Francia fecerit ac senserit, attendamus.

Conversus ad Catholicam fidem Rex, omnium clementissimus atque fortissimus, à Reginaldo Belnensi Archiepiscopo Bituricensi, in sancti Dionysii celeberrimâ toto Orbe terrarum Ecclesiâ, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium admittus est. Quæ cum à sede Apostolicâ comprobari è re esset, Henricus se quidem ejus sedis auctoritate ab hæresi absolvi supplicavit, missis ad Clementem VIII. Procuratoribus; sed de *rehabilitatione*, quam vocant, agi vetuit, indignum id Gallicâ majestate ratus: neque Franci, etiam conjurati, aliter sentiebant; quippe qui, Rege converso, in obsequium certatim ruerent, nullâ Sixtiani & Gregoriani decreti ratione habitâ. Tentati Procuratores, Jacobus Perronius Ebroidarum Episcopus designatus, & Arnaldus Ossatus postea Cardinales: *An coronam ad pedes Pontificis vellet deponere, ac per illud signum quasi Regnum Franciæ in ejus manus consignare, quod ille se pro Rege gerens, quamvis à sanctâ sede jure successionis privatus, contra divina jura & humana occupasset; quam coronam post illam summisionem in capite Procuratorum mox reponeret. Verum illi ab eâ conditione se valdè*

* Fratris filius alterius Cardinalis Borboni. qui Ligæ Rex fuerat.

Tract. de Libert. &c. lib. iv. cap. j. n. 1. pag. 155.

Thuan. lib. cvij. tom. xij. p. 32. & seq.

Id. lib. cxiiij. p. 473.

alienos ostenderunt, cum dicerent: Reges Francia, quantum ad jurisdictionem spectat, nullum agnoscere superiorem; neque verò pati posse Francos, ut Reges ipsorum ulli se tanquam superiori summittant, ac praesertim nobilitatem; ac longè decipi eos, & in rerum nostrarum cognitione toto calo errare, qui aliter credant; nam solos id eos sibi persuadere, qui de Regni usurpatione cogitant.

Ibid. pag.
475. 476.

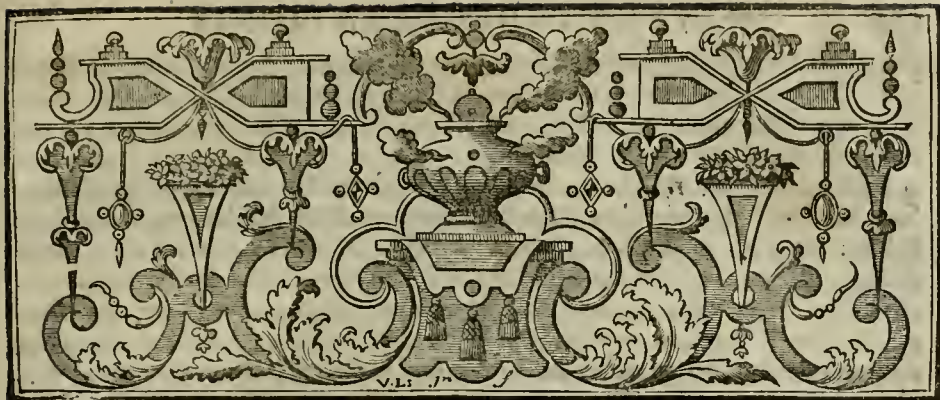
Cum autem Pontifex absolutionem ab Episcopis Gallicanis concessam, tanquam nullam & irritam revocare decrevisset, Procuratores assentiri noluerunt: cumque animo pertenderet Pontifex, & frustra absolutionem suam peti aut dari diceret, si prior valida maneret, non adprobata à Procuratoribus revocatione: conventum ut statim in decreto Pontificio ea clausula adjiceretur, quâ Pontifex cuncta religionis acta, quae in personâ Regis secuta, & quae per ipsum facta erant, vi absolutionis in Francia concessa probaret & confirmaret, perinde atque si jam tunc à Pontifice Rex absolutus esset. Quâ in re cautè à Procuratoribus servatum fuit, ut tantum ad religionis acta confirmatio porrigeretur. Aded quidquam, quocumque praetextu, circa temporalia attentari refugiebant.

Omni ergò temporalium ac rehabilitationis omisâ mentione, impositæ volenti Regi conditiones, quæ Regiæ majestati convenirent; (x) revocatæ Sixti V. & Gregorii XIV. censuræ; quod nostri de excommunicatione intelligebant; permittum aliis ut de solutâ quoque depositione interpretarentur, nullâ licet ejus factâ mentione, ne quid novæ rei, vel eo praetextu, inquieti homines conarentur. Cæterum à Clemente nihil aliud factum est, quàm id quod unum Rex postulaverat: Nempe ut Henricum Regem à vinculo excommunicationis, quâ, ex causâ hæresis erat ligatus, absolveret. Res autem ita gestæ sunt, ut nemini Catholico, aut etiam Ecclesiastico fraudi esset, quòd Regem nec dum Catholicum, votis potiùs quàm armis ad veram religionem vocavissent, atque interim coluissent, ut qui optimo jure ex Salicâ lege regnaret; fuitque Rex summâ postea apud omnes Catholicos Principes sedemque Apostolicam autoritate & gratiâ. Ex Thuanò hæc referimus eò libentiùs, quòd ille nihil aliud quàm acta publica certaque hujus rei, apud nos celebris, monumenta retulit. Quæ si cui rerum nostrarum nimis imperito suspecta sint, apud Cardinalem Perronium omnia inveniet suo ordine recensita. Ipsa etiam Bulla Clementis VIII. abunde testatur Henrico IV. Magno absolutionem ab hæresi, ut Regi ab omnibus, ipsoque Pontifice agnito, nihil autem aliud fuisse impertitum. Jam quantum ea valeant, ad asserendam Ecclesiæ Gallicanæ, ac Francici Regni de supremâ in temporalibus solique Deo obnoxia potestate sententiam; quamque ex his liquidò constet, nunquam ab eâ destituros, qui verè sint Francici nominis ac generis, omnes per se vident.

Œuv. div.
de Du Perr.
p. 754. &
seq. p. 858.
& seq.

(x) *Conditiones quæ Regiæ majestati convenirent*] Perronium & Ossatum Procuratores Regios accusat MEZERAY parùm verissimiliter, quasi siviissent absolutionem in Francia datam, ut nullam & irritam revocari; quos quidem ipse Thuanus hæc culpâ liberat, ut mox vidimus. Attamen illi Procuratores, ad quos, eodem MEZERAY teste, singulis horis Regia jussa ferebantur, ne quid Regiæ majestati indecorum paterentur, in eo maxime peccârunt, quòd passi sunt ut Pontifex, virgâ quam manu tenebat, singulorum humeros leviter tangeret. Spond. tom. ij. an. 1595. p. 899. Hinc natum apud nos illud proverbium: Rex in humeris Perronii & Ossati baculo cæsus est: Gallicè: Le Roi a reçu des coups de baton par procureur. Vid. Mez. abr. Chron. tom. vj. p. 144. edit. Amstel. 1674.

DEFENSIO



DEFENSIO DECLARATIONIS
CLERI GALLICANI
D E
ECCLESIASTICA POTESTATE.

L I B E R Q U A R T U S.

Quo à GREGORII VII. temporibus res in Conciliis Œcumenicis
gestæ referuntur ad CAPUT PRIMUM GALLICANÆ
DECLARATIONIS.

C A P U T P R I M U M.

*Canon XXVII. Concilii Lateranensis III. sub ALEXANDRO III.
quo penæ temporales adversus hæreticos decernuntur: ibi distinctio
notabilis, eorum quæ Ecclesia per se, & eorum quæ gerat Princi-
pum adjuncta Constitutionibus: hinc lux huic & aliis ejusdem gene-
ris secutis Canonibus: his decretis Principum consensus intervenire
solitus: hinc quoque certa illis autoritas.*



OSTQUAM exposuimus, quæ propriè à Romanis Pontificibus circa temporalem potestatem ordinandam deponendamque; nunc quæ eâdem de re in Conciliis Œcumenicis gesta sint, explicemus.

Primum autem occurrit Lateranensis Concilii III. sub Alexandro III. anno 1179: caput XXVII. de Hæreticis. Quo capite affirmant doceri & exerceri indirectam potestatem, dum autoritate Con-

cilli adversùs Albigenſes hæreticos, eorumque ſtirpem Brabantianos & alios; incendiis, cædibus, populationibus omnia devaſtantes, fidelitatis & obſequii juramento ſancitum obſequium relaxatur, & ſubditi ſeu vaſſali à Dominorum poteſtate abſolvuntur.

Leon. ep.
xv. al. xciiij.

Miror, qui iſta objiciunt, non ſaltem advertiſſe quo fonte profluant. Sanè initium hujus capituli ex ſancti Leonis epiſtolâ XCIII. excerptum ſic habet: *Sicut ait beatus Leo, licet Eccleſiaſtica diſciplina Sacerdotali contenta iudicio, cruentas non efficiat ultiones; Catholicorum tamen Principum Conſtitutionibus adjuvatur, ut ſepè querant homines ſalutare remedium, dum corporale ſuper ſe metuumt evenire ſupplicium.* Sic Patres Lateranenſes ſubtiliter diſcernunt id quod pertinet ad Sacerdotale iudicium, ab iis in quibus Eccleſia ad corporale ſupplicium, Catholicorum Principum Conſtitutionibus adjuvatur.

His poſitis, jam utrumque remedium à ſacro Concilio adversùs hæreticos adhibetur; nam & illi & illorum fautores anathemate puniuntur, ſocietate fidelium, ſacris oblationibus, Chriſtianiâ ſepulturâ privantur, quibus continetur Sacerdotale iudicium. Tum ſpiritualibus expeditis, expediuntur etiam corporalia ſupplicia, quibus Eccleſia Principum Conſtitutionibus adjuvatur; ex quo fonte hæc profectâ ſunt: *Relaxatos autem ſe noverint à debito fidelitatis & hominii & totius obſequii, donec in tantâ iniquitate permanſerint, quicumque illis aliquo pacto tenentur annexi: iſtis autem cunctiſque fidelibus, in remiſſionem peccatorum injungimus, ut tantis cladibus ſe viriliter opponant, & contra eos armis populum Chriſtianum tueantur, conſiſcenturque eorum bona, & liberum ſit Principibus, huiusmodi homines ſubjicere ſervituti.* Quòd ergò hæretici ſuorum hominiorum ac fidelitate priventur; quòd in ſervitutem redigantur; quòd armis oppugnentur; quòd eorum bona conſiſcentur; ea ſunt quæ Eccleſia, non Sacerdotali iudicio, ſed Principum Conſtitutionibus adjuncta decernit. Quare locus ille omninò nos juvat, cùm ex eo videamus temporalia ſupplicia, quæ hîc corporalia, ſpiritualibus ſcilicèt oppoſita, nominantur, ab Eccleſiaſtico ordine, non niſi conſenſione Principum atrectari.

Quòd autem bellum in hæreticos omnia populantes injungunt in remiſſionem peccatorum; atque id bellum ſuſcipientibus, biennium de pœnitentiâ injunctâ relaxant, Eccleſiaſtica eſt poteſtatis: neque hoc decreto ſibi tribuunt armorum inferendorum poteſtatem; ſed iis præcipiunt, qui hanc poteſtatem habeant, ut ſi modò Eccleſiæ indulgentiâ uti velint, eam poteſtatem ad hæreticorum furores comprimendos adhibeant.

Ut autem Concilii Patres hominia, ſervitutes, conſiſcationes ſibi potiùs, quàm armorum poteſtatem vindicent ratio non ſinit. Quare eſt neceſſe id ſtare quòd diximus, ut hæc omnia eorum numero cenſeantur, quæ Principum conſenſione præſtet Eccleſia.

Hæc ſemel explicata ſub tanto Pontifice Alexandro III. atque ab œcumenicâ Synodo tam nobili Lateranenſi. III. procul dubio omnibus ejuſdem generis decretis lucem præferunt, ac debent ſubintelligi, etiam ubi expreſſa non ſunt.

Huc accedit quòd Conciliis generalibus aderant Principes per Legatos;

ac decreta in sacro Conventu promulgata recipiebant: sicut de hoc Concilio Lateranensi III. legimus apud Rogerum Hovedenum * hujus ævi scriptorem, qui sacri Concilii *canonibus recensitis*, hæc addit: *His decretis promulgatis, & ab universo Clero: ac populo circumstante receptis, &c.* Populi autem nomine, Ecclesiastico more styloque, laici omnes intelligebantur, ipsique aded Principes & eorum Legati. Quare si quid in Conciliis adversus hæreticos decerneretur, quod ad civilem potestatem pertineret, id quamquam ad majorem religionis reverentiam Concilii nomine editum; tamen à civili potestate receptum ac ratum habitum, ex eâ consensione vim suam obtinebat.

Eodem modo ritumque actum est sub eodem Pontifice, adversus eosdem hæreticos, in Concilio Tironensi * cap. IV. quod incipit, *in partibus Tolosa*. Postquam enim Patres decreverunt quæ sunt Sacerdotalis judicii, nempe: *Quisque contra hæc venire tentaverit, anathemate feriatur; jam quæ Principum autoritate fiant exequentur his verbis: Illi verò si deprehensi fuerint, per Catholicos Principes custodiae mancipati, omnium bonorum amissione mulentur.* Sic Patres suo defuncti officio, Principibus quoque ut suas jam partes exequerentur, indicebant; nihil temporale ipsi per se attrectabant. Hæc dicimus ad canonem xxvii. Concilii III. Lateranensis, ex quo conflatum est caput, *sicut ait, & caput, absolutos, aliaque similia, ext. de hæreticis.*

* Anglum
juris Canonici per ritum & bonum historiam.
Vid. tom. x. Conc. p. 1525.

* Habit
an. 1163.
Vid. ib. d. p. 1419.

Ext. Greg. ix. lib. v. tit. vij. de Hæret. cap. vij. xvj.

C A P U T I I.

Concilii Lateranensis IV. Canon III. sub INNOCENTIO III. quod ad pœnas temporales attinet, ejus est generis, in quo Ecclesia consensu & Constitutionibus Principum adjuvatur: Principes facillè comprobabant quæ adversus hæreticos ab Ecclesiâ sancirentur.

HAUD aliâ mente actum esse in Concilio Lateranensi IV. sub Innocentio III. æqui rerum æstimatores facillè judicabunt. Ad hoc Concilium Reges omnes, datis à Pontifice literis, per Legatos invitati adfuerunt, eâ præcipuè causâ vocati, ut quæ ab eorum potestate penderent, ipsi suâ non modò præsentia, verum etiam consensione firmarent. Quare nihil mirum est ibi fuisse conditum cap. III. quod incipit: *Excommunicamus, eodem initio relatum ext. de hereticis, in quo quidem capite hæc habentur: Si Dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesiâ, terram suam purgare neglexerit ab hac hæreticâ fœditate, per Metropolitanum & ceteros comprovinciales Episcopos vinculo excommunicationis inmodetur; & si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, ut ex tunc ipse vassalos ab ejus fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hereticis, sine ullâ contradictione possideant, &*

Tom. xj.
Conc. pag. 126. 127.

Ext. loco
mox cit. c. xv. & tom. xj. Conc. p. 148.

in fidei puritate conseruent, salvo jure Domini principalis; dummodò super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat; eadem nihilominus lege servatâ circa eos qui non habent Dominos principales. Decernunt postea, ut defensores & fautores hæreticorum sint etiam infames, sint intestabiles, nec ad testimonium admittantur, nec ad hæreditatis successionem accedant: quæ omnia ex iis sunt, quæ non Sacerdotali judicio, sed Principum adjuta Constitutionibus Ecclesia sanciat.

Ibid. pag.
149.

Ejusdem generis sunt quæ subduntur postea in hæreticum seu fautorem: Nullus ipsi super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur... si judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem... si Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur: si Tabellio, ejus instrumenta confecta per ipsum, nullius penitus sunt momenti.

Const.
Frid. post
lib. feud.

Quæ si per se ad Ecclesiasticam pertinent potestatem, quid erat necesse ut Romani Pontifices eadem iisdem verbis ab Imperatoribus impetrarent, ut factum est in iis legibus, quæ à Friderico II. Imperatore editæ, atque ex canonibus XXVII. & III. Conciliorum Lateranensis III. & IV. conflatae expressæque sunt. Is enim Constitutione quæ incipit, *in die*, eadem quæ in his Conciliis habebantur repetit, de Dominis temporalibus ac principibus: item hæreticorum terram exponit à Catholicis occupandam: hæreticos eorumque fautores bonorum publicatione mulctat: infames, intestabiles, iisdem verbis pronuntiat: de Advocatis, de Judicibus, de Tabellionibus decernit eadem: quæ profectò satis demonstrant à quo fonte hæc manant, & unde transfusa sint in Ecclesiam.

Const.
Honor. iij.
ibid.

Atque has leges edidit Fridericus, *in die*, inquit, *illâ, in quâ de manu sacratissimi Patris nostri summi Pontificis, recepimus Imperii diadema. Recepit autem ab Honorio III. qui Innocentio III. est proximus, à quo hæc Friderici leges laudantur, approbantur, non profectò conduntur.*

Ac profectò Principes tam pronâ voluntate Ecclesiam ad extinguendas hæreses cæteraque officia adjuvabant, ut in eâ Constitutione Fridericus hæc diceret: *Cum ergò, dispositione divinâ favente, nihil velit Ecclesia, quæ nihil debet præter bonum appetere, quod nobis eodem concursu & eadem non placeat voluntate, &c.* Quâ Principum voluntate confisa Ecclesia, multa edicere de temporalibus haudquaquam verebatur, quibus postea Principes, religionis studio, expressè vel tacitè consentirent.

Quare, quod diligenter notari velim, cùm Concilia Lateranensa III. & IV. hæc decernunt de hæreticis, ut feudis, ut homagiis, ut honore mulcerentur; nequaquam autoritate clavium, aut Apostolicâ potestate, de quâ hîc controversia est, id faciunt, aut facere se declarant, aut omninò eam potestatem allegant; patetque explicatio vera ac nativa, quâ nimirum hæc fieri à Conciliis intelligantur, quòd Principes præsentis, ac decreta recipientes, hæc fieri vellent, permetterent, consentirent, ac postea etiam, ne dubium superesset ullum, legibus editis, confirmarent, ut à Friderico II. paulò post factum esse cernimus,

CAPUT III.

Antiquorum Imperatorum leges, quibus Ecclesia juvabatur ad pœnas temporales adversùs hæreticos, in Conciliis Lateranensibus III. & IV. decernendas.

AT si quis quæserit quales illæ sint Constitutiones Principum, quibus in Concilio Lateranensi III. Canone XXVII. Ecclesia adjuvari se proficitur, cùm nondum Friderici II. leges, aut etiam ipse Fridericus extitisset, facillè respondebimus. Præcesserant enim multis sæculis, antiquorum Principum circa hæreticos Constitutiones eæ, quas in codice Theodosiano & Justiniano legimus, ac præsertim insignes erant, titulo *de hæreticis* leges IV. & V.

Cod. Justin. tit. v. leg. iv. & v.

Quarta quæ est Honorii, Arcadii, ac Theodosii Augustorum sic habet: *Manichæos, seu Manichæas vel Donatistas meritissimâ severitate persequimur. Huic ergò hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum cæteris: ac primum quidem volumus esse publicum crimen, quia quod in religionem divinam committitur, in omnium fertur injuriam, quos bonorum etiam omnium publicatione persequimur..... præterea non donandi, non emendi, non vendendi, non postremò contrahendi cuiquam convicto relinquimus facultatem..... ergò & suprema illius scriptura irrita sit sive testamento, sive codicillo, sive epistolâ, sive quolibet alio genere reliquerit voluntatem, qui Manichæus fuisse convincitur; sed nec filios hæredes eis existere aut adire permittimus, nisi à paternâ pravitate discesserint.*

Manichæi, Donatistæque hîc notantur mulctandi supra cæteros: Manichæi quidem, propter insignem in eâ sectâ Dei creatoris contumeliam, & quod præ cæteris per occultos conventus & obstinatam conspirationem fœditi, subdoli, malefici habebantur: Donatistæ verò propter immanes illos Circuncellionum furores, quos beatus Augustinus sæpè deplorat.

Vid. pass. Aug. cont. Donat.

Eisdem decernunt pœnas lege V. Theodosius Augustus & Valentinianus Cæsar, ac disertè *etiam Manichæos de civitatibus pellendos, & ultimo supplicio tradendos.*

Has leges, qui diligenter attenderint, fontem invenient eorum quæ à Conciliis III. & IV. Lateranensibus adversùs hæreticos Ecclesia *Principum Constitutionibus adjuncta* decrevit. Statim enim intuemur cur infames, cur intestabiles habeantur, cur bonis priventur; ac tametsi hæc de Manichæis, & Donatistis speciatim dicta sunt, haud immeritò ad cæteros hæreticos extenduntur, præsertim ad Albigenes, quos Manichæorum stirpem fuisse docti sciunt: cùm præsertim in Provinciis devastandis Donatistarum furores imitati, iisdem quoque pœnis meritò coercerentur. Nec mirum carcere attineri, ad servitia redigi, bellis oppugnari, quos etiam leges vitâ privent.

Veterum Imperatorum legibus secuti Principes addiderunt, quæ temporum conditionibus apta essent; multaque in hæreticos Ecclesiasticis permiserunt, ut magis magisque sacro ordinî, adversùs contemptores, debita

reverentia fanciretur. Hinc illa de feudis circa Dominos temporales principalesque dicta. Domini autem principales dicebantur ii, qui cum inferiores sub se haberent Dominos, ipsi supremis absolutisque Dominis, hoc est, Regibus, immediatè suberant; neque refugere poterant ea, quæ supremorum Dominorum, Regum scilicet, qui per Legatos aderant, consensione decreta essent.

De Regibus verò, quos specialiter designari oportere, eorum quoque temporum jura postulant, si quid in iis aliisve Conciliis expressum legeretur, quod nullibi occurrit, tamen nihil nocerent quæ ipsis presentibus, atque odio hæresum ultrò consentientibus agerentur.

CAPUT IV.

Ex historiis demonstratur quæ de feudis aliisque temporalibus, Ecclesiasticâ auctoritate gererentur, Principum concessione & consensione valuisse.

NON desunt qui putent ea quæ in his Conciliis de feudis decernuntur, ad feudos tantum Ecclesiasticos pertinere. Nos generatim dicta, ad omnes pertinere non refugimus, & Principum consensione decreta ostendimus.

Adstipulantur nobis monumenta historiarum. Willelmus Brito, diligentissimus per eam ætatem Historicus, Philippidos lib. XII. memorat de Albigenium negotiis habitum fuisse Parisiis totius Galliæ generale Concilium, procurante Philippo Augusto.

Will. Brit.
Philipp. lib.
xij. in hist.
Franc. Pit-
thoei. pag.
389. edit.
Francof.
1696.

*Quo sine, cum reliqui nihil definire valerent,
Quamvis torreret ipsum intolerantia febris,
Parisios, Medicis contradicentibus, ibat.*

Nempe damnatâ jam Albigenium hæresi, quæ per hæc tempora Episcoporum Synodi habebantur, eæ in puniendis per bonorum ademptionem atque alias temporales pœnas hæreticis totæ sunt, ut acta ejus ævi legenti videre est. Quare haud immeritò Willelmus hæc à reliquis sine Rege *definiri posse* negat.

Guill. de
Pod. c. xxvj.
Du. h. tom.
v. pag. 631.
770. 3c.
Rigord. ap.
Duch. tom.
v. p. 66.

Et quanquam passim apud autores legimus Comitatum Tolosanum & alias terras Simoni Comiti Montis-fortis, per Innocentium III. & generale Concilium fuisse adjudicatas; hæc tamen vero sensu explicata sunt ab iis, qui rem subtilius distinxerunt. Rigordus imprimis audiendus de gestis Philippi Augusti. *Per hæc*, inquit, *tempora* (anno 1215, quo tempore est habitum Lateranense Concilium) *Simon Comes Montis-fortis factus est Comes Tolosanus, Papâ Innocentio procurante, & Philippo Rege concedente, propter hæreticam pravitatem Albigenium & propter apostasiam Raymundi Comitis Tolosani.* Verba memoratu digna: Papa enim *procurat*, Rex verò *concedit*; & tamen Pontifici omnia tribuuntur; quòd in causâ religionem attinente, Reges omnia delata ipsi vellent.

Et cùm in Concilio Lateranensi IV. capite illo III. de *Hæreticis*, quod nobis objicitur, discretè scriptum sit de summo Pontifice: *Terram exponat Catholicis occupandam, qui eam sine ulla contradictione possideant*; tamen id nonnisi Regum consensu factum ex Willelmo Britone constat, cujus, de Raymundo hæreticorum defensore extant hi versus Philippidos librò VIII. pag. 192.

*Rex & Papa simul exponunt omnibus illum,
Et res & patriam totam, quæ spectat ad illum;
Ut qui prævaleat armis & viribus illi
Tollere quid, proprios licitè convertat ad usus,
Et dominus fiat rerum, quas auferet illi.*

Will. Brit.
lib. viij. p.
329.

In aliis feudis haud aliter actum facile intelligimus. Utriusque potestatis concurrebat autoritas: ac Regia quidem hæretico Principi feudum adimebat, alteri Principi concedebat; Pontificia verò & de hæresi judicabat, & in hæreticum meritò hæc à Rege fieri declarabat, dantemque & accipientem in conscientia tutos præstabat; & sic etiam suo modo concedere putabatur.

Neque Reges repugnabant quin Simon & alii novos feudos ab hæreticis captos Pontifici acceptos referrent, ut sedi Apostolicæ atque Ecclesiæ Catholicæ eò fideliores essent, quò, autore Pontifice, talia beneficia impetrarent.

Quare de Concilio Bituricensi anni 1225. sub Ludovico VIII. Romano Legato præside, Matthæus Parisiensis hæc refert: *Simon de Monte-forti*, (Amalricum ejus filium dicere debuit: pridem enim obierat Simon, anno scilicet 1218. in secundâ obsidione Tolosanâ lapide percussus; sed hæc nihil ad rem) *Simon ergò de Monte-forti petiit sibi restitui terram Raymundi Comitis Tolosani, quam Dominus Papa & Rex Francorum Philippus sibi & patri suo contulerunt, exhibens super donatione factâ, utriusque, Papa scilicet & Regis monumenta.* Quæ in Chronico Turonensi, in gestis Conciliorum inserta distinctiùs explicantur his verbis: *Quibus* (Raymundi scilicet petitionibus) *Amalricus Comes de Monte-forti obvians, literas Papa Innocentii, nec non & Philippi Regis Franciæ ostendebat, in quibus continebatur, & dicti Comitis Tolosani damnatio, & terræ Albigensium Simoni de Monte-forti patri suo facta donatio.* Quibus intelligimus Regis donationem Pontificis damnatione nixam, suo quoque modo ad eum relatam, à quo damnatio processisset. Quis autem propriè ac reipsâ donaret, non erat obscurum. Is nempe Rex fuit; à quo terram Simon *recepit*, qui Simonem *investivit*, terram *ei & hæredibus confirmavit*; ut profectò Rigordus accuratè diligenterque, *Pontificæ procurante, Rege concedente*, hæc facta esse scripserit; sed in hæreticis puniendis, Reges Pontificiæ potestati fere omnia tribuebant.

Matt. Par.
an. 1226. p.
277. & tom.
xj. Conc. p.
292.

Ibid. pag.
291.

Pet. de
Valc. hist.
Albig. cap.
lxxxij. p.
658. vid.
ap. Duch.

Quare qui talia Pontificiæ potestati per sese innata, non autem concessione aut consensione tacitâ vel expressâ civilis potestatis quæsitâ esse dixerit, prorsus ineptiat. Idem judicium esse volumus de trium denariorum censu, quem Innocentius III. de terrâ contra hæreticos acquisitâ sedi Apostolicæ annuatim reservabat.

CAPUT V.

Ecclesiastica potestas multa sibi vindicavit civilia : sacra bella religionis causâ , sive Cruciatâ : aliæ ejusmodi occasiones : S. LUDOVICI de PHILIPPO AUGUSTO avo insigne testimonium : tacitæ consensionis exceptio utriusque ordini ad sua jura explicandâ necessaria est : utriusque potestatis sancta societas : PETRI DAMIANI repetitur locus.

NEMINEM , credo , latet , multa ejusmodi contigisse sacrorum bellorum , quæ *Cruciatas* vocant , tempore , sive illæ in Saracenos recuperandæ Palestinæ gratiâ , sive in hæreticos susceptæ essent ; placebat enim Christianis Regibus , in illis sacris bellis , præesse omnibus Pontificiam potestatem , ut & conjunctioribus animis , & majori religionis reverentiâ remgerent.

Sæpe etiam Reges , ac Principes bellum sacrum initari , se suaque omnia Pontificibus tuenda commendabant. Hæc obvia & nota tantum referimus. Neque dumtaxat in sacris , sed etiam in omnibus bellis , pacto de pace fœdere , hujus firmandi & exequendi gratiâ , Sedi Apostolicæ se ultrò submittebant ; aliisque multis modis se religionis nomine ac reverentiâ tuebantur ; quibus fieret ut sæcularia negotia maxima , Romæ potissimum coram Pontifice tractarentur.

Per eam interim occasionem spiritualis potestas multa Regum jura invadebat ; cùmque id perspicerent boni ac pii Principes , non semper repugnabant.

Notum illud in testamento Sancti Ludovici , quo Rex sanctissimus & maximus , Philippo filio & successori colendam omni studio Ecclesiam commendat his verbis : *Cùm Philippo Regi avo meo (Augustus ille est) Consiliarii indicarent à Sanctâ Ecclesiâ multis modis ejus jura invadi & minui , ac mirum videri sibi quod hæc æquo animo ferre videretur ; respondisse memorant optimum Principem : hæc quidem sibi nota , cùm tamen consideraret quanta à Deo sibi concessa essent , malle de jure suo decedere , quàm sanctæ Ecclesiæ contentionem ac litem movere , aut creare incommodum.* Digna quidem Christianissimo ac maximo Rege sententia ! Quâ tamen interim demonstratur , non esse semper pro vero innatoque Ecclesiæ jure reputandum id quod ea egerit , habuerit , decreverit , tacentibus Regibus ; sed diligentissimè discernenda , quæ à Christo concessa sint , ab iis , quæ Regum autoritate , consensu , permisso , conniventiâ , silentio denique gesserit aut habuerit.

Quod itidem usu venit in Ecclesiasticis rebus , quas sæpe videmus Regibus attributas. Sic Imperatores id sibi sexto etiam sæculo & Gregorii Magni tempore vindicabant , ut nemo in cathedrâ Petri etiam electus sederet , nisi qui ipsis probaretur. Sic in Episcopatus omnes , Reges Franci , primæ quoque dynastiæ tempore , atque aliarum gentium Reges , id sibi juris tribuebant ,

Test. S. Lud. post Histor. de Joinv. vid. Mon. S. Dony. ap. Duch. tom. v.

bant; ut nonnisi eorum voluntate ac jussu Episcopi fierent; eoque res devenit, ut editâ formulâ, à se designatis prædicationis munus injungerent, ac *Pontificalem in nomine Dei committerent dignitatem*; eos denique à Metropolitanis, cæterisque Coepiscopis benedicti præciperent. Sic denique à tot sæculis, tot Præbendas, tot Ecclesiasticas dignitates, tot alia Beneficia cum curâ & sine curâ, vel *Regalium*, vel alio quocumque nomine, pleno etiam jure conferunt. Non idèò adversarii hæc omnia Regibus esse innata per se, imò verò ab Ecclesiâ manâsse decernent: ac tametsi nullæ concessiones producuntur, valere tamen ea omnia ex consensione tacitâ facillè demonstrabunt. Quid ita? Quia scilicèt ipsa rerum natura docet Ecclesiastica nonnisi per Ecclesiam haberi posse. Sic ubi Ecclesia feudos adimit, concedit, aut aliud quid ex civili potestate decerpit, ea civilis potestatis consensione, saltem tacitæ, accepta referemus.

Sanè passim occurrit in Imperatorum, Regumque authenticis & capitularibus, ut qui hæc & hæc fecerit, sacro ordine deponatur, excommunicetur, in pœnitentiam redigatur: quæ haud minùs intelligimus Canonum auctoritate fieri; tametsi non id semper expressum est.

Multa etiam à Regibus de Ecclesiis ordinandis edicta sunt, quæ in Canonibus vix ac ne vix quidem invenire possumus. Consensu Ecclesiæ valere ea facillè intelligimus.

Sit etiam id exempli causâ positum. Decernit ita Carolus Calvus: *Hæc si quis transgressus fuerit, anathematis vindictâ feriat, & Comitum districtione constringatur*: quæ uno licèt tenore posita, tamen ad suos fontes quæque revocamus. Sic cum Pontifices eodem contextu Ecclesiasticis civilia miscent, sanè meminerimus haud minùs secernenda esse, quæ ipsis per sese competant, ab iis, quæ à civili potestate mutuantur.

Nempè utriusque potestatis sancta societas postulabat, ut altera alterius munia in speciem usurparet, eo jure, quo amici amicorum rebus utuntur: his certè omnibus communi societate & consensione valituris. Quò spectans sanctus vir Petrus Damiani Cardinalis, Episcopus Ostiensis, hoc à nobis jam commemoratum tradidit: *Quodam mutue charitatis Glutino, & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege*. Ac postea: *Cæterim (Pontifex) delinquentes, cum causa dictaverit, forensi lege coerceat; & ipse Rex cum suis Episcopis super animarum statu, prolatâ sacrorum Canonum auctoritate decernat*. Quæ quidem mirè congruunt cum his quæ de Conciliis Lateranensibus III. & IV. diximus. Quo enim jure Reges ex Canonibus, super animarum statu, toties cum Episcopis decreverunt; eodem jure Pontifices, in Conciliis Lateranensibus III. & IV. super temporalia, cum Regibus Synodo adhærescentibus atque præsentibus, ex legum auctoritate decrevisse vidimus. Reliqua hujus loci verba ex antedictis repetat, cui hæc recolere est animus. Hic tantùm volumus, ut cum summo viro, & Pontificia ab Regiis distinguantur officia, & liquidò appareat, sic Regem inter & Pontificem consentire, ut si quid alter ex altero usurpârit, id ambobus volentibus, consensione mutuâ, tacitâ vel expressâ factum, neutri fraudi esse possit.

Hoc societatis ac mutuæ amicitæ jure Lucius III. capite, *ad abolendam*
Tomus I, V u

Marculp.
lib. j. form.
cap. v. vj.
vij. tom. xij.
Bibl. Par. p.
771.

Capit. tom.
i. t. xxiv.
cap. x. pag.
94.

Sup. lib.
ij. cap. xxix.
Pet. Dam.
discept. syn.
tom. ix.
Conc. pag.
1172. & int.
op. Dam.
tom. iij.
opuscul. iv.
pag. 30.

Ext. Greg.
ix. lib. v. tit.
vij. cap. ix.

Sext. Decr.
lib. v. tit. ix.
de pœn. cap.
v. felicit.

de hæreticis statuit, ut *Comites, Barones, Rectores, & Consules civitatum & aliorum locorum...* nisi requisiti Ecclesiam adjuvent contra hæreticos... honore quem obtinent spolientur, neque ad alios assumantur.

Hoc jure vel nullo, Bonifacius VIII. capite *Felicitis, de pœnis*, in Sexto, in eum qui Cardinalem fuerit hostiliter insecutus hæc statuit: *Ut sit infamis, diffidatus (a), bannitus, instabilis, ab omni successione repulsus: dentur cuncta ejus adificia in ruinam: nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur: bona ejus fisco vel Reipublicæ dominio applicentur; neque eorum filiis aut nepotibus ulla unquam pateat janna dignitatis aut honoris Ecclesiastici vel mundani, nullus aditus ad legitimos actus.* Tot merè temporalia, si in Ecclesiæ ac Pontificum potestate sint, eo tantum nomine, quòd Ecclesiæ sint utilia; utilitas Ecclesiastica nunquam deerit, quâ Pontifices semper & ubique inconsultis etiam invitisque Principibus, de temporalibus decernant, atque absolutè regnent: quod, nec ipse, credo, Bellarminus dixerit. Quare est necesse assentiantur omnes, hæc decreta, quatenus de temporalibus statuunt, non aliter valere posse, quàm consensu Principum tacito vel expresso; prælatamque semel à Conciliis III. & IV. Lateranensibus lucem sequi omninò nos oportet.

Hæc ad Canones Conciliorum Lateranensium III. & IV. ex Lateranensis III. luculentâ interpretatione aliisque monumentis, dicenda habebamus.

C A P U T V I.

De FRIDERICO II. deposito: sub GREGORIO IX. acta: excommunicatus, deinde depositus, à S. LUDOVICO & Gallis pro Imperatore est habitus: Concilium Oecumenicum à Gallis requisitum, à GREGORIO IX. Romam convocatum.

DEVENIMUS ad Friderici II. depositionem; atque hanc primam invenimus in Concilio Oecumenico promulgatam: quo nomine dignam arbitramur, quam diligentius consideremus; sed primùm sunt exponenda quæ antecesserunt.

Quòd ergò Imperator Fridericus II. voto, juramento, ac pœnâ excommunicationis ultrò susceptâ, ad sacrum bellum obstrictus, nec promissis steterat, & Christianos, eâ spe magna conatos ac postea destitutos, in gravia incommoda conjecerat; Gregorius IX. anno 1228. eam dixit sententiam, quam suprâ aliâ occasione retulimus: *Imperatorem Fridericum excommunicatum, quamquam invitum, publicè nunciamus & mandamus ab omnibus artibus evitari: contra ipsum, si contumacia ejus exegerit, gravius processuri.* Sic nominatim eum excommunicabat: gravius aliquid, depositionem nempe excommunicationi additam intentabat; nondum deponebat.

Sup. lib. j.
sect. ij. cap.
xxix. Greg.
ix. epist. ij.
tom. Conc.
xj. p. 315.
Mart. Par.
p. 308.

(a) Diffidatus.] Diffidare propriè est à fide quam quis alicui debet, aut pollicitus est per literas deficere, inquit DUCANGE Glossar. mediæ & infimæ Latinitatis.

Cùm autem Fridericus Reges ac Regna, præsertim verò Anglos recenti servitute, per Joannem *sive terrâ* Romano Pontifici obstrictos, eâque re indignatos adversus Romanam Curiam, quibus posset clamoribus concitaret, ac Romanæ Ecclesiæ civitates invaderet, Gregorius quoque altiùs inclamavit; datisque ad Romanum suum ad Francos Legatum literis, mandat: *Quatenus per terram Legationis suæ hæc solenniter prædicans Christi fidelibus, eos inducat, ut pro statu fidei & religionis observantiâ stent ex animo, tanquam prosequentes singuli proprium interesse.*

Tunc ea contigerunt, quæ sunt aliâ occasione à nobis scripta paucis, & à Matthæo Parisiensi, ejus ævi scriptore fusè memorata. *Eodem anno * Fridericus Imperator, mare Mediterraneum ingressus, ut Domino peregrinationis votum persolveret, apud Achon applicuit. Venientes ei obviam Clerus terra & populus, cum magno honore, ut tantum decebat virum, illum receperunt: verumtamen, quoniam noverant eum à Papâ excommunicatum, non ei communicaverunt in osculo, neque in mensâ; sed consuluerunt ut Domino Papæ satisfaciens, rediret ad Sanctæ Ecclesiæ unitatem. Templarii verò & Hospitalarii in adventu ejus stexis genibus adoraverunt eum, genua ejus deosculantes, & omnis fidelium, qui aderat exercitus, glorificabat Dominum in adventu ipsius, sperantes quòd per eum salus fieret in Israel. Ergò Imperatorem ut excommunicatum habebant, & à communione ejus abstinebant in osculo & in mensâ, ut jam suprâ diximus, cæterùm ut Imperatorem honorabant.*

Parebant etiam; eumque ut ducem sequebantur Principes & rectores exercitûs Christiani, *Dux scilicèt Lemburgenfis, Patriarcha Hierosolimitanus, Archiepiscopi Nazarenfis, Casariensis, Narbonensis, Episcopi Vintoniensis & Exoniensis, ac Magistri hospitalis ac Teutonicorum; qui omnes Ecclesiastici æquè ac laici, preparatis omnibus ad progrediendum necessariis, processerunt feliciter, prævio Imperatore, & apud Joppen prosperè pervenerunt.*

Pergit Historicus: *Anno 1229. Papa Gregorius nimis molestè ferens quòd Romanorum Imperator excommunicatus & rebellis, ad terram sanctam transierat, de illius pœnitentiâ desperabat. Decrevit ergò eum, quem contumacem vidit & rebellem, ab Imperiali fastigio depellere, & alium quemlibet filium pacis & obedientiæ, loco ejus subrogare.*

Intereà Geroldus Patriarcha Hierosolimitanus, datis ad universos Christi fideles literis, de Friderico multa conqueritur: at nihilominùs ubique Imperatorem appellat.

Anno 1229. *videns Dominus Papa robur & constantiam Imperatoris nondùm enervatam, sibi & Romanæ Ecclesiæ nondùm incurvari, misit per totam Allemaniam Praelatis magnificis, & aliàs manentibus, epistolas prolixas, comminatorias, & præcepit districtè, ut omnes insurgerent in Imperatorem, Deo & Romanæ Ecclesiæ rebellem... absolvit etiam omnes qui eidem fidelitatis juramento tenebantur adstricti. Hæc Matthæus Parisiensis parùm Pontifici celsisse memorat. Quas causas attulit, referre non libet, nec nisi necessaria memoramus.*

Extat ea depositionis sententia in Conciliorum voluminibus, ubi iteratâ excommunicatione, sic legitur: *Omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur,*

Matt. Par.
ibid.

Ibid. pag.
349. & ep.
111. Greg.
ix. tom. xj.
Conc. pag.
316.

Sup. lib.
j. loc. mox
cit.

* 1228.
Matt. Par.
loc. cit.

Ib. p. 351.

Ib. p. 353.

Id. p. 359.

Id. p. 5163.

Greg. ix.

ep. ad Ott. Card. tom. xj. P. 339. *decernendo ab observatione juramenti ejusmodi absolutos, & firmiter prohibendo; ne sibi fidelitatem observent, donec fuerit vinculo excommunicationis adstrictus.*

Ne tamen dixeris depositionem per se cum excommunicatione connexam, cum Fridericum vinculo excommunicationis adstrictum, prohibente nemine, ne ipso quidem Pontifice, regnâsse videamus; sed ipse sententiæ suæ, quem vellet adhibebat modum.

Ep. xij. ib. P. 348. *Alio dato diplomate, ait, Fridericum asseruisse hæresim, dum constanter proponeret, inquit, quod per nos tanquam Christi Vicarium excommunicationis vinculo adstringi non potuit. Quod autem negaverit passim se potuisse deponi, hæresi non imputatur: aded hæc diversâ autoritate constant.*

Matt. Par. P. 517. *Interea illa contigit memorabilis ad Regem S. Ludovicum & Francorum Baronagium, de Roberto Regis fratre ad imperium eligendo, Gregorii IX. Legatio. Franci pro Regni Francici nobilitate ac domûs Regiæ dignitate, magnificè multa; cæterum, quod ad rem nostram attinet, responderunt: Si Fridericus ab apice Imperiali, meritis exigentibus, deponendus esset, nonnisi per generale Concilium cassandus judicaretur. Matthæus Parisiensis memorat addidisse eos: Infonem sibi videri adhuc Fridericum, neque quid sinistri in eo visum, vel in fidelitate seculari, vel fide Catholica; missuros ad Imperatorem qui quomodo de fide Catholica sentiat diligenter inquirent: tum ipsum, imò etiam ipsum Papam, si malè de Deo senserit, usque ad interneconem persecuturos. Quæ quidem non probamus omnia, sed referimus, atque ab Historicis recensita percurramus.*

Int. epist. Pet. De Vin. lib. j. c. xij. vid. Nang. de gest. S. Ludov. an. 1239. Duch. tom. v. p. 336. *Credibile est Gregorium eâ Francorum responsione permotum fuisse ut Concilium Œcumenicum convocaret. Certum quidem est, Romam ab eo Pontifice fuisse convocatum. Fridericus Episcopus multos etiam Gallicanos, ad sedem Apostolicam ex obedientiâ properantes, cepit. Quâ de re graviter conquestus est S. Ludovicus, datâ ad Fridericum epistolâ. Interim ad eum scribit ut ad Imperatorem, ejusque Imperium cum Francico Regno conjunctissimum agnoscat; quantumvis Fridericus à Gregorio IX. fuisset anathemate & depositione percussus. Addit: Prænestinum Episcopum & alios Legatos Ecclesiæ, in præjudicium vestrum volentes subsidium nostrum implorare, manifestè repulimus; nec in Regno nostro contra majestatem vestram potuerunt aliquid obtinere. De Episcopis suis hæc signanter notat: Nam sicut ex eorum literis manifestè didicimus, nihil contra Imperialem celsitudinem excogitaverant; etiamsi summus Pontifex fuisset ad aliqua minus debite processurus. Hæc senserunt de Imperatore deposito Episcopi Gallicani: hæc sensit Rex, quo nullus unquam sanctior, nullus sapientior, aut sedi Apostolicæ obedientior.*



CAPUT VII.

*Quæ sub INNOCENTIO IV. GREGORII IX. successore gesta :
Concilium Lugdunense II. in eo acta ; atque ex his
& ante dictis , argumenta contra nos.*

GREGORIO mortuo, ad Innocentium IV. habendi Concilii cura transmittitur. Is igitur anno 1245. Concilium convocat Lugdunum, hæc, inter alias, causâ memoratâ : *Necnon pro negotio quod inter Ecclesiam & Principem vertitur, Reges terra, Prelatos Ecclesiarum, & alios mundi Principes duximus advocandos. Ac postea : Nos dictum Principem in prædicatione nostrâ citavimus, ut per se, vel per suos Nuntios, in Concilio celebrando compareat, responsurus nobis & aliis, qui aliquid contra ipsum duxerint proponendum.*

Misit Fridericus Procuratores suos, qui primùm dilationem peterent, mox ad futurum Pontificem & Concilium futurum generalius appellarent. Atque Dominus Papa respondit : quòd illud erat Concilium generale, quia tam Principes sæculares quàm Clerici, ad illud fuerant invitati ; sed omnes qui in jurisdictione Imperatoris fuerant, ad illud eos accedere non permisit, propter quòd appellationem non admittebat.

Prolata sententia est in hanc formam : *Innocentius Episcopus, sacro præsentè Concilio, ad rei memoriam sempiternam. Mox relatis Friderici criminibus, atque allegatâ clavium potestate, addit : Memoratum Principem..... suis ligatum peccatis & abjectum, omnique honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus ac denuntiamus ; & nihilominus sententiando privamus. Tum absolvit à fidelitatis juramento subditos ; & qui pareant vel saveant, vinculo excommunicationis adstringit.*

Postea, Dominus Papa & Prelati assistentes Concilio, candelis accensis, in dictum Imperatorem Fridericum, qui jam Imperator non est nominandus, terribiliter, recedentibus & confusis ejus Procuratoribus, fulgurârunt.

Hinc argumenta congerunt : depositum Imperatorem virtute clavium, idque præsentè Concilio generali ; adfuisse Principes cum Episcopis ; reclamasse neminem ; quin ab ipso Friderico agnitam Ecclesiæ potestatem, cum ab hoc Concilio ad futurum Pontificem & futurum Concilium appellârit ; agnitam etiam expressissimè à Francis, quos antiqui juris retinentissimos fuisse jactamus ; cum etiam ipsi responderint id quod suprà vidimus : *Si Fridericus deponendus esset, nonnisi per generale Concilium cassandus judicaretur* : quo responso fateantur Imperia subjici Ecclesiasticæ potestati ; neque enim referre multi, Concilione an Papæ subsint, quæ suâ jam arce dejecta sint.

Ep. Inn.
iv. tom. xj.
Cóc. p. 636.
Matt. Par.
an. 1245.

Vid. in
Cóc. Lugd.
brev. not.
&c. tom. xj.
p. 639. 640.
Matt. Par.
pag. 666.

Tom. xj.
Conc. loc.
cit.
lb. p. 645.

Ib. p. 665.
Matt. Par. p.
672.

Sup. hæc
lib. cap. vj.



CAPUT VIII.

Solutio objectorum præcedentis Capitis: duo quædam notatu digna & Depositio edita, SACRO PRÆSENTE CONCILIO, non SACRO APPROBANTE CONCILIO, ut solet.

HÆC nos ex gestis facilè explicamus. Primùm ergò observari volumus, in rei gesta serie, quam diligentissimè descriptam habemus, enarrari quid Pontifex, quidve alii dixerint. De nullâ autem aliâ re tractatum videmus quàm de Friderici sceleribus, decretisque in eum latis; de his quaesitum, deliberatumque esse: an autem datum Ecclesiæ à Christo sit ut Reges deponeret, ne inquisitum quidem fuisse; neque quidquam eâ de re dictum; neque hîc in tantâ Synodo, neque alibi usquam: quod tamen vel semel fieri oportebat.

Secundò notamus singularem formulam: *Sacro præsen- te Concilio*. Et quidem ille Theologiæ Professor Anonymus, qui adversùs Declarationem Cleri Gallicani edidit responsionem Historico-Theologicam, hæc scribit: *Innocentius in publico totius Orbis Christiani universali Concilio, ipsoque approbante, Fridericum Regno privat*. Vide quàm oscitanter hæc legant, vel malâ fide referant, qui nostra oppugnent: cùm tantùm intersit, an quid fiat, dumtaxat *sacro præsen- te Concilio*, an etiam *sacro approbante Concilio*. Nos autem advertimus passim quidem in Conciliis, ubi adest præsens Pontifex, edi decreta ejus nomine, sed ubique adscriptum: *Sacro approbante Concilio*; vel aliquid ejusdem roboris. In hâc etiam Synodo, celebrata hæc formula est: & de usuris quidem, capite XIII. *præsentis Concilii approbatione sancimus*: & ejusdem Concilii autoritate firmiter inhibemus: & capite XVII. *definientes, sacro approbante Concilio*: & *communi Concilii approbatione statuimus*. Quin etiam, more Majorum in hoc quoque Concilio vidimus, ab omnibus Episcopis sententiam excommunicationis pronuntiatam fuisse. At is qui reliqua omnia, *sacro approbante Concilio*, decernit Pontifex, sententiam in quâ depositio sancita est, *sacro tantùm præsen- te Concilio*, dicitur.

Et quidem interferit hoc à se decretum esse, *cum fratribus & sacro Concilio, deliberatione præhabita diligenti*. Aliud autem est, cum Episcopis deliberâsse, & eorum consilia exquisivisse: aliud, Concilii autoritate atque approbatione decretum aliquid esse.

Ne verò arbitremur idè illâ formulâ Pontificem pronuntiâsse, quòd Imperatoris depositionem, tanquam rem maximam, suæ autoritati potestati- que reservaret. Ecce enim excommunicationem more Majorum cum sacro Concilio suisque Coepiscopis pronuntiat: quæ tamen sententia eò est gravi- or majorisque potestatis, quo Regno cœlesti quàm terreno privari gravius est ac luctuosius. Et tamen in Conciliis passim communi Patrum decreto atque approbatione anathemata promulgantur; communi decreto Episcopi deponuntur, quorum depositio, pro spiritualis potestatis amplitudine, majorem in Ecclesiâ potestatem requireret, quàm laicorum quorumcumque;

Resp. Hist.
Theol. colô.
1683. P. 64.

Tom. xj.
Conc. pag.
649. 654.
655.

Ib. p. 645.

Communi denique decreto, fidei dogmata ac symbola sacrique Canones promulgantur, quo nihil est in totâ religione majus aut gravius. Cùm igitur Ecclesiastica omnia, quancumque sint ponderis, communi autoritate ac *sacro approbante Concilio* promulgentur; quæ *præsente tantùm Concilio* fieri dicuntur, habere ea non debemus pro Ecclesiasticis.

Certè docent Patres, ac Theologi confitentur, quæ verè Ecclesiastica sint, atque à Christo tradita, ea quidem in Petro & successoribus eminere: cæterùm ad omnes manare Episcopos, atque in Episcopatu toto unam esse potestatem. Nihil enim Papæ attributum, quod non sub ipso & cum ipso facere ac decernere Coepiscopi possint. Rursùs ergò testantur Romani Pontifices, non esse Ecclesiasticam Principes deponendi potestatem, quam soli exercent.

CAPUT IX.

De statu Imperii Romano-Germanici quædam quæ ad objectorum solutionem spectant.

TERTIÒ notamus, reverâ Imperatores Germanos, seu Romano-Germanicos eâ conditione fuisse, ut Romani Pontifices existimarent, præter illam potestatem, quam à Christo haberent in omnem animam Christianam, aliquid sibi peculiaris juris in eos, processu temporis quæsitum & comparatum fuisse. Neque tantùm Romanos Pontifices, sed etiam alios multos in eam sententiam consensisse.

Placet colligere hîc paucis, quæ sparsim eâ de re monumenta extant, quorum etiam partem maximam suo loco retulimus.

Primum autem vidimus, quæ à Baronio relata sunt, ut probaret jam pridem sub Othonibus, Imperium Romano-Germanicum ejusque Imperatores, Romanis Pontificibus ita fuisse obnoxios, ut ab eis acciperent, non modò imperium, sed etiam successoris designandi potestatem. Hoc primum: tum illud consecutum, ut extinctâ Othonum familiâ, Romani Pontifices, suâ autoritate designarent eos Germaniæ Principes, qui Regem Teutonum eligerent, in Romanum postea Imperatorem à Romano Pontifice promovendum. Quæ quidem Baronius à Gregorio V. Germano, anno Christi 996. circa ipsa initia imperii Romano-Germanici constituta esse memorat.

Hæc si tam vera sunt, quàm à Baronio magnâ vi affirmantur, fateri nos oportet, Imperium Romano-Germanicum, ejusque Imperatores, in ipsâ suâ origine Romanis Pontificibus; quoad ipsa temporalia fuisse obnoxios.

Non ita multò post circa Gregorii VII. tempora audivimus, quid autor vitæ Henrici IV. scripserit; nempe ad eum Pontificem à Germanis perduellibus fuisse jactatum, *non decere (Henricum IV.) tam flagitiosum, plus notum crimine quàm nomine, regnare, maximè cùm sibi regiam dignitatem Roma non contulerit: oportere Romæ suum jus in constituendis Regibus reddi: providerent Apostolicus & Roma ex consilio Principum, cujus vita & sapientia tanto honori congrueret.* Hæc igitur à Germanis Gregorio VII. fuisse suggesta narrat coævus Historicus: *Quâ subreptione delusum Apostolicum, simul & ho-*

Sup. lib. ij.
cap. xxxiiij.

Ibid. cap.
xl. Bar. tom.
x. an. 964.
p. 783. 784.
an. 996. p.
909.

Sup. lib. j.
sect. j. cap.
xij. Urst p.
382.

nore creandi Regis quem sibi fallaciter obtulerant. Quæ profectò ostendunt his jam temporibus, in Romano Pontifice fuisse notatum peculiare aliquod jus ad constituendum eum Regem, qui postea Imperator futurus esset; atque ad eum postea deponendum.

Ibid.

Hunc ad locum pertinet illud, ab eodem Gregorio VII. Romanis Imperatoribus postulatum, regiae fidelitatis sacramentum, quod memoravimus supra.

Gotf. Vi-
erb. chron.

Sub Paschale II. qui Romanus Pontifex à Gregorio VII. est tertius, ab hujus ævi historico Gotfrido Viterbiensi relata hæc sunt, tanquam à Romanis Pontificibus dicerentur :

Imperium dedimus, tu pauca dedisse videris!

Imperio nostro, Cæsar Romanus haberis.

Hinc profectum illud, quod ex Radevico retulimus, de Imperatore Lothario Saxone inscriptum Lateranensi Palatio :

Rex venit ante fores jurans prius Urbis honores.

Post Homo fit Papa, sumit quo dante coronam.

Sup. lib.
ij. c. xvij.
Radev. de
gest. Frid. j.
cap. x Urft.
pag. 482.

Huc etiam facit, id quod est ab Adriano IV. ad Fridericum I. scriptum de *beneficio*, atque insigni coronæ Imperatoriæ per Pontificem dato : quæ quanquam ab ipso Pontifice erasa & emollita, usque adeò Pontificis animo adhærebant, ut postea rursus ad Fridericum scriberet, datum à se imperium atque auferrè posse, à quo datum esset.

Sup. ibid.
*An. 1163.
Serm. Arnulph. Lex.
in Concil.
Tur. tom. x.
pag. 1415.

Id passim fuisse creditum testatur paulò post in Concilio Turonensi habitâ ab Arnulpho Lexoviensi concio, quâ, ubi docuit eam quam Fridericus I. Imperator communem cum cæteris Ecclesiæ debebat obedientiam, hæc subdit : *Præterea specialem causam habet quâ sanctam Romanam Ecclesiam dominam recognoscere debet : alioquin manifestissimè poterit reus ingrætitudinis apparere. Si enim ad veteres recurramus historias, certum erit prædecessores ejus Imperium non de alio jure, quàm de solâ sanctæ Romanæ Ecclesiæ gratiâ percipisse. Nihil igitur plus juris vendicare Principes possunt, quàm quod in eos contulit dignatio largientis.*

Inn. iij.
ext. lib. j.
tit. vj. De
electione.
cap. Venerabilem.

Neque ita multò post Innocentius III. hæc declarat : de Electoribus quidem, jus eorum omne ab Apostolicâ sede descendere, de electâ verò personâ, si indigna haberetur, eam à Romano Pontifice rejici posse, ne Ecclesia Romana idoneo defensore carere cogeretur : quæ in gratiam Friderici II. facta & ab eo agnita, ejus deponendi jus Romano Pontifici tribuebant.

Clem. lib.
ij. tit. ix. De
jurejur. cap.
unico Principes Rom.

Huc accedit, quòd jam pridem Romanis Pontificibus ab Imperatoribus id præstitum fuerat juramentum, quod *fidelitatis* fuisse Romani Pontifices postea declaraverunt : summi certè obsequii fuisse nemo diffitetur.

Cùm ergò hæc, & sibi Romani Pontifices vendicarent, & omnes passim pronis animis acciperent; haud absurdum videbatur dejici Imperio posse Imperatores, qui erga Pontificem, quo autore regnarent, debito ac jurato officio defuissent : quam in sententiam toto jam Orbe vulgatam. Lugdunenses

nenfes Patres, Pontificio honori faventes, faciliè adductos esse nihil mirum est.

Quod autem jus illud quæsitum & adscititium, Romani Pontifices cum Apostolicâ potestate sedi suæ innatâ pariter exercerent, simulque Imperatorem excommunicarent, atque deponerent; excommunicationis quidem Episcopi ut participes clavium, pro antiquo jure ac more, se socios adhibebant; depositionem verò, in quâ jus sibi nullum, neque innatum neque quæsitum vendicarent, nolebant à se, aut pro potestate decretam, aut approbatione solenni firmatam; sed tantùm, quod res erat, præsentem esse se, atque etiam in consilium adhibitos fatebantur. Quo ritu aliquid, quod verè esset Ecclesiasticum, ab Episcopis gestum nemo unquam in Conciliorum actis ostendet.

Neque tamen arbitramur, si hæc in Fridericum, sacro Concilio approbante, gesta essent, ideò statim rem esse confectam; quærendumque superesset, an ita gesta sint, ut solent ea, quibus certa Ecclesiæ fides summaque autoritas explicatur, ut dictum est supra. Consentiant enim Catholici omnes, non ejusdem esse generis, quæ in Conciliis etiam Œcumenicis fiunt; quæque expressè quæsitæ, quæ de fide, quæ lato canone sancitæ sunt, magnò ab aliis habent discrimine, & tamen hîc maximum est causæ deploratæ argumentum, quòd Concilium generale non eam susceperit, neque tali factò adscribi voluerit solennem formulam: *Sacro approbante Concilio.*

Sup. lib.
ij. cap. j.

Recolique hîc volumus, id quod est à nobis perpetuâ rerum serie demonstratum: quæcumque hæctenus à Romanis Pontificibus, ad deponendos Reges, etiam in Synodis sunt gesta, in iis, Deo ita providente, nunquam, ac semel quidem adscriptum, hæc Patrum consensione, approbatione, decreto gesta esse: quæ formula, cùm in cæteris Ecclesiasticis decretis, Pontifice præeunte perpetua solennisque sit, certum est hæc quidem, quantum Petri nomine agi videbantur, longo discrimine distincta à reliquis, quæ certò, verèque essent Ecclesiastica.

Ex antedictis solvimus, quæ de Francis Imperia Concilio generali subijcientibus sunt objecta. Et quidem, si Franci id vel maximè tertio decimo sæculo facere incepissent, gliscente imperitiâ, tamen anteaactis sæculis stare nos oportet; quantum magis cùm id nequidem cogitaverint?

Primùm enim, si quis strictè eorum ad Gregorium IX. de deponendo Imperatore responsa perpenderit, inveniet ab iis non absolutè dictum, Imperatorem à Concilio deponi posse; sed, *si exigentibus meritis deponendus esset, nonnisi à Concilio generali cassandum videri*: tum etiam illud de Imperio Romano-Germanico dici, quod singulari titulo Ecclesiæ obnoxium credebatur; putabantque nostri tantam rem, qualis est depositio Romani Imperatoris, qui Reipublicæ Christianæ caput haberetur, ad Romanam licèt Ecclesiam pertineret, nonnisi exquisito totius Orbis Concilio perfici debuisse, aut etiam potuisse. Cæterùm coronam Franciæ, nec Papæ, nec Concilio, Franci unquam subjecerunt. Imò verò non multò post, Bonifacii scilicet VIII. tempore, cùm objicerentur eis depositi Imperatores, hæc sta-

Tract. Joâ. de Par. de pot. Reg. & Pap. cap. xv. vind. Maj. lib. ij. pag. 107. vid. ib. quæst. de pot. Pap. pag. 188.

tim reponerant : *Quod dicitur, quòd Papa deponit Imperatorem : respondeo ; verum est illum quem ipse posuit , quia ab ipso accepit feudum. Et de Friderico II. disertè : Quod autem dicitur de Friderico , quem deposuit Innocentius IV. dico quòd verum est , & de illo Imperatore concedo ; quòd Papa est ejus Dominus temporalis , quoniam ille Imperator fit per electionem , & à Papâ confirmationem recipit & coronam ; sed nihil horum est in Rege Francia. Hæc nostri quadraginta circiter post Fridericum depositum annis , facti recente memoriâ , respondebant.*

Matt. Par. an. 1239. p. 518.

Quò etiam pertinebat illud , sancti Ludovici tempore , à Francorum Legatis dictum : *Regem Franciæ , quem linea Regii sanguinis provexit ad sceptrum Francorum , excellentiorem esse aliquo Imperatore , quem sola electio provehit voluntaria. Quantum autem nostri ab eo abfuerint , ut coronam Franciæ ulli alteri , quam Deo subditam esse vellent , Bonifaciana , quæ jam retulimus , gesta demonstrant.*

Sup. lib. iij. c. xxiiij. & seq.

CAPUT X.

Constantiensia & Basiliensia decreta : SIGISMUNDI Imperatoris in Synodo Constantiensi Imperiale decretum : ejusdem Imperatoris de Romano-Germanici Imperii Principibus , declaratio.

FACILE est ex antedictis , Conciliorum Constantiensis & Basileensis , ea quæ objiciunt decreta explicare. Pari enim ratione dicimus , si quid ibi à Patribus de pœnis temporalibus decernatur , id fieri consensu Principum , qui ex toto Orbe Christiano per Legatos aderant : eoque jure , quo Ecclesia ad temporales pœnas inferendas , Principum Constitutionibus adjuvatur.

Id verò ex ipso Constantiensi Concilio fatis constat. Anno enim 1415. Sessione XIV. decretum legimus hoc titulo : *Quòd Imperator det operam , ut Concilium sit tutum. Sic autem decernit : Sacrosancta Synodus exhortatur invictissimum Principem Dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem , quatenus placeat patentes literas sub sua Majestatis sigillis dare , & omnibus Principibus , Vassallis & subditis sacri Imperii , & præsertim civibus & incolis civitatis Constantiensis præcipere & mandare , quòd manutenebunt & defendent prædictum Concilium... quoadiu duraverit , & quicumque... non observaverit... sententiam Imperialis banni incurrat , perpetuò sit infamis , nec ei unquam porta dignitatis pateant... omnibus feudis... sit ipso jure privatus. Quæ ad Ecclesiasticam dignitatem & utilitatem maximè pertinentia , si per sese sancta Synodus decernere potuisset , non erat cur à Rege requireretur.*

Concil. Const. Sess. xiv. t. m. xij. p. 115. 316.

Quâ de re Rex decernit his verbis : *Qui statuit terminos gentium secundum numerum Angelorum , & utrorumque ministeria ordine miro dispensans , sicut choros Angelicos variis dignitatibus... mirabiliter insignivit ; sic & Ecclesiam adhuc militantem in terris , diversis tam spiritualium quàm temporalium*

distinxit titulis potestatum, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis appa-rens, ut castrorum acies ordinata procedat. Quâ temporalium & spiritualium distinctione ex jure divino explicatâ, temporales pœnas ipse decernit, utilitati Ecclesiasticæ fervituras. At si has Ecclesia per sese inferre potuisset, distinctionem vanam, neque ex jure divino Imperator explicâisset, neque sancta Synodus recepisset.

Per ea tempora Fridericus Dux Austriæ Georgium Episcopum Tridentinum, ejus civitatis aliorumque locorum possessione dejecerat. Res ad Imperatorem delata per Episcopum; Dux Episcopo restituere jussus, Imperatoris jussis non stetit. Sessione XXVIII. Episcopus postulat à Concilio Constantiensi monitorias literas, quibus Dux bonis occupatis cedere cogere-
retur, sub pœnis in Constitutionibus Caroli IV. (b) Imperatoris editis aliisque gravioribus. Eâdem Sessione XXVIII. dat Synodus monitorium, quo declarat, Fridericum Ducem incidisse in pœnas *privationis feudorum & inhabilitationis in Constitutione Carolinâ contentas*, addito anathematis vinculo. Non ergo has pœnas per se decernit, sed Principum adjuta Constitutionibus.

Multa sanè decreta sunt à Principibus adversus eos qui in hæresi obstinate permanerint, quique in excommunicatione forduerint. Ea verò legimus in Constitutione Friderici II. memorata suprâ, eademque ab aliis postea Principibus decreta, confirmata, amplificata sunt; quibus adjuta Synodus Constantiensis decernit, contumaces adversus Ecclesiam *spiritualiter & temporaliter* puniendos, ut est in decreto, *contra invasores accedentium & recedentium à Concilio*, & in monitorio *contra Philippum Comitem Virtutum*.

Quo etiam ex fonte manavit id quod est à Martino V. sacro Constantiensi Concilio approbante, editum in Bullâ, *inter cunctas*, adversus Wiclefi Hussique defensores; nempe, *ut quâcumque dignitate præfulgeant, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Regali, Reginali, Ducali*, in eos ab Episcopis atque Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, *inquiratur*; ab iisque *per excommunicationis pœnam, suspensionis, interdicti, necnon privationis dignitatum, personatum, & officiorum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, ac feudorum, quæ à quibuscumque Ecclesiis, Monasteriis, ac aliis locis Ecclesiasticis obtinent, ac etiam honorum, & dignitatum secularium, ac graduum scientiarum, quarumcumque Facultatum, & per alias pœnas, sententias & censuras Ecclesiasticas, ac vias & modos, quos ad hoc expedire viderint.* Quæ conglobata licet, quis non videat jure tamen diversissimo decerni, nec ab eodem fonte manare, confusèque dicta, tamen congruè aptèque singulorum ratione habitâ, intelligi exercerique debere? Quis enim cum audiat eodem tenore intentari *privationem bonorum ac dignitatum secularium*,

(b) In Constitutionibus Caroli IV.] Is Rex Bohemiæ, deinde an. 1346. factus Imperator, edidit an. 1355. celebrem Bullam auream, de Imperatoris Romani electione. Hic cognominatus est Sacerdotum Imperator. Fuit enim in viros Ecclesiasticos adedè pius, ut an. 1359. Constitutione sanciverit, *Sub Imperialis banni pœnâ, Principibus & aliis in officiis publicis constitutis, quatenus statuta in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis edita, omnino revocarent.* Addebat: *Quòd quicumque Sacerdotem aut Clericum diffidaret, proscriberet, captivaret, spoliaret, occideret, mutilaret, præter pœnas à sacris canonibus inflictas, redderetur infamis, nec ad consilia nobilium admitteretur.* Vid. Goldast. Const. Imp. tom. ij. p. 92. Illâ igitur Imperiali Constitutione adjuta Synodus Constantiensis, pœnas decernit etiam temporales.

Ibid. Sess.
xxviii. pag.
208. 211.

Constit.
Cóc. Cõst.
cont. invaf.
Sess. xv. p.
144. vid.
Sess. xxxj. p.
216.
Ibid. post
Sess. xlv. p.
271.

ac graduum scientiarum quaruncumque Facultatum; quis, inquam, cum hæc audiat colligata, idè putet ab iisdem Inquisitoribus, dignitates omnes, etiam, si Deo placet, Regiam pari jure tolli posse, ac Doctoratum, Baccalaureatum & magisterium artium? Quare hæc omnia cõglobatim licèt dicta atque congeſta, tamen diligenter fecerni oportere, luce est clarius.

Ac si vel maximè hujus vi decreti etiam Regna tolli possunt; quis vetet intelligi de iis Regnis, quæ sunt feudi Ecclesiastici; cum expressè dicatur tolli quidem feudos, sed eos, qui à quibuscumque Ecclesiis, Monasteriis, ac aliis locis Ecclesiasticis obtinentur?

Sess. xix.
in confir.
Const. Frid.
i. & Carol.
linæ. vid. p.
273. & seq.

Vel decretum Sessiois XIX. audiamus, contra invasores Ecclesiasticæ libertatis atque ditionis. Ibi invenièmus inter bona Ecclesiastica, quæ occupata reddi debeant, bis terque recenſeri, *Regna, Provincias, Comitatus, Dominia, Territoria, Civitates*. Neque immeritò; cum Regna utriusque Siciliae, Sardiniae, Corsicæ, ad Ecclesiæ Romanæ Feudum certâ possessione pertinere constet, ut alia Regna omittamus, quæ se ultrò huic conditioni subjecerint, atque etiam Imperium Romano-Germanicum, quod eodem, vel simili jure habere pertendunt; ut profectò nec mirum esset, si in Concilio Constantiensi, privati fuissent Reges, qui amplexi hæresim, juratam Ecclesiæ Romanæ fidelitatem ejurassent. Ut autem eodem jure, Franciæ aut Castellæ, quo Sardiniae aut Corsicæ Regna adimantur, neque quis animo cogitare, neque Constantiensi Concilio, sine gravi contumeliâ, tribuere possit.

Hæc ergò conglobatè licèt confusèque dicta, valeant aptè, congruè, distributivè, respectivè, suo quæque ordine ac modo; neque omnia eodem jure constare, aut cum potestate Clavium conjuncta esse intelligantur; sed adhibitâ diligenti cautione, ad suos fontes quæque revocentur.

Quo itidem sensu decretum fuerit, ut qui Sigismundum Romanorum Regem ad Hispaniam pacis Ecclesiasticæ causâ profecturum impediunt, *quæcumque dignitate, aut Ecclesiastico Beneficio, secularive priventur*. Quatenus scilicèt ex dignitates, ea Beneficia, Ecclesiæ sint, vel innato, vel acquisito jure.

Idem dicimus de Constitutione ejusdem Concilii Sessiois XXXIX. cui est titulus: *Provisio adversus futura schismata*; quâ Bonifacii VIII. Constitutio, *felicis*, à nobis suprâ memorata, adversus eos extenditur, qui *Imperiali, Regali, Pontificali, vel aliâ quavis Ecclesiasticâ, aut seculari præfulgeant dignitate*: quæ ita intelliguntur, primùm ut temporalia ad consensum Principum referantur; tum ut non omnia omnibus, sed singulis, quæ singulis sint congrua, applicentur.

Nec alio sensu valent ea quæ eodem modo à Concilio Basileensi (c) sessione IX. decreta sunt *sub pænâ excommunicationis & privationis dignitatis cujuslibet Ecclesiastica aut mundana*. Neque enim illis Constantiensibus Basileensibusque formulis usquam exprimitur, hæc temporalia ad Ecclesiasticum ordinem autoritate clavium ac jure divino pertinere, de quo uno

Conc. Bas.
Sess. ix. tom.
xij. p. 500.
501.

(c) à Concilio Basileensi,] in illo decreto irrita declarantur ea quæ adversus Sigismundum Imperatorem Synodi defensorem Eugenius iv. fecerat.

litigamus; ac facillè intelliguntur privari dignitate, etiam mundanâ, eos in quos sibi tale jus Ecclesia comparavit.

Et quanquam Ecclesia Catholica, seu Concilium generale eam repræsentans, nullos per se feudos, nullas ejusmodi res obtinet; sacræ tamen Synodi, Constantiensis ac Basileensis, eo jure, quo se in Romanum Pontificem aliosque Prælatos illa jura obtinentes pollere intelligebant, de iis quoque decrevere.

Novo id exemplo in his Conciliis factum esse confiteor; neque mirum hæc, quæ nullatenus ad fidem perpetuamque morum doctrinam, sed ad variabilem disciplinam pertinent, variè tractata, ordinata, administrata fuisse.

Qui ergò hæc Constantiensia & Basileensia tanto studio inculcant, jam credo ipsi intelligunt, nihil hæc ad nostram quæstionem pertinere: velimque meminerint, quâ defensione à Concilii Constantiensis sessionibus IV. & V. tutos se esse putent. Nempè lata illic tam clara, tam firma de Conciliorum superioritate decreta, sic elevare solent, quòd Concilium sessione IV. *non tractet ex proposito materias aut quæstiones fidei, nec intendat ibi dogmata fidei statuere aut hæreses vel errores damnare*; neque id decretum fecerit *per modum definitionis; quia non additur ita secundum fidem Catholicam esse tenendum; nec dicitur anathema contrarium sentientibus, ac docentibus*. Hæc autor doctrinæ Lovaniensium ex Joanne Viggers: hæc Bellarminus & alii scribunt, Melchiorem Canum secuti, cujus hæc verba sunt: *Si quis (tradita in sessione IV. Concilii Constantiensis) diligenter expendat, inveniet ea non formam habere decreti, quo videlicet aut fideles obligentur, aut contrarium sentientes explodantur*.

Doct. Lov.
p. 73. 74.

Bell. de
Conc. aut.
lib. ij. cap.
xix. Melch.
Can. de loc.
Theol. lib.
v. cap. vj.

Ostendant has formulas confusè congestas, *formam habere decreti*: ostendant in his propositum aliquid omnibus ad credendum: ostendant saltem in iis aliquid distinctè dictum, quod ad rem nostram, & ad Clavium à Domino concessam potestatem pertineat. Quod cum intellexerint nullo modo posse fieri, dum hæc profectò objicere pergunt, nihil aliud quàm fucum faciunt, & imperitos ludunt.

Quòd ergò sic argumentatur passim Nicolaus Dubois: vel hæc esse admittenda, vel Conciliorum Constantiensis ac Basileensis contemnendam auctoritatem: næ ille suo more nugatur, qui contra Theologorum omnium, suaque etiam placita, res à Concilio obiter, confusè, indistinctè, nullâ deliberatione dictas, æquiparet iis, quæ à Concilio disertè, datâque operâ decreta, ordinata, definitæque sunt.

Pars 1^a. re-
fut. p. 29.
31. & pass.

Idem D. Dubois Synodo Basileensi reprobrat: quòd de feudo judicare voluerit, prohibitaque sit ab Imperatore Sigismundo: quasi verò negemus fieri potuisse, ut ea Synodus, aliæve, inconsultò aliena tractarent, & ab iis vetitæ abstinerent. Sed quandoquidem hæc objicit, velim, cogitet, quæ à Sigismundo in his expressa sint actis: *Palàm ac solenniter protestati sumus, quod Archi-principatus, Archi-mareschallatus, & jus eligendi Romanum Principem à nobis & sacro Romano Imperio immediatè descendant, ac in feudum dependeant*. Aliâ occasione idem Sigismundus ad eandem Synodum Basileensem hæc scribit: *Notum facimus tenore presentium univèrsis, quòd, cum inter alios Orbis Principatus, sacrum Romanum Imperium divinitus institutum*

App. j.
Conc. Bas.
p. 968. 969.

Ibid.

Ib. p. 964.

obtineat principatum &c. Quæ à religioſiſſimo Imperatore dicta, de Principatibus divinitus inſtitutis, noſtræ ſententiæ favent. Quatenus autem ad Romanum ſpectant Imperium, Electorumque & aliorum Principum jura ad Imperium revocant; nullâ Romanorum Pontificum mentione, vehementiſſimè dicta decretaque videmus. Ex quo appareat in his temporalibus, nullo ſidei religioniſque periculo, poſſe quædam à Romanis Pontificibus vindicata, à Romanis Imperatoribus propulſari. Sed hæc quidem parùm ad nos. Ad propoſitum revertamur.

C A P U T X I.

Concilium Lateranense V. sub JULIO II. De Concilii Tridentini decreto Sessionis XXV. capite XIX. de Reformatione: Quid noſtri etiam Curie Romanæ additiſſimi ſenſerint.

Conc. Later. v. Sess. iij. tom. xiv. pag. 83.

NE quid prætermittamus quod Concilii Œcumenici titulo nobis obijci poſſit, recensenda ſunt quædam quæ ſub Julio II. in Concilio Lateranenſi ſub eâ formulâ, *ſacro approbante Concilio*, decreta ſunt: imprimis illud anni 1512. quòd Rex Ludovicus XII. Regnumque Franciæ, exceptâ Britanniâ, ac maximè Lugdunenſis civitas Conciliabulo, ut aiunt, Piſano adhæſiſſent; conſtat non modò excommunicationem & interdictum pronuntiatum eſſe, ſed etiam *ex Lugduno in civitatem Gebennensem translatas nundinas*. Sic bellis flagrantibus, Gallis que abſentibus, Julius II. in Lateranenſi Synodo hoſtili animo decernebat. Quæ quidem proferimus in exemplum eorum, quæ licet magno nomine, nimia, & ad terrorem compoſita; atque ut nullo effectu, ita nullâ autoritate geſta, nemo cordatiòs diffitebitur.

Cõc. Trid. Sess. xxv. de refor. cap. xix. *Detestabilis.* tom. xiv. p. 916.

Objiciunt Concilii Tridentini caput *detestabilis* de duellis, quod eſt Sessionis XXV. caput XIX. de Reformatione. *Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites & alio quocumque nomine Domini temporales, quæ locum ad monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac juriſdictione & dominio civitatũ, caſtri, aut loci, in quo vel apud quem duellum permiferint fieri, quod ab Eccleſiâ obtinent, privati intelligantur, & ſi feudalia ſunt, directis dominis ſtatim acquirantur.* Hæc conceptis verbis *de feudis Eccleſiaſticis* decreta, favent nobis potiùs quàm nocent; cùm nec tanti ſcleris atrocitate compelli potuerit ſancta Synodus, ut aliquid de feudis temporalibus decerneret. Interim cùm excommunicationem & feudi privationem pari verborum tenore decernat, hoc exemplo docet, optimè à nobis dictum, ad diverſiſſimos fontes eſſe revocanda, quæ à ſanctis Conciliis perſæpè colligata atque congeſta ſint.

Bochel. Dec. Eccl. Gall. lib. v. cap. xlv.

Quod addit ſacra Synodus: *Qui verò pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis ac perpetuæ iſtæ pænæ incurrant;* id à nobis relatam eſt inter eas cauſas, quibus Franciæ regnum prohibitum ſit ab acceptandis tanti Concilii de diſciplinâ ac reformatione decretis.

Hæc enim & similia effecerunt, ut anno 1576. sub Henrico III. in conventu Ordinum Blæsis habito, tametsi deputati ferè omnes è conjuratis five ex *Ligâ* erant, Curiaque Romanæ eo nomine addictissimi; Concilii tamen Tridentini de reformatione decreta, nonnisi eâ exceptione admitterent, *salvis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus*.

Neque etiam illa sessionis XXV. clausula in Constitutionem Blænsensem illata est; cùm tam multa ex Concilii reformatione petita eò conferrentur.

Quin etiam in eâ congregatione, quæ nomine conventûs Ordinum anno 1593. vigente *Ligâ*, habita Parisiis est, à Duce scilicèt Meduanensi convocata: cùm Dux Feriæ Hispanique Concilium recipiendum urgerent, prolata sunt articuli, quibus Franci deterrerentur à Concilii decretis admittendis, quos inter articulos is legitur: *Concilium excommunicat & privat Regem eâ civitate, aut loco, in quo duellum permissum sit*: sessione XXV. Addita nota: *Hic articulus lædit potestatem Regis, qui temporali suo ullâve ejus parte privari non possit; cùm eo respectu nullum superiorem agnoscat, qualiscumque ille sit*. Quæ jussu Cardinalis Pellevei, conjuratorum antesignani, qui sacro Ordini præsidebat, allata, eo tempore & loco ubi Romana Curia regnare videbatur, ostendunt quàm sit inlitum Francis ne quid Ecclesiasticæ potestati in temporalia juris tribuant.

Vid. Dupleix tom. iv. Histor. Henr. iv. Thuan. lib. cv.

Sic decreta de rebus temporalibus à Conciliis etiam Œcumenicis prolata, rata sunt vel irrita, prout Principum vel consensione admittuntur, vel diffensione respuuntur: nedum ad clavium divinam potestatem aut ad fidei invariabilem regulam pertinere possint. Atque hæc quidem sunt, quæ ex Conciliis Œcumenicis opponantur; patetque clarissimè sacras Synodos de rebus temporalibus nihil autoritate Clavium decrevisse.

C A P U T X I I.

Nostri sæculi gesta ultimo loco reservata: dissidium Venetum, sub PAULO V. HENRICI IV. MAGNI operâ compositum.

PRIORUM sæculorum gestis evolutis, quæ nostro ævo nostrâque memoriâ gesta sunt, ultimo reservamus loco.

Quòd anno 1602. Dux & Senatus Reipublicæ Venetorum de bonis immobilibus per Ecclesias ac Monasteria, sine Senatûs licentiâ acquirendis, quædam judicia legesque edidissent, & quosdam Ecclesiasticas personas *propter prætexta crimina carceri mancipâssent*, Paulus V. die 17. Aprilis, anno Christi 1606. Pontificatûs I. Monitorium promulgavit, quò Ducem ac Senatam, nisi ea omnia certis præstitutis temporibus revocarent, excommunicatos, civitatem ipsam Venetorum terraque omnes eorum ditioni subjectas, Ecclesiastico interdicto suppositas nuntiat & declarat.

Monit. Paul. v. ap. Gold. tom. iij. p. 282.

Statim atque id Breve perlatum est ad Episcopos ac Prælatos Venetæ ditionis, ad quos directum erat die 6. Majj; prodiit ad eosdem edictum *Leonardi Donati, Dei gratiâ Venetorum Ducis* nomine, in quo annotamus ea quæ ad quæstionem nostram faciunt. Hoc primum: *Nos qui tranquill-*

Ib. p. 285.

tatem ac quietem dominii, nostro regimini à Deo commissi servare tenemur, & auctoritatem Principis, neminem superiorem in temporalibus sub Divinâ Majestate agnoscentis debemus tueri &c. Tum ista: Cùm cognoverimus præfatum Breve, contra omne jus & æquum emanasse, & contra ea quæ divina Scriptura & sanctorum Patrum doctrina sacrique canones præcipiunt, in præjudicium auctoritatis sæcularis à Deo nobis traditæ, & libertatis Reipublicæ nostræ, cum perturbatione tranquilla possessionis.... non sine omnium scandalo promulgatum fuisse; prædictum Breve non modò ut injustum indebitumque, verùm etiam ut nullum nulliusque roboris aut momenti, nobis habendum esse non dubitamus; atque ita invalidum, irritum, & fulminatum illegitimè, & de factò nulloque juris ordine servato; ut ea remedia adhibenda non duxerimus, quibus Majores nostri & alii supremi Principes usi sunt cum Pontificibus, qui potestatis sibi in edificationem traditæ limites ac modos egressi fuerint. Sic ipsa per se notâ nullitate contenti, appellationem ad Concilium Œcumenicum superfluum censuerunt. Hujus dissidii eventus cùm neminem lateat, tantùm observamus hîc aliqua, quæ causam nostram spectent.

Primùm: excommunicatos Ducem & Senatum Reipublicæ Venetorum; civitatem aliasque ejus Imperii terras Ecclesiastico interdicto suppositas; nihil sollicitatum Imperium; & excommunicationem penitens à depositione sejunctam, contra quod Gregorii VII. tempore sentiebant; cæterùm de depositione nihil actum esse, neque auctoritate Apostolicâ dissolutas leges à Senatu conditas, quas Pontifex improbaret, sed jussu Senatum ut eas antiquaret: metuentibus, ni fallor, Romanis Curialibus, ne depositiones aliaque ejus generis, oculato sæculo, jamque harum rerum pertaeso, parum approbari possent.

Secundò: Ducem ac Senatum dato edicto professos Principum potestatem in temporalibus soli Deo subesse: Papam, dum ad ea profiliret, egressum esse limites ac modos traditæ sibi à Deo potestatis: ejus decretum Scripturis, Patribus, sacrisque Canonibus adversari.

Tertiò: omnes Venetos atque Ecclesiasticos Religiososque, haud minùs quàm laicos, exceptis paucissimis, (d) eâ doctrinâ nixos, Senatui obtemperasse, decreta Pauli V. pro nullis habuisse.

Quarto: constituisse decretum Leonardi Ducis: constituisse leges, quas de temporalibus rebus Senatus dixerat; tametsi Ecclesiastica bona personasque concernerent: nihil eorum à Senatu fuisse revocatum: excommunicationem rerum temporalium causâ latam, prætextis licèt Ecclesiasticis immunitatibus, pro nullâ habitam, ac revera ut talem per sese cecidisse; nullâque vel in speciem à Senatu veniâ postulatâ, (e) aut absoluteptione acceptâ, pro Catholicis atque Ecclesiæ Romanæ filiis eos esse habitos.

Quintò:

(d) *Exceptis paucissimis.*] Ii fuerunt, præter omnes Jesuitas, nonnulli ex familiis Capucinorum & Theatinorum, qui, Senatui ne obtemperarent, maluerunt esse exules.

(e) *Nullâ... veniâ postulatâ.*] Cardinalis DE JOREVSS, cui hoc negotium Henricus Magnus commiserat, quemque Pontifex suâ instruxerat auctoritate, cùm Senatus noller, aut petere absoluteptionem, id quod Pontifex vehementer cupiebat, aut etiam illam non petitam saltem accipere, dixit in Senatu: *Sublatum esse interdictum; & Senatus carceri mancipatos Ecclesiasticos tradidit, non quidem ei Prelato cui Papa jusserat, sed Legato Regis Franciæ. Hiltoria pauca habet exempla dissidiorum, quæ, ut illud, ad finem usque tantæ firmiter & constanter defensâ fuerint.*

Quintò: factum id esse Henrici IV. operâ, totâ Galliâ, imò etiam totâ Ecclesiâ applaudente: Hispanis etiam in hujus gloriæ partem venire cupientibus (*f*): nullo Catholico extra Curiam Romanam suscipere conato Pauli defensionem; nullo oppugnante ea, quæ Senatus, publico edicto toto terrarum Orbe promulgasset; quin etiam edictum à nullo Romano Pontifice, ullâ unquam censurâ fuisse improbatum.

Sextò: non promoveri aut augeri, sed potiùs atteri rem Ecclesiasticam nimis aut præposteris incæptis; defendique potuisse, adversùs Pontifices vehementissimos ac nimia ausos, temporalia jura supremarum potestatum, integrâ religione sedisque Apostolicæ reverentiâ; cùm ille frater Paulus Calvinianæ hæresi, quam Cucullatus fovebat, per eorum dissidiorum occasionem (*g*), aditum aliquem quærens, nullum invenerit, aut Senatum inducere ausus sit, insidiosissimus licèt, ad infringendam sedis Apostolicæ majestatem.

Hæc perpendant, qui religione semel nominatâ, Romano Pontifici permittenda omnia, etiam temporalia; eamque sententiam ad Romanam fidem putant pertinere.

Neque eò feciùs hæc atque alia hujusmodi dissidia, & inviti commemoramus, & toto animo, ut Ecclesiæ simul & Reipublicæ noxia averfamur; gravemque putamus divini numinis ultionem incumbere his, qui hæc vel induxerint, vel libenti animo susceperint, aut ullo modo aluerint, vel ad ea ociùs restinguenda sudoribus ac sanguini pepercerint.

(*f*) *Hispanis . . . in hujus gloria partem ven' re cupientibus.*] Rex Hispaniarum Philippus iij. solus dilatæ pacis causa fuit, dum se cum omnibus suis copiis Pontifici offerebat, ad bellum Venetis inferendum. Vid. ejus epist. ad Paulum v. ap. Thuan. lib. cxxxvij. Deinde, seu pudore victus, seu quâlibet aliâ de causâ, pacis arbiter esse voluit; & quidem nonnullas condiciones proposuit. Veneti ipsum arbitrum admiserunt; non item condiciones, quas, ut iniquas, nec Reipublicæ dignas majestate respuerunt. Quapropter, rebus demum compositis, quanquam uno Henrico Magno reconciliatæ pacis honor deberetur, & Hispani exiguan operam navassent, Veneti tamen Hispaniarum quoque Regi gratias referri jusserunt.

(*g*) *Per eorum dissidiorum occasionem,*] Anonymus libellum fixerat Venetiis, quo Republicam adhortabatur ad desciscendum ab Ecclesiâ Romanâ. Hujus porrò libelli auctorem fuisse fratrem Paulum seu FRA-PAOLO non est verisimile. Qui enim clandestinis artibus ille ageret, qui tantùm poterat autoritate, quique, ut totius gentis Venetorum Theologus, earum rerum quæ tunc fiebant pars erat maxima? Utcumque est, Senatus in libelli auctorem inquiri jussit, & interea edicto confirmavit, se à fide & obedientiâ sanctæ Sedis nunquam discessurum. Hujus dissidii tempore, FRA-PAOLO usus operâ Marci-Antonii DE DOMINIS, edidit apud Anglos historiam Concilii Tridentini, eo nempe consilio, ut Curiam Romanam calumniis respergeret, & sanctæ Synodi decretorum imminueret auctoritatem. P. LE COURAYER, olim S. Genovesæ Bibliothecarius, nunc Doctor Oxoniensis, hanc historiam Gallicam fecit, eique addidit notas plurimas, in quibus multa peccat multisque modis; cujus errores Theologicos & historicos confutari necesse esset, non strictim & leviter, quod jam nonnulli fecerunt; sed singulos penitus rimando & perscrutando. Non enim P. LE COURAYER is est qui contemni debeat, doctus nimirum & facundissimus. Quapropter manu cum illo nemo conferat, nisi qui multâ instructus doctrinâ, erit etiam in arte criticâ non parùm exercitatus.



CAPUT XIII.

Cardinalis BELLARMINI libri adversus BARCLÆUM: Senatûs decretum, antiquis ejusdem Senatûs decretis congruum, quæ sacra Facultas susceperit: Regii Cõsiliî decretum: PERRONII Cardinalis opera.

Arrest du
Parlem. 26.
Nov. 1610.
vid. lib. cui
titulus *Re-
cueil de piec.
concr. l'hist.
de Louis xiiij.*
Par. 1717.
tom. iv. p.
11.

* 12. No-
vemb.
Bochel.
Dec. Eccl.
Gall. lib. v.
cap. vij. vij.
v d. Dup.
xvj. sec. p.
1469.

Rec. de
piec. & c. ib.
p. 13.

ANNO 1610. 26. Novembris aliquot mensibus post Henrici IV. infan-
dam ac parricidialem cædem, Cardinalis Bellarmini tractatus de po-
testate summi Pontificis in temporalibus, adversus Guillelmum Barclæum,
prodiit. Is statim à Parlamento Parisiensi est proscripius, *vetitumque est
sub pænis lesæ Majestatis, ne quis eum librum haberet, ederet, venderet, ut
qui contineret falsam & detestabilem propositionem, eò pertinentem, ut submit-
terentur homini à Deo constituta suprema potestates; & adversus eorum per-
sonas & Imperia subditi populi concitarentur.* Interdictum toto Regno, ne
quis eam propositionem directè vel indirectè doceret.

Hoc Senatûs decretum consonabat ei quod ab eodem Senatu * anno 1561.
editum fuerat, jussusque Tanquerellus hæc verba promere: *Mibi displicet,
quòd dixerim, quòd Papa Christi Vicarius Monarcha, spiritualem & sacula-
rem potestatem habens, Principes suis præceptis rebelles, dignitatibus privare
potest.*

Item ab eodem Senatu anno 1595. eandem doctrinam ejurare jussus est
Florentinus Jacob Clericus regularis sancti Augustini.

Utroque decreto vetita sacra Facultas hanc doctrinam permittere, gra-
tias Senatui egit, decretisq; paruit.

His ergò consona adversus Bellarmini librum Senatus decreverat; cujus
decreti, Cardinalis Perronii operâ, suspensa est à supremo Regis Cõsilio,
executio, usque ad Regis beneplacitum; decretumque id eâ est formâ, quâ
Rege præsentè decerni solet.

Causabatur Perronius Bellarmini in Ecclesiam merita, dicebatque, pu-
pillo Principe ac novo Principatu, omitti oportere ea, quæ Romanæ Cu-
riæ displicerent. Datum ergò temporibus, ut res in suspenso haberetur;
neque quidquam aliud potuit impetrari. Data clam opera est, ne Bellar-
mini hic evulgaretur liber, aut sententia doceretur, virique tantùm nomini
& honori parcitum. Alii laudabant Perronii prudentiam: plerique, hoc ob-
tentu, veterem Galliæ vigorem infringi, & gliscere adulationem dolebant.



CAPUT XIV.

Conventus Ordinum Regni 1614. Articulus propositus à tertii Ordinis deputatis : cur Clerus obstiterit , adjunctâ nobilitate : PERRONII Cardinalis oratio quatenus à Clero probata : an hæc novissima Cleri Gallicani Declarationi noceant ?

ANNO 1614. habiti sunt , jubente Rege , generales Ordinum regni conventus ; anno deindè 1615. Decembris 15. à tertii Ordinis deputatis , inter articulos Regi offerendos , primus hic fuit : *Ne invalesceret perniciosâ doctrina , quam ab aliquot annis contra Reges ac potestates à Deo constitutas , seditiosi homines inducere conarentur : Regi supplicandum ut haberetur id pro lege fundamentali Regni , in conventu Ordinum fixâ : à nullâ potestate deponi posse Reges nostros , aut eorum subditos à Sacramento fidelitatis absolvi : eamque doctrinam , ut verbo Dei consonam , ab omnibus tenendam & subscribendam , etiam ab Ecclesiasticis , antequàm ullius Beneficii possessionem obrinerent : contrariam sententiam , quòd Reges occidi ac deponi possent , ut impiam ac detestabilem esse rejiciendam : quicumque exterorum eam tuerentur , publicos regni hostes ; quicumque civium , perduelles ac Majestatis reos nullo discrimine judicandos.*

Sacro Ordini grave visum est , à regni Ordinibus , autoribus tertii Ordinis deputatis , de religione decerni ; tum de autoritate Papæ moveri controversias , ac fieri decreta , quibus Ecclesiæ scinderentur Cardinales , qui conventui frequentes aderant , magni apud omnes nominis atque autoritatis , his maximè movebantur : decretumque est , articulum non esse admitendum. Delegatus à sacro Ordine Perronius Cardinalis , adjunctâ nobilitate , ad tertii Ordinis deputatos , eam orationem habuit , cujus mentionem sæpè fecimus. Summa est : *De tribus agi : primum , de Regum Parricidiis : alterum , an Reges nostri supremâ temporali potestate gauderent , nullius scilicet feudo obnoxii ; ac de his duobus nullam esse controversiam.* Tertium caput , *de quo esset quæstio* , ita Cardinalis proponebat : *An Reges dato sacramento ad tuendam Catholicam fidem Deo ac populis obligati , si eam fidem publicè ejurarent ac persequerentur , hujus juramenti religione contemptâ , deponi possint , ac subditi vicissim exsolvi à præstito fidelitatis sacramento , & à quo id fieri possit.* Contendebat autem eam quæstionem inter problematicas recensendam ; eò quòd *ab undecim sæculis nunquam ei in Ecclesiâ propugnatores defuissent : ad hæc si judicanda videretur , id fieri non posse à conventu Ordinum , qui secularis esset , oborturaque hinc schismata , imò etiam hæresim , cum anteaucta sæcula , ipsique Pontifices erroris damnarentur... multa quoque in regnum & Rempublicam incommoda , perturbationes graves secuturas : quin etiam nocere Regum incolumitati ac Majestati ea , quibus illam adjuvare vellent.*

Hæc vir maximus totò eloquentiæ flumine peroravit. Jam objicitur nobis , non modò tanti Cardinalis Archiepiscopi Senonensis toto Orbe cele-

Merc. Frac.
& Hist. de
Louis xiiij.
Par. 1716.
tom. j. pag.
297.

Æuv. div.
pag. 599.

Ib. p. 601.
602.

bratissimi, ac de Ecclesiâ Catholicâ benè meritissimi, verùm etiam Cleri totius, cujus nomine agebat, autoritas; quæ duo magno habemus discrimine. Aliud enim est Cleri decretum, aliud ab oratore ingeniosissimo quaesita & aptata causæ argumenta.

Ac de Clero quidem quod objici potest, nostros nempe Episcopos nunc à Majorum sententiâ deflexisse, cùm id anno 1682. declarârint, quod ne declararetur, eorum antecessores anno 1615. tanto studio obstiterunt: facilis responsio ex dictis.

Quòd enim Clero Gallicano anno 1615. displicuit, hæc quæ ad religionem pertinerent, nomine Ordinum regni fieri, idque autoribus laicis tertii Ordinis deputatis, nihil ad conventum nostrum anni 1682. attinet. Conventus Ordinum regni, licèt ibi facer Ordo, & ut regni membrum interfit, & pro suâ dignitate primas ferat, tamen civilis conventus est, Republicæ, non rei Ecclesiasticæ causâ convocatus; ubi Ordo Ecclesiasticus, conventus tertia pars, à duobus Ordinibus laicalibus numero ac suffragiorum autoritate vincitur; de cujus articulis Rex decernit supremâ autoritate: conventus verò noster anni 1682. totus Ecclesiasticus, ac de re Ecclesiasticâ congregatus, à Rege non decreti firmamentum, sed executionem, Patrum more, expectavit.

Quòd autem anno 1615. metuebant ne schismata fierent, gravi adversus Catholicos, qui à nobis dissentirent, intentatâ censurâ, id conventus noster cavit, dum & veritatem asseruit, & ab omni censurâ temperatum esse voluit.

Quæ cùm ita sint, nihil jam necesse est nos de Perronio Cardinale admodum laborare, utcumque adversæ sententiæ favisse videatur. Facile enim credimus vehementissimum oratorem, ipso, quo rapiebat cæteros, eloquentiæ impetu, fuisse abreptum: neque veritum auditores ultra metas impellere, ut cùm se repressissent, tamen quo ipse vellet loco consisterent, atque à censurâ abstinere. Quamquam & aliæ causæ inerant, cur in Romanam Curiam propenderet; ut nec mirum sit, si Gallicani Patres potioribus ducti momentis, ab ejus sententiâ discesserint.

Ne quid tamen prætermisisse videar de ejus oratione, quæ meo quidem judicio momenti sint maximi, pauca dicam.

C A P U T X V.

*In PERRONII Cardinalis oratione ad tertium Ordinem annotata
quædam: ejus dicta confutantur: acta laudantur:
hujus controversiæ finis.*

AC statim occurrit ipsa quæstio artificiosissimè constituta. Illud ex dialectices regulis, atque ab intimo artificio depromptum, quòd oppugnaturus universalem negativam istam, quam legis fundamentalis loco esse volebant: *Nullò casu Reges à Pontifice deponi possunt*; opponebat ille particularem affirmativam hanc: *Possunt à Pontifice deponi aliqui Reges, his nempe conditionibus; si fidei Catholicæ propugnanda sacramento obligati sunt*;

Vid. Perr.
loc. cit. p.
600.

si eam deserunt ; si denique persequuntur. Quibus cùm finibus quæstionem circumscriberet , eò coarctare adversarios nitebatur , ut , quod erat invidiosissimum , Reges hæreticos , violatque jurisjurandi reos , ad hæc persecutores , defendere viderentur. Illud interim studiosissimè tacuit , quod sæpè jam diximus : inter indirectæ potestatis defensores , neminem umquam fuisse aut esse potuisse , qui se his finibus contineret ; quippe cùm indirectam potestatem Dei gloriâ , animarum salute , & potestate clavium metiantur : quam quidem ad hos tres redigere casus , non modò esset absurdum , verùm etiam hæreticum.

Quare nec ipse Cardinalis , qui se ad eos redegisset , quidquam probare potuit , nisi ultra tenderet ; protulitque depositos Henricos * , Fridericos ** , nullum Catholicæ fidei articulum denegantes , Childericum etiam Francico Regno , & Græcos Imperatores imperio Occidentali nudatos , cùm nihil Ecclesiæ repugnarent. Nec tantum virum puduit allegare Gregorium Magnum , tanquam privaturum Imperio Reges , si unius Xenodochii privilegium violassent.

Id sensit vir acutissimus , atque ultrò professus est , *adhiberi à se ejusmodi exempla , quatenus inservire possent huic thesi generali : dari quosdam casus , quibus subditi exsolvi possent à præstito Regibus sacramento ; aut huic hypothesei particulari : licere id fieri in Principes hæreticos , sive apostatas , ac persecutores.* Tanquam in oratoris potestate esset , coercere ad arbitrium ipsam argumentorum vim ; non autem aut totâ vi suâ valeant , aut , si nimis probant , totâ vi suâ corruant.

At illud dissimulare non possum , quòd etiam ab Orientalibus bellis sacris præsidium quærit ; contenditque : non alio nomine justum piunique esse Christianorum adversùs Turcas bellum , quàm quòd infidelis Princeps , nullum jus sibi in Christianorum provincias comparare possit : *Quod negare ,* inquit , *nihil aliud esset , quàm errorem Lutheri defendere , præcorumque herorum , qui adversùs Mahometanos tanta bella gesserunt , Sancti etiam Ludovici damnare memoriam.*

Neque illud perpendere voluit , Mahometanos ac Turcas ex quo extiterunt , hostilem animum , atque inexpiabile bellum professos adversùs Christianas Provincias , meritò ut perpetuos hostes atque invasores haberi , qui etiam ubi pacem se fovere simulant , nihil nisi bella cogitant , idque ex ipsis impiæ legis placitis : nullâ nobiscum pace tutâ , nullo fido fœdere , nullo unquam beneficio , nisi Cyclopico ; ut extremi pereant , quibus interim percipisse videantur. Quo jure quis dubitet justa Christianorum inter se adversùs communem hostem fœdèra , justas societates ; ac prorsùs suo more insanisse Lutherum , qui à tetrìs prædonibus bellum amoliretur ? Hæc quàm procul absint à nostrâ quæstione , ne imperitissimos quidem fugit , nedum tantum virum latere potuerit ; qui tamen hîc , si Deo placet , & S. Ludovici damnandam memoriâ & Lutheri errores crepabat , credo , ut pueros territaret.

Pessimum & illud quod toties inculcavit : causam depositionis , vel maxime in eo esse , quòd mutuo sacramento , & se Reges populis ad tuendam rectam fidem , & populi Regibus ad fidele obsequium obligârint ; ut si illi à

* iv. & v.
** j. & ij.

Ib. p. 602.
603.

Ib. p. 630.

Ib. p. 599.
627. 628.
630. 643.

juramenti religione discesserint, hi quoque vicissim à dato sacramento absolvi possint: neque verò obstare *Quòd Reges etiam ante coronationem factamque unctionem, ac præstitum jusjurandum regnent; responderi enim ab indirecta potestatis defensoribus, Reges nondum consecratos sic haberi, ut qui jam in prædecessoribus solenne jusjurandum populis præstiterint.* Hæc enim quam vanè jactentur, multa demonstrant; imprimis quòd ne illud quidem ad causam, hoc est, ad Pontificiæ potestatis quæstionem pertinebat: quippe cùm si semel statuamus Reges conditionali tantùm conventionem regnare, jam, nullo Pontificiæ potestatis interventu, sponte evanesceret illa Regii nominis auctoritas, ruptis conventis conditionibus quibus niteretur. Huc accedit illud à Cardinali pro certo positum: Principum juramenti eam contineri regnandi conditionem, quâ deficiente simul solvantur Imperia; quod ille immeritò pro certo habuit. Ea enim juramenta valere ut commendetur infigaturque Principis animo vera fides; non eo profectò ut regnandi jus ad conditionalia pacta necessariò revocetur, ut suo loco docuimus, & Anastasii, Leonisque Imperatoris suprâ memorata exempla testantur.

Sup. lib. ij.
cap. vij. xj.
xij. & seq.
Perr. loc.
cit. p. 628.
Ib. p. 663.

Neque tolerari potest quòd Perronius ita argumentatur: *Aliud esse, adversùs jusjurandi religionem actu quodam, aliud ipsa professione pugnare, aliud peccare adversùs jusjurandum, aliud ipsum jusjurandum evertere contrario etiam edito jurejurando. . . & quidem cùm aliquis Princeps injustè judicat, peccare illum contra jusjurandi religionem; at si profisteretur juramentoque firmaret, se semper injustas dicturum sententias; tum verò everteret, inquit, ipsum jusjurandum de servandâ justitiâ, simulque regnum abdicaret, eversa conditione regnandi.* Ita deindè res-

Ib. p. 628.

pondet: *Regni sub Christo obtinendi fieri incapaces, qui à præstito ipsi Christianis que populis fidei Catholica servandâ sacramento defecerint.* Hic lubens à tanto viro quærerem, in historiis ac libris, quos studiosissimè evolvit, ecquem invenit Principem, qui ipsam justitiam factâ professione ejurârît? Certè neminem. Multos autem à rectâ fide abhorruisse lugemus, qui nihilo seciùs Rempublicam benè gesserint; quandoquidem Deo placuit, veram fidem, non humanâ sapientiâ comparari, sed divinâ gratiâ provenire. Quorsùm ista? Ut pateat, illam quam fingit Cardinalis de justitiâ ubique contemnendâ professionem juramento firmatam, ne in insani quidem Principis mentem incidere posse. Quamobrem si fingendum est quid fieret de Principe qui ita justitiam ejuraret, facile respondemus, amovendum eum à gubernaculis, dandumque tutorem, non quidem ut ei qui regnandi conditionem violaverit, sed ut ei qui propriè strictèque supra omnem humanum morem insaniat. Ita, inquam, ei tutor adhibendus esset, uti phreneticis ac furentibus Principibus factum est, ab iis ad quos pertinet; non tamen profectò à Romano Pontifice aut sacrorum Antistitibus, qui quidem nihilo magis huic rei se immisceant, etiamsi eam vel maximè placet fieri, ex conditionalibus pactis. Maneret enim jus suum integrum liberæ civitati; quo jure fraudari nequeat; nequidem si religio conditionali scedere continetur. Eo enim casu postquam de religione sacrisque, sacrorum Antistites, tum de Imperio, libera Respublica civitasque decerneret; ut profectò hæc omnia, quæ tanto circuitu apparatuque verborum amplificat eloquentissimus Cardinalis, extra causæ statum tota sint, nec nisi imperitis fucum faciant.

Quòd autem declamat Reges, sacramento dato, Christo Regi obnoxios, ipso feloniam crimine, excidere feudis, quos à supremo Domino Christo obtineant; tanquam Christo Regi, accepto à Regibus fidelitatis sacramento, novum jus in Reges comparetur: hæc ut in populari oratione toleramus, ut Theologicè ac seriò dicta respuimus; neque propterea tanti viri iudicio nostrum anteponimus; sed tamen docemus multum interesse, an quis orationis ampullis, an Theologicâ gravitate ac simplicitate differat.

Cæterum id sufficit maximi Cardinalis gloriæ, quòd si ejus dicta quædam reprehendere cogimur, certè gesta laudamus. Gloriatum enim, nec immeritò, se verè genuinèque Francum Francorumque filium, semper adhasisse Regibus, semper respexisse Reges; ac post Henrici III. necem Henrico IV. Magno obsecutum esse; & quidem tutâ conscientiam, ex utriusque partis sententiam; cum ille Princeps nunquam incorrigibilis fuerit, relapsus verò habitus sit, informatione falsâ. Optimè omninò. At illud interim constat: eum, dum tutâ conscientiam sequitur Principem à Romanis Pontificibus Regno exclusum, abundè docuisse quàm facilè hæc à Pontificibus, circa Imperium ac res temporales decreta, viri boni gravesque omittere potuerint.

Ib. p. 636.

Hæc ad orationem Perronii dicenda habebamus. Et quidem ea omnia de regnandi conditionalibus pactis, quæque sint aut esse fingantur, quæque etiam esse possint, uno verbo transegimus; quæstionesque eas à causâ nostrâ prorsus alienas, ab hac disputatione procul amovimus: quippe cum agamus de jure divinitus annexo clavium potestati, non de ejusmodi, quales fingi possent, Regum, populorumque conventionibus.

Reliqua, quæ tantus Cardinalis copiosissimè prosequitur momenta rationum, aptatosque causæ ab artifice summo veterum locos priscæque historiæ, hic excuti nihil necesse; cum hæc omnia suo loco in hac tractatione, diligentissimè perpensa, atque explorata sint, presso etiam plerumque auctoris gravissimi nomine.

Neque id omisimus, quod est occasione hujus controversiæ coram ipso Rege, à sapientissimo Principe Condæo peroratum, nihilque hic dicendum superest, quod ad nostram quæstionem faciat, nisi id: rem ad Regem evocatum, ac postea silentio esse transactam.

Sup. lib. j.
sect. ij. cap.
ij.

C A P U T X V I.

Censura SANCTARELLI. An Cardinalis PERRONIUS jure metueret, ne Ecclesia errasse videretur, si censurâ notata esset illa de deponendis Regibus sententia.

CÆTERUM cum de deponendis Regibus nova quotidie scripta prodirent, atque Antonii Sanctarelli exitiosissimus eâ de re circumferretur liber; ne porrò pergerent his inventis, Ecclesiæ conciliare odia, ac Rempublicam commovere, nostræ Facultati visum est, etiam censurâ commendandam ingeniorum licentiam: atque anno 1626. magno omnium consensu Magistrorum, totiusque Regni applausu, illud decretum prodit quod supra retulimus,

Ib. cap. iv.

Perr. loc.
cit. p. 634.

Non illi metuerunt, quod Perronius Cardinalis nimio causæ suæ studio, in illâ oratione imminere dixerat: ut si sententia de deponendis Regibus censurâ notaretur, sedes Apostolica aberrâsse à fide, imò ipsa à multis jam sæculis cecidisse videretur Ecclesia; non id, inquam, metuerunt. Satis enim intelligebant, illos qui eam sententiam secuti essent, non eam amplexatos, ut dogma fidei, uti à nobis luculentissimè demonstratum est: neque verò ignorabant præstandam Theologis ipsam Ecclesiæ Romanæ fidem, non etiam magnorum quamlibet virorum, aut Romanorum quoque Pontificum opiniones certis temporibus natas: neque iis præjudicari adversus veritatem ac Majorum doctrinam. Neque enim si Papias, Justinus, Irenæus, aliique Apostolici viri ac sancti Martyres mille annorum Regnum approbârunt, communisque ea primis sæculis sententia ferebatur, ideò nunc vetamur rejicere eam, ut Evangelicæ Apostolicæque doctrinæ contrariam; quantò minùs eas, quæ postremis sæculis opiniones succreverunt? Imò id argumentum fuerit divinæ providentiæ tuentis Ecclesiam; quod ingeniis ultrò in dubia aut falsa labentibus, cursus tamen opinionum divino Spiritu sustentetur, quominùs in Ecclesiæ fidem irrumpat. Quare sacra Facultas nihil dubitavit subortam de deponendis clavium autoritate Regibus opinionem *improbare & damnare tanquam novam & falsam, erroneam, ac verbo Dei contrariam*. Id tantùm cavit, ne hæreticam, tacente Ecclesiâ, declararet. Huic censuræ consonant articuli anno 1663. Ludovico XIV. oblati; quos alio loco memoravimus: à quibus Facultatis nostræ decretis, uti incœpimus, ita in his desinemus; Deoque agimus gratias, quòd hanc tractationem à remotissimis usque temporibus ad nostra tempora, eo duce atque auctore, deduximus, nostramque doctrinam tot labentibus sæculis immotam invictamque præstitimus.

Sup. lib. j.
sect. j. cap.
v. vid. diss.
præv.

C A P U T X V I I.

Recapitulatio dictorum ad Caput I. Gallicanæ Declarationis de temporalis potestatis supremâ autoritate: an quod Cardinalis PERRONIUS objecit, nostram sententiam Romani Pontifices pro erroneâ habuerint? An ab ullis Conciliis damnata sit? An aliquis ex eâ adversus Ecclesiæ autoritatem metus?

JAM quæ ex dictis, totâque hâc tractatione consequantur paucis colligamus. Et quidem, id erat nobis propositum uti doceremus, non modò nostram sententiam ab omni censurâ esse liberam; sed etiam veram, antiquam, firmam; ac si censura adhibenda sit, eam meritò in adversarios intorqueri. An id probaverimus recensitis omnibus quæ pro utrâque parte retulimus, documentis, intueri placet.

Sup. lib. j.
sect. j.

I. Ergò hæc demonstravimus: quam Ecclesiastico ordini, Romanoque Pontifici, virtute clavium tribuunt rerum temporalium ac deponendorum Regum, siye directam, siye indirectam potestatem, eam ad nimia, periculosa

Iofa, horrenda deducere, ejusque sententiæ novitate totam Ecclesiam perturbatam.

II. Gregorium VII. qui primus omnium de deponendis Regibus cogitavit, etiam requisitum, nullum ejus rei exemplum, nullam autoritatem proferre potuisse: nec nisi manifestè vana, nimia & nulla respondisse: eundem nec sibi constare potuisse; novaque superstruxisse novis, quo ausu suis decretis omnem autoritatem abrogâsse.

III. Eam potestatem in omnibus veteris novique Testamenti libris penitus inauditam, neque unquam traditam, cum res atque occasio id maximè postularer; imò disertè explicatum à Lege, à Prophetis, à Christo, ab Apostolis, regiam potestatem in temporalibus soli Deo subesse, eique potestati, etiam faventi, atque Ecclesiam persequenti, in civilibus rebus præstandam obedientiam, nedum illi ullâ etiam Pontificiâ auctoritate repugnetur.

Ib. sect. ij.

IV. Eam doctrinam ad secuta sæcula dimanâsse, & usque ad extremum serè undecimum sæculum Regibus idololâtris, apostatis, hæreticis, excommunicatis, Ecclesiam persequentibus, fidem atque obedientiam integram esse servatam: nunquam vel intentatas minas depositionis, neque quidquam, de eâ unquam, cum id res maximè posceret, à quoquam Christiano, sive Clerico sive laico fuisse jactatum; sed omnes ita concurrisse in obsequium, ut qui nihil aliud cogitarent.

Sup. lib. j.

V. Id factum iis regulis atque sententiis, quæ ad omnem ætatem, ad omnia tempora æquè pertineant; pessimèque mereri de Christianâ religione eos, qui postremâ ætate dixerint, Apostolis, Martyribus, Patribus, Romanis denique Pontificibus, civili potestati etiam adversanti obedientibus, nocendi vires, non autem voluntatem atque animum defuisse. (b)

VI. Quæ à Gregorio VII. ac deinceps in eam rem decreta gesta que sint, pessimis initiis, pessimo exitu processisse.

VII. Qui Gregorio VII. autore, à Regis obedientiâ recesserint, manifestè falsâ opinione ductos, malè intellecto interdicto de vitandis excommunicatis; eorumque doctrinæ secutos Pontifices, Theologos omnes atque Canonistas, ipsum etiam Gregorium VII. obstitisse.

Sup. lib. iij.
& hoc lib.

VIII. Pontifices Romanos in deponendis Regibus Gregorium VII. de facto imitatos, non de jure processisse; neque unquam quæsitum, neque canone aut professione editâ constitutum, utrùm & quid Ecclesiæ circa temporalia ordinanda Christus concesserit: unum Gregorii VII. factum pro summâ autoritate fuisse: ergò Pontifices non ex certo dogmate, sed ex opinione, quæ ipsis tantum probabilis videretur judicâsse, neque hæc ad Ecclesiæ doctrinam omninò pertinere, fatentibus etiam iis, qui Romanæ infallibilitati maximè faveant.

IX. Prolatas etiam in Synodis à Romanis Pontificibus circa Reges deponendos sententias, à nullâ Synodo dictis sententiis, editoque Synodico de-

(b) *nocendi vires, non... voluntatem... defuisse.*] Præter Pontificiæ potestatis nimios defensores, D. JURIEU, qui in priorum Patrum famam ac sanctitatem tam irreverenter & proturvè invehitur, eam opinionem defendit, eo æstu & impetu, quo sæpè solet ea tueri, quæ omnibus absurdissima videantur. Vid. hunc à D. BOSSUET egregiè confutatam, *Avvertissemens aux Protest.*

creto comprobatas : tanquam prohibente Spiritu Sancto , ne se rebus novis sacræ Synodi immiscerent.

X. Viros sanctos doctosque , qui post ea Pontificum , de deponendis Regibus , decreta floruerint , nihil iis motos in Patrum sententiâ perstitisse.

XI. Bonifacium VIII. qui primus omnium aggressus sit temporalium rerum ordinandarum ac deponendorum Principum potestatem Sedi Apostolicæ edito canone in Bullâ , *unam Sanctam* , vindicare , rei novitate deterritum , in nudâ rei expositione stetit ; neque ad eam definiendam profiliisse ; & tamen , ne valeret id quod vel exponendo in publico diplomate dixerat , Bullam , *unam Sanctam* , eâ in parte ab ejus successoribus ita habitam , ac si nunquam extitisset , eâque ratione robore vacuatam.

XII. Ecclesiam Gallicanam , Clerumque Gallicanum apertè obstitisse iis ; quibus idem Pontifex , propter subordinata religioni Regna , summam sibi potestatem in civilibus tribueret : quæ eâ occasione Ecclesia Gallicana , Regni que Ordines , ipse Rex , Doctoresque Theologi religiosorum Ordinum gesserint , scripserint , decreverint , ea illæsa & immota stetit & stare : quæ verò Bonifacius , ea à secutis Pontificibus antiquata , erasa , abolita esse.

XIII. Quæ à sacris Conciliis Œcumenicis circa temporalia decreta sint , nunquam autoritate clavium facta esse : nunquam adscriptum eâ autoritate fieri ; imò explicatum fieri , mutuâtâ à Regibus potestate ; neque unquam eâ decreta , nisi consensu Principum valuisse.

XIV. Cùm à Romanis Pontificibus Reges pro potestate depositi sunt ; nunquam ab ullo Rege , nunquam ab ullius Regni Ordinibus hanc potestatem fuisse agnitam ; imò obstitisse Regna Regesque , remque ad cruenta bella externa & civilia esse deductam : quare nec Regna unquam verè data esse ; sed belli causas dumtaxat , atque ambitioni , rebellionique colorem ac titulum , totumque Orbem his bellis conflagrâsse ; atque omninò has Regum depositiones Pontificiâ autoritate factas , nulli unquam utilitati , maximo damno atque invidiæ fuisse.

Ex his facilè duo hæc Christianus lector intelliget.

Perr. loc.
cit. p. 640.
mal. 644.

Primum id : Cardinalem Perronium haud ex vero dixisse : *A Papâ haberi nostram sententiam tanquam erroneam*. Nullus enim Romanus Pontifex id unquam docuit , vel censuit : malè item asseruisse eundem Cardinalem : *A decem Conciliis contrariam sententiam , ut veram fuisse suppositam* ; cùm ne unum quidem Concilium extiterit , à quo dictis sententiis Romanorum Pontificum in deponendis Regibus sententia comprobetur , aut potestas temporalium Ecclesiasticis clavibus annexa doceatur : frustra ergò metuisse eundem Cardinalem , ne si annexa clavibus temporalium potestas , inustâ notâ proscribarur , Ecclesiæ Catholicæ , Sedisque Apostolicæ fides , atque autoritas colliabescat ; cùm nullum Ecclesiæ , nullum Apostolicæ Sedis de eâ potestate decretum proferatur ; imò talis potestas cum Scripturæ ac Traditionis autoritate stare non possit. Hoc primum ex nostrâ tractatione consequitur.

Alterum istud : nisi Gallicani Patres summo studio pacem colerent , nihil obesse potuisse , quominùs adversam sententiâ totâ Scripturarum , ac Traditionis autoritate , longoque malorum experimento proscripam , iisdem

afficerent notis, quibus Sanctarelli doctrinam sacra & sapientissima Facultas configendam censuit. Sed Episcopalem Declarationem, quod per sese est gravior, eò moderatiorem esse debere judicârunt; atque id facere contenti, quod tam periculosa, tamque invidiosa novitas ultrò corrueret, non modò ab omni contumeliâ, verùm etiam à censurâ, quamvis æquâ, temperârunt.

C A P U T X V I I I.

De Regibus propter hæresim & apostasiam deponendis: cur etate postremâ multi Reges consenserint? Cur Scholastici Doctores? Cur ab eâ sententiâ discedamus?

QUÆRES quî factum ergò sit, ut Doctores Scholastici passim in eam sententiam abierint: Reges Christianos, saltem propter hæresim atque apostasiam, deponi posse ab Ecclesiâ; & cur ipsi Principes postremis temporibus id ultrò fateri videantur? Cujus confessionis quædam acta referuntur.

Facilè respondemus: primùm, ut sæpè diximus, hæresis atque apostasiæ causas nihil habere proprium, quo Reges Pontificibus faciant obnoxios: cùm Clavium potestatem, cui volunt connexionem hanc deponendi Principes potestatem, non restringatur hæresis atque apostasiæ causis. Quòd ergò quidam fortè Principes se propter eas causas deponi posse concesserint, id non oritur ex ullâ potestate, quam in Pontificibus agnoscant ad ordinanda temporalia: sed quòd hæresim detestati, omnia in se ultrò permittant, si eâ se peste infici sinant. Cæterùm cùm ab hæresi tantoperè abhorrerent, sanè intelligebant nihil in se juris cuiquam dari à se, qui hæresis tantùm causâ dedissent.

Cur autem non eâ causâ nunc deponi posse fateamur: primùm id prohibet, quod verum amamus, ac priscam Ecclesiæ & profectam ab Apostolis Patribusque doctrinam novitiis opinionibus anteponimus: alterum, quòd hæresis nomen tam diffusè pateat, ut ad omnem causam latâ interpretatione facilè deducatur; quo ambiguo verbo involvi sublimes potestates publica tranquillitas non finit: denique, quòd hæresis etiam strictè sumptæ semel admisâ causâ, alias repudiare non sit integrum; quique eas causas separant, vel fraudem moliantur, vel in summâ ignorance versentur.

De Scholasticis verò, qui ab aliquot sæculis post Sanctum Thomam & alios, magno consensu fateri videantur, hæresis & apostasiæ causâ deponi posse Reges; præter ea, quæ dicta sunt *, hæc insuper addimus: manifestè eos falsos ac nimios fuisse, qui hæresis atque apostasiæ causam sufficere dixerint; cùm Perronius hæresi atque apostasiæ violatum jusjurandum ac persecutionem adjunxerit: Bellarminus verò id saltem, ut *subditos à fide abstrahere conentur*; quod si defuerit, quietè pacatèque regnent. Quare haud dubium est, quin Scholasticorum hâc in parte caduca & infirma habenda sit autoritas, cùm ii, Bellarmino & Perronio fatentibus, falsi ac nimii fuerint.

* In Appendice lib. ij. cap. xiv.

Jam ergò meminisse nos oportet opiniones Scholæ, quantum à Scholæ

decretis dogmatifque differant Melchiore Cano teste. Eo namque autore nobis est integrum, ut à Scholæ opinionibus liberè recedamus, eisque antepo-
namus Majorum dogmata, quæ eodem Cano teste, multò illustriora fir-
mioraque sint.

Idem Melchior Canus decreta ac placita Scholæ eò internosci docet à Scholæ opinionibus, quòd placita quidè firmo iudicio stent; nec sine cen-
suræ notâ ii elabantur, qui ab his discesserint. At inter Scholasticos ali-
cujus certè nominis (quis enim præstare omnes audeat, aut verò legere
velit, quos ad contaminandam potiùs quàm ad tractandam Theologiam di-
ræ intemperix tanto numero egerint?) Inter illos, inquam, neminem inve-
nies, qui ad fidei dogmata referat eam, quam Pontificibus tribuunt in de-
ponendis hæreticis Regibus potestatem. Quod ergò hîc sentiunt, ad opi-
niones, non ad placita Scholæ pertinere constat.

Certè Scholastici veteres, per librorum penuriam, aliasque causas, tantâ
multarum rerum, præsertim juris publici, imperitiâ laborârunt, ut eos in
his quæstionibus testes adducere, relictis Patribus, nihil aliud sit, quàm altâ
caligine demersos, in apertâ ac limpida luce versantibus anteferre. Vel hoc
exemplum perpendant. Quis è Scholasticis, aut verò è Canonistis postre-
mi ævi, non id docuit: Clericos nullo modo Principibus esse subditos?
Tantâ publici juris ignorantia tenebantur! At nunc quotusquisque est, non
dico Clericorum, sed Religiosorum, Episcoporum, etiam Romanæ Eccle-
siæ Cardinalium, qui non se subditos suis Regibus fateantur, salvis privi-
legiis ordini suo Ecclesiæ autoritate concessis, & publicâ Regnorum lege
firmatis? Curiales excipio, eosque non omnes. Aut dicant in rebus dubiis,
quantùm iis fidere nos oporteat, qui Patres apud solum ferè Gratianum
legerunt; rei Ecclesiasticæ seriem ignorârunt; falsas historias aut interpo-
latas, pro veris atque integris habuerunt.

Talibus ergò delusos, non modò de Principum, sed etiam de Ponti-
ficum juribus multa fugerunt; ac si à Pontificibus Reges hæresis causâ de-
poni posse fateantur, fatentur interim à Regibus quoque ac particularibus
Synodis deponi potuisse Pontifices; Othonisque I. in Joannem XII. Pon-
tificem gesta laudant, quæ Baronius detestatur: ut non nostra tantùm, sed
etiam omnium intersit ab his appellari.

Bar. an.
963. tom.
N. P. 775.
& seq.

Mitto Constantini aliorumque falsas donationes, falsasque decretales, ve-
terum Pontificum nomine confarcinatas, nunc omnium consensionè rejec-
tas, tunc tamen pro sacrosanctis habitas; atque in his quidem nihil legi-
mus, quo Pontificibus ulla temporalium potestas tribuatur. Aded hæc, quæ
nunc vinditant, his quoque novellis ac posteris posteriora sunt. Sed tamen
hæc nos admonent, ne imperitis sæculis omnia tribuamus, utque recurra-
mus ad ipsos Ecclesiasticæ Traditionis fontes.

Quòd si porrò pergunt Scholasticorum autoritate nos premere circa
Principes propter hæresim deponendos; duo hîc in memoriam revocari
volumus.

Primum, id quod gestum est anno 1615. in Ordinum Regni generali
conventu, ubi Cardinalis Perronius, allegato licèt Scholasticorum sibi fa-
vente consensu, tamen id tantùm postulabat, ut hæc quæstio inter pro-

blematicas ac liberas haberetur : *An Reges hæretici , ac jurata etiam in coronatione Catholica fidei persecutores , deponi possint ?* Ergò existimabat eam sententiam , quæ depositioni faveret , non inter certa Scholæ placita , sed inter opiniones esse recensendam.

Perr. loc.
cit. p. 600.

Alterum quod recogitari volumus , hoc est censura Sanctarelli anno 1626. edita : anno 1682. repetita ; ac vulgati acceptique toto Regno articuli ejusdem Facultatis anno 1663. quibus omnibus sacra Facultas , non modò profitetur sententiam de deponendis etiam hæresis causâ Regibus , non esse inter certa placita referendam ; sed etiam planè rejiciendam , notisque atrocibus confingendam. Quare privatorum Doctorum Scholasticorum opinionibus , quas memorant , opponimus totius Scholæ ejusque gravissimæ , ex quâ nimirum plerique veteres Scholastici prodierunt , non jam opiniones , sed certa decreta , toto Christianissimo Regno publicè approbata , toti Ecclesiæ nota , à nemine unquam pro suspectis habita , aut ullatenùs incusata.

C A P U T X I X .

Anonymi auctoris , qui tractatum DE LIBERTATIBUS ECCLESIAE GALLICANÆ edidit , liber IV. ex antedictis confutatur.

SCRIPTOR Anonymus qui de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ tractatum Sedit , primam propositionem nostræ Declarationis aggressus , inde aufpicatur : *An hæc propositio spectet ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ ?* Quâ quæstione nihil agit , nisi ut inanem litem moveat. Non enim Clerus Gallicanus Ecclesiæ Gallicanæ libertates tantùm , sed etiam decreta tutanda suscepit. Scilicet sic incipit Declaratio : *Ecclesiæ Gallicana decreta & libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas , earumque fundamenta , sacris canonibus ac Patrum Traditione nixa , multi diruere moliantur.* Quibus verbis , quoniam Anonymus occasionem cæpit tractandi de libertatibus Gallicanis , sanè integra ea pensitare debuit. His certè vocibus Clerus Gallicanus Patrum scita universim antiquis Traditionibus nixa complexus , illud etiam professus est : propulsari à se ea , quibus *hæretici Apostolicam potestatem invidiosam & gravem Regibus & populis ostentent* : quorum numero vel maximè continentur , quæ de illâ Pontificiâ Regum deponendorum potestate , tanquam Ecclesiæ Catholicæ dogmata essent , invidiosissimè objiciunt. Hæc igitur Clerus Gallicanus , ut falsa & Catholicæ Ecclesiæ perperam imputata respuit.

Tract. de
libert. &c.
lib. iv. cap. j.

Declarat.
Cler. Gall.
1682. præf.

Ibid.

Sed age : Anonymo concedamus in Gallicanâ Declaratione tantùm agi de Libertatibus : ne tum quidem à verâ libertatum notione discedimus , dum earum nomine retinemus ea , quibus Ecclesiæ prisca jura continentur : arceamus autem ea , quibus gravari non modò Rempublicam , sed etiam Ecclesiam ipsa experientia docuit.

Quod verò Anonymus *difficile intellectu dicit , quâ ratione ad libertates Ecclesiæ revocari possint , quæ juri Ecclesiæ potius adversentur ;* facilè admitterem , nisi ea quæ ille jactat jurium nomine , ad Ecclesiæ non jura , sed incommoda pertinere intelligerem.

Anon. loc.
cit. n. 1.

Ibid. n. 2. Neque, ut Anonymus existimat, Clerus Gallicanus libertates Gallicanas ex Petro Pythæo aut Petro de Marca definivit. Patrum monumenta protulimus, quibus ad Ecclesiasticam libertatem hæc quoque, de quibus nunc agimus, jura Regia revocantur. Quæ sanè monumenta non miramur ab Anonymo prætermissa; quippe cùm de libertatibus Gallicanis contentiosè magis quàm verè solideque scripserit.

Sup. lib. ij.
ii. & hoc
lib.
Anon. n. 5.

Neque quod ille putat, adèd absonum est Regni libertatem cum Ecclesiæ libertate esse conjunctam. Neque dedecori ducimus quod Theologi Christianique jura Regia defendimus, non tam ut jura Regia, quàm ut Christi placita; Christi, inquam, placita, Rempublicam ordinantis, tranquillantis Imperium, ut Ecclesia in Imperio futura, jam à seditionibus libera, meliùs Deo serviat: nec placet, religionis specie, regna pessundari, quibus religio tutelæ esse debeat.

Ibid. n. 4.
Ext. De jud.
lib. ij. tit. j.
cap. x ij.

Objicit Anonymus decretalem, *novit*, in Galliâ receptam, eamque altercationem quæ sub Philippo VI. Francorum Rege contigit: quâ nempè *Episcopi contendebant Ecclesiasticam jurisdictionem sese ad temporalia extendere; saltem ratione peccati*: quam decretalem omniaque adèd hinc secuta, ab hæc quæstione alienissima esse ostendimus. Neque enim id agebatur, ut Ecclesiastici Judices peccata prohiberent sub depositionis, quod unum hîc quærimus, sed tantùm sub anathematis pœnâ, ut profectò mirum sit, virum eruditum, ipso in limine, tanquam fundamenti loco illud tantâ ambitione jactâsse, quod nequidem ad quæstionem pertinere constet.

Sup. lib.
ij. cap. xxij.

Jam illud quærimus: an seriò velit Judices Ecclesiasticos peccati nomine, de pace, de bello, de tributis summâ autoritate decernere, pacta, fœdera publica privatave, ac publica etiam judicia retractare; uno verbo, totam Rempublicam commovere? Neque enim in his nullum est peccatum. An igitur hæc peccati nomine, ad Ecclesiastica judicia revocabimus? Aut id ad Ecclesiæ jura libertatesque pertinere dicemus? Non id equidem reor. Imò verò pars libertatis fuerit, ne Ecclesiastici tot sæcularibus negotiis implicemur, seu potiùs obruamur. Ea ergò decreta de peccatis ad Ecclesiastica judicia revocandis commodâ interpretatione molliri, uti nos fecimus, non ad extrema urgeri oportebat.

Neque me fugit extitisse tempus, quo Ecclesiastici Judices hoc titulo omnia ad se traherent, atque ad civilia profilirent; quæ, ut Ecclesiæ profecerint, experientia docuit. Certè hinc factum est, ut civilis magistratus, quasi vice versâ, magno Ecclesiæ detrimento, tot Ecclesiastica invaderet. Quæ omnia utrinque refecari è re esset, ut omnes verâ pace, verâ libertate potirentur.

Anon. loc.
cit. n. 6.

Quærit Anonymus: *Aliane sit hodiè Ecclesia Gallicana, ab eâ, que anno 1615. tam generosè restitit tertio Regni Ordini, propositionem hanc primam, aut certè simillimam statuere conanti?* Nos autem ex actis docuimus, quàm ea, quæ tunc gesta sunt, à nostris tum ipsâ re, tum ipsâ rei tractandæ ratione, abhorrerent. Laudat Anonymus Cardinalis Perronii orationem, *quam se totius Cleri, inò & Nobilium nomine pronuntiare affirmabat*, quam Clerus Gallicanus, Cleri actis inferi probaverit, jam ab anno 1646. & iterum anno 1673. Hæc refert Anonymus; neque id investigat: quam causam Perronius

Sup. hoc
lib. cap. xiv.
xv.
Anon. n.
6. 8.

fulceperit; quid Clerus jufferit; quid à laico aut civili cœtu tractari verue-rit; nec si Clerus Gallicanus summam ipsam ac scopum orationis, idèd omnia quæ in eâ dicta sint comprobavit. Atque hæc quidem virum doctum ex actis publicis, quæ in omnium sunt manibus, conquirere, non autem unum Perrum Frisonium (i) allegare oportebat.

Quærit deindè Anonymus: *An invidiosa & gravis Regibus & populis fiat potestas Ecclesiastica, si circa temporalia Principum in certis casibus exerceri* Ibid. cap. ij.

posse affirmetur? Quo loco illud etiam exprobrat, gravem Christianissimo Regi factam ab Episcopis Gallicanis injuriam, quòd suspicari visi sint, moliturum ea, propter quæ Ecclesia decurrere cogeretur ad extremum illud, *ut ejus subditos à præstito fidelitatis juramento absolveret.* Quæ quidem non modò invidiosè in Clerum, sed etiam in Regem subobscurè jactata Anonymus omisisset, si cogitasset tantum Principem, quòd ab illis minis per se est tutior, èd securiùs approbasse ut posteris caveretur. Ibid. n. 3.

Quod autem Anonymus monet: *Cum Principes spiritualia non satis pertimescant, facile ruituros, nisi Principatus privatione se plecti posse sentiant,* viri solertiam agnoscimus: tanta tuendæ fidei Ecclesiæque remedia à Christo, ab Apostolis, ab omni antiquitate prætermissa, ultimæque ætati reservata, admiramur. Ibid. n. 6.

Quin etiam vir solertissimus, Regni Gallicani studiosissimus id cavet: cùm Regnum ab unâ stirpe in aliam non semel translatum fuerit, id existimetur non posse fieri, *sine præstiti juramenti solutione, ac sine autoritate Ecclesiæ, quæ nunquam interventura sit, nisi gravissima causæ, deficientibus aliis omnibus remediis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ, illuc adigerent;* ut hoc quoque, si Deo placet, ad incolumitatem Regiæ domûs pertinere judicemus, si aliqua extra Regnum vis dejicere eam & derurbare possit. Cæterùm quàm verum sit, has depositiones Regum, *non nisi gravissimis causis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ,* factas, exempla testantur. Ibid. n. 8.

Quid autem Anonymus mutationes Francici Regni commemorat, tanquam eæ sint metuendæ, nisi ad Pontificiam autoritatem revocentur? Neque id cogitat in Capetorum, quæ nunc obtinet, domo stabiliendâ Pontificiam autoritatem ne quidem esse nominatam. At illa familia septingentos jam annos stabile Imperium possidet: quo nihil unquam firmiter aut durabilius rebus humanis contigit. Verùm illa tanta familia, quâ nulla augustior extitit, Patrum nostrorum memoriâ cecidisset, si hæc quæ Anonymus nunc, tanquam firmamenta memorat, valuissent. Quid ergò Henrici I V. tempora adducit in medium, quem ad fidem Catholicam, non tam quorundam Catholicorum repugnantiam, quàm aliorum obsequiis, ipsoque successu atque victoriis, perductum fuisse novimus? nec idèd hominum inventa probare cogimur, quòd Deum iis ad sua consilia exequenda usum meritò collaudemus. Ibid. n. 7.

Ludit suo more Anonymus, dum quærit quos Reges possit ab Ecclesiâ alie-

(i) Frizonium.] Is Doctor Sorbonicus historiam Gallorum Cardinalium scripsit parùm diligenter, in eo libro, cui titulum fecit: *Gallia purpurata.* Vid. Steph. Baluzii *Anti-Frizonium*, in quo ostendit, non magis Frizonio narranti historiam credendum esse, quàm quibusdam crassioribus Scholasticis quæstiones Theologiæ obscuriores tractantibus.

- Ib. n. 10. *nos facere illa Regum deponendorum autoritas? Paganos fortassis? Subditæ que: De illis Antistites Gallicanos cogitasse non puto. Tanquam non de iis Paulus; quid autem Paulum appello? Christus ipse cogitavit. Vanum ergo*
- Ibid. *illud ac ludicrum, quod reponit Anonymus. At illud insulsum: Sed numquid facultas censurarum adimenda etiam erit Pastoribus Ecclesiasticis, ne illarum metus à suscipiendo baptismo retardet? Num inermis esse debet omnis superior, ne pœnarum timor ab ejus obedientiâ deterreat? Infelix Theologus! Inermem & invalidam putat Ecclesiam, si à Regno cœlesti tantum arceat: nullas Ecclesiæ censuras, si spiritualia tantum, non etiam temporalia auferrant. At cogitare debuit non illud invidiosum & grave esse Regibus Ethnicis, si propter inobedientiam, ex Christi mandato ad Ethnicos redigantur, integro regnandi jure, integrâ Republicâ. Ut autem Ecclesia, unâ cum Christianâ fide, obrudat Regibus dominum, cujus nutu deponantur: hoc verò ad efferandos Reges pertinet; hoc eam dedecet Ecclesiam, quæ omnes complexa gentes, omnibus securam pacem, neque tantum divinam, sed etiam humanam, Christi que Imperio dignam pollicetur.*

CAPUT XX.

Reliqua Anonymi argumenta soluta paucis: ac primùm quæ ad Scripturam.

- H**ÆC Anonymus duobus primis libri IV. capitibus exequitur: quâ velitatione prætermisâ, ad ipsam quæstionem accedit, ac Scripturæ locos aggreditur; neque quidquam dicit, quod non antea fuerit diligentissimè confutatum. Hic verò prætermittere non possumus egregiam viri interpretationem ad illud Christi dictum: REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS, CÆSARI, dummodo, inquit, reddantur quæ sunt Dei, Deo. Quam exceptionem si admittimus, nihil aliud Christus egerit, quam ut ea statim everteret, quæ statuta volebat invictò robore; statimque à Cæsare discedendum fuit, quem Idolis servientem, quæ Dei sunt, Deo denegare constaret.
- Ibid. At enim subdit Anonymus, à Cæsare discedendum, si non solum quæ Dei sunt, non reddat, sed si subditos à fide per vim retrahat, ac nisi aliundè mala graviora timeantur. Denique si Dei vicarius declaret, OBEDIENDUM ESSE DEO MAGIS QUAM HOMINIBUS; quas glossas comminisci quid est aliud, quàm Christi verbis sua aliena & inaudita assuere?
- Anon. loc. cit. n. 5. Sanè autor ipse intellexit perperam allegari istud Actorum: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Sibi enim objicit, *hinc tantum sequi non esse parendum Principi aliquid contra Deum præcipienti, non autem propterea in aliis ab ejus obedientiâ recedendum; ac potius bonorum ac vitæ jacturam faciendam.* Quæ cum verissimè dixerit, quid ad hæc responderit audiendum: *Laudabile id quidem, sed quotusquisque nunc est, qui paupertatis, exilii, ac mortis metu à Dei servitio non deterreatur?* Quo concludit, licere Ecclesiæ Christiano Principi monito & incorrecto potestatem nocendi adimere, ac ab ejus tyrannide

rannide populos subducere. Sic quia ab Evangelicâ fortitudine tam multi deficiunt, alia nos remedia, Evangelio Patribusque incognita comminisci, & humano ratiocinio omnia indulgere oportet, nullâ etiam adductâ Scripturæ autoritate, nisi fortè illâ, quam unam adhibet Anonymus: *Data est mihi omnis potestas in caelo & in terrâ:* quæ quàm ad Romanum Pontificem pertineat, & omnes per se vident, & supra demonstravimus.

Ib. n. 1. 2.
Math.
xxviii. 18.
Sup. lib. j.
sect. j. cap.
vj. sect. ij.
cap. xix.

CAPUT XXI.

Argumenta Anonymi deprompta ex antiquitate: tum ex Scholasticis & Canonistis.

Nihil moramur id quod capite IV. Anonymus agit multis, Regum potestatem non ita esse à Deo, quin sit à populorum consensu: quæ nemo negaverit, neque quidquam ad rem pertinet. Nos autem quatenus Regia potestas à Deo sit, lucidè, exposuimus.

Sup. loc.
cit. cap. j.
ij. iij.

Jam Patrum Traditionem capite V. expendit: quo loco de Patribus iis primùm agit, qui in Conciliis federint. A Gregorii VII. tempore Traditionem probandam auspicatur: locos affert suprâ memoratos ex Conciliis Lateranensi III. & IV. Lugdunensi II. Constantiensi, Basileensi, Tridentino depromptos.

Quid autem attinebat locos referre tantùm, quos nullus ignoret? Res gestas ac rerum circumstantias aperire, decretorum causas mentemque investigare, de solutionibus quærere oportebat eum, qui *amplam discussionem* Declarationis Gallicanæ initio haud exigui tractatus, vel ipse titulo promiserat. Nos hæc omnia toto hoc libro quarto clarè discussimus.

Hoc lib.

Copiosissimè pertractat sancti Gregorii dictum de Regibus etiam potestate privandis, qui Xenodochii privilegium violassent. Quo loco omnia factis sibi tuta arbitratur; si epistolæ Gregorianæ veritatem asserat; ac Joannem Launoium infectetur. Nos autem alia protulimus, quæ doctis haud ignota; si animo providere Anonymus non potuit, his lectis speramus ab eâ objectione facilè destitutum.

Anon. loc.
cit. cap. vj.
Sup. lib. ij.
cap. ix.

Idem dicimus de Childerico deposito: quem quidem locum Anonymus copiosissimè tractat; sed interim æqualium autorum testimonia pleraque conticescit; eorum qui multa post sæcula scripsere, autoritatem plus æquo extollit; rerum circumstantias prætermittit. Nos omnia evolvimus, & certa documenta adduximus.

Anon. loc.
cit. cap. x.
Sup. lib.
ij. c. xxxiv.
xxv.

A Gregorio II. negata tributa, translatumque Imperium ad Francos, tanquam exploratam rem adducit Anonymus: ac de negatis tributis rem confectam putat, allato Theophane, & Zonarâ, & Joanne Launoio fortassis confutato: quid hîc Græci vel attingant, vel misceant, quid Latini memorent, quid ipsa rerum series postulet, prætermittit: quanquam hæc vel à Baronio didicisse poterat, quæ nos recensuimus.

Anon. loc.
cit. cap. xj.
xij.
Sup. lib. ij.
cap. xj. xij.
& seq.

Alia exempla refert Regnorum Pontificiâ potestate ademptorum; neque omittit Ivonis locum, de coronâ Philippo I. Regi restituendâ, quam per

Anon. loc.
cit. cap. xj.
n. 5.

Vid. sup.
lib. ij. c. x.
Anon. n.
7. 8.

Sup. lib. ij.
cap. vij.

Anon. n. 9.

Ep Eleon.
Reg. ad
Cæl. ij. int.
ep. Pet. Blef.
cxlv. tom.
xxiv. Bib.
Pat. pag.
1059.

Anon. loc.
cit. cap. vij.
vid. sup. lib.
ij. cap. xvj.
Anon. cap.
vij. vij. ix.
vid. sup. hoc
lib. c. xvij.
Anon. cap.
vij. n. 7.

Æg. Rom.
quæst. disp.
art. iv. vind.
Maj. lib. ij.
cap. xxxix.

Ib. cap.
xxxiv.

summam imperitiam de Regiâ potestate esse intellectam docuimus. Anastasium Imperatorem memorat, sanctique Symmachi locum; quem nisi à totâ sermonis serie abruptisset, sibi nociturum facile intellexisset, neque id saltem explicat: si Symmachus depositiones cogitabat, cur hæreticum, contumacem, excommunicatum, denique persecutorem Anastasium, ubique appelleret Imperatorem? Neque ex imbecillitate tot ubique adversus Anastasium seditionibus concitatis: neque quòd pejora metueret, quàm quæ jam Ecclesia experta fuerat. Nos historiam hanc, ut & alias, retulimus integram, quo lector omnia dijudicare potest.

At illud omisimus ab Anonymo relatum: nempè quòd Petrus Blesensis, Eleonoræ Reginæ nomine, ad Cælestinum III. scripserit pro liberatione Richardi filii, à Leopoldo Austriae Duce capti; hæc, inquam, omisimus; quippe quæ ad rem non pertinebant. Id enim Regina agit, ut Petro & successoribus omnis potestas regendi committatur. Quare dicit, non Regem, non Imperatorem, à jugo Pontificiæ jurisdictionis eximi: excommunicationis certè, quemadmodum factum esse vidimus; non depositionis metu; nec, si quid tale Eleonora Regina rebus suis serviens duodecimo sæculo scripserit, auctoritatem ejus tanti esse putarem.

Bernardi dictum de duobus gladiis refert Anonymus: quâ occasione prolatum, suo more, tacet. Nos ex ipso Bernardo, rerumque serie exposuimus. Tum ille, à tertio-decimo sæculo, Scholasticos & Canonistas longo recenset ordine. Quibus quanta fides haberi debeat paulò ante diximus. Cæterùm; qui rem penitus intropexerit, facile intelliget Anonymum non in his semper bonâ fide esse versatum. Indicio esse poterit locus ex Ægidio Romano, sive, quisquis ille est, quæstionis disputatæ autore depromptus. Hunc laudat Anonymus hæc scribentem: *Et si Rex Franciæ secundum jura non subest summo Pontifici, nec ei tenetur respondere de feudo sui, potest ei subjacere incidenter & casualiter, ratione connexionis alicujus causæ spiritualis, sicut habetur ext. de judiciis, cap. novit &c.* Quæ verba primùm quidem ad depositionem nihil pertinent, quod nunc quærimus. Quin favet glossa Hostiensis super verbo, *de feudo*, ibidem relata ab Ægidio Romano; quâ glossâ Pontificem sic inducit loquentem: *Non intendimus cognoscere de feudo, sed tantùm ratione peccati, inducendo illum ad pœnitentiam, quia illam non potest agere nisi satisfaciat.* Tum illud notandum quod Ægidius paulò ante dixerat: *Causa merè temporales sunt causa feudales, & causa sanguinis, & hujusmodi; istas commisit Deus immediatè & principaliter Imperatori & Regibus, de quibus nec Papa nec alii Prælati debuerunt cognoscere in Ecclesiâ primitivâ; licet modo consuetudine, de personalibus quibusdam & temporalibus, ad utrumque judicem recurratur.*

His animadversis, facile intelligi potuit, quòd Prælati de temporalibus interdu judicent, non id pertinere ad primitiva Ecclesiæ jura, de quibus quærimus; sed ad consuetudinem consensu mutuo introductam, ad quàm autores quosdam, ab Anonymo laudatos, respexisse constat. Sed hæc utcumque se habeant, graviore nos auctoritate teneri significavimus.

CAPUT XXI.

Anonymi argumenta ex consensu Regum & Sanctorum exemplis.

APUD Anonymum capituli XIII. titulus mira pollicetur: *Principes ipsos aliquam Ecclesie in temporalia potestatem agnovisse*. Sanè meminerimus de illâ potestate agi, quâ Reges deponuntur. Quid autem ad eam rem refert Anonymus? Nempè Ludovicum Germaniæ ac Lotharium Aultrasie Reges adversus Carolum Calvum, de invasione cogitantem, ad Nicolaum I. confugisse; ut quos nulla pacis fœdera, nulla neçtunt consanguinitatis ligamenta, Apostolica injunctio per censuram Ecclesiasticam venire compellat. Hic verò Anonymus depositiones somniat. Excommunicatione agi volebant, ut in re manifestâ; quod ad rem nostram non pertinet; neque à Nicolao impetrârunt.

Anon. loc.
cit. cap. xiiij.
n. 1.

A nono sæculo statim ad duodecimum ac tertium decimum Anonymus tranfvolat, quibus depositiones istas invaluisse nemo negat. Hæc ergò penitens omittere præstitisset. An enim oportebat memorari Philippum II. ac III. Francorum Reges, qui Anglicanum & Aragonense (k) Regnum, Pontificiis depositionibus nixi, invaserint; tanquam etiam ad autoritatem trahi possint, quæ Reges cupiditate aut errore peccârunt?

At Anonymus (l) ex anteaactis sæculis Justinum II. memorat, qui Christianos Persarum à Chosroâ Persarum Rege desciscentes, rutatus sit, & Chosroæ querenti responderit: *Nefas esse ut Christiani Christianos in tempore belli ad se confugientes, desertos esse patiantur*. Quorsum ista? Ubi hic depositio, aut solutum fidelitatis Sacramentum? At enim ait Anonymus: *Nonne melius est ut fideles Principibus non se subtrahant, etiamsi justam habeant*

Ib. n. 2.
vid. Evagr.
lib. v. c. vij.

(k) *Aragonense*.] Dixit D. BOSSUET lib. iij. cap. xxj. ea quæ, post exauctorationem Joannis sine terrâ, Philippus Augustus & filius ejus Ludovicus moliti fuerant ad Angliæ Regnum capeffendum. Sed quoniam Philippum iij. cognomento *Audacem* prætermitterit, qui in Aragoniam multa conatus est, juvat hanc historiam paucis narrare. Jura quædam sua in Sicilia Regnum adversus Carolum Andegavensem venditabat Petrus iij. Rex Aragonum, qui, ut controversiam brevi præcideret, omnes Gallos in Sicilia degentes jugulavit, ipso Paschatis die, dum Vesperæ cantabantur; unde hanc stragem *Sicilianas Vesperas* vocant historici. Quo execrando facinore commotus Martinus iv. Petrum *anathemate*, Aragoniam *interdicto* obstrinxit. At Philippus filium suum Carolum Aragonum Regem renuncians, ipse venit in Aragoniam cum exercitu. Pontifex autem *investivit* Regno Carolum, qui paucis diebus maximam Aragoniæ partem sibi armis subjecit. Sed postea de jure suo Carolus cum decessisset, in locum patris sui Perri Alphonfus iij. hæres successit.

(l) *Anonymus*] is est ipse D. CHARLAS, ut alibi diximus, qui semper abundat iis exemplis quibus nihil probet; quale est illud Justinii ij. Nam 1°. Justinus, libidinibus totus deditus, nihil minùs cogitabat quàm ut religionem defenderet. 2°. Evagrius, qui hanc historiam narrat, Persarum habet ut rebelles, qui, sicuti antea cum Justinus pacti erant, *nequiter Præfectos suos necaverunt*. Lib. v. cap. vij. 3°. Multa *Chosroes conquestus est*, eò quòd Justinus, sine causâ, fidem datam fregerat. 4°. Denique illud exemplum, cum Ecclesiæ tum Imperio exitiale fuit. Nam Persæ, interea dum *Justinus consuetis deliciis immersus se ad bellum non paravit*, Persarum multasque Imperii provincias igne & ferro vastaverunt. Mirum est virum Theologum falsas opiniones, quas semel animo imbibit, tali exemplo rueri velle, quod cum causæ suæ non prodest, tum est apud historicos ideò celebratissimum, quia scelèrum multorum causâ fuit.

causam, nisi Ecclesia accedente autoritate? Cur non-ergò illud Justinus II. aut Perfarmeni cogitaverunt? Nempè illud melius nondum Christianorum quisquam in animum induxerat.

Sup. hoc lib. c. xviiij. Quod Henricus IV. Imperator aliique, post undecim ferè sæcula, Principes aliquando dixerint, parùm ad rem facere fatis ostendimus.

Anon. loc. cit. n. 10. 11. Quod autem Anonymus memorat de jure, *quod penès Rempublicam maneat aliquando Principatus transferendi, deque mutua Principum & subditorum obligatione, ad exequenda pacta in institutione Regni conventa*, jam diximus. Quæ quidem, si quid valent, Ecclesiam ab his rebus arceant; ut hoc alieno loco quærere nihil aliud sit, quam hanc quæstionem involvere, non explicare voluisse.

Anon. cap. xiv. n. 2. Quòd Clerus Gallicanus Declarationem suam Sanctorum exemplis consonam esse censuit, id Anonymus eludi posse putat, si dixerit: *Per exempla, non actiones Sanctorum, sed omissiones intelligi*. Tum subdit: *Fatendum est enim aliquos ex Sanctis, tyrannos Ecclesiam persequentes non deposuisse*. ALIQUOS autem? An ita rem extenuari oportebat, cum mille eoque amplius annis, tot inter gravissimas persecutiones, ne unum quidem Sanctorum appellare possit, qui talia cogitavit? Neque est candidius ac sincerius, quòd idem Anonymus, eam *omissionem*, aut ut alibi vocat, *non usum* illius potestatis, nullius roboris esse putat. Neque enim dissimulare oportebat eam potestatem, non modò non fuisse exercitam, sed nequidem fuisse cognitam nec cogitam; idque tot sæculis; idque, cum tot ac tanta evenerint, quorum causâ ea potestas posterioribus sæculis exercita fuerit.

Ibid. cap. xiv. n. 2. Quòd autem causatur Anonymus, *id ex impotentia Ecclesia procedere potuisse*; bona fides postulabat ut hæc fateretur: primùm quidem, Ecclesiam etiam pollentem viribus ista tacuisse, nedùm exercuerit: tum iis usam rationibus, quæ ad omnem ætatem pertinerent, præstitamque persecutoribus obedientiam, non impotentiam, quod pudeat; sed religioni pioque in Rempublicam studio imputasse: denique, si hanc potestatem exercere Ecclesia vetaretur impotentiam causâ; at debuisse saltem docere, prædicare, indicare quid posset, à quo ultrò abstineret; ne, ut potestatem premere, ita veritatem extinxisset, seu potius prodidisset videretur; hæc, inquam, considerare sapientem, hæc promere virum candidum, hæc saltem providere & solvere Theologiæ Doctorem, de re gravissimâ scribentem, oportebat; non autem pro Catholicâ piâque doctrinâ venditare, quod univèrsa antiquitas ignoravit.

Ibid. n. 5. & seq. Sanctos commemorat, Martyrologio inscriptos, qui has depositiones exercuerint: Gregorium II. Zachariam, Leonem III. Gregorium VII. tanquam in confesso esset, eam potestatem, de quâ agimus, ab iis fuisse exercitam; à quâ tres primos abhorruisse credimus, Græcis Imperatoribus, quoad fieri potuit, obsecutos, & à Reipublicæ negotiis, pro potestate clavium ordinandis, ex proposito abstinentes. Ac si vel maximè concedamus eadem, quæ Gregorius VII. cogitasse, demonstrandum erat in Martyrologio id eis laudî datum. Neque enim omnia gesta Sanctorum æquè sancta probataque. At de Gregorio II. de Zachariâ, de Leone III. nihil tale legimus. Aliquid esse videtur, quòd Gregorius VII. laudatur, *ut Ecclesiastica libertatis propu-*

gnator & defensor acerrimus. Quod autem eâ laude dignum à Gregorio VII. factum sit, non dicitur; neque Baronius, à quo primo Gregorium VII. Martyrologio Romano insertum legimus, eo usque profiliit, ut eum laudaret, quasi Apostolicâ potestate deponentem Reges; quod expressissimè memoratum oportebat, si hæc laudi esse constitisset. Nos autem cùm Sanctorum exempla memoramus, non unum aut alterum; sed consensum ipsûm, sed sæculorum seriem, rerumque gestarum multitudinem: præclaris laudatîsque institutis consona facta proferimus, quæ nobis suppetunt, desunt adversariis. Atque hæc sunt, quæ de scriptoris Anonymi libro IV. postquam ejus tractatus in nostras manus incidit, huic operi jam perfectò ac propemodùm recensito, addenda duximus; præter ea, quæ hac & illac interferi rerum nexus cursusque orationis pateretur.

Neque pluris valent quæ in aliis libris de eodem argumento Anonymus sparsim scribit. Bonifacium VIII. ubique tuetur, eâ præsertim causâ, quòd nihil sibi vindicaret nisi *ratione peccati*. Scilicèt Philippum IV. arma, equos, victualia, aurum, argentumque injussu suo transportari vetantem, pro Imperio coercere, bella minabatur, sedem Apostolicam *hostem* Regni *principalem* futuram novo ritu prædicabat: Prælatos, Theologos, Canonistas, Ecclesiasticos ferè omnes, Regem ipsum Romam evocabat, de Regno ordinando, Rege sive præsentem, sive absentem, pro potestate acturus: temporalia denique omnia sibi submittebat, graves depositionis intentabat minas; & quia profitebatur nihil à se fieri, nisi *ratione peccati*, ferendum hoc videtur; patiendumque Philippo ut ipsi Pontifex summum Imperium verbis relinqueret, re auferret. Hoc Anonymo placet; non profectò Bonifacii successoribus, qui hæc omnia ultrò antiquârunt, eraserunt, resciderunt. Neque tantùm Clemens V. sed etiam antea Benedictus XI. Et quia Galli ambitioso & impotenti Pontifici non omnia permisissent, bonus Anonymus Gallorum studiosissimus scribit, nec semel: *In Gallorum animis tempore Bonifacii VIII. avitam erga summos Pontifices observantiam aliquantulum refrixisse*; cùm profectò, ex illo dissidio, Gallorum observantia eò magis elucescat, quòd tam indignis modis vexati, ac lacerati, nunquam studiosius summos Pontifices coluerint. Quid enim omiserunt aut tunc, aut postea, quod ad Sacro-sanctæ sedis observantiam pertineret? Quid autem detractum est cœlesti illi, quam Christus tradidit, potestati? Annon eam nostri ubique sartam tectamque esse voluerunt, idque, actis omnibus indiderunt, & ipsâ re constantissimè præstiterunt? Sed quia temporalia invadi non sinebant, statim avita illa observantia refrixerit. Sic solent. Sic Anonymus alique, & Rempublicam perdunt, & Ecclesiam dehonestant. Cæterùm quàm malevolò animo ille autor res Gallicanas tractet, Gallorumque non modò jura & instituta, sed etiam personas carpat, ubique videre est. Neque rem dignam putamus quæ nos distineat. Certè apud omnes constat Anonymum nostrum aliquem è Gallis habuisse monitorem, sive malueris, incentorem; sed ex eorum numero, qui claros viros mordere clam, ac præclare gesta lividis oculis aspiciere soleant.

Ibid. lib.
ix. cap. viij.
n. 9. 10. 11.

Ibid. lib. j.
cap. xvj. n.
2. lib. iij. c.
ix. n. 3.

CAPUT XXIII.

*De Anglicanâ controversiâ : conclusio tractationis ad Caput I.
Declarationis Gallicanæ : doctrinam hanc Ecclesiæ Ca-
tholicæ ornamento , aliam invidiæ esse.*

DIU multùmque dubitavi, an de controversiis Anglicanis, quæ ad hunc locum spectent, aliquid dicerem. Audimus enim Romæ, in indice anni 1683. fuisse repositam Magistrorum multorum Facultatis Parisiensis consultationem, circa juramentum Catholicis à Jacobo Rege propositum. Nos autem, etsi profiteamur, Ecclesiæ Gallicanæ vetere atque insolito jure, nihil nos iis teneri decretis, tamen, Deo teste, vehementissimè ab iis abhorremus, quibus hodiernum Curia Romanæ regimen culpæ videamur. Sed quandoquidem non deerunt ex adversariis, qui, si ista omittamus, præcipuam quæstionem ac difficultatem dissimulatam improperent, hoc quoque necessariò, quàm minimâ poterimus offensione tractemus.

Bullar. Primùm ergò certum est, referente Paulo in Bullâ quæ incipit, *ejus qui*
Rom. tom. immobilis, Henricum VIII. Angliæ Regem, à Clemente Papâ, postquam
j. Bull. vij. humanissimis literis & paternis exhortationibus, multisque Nuntiis, & mediis,
Paul. iij. §. 2. primò, & postremò, etiam judicialiter, ut Annam * à se dimitteret, & ad Ca-
p. 704. tharinam ** sua verâ conjugis consortium rediret, frustra monitus fuerat, censuris
* De Bou- Ecclesiasticis innodatum, contemptis clavibus in iis inforuisse. Ergò ex-
len. communicatus à Clemente VII. non tamen Regno privatus.
** D'Ara-
gon.

Ibid. §. 6. Paulus deindè III. in eâdem Bullâ cùm de Henrico VIII. meritò de-
& seq. perâisset, iterum eum excommunicat, Regnoque privat, subditis mandat
sub excommunicationis pœnâ, ne eum dominum recognoscant: item uni-
versos ab Henrico & Annâ descendentes, honoribus, bonis, juribus privat,
privatosque declarat: omnibus Christi fidelibus omni cum Angliâ commer-
cio interdicit, vinum, granum, sâ, alia victualia deferri eò, aut indè reci-
pi vetat sub excommunicationis pœnâ: omnes Christianos Principes, etiam
Imperiali aut Regali autoritate fulgentes, requirit in Domino, omnibus qui
Imperatore ac Rege inferiores fuerint, quos, propter excellentiam digni-
tatis, à censuris excipit, sub excommunicationis pœnâ mandat, ne cum
eodem Rege ullo fœdere jungantur: fœdera jam peracta dissolvit: om-
nibus Principibus cæterisque armigeros terrâ marique habentibus, in vir-
tute sanctæ obedientiæ mandat, ut Henricum illato bello ad obedientiam
sanctæ sedis redire compellant, bona ejus subditorum ubilibet consistentia
capiant, ea omnia bona iis dat de plenitudine Apostolicæ potestatis. Data
hæc est 3. Kalend. Septembris anno 1536. Suspensa deindè executio, ac
postremò jussa rursùs 16. Kalend. Januarii anno 1538.

Cùm igitur tot ac tanta de temporalibus præceperit, non modò Hen-
rici subditis, sed etiam omnibus Principibus, nec exceptis Regibus, quos
à censuris tantùm, non autem ab ipso præcepto aut obedientiâ eximi vo-
luit, nemo certè fuit qui se ex eo decreto terrâ marique in Angliâ vel ex-
tra Angliam commoveret.

Neque Pio V. res meliùs processerunt, postquam iteratis vicibus (*m*) anno Christi 1569. & 1570. Pontificatùs 4. & 5. Elisabètham Reginam Regno privatam declaravit. Cui declarationi nullus Catholicorum Principum quidquam detulit, aut ab Elisabèthâ Reginâ agnoscendâ abstinuit. Neque quidquam aliud Pontifex consecutus, quàm ut Anglos Catholicos certius perituros ad arma impulisse videretur, nullo, aut ambiguo Martyrii titulo; cùm ut perduelles diris modis necarentur.

Bull. T.
ij. Bull. Pii
V. cj. edit.
1570-p.303.

Interim Elisabètha, sub Henrico VIII. inchoatum, sub Eduardo VI. repetitum juramentum exigebat quod *suprematiae* vocant; quo scilicèt juramento aditus ad dignitates aliaque civilia patebat iis tantùm, qui dato sacramento agnoscerent, quòd *Regia Majestas unicus est & supremus gubernator tam in omnibus spiritualibus sive Ecclesiasticis rebus, quàm in temporalibus: & quòd nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus habet ullam jurisdictionem, vel auctoritatem Ecclesiasticam, sive spirituales intra Angliæ Regnum.*

Vid. Rap.
Thoyr. t6.
vj.

Anno verò 1606. Jacobus Rex jussit juramentum præstari à Romanis Catholicis; (*n*) quod si præstitissent, liberè ac tutò certis conditionibus in suâ

(*m*) *iteratis vicibus.*] Hæc Bulla anni 1569. nobis non innotuit; nisi fortè sit ipsa Bulla, regnans in cælis, quæ an. tantùm 1570. edita est. Equidem Pontifex an. 1569. Mortoni, à se in Angliam missò, dederat in mandatis ut Catholicos commonefaceret Elisabètham falso titulo Reginam vocari, quod Pontificium mandatum fortassis pro Bullâ habitum fuerit. Notandum tamen D. RAPIN THOYRAS dicere hanc Bullam factam an. 1569. fuisse demum Londini affixam an. 1570. Hunc vid. tom. vj. lib. xvij. p. 293.

(*n*) *Jacobus Rex jussit juramentum præstari à... Catholicis.*] Quanto æquiùs jussisset à Protestantibus? At verò Angliæ Reges, qui, propter privatorum quorundam opiniones, quas Ecclesia non approbat, suspectam habebant Catholicorum fidem, sese toti credebant Protestantibus. Est tamen hoc novæ Reformationi proprium & ingenitum nemini subjici & sublimioribus potestatibus non parere, ut ipsa facta clamant. An Catholici, quæso, Angliam ultimo sæculo tot seditionibus turbaverunt, an verò Protestantes? Horrui Orbis, quando audivit id actum esse Londini, quod apud gentes immanissimas nunquam factum fuit; nempe Regem Carolum j. edicto Senatùs morte damnatum, & carnificis gladio publicè cæsum. Profectò hujus tanti sceleris auctores fuerunt & actores ipsi Protestantes. Quamquam D. JURIEU, in suo libello, cui titulus est, *Politique du Clergé de France*, quem D. ARNAULD invictissimè in suâ pro Catholicis apologiâ confutavit, inter absurda plurima, id etiam dixit, quo nil absurdius excogitari poterat: Catholicorum impulsu occisum hunc Regem fuisse. Porrò D. JURIEU, qui suis paradoxis insulsis neque verisimilibus, omnes, quos unquam legerim, vincit auctores, ipse solus hanc texuit fabulam, quam ineptam censèbit ex ipsis Protestantibus quisquis sanæ mentis erit. 1º. Enim sententiam tulit Cromwellus cum Senatu Anglicano, in quo Judices sedebant soli Protestantes, qui Catholicos tantopere spererant, ut eos vix alloqui vellent; quantò minùs ipsis favere, & cum illis consilia communicare. 2º. Quì Catholici adedò immanes essent, ut hunc Regem occidì cuperent, quem in omnes beneficentissimum, in se benignum & facilem fuissent experti? 3º. Non magnis sese homines implicant sceleribus, nisi perspectos habeant scelerum fructus. Quid autem erat quod sperarent Catholici à Cromwello & à Senatu huic tyranno tam turpiter fervienti? Vidimus etiam Anglos Protestantes juramentum illud infringentes, quo se Jacobo ij. obstrinxerant, Regnum extraneo tradere, Principi illi Orangio, qui dum forcerum suum Regno expulit, uno scelere, jus commune & gentium, atque ipsum jus naturæ violavit. Illi ergò sunt Protestantes, qui se Regibus fidelissimos, Catholicos infidelissimos vocant. Et sanè præclara sunt illa patientiæ & fidelitatis documenta, quibus Calvinus eam adornat præfationem, quâ suam institutionem Francisco j. consecrat. Ecclesia quoque Anglicana pro certo fixoque sceleris Reformationis dogmate posuerat, ut Reges soli Deo obnoxii crederentur. Hoc legimus in illò juramento quod *suprematiae* vocant: hanc ratam esse Reformationis legem D. JURIEU in suis *pastoralibus literis* iterat sæpissimè. Cur ergò Protestantes dicta sua factis negant? Cur D. JURIEU & plurimi alii rebellionis sunt ipsi præcones? Hoc ipsum est quod dicebat D. BOSSUET: *La reforme foible & variable n'a*

Ibid. lib. religione viverent. Tale autem erat juramentum, quo, *in conscientia sua, verè ac sincerè, nullà reservatione mentali, quilibet Catholicus testaretur Jacobum esse Regem suam legitimum, qui à Papà, aut Apostolicà sede nullo modo deponi ac deprimi possit, Rexque maneat nonobstante aliquà declaratione, vel sententià excommunicationis, vel deprivationis, atque etiam tolli non posse absolute quavis fidelitatem atque obedientiam suam Majestati ejusque successoribus.*

Hoc verò juramentum quod Angli fidelitatis aut allevantie vocant, Cardinalis Bellarminus cum illo Elisabethæ, quod erat *suprematiae*, re ac sententià convenire asserit, negatamque Pontifici excommunicandi Principis potestatem: quæ quidem æquo lectori dijudicanda relinquimus. Quæ verò autoritate certà, in eâ re gesta sint, proferimus.

Huic certè Jacobi Regis juramento infidiosissimè, atque invidiosissimè erat insertum illud: *Præterea juro, quòd ex corde abhorreo, detestor, & abjuro, tanquam impiam & hæreticam hanc doctrinam & propositionem: quòd Principes per Papam excommunicati, vel deprivati, possint per suos subditos deponi & occidi.*

Hoc eò pertinere videbatur, ut Catholici quavis privatà autoritate decernerent *impiam & hæreticam* eam esse sententiam, quam de deponendis, hæresis saltem causâ, Regibus, viri maximi atque sanctissimi, ipsique ad eò Romani Pontifices postremis sæculis, bono animo, tanquam probabilem defendissent. Et quidem ab eorum sententià abhorrere, perspectis meliùs rebus, uti nos Franci facimus, erat licitum ac bonum; damnare ut hæreticam, absque Ecclesiæ autoritate, nimium & temerarium videbatur.

Nostri Doctores rem totam, in eâ quam prædiximus consultatione, sic temperant, ut quandoquidem hæreticum esset, & ab Ecclesiâ in Constantiensi Concilio ut hæreticum damnatum, tyrannos, hoc est Principes etiam legitimos male potestate usos, *occidi posse*, eodem titulo possit insigniri ea propositio, quæ depositionem cum cæde conjungeret, ut erat in juramento positum.

Utique est (neque enim hîc de hâc consultatione quærimus, sed rem gestam enarramus) Paulus V. eodem anno 1606. 10. Kalend. Octobris Breve edidit ad Anglos Catholicos, cujus est initium: *Magno animi mœnore*; quo quidem in Brevi, relato juramento, hæc addit: *Vobis ex verbis ipsis perspicuum esse debet, quòd hujusmodi juramentum, salvâ fide Catholicâ & salute animarum vestrarum, præstari non potest; cum multa contineat, quæ fidei & saluti apertè adversentur.* De quò Brevi, cum in Angliâ quidam ambigerent, illud anno sequenti Pontifex confirmavit; dato alio Brevi, cujus est initium: *Renuntiatum est nobis.*

Quid autem illud esset *quod fidei & saluti apertè adversetur*, Pontifex non exponit, non docet. Multi existimabant illud dumtaxat fidei & saluti animarum

sû soutenir ce qu'elle avoit d'abord montré de Chrétien, & ce qu'elle avoit vainement tâché d'imiter des exemples & des maximes de l'ancienne Eglise. V. Avert. aux Protest. p. 360. Bella illa exitiosa & diuturna à Protestantibus illata, ut Beza, JURIEU aliique gloriari non verentur, quibus totam Germaniam & Galliam vastaverunt, probantur posteris quonam modo illi homines Regibus obediant. Vid. v. Avert. aux Prot. & D. ARNAULD librum, cui titulus: Apologie pour les Catholiques. (o) Falsè.

animarum adverfari, quòd, abfque Ecclefiæ autoritate, propofitionem eam ut hæreticam agnofci oporteret. Cæterùm ut mentem meam eâ, quâ decet Christianum Theologum, finceritate promam, id expreffum eâ perfpicuitate Curia Romana noluit, ne fi ab hærefis qualificatione & notâ tantùm abhorreret, propofitionem aliâ notâ proferri poffe fateretur.

Neque tamen quis reputet poteftatem deponendi Reges tanquam fide certam fuiffe propofitam. Nec enim dogmata fidei ambiguè, aut eâ formâ declarari folent. Certè annis 1678. 1679. 1681. Catholici multi, falſæ illius conjurationis (o) gratiâ, ultimo addiâti fupplicio, fub ipfo icâu teftati funt, fe toto animo profiteri Carolum II. verum ac legitimum Regem eſſe, neque à quoquam deponi poſſe; idque à fe pro certo exploratoque haberi; neque ab eâ unquam ſententiâ diſceſſuros: id tantùm cavebant, ne deponi poſſe Reges hæreticum dicerent, quòd Eccleſia Catholica, cujus autoritati ſtabant, non id declarâſſet. Hoc omnium expreſſiſſimè Richardus Langhordus Advocatus juris conſultiſſimus: hoc ipſe Stafortius, morituri profeſſi funt; ut profectò certum fit, altè animo hæſiſſe, proque certis habita, quæ tam inſignes viri inter ipſa Martyria declarârunt.

Cur enim non liceret (p) Anglis id clarè profiteri quod nos Franci publicè, ſummâ omnium Ordinum conſenſione profiteamur? Ne verò ſperent, quicumque illi ſint Curialis ſententiæ defenſores, nos à propoſito diſceſſuros. Satis enim confidimus nunquam eventurum, ut Eccleſia Catholica cujus Traditioni, autoritæque adhæreſcimus, ſedesque Apoſtolica, nos ad hæc nova & inaudita, atque ut verè dicamus, vana compellat.

(o) *Falſe... conjurationis &c.*] Optimè conſutat D. ARNAULD, in ſuâ pro Catholicis apologiâ, conſtitam hanc conjurationem, de quâ nobis pauca dicenda ſunt. Quidam Oates, primum Anglicanæ Eccleſiæ miniſter, tum, ut aiunt, Jeſuita, demum Jeſuiticæ Societatis & Catholicæ religionis deſertor, ſeu potius, quod illi exprobravit Dux STAFFORD, nullius religionis; quippe qui Catholica dogmata falſa reputabat, tum cùm Jeſuita & quidem Diaconus Miſſæ ſacrificio aderat frequenter & communicabat; is ergò Oates dixit Catholicos conjurâſſe de interficiendo Rege, & ſimul de omnibus Proteſtantibus occidendis, ut eo ſcelere Angliam Catholicæ religioni redderent. Addebat Regem Carolum ij. exauctoratum fuiſſe à Papâ, qui quidem Papa Joannem Paulum Olivam Jeſuitarum Præpoſitum generalem conſtituerat, eò ut majoribus Regni dignitatibus eos Catholicos præficeret, quos inter Anglos cognoſceret potentiores: ſe autem ipſa diplomata vidiffè teſtabatur, & certo ſcire conjurationis conſilium, à Sorbonâ approbatum, ſic peragendum fuiſſe, ut eâdem horâ Rex & cæteri Proteſtantes necarentur: quod ut conſici poſſet à Catholicis numero pauciſſimis, auxilio eis adefſe debuiffè ducentorum millium militum, conflatum ex Gallis, Hiſpanis &c. conductum à Papâ, Francorum Rege favente. Teſtes v. aut vj. Oatæ ſimillimi accuſationem confirmabant, quæ quantumvis abſurda eſſet, falſæque ipſâ teſtimoniorum inconstantia probaretur; quanquam Dux STAFFORD aliique Angli nobiliſſimi ſuam innocentiam, etiani juramento teſtarentur, nihilominus ipſe Dux STAFFORD, alii multi, cùm vitæ integritate tum nobilitate clari, cum nonnullis Jeſuitis, ut læſæ Majæſtatis rei obruncati ſunt. Nomen eorum in priſtinum decus Jacobus ij. juſſit reſtitui, & Oatem perjurum virgis publicè cædi quotannis quatuor vicibus, atque ad cyppum alligari. Sed Princeps Orangiùs, Regno occupato, hunc è carcere eduxit. Vid. *Apol. pour les Cath.* tom. j. & in Oatem Rap. Thoyr. lib. xxij. p. 406. & ſeq.

(p) *Cur non liceret &c.*] Cardinalis Barberinus de eâdem re à Scoto quodam interrogatus ſic reſpondebat: *Francis morem non eſſe, ut in hujusmodi quæſtionibus, Romanos conſulant; conſultos verò ab Anglis, hoc ſine dubio reſoluturos quod juri ſuo magis congrueret. Interim verò Theologis Britannis ſas eſſe ſicut & Francis ut jus ſuum perſequantur* Optimè Barberinus & candidè. Vid. Remonſtrantiam Hibernorum à R. P. CARON Erem. &c. cap. iv. §. iv. p. 8, ad calcem tom. ij. tractatum, quibus titul. *Des Droits & Libert. de l'Egl. Gall.* edit. 1731,

Quid enim est, per Deum immortalem, vanius, quàm de deponendis Regibus, quæ nullum moveant decreta conscribere? Excommunicatio, uti prædiximus, quantumvis impii superbiant, ipsam statim animam mucrone spiritali perfodit. At profectò quid profecit, aut quid nocuit, quòd à Paulo III. Henricus VIII. à Pio V. Elisabetha regno dejecti sunt? Nempè inanes chartæ, quòd ad temporalia attinebat, non tantùm ab hæreticis, sed etiam à Catholicis, si verum amamus, nihili sunt habitæ: eodemque tenore pacta, societates, commercia, negotia processerunt; neque id ita futurum Romanos Pontifices fugiebat; & tamen vanis formulis vanum sibi titulum curia sanciebat. Interim id hæretici lucrifecerunt, id Ecclesiæ Catholicæ detrimento fuit, quòd Catholici, non ut Catholici, pœnas darent; sed ut publici hostes, prompti scilicèt in Regem insurgere, ubi Romano Pontifici placuisset.

Neque respondeant nihil ad Catholicos pertinere quid hæretici de illis sentiant, cùm Apostolus jubeat *Episcopum etiam testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt*. Idem Apostolus jubet ut præcipuam curam habeamus, *ne nomen Domini*, aut doctrina, apud extraneos scilicèt, *blasphemetur*: quæ certè ratione, *quicumque sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur*. Hoc præcipit circa dominos etiam infideles, ne si Christiani servi, quantò magis Regum subditi, inobedienciæ suæ causam religionis obtendant, sacra illa doctrina infametur, ut quæ familias ac Rempublicam conturbet; quod aliis verbis idem Apostolus explicat ad Titum scribens: *Servos dominis suis subditos esse*, eâ præcipuè causâ, *ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus*. Quo item sensu paulò antea dixerat: *Mulieres esse oportere subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei*: magno enim reverâ ornamento est sanctæ Ecclesiæ Dei, quòd ejus doctrina domos, familias, civitates altâ pace firmet; neque perturbet, sed sanciat rerum humanarum ordinem; vetetque ne inquieti homines, unâ cum religione, conditionem mutare porrò incipiant: imò *unusquisque in quâ vocatione vocatus est, in eâ permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi cura*. Quantò magis justum ut justo ac legitimo Imperio subsis, & communi civium libertate vivas?

Id etiam antecessores nostri sancti Christi Martyres præcipuè observârunt; cavebantque, admonente Petro, ne ut rebelles erga Rempublicam, sed tantùm ut *Christiani* paterentur: *glorificarent autem Deum in isto nomine*. Neque aliud inculcabat Paulus, cùm diceret: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui enim resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt*. Ne ergò illam, etiam apud homines, damnationem acquirerent, publico ordini modestè ac pacifici homines serviebant. Undè illud Origenis in epistolam ad Romanos: *Si enim ponamus, verbi gratiâ, credentes Christo potestatibus sæculi non esse subditos, tributa non reddere, nec vectigalia pensitare, nulli timorem, nulli honorem deferre; nonne per hac rectorum ac Principum merito in semetipsos arma converterent, & persecutores quidem suos excusabiles, semetipsos verò culpabiles redderent? Non enim jam fidei, sed contumaciæ causâ impugnari viderentur*.

Neque verò existimemus hæc quæ Origenes, Apostolo autore condemnat, meliùs fieri, si Sacerdotum judicio fiant. Meritò enim beatus Joannes

Orig. in
ep. ad Rom.
lib. ix. cap.
xiiij. tom. ij.
p. 716. edit.
Bas. 1657.

j. Pet. iv.
16.
Rom. xiiij.
2.

j. Cor. vij.
20. 21.

Tit. ij. 10.
Ibid. 5.

j. Tim. iiij.
7.
Ib. vj. 1.
Ibid.

Chrysoſtomus in eundem Pauli locum hæc habet : *Oſtendit quòd iſta impe-* Chryſoſt.
rentur omnibus, & Sacerdotibus & Monachis, non ſolum ſecularibus, id quod hom. xxi j.
ſtatim in ipſo initio declarat, cum dicit : OMNIS ANIMA POTESTATIBUS in epiſt. ad
SUPEREMINENTIBUS ſubdita ſit ; etiamſi Apoſtolus ſit, etiamſi Evangeliſta, Rom. tom.
ſive Propheta, ſive quiſquis tandem fuerit ; neque enim pietatem ſubvertit iſta ix. p. 186.
ſubjectio. Neque verò Eccleſiæ Chriſti decori aut ornamento eſſet, ſi habe- vid. ſup. lib.
ret Sacerdotes, quorum autoritate & nomine ſublimes poteſtates contemni j. ſect. ij. c.
ac deponi poſſent ; ſed ei ornamento eſt, quòd qui ſint ſacrorum, iidem xv.
ſint etiam in Principes atque Rempublicam fidi obſequii duces. Deus enim, Chryſ. ib.
inquit, id exigit, ut creatus ab ipſo Princeps, vires ſuas habeat.... Quod ſi n. II. p. 689.
obſervaveris Chriſtiane, & ipſe, inquit, Princeps, eò te magis ſuſcipiet, Do-
minumque tuum, etiamſi incredulus fuerit, hoc nomine glorificabit.

Tit. ij. 10.

Sic ergò Catholici *doctrinam Salvatoris noſtri Dei ornent in omnibus* ; neque Pontificibus ſuis id honori vertant, quòd vanos concedant titulos, quibus lugenda bella commoveant : imò ubicunq; degunt, ſive in Angliâ, ſive in Hollandiâ, ſive apud Sinenſes Sereſque ultimos * & Japonas ; ne dent locum iis, qui paſſim ubique jaçant habere eos Pontificem, quo duce & autore, à legitimis Regibus imperiisq; deſciſcant : quod quidem quantas turbas, quantam Eccleſiæ Dei perſecutionem apud Japonas (q) concitârît, iſtis hæreticis referentibus, ac ſua ſcelera jaçantibus credimus. Ne ergò iſto titulo, neque ut inquieti & malefidi cives, ſed tantùm ut *Catholici patiantur, glorificent autem Deum in iſto nomine* ; relinquuntque id hæreticis, ut de Reipublicæ charitate ac Regum reverentiâ magna profeſſi, tamen omnium audaciſſimè in arma civilia prouant.

* Poſiti
ultra ſinas,

Romanos autem Pontifices, quotquot futuri ſunt, Patres noſtros ſanctiſſimos atque chariſſimos rogamus, obſecramus, ſummâque reverentiâ etiam

[(q) Apud Japonas &c.] Non abs re erit hiftoriam breviter texere ejus perſecutionis, quæ in Japoniâ Chriſtianifmum extinxit. S. Franc ſcus Xaverius & Luſitani quidam Preſbyteri apud Japonas Evangelii primi præcones fuerunt, quorum labores ad eò Deus adjuverat, ut an. 1613. Chriſtiani implerent in Japoniâ numerum quadringentorum millium. Veniente quoque in hanc regionem Hollandi, non tam Evangelii cauſâ quàm negoriarionis. Animadverterat autem Hollandus quidam, Caron nomine, qui, quanquam humili loco natus, menſæ numerariæ Japonicæ Hollandorum præſidebat, Japonas Chriſtianos cum Luſitanis malle, quam cum Hollandis negotiari. Igitur id cogitans ur ad gentem ſuam omne Japonicum commercium transferretur, deteſtandum facinus aggreſſus eſt, quo patrato, ſtatim omnibus Chriſtianiſ mors intentata eſt. Ad quemdam nobilem Japonentem ipſe detulit epiſtolam à ſe Luſitanicè ſcriptam, eo artificio, ut legentes facilè ſibi perſuaderent Chriſtianos, conjuratione factâ, Japoniam vaſtare & ipſum Imperatorem opprimere ſtatuiſſe. Atque quò magis Japona ille nobilis Imperatorem ad ſerviendum in Luſitanos inflammaret, addebat : Hispanis & Luſitanis hanc ratam eſſe legem, ut populos ad quos veniebant, carceribus & necibus ſuæ religioni adjungerent ; quippe qui credebant Deum ſuum ſibi fore propitium, ſi eos occiderent, quos cogere non poſſent : Hollandos verò omnium populorum & religionum amicos, ſoli commercio intendere. Imperator, lectâ epiſtolâ continuò exarſit, &, nullâ conjurationis inquisitione factâ, omnes Chriſtianos neci addixit ; ad eò ut ne unus quidem an. 1649. in totâ Japoniâ reperiretur. Exinde dicto fancitum eſt ne quis ultra Chriſtianiſ in Japoniam veniret. Soli ergò apud Japonas veniunt Hollandi, qui interrogati cujus ſint religionis, reſpondent, *ſe Chriſtianos non eſſe, ſed Hollandos* ; neque etiam verentur eo gloriari, quòd tam nefariis tanque impiis artibus, turè cum Japonibus negotiari poſſint. Vid. lib. Franc. Caron Belgi ad calcem tom. ij. Walemb. & TAVERNIER *relat. du Japon*, atque etiam D. ARNAULD *Apolog. pour les Cathol.* tom. ij. p. 301. & ſeq.

atque etiam obtestamur, ne sedis suæ majestati consulere se putent, si Gregorium VII. Gelasius, Symmachis, aliisque Gregoriis anteponant: Catholicos verò bonos doctosque, eâ, quâ par est, charitate atque honorificentia admonemus, ne se ideò benè Catholicos putent, si omnia Pontificum gesta decretaque asserenda suscipiant. Excusent sanè Pontifices quoad fieri poterit, uti nos pro virili fecimus, conati certè sumus. Cæterùm si necesse sit reprehendi interdum eorum aliquos, quorum operâ ac laboribus, magna in Ecclesiam bona provenerint; cum nempè alienis rebus, bono scilicèt animo sese ingesserunt, id verò non ad sedis Apostolicæ contumeliam, sed ad Ecclesiæ, Deique eam protegentis laudem, atque ad Romanæ fidei Apostolicique officii commendationem maximam pertinere arbitrentur: cujus quippe fidei, atque officii puritas, sanctitas, dignitas, tot inter incommoda apud pios illæsa perstiterit; ut hic etiam valeat suo modo Apostolicum illud: *Virtus in infirmitate perficitur; & cum enim infirmor, tunc potens sum.*

ij. Cor. 9.
10.

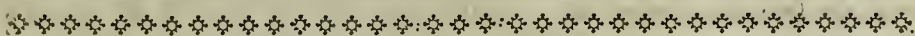




DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI

D E

ECCLESIASTICA POTESTATE.



P A R S S E C U N D A,

In quâ de Conciliis Constantiensi & Basileensi & con-
sectaneis agitur.

L I B E R Q U I N T U S.

De Concilio Constantiensi ad Caput secundum GALLICANÆ
DECLARATIONIS.

C A P U T P R I M U M.

*Refertur Declarationis Caput II. hujus libri scopus: Synodum
Constantiensem sedi Apostolicæ nunquam infensam
aut suspectam fuisse.*



*IC autem inesse Apostolicæ sedi ac Petri successoribus Christi
Vicariis, rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul vā-
leant atque immota consistant sanctæ œcumenicæ Synodi Constan-
tientiensis à sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pon-
tificum ac totiûs Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gal-
licanâ perpetuâ religione custodita decreta, de autoritate Con-
ciliorum generalium, quæ sessione quartâ & quintâ continentur; nec probari à*

Declarat.
Cler. Gall.
cap. ij.

Gallicanâ Ecclesiâ, qui eorum decretorum, quasi dubia sint autoritatis ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Conciliâ dicta detorqueant.

Hoc capitulum tria præstat. Theologi Parisienses totaque Parisiensis Academia, & Ecclesia Gallicana id semper egerunt, ut efficacissimis æquè ac simplicissimis verbis agnoscerent manantem à Christo, ad Petrum atque ad Petri successores Romanos Pontifices summâ autoritate transmissam vicariam potestatem ejusque plenitudinem: eam scilicèt, quæ ad omnia spiritualia Ecclesiæ Christi commissa pateat. Primum hoc. Tum ad eam certâ ratione explicandam, Concilium illud adhibet, quod sit ad eam rem maximè idoneum, Constantiense scilicèt; quippe quod Papalem potestatem postremis sæculis à pessimis hæreticis Albigenisibus ac Valdensesibus, recentissimè verò à Wiclefistis & Hussitis perditissimis hominibus obscuratam; ad hæc infando schismate per quadraginta ferè annos collapsam ac semilaceram, in pristinam amplitudinem revocarit. Tertio ac postremò, ne quis scrupulus superesse possit, eadem Parisiensis Academia atque Ecclesia Gallicana, ex ipsâ gestorum serie exponit ac firmat Constantiensis Decreti autoritatem certam, neque ambiguum mentem.

Differt.
præv. n.
xlij.

Et quidem dissertatione prævia admonuimus procul amovendam illam; quæ per summam imperitiam, quorundam animos incessit de egregiâ Synodo suspicionem iniquissimam; quasi sedi Apostolicæ ipso etiam nomine infausta videatur, quod contra est; cum omnès quidem universales Synodi id innatum insitumque habeant, ut Pontificiam potestatem, sibi conjunctissimam totiquè corpori præsentem, venerentur ac foveant, ut omnium sæculorum ab ipsâ Christianitatis origine testatur experientia; illa verò præ cæteris habeat hæc tria: primùm quòd Pontificiam potestatem, fædo extincto schismate, pristino splendore lucere fecerit: deinde quòd à seditiosissimis hæreticis ejus potestatis luculentissimam confessionem exegerit: tertio quòd egregium Pontificem Martinum V. jam inde ab initio hujus conventus partem optimam, ipsa è finu suo elegerit ac pepererit: quin etiam cum eò res devenisset, ut abjectis omnibus, qui de Papatu litigarent, verus & indubitatus Pontifex crearetur, hæc statim edixerit: *Dant operam Electores, cum de creatione agitur Vicarii JESU-CHRISTI, successoris beati Petri, universalis rectoris Ecclesiæ, gregis Domini directoris, ne quid aliud cogitent, quam ut eorum ministerio de utili & idoneo universali Ecclesiæ pastore provideatur.* Quæ verba & alibi memoravimus, & nunquam satis inculcanda nunc etiam summâ cum animi voluptate repetimus.

Concil.
Const. sess.
xl. p. 24j.

Diff. loc.
cit.

Ex his igitur & aliis æquè probatis fædam hanc Binianæ editionis notam expungimus: *Concilium Constantiense ex parte approbatum;* quippe quæ Romanâ quoque editione spretâ, uti prædiximus, privati hominis temeritate sit addita. Verùm ut res procedat clariùs, Sessionum IV. & V. Constantiensis Concilii à Parisiensibus nostris & à Clero Gallicano laudata decreta referamus.



CAPUT II.

Constantiensis Concilii laudata decreta, ex Sessioibus IV. & V. referuntur: censores nostros, atque etiam ipsum autorem tractatus DE LIBERTATIBUS ECCLESIAE GALLICANAE, nec Synodi verba attendisse; nedum intellexerint.

SESSIONIS IV. hæc verba sunt: IN NOMINE SANCTÆ ATQUE INDIVIDUÆ TRINITATIS PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI, hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione præsentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fiendâ. . . . in Spiritu sancto legitime congregata. . . . ordinat, disponit, statuit, decernit, & declarat ut sequitur. Et primò: Quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata legitime, generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam militantem representans, POTESTATEM A CHRISTO IMMEDIATE HABET, cui quilibet cujuscumque statûs vel dignitatis, ETIAM SI PAPALIS EXISTAT, obedire tenetur, in his quæ pertinent AD FIDEM, ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, ET REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIAE DEI, IN CAPITE ET IN MEMBRIS. In hâc sessione, cum Romanorum Rege, fuerunt ducenti Patres, ut in ipso initio sessionis adscriptum est.

Concil.
Const. sess.
iv. p. 19.

Sessio verò V. sic habet: Hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione ipsius schismatis, & unione & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu sancto legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, liberius, unionem & reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, decernit, & declarat ut sequitur: Et primò, quòd ipsa in Spiritu sancto legitime congregata, Concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam representans, POTESTATEM A CHRISTO IMMEDIATE HABET, cui quilibet cujuscumque statûs vel dignitatis, ETIAMSI PAPALIS EXISTAT, obedire tenetur, in his quæ pertinent AD FIDEM ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, ET REFORMATIONEM DICTÆ ECCLESIAE IN CAPITE ET IN MEMBRIS.

Ibid. sess.
v. p. 22.

Item declarat, quòd quicumque cujuscumque conditionis, statûs, & dignitatis, ETIAMSI PAPALIS, qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut præceptis hujus sacrae Synodi, & CUJUSCUMQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS legitime congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

Facile animadvertet lector diligens Sessioni IV. per Sessionem V. quid lucis accesserit. Sessione sanè IV. summa illa autoritas adscita est Concilio; sed quantum verba sonant, Constantiensi tantum. Cùm autem id Patribus angustius videretur, quàm ut Ecclesiasticis morbis remedium afferri posset, Sessione V. itum est in eam sententiam, ut non solum isti Concilio Constantiensi, verùm etiam cuilibet alteri, parem autoritatem adscisceret.

Doctr.
Lovan. p.
68. 69.

Placet hîc perpendere tantisper, quàm parùm censores nostri ad verba decreti animum attenderint. Et quidem autor *doctrina Lovaniensium* ex Jacobo Lato & aliis hæc refert: *Ecce manifestè patet quòd decretum illorum Patrum, non loquitur univèrsaliter de quâlibet Synodo univèrsali, sed de illâ singulariter, hoc est de Constantiensi.*

Disq. art.
v. n. 65.

Idem habet Dominus Nicolaus Dubois in Disquisitione: *Omnia, inquit; verba decretorum Sessionum IV. & V. quatenus de autoritate agitur, concepta sunt verbis de ipsâ solâ agentibus.* Nempè adedè cursim legit Constantienses canones, ut nec illud adverteret: *Quicumque cujuscumque conditionis, etiam si*

Concil.
Const. fess.
v.

Disq. art.
ix. pag. 44.
vid. in app.
præf. aut.

Papalis, qui mandatis hujus sacre Synodi & CUJUSCUMQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS legitime congregati obedire contempserit. En diligentem lectorem, qui Gallicanos Episcopos eo nomine castigârît, quòd, quæ laudaverint acta, non legerint. Usque adedè cæcutiunt homines præjudiciis acti; quæque ipsi in ore habent assiduifque terunt manibus, nec legunt nec vident.

Tract. de
Libert. Eccl.
Gall. lib. v.
cap. xv. n. 6.

Quin etiam ipse autor *Tractatus de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, qui cæteris diligentior futurus videbatur, in eundem impexit lapidem: *Notanda, inquit, sunt illa verba: IN HIS QUÆ AD FIDEM ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, PRÆCEPTIS HUIUS SACRÆ SYNODI SUPER PRÆMISSIS, SIVE AD EA PERTINENTIBUS, quæ decreta illa circumscribunt, ac sine limitatione intelligere vetant.* At quâ fide omittit illa verba: *cujuscumque alterius Synodi generalis, & ipsam fidei ac Schismati additam reformationem?* Ac ne quid deesse possit, disertè positum, *super præmissis & ad ea pertinentibus*, ipsâ etiam huc reformatione conclusâ; quæ profectò voces, si quid limitationis sonant, haud equidem scio, quæ deindè generatim dicta intelligantur.

Daguirr.
Def. Carh.
Pet. Disput.
xxxvj. n. 8.
p. 502.

Sanè doctissimus Daguirreus (a) horum præjudiciis ductus, ipse quoque

ex

vid. etiam
Diff. viij. &
x. in Conc.
ij. Tolet.

(a) *Daguirreus*] (Josephus Saens) Ordinis S. Benedicti Monachus, Doctor & interpretarius Scripturæ sacre in Universitate Salmanticensi, vir plurimâ doctrinâ, & miræ probitatis famâ conspicuus, multa opera edidit; ac imprimis Concilia Hispaniæ quatuor volum. in fol. diligentissimè collegit, quibus notas addidit & exquisitas disquisitiones. In hujus operis præfatione, pestiferam hanc, quam olim ipse defenderat probabilitatis doctrinam damnatam jubet esse; & in reliquo opere, præcepta morum tradit ita pura sanctaque, ut omnium calculo Daguirreus approbaretur, nisi eas sibi tuendas suscepisset falsas decretales, quas Romani ipsi apertè contemnunt. Quando exorta est de Gallicanâ Declaratione controversia, multi crediderunt à Daguirreo scriptum fuisse tractatum illum anonymum *De Libertatibus &c.* quem omnes nunc sciunt D. CHARLAS ferum fuisse. Sed ipse se professus est autorem operis sanè longissimi, cui titulum fecit: *Defensio Cathedre sancti Petri &c.* de quo nobis pauca supersunt dicenda, cum ea ferè omnia D. BOSSUET in suâ præviâ Dissertatione egregiè confutaverit, quæ, antequàm venisset in nostras manus ea Dissertatio, nobis animadversione digna visa fuerant.

vid. epist.
dedicator. ad
Innoc. xj.

Mirum profectò tantum Cardinalem, non mudo ex Bellarmino exscribere opiniones eas; quas vel iniquissimi Ultramontani vix defendere audeant, sed etiam acerbè interam (ne quid dicam gravius) in Clerum Gallicanum invehi, & personam induere convicatoris, dignam scriptoribus iis, quales erant Marchio DE SARRETO, D. DUBOIS, D. ROCCABERTI, homine verò in cæteris suis operibus modestissimo prorsus indignam.

Illud mirum imprimis, a tam docto viro, qui Gallicana monumenta voluit plurima; hoc asseri poruisse: ante Gersonem in Galliâ neminem extitisse, qui Papæ infallibilitati adverteretur. Quasi verò ea acta quæ collegit D. DACHERY Spic. tom. vi. non apertè doceant eandem doctrinam ante Gersonem à Petro Alliacensi & Universitate Parisiensi, atque etiam ab universo Clero Gallicano traditam fuisse: quasi, inquam, tempore Bonifaciani dissidii, non fuisset omnium Galliæ Ordinum adversus Pontificiam infallibilitatem unanimes sententia: quasi, ut etiam vetustiora commemoremus, ambigua esset Ivonis Carnotensis, Hinc-

marj

ex verbis Concilii Constantiensis elicit, nullo modo actum esse de omni Concilio generali, & in utrâque Sessione IV. videlicet & V. ejusdem Concilii Constantiensis, de illo singulari Concilio solum prolatam esse doctrinam. Credo, non satis memor ejus sententiæ, quam ipse pro suo candore dixisset: *Concilium Constantiense definiisse* (certo quidem sensu) (b) *cujus Concilio generali potestatem à Christo immediatè habenti omnes teneri obedire, & ipsum-Papam.*

Ibid. Disp.
xv. n. 12. f.
253.

Atque ipsa canonis series postulabat, ut de omni generali Concilio diceretur; Synodi enim Constantiensis, hoc certè fundamento constituta erat autoritas, quòd sit in Spiritu sancto legitime congregata: quòd potestatem à Christo immediatè habeat: quòd Ecclesiam Catholicam representet. Hæc autem non ad solum Constantiense Concilium, quod tunc habebatur, sed ad omnia æquè Concilia generalia spectant, quæque extiterant, quæque futura erant: ut nullus dubitationi locus superesse videatur.

Neque verò felicior illa responsio est, cum aiunt, decreti verba ad solum schismatis causam apertè referri: nec attendere volunt ad has voces: *In his que pertinent AD FIDEM, ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS ET REFORMATIONEM dicta Ecclesia in capite & in membris.*

Hæc illa decreta sunt Concilii Constantiensis, in ipsis Concilii Basileensis actis, summo omnium consensu repetita, cum procul omni dubio universalis esset, eique Eugenius IV. adhæreret, nullo tum suborto schismate. Aded Ecclesia semper intellexit, Constantiense decretum, non ad solum schismatis tempus, aut ad solum Constantiense Concilium, sed ad fidei quoque, & reformationis universalis causas, & ad omnia quolibet tempore futura Concilia pertinere.

Conc. Basileensis, sess. ij. tom. xij. Conc. pag. 477.

Cæterum diligens lector faciliè animadverterit in duobus canonibus Conf-

marî Rhemenis & aliorum Gallorum eâ de re doctrina. Non omnino candidè actum est à Daguirreo, qui, postquam nostros Doctores hujus infallibilitatis præcones dixerit, nil ex illorum scriptis retulerit, præter quædam verba neotericorum Ysamberti, Duvallii & aliorum, qui ultimo sæculo Scholæ Parisiensis præsentem & insitam sententiam labefactare conati sunt.

Et id quoque est mirum, Daguirreum, eum scriptorem, qui dialecticæ calleret leges, tamen sic fuisse argumentatum: Præsentis Synodi ut plurimum approbârunt ea decreta, quibus Pontifices, suâ solâ autoritate, damnârunt hæreses: ergo Pontifices his Synodis infallibiles videbantur; nam consequens ex antecedente non sequebatur. Id unum sequebatur sæpè summos Pontifices rectè decrevisse. Sed neque id animadvertit Daguirreus, sacras Synodos, cum tam diligenter in Pontificum decreta inquirunt, tum profectò apertissimè testari se credere falli eos posse.

Mirum denique acerrimi ingenii virum non sensitse, quàm vanæ essent notæ illæ, quibus Ultramontani distingui posse putant ea decreta quæ vocant *ex cathedrâ*, ab iis quæ non sunt *ex cathedrâ*. Neque porro decebat Daguirreum dicere, ea sola decreta esse *ex cathedrâ*, quæ prodirent iis omnibus instructa formulis, quibus suas Constitutiones, paucis abhinc sæculis, Pontifices vestire consueverunt. Hoc enim posito, sequeretur vetera illa Pontificum ad Episcopos & Ecclesias responsa non fuisse *ex cathedrâ* prolata; quo quid absurdius? Multa me tacere jubet ipsius D. BOSSUET in Daguirreum prona voluntas & amicitia. Utinam Daguirreus hoc opus nunquam scripsisset! Cæterum ille factus Cardinalis favit impensissime iis Theologis, quos Gallicanæ doctrinæ noverat tenaciores. Itaque videtur suum illud opus aliquomodo retractasse. Quid de eo senserit D. ARNAULD vid. epist. cccxlv.

(b) *certo quidem sensu;* id est ut explicat Daguirreus, supremam esse Conciliorum potestatem in dubios Pontifices, quales tunc fuisse dicit tres eos qui de Papatu contendebant,

tantiensibus ex Sessione V. relatis, primum, totidem verbis à sanctâ Synodo ex Sessione IV. fuisse repetitum. Quo factum est, ut plerique Scriptores, atque ipsa Synodus Basileensis, Sessionis V. decreta sola retulerit: quippe quæ & quartæ canonem complecteretur integrum, & alium insuper majoris elucidationis gratiâ canonem adjunxerit.

Concil.
Const. sess.
v. ibid. pag.
26.

In fine Sessionis V. adscriptum est: *Quibus articulis sive constitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit & conclusit.* Quo patet hæc non tantum summâ autoritate, sed etiam summâ consensione esse decreta.

C A P U T I I I.

Ordo disputationis hujus: Censores nostri tria objiciant: primum quidem de textu; alterum de sensu ac mente; posterum de autoritate decretorum Constantiensium.

MULTUM laborandum fuit, iis qui decreta Constantiensia elevare & obscurare conati sunt. Itaque primò textum ipsum sollicitant. Res quidem intentata hætenus, canonesque integros, uti eos retulimus, ex Romanâ editione descriptos, omnes admiserant. Sed anno demùm 1683 quinquaginta scilicet & ducentis annis, postquam Constantiensis canones conditi sunt: Emmanuel à Schellstrate, sacræ Theologiæ Doctor, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, repente prodiit, qui cum Constantiensis Concilii nova acta proferret, statim in ipso titulo, ejusdem Concilii *primum decretum Sessionis IV. à Basileensibus corruptum esse* testetur: ut uno ictu scilicet Basileensem Synodum, & Constantiensem confodiat.

Tom. iv.
Cœc. gener.
edit. Vatic.
P. 138. 139.
140.

2°. Aiunt Concilii mentem nostros non esse affecutos: trahi quippe ad alias Synodos atque causas, quæ de Constantiensi propriè ac de schismatis causâ decreta sint; & cum sanctæ Synodi verba proferuntur, reponunt notum illud: *Intelligentia dictorum ex causis assumenda dicendi: & secundum subjectam materiam intelligenda sunt verba*: atque adeò Synodi ad tollendum schisma institutæ, ad solum schismatis tempus decreta referenda; non ad id trahenda tempus, quo indubitatus Pontifex in Petri cathedrâ sedeat. Addunt ab ipsâ Synodo Constantiensi adversus Wiclefsum, supremam Papæ agnitam autoritatem: non ergò absolutè, sed tantum schismatis causâ eam Concilio esse subjectam: quo referunt illam regulam: *Quòd ubi est apprensus aliqua contradictio, singulis legibus adaptanda est facti species; distinguendi casus, eaque capienda interpretatio, que tollat contradictionem.* Denique urgent illud: *Ex contextu facienda interpretatio, nec attendenda tantum nudè Sessionum IV. & V. verba, sed & sequentia, qua Pontificis absolute potestati faveant.*

Disquis.
art. v. n. 80.
Doctr. Lo-
var. P. 67.
& seq.

Disquis.
ibid. n. 87.
Ib. n. 21.

3°. Autoritatem decretorum oppugnant; intellexerunt enim quàm difficile sit ad unum schisma revocare, quod universum à Synodo dictum esset. Quare eò maximè machinas omnes intendunt, ut tantæ Synodi autoritatem evertant,

Sic igitur illi Constantiensium canonum textum, sensum, autoritatem oppugnant. Nos verò nostro more gesta referemus; quibus quidem gestis, ipsaque celeberrimi ac maximi negotii serie, adversariorum objecta suo quæque ordine collabantur.

CAPUT IV.

Novum EMMANUELIS SCHELSTRATI de textûs falsatione commentum.

P R I M U M igitur perpendamus, novam, quam Schelstratus de falsatione textûs Synodi Constantiensis componit historiam. Et ille quidem memorat Sessionis IV. decretum, à nobis descriptum, Synodi Basileensis jussu anno 1432 fuisse corruptum, additaque illa verba, quibus Papa Concilio subesse dicatur: *Non in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem schismatis, sed in his quæ ad reformationem generalem Ecclesia Dei in capite & in membris.* De his postremis verbis Schelstratus litem movet. Cæterum ea verba æquè cum reliquis, *ac reformationem generalem in capite & in membris,* cum fide & schismate, in Sessionis V. decreto junctam recognoscit; Sessionemque V. nullius falsitatis accusat: atque adeò ex Schelstrato confat, Patres Basileenses eam falsationem aggressos, non ut Papam haberent, etiam in generali reformatione subditum: id enim in Sessione V. contineri liquet, & ipse confitetur; sed ut bis haberent, quod semel profectò habuisse sufficiat. Hic tanti facinoris fructus Basileensibus fuit.

Quæ cum ita sint, nemo est, qui non in ipso quæstionis titulo Schelstratum rideat, tot ac tantos viros gratuiti sceleris accusantem. Sed tamen videamus quemadmodum suam texuerit fabulam: simulque memorabimus & dissertationem primam, quam ipse *Antuerpiensem* vocat, & tractatum *de sensu & autoritate decretorum Constantiensis Concilii Sessionis IV. & V.* quem adversus Maimburgum (c) hujus dissertationis tuendæ gratiâ, Romæ Typis sacræ Congregationis, de propagandâ fide, secundo loco edidit.

Is igitur, variis Concilii Constantiensis editionibus memoratis, hæc subdit: *Ut autem manifestum fiat, ex quonam codice prædicta Constantiensis Synodi acta primum edita sint, & quænam illi fides adhiberi valeat, notandum est Concilium Basileense, cum jam videret autoritatem suam apud plerosque vilipendi, cogitare cœpisse de publicandis actis Constantiensis Concilii; ideoque man-*

Schelst.
Diff. An-
tuerp. cap.
I. art. j. p. 36.

Ib. p. 38.

Ib. p. 36.

(c) *adversus Maimburgum.*] Hic quondam Jesuita, sacris suis concionibus clarus, multis libris historicis editis clarior, aliquandiu lectoribus plurimum placuit. Nam quæ sibi ex arte criticâ derant, ea aliquomodo compensabat gratis digressionibus, sententiis elegantibus, & narrandi propriâ sibi quâdam amœnitate. D. MAIMBOURG, qui omni quidem tempore pro Libertatibus Gallicanis studiosè steterat, scripsit an. 1685. librum cui titulus est: *Traité historique sur les prérogatives de l'Eglise de Rome*, in quo libro, sibi ipsi industriâ & judicii ratione superior, pugnat pariter & contra Protestantes, qui omnia sanctæ sedis jura prosciindunt, & contra Ultramontanos, qui ea exagitant, multaque committuntur. Decertat quoque adversus Schelstratum, qui ut alibi diximus, scripserat a Basileensibus adulterata fuisse acta Constantiensia. Vid. DUP. xvij. sæc. & tract. D. MAIMBOURG.

dâsse duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Theologia Doctoribus, & Archidiacono Zagrabienfi *, ut ex actis Constantiensis Synodi decreta extraherent. Tot ac tanti futuri erant meditati sceleris administri.

* Zagrabia est u bs Episcopalis Regni Hungaræ in Slavonia regione.

Ibid. ** Hagenoa urbs est in Alsatia sita.

Quis non hîc statim exclamaverit, contemnendam potiùs, quàm confundendam esse Schelstrati fabulam? Sed tamen reliqua audiamus. Addit hoc opus totum ex actis Synodi Constantiensis extractum, anno 1432 fuisse abfolutum, pendenteque Bullâ plumbeâ bullatum; atque ex copiâ indè fideliter extractâ *Hagenovensem* ** editionem, anno 1499. prodidisse; quam deindè secutæ sint *Mediolanensis* anni 1518. *Parisiensis* Jacobi Merlini Doctoris Parisiensis anni 1524. *Coloniensis* anni 1530.

* Virum doctissimû ex Franciscanâ familiâ.

Has tres editiones Schelstratus memorat, in excudendo Sessiois IV. decreto ab aliis discrepare; sed eâ unâ in re, quòd ab his absit hæc vocula *ad fidem*: atque omninò primum omnium, qui *fidei* vocem decreto addiderit, fuisse Petrum Crabbium *, qui nullâ factâ correctionis mentione, nulloque codice citato, anno 1538. suam editionem adornârit, quam reliquæ deindè secutæ sint. Hæc quidem Schelstratus; quæ ad Basileensem Synodum ab eâque corruptam, ut is autor jactaverat, Concilii Constantiensis Sessionem IV. nihil omninò pertinent.

Ib. p. 37. & in act. Schelst. p. 5.

An ergò id agit, ut particulam, *ad fidem*, è Sessione IV. Constantiensi eradamus, Petroque Crabbio eam inferenti falsitatem imputemus? Ne id quidem; imò ipse acta Constantiensia ea laudat pro antiquissimis atque authenticis, in quibus disertè in Sessione IV. Constantiensi expressa legatur particula, *ad fidem*, quæ Hagenovensi editioni deest; testaturque insuper *antiquissimâ manuscriptâ Concilii Constantiensis*, quæ quidem ipse viderit, *particulam illam, AD FIDEM, habere*. Ergò profectò hætenus, neque Basileensis Concilii, neque Petri Crabbii laborat fides; aliaque editiones quæ ipsam antecesserint, mancas, esse necesse est.

Ibid. in disert.

Ubi ergò tandem locus ille à Basileensibus *corruptus*? Nempè hic est: *Offendimus*, inquit, *suprà ex compilatione deputatorum Basileensis Concilii, editam fuisse Synodum Constantiensem in oppido Hagenow, in quâ editione decretum Sessionis IV. habet adjuncta hæc verba: ET REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIAE DEI IN CAPITE ET IN MEMBRIS: Et hæc sunt, quæ à decreto Sessionis IV. abesse debuerunt*. Hic ergò est ille locus Basileensium autoritate *corruptus*.

Ibid. pag. 37. 38.

Id verò, ut demonstret, hæc assert. *Tres, inquit, codices manuscripti continentes acta Constantiensis Concilii à Notariis ipsis conscripta, ex quibus Basileenses decreta compilârunt, non habent illa verba in primo decreto Sessionis IV. ET AD REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIAE DEI IN CAPITE ET IN MEMBRIS*. Sic Basileenses accusat, ut qui acta Constantiensia, etiam sibi visa, malâ fide descriperint; nullâ probatione; neque enim ullum monumentum assert, quo tres illi codices Basileensibus visi ac descripti doceantur. Addit Schelstratus: *sex alios codices manuscriptos antiquissimos, qui non habeant illa verba, de reformatione: undè concludit, in Sessione V. solummodo clausulam illam (de reformatione scilicet) adjungendam esse; ut, inquit, indubitatum sit, prædicta verba, (de reformatione) à Basileensibus erroneo decreto Sessionis IV. adjuncta, & à collectoribus Conciliorum, errore Basileensium deceptis, typis fuisse edita*.

Hæc est illa historia, quam Orbi Christiano primùm à se proditam, Emmanuel Schelstratus toties gloriatur. Hæc illa falsitas, quam Patres Basileenses in Sessione IV. Constantiensis decretum invexerint, ut etiam in Sessione IV. legeretur, quod in V. legi nemo, ac ne ipse quidem Schelstratus negat.

C A P U T V.

SHELSTRATI, de falsatâ sessione IV. Constantiensi, fabula confutatur: probitas Patrum Basileensium omnium scriptorum consensu asseritur: B. LUDOVICI ALAMANDI, ejus cætus Principis, eximia sanctitas.

AC primùm quidem, nemo sanus dixerit tantum cœtum in tantum facinus consensisse. Sit enim, quantum Schelstrato placuerit, Basileensis Synodus reprobata: tamen iis viris constabat, qui bonâ fide agerent, miroque reformandæ Ecclesiasticæ disciplinæ studio tenerentur. Præerat tanto conventui beatus Ludovicus Alamandus Cardinalis, Archiepiscopus Arelatenfis, tantæ sanctitatis, ut profectò tali viro, & quidem tantum facinus nullâ satisfactione purganti, falsitatem imputare, non modò summæ temeritatis, sed etiam manifestæ impietatis esse constet.

Aderant in eâdem Synodo Episcopi ac Doctores pietatis ac doctrinæ nomine commendati: neque Æneas Sylvius, Pius II. Pontifex factus, qui in gestis Basileensibus præclara eorum facinora memoravit, est inficiatus unquam; &, in retractatione suâ, doctrinam quidem ejuravit, quam Basileæ tenuisset, historiæ verò suæ non detraxit fidem: ut profectò tantos viros errâsse bonâ fide, atque ulterius quàm oporteret, studio reformationis abreptos suspicari liceat; falsi insimulare, impium absurdumque fit.

Faciamus tamen eos, vel facinorosissimos fuisse. Quo tandem artificio latere se posse considerent? Quid tanto numero tantum facinus conscivissent? At illi nihil occultè moliebantur, qui teste Schelstrato, decreta Constantiensia extrahenda mandâssent duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagrabiensi, Joanni scilicèt illi Segoviensi, cujus pietatem ac doctrinam Æneas Sylvius tot laudibus cumulavit.

Præterea ex præfatione Synodi Basileensis, editioni Hagenovensi præfixa, constat: fuisse inter illos deputatos, Thomam Corcellenm, quem *inter sacrarum literarum Doctores, doctrinâ mirabilem, & modestâ quâdam verecundiâ amabilem*, idem Æneas Sylvius commendavit: quos profectò tot ac tantos in scelus consensisse, neque sibi mutuo erubuisse, seque & Synodum infamâsse, ne infensissimos Basileensium hostes credituros putamus, ne ipsum quidem Schelstratum, si reviveret, iteratò dicturum, si sua dicta perpendere potiùs, quàm perfractè tueri vellet.

Quod enim tantum operæ pretium fuerit, ut illud facinus molirentur?

C c c iij

Vid. Gall.
purpur. in
beat. Lud.
Alam. an.
1426. pag.
474. vid.

quoq. Æn.
Sylv. de
gest. Basil.
& Dissert.
præf. n.
xliv.

Æn. Sylv.
ibid. pass.
Ejusd. Bull.
retract. tō.
xiiij. Conc.
p. 1407.

Schelstr.
Dissert. An-
tuerp. pag.
36.

Æn. Sylv.
loc. cit.

Sylv. ibid.
vid. præf.
edit. Hagē.
an. 1500.

Schelstr.
loc. jam cit.

Ibid.

Nempè ait Schelstratus : ut labascentem Concilii Basileensis auctoritatem ; edito Concilio Constantiensi firmarent. At pessumdarent potiùs tam apertâ falsitate , seque Orbi Christiano irridendos propinarent , tantum scelus aggressi , ut Sessione IV. corruptâ & adulteratâ , nihil tamen haberent , quod non totidem verbis in Sessione V. integra & illibata haberetur. Quid , quòd , Schelstrato teste , Basileenses Patres , ne id quidem curabant , ut duarum Sessionum decreta iisdem verbis ederentur , cùm idem Schelstratus verba illa , *ad fidem* , quæ in Sessione V. habentur , in extractis Basileensium deesse testetur.

Patet ergò optimâ fide egisse eos , quæque in manibus habebant Constantiensia decreta ad verbum exscripsisse , neque quidquam fraudis molites fuisse.

Neque verò ea falsitas , ac Basileensium scelus , Eugenium IV. aut Joannem à Turrecrematâ latuisset , qui tot inter inyectivas , nihil unquam tale Basileensi Synodo exprobrârunt. Neque Pius II. rerum Basileensium testis oculatus ac scriptor egregius , tale quid aut in historiâ privatus , aut in retractatione Pontifex protulit : ut profectò temerè nimis Emmanuel Schelstratus , post duo ferè sæcula cœperit sollicitare Basileensium fidem , quam eodem ævo infensissimi Cardinales atque Pontifices minimè accusârunt.

Cur autem in eorum extractis , seu potiùs in extractorum quibusdam exemplaribus , ac deindè in quibusdam quoque libris editis desit illud , *ad fidem* , quod , teste Schelstrato , in antiquis verisque codicibus habeatur ? Quis non potiùs Librariorum aut Typographorum indiligentiæ , quàm Basileensium tot ac tantorum deputatorum errori , nedùm perfidiæ tribuat ? Quem Librariorum errorem , cùm in his verbis , *ad fidem* , ipse Schelstratus agnoverit , (d) , mirum cur non intellexerit , in Constantiensibus illis , quos laudat manuscriptis , circa reformationis mentionem eundem lapsum contingere potuisse.

Latet profectò neminem , persæpè variare codices manuscriptos , faciendum defectum , favendumque ei editioni quæ à doctioribus viris , atque ex melioris notæ codicibus recensita , apud eruditos invaluerit ; qualis illa est Petri Crabbii , religiosissimi ac diligentissimi viri , quam Roma ipsa probavit , editio.

Neque quemquam movere debet , in quibusdam Conciliorum vetustio-

(d) ipse Schelstratus agnoverit.] Nulla potest excogitari ratio quæ Basileenses eò impulerit , ut deditâ operâ præmitterent in Constantiensi decreto hæc verba , *ad fidem* ; cùm illa præmissio noceret potiùs quàm faveret Conciliorum auctoritati. Rectè igitur accusat D. BOSSUET *Librariorum aut Typographorum indiligentiam* ; quod quidem ipsi vitium est adeò certum & ab omni controversiâ remotum , ut facilè crediderit fore ut ipse Schelstratus sic sentiret. At ille præjudicatarum suarum opinionum tenacissimus in ea prorumpit verba *Diff. advers. Maimb. j. p. 21. Quare sine certâ scientiâ accusat tabellarium* (prætermisissè verba *AD FIDEM* :) *Cur sine firmo fundamento Notarii Apostolici fidem non solum in dubium revocat , sed apertè sugillat ; cumque , qui pro veritate ex officio testimonium tulit , falsitatis arguit. Qui si sui compos esset , intelligeret amanuensi , licet diligenti , verbum in describendo facile excidere , nec non etiam codicem cum scripto conferenti , ubi præsertim ex omisso verbo sententiæ nihil detrahitur. Itaque non propterea infidus Notarius Apostolicus , quòd levi errore Librarii prætermisissè , testatus fuerit apographon authentico exemplari omnino simile esse. Quamquàm si necesse esset falsi aliquem arguere , argueretur verisimilius Librarius aut Notarius Apostolicus ; sed nemo est accusandus.*

rum editionibus desiderari quædam; cum item in recentioris Synodi Tridentinæ quibusdam editionibus, atque in eâ ipsâ quæ stante Concilio, facta est, constet abesse à decreto Sessionis V. de peccato originali, exceptionem eam, quam beatæ Virginis Deiparæ gratiâ, à sanctâ Synodo adhibitam fuisse, nemo sanus diffidetur. Cæterum multi sunt Synodi Constantiensis in celeberrimis Bibliothecis, Regiâ, Colbertinâ, inclyti Victorini Cœnobii, & Regii Collegii Navarrici vetustissimi codices, quorum etiam quidam ab ipsâ urbe Constantiâ Concilii tempore transmissi, ex adscriptis epistolis demonstrantur, in quibus decretum Sessionis IV. eodem tenore legitur, quo est in vulgatis; ut non immeritò Petrus Crabbius, vir diligentissimus ita ediderit, Romanaque editio eandem lectionem confirmaverit. Quâ quidem in editione Romanâ ipsa Præfatio testatur, Pontifici Romano *nihil fuisse antiquius, quam ut post Divinarum Scripturarum editionem, Concilia universalis, quam maxime fieri posset, emendata proferrentur.*

Concil.
Trid. s. II. v.
can. v. tom.
xiv. Conc.
p. 753.

Vid. hanc
præf. tom. j.

Neque omittendum est Odoricum Rainaldum, Baronii continuatorem in edendâ Concilii Constantiensis historiâ, antiquissimis & amplissimis, ut sæpè testatur, codicibus usum, ita retulisse Sessionis IV. decretum, ut est in editione Romanâ positum. Atque decretum illud, idem Odoricus Rainaldus docet optimâ ratione, & in Sessione IV. conditum, & in Sessione V. *ad infringendas Joannis XXIII. improbas molitiones, instauratum fuisse*: ut profectò sit certum Emmanuelem Schelstratum inani operâ laborasse, qui in elevandâ decretorum Constantiensium autoritate, etiam Odoricum Rainaldum superare voluisse videatur.

Odoric.
Rain. tom.
xvii. an.
1415. n. 7.
& 14.

Quin ipsa Sessio IV. si attentè consideretur, vulgarem lectionem fati adstruet; sic enim ejus verba Schelstratus ipse refert: *Hec sancta Synodus pro extirpatione presentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fiendâ, ad laudem omnipotentis Dei, in spiritu sancto legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, uberius ac liberius unionem ac reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, statuit, decernit, & declarat ut sequitur*: quibus verbis significat hoc decretum, non modò ad reformationem maxime pertinere, verum etiam ad eam collimare tanquam ad scopum. Quæ postquam præfata est sancta Synodus, sui oblita videretur, si in ipso decreto, reformationem in præfatione præmissam omitteret.

Act. Const.
edit. Schelf.
p. 4.

At enim, ait Schelstratus, *indè sequeretur ab eodem decreto Sessionis IV. abesse debere vocem FIDEI, utpote de quâ in præfatione allatâ nulla mentio est.* Undè etiam consequatur, *decretum præfationi in omnibus correspondere debere.* Vanum suffugium; nam ab ipso initio, Synodus fidem designaverat hoc decreto Sessionis III. *Ut non dissolvatur (Synodus) usque ad extirpationem schismatis & quousque Ecclesia reformata sit in fide & moribus & capite & membris.* Quod semel dictum & fundamenti loco positum hærebat animis; neque in Sessione IV. post triduum habitâ iterari oportebat; cum præsertim reformationis nomine intelligenda veniret *ipsa reformatio in fide & moribus* recentissimè in Sessionis III. decreto memorata. At Sessione IV. si de reformatione tanta præfati, de eâ in decreto penitus conticescerent, nimis oscitanter ipsum rerum caput prætermittere viderentur.

Schelf.
tractat. de
fens. & c. ad-
vers. Maim.
Diff. j. cap.
ij. p. 46.
Conc. C6st.
sess. iij. p. 18.

Gonz. de
infall. R. P.
disput. xiiij.
sect. vj. §. 2.
n. 9. p. 677.

Itaque Pater Gonzalez (e) laudatis licet impensissimè Schelstrati probationibus, ultrò tamen confitetur autores solutionis illius, qui ad Papam dubium verba Sessionis IV. Constantiensis adstringunt, *non insistere in Schelstrati notitiis, sed procedere supponendo decretum Sessionis IV. conceptum fuisse prout*

(e) Pater Gonzalez] (Thyrus de Santala) Doctor & Professor in Universitate Salmanticensi edidit an. 1684. jam tñm Societatis Jesu Præpositus generalis, insignem tractatum, quo impugnat probabilitalis doctrinam. Statim in *introductione lectoris*, memorat se ferre ægerrimè *sententiam benignam sua Societati quasi propriam imputari*. Ideò, ut à Societate hanc *invidiam amoliretur*, ostendit, *Antonium de Cordubà* è D. Francisci, & Sabaudum è D. Augustini familiis hujus opinionis fuisse autores; contra verò primos ejus impugnatores è Societate prodisse P. Ferdinandum Rebellum, Paulum Comitolum & Andream Blancum. Ipse, post exactam, ut ait; totius controversie discussionem, statuit non licitum esse sequi *sententiam minus probabilem tutam, reliq̃ta probabiliore*; neque tamen ullum è *subditis suis ad ita docendum adstringere interdicit*. Vid. huj. tract. præf. & D. Dup. Bibl. xvij. læc. Extat ejusdem P. GONZALEZ aliud opus à D. DUPIN prætermittum, quod Romæ excusum est an. 1689. sub hoc titulo: *De infallibilitate Rom. Pontif. in definiendis fidei & morum controversiis &c.* In illo opere eò intendit imprimis GONZALEZ ut ipsius D. DUPIN confitetur librum de *antiquâ Ecclesie disciplinâ*, & D. MAIMBOURG libros historicos. Hunc autem tractatum D. DUPIN non viderat. Nam statim atque excusus est, cavit Alexander vj. ne ille divenderetur, ut testatum legimus in epistolâ à quopiam Romæ degenti 28. Decemb. 1694. misâ ad D. LE TELLIER Arch'ep scopum Rhemensem, quæ affixa ipsi libro P. GONZALEZ, in Bibliothecâ sanctæ Genovefæ asservatur, cujus hæc sunt verba: *Je suis bien aise que le livre de infallib. sum. Pont. vous ait été rendu. Il n'est pas à Rome & ailleurs publici juris; au contraire il y est extrêmement rare, & tous les exemplaires en ont été supprimés par ordre du S. P. re. . . On dit pour raison, que ce livre ayant été imprimé par ordre du Pape Innocent xj. . . & Alexandre vij. l'ayant fait lire & examiner de nouveau, ne voulut pas qu'il parût, tant pour ne pas embrouiller les affaires, qui ne l'étoient déjà que trop, que parce qu'il crut que l'ouvrage ne répondoit pas au dessein, & il en fit supprimer les exemplaires.* Meritò Alexander vij. *publici juris esse noluit hunc librum amplum sanè, sed, si pondus spectes argumentorum, levissimum.* Exemplo sit illud quod P. GONZALEZ censet omnibus assultibus in p. rviium; *De fide est non posse totam Ecclesiam errare in materiâ fidei: hoc PRIMUM PRINCIPIUM: SECUNDUM PRINCIPIUM: De fide est Christum fundasse Ecclesiam, in quâ tribunal esset visibile, quod supremam haberet potestatem ultimò determinandi controversias circa fidem & religionem: DIC ECCLESIE; SI AUTEM ECCLESIAM NON AUDIERIT &c. TERTIUM PRINCIPIUM: Ergò supremum tribunal ad decidendas fidei & morum controversias debet esse autoritatis infallibilis. QUARTUM PRINCIPIUM: Porro certum est Christum non reliquisse hanc autoritatem infallibilem in cumulo seu collectione omnium Christianorum, nec in cumulo seu collectione omnium Episcoporum; undè consequens est hanc eum reliquisse in solo Papâ. Utrum consequens ex iis quæ supra retulit verbis, dic Ecclesie, sequatur, lectori dijudicandum damus. Et tamen hoc illud est argumentum quod sæpissimè iterat & mille versat modis GONZALEZ in totâ primâ disputatione, quæ paginas implet 128. in 4°. In secundâ disputatione, Papæ infallibilitatem assertam esse contendit his Christi verbis: *Rogavi pro te &c. Tu es Petrus &c. Tibi dabo claves &c.* Vide passim in toto D. BOSSUET tractatu hæc & similia argumenta, quæ ex illis Scripturæ locis Ultramontani petunt, egregiè confutata. Eosdem locos allegat GONZALEZ quibus etiam probet à Papâ in omnes Episcopos potestatem jurisdictionis & Ordinis derivare. Sibi quidem objicit hæc Evangelii verba: *Sicut misit me pater, & ego mitto vos; & Quorum remisistis peccata &c.* quæ apertissimè indicant omnes Apostolos à Christo immediate missos fuisse. At si credimus P. GONZALEZ hæc verba nimis obscura sunt, illa verò p. rfpicua: *Pasce oves meas*, quibus regimen Ecclesiasticum monarchicum uni Petro commissum ostendatur; & præterea Suarez, Turcremata, Valentia &c. affirmant solum Petrum à Christo immediate ordinatum, deinde ordinasse cæteros Apostolos. His & aliis æque futurilibus lectores suos GONZALEZ detinet à p. 129. ad p. 198. In tertiâ disputatione eandem Papæ infallibilitatem urget, adductis sententiis Conciliorum generalium. Sic statuit de Concilio Nicæno: *Eruditissimus noster Franciscus Turrianius.... testatur, in hoc Concilio declaratum esse Romanum Pontificem esse supra Concilium omnium Episcoporum.* Hoc Turriani testimonium instar illi est omnium & potentissimorum argumentorum. Cætera quæ adjungit, aut perperam allata, aut malè diducta ex apocriphis historiis, aut apertè falsâ, hic referre*

prout modò habetur in editionibus omnibus. Nempè aduersante publicorum omnium codicum turbâ, parùm fidere ausus Schelstrati notitiis, *placque*, ut vocat, *sententia*. Quâ voce Schelstrato *pietatem* magis quàm veritatem certam asserere videatur.

Cæterùm ex antedictis fat liquet à Schelstrato assertum temerè, Sessionem IV. à Basileensibus Patribus *corruptam*: cùm tamen, si id maximè probavisset, nihil aduersùs nostros concluderet, quibus in Sessione V. satis amplum firmumque præsidium superesset.

C A P U T V I.

Sessionis V. quâ potissimùm utimur, lectionem, neque in dubium revocari posse, neque unquam in dubium revocatam.

SED quandoquidem contendit Schelstratus in Sessionis IV. verbis, nihil variâsse codices sive manuscriptos sive etiam excusos; ne quis suspicetur idem in Sessione V. quâ potissimùm utimur, evenire potuisse; notatum hîc volumus, primùm ab omnibus, & ab ipso Schelstrato, ejus lectionem, ut certam agnosci: tùm verò, aded esse firmam, ut numquam in dubium revocari possit.

Et quidem ea Sessio acta est die Sabbati 6. mensis Aprilis, anno 1415. ut ipso initio Sessionis inscriptum est. At eodem anno 21. die mensis Julii, cùm Sigismundus Imperator, pacis Ecclesiasticæ gratiâ, in Hispaniam profecturus esset, ac pro ejus itinere, sacre Synodi decreto, Missæ ac Litanix solennes haberentur, quibus omnes Prælati interessent; coram tanto cœtu Joannes de Gersone, Universitatis Parisiensis Cancellarius, & Caroli VI. Christianissimi Regis Legatus, sermonem habuit: quo quidem in sermone, & Sessionem V. memorat, & ejus decreta, quæ suprâ retulimus, de verbo ad verbum refert, ne uno quidem apice immutato; subditque continuò: *Conscribenda prorsùs esse mihi videretur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc determinatio, lex, vel regula, tanquam directio fundamentalis, & velut infallibilis, aduersùs monstruosum horrendumque*

Concil.
Const. sess.
v. pag. 21.
sess. xvij. p.
155.

Gerf. serm.
de viag.
Reg Rom.
tom. ij. edit.
D. Dup. p.
275.

ferre non est necesse, neque etiam dicere de reliquis disputationibus usque ad nonam, in quibus Papæ infallibilitatem tueri nititur *ex Synodis provincialibus, ex praxi Ecclesie, quâ praxi, inquit, ex Traditione Apostolicâ mos fuit referendi fidei quæstiones ad Papam; quia in eis decidendis errare non posse credebatur; denique ex autoritate Pontificum, ex testimonio SS. Patrum & ex jure Pontificio, seu Pontificum decretis.* Disp. ix. & x. multorum Scholasticorum allegat testimonia, & eorum imprimis qui hanc suam opinionem de fide certam, contrariam cerò hæreticam pronuntiant. Nam ut optimè annotavit D. BOSSUET, Ultramontani *ubique improperant hæresim.* Neque prætermittendum est eundem P. GONZALEZ tam falsò quàm confidenter affirmare omnes Universitates, Parisiensem quoque, ante Pontificatum Urbani vi. pro fixo statuisse dogmate, Papam esse infallibilem. Quo loco illud iterabimus quod jam à nobis alibi observatum esse meminimus: nempè Ultramontanos esse alios aliorum servum pecus. Pauca reperies apud P. GONZALEZ, quæ non prius dicta fuerint à Daguirreo & aliis, præter magnificas illas laudes, quibus, non admodum congrueret, omnibus ferè paginis, suam Societatem celebrat.

offendiculum, quod hactenus positum erat per multos de Ecclesiâ in itinere mandatorum, determinantes ex textibus glossæ, non ad regulam Evangelicam & aternam acceptis, Papam non esse subiectum generali Concilio, neque judicari posse per ipsum. En quæ quatuor mensibus post Sessionem V. coram Patribus sacroque Concilio dixerit Christianissimi Regis Legatus: en, inquam, quid pro suggestu, nemine improbante, dixerit, prædicaverit de Sessionis V. decretis, quibus Regnum Franciæ ejusque Legatos intercessisse Schelstratus memorat; ut & hoc in antecessum de eâ intercessione dicamus.

Schellst.
Dill. An-
ruerp. cap.
j. art. 2. p.
42. 43. Dill.
ij. adver.
Maimb. c.
ij. p. 91. &
seq.

Gerf. serm.
in die S.
Anton. loc.
cit. p. 355.

Idem Joannes Gerson coram sanctâ Synodo sermonem habuit anno Domini 1417. Dominicâ die 17. Januarii, quò in sermone dixit: *Quamvis ultra multiplicare sermones quid opus est super eâ veritate, cujus decisio clarissima solidissimaque facta est per hoc sacrum Concilium, cui non licet obniti, nec ipsam in argumenta deducere?* Ac paulò post refert decreta Sessionis V. quemadmodum vulgata sunt; quæ nihil hic referre totidem verbis attinet, cum diligenter exscribat duò Sessionis V. decreta integra, iisdemque verbis, quæ jam descripsimus, ne immutato quidem apice. At prætermitti non debent, quæ statim ipse subdit: *Huius veritati fundata super petram sacra Scriptura, quisquis à proposito detrahât, cadit in hæresim jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maxime Parisiensis, & sanctus asseruit.* En qui decretis Constantiensibus Sessionis V. intercessisse memoratur.

Ibid.

Inf. lib.
vj. cap. xix.

Sic quippe censebant, sic prædicabant; fidei veritatem fundatam supra petram assidue inculcabant; neque contrariæ sententiæ notam hæresis inurere verebantur, à nullo reprehensi; imò à Patribus totoque Concilio in pretio habitis summisque præpositi negotiis. Nimii, inquam, qui hæresim improperant, quod nec nos nunc facimus. Hæc quidem suo loco propriâ quæstione habitâ exponemus: nunc sanè quid, Synodo audiente, Gerson à nemine reprehensus prædicaverit, audisse sufficiat.

Gerf. loc.
cit. p. 303.

Pet. Alliac.
tractat. de
Eccl. aur.
part. iij. ca-
pitul. iv. in
ap. end. cõ.
ij. Ge f. p.
96

* actâ men-
se Feb. 1432.
Conc. Bas.
fess. ij. pag.
477.

Idem tractatu: *An liceat in causis fidei à summo Pontifice appellare*, eadem decreta Sessionis V. die 6. Aprilis anno 1415. habitæ, de verbo ad verbum exscribit; eorum quoque summam Petrus Cardinalis Alliacensis repræsentat tractatu, quem anno 1417. vigente Concilio, de *Ecclesiæ autoritate*, Constantiæ edidit.

Jam anno 1431. cum Basileensis Synodus haberetur, Sessione II. * Patres hoc rerum gerendarum fundamentum ponunt: *& ne de ejusdem sacre Basileensis Synodi potestate à quoquam dubitetur, ipsa eadem Synodus duas declarationes ex decretis Synodi Constantiensis in presenti Sessione, aliis suis decretis editis seu edendis inserendas ordinat & decernit, quarum quidem declarationum, tenor primæ sequitur, & est talis.* Subdunt postea Sessionis V. Constantiensis decreta duo, quæ supra descripsimus, ne immutatâ quidem virgulâ.

Epist. ij.
Cardin. Ju-
lian. vid.
int. oper.
Æn. Sylv.

Cum postea Eugenius IV. pravo maloque consilio, ut etiam eventus docuit, Synodum Basileensem dissolvere niteretur, Julianus Cardinalis, ejus. in eadem Synodo Legatus, ad Pontificem hæc scripsit: *Asserunt etiam (Patres Basileenses) prædictam dissolutionem fieri non potuisse, obstante quidem decreto Constantiensis Concilii, quòd cuicumque Concilio generali legitime congregato, in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem schismatis, & ad Ecclesiæ refor-*

mationem in capite & in membris, quemlibet cujuscumque conditionis, etiam Papalis, teneri obedire decernit. En igitur integer decreti Constantiensis tenor, qualem nunc habemus, certi fundamenti loco constitutus.

Subortis deindè gravibus dissidiis, innumerabiles loci sunt in Basileensi Synodo, quibus decreta Constantiensia Sessiois V. repetuntur, innovantur, ac de verbo ad verbum gestis inferuntur. Neque Eugenius IV. hæc decreta falsò relata querebatur: imò verò edidit in Florentinâ Synodo decretalem, *Moyfes*, quâ tres veritates Concilii Basileensis (*f*) damnat, eâ etiam causâ, quòd Concilii Constantiensis sensui contrariæ essent: adeò in confesso erat eos canones, vero tenore verborum à Basileensibus fuisse prolatos.

Quo etiam tempore, coram eodem Pontifice, Joannes à Turrecrematâ cum Legatis Concilii Basileensis publicè disputavit: canones Constantienses passim citabantur ac referebantur eo tenore verborum, quem sæpè diximus. Eos Turrecremata exponebat, elevabat, eludebat, ut poterat: genuinum legitimumque Constantiensis Concilii fuisse fetum ubique fatebatur.

Atquì certissimum est Eugenium IV. & Turrecrematam adfuisse Constantiensi Concilio, ipsumque Eugenium IV. jam fuisse Cardinalem, iisque temporibus adfuisse, quibus Joannes Gerson ea quæ memoravimus prædicavit. Jam commemorare nihil attinet quoties hujus ævi Scriptores, Thomas de Corcellis, Antonius de Rosellis, Dionysius Carthusianus aliique innumerales, hujus Sessiois decreta exscripserint: ne quis fortè Schelstratus hîc unquam aut falsitatem, aut variam lectionem suspicari possit.

Conc. Bas.
sess. xvj.
xvii. xxiiij.
p. 539. 540.
618.

Conc. Florent.
part. iii.
Decr. *Moyfes* tom.
xiiij. Conc.
p. 1186. vid.
etiam pag.
1188. 1190.
Turrec.

Resp. ad
Bas. part. ij.
n. 2. & 4.
tom. xiiij.
Conc. pag.
1711. 1712.

C A P U T V I I.

Ad sensum Constantiensium canonum constituendum præmittitur brevis historia schismatis: ex ipso schismate fidei periculum, Sedis Apostolicæ contemptus, morum corruptela, ac necessaria reformatio.

JAM Constantiensium decretorum textu constituto, certum sensum ac mentem exponimus. Verùm antè omnia brevis est præmittenda schismatis, & Conciliorum, Pisani scilicèt & Constantiensis, de schismate agentium, historia. Hinc enim causæ status constituendus, & Constantiensium decretorum exponenda ratio, quâ difficultates omnes facillè evanescant.

Notum omnibus post translata ad Gallias, ibique septuaginta ferè annorum spatio collocatam sedem Apostolicam, Gregorium XI. tandem Ro-

Vid. Rainald.
tom. xvij. an.
1378. n. 1.
& seq.

(*f*) tres veritates Concilii Basileensis] ex sunt: prima, *Veritas de potestate Concilii generalis...* supra Papam... est veritas fidei Catholica. Secunda, *Quòd Papa Concilium generale... sine ejus consensu nullatenus autoritative potest dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est veritas fidei Catholica.* Tertia, *Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus.* Vid. tom. xiiij. Conc. decr. *Moyfes* p. 1188. 1189. & sess. xxxiiij. Conc. Basil. tom. xij. p. 619. & inf. lib. vj. cap. ix.

* Seu po-
rius Gene-
venfis.

mam Avenione rediisse, ibi non ita multò post obiisse, anno scilicèt 1378. populum Romanum magnâ vi egisse cum Cardinalibus, quorum pars maxima Galli erant, ne fieret Pontifex, qui regrederetur ad Gallias; atque ideò non tantùm insanis clamoribus, sed etiam certæ necis intentato metu postulâsse, ut civem Romanum in sede Apostolicâ collocarent: quibus maximè permotos, ad id devenisse ut, extra Cardinalium Collegium, Bartholomæum Barensem Archiepiscopum, Urbanum VI. eligerent, non quidem Romanum, sed tamen Italum; quem in Italiâ ipsâ patriæ charitas detineret. Atque is, delinitâ plebe, in Pontificiâ cathedrâ constitutus, & ab omnibus agnitus. Neque eò seciùs post aliquot menses, Robertus Gebennensis*, Clemens VII. dictus, Anagninæ (g) electus est, quòd plerique Cardinales Urbanum vi electum contenderent: se quidem metu adactos, ac, datâ copiâ, statim ex urbe Româ tanquam ex custodiâ effugisse. Urbanus Romæ, Clemens à Gallis agnitus, Avenione sedit. Urbano Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Clementi Benedictus XIII. Hispanus suffectus est. Has inter turbas Christiana Respublica infando schismate, quadraginta ferè annorum spatio, laborabat. Quærebatur primùm, an is metus fuisset, qui graves & constantes viros meritò permoveret, atque electionem irritam faceret? Tum si electio per vim & seditionem extorta ab ipsâ origine nulla esset, an secutâ consensione, atque agnitione Urbani VI. rata haberetur? An verò omnia per se, etiam ipsa agnitio atque consensio, eodem scilicèt metu præstita, irrita caderet? Et quidem satis constabat à Cardinalibus, quamquam non per omnia plebi furenti obsecutis; quippe cùm non Romanum, sed Italum dumtaxat Pontificem providissent, tamen electionem ipsam, non uti sacri canones postulabant, plenâ libertate fuisse celebratam; neque integrum fuisse eis ut, more Majorum, ex totâ Republicâ Christianâ eligerent, qui toti præfuturus esset. Utcumque est, (neque enim juvat hîc tantam innovare litem) est certum, rem doctis etiam sanctisque viris adeò obscuram esse visam, ut Nationes, Regna, Principes, sacrorum Antistites, illique etiam ipsi, qui vitæ sanctitate atque miraculis celebres habebantur, in re hætenùs inauditâ, juris & facti ambiguitate, in diversa studia traherentur.

Sæpè interim de pace actum, sed inani operâ; neque persuaderi potuit utriusque partis Cardinalibus, ne sede vacante, novo Pontifice constituto, schisma propagarent; neque ipsi contententes, ut vocabant, hoc est, Angelus de Corario, Gregorius XII. ac Petrus de Lunâ, Benedictus XIII. qui se pro Pontificibus gererent, sæpè licèt polliciti, adduci potuere, ut reipsâ loco cederent, ac pacem honori suo anteponerent: adeò imperii dulcedine capti, vanis pollicitationibus ac pactis, etiam sacramento confirmatis, nihil aliud quàm suam conscientiam, ac publicam fidem, totumque adeò Orbem Christianum, ludere videbantur.

Sæpè uterque profitebatur se à Pontificatu pacis Ecclesiasticæ gratiâ discessurum; sed eâ conditione, si priùs æmulus loco cederet, paxque & unio,

(g) *Anagninæ*] Cardinales primùm secesserunt Anagninam, & inde Fundos urbem Regni Neapolitanî in Provinciâ Terræ Laboris, 9. leucis distans ab urbe Anagninâ. Ibi Robertus electus est.

ut vocabant, statim coalitura videretur. Sed cum alter alterum expectaret, neuter inciperet, nihil interim fieret, resque in infinitum extraheretur, totum id, quod inter ipsos, missitatis ultrò citròque Legatis, agebatur, fœdæ ludificationi, quàm feriæ tractationi similis habebatur.

Haud me fugit Gregorium XII. virum bonum ac simplicem, meliore fide egisse visum; Benedictum XIII. subdolum, pervicacem, atque obstinatæ mentis, eò tantùm collimasse, ut in æmulum continuati schismatis invidiam derivaret. Sed nec ipse Gregorius erat innocuus: quippe qui ad pacem & abdicationem per se ipse pronus, tamen à dimittendâ potentiâ, nepotum quibus ingenti studio addictus tenebatur, artibus ac ludificationibus veteretur. Placet referre Leonardi Aretini Gregorianarum partium elegantissimi & candidissimi historici, de ipso Gregorio verba memoranda. *Paulatim res labascere cœperunt, & cuncta in dies deteriora fieri; voluntas enim illa Pontificis recta, nequaquam satis habere firmitatis reperta est ad Pontificatum deponendum, Cujus rei culpam multi in propinquos ejus referebant. Ab his enim formidines inanes, & adumbrata pericula quotidie fingi, ac instillari ejus auribus prædicabant.* Neque ab his abludit Theodorus à Niem, eorumdem partium historicus; neque quidquam visum est gravius, quàm cum Gregorius, abjectis veteribus Cardinalibus, qui studerent paci, eorum loco Cardinales fecit Antonium Corarium fratris filium, & Gabrielem Condolmerium sororis filium, postea Eugenium IV. Ac multa eum cognatorum turba circumdabat, qui ad retinendum Pontificatum adigerent; nec imbecillum senem puduit abdicationem pacisci eâ lege, ut Faventinus * & Foro-Julienfis Principatus (h) nepotibus traderentur. Nihil ergò mirum, quòd tanta cohorta sit Christiani Orbis indignatio, adversus ambos Pontifices, qui septuagenariis majores, fluxi honoris cupiditate, Rempublicam Christianam certam in perniciem agerent.

Et quidem ab aliquot sæculis fœda erat Ecclesiæ facies, solutâ disciplinâ & corruptis moribus; & ab ipsâ curiâ Romanâ prima totaque ferè mali labe, undè remedium expectari debuit: aded omnia avaritia ac libido pervaserat, ac plerique Pontifices vix aliquid prisca moris cogitabant, satis superque se Pontifices arbitrati, si dispensationibus, reservationibus, indictionibus, decimationibus, aliisque mandatis extraordinariis, cuncta ad se traherent. Venalia omnia, totaque Ecclesia prædæ fuit. Hæc à sancto quoque Bernardo sedis Apostolicæ studiosissimo memorata, nec referenda arbitraret, nisi de reformationis summâ necessitate, vel maximè agendum incumberet. Et satis constabat post sancti Bernardi tempora res in deterius quoque fluxisse. Verùm in tanto schismate magis magisque omnia pessum ire, in Italiâ Tyranni invalescere, ingruere undique bella, & quisque tutandi sui Pontificis specie, hostes insectari, vicinos diripere, omnia miscere, *Simonia in domo Dei præsidere, eripi Ecclesia libertates.* Hæc Universitas Parisiensis datâ ad Carolum VI. epistolâ querebatur.

Ad hæc, profligatâ disciplinâ, hæreses gliscere, Wiclefi, Husi, aliorumque scelere concuti Ecclesia; periclitari fides; sedes Apostolica, concilia-

(h) *Principatus.* J Addit Rainaldus illum quoque postulasse, ut nonnulla oppida Ecclesiæ Ravennatis ditionis, illis darentur,

Leon Aret. de temp. sui hist. p. 27.

Theod. à Niem. lib. iij. de Schif. cap. xv. xvj. xvij. xix. &c. Rain. tom. xvij. an. 1408. n. 8.

Rain. ib. an. 1407. n. 29. Theod. à Niem. loc. cit.

* Faventia urbecula distans 4. leucis à Foro-Julio in Romanodiolâ provinciâ.

Bernard. lib. de Conf. ad Eug. pass.

Spicil. tom. vj. p. 96. 97.

trix unitatis, veluti schismatum altrix, contemptui haberi. Testantur enim Universitatis Parisiensis sanctissimæ & gravissimæ literæ ad Clementem VII. Avenione sedentem, *è rem processisse per schisma, ut plures passim & publicè non vereantur dicere, nihil curandum sintne duo, vel tres, aut decem, vel duodecim Papæ: imò & singulis Regnis præfici posse nullâ sibi autoritate prælatos; quod in detrimentum sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ, Ecclesiastica politicæ, & religionis Catholicæ.*

Concil.
Const. fess.
viii. prop.
Wicless. ix.
p. 46.

Sic ex schismate tam diuturno, tam fædo, addita audaciâ sedis Apostolicæ contemptoribus; undè emerfit illa, in Synodo Constantiensi relata, Wiclessi propositio: *Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum.* Eò Apostolicæ sedis totiusque Ecclesiæ Catholicæ res per schisma devenerant.

Cæterùm apud pios bonosque inconcussa manebat sacratissimæ sedis autoritas, Ecclesiæ Catholicæ petra, fidei magistra, mater unitatis, atque inter pravos mores & horrendi schismatis mala, subibat tot sanctorum Pontificum recordatio. Et satis constabat super omnes Ecclesias Romanam Ecclesiam, ut dignitate, ita disciplinæ pietatisque laude diutissimè præstitisse, tum ejus autoritate vel maximè, quocumque tempore prostratas hærefes, fidem Catholicam, Christianamque pacem ubique viguisse; quæ labentibus sæculis mala evenissent, iis non infringi Christi promissa; tentari nos à Domino, an in his promissis firmâ fide maneremus, nec suæ Ecclesiæ defuturum. Ea spes animos sustentabat: quoque vehementiùs concussa erat Apostolica sedes, eò magis in eam piorum incensa studia. Sed labascebat infirmorum fides, atque omninò navicula, veluti dormiente Christo, mergi fluctibus videbatur.

C A P U T V I I I.

Tria schismati quæsitæ remedia: Concilium Oecumenicum necessarium: Ecclesia Gallicana ab ODORICO RAINALDO, Wiclessimi accusata, propter subtractam simul obedientiam & Annatas.

Spicil.
tom. vj. p.
77. & tom.
Conc. xj. p.
2515.

P R I M A Gallia tanto vulnere medicas adhibuit manus. Clerus Gallicanus Lutetiæ congregatus anno 1394. Simone Cramando (i) Patriarchâ Alexandrino titulari, Præside electo. Quo duce hæc professi Gallicani Antistites: *Tendimus ad redintegrationem & conservationem status & honoris summæ dignitatis Papatûs, & universalis Ecclesiæ, sicut in nostris consecra-*

(i) Simone Cramando.] Is decretorum Doctor famosissimus, subtilis ingenio, clarusque eloquentiâ, ut verbis utar Cleri Gallicani Cœtus an. 1394. Spicil. tom. vj. p. 73. fuit Referendarius, seu Magister precum & Cancellarius Ducis Bituricensis, tum Episcopus Pictaviensis, demum Patriarcha Alexandrinus, Archiepiscopus Rhemensis, & sub Joanne xxij. Cardinalis. Ille Pisani Concilii, ad extinguendum schisma coacti, pars fuerat maxima. Cramandum omnes testantur fuisse sui ævi virum maximum, & eum cujus opera erat eximia, in gerendis & extricandis rebus arduis. Vid. Gall. Christ.

tionibus juramus. Hic finis omnium, ut Papalis, & universalis Ecclesiæ dignitas pristino reponeretur loco. Simul Universitas Parisiensis commoveri cœpit. Multi tractatus, multi cœtus habiti: compertum denique est tria faciendo schismati accommodata esse remedia. Primum, ut contententes loco cederent. Secundum, quoniam, id ab invitis extorqueri non potuit, ut se ab eorum obedientiâ omnes subtraherent, ac neutrales essent. Tertium cùm periculosi esset exempli, ut subjecti ab obedientiâ se ipsi subducerent, Concilii generalis autoritas quærebatur. In eam postea sententiam ibat frequens confessus Ecclesiæ Gallicanæ, eodem Cramando Præsidente, anno 1406. Hinc tria illa remedia hoc ævo toties celebrata: cessio, obedientiæ subtractio seu neutralitas, Concilii generalis congregatio.

Huc autem accedebat illud; quod per sese erat gravissimum, quòd electi Pontifices sæpissimè etiam inter ipsa electionis initia ad juramentum voluntariæ cessionis adacti cùm rem protelarent, nec bono Ecclesiæ consulenter, perjuri quoque nomine omnibus exosi, atque hostes Ecclesiæ magis quàm Pontifices; eâque causâ meritò deferendi, imò per generale Concilium deponendi haberentur.

Hic Odoricus Rainaldus, Simonem Cramandum, aliosque Gallos, de Ecclesiâ optimè meritos arguit, ut qui odio Benedicti, hæc perniciosissima dogmata invexerint: nempè, *neutri contententium obsequendum esse, sed provocandum esse ad generale Concilium; Concilium Romano Pontifici præferendum; sacerdotiorum conferendorum jus ad Episcopos, provocationes ad Archiepiscopos revocandas; leges canonicas ab iisdem solvendas, neque extra Galliæ Regnum evagandum ut sedes Apostolica consulatur; Gallorum Regem de hæresi & schismate posse cognoscere; Gallos sedi Apostolicæ conjungi posse, quamvis sedenti in sede Apostolicâ conjuncti non sint, & negato Pontifici obsequio, non futuros Acephalos, cùm Christus sit caput Ecclesiæ; quâ in re Cramandum ad Wiclefismum deflexisse. Tum illud gravissimum, atque ex Wiclefistarum subdolis consiliis, edicto Regio, vetitas pendere annonas, quas annatas vulgò dicimus.* Quo sine desinere ineptissimam accusationem oportebat. Neque enim hic dissimulare possumus Ecclesiæ Gallicanæ injuriam, quæ sub Cramandi nomine Wiclefismi accusetur: tanquam Wiclefistæ fuerint & Acephali, qui utrique Pontifici fœdum schisma alenti obedientiam denegarent; ut unus idemque indubitatus Pontifex, Concilii Œcumenici autoritate, proderetur. An verò putamus, vacante sede Apostolicâ, dissipari Ecclesiasticam unitatem; aut unâ cum Pontifice sedem Apostolicam interire, cui quidem sedi Christiani omnes interim jungantur; aut Ecclesiam esse tum corpus acephalum ac truncum, cùm interdum vacatio in multorum annorum spatium extrahatur?

Cæterum subtractâ semel obedientiâ, quid aliud fieret, quàm ut Episcopali regimine tantisper componeretur Ecclesia, donec summus Pontifex crearetur? Neque verò quidquam est à Regibus postulatum, quàm ut ad abolendum schisma, ipsâ hæresi tetrius, præeuntibus Episcopis atque Theologis, suam operam, atque autoritatem interponerent; quod præsidium, si periclitanti Ecclesiæ denegarent, quis non videat, eos necessario officio defuturos?

Quod autem Odoricus Rainaldus premit Benedictum, Gregorium excu-

Rain. tom.
xvii. an.
1406. n. 18.

Id. ib. an.
1408. n. 7.
& seq.

Ep. Card.
ap. Rain. ib.
n. 53. 54.
55. &c.

fat, ejusque vituperat Cardinales, qui ab eo discesserint, cum in ejus fide persistere, ac Benedicti assclas ad eum deserendum urgere debuissent, frustra est. Nempè si hæc tum consilia valuissent, dum contententes alter alterum accusarent, cæteri expectarent, & tanquam pacatissimis Ecclesiæ rebus omnia ordine consueto gererent; Ecclesia immedicabili vulnere scinderetur, & adhuc infandum schisma duraret. Quare hæc ludificationes semel incidendæ erant; meritòque Cardinales toti Orbi testabantur, eo loco esse Ecclesiam, ut omnia ruitura essent, nisi jam non in verbis ac pollicitationibus, sed in ipsis rebus remedium quæreretur. Quî enim pertinebat inquirere diutiùs, penes quem schismatis culpa resideret, aut cujus medici inscitiâ, vel scelere, vulnerata ac lacera periclitaretur Ecclesia? Quin certum utrosque in culpâ esse, qui mercenarii, non veri Pastores, semetipsos, non gregem pascerent; satisque se schismatis reos proderent, nisi sese citiùs propter Ecclesiam conservandam, vel in altum dejici paterentur. Ergò Cardinales ipsam, antequàm funditus interiret, nisi Deus provideret, Ecclesiam ex utriusque manibus confestim eriperent, & Concilio Œcumenico sanandam conjungendamque traderent.

C A P U T I X.

Nullum remedium nisi in Conciliorum generalium superiore potestate: an ea sit agnita in causâ schismatis tantùm; an idè collata ad schismatis causam, quod in aliis quoque causis prævalere soleret?

Spicil. tom.
vj. p. 290.
Rain. tom.
xvij. an.
1409. n. 55.
Rain. ib.
an. 1408.
n. 2.
Bull. Bened.
Spic. loc. cit. pag.
180. 184.
189.

CONCILIORUM generalium jam indè ab initio nascentis Ecclesiæ summa autoritas habebatur; ac tum vel maximè è re Ecclesiæ erat, ut eam autoritatem omnes agnoscerent. Quippe contententes Pontificiam potestatem immodicè extollebant, & Gregorius quidem apertè dicebat: *Ego sum Papa, ego sum supra jus.* Cùmque Cardinales, ab eo dira omnia comminante, ad Concilium Œcumenicum appellarent, sic ipse respondit: *Hæc appellatio est contra sacros canones: hæc appellatio non defendit, sed gravat: hæc appellatio implicat ignorantiam, vel malitiam, vel falsitatem.*

Benedictus autem eo superbiore, etiam datis Bullis, excommunicaverat qui à se, aut à successoribus Romanis Pontificibus appellarent. Quin etiam Francorum Regem Carolum VI. à se discedentem admonet: *Nullò casu à Romano Pontifice appellare licitum: simul Regis subditos à juramento fidelitatis absolvit: adeò tumidos vel in adversâ fortunâ gerebat spiritus.*

At quotquot erant schismatis inimici, præcipuè verò Universitas Parisiensis, quam pacis autorem & sanæ doctrinæ fontem universa tum suspiciebat Ecclesia, hæc opponebat: *Papa matri suæ, hoc est sanctæ Ecclesiæ, quam fidelium omnium matrem esse constat, si ipse Catholicus est, materno jure subditur, ut & Christus matri: tum illud: Cùm neuter nos audiat, nihil superest, nisi ut dicamus Ecclesiæ: addebat utrumquè Pontificem apertè hæreticum, quòd*

Ib. Spicil.
p. 87.

quòd schisma inveteratum sit hæresis : denique, reformationem omninò necessariam ; cum nisi Christus provideat, in ruinam irreparabilem ventura sint omnia ; ac propterea Synodum universalem congregandam, cui auctoritatem consensus omnium fidelium daret. Quam sententiam Benedicti Cardinales, datis ad eum literis *, confirmabant.

Neque Gregorii Cardinales minore studio Concilii Æcumenici auctoritatem prædicabant ; quippe qui & ad illud appellarent, & appellationi hæc interfererent : *A vobis, Pater sancte, Vicario, ad Dominum nostrum Jesum Christum, qui judicaturus est vivos & mortuos & sæculum per ignem : item ad generale Concilium, à quo, & in quo solent gesta etiam summorum Pontificum quacunque pertractari, decerni, & judicari : item ad Papam & Pontificem futurum, cujus est gesta inordinata sui prædecessoris in melius reformare, &c.*

Hinc patet quàm falsi sint, qui tum primùm, occasione schismatis, ortam putant de Conciliorum superiore potestate sententiam, quique memorant appellationes ad generale Concilium, rem novam, quam hujus schismatis necessitas expresserit. Neque cogitant à Bonifacio VIII. Regem & Regnum Galliæ cum universis Ordinibus appellâsse ad futurum Concilium ; suoque loco referemus ejusmodi appellationes, sæculis anterioribus, à Catholicissimâ tum Ecclesiâ Anglicanâ celebratas. Sed ut hæc & alia vetustiora omit-
tamus, in modò recensitis actis vidimus, appellationem interpositam à Gregorio XII. ad generale Concilium, *ut à quo, & in quo solent gesta summorum Pontificum judicari.* Ergò Concilii superiorem potestatem, ut rem solitam, non ut causâ schismatis recens excogitatam implorabant ; neque à Papâ, ut dubio, sed generatim à Papâ recurri ad Concilium fatebantur ; duæque obedientiæ, hoc est tota Ecclesia Catholica, agnoscebat hanc Concilii superiorem potestatem, in quâ unâ fidelium conscientia acquiesceret.

Nam quod quidam commemorant, contententium cessione seu abdicatione præstantissimum atque tutissimum remedium contineri, ex parte quidem verum est ; sed rem penitèns inspicienti vanum. Quid enim reverâ tutius atque præstantius in omni lite, quàm ut litigantes ultrò paciscantur ? Sed cum id impetrari à pertinacibus sit difficillimum ; hinc fit ut necessaria sit judiciaria auctoritas, quæ cuncta constituat. Quare Concilium, quod litteram disceptaret, atque ambos contententes in ordinem cogeret, omnes requirebant.

Huc accedit, quòd, ambobus etiam loco cedentibus, quæstio superesset, spontene an coacti Papatum abdicârint. Neque enim persuaderi poterat auctoritate pollentibus ut cederent ; ac si id deserti facerent, vis quædam illata videbatur, resurgebantque vanæ spes tuendæ dignitatis, atque in pristina mala relabebatur Ecclesia. Nullum ergò remedium, nisi in supremâ Concilii generalis auctoritate atque judicio,

* Quibus eum ad Pisanum Concilium convocabant. Ib. p. 202. Ap. Rain. an. 1408. n. 9.

Inf. lib. x. cap. xxv.



CAPUT X.

Concilium Pisanum ab utriusque obedientiæ Cardinalibus convocatum, quo jure? Ejus Concilii acta.

CUM ergò omnes faterentur generalis Concilii opem esse Ecclesiæ necessariam, quæstio supererat, quis illud Concilium convocaret. Nam & priscis canonibus erat cautum, ne absque Romano Pontifice Ecclesiæ convenirent; & id à contendentibus expectare, ut totam Ecclesiam in duas distractam obedientias convocarent, nihil aliud erat quàm operam ludere. Neque enim quisque eorum Concilium ullum convocaturus erat, nisi à quo pro vero certoque Pontifice coleretur. Id etiam experimento claruit: ecce enim Gregorius, Sēnas; Benedictus, Perpinianum petiit. Ibi diversissimis mundi partibus constituti, suam quisque Synodum, Gregorius, Austriam Aquileensis Diœcesis, vix notum in Utini viciniâ oppidulum; Benedictus, Perpinianum Elnensis (k), Diœcesis convocârunt. Quo fine? Nempè eo, ut, quemadmodum erat prædictum à Cardinalibus, *unus ad Occidentem, alter ad Orientem, gressibus directis, ad schisma perpetuandum, & unionis spem penitus evacuandam pergerent*: nihilque aliud afflictæ Ecclesiæ superesset, quàm illud Propheticum, quod iidem Cardinales meritò inculcabant: *Venite, congregamini omnes bestia terra; properate ad devorandum: ecce derelictus est grex.*

Vid. ap.
Rain. an.
1408. n. 54.
56. epist.
Card.

Jerem. xij.
9.

Spicil. loc.
cir. Resp.
Ambass.
Reg. Rom.
Ruperti p.
270.

Cùm igitur eo loco res essent, ipsa necessitas extorquebat, ut quocumque modo Ecclesia conveniret: quæ ubi semel coacta & adunata esset, ejus autoritatem summam & inderectabilem futuram, pacis studiosi consentiebant omnes. Quare Cardinales utriusque partis, id sibi uno ore decernunt licere, ut in tanto discrimine Concilium convocent. Et disertè Benedicti XIII. Cardinales: *Ubi Concilium est convocandum, sicut in casu nostro, & PAPA UNICUS, (quantò magis dubius) non vult, negligit, aut non potest, vel est furiosus; non dubium quin Cardinales possint; nec necesse est ut convocans habeat autoritatem supra Concilium, cum ab Archiepiscopo convocante, ad Concilium appelletur.*

Of. j. 11.
Gers. prop.
cor. Angl.
conf. iv. 16.
ij. Dup. p.
128.

Id ipsum professi Gregorii XII. Cardinales, & utrumque Collegium, à suis Pontificibus discessione factâ Concilium generale Pisas convocant. Quâ verò autoritate in casu tam extraordinario staret illud Concilium, noster Gerson exponebat anno 1408. factâ propositione coram Anglicis ad Synodum Pisanam delegatis, in hæc verba Osee: *Congregabuntur filii Juda & filii Israel pariter, & ponent sibi met caput unum.* Docebat autem hæc consideratione IV. *Congregatio filiorum Israel & Juda pariter sumit suam efficaciam & virtutem à Divino semine, quod per Ecclesiasticum corpus, tanquam sanguis vivificus, diffusum est, & radicaliter, seu inseparabiliter insertum.* Tum commemoratis permultis sanè casibus, quibus Ecclesia sine Papâ congregari possit; *in talibus, inquit, casibus, congregatio Ecclesiastica sumit*

(k) *Elnensis.*] Elna, seu potius Helena est oppidulum Galliæ Narbonensis, cujus sedes Episcopalis à Clemente viij. an. 1604. translata est in vicinam urbem Perpinianum.

autoritatem, & virtutem se ipsam uniendo, ex Divino semine per universum corpus diffuso; quod est ipsa fides, ipsa charitas, ipse utriusque ductor Spiritus, ipse Christus, EX QUO TOTUM CORPUS COMPACTUM ET CONNEXUM PER OMNEM JUNCTURAM SUBMINISTRATIONIS..... AUGMENTUM FACIT. Plura in eam rem postea referemus; nunc ista sufficiant; cum præsertim nemo dubitet jure ipso naturali communitatem omnem, nativo licet capite destitutam, quantum magis Christi Ecclesiam ab eo optimè constitutam, suæ unitati ac salutis summâ autoritate & efficaciam providere posse.

Ephes. iv.
16.

Hâc igitur autoritate fulti Cardinales utriusque partis, Pisano Concilio, ipsi primi omnium numero XXIII. adsunt; adcurrunt undique Principes Ecclesiarum, fidei periculo & tantâ necessitate permoti; trecenti Episcopi cum totidem ferè Abbatibus, omnium penè religiosorum Ordinum Superiores & Generales, Legati Regum, Principum, Regnorum, Provinciarum, ex celeberrimis Capitulis & Academiis deputati, atque innumerabiles sacre Theologiæ & canonici Juris Doctores. Fit *Sancta & universalis Synodus universalem Ecclesiam representans, Spiritus sancti gratiâ in Majori Ecclesiâ Pisanâ congregata*. En quâ autoritate freti; nempè universalis Ecclesiæ, quam representarent, sanctique Spiritus, cujus gratiâ coalescerent; quâ deindè autoritate citantur contendentes, & contumacia declaratur; ac demùm Sessione XV. uterque *de Papatu damnabiliter contendentes*, seu potius colludentes, *ut notorii schismatici & antiqui schismatis nutritores, notorii heretici & à fide devii, notoriiisque criminibus enormibus perjurii & violationis voti irretiti, & universalem Ecclesiam notoriè scandalizantes; atque adeò ipso jure dejecti*, declarantur, deponuntur, ab Ecclesiâ præciduntur. Sessione XVI. antequàm eligatur Pontifex, fit decretum Cardinalium sacramento confirmatum, *de continuando Concilio, quoad rationabilis, debita, ac sufficiens reformatio universalis Ecclesiæ, & status ejus tam in capite quàm in membris facta sit, & quòd sede vacante continuetur Concilium, & ad reformationem procedatur*. His pactis atque decretis anno 1409. Sessione XVII. Petrus Philargus Cretensis, ex Minorum Familiâ, vir sanctus ac doctus, à Cardinalibus eligitur, & assumpto Alexandri V. nomine in Petri cathedrâ collocatur. Denique cum multi Antistites ac Legati discessissent, Sessione XXI. ab Alexandro V. sacro approbante Concilio, dimittuntur Patres, ac triennii tempus indicitur, quo elapso tempore, continuetur Concilium. Atque hæc, quæso, lectores diligenter advertant, nec schismatis tantum, sed etiam reformationis gratiâ, Pisanam Synodum *institutam & continuatam esse* recordentur. Ne miremur Constantiensem Synodum, Pisanæ continuationem, de reformandi autoritate tanta dixisse; quæ tamen Schelstratus non modò dissimulaverit, verum etiam, quoad potuit, eversa voluerit.

Vid. subcript. tom. xj. Conc. p. 2213. & in Spicil.

Conc. Pis. sess. xv. ib. p. 2201.

Ibid. & Spicil. tom. vj. p. 324.

Ibid. sess. xvj. pag. 2203. 2204.



CAPUT XI.

Confirmatur assertum illud: quòd processus Ecclesiæ Catholicæ & Pisani Concilii, superiore Conciliorum, etiam extra schisma, in summis quibusque negotiis, autoritate nitatur: quibus fundamentis Concilii Pisani decreta nitantur.

JAM ex actis facilè intelligitur, quo fundamento, & à contententibus discessum sit, & illi loco dejecti, & novus Pontifex substitutus. Aiunt passim id duobus niti fundamentis: primum, quòd in schismate, hoc est sub dubio Pontifice, Concilii autoritas procul dubio potior habeatur: tum etiam, quòd potior habeatur adversùs schismatis altorem obstinatum, atque aded suo modo hæreticum. Hæc quidem vera sunt, sed non his pertingimus ad radicem ipsam; vanaque hæc duo erant, nisi ab illo uno ac primo dogmate profluxissent: Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii generalis autoritatem, absolutè atque etiam extra schisma, in summis Ecclesiæ rebus prævalere.

Nam de Papâ dubio, & schismatis casu, ut indè ordiamur, falsum illud esse constat, imò periculosissimum, quod à Bellarmino aliisque passim pro certo axiomate asseritur: *Papa dubius, Papa nullus*. Quærimus enim axioma illud, quo canone sit fixum, quo juris fonte manarit, quis denique ille sit dubius Pontifex, qui jam Pontifex non sit. An ille de quo reipsâ dubitetur? Ergò pseudo-Papas omnes, Burdinum etiam, & alios toties anathemate percussos in Petri sede reponamus. An fortè eos, de quibus ab electionis origine fuerit dubitatum; Abeant igitur laudatissimi Pontifices Innocentius II. Alexander III. alii sancti verique Pontifices: redeant Anacleti, Victores, alii Antipapæ, aut cum veris Pontificibus æquo jure disceptent (1). Atque hi quidem Antipapæ in factionem suam, Principes quoque & Imperatores, totaque aded Regna pertraxerant; ut si partem Orbis etiam ingentem dubitâsse sufficiat, optimi quoque Pontifices inter dubios ac nullos habeantur. Periculosissimi exempli est, si statim factione ortâ, & Pseudo-Episcopo per ambitionem constituto, verus Pontifex sit dubius, atque aded nullus. Ergò Bellarmini vaga nimis, & latiùs fusa de dubio Pontifice ad certos limites coercenda sententia est. Valeat nempe in eo casu, in quem Bononiensis & Parisiensis Academia, illa Gregorio, hæc Benedicto favens, consenserunt: *Ubi dubium de Papatu sit inextricabile, propter dubium juris & facti*, eo casu Papa dubius sit profectò Papa nullus. Nihil enim prodest nullo certo documento deprehensa, aut probata veritas. Sed enim nec sic

Bellar. de
Conc. aut.
lib. ij. cap.
xix. & alib.
1 al.

Spicil.
tom. vj. P.
221.

(1) *cum veris Pontificibus æquo jure disceptent.*] Significat D. BOSSUET hanc esse Bellarmini sententiam: coorto schismate, statim Papam & Antipapam æquè feri dubios Pontifices, quoad usque Concilium diremerit controversiam. Quæ sententia aded absurda est, & vero Papæ, atque etiam Ecclesiæ paci incommoda, ut mirum sit Magnum sic sensisse Bellarminum.

erat expedita difficultas, aut sublata schismatis causæ; remanebat enim quæstio: essetne in suo casu *inextricabile juris & facti dubium*. Nam uterque Pontifex, Benedictus æque ac Gregorius, pro certo & indubitato Pontifice se gerebant, & id certum esse Bullis promulgatis, Canonibus editis, Conciliis adhibitis, sub anathematis pœnâ decernebant. Vel illud audiamus à Gregorio XII. in suâ Austriensi Synodo pronuntiatum: *Christi nomine invocato, sancta & universalis Synodus, universalem & Catholicam Ecclesiam representans, ad quam cognitio & decisio hujus causæ noscitur pertinere... pronuntiat, decernit, & declarat... Urbanum Papam VI. Bonifacium Papam IX. Innocentium VII. fuisse indubitatos ac veros Pontifices... & nunc Gregorium Papam fuisse verum, & indubitatum Papam... ac damnatæ memoria Roberto Gebemensi, Petro de Lunâ & Petro de Candiâ in titulo Papatûs nullum jus competisse, ipsosque fuisse & esse notorios schismaticos & pertinaces... ipsumque sanctissimum dominum nostrum Gregorium Papam modernum, ad professionem obedientiæ suæ per Orbem universum restituendum esse.* En quid decerneret illa sub Gregorio ferè jam ab omnibus destituta, miserabilis Synodus. Neque Benedictus inferiora cogitabat: quin uterque Pontifex se certum, notorium, & indubitatum Papam decernebat; æmulum verò suum notorium, & indubium schismaticum, nullâque vel probabili ratione nixum; adedque dubium illud non esse inextricabile, si ad fontem veniretur. Nec utrique deerant sui sectatores, qui usque aded faverent suo Pontifici, ut nonnisi à contumacibus jus illius in dubium revocari posse crederent. Quare ex dubio, nullum satis firmum perpetuæ discessioni, sive, ut vocabant, obedientiæ subtractioni præsidium, aut turbatis conscientis plena tranquillitas, aut schismatis vulneri certum remedium. Neque quidquam aliud præstò erat, quo omnis scrupulus tolleretur, nisi invictâ autoritate figeretur illud: Pontificem, etiam certum, in Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii generalis potestate esse, de quo Ecclesia decerneret id, quod rei Ecclesiasticæ necessarium videretur.

Concil.
Aultr. tom.
xj. p. 3005.
3006. male
pro 2105.
2106.

Jam illud de Pontifice altore obstinato schismatis, ac propterea suo quodam modo hæretico; haud minùs Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii autoritatem, Papâ quoque ipso superiorem requirebat. Sanè afferebatur ex corpore Juris canon ille: *Si Papa*, quo Papa diceretur à nemine judicandus, *nisi esset à fide devius*. Quo hæresis casu fatebantur omnes Papam etiam certum à Concilio judicandum. Sed constabat contententes nullam hæresim professos esse, neque pro certo canone habebatur, id quod glossa dicebat: *Posse accusari Papam, si notorium sit crimen ejus, & scandalizatur Ecclesia, & sit incorrigibilis; nam contumacia dicitur hæresis*. Quare Parisiensis & Bononiensis Academiæ, quibus postea Senensis, totaque aded accessit Ecclesia, id quidem, quoad poterant, statuebant: *Quòd contententes per schisma inveteratum in hæresim inciderint*.

Decr. Dist.
xl.

Gloss. in
cap. Si Papa.
ibid.

Sed quoniam ea res dubia haberetur, addebant: si id quoque esset dubium, an propter schisma inveteratum in hæresim inciderint, eoque nomine à Synodo deponi possint, id quoque ad Synodi cognitionem pertinere.

Verum, hæc si ad vivum persecare aggredimur, comperiemus eò stare: quòd quivis Pontifex, quovis jure nixus, pacem Ecclesiæ ac salutem gre-

gis honori suo antepone, atque aded certis casibus abdicare teneatur; quæ obligatio possit ac debeat à Concilio Œcumenico declarari. Unde quocumque modo quæstio tractaretur, eò redibant omnia, ut quivis Pontifex, & quovis jure præditus, Concilio Œcumenico certis in casibus, usque ad abdicandam potestatem parere debeat.

Sup. hoc
lib. cap. viij.

Spicil.
tom. vj. p.
201. 211.
221.

Et quidem satis constabat, uti prædiximus, Gregorium & Benedictum de abdicando sæpè jurasse. Unde Cardinales, ac florentissimæ Academiæ concludebant eos esse sacrilegos, impios, *Ecclesiæ hostes, apertè schismaticos, ac schismatum autores & nutritores*: ac rursus: Quòd *schisma sit mater errorum, cujus obstinatione & vetustate descendatur in hæresim, & fides lædatur Deo & Ecclesiæ debita, cujus provisio spectet ad Concilium*: & quòd *schisma inveteratum in hæresim transeat*: ad hæc *Papam hæreticum & schismaticum cessasse esse Papam, & à schismaticorum atque hæreticorum incorrigibilem obedientiâ recedendum*: denique, & *in dubio, an hoc incrementum schismatis transeat in hæresim, vel an tale sit ex quo provisio spectat ad Concilium*; id quoque *ad Concilium pertinere*: quæ omnia à Concilii summâ, in quemcunque Papam, quocumque jure præditum, potestate pendebant.

Huc accedit, quòd Christus nullam specialem in schismaticis aut hæreticis Pontifices, congregatis Episcopis, aut Synodo Œcumenicæ concesserit potestatem. Quare totum illud jus, quod omnes unanimi consensu, in schismatis atque hæresis causâ, Concilio Œcumenico tribuebant, eo uno dogmate nitebatur; quòd Synodus Œcumenica totius Ecclesiæ, atque aded sancti Spiritûs complexa potestatem, universim, ubi de summâ re Ecclesiasticâ agit, summâ & indeclinabili autoritate decernat.

Sup. c. ix.

Ap. Rain.
21. 14. 8.
n. 9.

Spic. loc.
cit. pag. 87.

Quo factum vidimus, ut uno eo axiomate utraque obedientia niteretur. Et Gregorii quidem Cardinales apertè provocabant ad Concilium generale, *ut à quo, & in quo soleant gesta etiam summorum Pontificum quæcumque pertractari, decerni, & judicari*. Benedicti verò affectæ, atque in his, vel potissima Ecclesia Gallicana, Universitatis Parisiensis dictum illud comprobabat: *Papam matri suæ, hoc est, sanctæ Ecclesiæ materno jure esse subditum*: quæ vel nihil concludunt, vel ad omnem Pontificem, etiam extra schismatis casum protenduntur.

Sup. cap.
viij.

Conc. Pis.
sess. xlij. p.
2124. 2125.
& Spicil.
tom. vj. p.
320.

Et quidem ab Odorico Rainaldo Simonem Cramandum Patriarcham Alexandrinum, suggillatum audivimus, quòd Ecclesiæ Gallicanæ sacro Conventui prædicens, *Concilium prætulit Romano Pontifici*; & Petrus Plaoul Parisiensis Doctor idem asseruit, sacro confessu applaudente; tantumque abfuit, ut eos ad hanc tuendam sententiam vehementissimè perorantes quisquam incufaverit, ut eorum maximè autoritate atque consiliis, tota Gallicana Ecclesia adversus schismaticos uteretur. Quin ipse Petrus Plaoul ab Universitate studii Parisiensis ad Concilium Pisanum *Ambaxiator* missus, in ejusdem Concilii sessione publicâ eâ de re celebrem orationem habuit. Sic enim in gestis sacri Concilii legimus: *Sessione XIII. die Mercurii, 29. Maii, quidam valentissimus Doctor, vocatus Magister Plaoul, ascendit pulpium, & proposuit verbum Dei . . . & deduxit pulchrè exaltando Ecclesiam, & asserendo eam esse supra Papam: quod deduxit pluribus rationibus, tam ex parte materiæ, scilicet animarum; quam ex parte formæ; quæ est Spi-*

ritus sanctus ; quàm etiam ex parte causa efficientis , quæ est ipse Christus ; quàm etiam ex parte finis , quæ est ipse Deus in Ecclesiâ triumphante. Atqui his quidem argumentis , hujus ævi more , complexus est omnia , quibus summos Theologos in eandem sententiam adductos esse constat : ut certum omninò sit , quæ in Concilio Constantiensi , de Conciliorum supremâ autoritate , explicatiùs dicta sunt , ea in utrâque obedientiâ , hoc est , in Ecclesiâ Catholicâ , atque in Concilii Pisani dictis , atque gestis præcessisse.

C A P U T X I I.

An sine temeritate Concilii Pisani autoritas rejici possit.

AT Pisano Concilio Odoricus Rainaldus objicit : sine Papâ secundum canones , legitimum haberi non posse Concilium : pessimorum scilicet Medicorum more , qui , valetudine desperatâ , ægrum interire malunt , quàm à consuëtis remediis , quamvis frustrâ tentatis , ad extraordinaria , quàm libet certa , confugiant. Nec deerant , Alexandri V. tempore , imbecilles animæ , quæ hâc superstitione tenerentur , quos Gerson noster sermone coram Alexandro V. confutat & irridet his verbis : *Cujus est ista tua substitutio , Pater Beatissime , nisi Christi ? Undè convocatio Concilii (Pisani scilicet) tam mira ? Undè priùs discordantium inaudita consensus ? Undè tot Prasulum , & sapientium concursus tam celer ? Non causâ certè dissensionis , sed pacis. Non vocavit Papa : fuit conventiculum. O ridenda ac irrationalis nimium ratio ! Neque verò quatuor illa Concilia , quæ in Actibus Apostolicis describuntur , Petrus vocasse memoratur. Neque Synodus Nicæna jussu Silvestri , sed Constantini convenisse legitur. Ad quintum Universale Concilium Patrum , contra Theodorum Nestorii discipulum (m) nemine convocante (n) sese Patres exhortati sunt. Fuere ergò conventicula ? Cave dixeris. Coluntur ab Augustino (Gregorium voluit dicere , sive Librarii mendum est) tanquam Evangelia. Quid si schisma dubios reddit Christianos , quem duorum pro Papâ colant ? Quid si , quod perrarum est , summus Pontifex labatur in hæresim , ut legimus Liberium Ariana pravitate subscripsisse , Marcellinum Idolis sacrificasse ? Quid si intolerandis oneribus Christianitatem gravaret ? An adversus tantos morbos nullam relinquis medelam ? Relinquo , inquis. Credo sanè : nam imperfectam nimium*

[m) Nestorii discipulum.] Hic suspicor librarii , vel typographi erratum , qui aut occisantes prætermiserint nonnulla verba , aut incurii unum pro altero posu rint. Neque enim ignorabat Gerson fuisse Theodorum Nestorii magistrum , non discipulum. Sed Gersonis opera , etiam edit onis D. DUPIN , sunt tot mendis typographicis deformata , ut esset necesse ea recudi diligentius.

[n) N. mine convocante.] Convocaram fuisse quintam Synodum à Justiniano Imperatore dicit Evagrius , & testatur quoque illa Iustini ni epistola ad Episcopos tunc C. P. degentes , quæ lecta est in ipso Concilio collat j. Vid. tom. v. Conc. p. 422. Hoc erratum fuisse Gersonis vix credi potest. Profecèdè amanuensis , cum in suo codice haberet *Cæsare convocante* , scripserit incogitantes *nemine convocante*.

Ecclesiasticam politiam adstrueres ; nec à Deo , cujus perfecta sunt opera , salubriter institutam , si quis in eam morbus posset incurrere , contra quem nulla posset adhiberi medicina . Sed tamen nulla memoratis casibus relinquitur , si non aliquando sine Papæ vocatione , convenire possit Ecclesia .

Ne hîc mihi critici , fastidiosum hominum genus , aliquos memoriæ aut historiæ lapsus , seu menda operarum , quæ in editione Gersonis sunt innumerabilia ; sed ipsum argumentorum pondus attendant . Eorum vim invictam sentient . Quare Alexandro V. Pisæ electo Pontifici , multò maximæ pars Christiani Orbis statim adhæsit : Gallia , Anglia , Germania , Hungaria ; Dalmatia , Croatia , Norvegia , Dania , Suecia , Polonia , Italia ferè tota ; Roma quoque ipsa .

Bellar. de
Conc. lib. j.
cap. viij.

Huc accessit postea tota posteritas , teste Bellarmino , & in sede Petri post Alexandrum V. duos Alexandros sexti & septimi nomine venerati sumus ; cùm Clemens VII. Leonis X. successor , & Clemens VIII. eum Clementem spreverint , Robertum scilicet Gebennensem Cardinalem , qui Clementis VII. assumpto titulo , post Urbanum VI. Avenione sedit .

Rain. an.
1409. n. 80.

Neque valet Odorici Rainaldi responsio , in Romanorum Pontificum serie , numeratos falsos Stephanos falsosque Joannes ; undè veri Pontifices numerum ac titulum suum traxerint . Ita enim numeratos esse constat , obscuris temporibus & ab Historicis , non ab ipsis Romanis Pontificibus , cùm per ea tempora , nondum in decretis suis addere solerent nomini suo , ipsam numeri notam . Nunc autem cùm Romani Pontifices sic passim edicant in capite diplomatum , *Alexander Papa VI. Alexander Papa VII.* numeratum ab iis esse falsum , & à falsâ aut suspectâ Synodo creatum Pontificem , recente adhuc facti memoriâ ac manifestis gestis , absolum , absurdumque est .

Tom. xj.
Conc. pag.
2303.

Quare & illud certum , Alexandrum V. & Joannem XXIII. Pontificum historiis , vitis , catalogis , toto Orbe terrarum ; atque etiam in Urbe editis , passim fuisse adscriptos ; totique Ecclesiæ Catholicæ probro maximo sit , tanto Episcoporum aliorumque Orthodoxorum numero , tanto Universitatum , religiosorum Ordinum , Provinciarum , Regnorumque Catholicorum concursu , celebratam fuisse falsam & canonibus repugnantem Synodum , quam etiam Alexander V. à Romanis totoque propemodum Orbe jam agnitus , confirmârit . Extat enim illius Synodi confirmatio Bononiæ edita , aliquot post mensibus , quàm Pisana Synodus soluta est ; ne id Patrum auctoritati magis , quàm ipsi veritati tribuisse Pontifex videatur . Probat autem ejus gesta , ut quæ *Universalis Ecclesiæ auctoritate & concordia facta sint* . Neque ita multò post , idem Pontifex summâ cum pietate obiit ; testatufque est inter extrema suspiria , se quidquid Pisis egisset , summo diviniæ gloriæ amore fecisse .

Ibid. pag.
2311. Rain.
an. 1410. n.
15. 17.

Tom. xj.
Conc. pag.
2109. & seq.
Rain. an.
1409. n. 84.

Huc accedit quòd ejus æmuli ac Pisani Concilii contemptores , Gregorius atque Benedictus , convocato licet generali Concilio , vix paucos Episcopos congregare possent . Quin etiam Synodus Benedicti , Perpiniani habita , Pisanum Concilium venerata est , conclusumque in eâ est , ut Petrus vocatus Benedictus , iret vel mitteret Procuratores irrevocabiles Pisas , ubi aliud Concilium congregabatur pro unione Ecclesiæ , qui Procuratores , ejus nomine ,

nominé; Papatui renuntiarent, Gregorio cedente, mortuo, vel ejecto. Id ex sexdecim Deputatis, quindecim concluderunt (o); atque ita ex duobus frustulis, quæ Pisano Concilio repugnabant, unum jam frustulum, à quo Benedictus colebatur, votis atque suspiriis Pisanæ Synodo cohærebat, eique se suumque Pontificem submittebat.

At in aliâ particulâ Gregorius, cùm paucas Italiæ urbes, easque ferè ignobiles, vix in obsequio retineret, frustrâ convocabat totius Orbis Episcopos. Quâ de re sic Rainaldus scribit: *Spreta sunt ab Episcopis ejus imperia, cùm in magnam adduceretur invidiam Concilium ad schismatis propugnationem molitum; misitque Nicolaum Episcopum Ferentinum, & Dominicum designatum Episcopum Melitensem, Venetias; ut, objectâ anathematis pœnâ, illius Provinciæ Præsules ad Synodum cogerent. Sed Veneti, Alexandro, ex Doctorum sententiâ, quamvis Gregorius Venetus esset, adhaeserant; nec immeritò. Quis enim non sperneret tam paucos Episcopos in tenui atque ignobili Austriæ Oppido Synodum Œcumenicam venditantes, aut ab eis universalem repræsentari crederet Ecclesiam? Tali tamen Concilio Ecclesiâque fretus Gregorius, se notorium & indubitatum Papam, Alexandrum V. quem tota ferè Ecclesia coleret, æquè ac Benedictum in altero mundi angulo præfidentem, notorium schismaticum declarabat; quem talia declarantem Odoricus Rainaldus pro vero Papâ haberi vult, in eoque frustulo totam Ecclesiæ Catholicæ potestatem collocat. Quis hæc ludibria & Ecclesiasticæ historiæ dedecora ferat?*

Rain. ib.
n. 82.

Illud paulò gravius, quòd aucto Pontificum numero, Pisani Patres non restinxissè schisma, sed auxissè videantur. Id quidem Odoricus Rainaldus, & alij passim obijciunt. Sed profectò immanem belluam ille interemit, qui percusso capite, & corpore obruto, feminecem, atque ægra vix membra trahentem reliquit: quo factum est ut lethali vulnere ictam in Pisanâ Synodo, Constantiensis Synodus paulò post superveniens conficeret.

Cæterùm quisquis Constantiensis Synodi salutarem Ecclesiæ, ac schismati pestiferam agnovit auctoritatem, Pisanam quoque Synodum suscipiat oportet, quæ Constantiensis continuatio est. Quid plura? cùm ipsos liceat adhibere testes qui Pisanæ Synodo adversentur. Nempè Bellarminus qui dubiam, Rainaldus & alii qui nullam pronuntiant, in hoc axioma consentiunt: Romanum Pontificem dubium, sive in casu schismatis, Concilio generali subesse. Omnes enim, excepto nullo, in eam sententiam uno ore decurrunt, ut Pontificem saltem dubium Œcumenico Concilio subdant. At qui Gregorius æquè ac Benedictus dubius erat Pontifex, à quo tanta pars Ecclesiæ, sui que Cardinales discedebant. Ergò ille Concilio suberat, ab eoque depositus acquiescere debuit, ac renitens pro schismatico habendus,

(o) *Id ex sexdesim... quindecim concluderunt.*] Hæc ultima verba nullibi reperimus in tomis Conciliorum, neque in Historicis Surita, Theod. à Niem, Rainaldo &c. Surita rem sic narrat: *Concilio interfuere Prælati... circiter cxx.... Cùm Patres Benedictus consulisset, quid è Republicâ Christianâ esse censerent... summâ dissensione... in contrarias partes Patrum opiniones... distrahuntur... ea opinionum discrepantia eò rem deduxit, ut Petriniano penè omnes discederent, & xlii. reliqui hoc omnes fecerunt, quod hic à D. Bossuët refertur. Cæterùm Suritæ narratio argumentum D. Bossuët confirmat, nedum illud infirmit.*

eorum quoque calculo qui cum Odorico Rainaldo ei favent : quod est argumentum ex confesso ab adversariis planè peremptorium.

Antonin.
summ. part.
ij. tit. iij. de
sch. fin. §. 6.

Objiciunt tamen S. Antoninum excusantem eos qui post Pisanam Synodum atque Alexandrum V. Benedicto & Gregorio favebant : *Cum dubium esset maximum* de illo maximè, utrùm Gregorius & Benedictus *Ecclesiam scandalizarent dissimulando unionem se velle. Nam*, inquit, *de Gregorio apparuit contrarium, quia de facto renuntiavit.* De facto renuntiavit sanè in Constantiensi Concilio, posteaquàm quantum potuit ludificatus Ecclesiam, desertus ab omnibus, & ad angulum redactus Italiæ, rem in eo esse vidit, ut meritò anathemate feriretur, postquàm & ipsum & suos sui puduit; malueruntque cum aliquà laude cedere, quàm ignominiosè ejici, ut æmulo Benedicto contigit. Quòd ergò Gregorius cessit, ipsi Pisanæ Synodo imputandum est. Neque propterea penitus inexcusatos esse volumus qui bonâ spe ducti, sive à Gregorio, sive à Benedicto schisma produci paterentur; quod unum Antoninus voluit. Cæterùm qui præfactè contendunt cessionem utriusque Pontificis, aut saltem Gregorii expectandam fuisse, eos ego dixerim invidiosissimum schisma propagatum voluisse, spreto remedio, quod ipsa necessitas extorqueret : ad hæc in eo labi, quòd imperfectam asserant à Christo constitutam Ecclesiam, quæ adversus exitiosissimum vulnus nullo præsidio instructa esset. Tertiò, grave illud est non agnoscere vim occultam Spiritûs sancti, ad Synodum Pisanam, tot Regna, tot Ecclesias, tot Principes, tot Episcopos, tot Abbates, tot Ordinum capita, cum religiosi Cœtibus, tot inclytas Academias adducentis, ut facerent sibi Caput unum. Denique jam diximus, dicemusque ipsam Constantiensem Synodum eò esse fultam, quòd Pisanæ Synodi continuatio esset, quod est vel gravissimum ejusdem Pisanæ Synodi firmamentum; ut profectò nunc tam sancta, tam probata Synodus, sine gravi saltem temeritatis notâ abjici nequeat.

C A P U T X I I I.

Ad Constantiense Concilium devenitur : ejus causæ atque initia referuntur : rerum series usque ad sessionem V. hinc confutati qui ad schismatis tempus decreta restringunt.

JAM ergò ad Constantiensem Synodum devenimus. Eam Joannes XXIII. Alexandro V. mortuo substitutus convocavit, ut Pisana Synodus continuaretur.

Bull. convoc. Conc. Const. sess. j. pag. 11.

Causæ continuati Concilii in Bullâ convocationis expressæ : ut schisma finiretur, ut hæreses damnarentur, ut Ecclesiasticæ disciplinæ reformatio fieret.

Schisma quidem vivebat adhuc; ac si Pontificum atque obedientiarum numerum aspiceres, non excisum, sed auctum esse videbatur; & falsorum Pontificum fautores, pauci licèt comparatione reliquorum, Hispani præser-

tim, quò iniquius, eò obstinatiùs eos tuebantur; neque immeritò timebatur, commotis adhuc animis, ne ex scintillâ majus incendium resurgeret. Jam Wiclefiana hæresis totâ in Ecclesiâ grassabatur, quodque malorum omnium caput erat, jacebat Ecclesiastica disciplina; tantæque morum corruptelæ inerant, ut vel eâ causâ Synodus necessaria haberetur; cùm ex eâ radice & schismata & hæreses prodiisse constaret.

His de causis Constantiensis Synodus est convocata, ac Joanne XXIII. Sigismundoque Imperatore præsentibus, inchoata. Primum omnium sacra Synodus recipit Papæ sponsonem, sponte quidem oblatam, sed postea juramento, Bullâque insuper editâ, confirmatam: quòd *cessurus esset Papatu*, non tantùm si Petrus de Lunâ & Angelus de Corario cederent; verùm etiam, si id è re Ecclesiæ esse Synodo videretur; eo nempè fundamento, quòd verus quoque & certus Pontifex, quò magis, quò veriùs, quo denique certius pater pastore esse, eò magis honori suo Ecclesiæ pacem, & gregis salutem anteponeere teneatur.

Hâc sponsonem factâ, Bullâque promulgatâ, Pontifex die 20. Martii, majore hebdomadâ imminente, clam aufugit Constantiâ, atque in vicinum oppidum Scaphusense se contulit, ubi sub tutelâ Friderici Ducis Austriæ morabatur. Multùm eâ fugâ commota est Synodus, nec deerant Papæ adulatores pessimi, qui Synodum solvere molirentur; sed habita est frequente confessu, die 25. Sessio III. post Papæ recessum prima, in quâ decernitur, quòd *Constantia in Spiritu sancto Synodus generalis, pro reformatione & unione Ecclesiæ in capite & in membris, fuit & est ritè & justè convocata, initiata, celebrata*; quòd per recessum Papæ aut aliorum quorumcumque, hoc sacrum Concilium non est dissolutum: neque transferri debeat, nisi assensu Concilii, aut omninò dissolvi, *usque ad extirpationem præsentis schismatis, & quousque Ecclesia sit reformata in fide & moribus, & capite & membris.*

Quid sit apud Synodum, & hujus ævi Scriptores, *in Ecclesiâ reformari fidem*, omnes facilè intelligunt. Non hoc est, restitui collapsam, cùm nunquam Ecclesiæ collabatur fides; sed, eâ firmâ & integrâ, damnari hæreses, hæreticos Ecclesiâ ejici, quò clariore luce fides enitescat. Cæterùm Ecclesiam *in fidei veritate semper immaculatam permanere, & de hæresibus semper triumphare*, alibi dicit Synodus, Wiclefum condemnans: atque hoc obiter dictum oportuit; ne quis in ambiguâ reformatæ fidei voce falleretur.

Verùm id diligentissimè advertendum, tres Concilii causas ab ipso Concilio statim ac disertè expressas: fidem, schisma, reformationem generalem in capite & in membris. His ut reliqua consentanea essent, Sessione IV. ubi ad ipsos Pontifices devenitur, ad easdem tres causas, debita ab ipsis obedientia refertur, nempè ut huic Synodo obedire debeant in his quæ ad fidem pertinent, quæque ad extirpationem hujus schismatis, quæque ad reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Dum hæc agerentur, & Sessio IV. fieret, renuntiatum est sacro Concilio, Papæ nomine, ipsum non aliâ causâ, quàm *propter sanitatem corporis*, Constantiâ recessisse, atque omninò *impleturum omnia quæ sacra Synodo promississet*. Hæc in acta relata sunt. Quin ipse Pontifex, datâ schedulâ

Ibid. fest.
ij. pag. 16.

Vid. in ap-
pend. tom.
xj. Concil.
p. 1438.

Ibid. fest.
iij. pag. 17.

Ibid. fest.
vii. p. 41.

Ibid. fest.
iv. pag. 20.
vid. in ap-
pend. cedu-
lam Joan. p.
1464.

propriâ manu, aliisque multis testificationibus, idem confirmavit.

Rain. an.
1475. n. 6.
& seq. ex
Theod. à
Niern.

Sacra tamen Synodus intellexit ex ejus recessu, quocumque colore quaesito tegetetur, nonnihil turbarum eventurum, multaue eum de disturbandâ Synodo moliri; nec deesse adultores, qui pessima suaderent. Sex enim Cardinales palam pronuntiaverant, ejus absentiam jam solutum esse Concilium, ac Rainaldus memorat, plerosque Cardinales alios post alium, ad Papam confugisse; edictumque Papæ valvis affixum repertum fuisse, quo Curia omnesque officiales, ut ad ipsum accederent, sub excommunicationis ac privationis pœnâ citabantur: quæ omnia ad dissolvendam Synodum pertinerent.

Pet. Alliac.
de aut. Eccl.
in append.
tom. ij. Gerf.
Leo. Aret.
de temp. sui
huit.

Scribunt & alii, Patres Cardinalibus indignatos id etiam cogitasse, ut prohiberentur à Sessionibus Concilii, ubi de Papâ ageretur, cui se turpes adultores præstitissent; Petrum de Alliaco Cardinalem, æquum omnibus, nec minùs Ecclesiæ Romanæ, quàm ipsius Concilii studiosum, his obstitisse, & Cardinalium defendisse dignitatem. Nec interim deerant, qui pessimo adulandi studio, Pontificiam potestatem immodicè efferrent. Quæ cum ita se haberent, necessarium erat Patribus, ut Conciliarem autoritatem magis magisque inculcarent. Quare Sessione V. non modò Sessionis IV. canonem iterarunt, sed etiam hæc duo addiderunt: primum, ut explicatiùs diceretur, *cujuscumque alterius Concilii generalis decretis Papam subjici*; alterum, *ut si contumaciter obedire contempserit, debite puniatur*; ne scilicet, quod plerique jactabant, honestè potiùs quàm necessariò obstringi obedientiæ videretur; tantæque Patrum consensione finita est Sessio, ut actis hæc verba inferantur: *Quibus constitutionibus lectis, Concilium eas uniformiter approbavit & conclusit.*

Concil.
Const. sess.
v. P. 26.

Hi sunt illi duo canones relati superiùs, de quorum sensu agitur. Sed ipsa, credo, rei series persuadet, non alium esse posse, præter eum quem tuemur: nempe ut in fidei, schismatis, reformationis casu, non tantùm Constantiensi, sed etiam cuicumque, quocumque tempore, & quâcumque causâ congregato Concilio generali, obedientiam, à Papâ etiam, præstari oporteat.

C A P U T X I V.

Vana suffugia, ex ipso Concilii scopo ac verbis confutantur.

Ibid. sess.
ij. pag. 18.

CERTE cum Constantiense Concilium in his sessionibus, duplicis generis decreta protulerit, quarum alia propriè ad Concilium Constantiense pertineant, alia ad omne Concilium protendantur, utriusque generis decretis certam notam adhibuit. Et tertiæ quidem Sessionis decreta qui legerit, statim animadvertet ita decerni: *Quod istud Concilium non debet dissolvi: quòd ipsum Concilium non potest transferri: quòd qui interesse debent huic Concilio, non recedant.* Tunc Sessionibus IV. & V. multa in eundem sensum de hoc Concilio propriè decernuntur: quam notam si haberent om-

nia Synodi decreta, libenter fateremur non posse protendi ad omne Concilium ea, quæ de isto constituta fuerint. Nunc cum Concilium in Sessione V. disertè scripserit, & huic Concilio & cuicumque alteri Concilio generali, etiam à Papâ deberi obedientiam; patet sacram Synodum, quasi deditâ operâ occurrisse eorum effugiis, qui ad Concilia in schismate habita, aut ad solum schismatis tempus, horum decretorum verba detorqueant.

Hoc certè suffugium post Basileensem contentionem, autore Turrecrematâ, primùm emerit. Is enim, cum autoritate decretorum Constantiensium vehementissimè premeretur, primus omnium contendit, *quidquid verba Concilii in sono literæ pratendant*; tamen aliter quàm sonant intelligenda esse; difficillimumque esse observare Constantiense decretum de obedientiâ à Romano Pontifice debitâ, *nisi decretum illud, ad aliam trahatur intelligentiam, quàm verba in superficie pratendant*. Itaque commentum illud excogitavit, decretum Constantiense ad solam schismatis causam restringendum; ex quibus satis constat, virum acutissimum semel iterumque ac tertio verborum Concilii perspicuitate summâ eò esse deductum, ut repugnante literâ, ad hunc sensum comminiscendum causæ necessitate se fuisse abreptum ultrò fateretur.

Quare qui eum secuti sunt, nihil aliud quàm ludibria protulerunt. Et quidem commemoravimus, quàm aliena, non modò à sensu, verum etiam à verbis horum decretorum dixerint, qui Constantiense Concilium huic Concilio dumtaxat, non autem aliis, autoritatem eam tribuisse respondent; cum Patres Constantienses disertè scripserint: *Papam hujus Concilii, & cujuslibet alterius Concilii generalis præceptis teneri*.

Nec minùs absurdè Disquisitionis autor pro confirmando Turrecrematæ suffugio hoc argumentum proposuit: *Concilium istud* (Constantiense scilicet) *fuit continuatio Pisani Concilii ad civitatem Constantiensem translati: ex actis: Pisanum verò pro sublatione dicti schismatis congregatum fuerat: item ex actis: ergò ad schismatis causam illa Pontificibus præscripta obedientia revocatur. Quæ jactata ad speciem, jam ex gestorum serie evanescunt. Esto enim, urgentissima causa Pisani Concilii fuerit, extirpandum schisma; tamen ex actis docemur, accessisse aliam haud minùs necessariam, nempe reformationem in capite & in membris: tum continuatam in urbe Constantiâ Pisanam Synodum, tria suscepisse; fidem exponendam, extirpandum schisma, reformandam Ecclesiam in capite & in membris; atque in his tribus ab ipso Pontifice, non tantum huic, sed cuicumque Concilio generali, præstari obedientiam oportere. Ergò pessimâ fide, decreta Concilii Sessionum IV. & V. ejus gestis, dictisque apertè reclamantibus, ad solam schismatis causam restringuntur. Quo etiam factum est, ut qui his solutionibus uterentur, subesse tamen aliud facilè persentiscerent, ut de Turrecrematâ vidimus. P. verò Gonzalez, postquam ad tempus schismatis dubiique Pontificis verba restrinxit, subdit tamen: *Forfan verò incautè in diffinitione suâ verba posuerunt, quæ videntur amplius aliquid sonare*. Quis verò non existimet incautum potiùs fuisse Gonzalem, quàm tot sapientissimos Patres ac Theologos ita incautè locutos, ut nec ipsi eorum verborum, quæ tam accurate selegerint, sensum intelligerent?*

Turrec.
Resp. ad
Basil. part.
ij. n. 2. &
4. tom. xiiij.
Conc. pag.
1711. 1712.

Disquis. n.
76. 77. p. 27.

Conc. Pis.
tom. xj. sess.
xvj. pag.
2203. Conc.
Const. sess.
ij. iij. vid.
sup. cap. x.

Gonz. de
infall. R. P.
disput. xiiij.
sect. v. §. 10.
n. 2. p. 671.

Bell. de
Con. aur.
lib. ij. cap.
xix.

Jam quod Bellarminus, quo uno vel maximè adversariorum causa nititur, dixit, ex decreto Constantiensi, subjectum fuisse Conciliis Papam dubium, adeòque non jam Papam, manifestam absurditatem præ se fert; nempe ut Concilium, cum sibi & cuicumque Concilio asserit collatam immediatè à Christo potestatem, etiam in Papam, tanto conatu nihil agat, quàm ut Conciliis eum qui non sit Papa, subjiciat: quo nihil est absurdius. Deindè observatum à nobis est, Papam dubium, qui jam pro Papà non sit, intelligendum esse, non in quocumque schismate; sed in eo schismate, *ubi est inextricabile dubium juris & facti*, quale erat illud schisma post

Vid. sup.
cap. xj. &
loc. Spicil.
hic cit.

Urbanum VI. Talis autem casus est rarissimus; quippè qui post Christum natum, semel tantùm contigit. Hinc argumentum: Constantiense Concilium nunquam adhibuit, illas voces, quibus generaliores ac latius fusæ nullæ esse possint, ad exprimendum eum casum, quo nullus est rarior & infrequentior; atqui his vocibus, quas Constantiensis adhibuit Synodus: *quicumque: quacumque dignitate: cuicumque Concilio*, nullæ generaliores reperiri possunt; ergò Constantiense Concilium non eas adhibuit, ut se ad infrequentissimum, ac tot retrò sæculis semel tantùm cognitum casum adstringeret; cum præsertim sacra Synodus alias futuras Synodos, non modò animo prævideret, sed ipsa etiam decretura esset. Neque enim quisquam ignorat canonem, *frequens*, Sessionis XXXIX. quo de decennio in decennium habenda Concilia generalia decernuntur; atqui illa Concilia non omnia futura erant sub dubio Pontifice: ergò Concilium Constantiense non ea tantùm Concilia prævidebat, quæ sub dubio Pontifice futura essent. Atqui Conciliis quibuscumque futuris subjiciebat Papam; ergò etiam subjiciebat iis, quæ à Papà indubitato haberentur.

Concil.
Const. sess.
xxxix. pag.
238.

Sup. hoc
lib. cap. ix.
x. xj.

Præterea demonstravimus totam Ecclesiam schisma elisuram, adeò abfuisse à restringendâ ad Papam dubium Concilii potestate, ut etiam intellexeret, ne in Papam quidem dubium valituram eam, nisi absolutè valuisset; neque tolli potuisse dubium Papam, qui in suâ obedientiâ certus haberetur, nisi & illud constitisset, certum etiam Papam in Concilii generalis potestate esse. Hinc illa manârunt, causam schismatis ad Concilium generale devolutam, non quidem propter illum singularem casum, sed quòd singularis casus non aliâ potestate diffiniendus esset, quàm eâ quâ cæteri casus diffiniri solerent. Quæ si universa Ecclesia ante Pisanam Synodum; multò magis post eam, atque in Constantiensi Concilio, declaravit.

Tùm illud constat, Constantiensem Synodum, non modò de extinguendo schismate, sed etiam de exponendâ fide, ac reformandâ disciplinâ fuisse sollicitam. Id enim, & Ecclesiæ mala, & Bulla convocationis, & ipsa sacræ Synodî jam indè ab initio professio postulabant. Atqui expositio fidei ac reformatio disciplinæ, non ad solum schismatis tempus, sed ad omnia Ecclesiæ tempora protenditur. Ergò absurdum est ad solum talis schismatis tempus restringere Concilii sollicitudinem.

Posteà, sacra Synodus non nisi certo Papà constituto reformationem aggressura erat. Ergò cum docuit, in reformationis causâ Papam Concilio subesse oportere, non Papam dubium, sed certum, & ab ipsâ Synodo constitutum cogitabat. Neque enim quis negaverit sacram Synodum, cum Ses-

tionum IV. & V. decreta conderet, quæ deinde actura erat animo providisse. Imò potius in ipsis initiis certa fundamenta ponebat; quibus cæteræ Synodi actiones, & ordinationes suo tempore struerentur. Id autem volebat maxime, ut, Papâ constituto, reformatio fieret; utque eam nullus hominum, ac ne quidem ipse Papa prohibere posset. Id ergo agebat, ut Papam etiam certum, atque ab ipsâ Synodo constitutum, Conciliaribus decretis obligaret.

Hic verò omnem absurditatem exsuperat illa responsio, quam autor doctrinæ Lovaniensium prodidit: nempe ut in Synodo Constantiensi reformatio nihil aliud sonet, quàm ipsam extinctionem schismatis. Quo loco verba illa de reformatione faciendâ *in capite & in membris*, intelliguntur: *in capite*, seu *capitibus schismaticis*; quæ scilicet capita schismatica à Synodo in ordinem cogentur: quo nihil excogitari possit absurdius; sed tamen ad hæc absurda rediguntur, qui perspicuis Synodi verbis atque sententiis commenta sua assuunt.

Itaque postulamus ut ex ipsis consuetis Synodi Constantiensis locutionibus, Synodum Constantiensem intelligant. Certè sacra Synodus Sessione XV. sic decernit: *Ne quis ullo modo prohibeat ad sedem Apostolicam, aut Romanam Curiam, hoc durante Concilio, vel ad ipsum, & quacumque alia generalia venientes.* En Sessione XV. eisdem planè voces, quas in V. legimus. Dicant boni expositores prohibitionem eam XV. Sessionis, non ad omnes Synodos, sed ad eas quæ in schismate fiant pertinere. Item Sessione XXVI. fit decretum cum hâc clausulâ: *Salvis iis quæ in hoc presenti, & in aliis quibuscumque generalibus Conciliis fieri solerent*: quæ cum ad omnes Synodos pertinere necesse sit, Sessionis V. verba, non minùs generalia, nec minùs patere constat. Denique in ipsâ Bullâ *inter cunctas*, sacro approbante Concilio, hæc jubentur: nempe interrogari quemvis Wiclefismi suspectum. *Utrum credat quod quodcumque Concilium generale & etiam Constantiense universalem Ecclesiam representet.* En iterùm ac tertio constantique tenore *quodcumque Concilium* unà cum Concilio Constantiensi omne Concilium comprehendit, quo nihil est clarius ad ipsius Constantiensis Concilii voces interpretandas, constituendamque sententiam.

Doct. Lo-
van. p. 74.

Concil.
Const. sess.
xv. p. 147.

Ibid. sess.
xxvj. pag.
207.

Bull. In-
ter cunctas.
post sess.
xlv. p. 268.

C A P U T X V.

*Ex sessione VIII. Concilii Constantiensis, sessionis V.
sensus asseritur.*

AL I U D argumentum exurgit ex Sessione VIII. pro vero & nativo Constantiensium canonum sensu, quem tuemur. Eâ Sessione referuntur ac damnantur Wiclefi propositiones XLV. Ex his Cajetanus ac Nicolaus Dubois quasdam seligunt, quarum condemnatio nobis officiat: octavam: *Si Papa sit prescitus, vel malus, & per consequens membrum Diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam; nisi fortè à Casare*: propositionem XLI. hanc scilicet: *Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.*

Cajet. de
aut. Pap. &
Conc. tract.
j. & ij. pass.
post tom.
iij. summ. S.
Thom. edit.
Lugd. junct.
1687. Disq.

art. 4. n. 61. & seq. Doct. Lov. p. 68. & seq. vid. feff. viij. Conc. Cōst. P. 46. 47. Vid. feff. xv. Concil. Conft. pag. 130. Bull. *In-ter cunctas*. loc. jam cit.

Ac ne quid omittamus, proferunt item Joannis Hussi propositiones damnatas, septimam : *Petrus non est, nec fuit Caput Ecclesie sancte Catholicae*. Inculcant etiam illud, quod Martinus V. Bullâ, *inter cunctas* : quemlibet de hæresi Wiclefi, aut Hussi suspectum, sacro approbante Concilio, sic interrogari jubet : *Utrum credat quòd Beatus Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi & solvendi super terram? Utrum credat quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor Beati Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesiâ Dei?* Ex his igitur tale conficiunt argumentum : Si Ecclesia Romana suprema est; si Papa habet supremam auctoritatem in Ecclesiâ Dei; ergò Concilium generale non est suprâ Papam, aut Ecclesiam Romanam; ergò Sessio IV. & V. decreta non de Papâ absolute, sed de Papâ dubio, ac de schismatis tempore intelligenda sunt.

Gerf. ferm. in feff. S. Antò. tom. ij. p. 355. Petr. Alliac. tractat. de Eccl. ib. in append.

Valeat planè illa consecutio, nisi & à Synodo prævisa difficultas, & ab ipsâ quoque apertè soluta est. Sed quid Constantienses Patres addiderint videamus; nempè post relatam Wiclefi propositionem illam : *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*, statim subjiciunt : *Error, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. En quàm diligenter Constantienses Patres, & Martinus V. locuti sunt : en ut *Ecclesias particulares*, non totam ipsam Ecclesiam Catholicam, uno ore aliquid decernentem, Pontifici submitterint. Indè nimirum nostri sua illa sumpserunt, *dandam esse supremam & plenam Pontifici potestatem, sed in comparatione ad fideles singulos, & ad particulares Ecclesias*. Ita Gerfon noster in ipsâ Constantiensi Synodo prædicabat; ita in eodem Concilio totidem verbis docebat Gerfonis Magister Petrus de Alliaco Cardinalis, quo maximè autore Wiclefiana hæresis damnata est. Hæc profitebantur qui in Synodo docebant, qui Synodum docentem audiebant, hæc ipsa Martinus V. sua facit, cum decretali, *inter cunctas*, Concilii verba inserit & ipsâ Synodo approbante confirmat.

Vid. Cajet. loc. jam cit.

Gonz. de infall. disp. xij. sect. v. §. v. n. 2. p. 665.

Instat Cajetanus, nihil obesse sibi hæc verba Concilii à Martino V. approbata : cum istud quòd *Primatus Papæ sit super Ecclesias particulares, sit sermo affirmativus de Primatu super particulares, & non negativus de Primatu super universalem Ecclesiam*. Quod P. Thyrsus Gonzalez Cajetanum secutus sic exponit, *ut vi illius censura à Martino V. approbata, solum sit de fide Romanum Pontificem habere Primatum suprâ singulas Ecclesias, & vi illius non sit de fide habere Primatum suprâ Ecclesiam universalem ut congregatam in Concilio* : addit quòd *ibi sic adstruitur Primatus Romani Pontificis super Ecclesias particulares, ut non negetur super Ecclesiam universalem*. Hæc ille, hæc alii, non perpensâ rerum serie res magnas vanis distinctiunculis conficere soliti, in hunc locum memorant.

Sed profectò nimis scholasticâ subtilitate ludunt : quasi verò deceret sanctissimam Synodum, dum deditâ operâ id agit, ut contra Wiclefum explicet quid sit *de necessitate salutis*, in Ecclesiæ Romanæ Primatu profitendo, aliquid eorum omisisse, quæ *de necessitate salutis* credere oporteat. Atqui ex concessio, nihil dicit de Primatu Romani Pontificis super Ecclesiam, ut est universalis, & illud tantum asserit, Primatum eum agnoscendum su-

per

per particulares Ecclesias. Ergò hoc, non illud, de necessitate salutis credendum esse definit; statque inconcussum, quod sessionibus IV. & V. de Concilii summâ & absolutâ, etiam in ipsum Papam potestate, decreverat. Huic doctrinæ congruit illa Martini V. interrogatio quam diximus; non enim quæri jubet: utrum credant quòd *Papa habeat supremam auctoritatem super Ecclesiam Dei*; sed utrum habeat supremam *in Ecclesiâ Dei*: quod à nobis est alibi luculentè explicatum.

Vid. in ap-
pend. lib. j.
cap. iij.

Jam verò ex his argumentum conficimus: quod est ita positum à Concilio Constantiensi, ut ex illo tota Papatûs ratio exponatur, erroresque contra Papalem potestatem suborti condemnentur, id non ad tempus schismatis, aut ad Papam dubium, sed ad ipsum Papatum, qualis est à Christo institutus, & ad omne tempus pertinet; atqui id quod est sessionibus IV. & V. de Papâ definitum, ita se habet, ut exinde tota Papatûs ratio exponatur, & Papatui oppositi errores condemnentur, ut patet ex prædictis: ergò quod est de Papâ in sessionibus IV. & V. definitum, non ad Papam dubium, aut ad schismatis tempus; sed ad omnia tempora, & ad ipsum Papatum, qualis est à Christo institutus, pertinet; contra quod adversarii interpretabantur (p).

CAPUT XVI.

Mens sessionis V. ex capite FREQUENS, & ex capite SI VERO, sessionis XXXIX. demonstratur.

HAUD minùs valida argumenta deducuntur ex sessionis XXXIX. multis capitibus, quæ figillatim pensitanda erunt.

Primum occurrit caput, *Frequens*, quo capite Synodus Pontificibus legem figit, eamque multiplicem. Primum enim decernit ut summus Pontifex certis temporibus, & quocunque decennio Synodum generalem habeat: deinde ut in fine cujuscunque Concilii futuro Concilio locum *assignare teneatur*: tum, ne id faciat, nisi *consentiente & approbante Concilio*: postea, ut *ad defectum Pontificis*, ab ipso Concilio is locus assignetur, valeatque convocatio etiam sine Pontifice facta à Concilio: postremò, ut Pontifex tempus Concilio præstitum *abbreviare* quidem possit, non tamen prorogare. Sic præscribit rem quandam, eamque maximam, quam quocunque decennio Romanus Pontifex facere *teneatur*; adeòque ligari putat decreto à se

Concil.
Const. sess.
xxxix. pag.
238.

(p) *interpretantur.*] Ut mens D. BOSSUET, qui hîc præse argumentatur planius intelligatur, duo sunt animadvertenda: primum, Wiclefi propositionem sanam esse, si eam sic interpreteris ut significet, Papæ supremam esse auctoritatem *super particulares Ecclesias*, non verò *super universalem Ecclesiam*: alterum, hanc interpretationem & distinctionem adhibitam fuisse à sacrâ Synodo, eò ut ipsa id tueretur quod pridem sessione v. definitum de potiori Concilii auctoritate. Ergò Synodus non credidit supremam esse Papæ auctoritatem *super universalem Ecclesiam*; imò credidit talem auctoritatem Papæ contingere non posse. Frustrâ igitur Gonzalez scholasticâ subtilitate ludit, qui ea allegat Concilii verba, quibus ruat sententia quam ipse defendit,

facto Papæ conscientiam. Ergò manifestè dat legem summis futuris Pontificibus: quibus? Dubiisne, ac tempore schismatis tantùm? Absurdum; cùm hæc certis determinatisque temporibus, post quinquennium scilicet, exinde post septennium, ac deinceps post quodcumque decennium exequenda, nullo respectu schismatis, *edito perpetuo* sanciantur. Quare decretum istud Martinus V. jam electus, jam agnitus, jam indubitatus Pontifex est ipse executus. Nempe sic decernit sessione XLIV. *Cupientes ac volentes decreto hujus Concilii generalis satisfacere, inter alia disponenti, quòd omninò generalia Concilia celebrentur in loco, quem summus Pontifex, per mensem ante finem hujus Concilii, consentiente & approbante Concilio, DEPUTARE ET DESIGNARE TENEATUR... eodem consentiente, & approbante Concilio, civitatem Papiensem tenore presentium deputamus.* Ex eodem decreto, sub eodem Martino V. Papiense Concilium & inchoatum est, & Senas deinde translatum, probante Concilio: ex eodem decreto, Basileense Concilium ab eodem Martino V. indictum, & ab Eugenio IV. celebratum fuit. Quæ & alia deprompta ex capite, *Frequens*, Martinus V. & Eugenius IV. non essent executi, *ut huic decreto satisfacerent*, nisi intellexissent, non tantùm ad schismatis tempus, sed ad omnia tempora; neque tantùm dubiis, sed etiam indubitatis Pontificibus, legem præstitutam.

Ibid. sess.
xliv. p. 257.

Cur autem sessione XXXIX. omnibus Pontificibus legem ponunt, & à futuris quibuscumque Conciliis poni posse decernunt? Cur, quæso, nisi quia sessione V. *quemlibet, quâcumque dignitate, Papali etiam, cuilibet Concilio generali* subditum decreverant? Ergò omnibus Pontificibus, neque minùs certis, quàm dubiis, Conciliarem potestatem ipsa Synodus anteponit; sessionis XXXIX. fundamento, jam inde ab initiis, sessionis scilicet V. solidè providenterque jacto.

Neque objiciant caput, *Frequens*, de Conciliis quocumque decennio celebrandis, nullius jam esse roboris. Neque enim hîc quærimus, quo Ecclesiæ usu atque consensu, hi, qui disciplinam spectant, canones aboleri possint. Id certè quærimus: an Synodus Constantiensis ita se gesserit, ut quæ existimaret summos etiam Pontifices, in fidei, in schismatis, in reformationis causâ, Conciliis Œcumenicis esse inferiores. Certe caput, *Frequens*, ad reformationem pertinebat, cùm Patres intelligerent tantam esse, tamque inveteratam Ecclesiasticæ disciplinæ corruptelam; ut nonnisi per frequentia Concilia successu temporis reformari possit.

Quo ex loco argumentum nostrum ita potest confirmari: cùm Patres Constantienses sessione V. decernebant, *cuiuscunque Concilio generali à quocumque* parendum, hoc certè decreto intelligebant comprehendi ea Concilia, quæ ipsi vel maximè imperaturi essent; ideò enim usi sunt generalibus vocibus: *Huic & cuiuscunque alteri Concilio legitime congregato*: atqui ea Concilia imperaturi erant, quæ etiam sub certis indubitatisque Pontificibus haberentur: Ergò ea quoque Concilia Papæ anteponebant.

Ib. p. 239.

Huic argumento plurimum lucis accedit ex capite, *Si verò*, quod est positum in sessione XXXIX. post caput *Frequens*. Eo capite Constantienses decernunt de habendis Synodis, *si in futurum schisma oriri contingeret*. Quo loco præscribunt, quid ipsi contententes, quid verò Concilium, quid de-

nique omnes præstare debeant. Hinc exurgit argumentum : cùm Constantiensis Patres decernere aggrediuntur, quid agendum in tempore Schismatis, id non generalibus verbis, sed expresso nominatim schismatis casu, decernunt, ut legenti patuit: ergò certò constat singularem schismatis casum singulari decreto consideratum ac provisum; at quæ verbis generalibus, *de quocumque Concilio legitime congregato*, sessionibus IV. & V. antea dicta essent, ad omne Concilium, & ad omne tempus omninò pertinere.

C A P U T X V I I.

Idem demonstratur ex aliis capitibus sessionis XXXIX.
 SCHELSTRATI & aliorum suffugia præcluduntur.

S EQUITUR in Sessione XXXIX. caput : *Quanto Romanus Pontifex*, Ib. p. 241.
 quo capite Synodus *statuit & ordinat*, quòd deinceps quilibet in Romanum Pontificem eligendus, antequàm sua electio publicetur, coram suis electoribus, publicè confessionem & professionem faciat infra scriptam. Ergò manifestè omnibus futuris Pontificibus, etiam indubitatis, etiam in fidei professione faciendâ, legem ponit.

Objicit Schelstratus, id ne quidem in Synodo Constantiensi, præsentibus Patribus à Martino V. fuisse observatum. *Sed*, inquit, *is Pontifex*, Schelst.
Diff. An-
ruep. cap.
ij. p. 69.
electione factâ, consecratus fuit, ac postea fidei professionem fecit. Tantus scilicèt sacri Concilii, facillimique decreti contemptus Martinum ceperat, qui aliis Synodi decretis tantâ diligentîâ fatisfecit! At à Schelstrato quærimus, cur non ejus rei aliquod monumentum proferat? An fortè in his reconditis gestis, quæ toti Orbi hæctenus ignorata, à se primùm edita jactat, fidei professionem in ipsâ consecratione factam invenit? Atqui nihil vetabat quin fieret, semel quidem privatim, coram electoribus ex Synodi decreto, atque iterùm publicè in ipsâ consecratione, sive post consecrationem: sed nempè placebat Schelstrato ostentare contemptam, etiam sine causâ, tantam Synodum, tantosque fastus ad Pontificiam dignitatem pertinere putat.

In eâdem Sessione XXXIX. duo extant canones (9), quibus canonibus in Episcopis transferendis, inque spoliis vacantium Ecclesiarum capiendis, aliisque ejusmodi rebus, quid Romano Pontifici faciendum, sacrosancta Synodus *statuit & ordinat*. Concil.
Const. loc.
jam cit. p.
241. 242.

Occurrit Schelstratus, & hæc quidem decreta esse confitetur quæ etiam Pontifices indubitatos tangunt: *sed*, inquit, *nullam pœnam injungunt; nullam mentionem coactionis faciunt; prout tamen faciunt in decreto de schismatis tempore, ubi circa Pontifices tempore illo viventes, pœnas etiam privationis Papatûs constituunt.* Schelst.
loc. cit. cap.
ij. pag. 66.

(9) In sessione xxxix. duo extant canones, } quorum primus statuit, *Episcoporum translationes absque magnâ & rationabili causâ... de consilio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, vel majoris partis eorundem... fieri non debere.* Alter vetat, ne decedentium Prelatorum spoliatorum exactio, per Papam fieri seu attentari possit. Quo canone Synodus occurrebat malò sunc frequentissimo, quod *Eccl. suis afferebat gravia detrimenta.*

Hæc quidem Schelstratus objicit tanquam Concilia non nisi pœnâ adhibita, jurisdictionem exercent, jaceantque canones innumerabiles in corpore juris, sacrisque Conciliis editi, in quibus prohibitio, nullâ licet anathematis aut pœnæ cujuslibet & coactionis mentione, constat. At profectò sæpè sufficit simplici interdicto ligari conscientiam; quod Synodus Constantiensis apertè sibi tribuit in capite, *Frequens*, decernendo scilicèt, ut Papa antè finitum quodcumque Concilium, probante Concilio, futuri Concilii tempus designare teneatur; neque nulla pœna tamen est, si futurum Concilium designare Papa nolit, illud ab ipso Concilio, etiam invito Papâ, statim designari. Cæterùm quis ignorat, pœnas interdùm judicum prudentiæ reservari, neque minùs obligare ea quæ conscientiæ relinquuntur; ut miremur à Schelstrato, haud indocto viro, lectorem talibus deludi nugis?

C A P U T X V I I I.

Idem demonstratur ex sessione XL. & octodecim tum propositis reformationis articulis.

ATQUE his quidem Sessionis XXXIX. canonibus, Synodus Constantiensis reformationem aliquâ ex parte delibavit: cæterùm tantum opus ad vivum aggressura erat, postquàm unus Pontifex constitutus esset. Cùm ergò res eò devenisset, ut, abjectis aliis, unus summus Pontifex crearetur, tum verò Sessione XL. octodecim articuli reformationis diù examinati, ac per Nationes in reformatorio (r) oblatis, proponuntur cum hoc decreto: quòd *fuurus Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus* (post octo scilicèt dies) *cum hoc sacro Concilio, vel deputandis per Nationes, debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, & Curiam Romanam... antequàm hoc Concilium dissolvatur, super articulis qui sequuntur, octodecim illis scilicèt sæpè memorandis.* Hinc autem multa argumenta confurgunt.

Concil.
Const. sess.
xl. p. 243.

Primum, quod jam tetigimus: Reformatio in capite & in membris, quòd Sessionis V. decreta collimabant, exciso penitùs schismate & electo Pontifice, præcessura erat: ergò in eo decreto præscripta obedientia *cuiuslibet, cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat*, non ad schismatis tempus, sed ad ipsum quoque, omnium consensu, constitutum Pontificem pertinebat.

(r) *per Nationes in Reformatorio.*] In eâ Synodo, singulæ seorsim Nationes de singulis rebus quæstionem habebant, & decreta in sessionibus tum legebantur, cùm ab omnibus Nationibus fuerant approbata. Hæc methodo quæstiones eò diligentius examinabantur, quòd Nationes libentiùs inter sese consilia conferebant. Quapropter in sessionibus publicis unanimes Episcopi decretis subscribebant. Ea methodus obtinuit quoque in Concilio Basileensi. At in Tridentino; præcise usus invaluit numerandi suffragia Episcoporum. Hinc graves rixæ & intercessiones. Nam Itali, utpotè numero plures, cæteros omnes facilè vincebant, & sola Italorum intercessio obstetit, ne decerneretur Episcopos fuisse *institutos de jure divino, & apud suas Ecclesias manere jussos.* Vid. Palav. pass. & cæteros hujus Concilii Historicos. *Reformatorium* illud, de quo dicitur sessione xl. Concilii Constantiensis, constabat ex deputatis Nationum, quibus ea cura mandabatur, ut quærerent & proponerent quæcumque sibi reformatione indigere viderentur.

Atque ut pateat sanctam Synodum in Sessione V. nihil aliud animo designasse, quam id quod postea executura erat, stet istud argumentum: in Sessione XL. sancta Synodus Pontifici statim à se eligendo legem dixit: ut nempe, cum ipsâ Synodo, Ecclesiam & Curiam in capite & in membris, super certis articulis à Synodo præscriptis, reformaret: atqui Pontifex mox eligendus, futurus erat certus & indubitatus Pontifex: ergo sancta Synodus certo etiam ac indubitato Pontifici legem dixit.

Quid quòd articuli omnes, vel ferè omnes, Ecclesiam Romanam ac sedem Apostolicam spectabant. Id vel tituli docent: *De numero & qualitate Cardinalium; de reservationibus; de annatis; de gratiis expectativis; de confirmationibus electionum; de causis in Romanâ Curia tractandis; de appellationibus ad Romanam Curiam; de officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ; de dispensationibus, de provisione Papæ & Cardinalium, & ejusmodi cæteris*: quæ cum absurdum fit ad schismatis tantum tempora, & ad dubios tantum Pontifices pertinere, omnia tempora, & indubitatum quoque Pontificem designabant.

Ibid. pag.
243. 244.

Neque obest quòd de his parùm in Synodo actum, sive curiales reformationem eluserint, seu Patres, negotiorum mole obruti, secuturo Concilio multa reservârint. Neque enim hîc inquirimus quid gestum sit, sed in Sessionibus IV. & V. quæ mens Synodi fuerit. Certè constat eam fuisse mentem, ut vel maximè reformatio fieret. Ergo etiam constat eam fuisse mentem, ut indubitatus, & ab ipsâ Synodo constitutus Papa, quàm maximè Synodo obediret. Nec elusâ reformatio probat Synodi autoritatem infirmam, sed fortè hominum animos nimium fuisse perverfos.

Huic probationi magnum robur accedit ex articulo XIII. octodecim illorum, qui Sessione XL. propositi sunt: *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi*. Atque equidem miror, quosdam Lovanienfes aliosque censes nostros eo loco abusos, ut Sessionem V. everterent: quasi sancta Synodus Sessione XL. omnibus jam obedientiis congregatis in integro reliquerit, an Papa in Concilii potestate esset. Neque adverterunt ea, quæ Sessione V. generatim designata essent, *de Pontifice scilicèt debite puniendo*, Sessione XL. plenè atque integrè perficienda proponi, expositis specialibus causis atque agendi modis; quæ aded non pugnant cum iis, quæ Sessione V. gesta erant, ut alterum alteri necessario conjunctum colligatumque sit. Porrò certissimum est Sessionis XL. decretum ita esse conditum, ut post extinctum schisma, & sub indubitato Pontifice valeret. Ergo Sessionis V. decreta, ex mente Concilii, etiam extincto schismate, & sub indubitato Pontifice valitura erant.

Ibid.
Disquis. p.
30. & 65.
Doct. Lovan. pag.
70. 71.



CAPUT XIX.

*Recapitulatio eorum quæ de mente Concilii dicta sunt :
solutio objectorum cap. III.*

PROFECTÒ hæc Concilii mens, hic sensus : ac si, malis urgentibus ac prævalentibus, tanti Concilii, de reformatione ad unguem perficiendâ, vota frustrata sunt ; certa tamen fundamenta, quibus ea niteretur, posuisse juvabat. Denique si quis diligenter antedicta perpenderit, quove statu res Ecclesiæ essent, quidve illa optaret, quidve metueret, & quo indigeret, tot malis undecumque prementibus, & infando schismate ad cumulum ferè auctis, faciliè intelliget, quàm ad sananda Ecclesiæ vulnera pertineret, ne ad solum schismatis, aut dubii Pontificis tempus provisâ remedia, ipsaque aded Concilii decreta traherentur. Et ipsum quoque schisma aliud postulabat, cum unicuique factioni addicti, suum Pontificem pro certo jactarent, ac Pontificii nominis autoritate mali abuterentur, boni etiam plerique turbarentur ; atque inter schismatis mala, ac prodendæ Pontificiæ Majestatis metum fluctuarent. Quas inter angustias, tantaque præsentia & ingruentia mala, si Patres Constantienses sibi asseruissent supremam potestatem in dubios tantùm Pontifices, næ illi Ecclesiæ morbis inane remedium attulissent. Quare dubii Pontificis, nullâ vel tenui mentione factâ, altiore & communiore ratione subnixi decreverunt : *Quemcumque hominem, quâcumque dignitate, Papali etiam, cuicumque Concilio subjici oportere ;* ut postea omnes Christiani, quocumque tempore, & quocumque rerum statu, sive in schismate, sive extra schisma, seu dubium Pontificem, seu certum esse crederent, supremam Conciliorum agnoscerent potestatem, in eâque acquiescerent. Quod quidem sancta Synodus eò luculentius & firmitus declarare ac definire teneretur, quia pars malorum maxima indè provenerat ; quòd multi non satis Synodo Pisanæ credidissent. Jam verò his explicatis, nihil est facilius quàm adversariorum omnia argumenta, atque axiomata in eorum caput retorquere.

Disquis. n. Nempè his agebant regulis : *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda*
80. vid. sup. *dicendi.* Nos verò id fecimus, atque ex causis quibus collecta est Synodus ;
cap. iij. cum illæ, non ad schismatis tantùm, aut ad dubii Pontificis tempus, sed
Ib. n. 81. ad omnia Ecclesiæ tempora referantur, ejus quoque decreta ad omnia tem-
pora, patere docuimus. *Ex contextu faciendâ est interpretatio.* Nos verò gesta
omnia ab ipsâ origine repetita revolvimus, atque hinc doctrinam & Pari-
Ib. n. 80. sientium & Ecclesiæ Gallicanæ fixam invictamque esse monstravimus. *Ubi*
est apparens aliqua contradictio, capiendâ interpretatio est, quæ tollat contra-
ditionem. Id verò meminerint ; id enim semper agunt, ut Synodi inter se
decreta committant, nec unum ex alio elucident, sed evertant. Sic ea quæ
in Wiclefium à Synodo Constantiensi intorta sunt Sessione VIII. sic re-
formationem Sessione XL. propositam in ipsis Synodi Sessionibus IV. &

V. decreta convertunt. Nos ita conciliamus omnia, ut sibi cohærere, & eodem ubique tenore processisse constet. Jam cum ex optimis regulis, quas ipsi adversarii adducebant, sacro-sanctæ Synodi mentem in Sessionum IV. & V. decretis liquiddò exposuerimus, haud minùs luculenter earum Sessionum invictam autoritatem adstruemus.

CAPUT XX.

Sessionibus IV. & V. aequè ac reliquis Concilii Oecumenici autoritas constat: an valeat Bellarmini responsio, earum sessionum decreta, à Florentinà & Lateranensî Synodis antiquata?

AC primùm autoritas Sessionum IV. & V. haud alio fundamento nititur, quàm quo tota Synodus; ipso nempe Concilii titulo: *Sancta Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem representans*, &c.

Hæc de se statim Synodus, prorsùs Synodorum generalium more. Quærimus à nostris censoribus, an hunc titulum Sessionibus IV. & V. detractum velint? Si velint, non Catholica, sed mendax est Synodus, pro universali sese venditans: si nolint, aut, volentes licèt, ipsa sanctæ Synodi reverentia cohibet, fateantur necesse est, Sessiones IV. & V. eâ autoritate niti, quâ nulla major esse possit.

Ait quidem Bellarminus, *Constantiense Concilium, quantum ad primas Sessiones, ubi definit Concilium esse suprâ Papam, in Concilio Florentino, & Lateranensî ultimo reprobatum*. Anne expresso nomine Concilii Constantiensis, ut sanè oportebat? Sic enim & Ariminensî, & Ephesina illa nefaria Synodus expressè abrogatæ & condemnatæ sunt. An igitur Florentina, aut Lateranensî illa ultima Synodus, Constantiensem Synodum notavit ullo modo? Nusquam. Sed, aiunt, contraria decreta protulit. Ergò jam non Concilio abrogatur autoritas: sed ipsa Concilia quæ verâ autoritate constent, pessimo exemplo inter se committuntur. Nos autem Conciliorum Florentini atque Lateranensî decreta Constantiensibus esse contraria negamus & pernegamus; falsòque & temerè assertum id esse, prolatis gestis suo loco demonstramus. Hic interim id querimus, novo more, atque à Catholicis Theologis alienissimo, Concilia Œcumenica opponi Conciliis Œcumenicis in eâ re, quæ ad Ecclesiasticum dogma pertinet, negamusque unquam in Ecclesiâ factum, ut alicujus Concilii, quod se pro Œcumenico gesserit, quale illud falsum Ephesinum fuit, in alio Concilio Œcumenico, doctrina damnetur, nisi priùs ipsa Synodus antiquetur, mendaci Œcumenicæ titulo insignita. Jam si Concilia inter se non concilianda, sed committenda essent; quis Florentinum aut etiam Lateranensè ultimum Concilium, tam paucorum Episcoporum, ac, dum celebraretur, vix extra Urbem notum, Constantiensî anteponat, ubi teste Bellarmino, *Patres fere mille*; atque in his *Episcopi amplius trecenti* adfuerunt; tanta hominum co-

Bell. lib.
de Conc. &
Eccl. c. vij.

Ibid.
Vid. Co-
chlæ. lib. j.
hist. Hist.
& al. hist.

pia, ut eos Constantia urbs tanta non caperet, quemadmodum hujus temporis testantur Historici; quos inter eminebant tot ac tanti Cardinales Romanæ sedis atque potentiæ studiosissimi. Quis, inquam, æquus Judex tam sancto conventui, ubi exitiale schisma extinctum, & res Ecclesiæ in pace sunt compositæ, ex ipso statim titulo non asserat auctoritatem?

At enim non omnes, sed primæ tantum Sessiones abjiciuntur. Quasi verò nihil sit, ipsa tantæ Synodi fundamenta concutere, idque ex proprio sensu, nullâ Synodo, nullo autore Pontifice. Quid verò non liceat, si hæc licent? Verum omitamus certa licet præjudicia, atque adversariorum objecta diluamus.

C A P U T X X I.

An Sessionum IV. & V. dubia sit auctoritas, quod duæ obedientiæ defuerint? An JOANNIS XXIII. obedientia tertia pars Ecclesiæ fuerit? An JOANNES XXIII. aut alii Sessionibus IV. & V. contradixerint? JOANNIS TURRECREMATÆ & JOANNIS GERSONIS loci.

Doct. Lov.
p. 77. Bell.
lib. ij. de
Conc. cap.
xix. Turrec.
de Eccl. lib.
ij. cap. xcix.
vid. Dissert.
præv. num.
xxxix. &
xli.
Concil.
Const. sess.
xx. p. 190.
Ib. p. 183.
& seq.

AIUNT: Non erat tum generale Concilium, cum tantum adesset tertia pars Ecclesiæ. [*Quæ alibi fusè diximus ut ostenderemus absurdum esse Ecclesiæ tertiam partem tantum dicere tot populos tantaque Regna, quæ Joanni XXIII. obediebant, hinc iterare non est necesse.*] Inter illa Regna erat Hungaricum, missò quoque Legato pro toto hoc Regno Lamberto de Grolia; quod idè annotamus, ut intelligant censores nostri, Majores quoque suos cum nostris Majoribus, in unam sententiam convenisse. Harum Nationum Regnorumque Antistites ac Legatos in eo catalogo legimus, quo descripta sunt illorum nomina, qui fœdus Narbonense (s) cum Aragonensibus pactum approbârunt.

Ut ut sit, inquiunt, duæ obedientiæ deerant. Certè; sed omnes convocatæ, & quidem auctoritate veri Pontificis, & ex decreto Pisani Concilii generalis. An verò propter Hispanos, & Scotos, aut etiam Apulos damnatis Pontificibus adhærentes, perditam Ecclesiam oportebat; nec licebat; tot tantisque Ecclesiis vero Pontifici obedientibus, personam agere Ecclesiæ, resque ejus componere, aut earum agendarum fundamenta collocare? Esto, fuerint excusabiles, aut tolerabiles, qui Gregorio Benedictoque adhærebant. An propterea reliquam Ecclesiam, ipsâ nixam veritate, auctoritate spoliabant, ac prohibere poterant, quominus veris certisque decretis, salutem animarum, atque extinguendo schismati provideret?

(s) *fœdus Narbonense.*] Nempe Narbone transactum fuerat inter Sigismundum Imperatorem & Ferdinandum Aragonum Regem, ut Episcopi qui Ferdinando parebant, certis conditionibus suo Benedicto obedientiam denegarent & Synodo se jungerent. Vid. tenor. capit. concord. rom. xij. Conc. p. 178. & seq.

Sed

Sed addit Bellarminus : *Non aderat tùm certus Papa in Ecclesia ; sine quo dubia de fide definiri non possunt.* Certus, quem omnes omninò reipsâ agnoscerent, fateor : certus, qui meritò pro certo haberetur, & quem multò maxima pars Ecclesiæ reipsâ pro certo haberet, cæteris tantæ multitudinis comparatione perpauca ; nec ipse Bellarminus inficias eat.

Bell. loc.
jam cit.

Instat : *In Concilio nullus erat Papa : Joannes enim XXIII. qui Concilium inchoaverat, jam inde recesserat, cum IV. sessio haberetur :* quasi è Concilio turpiter aufugisse, hoc esset Synodo abrogare potestatem. Atqui ipse Joannes postridiè quàm abiit, missis ad Imperatorem & ad Synodum Legatis, dataque creditivâ literâ testabatur, se propter sanitatem corporis secessisse. Hanc turpi fugæ exculpationem obtendebat ; cæterùm omnia impleturum quæ Synodo promississet.

Ib & Doct.
Lov. p. 77.
ex Turrec.

Concil.
Const. sess.
iv. p. 20. 21.

Bellarminum secutus autor Anonymus doctrinæ Lovaniensium hæc addit : *Nec desunt qui asserant, quòd non omnes illius primæ congregationis, consenserint illi decreto sessionum IV. & V. nec ipse Joannes XXIII. adhibuit consensum, vel auctoritatem suam : dicitur enim fuisse conquestus, post abscessum suum aliqua esse decreta erronea & falsa adversus auctoritatem Romani Pontificis.* Hæc ille ex Joanne Turrecrematâ retulit. Quo loco multùm utuntur, qui nostra impugnant, ac præsertim ille, qui de Libertatibus Gallicanis scripsit autor Anonymus. Atque is quidem laudat Joannem à Turrecrematâ Cardinalem, ut de rei veritate optinè instructum, ac gestorum ex parte oculatum testem, ac pro suo merito fide dignum. Id prætermisit, ab eo Cardinale hæc fuisse scripta post Basileense dissidium : quo tempore Turrecremata Eugenianarum partium antesignanus, cùm Constantiensis Concilii auctoritate premeretur, nullum videbat effugium, nisi, quoad poterat, Constantiensium canonum & sensum obscuraret, & auctoritatem infringeret. Itaque cùm acta publica deessent, ipsos etiam rumores aucupatus, ea scripsit quæ Joannes XXIII. coram oratoribus Gallicanis iratus effudisse diceretur. Jam verò quis dicat admittenda quidem ea quæ ab uno viro, eoque addicte partibus memorantur, contemnenda verò quæ sunt in actis publicis expressè notata ? Nempe hæc consensum & auctoritatem publicam manifestè exprimunt, non item quod incertâ tantùm quorundam relatione nititur. Nec verò aliud innuit Turrecremata, dum nullo tantæ rei appellato teste, solùm ait : *Dicitur enim fuisse conquestus post abscessum suum aliqua esse decreta erronea & falsa adversus auctoritatem Romani Pontificis.* Hæc Anonymus repetit. At virum gravem non decet his moveri, quæ dicantur, & in aëra jactentur, dum interim ex actis ipsis Synodi, duo hæc constant ; nempè sessioni IV. ducentos Patres adfuisse ; & sessioni V. adscriptum, lectis articulis, *Concilium eos uniformiter approbasse, & conclusisse.* De Joanne verò XXIII. quid dicam, quem ex actis constat, etiam post fugam Synodo adhæsisse, ac postea iteratis vicibus ultro confessum quòd turpiter à Concilio recesserat ; quòd vellet stare definitioni Concilii ; quòd Constantiense Pisani continuativum errare non posset ; quòd Synodi sententiam, etiamsi in se latam, cum birreti depositione acciperet, confirmaret, approbaret quantum in se esset ? Quæ ergò Synodus intelligeret, eo vel invito per sese valitura, quis eo quoque assentiente, valere negaverit ?

Doct. Lovan. p. 69.
73. 77. ex
Turrec.

De libert.
&c. lib. v.
cap. xv. n. 2.

Concil.
Const. sess.
xj. xij. pag.
87. 88. &c.

Neque verò nostrâ interest, quid ipse Joannes privatim aut clanculum demurmuraverit; sed quid ad Synodum apertè professus sit. Neque ego diffiteor ei adfuisse, ut Principibus solent, adulatores pessimos, cum ab Allicensi Cardinale notatum videam quemdam, qui inter sanctores & adulatores ejus, velut anguis in herbâ latitaret, qui eum lacte erroris nutrientes, ad exterminium deduxerunt.

P. t. All. de Eccl. aut. p. 111. cap. iij. jam sæp. cit.

De libert. &c. lib. v. cap. xv. n. 7. Gers. de potest. Eccl. conf. xij.

Neque etiam moror quid illi Pontificis infusurraverint auribus scædi adulatores; sed quid ipsa Synodus votis communibus, atque suffragiis defini- verit; quod unum inquirimus. Autor Anonymus, aliique passim mirum in modum se efferunt his Joannis Gersonis verbis: *Ante celebrationem sacrosanctæ hujus Constantiensis Synodi, sic occupaverat mentes plurimorum literali- um, magis quàm literatorum ista Traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hereticâ pravitate suspectus vel damnatus. Hujus rei signum accipe, quia post declarationem, & quod urgentius est, post determinationem, & practica- tionem ejusdem sanctæ Synodi (t) inveniantur qui talia passim asserere non paveant.*

Quæ cur viri graves tanti faciant, non equidem hætenus intelligere potui. Quid enim novî quòd, ante rem definitam, in diversam sententiam multi abierint? Aut quis nesciat post res etiam definitas, non defuisse Synodis, etiam optimè gestis, obtrectatores suos? Sanè quod Gerson memorat: *Qui Constantiensia dogmata tuerentur, ante sacra Synodi celebrationem de hereticâ pravitate suspectos vel notatos, ad Benedicti XIII. cui Galli parebant, tempora pessima referendum. Is enim superbissimus atque ambitio- sissimus, qui contra se hiscere auderent ac Synodum implorarent, diris de- vovebat, quod jam ex actis constitit. Atque hunc pessimum morem, & ab alto imbibitum adulationis virus Gerson irridens, Traditionem vocabat, qualem certè in Judæis improbavit Christus. Ipse cum cæteris veram, & Apostolicam Traditionem tuebatur. Jam qui hæc objiciunt, viderint an litigia judiciis, ipsisque iudicibus, in Ecclesiæ Catholicæ cœtu sedentibus, obtrectatores anteponendos putent.*

Vid. sup. hoc lib. cap. ix. & S. An- ron. rom. iij. hist. lib. xxij. §. v. & seq. & Rain. an. 1409.

(t) post determinationem . . . Synodi;] illâ etiam stante, quidam hæc asserere non ve- rebantur: Nec ab eo (Papâ) appellari, neque eum judicialiter evocari, nec obedientiam ab eo substrahi . . . est aliquatenus possibile: hic solus symbolum fidei condere, hic solus causas ejus- dem fidei . . . tractare potest: solus . . . regulas, leges & canones condit: alioquin quidquid per alios diffinitur, decernitur, conditur, statuitur, irritum est & inane. Vid. loc. in text. citat.



CAPUT XXII.

Quòd inter Catholicos certum sit, Concilium Constantiense jam inde ab initio, & ante adunatas obedientias fuisse Oecumenicum: Bulla Inter cunctas à MARTINO V. sacro approbante Concilio, edita Constantiæ.

DENIQUE, ut uno verbo totum negotium transigamus, judicata res est; totaque illa de duabus obedientiis absentibus, deque sessionibus nullo Pontifice habitis, argumentatio sponte jacet. Nemo enim negat decreta sessionum VIII. XIII. XV. circa Wiclefum & Hussum, & circa communionem sub unâ specie, & circa Joannis Parvi propositionem de cædendis tyrannis, aliaque de fide, plenâ Œcumenicæ Synodi autoritate esse facta. Atque illas sessiones æquè ac quartam & quintam constat esse celebratas, antequam omnes obedientiæ convenissent. Ergò ante conjunctionem illam, Concilii generalis apud Constantienses valebat autoritas; ac sessionum IV. & V. decreta pari cum cæteris potestate omninò constant.

Respondent, quæ adversus Wiclefum, & Hussum decreta fuerant, à Martino V. fuisse approbata, decretali *Inter cunctas*: nihil autem prætereà ab eo Pontifice confirmatum. Disq. pag. 21.

Verùm enim verò attendere debuissent nihil hîc novi decrevisse Martinum: sed quæ à Concilio Œcumenico, de Wiclefi atque Hussi erroribus rectè jam & ordine gesta essent, Episcopis & Inquisitoribus exequenda mandâsse. Id ipsius diplomatis probat series. Hæc deinde Martinus V. interrogata subdit, quibus tentari debeat is, cujus fides suspecta sit: *Utrum credat quòd quodcunque Concilium generale, & etiam Constantiense, universalem Ecclesiam representet? Item quòd illud, quod sacrum Concilium Constantiense Ecclesiam universalem representans, approbavit & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum; quòd hoc est ab universis Christi fidelibus approbandum & tenendum, & quod condemnavit & condemnat, esse fidei vel bonis moribus contrarium.*

Bull. Inter cunctas pag. 268.

En quod sancta Synodus approbavit & condemnavit circa Wiclefi, Hussique propositiones sessionibus VIII. & XV. nondùm licèt adunatis obedientiis; en quod approbandum & condemnandum Martinus præcisè proponit, ut jam approbatum & condemnatum à Concilio Œcumenico, quod Ecclesiam Catholicam repræsentaret. Pergit: *Utrum credat quòd dictæ condemnationes * per sacrum generale Concilium ritè & justè factæ sunt: ritè, quoad ordinem; justè, quoad rem ipsam, quod iterum iterumque inculcat & urget; ut quod in Concilio generali decretum, & peractum erat, jam observandum omnibus credendumque relinquatur. Qui ergò Concilio Constantiensi ante adunatas obedientias Œcumenicam detrahit autoritatem, non modò toti Synodo, verùm etiam Martino V. & fidei Catholicæ contradicit.*

Ibid.
* Nempe Wiclefi, Joânis Hussi & Hieronymi à Præg.

Concil.
Const. sess.
xv. p. 144.

Neque verò his nocet, quod Martinus V. sessionum IV. & V. nullam fecerit mentionem; neque enim aut memorat prolatam de Joannis Parvi hæresi sententiam, quæ haud minùs habetur pro Œcumenici Concilii sententiâ: neque aliud quidquam præter ea, quæ in Wiclefsum Hussumque gesta sunt. Quin etiam vidimus Bullæ, *Inter cunctas*, insertam à Martino V. censuram Concilii in Wiclefi propositionem XLI. quâ censurâ constet, *Ecclesiam Romanam ita supremam esse*, quatenùs eo nomine *universalis Ecclesia*, aut *Concilium generale* intelligitur: Papam verò ita supremum, quatenùs *Primarum habet super alias Ecclesias particulares*. Hæc exscribit Martinus V. hæc ad fidem Catholicam pertinere intelligit. Quæ nos ex sessionibus IV. & V. manasse, cum iisque apta & connexa esse, luce clarius demonstravimus: quo liquet Martinum V. iis sessionibus assensisse, qui connexa & consentanea probaverit.

Sup. cap.
xv.

Vid. Rain.
tom. xvij.
an. 1403. n.
9. sup. hoc
lib. cap. ix.
diff. præv.
n. xl.

Neque mirum. Ipse enim Martinus, unus fuit eorum Cardinalium, qui subscripsit cum aliis ei declarationi, quâ Papam Œcumenicæ Synodo subesse testabantur. Is eo fundamento nixus, in Pisano Concilio & Constantiensi, nunquam ab aliorum Patrum sententiâ discrepavit. Itaque cùm Bullâ *Inter cunctas*, primarum sessionum decreta, tanquam Œcumenicæ Synodi acta veneratur, id tantùm Pontifex mandat exequendum, quod Prælati & Cardinalis cum aliis jam fecerat & constituerat.

Pari ratione solvitur ea objectio, quòd absente Papâ, Synodi Œcumenicæ autoritas constare nequeat: cùm iis sessionibus, quas Martinus V. totâ Synodo approbante, pro Œcumenici Concilii veris sessionibus agnoscit, haud minùs quàm sessionibus IV. & V. Romanum Pontificem defuisse constet.

Quamobrem ruit funditùs illa objectio, quæ ex diversis obedientiis nondum adunatis petebatur. Nec ullum periculum nostrorum Parisiensium sententiæ imminet ab aliis obedientiis, quæ primùm unanimi consensu Bullam *Inter cunctas* Martini V. approbârint, tum declarationi ipsius Concilii Constantiensis primis sessionibus superstructæ, in idem ædificium, atque omninò in idem corpus coaluerint; totamque sacræ Synodi doctrinam imbiberint, cujus quidem doctrinæ, si quam partem suspectam habuissent, nonnisi eâ expressè reprobatâ Synodo adhæsisent.

C A P U T X X I I I.

An novæ Concilii convocationes, GREGORII & BENEDICTI obedientiis Constantiam advenientibus, pacis studio factæ, antecedentium sessionum autoritatem infringant? Ac primum de suscepto GREGORIO, sessione XIV.

Doctr. Lovan.
p. 69.
70.

NEQUE illa obstat ab autore Anonymo *Doctrina Lovanensium* aliisque jactata, adunatis demùm obedientiis, nova Concilii convocatio, quæque ad eam mentem facta sunt. Hæc enim sunt Synodi, non de suâ auto-

ritate dubitantis, sed Apostolicâ charitate sustentantis infirmos. Jam quidem fortiores animæ, amborum contendentium, tanquam sua quærentium jugum excusserant, ac maximam Ecclesiæ partem ad pacem adduxerant; sed tamen infirmi supererant, qui ad hæc fortia exurgere, aut ex obortis dubiis, quæ saltem probabilia viderentur, extricare se non poterant. Quid igitur agendum? Multi suadebant bello adigendos ad obedientiam; atque ea erat, quam *viam belli* vocabant. At Petrus de Alliaco, & Academia Parisiensis, & optimus quisque, & sacrosancta Synodus, cruenta remedia respuebat. An igitur in fædo schismate relinquendi? Alia omnia postulabat fraterna, ac materna charitas, & Apostolicum illud: ut *firmiores imbecillitates infirmorum sustinerent*. Hinc novæ illæ convocationes admixtæ sunt, illæ sâ Synodi autoritate, cùm nihil profectò lædat, quæ omnia potiùs sanant, charitas.

Quare Sessione XIV. cùm accederet ad Synodum jam Constantiæ congregatum Gregorii XII. obedientia; nova quidem facta est, ipsius Gregorii nomine, per ejus Procuratores convocatio & confirmatio. Sed postquam ea omnia facta sunt, Synodus sic pronuntiat: *Eam convocationem, auctorizationem, approbationem, & confirmationem à Gregorio nunc factas, quantum ad ipsum spectare videtur, in omnibus & per omnia admitti: quia abundans ad certitudinem pro bono, cautela nemini nocet, sed omnibus prodest*. Hæc docent Synodum per se stantem, convocatam tamen à Gregorio, non quidem absolutè, sed *quantum ad ipsum spectare videbatur*: neque ex necessitate; sed *ex abundantia*.

Eâdem ratione sacra Synodus Joannis XXIII. jam depositi consensionem, & *quantum in ipso esset*, sententiæ Synodalis confirmationem admisit. Quas res Joannes Gerson præsens, earumque pars maxima *ad cautelam & humili quâdam condescensione factas*, & ipse credidit, & coram totâ Synodo Concione habitâ prædicavit. Neque convocatorium Gregorii decretum in Provincias pro more missum est; sed tantum in Synodo lectum, ut ea convocatio ad œconomiam quamdam atque indulgentiam, non ad ipsam rei, ut vocant, substantiam pertineat. Sic Synodus suæ conscia majestatis, & constantiæ retinens, infirmis quoque ac dubiis animis consulebat.

Eodem pacis intuitu, in eâdem Sessione admissum est Gregorii de Papatûs abdicatione mandatam, cum hæc professione, quòd cùm hunc Papatûs titulum *clarum certumque* haberet, permissum etiam ei sit, ut quibuscumque verbis Papatum tueretur, quem reipsâ abdicaret.

Quamobrem in eodem diplomate Procuratoribus seu Legatis suis facultatem dabat, *vice suâ convocandi & auctorizandi generale Concilium, remotâ tamen*, inquit, *omniò Baltazaris præsentia & præsentia*: quæ quidem sancta Synodus nullo suo detrimento concedebat; cùm Joannes jam depositus sententiæ acquievisset, cautumque esset, ne aut ipse, aut Gregorius, aut Benedictus eligi possent,

Append.
tom. xij.
Conc. pag.
1413.
Rom. xv. r.

Concil.
Const. sess.
xiv. p. 107.

Ibid. sess.
xij. p. 96.
Gers. serm.
de viag. &c.
direct. iv.
tom. ij. p.
275.

Concil.
Const. sess.
xiv. p. 106.



CAPUT XXIV.

*Exemplum singularis in ejusdem schismatis casu indulgentiæ
& condescensûs.*

SCILICET ut tuta præstarent omnia, omnes in unum titulos congebant, ne ex levi quoque scrupulo, tanquam ex tenui scintillâ, tota exossi schismatis flamma refurget. Quod tunc usque adedò hærebat animis, ut Martinus V. duodecimo Pontificatûs anno, cum per tot annorum spatium, ac totâ jam Ecclesiâ egregius ac stabilitus Pontifex coleretur, fictitiî Clementis cessionem, Petri Cardinalis Fuxensis operâ impetratam, magni beneficii loco duceret.

Hæc advertat lector diligens. Petrus de Lunâ in Constantiensi Concilio à tribus jam obedientiis anathemate damnatus, desertusque à suis penè omnibus, & tamen in Papatu tuendo ad mortem usque obstinatissimus, nescio quem Ægidium, Munionem, Canonicum Barcinonensem, successorem habuit. Is anno 1422. Petro mortuo, à tribus Cardinalium larvis electus, Clementis VIII. nomen accepit. Tota illi Ecclesia, erat Paniscolensis rupes, in Cataloniâ castellum exiguum, extremum Petri de Lunâ schismaticæque perfugium. Favebat occultè Rex Aragonum Alphonfus, Martino V. infensus, tantoque Pontifici inane Pontificis spectrum opponebat; totâ Ecclesiâ partim irridente, partim etiam indignante. Et tamen, ut ea larva è medio tolleretur, pace jam cum Alphonso Rege factâ, missi Regii Oratores; in his Alphonfus Borgia, postea Calixtus * Pontifex Maximus, qui falsum Clementem ad abdicationem inducerent. Missus Petrus Cardinalis Fuxensis (u) vir per eam ætatem, & genere, & rerum gestarum gloriâ clarus, qui reliquias schismatis extingueret; cujus acta sic habent apud Odo-ricum Rainaldum, ad annum 1429. *Dominus Ægidius in Sessione publicâ, indutus Papalibus insigniis, in castro Paniscola, primitus & antè omnia pro serenitate conscientie suæ & suorum sequacium, ut dixit publicè & solenniter, omnes processus, sententias, fulminationes & censuras, depositiones, inhabilitationes, per suum prædecessorem Benedictum Papam XIII. in suâ obedientiâ nuncupatum, & ipsum in suo prætenso Pontificatu, contra omnes & singulos ei non obedientes, specialiter contra Odonem de Columnis, quem secundum eorum opinionem reputabant Antipapam & schismaticum, & omnes sibi adherentes, factas, pronuntiatas, & fulminatas per suas literas & prætensas Bullas plumbeas expressè revocavit, & omnes illos, qui præfato Domino Odoni ad hæserant, & specialiter ipsum Odonem de Columnâ ad omnes dignitates & hono-*

* III.

Rain.tom.
xviiij. an.
1429. n. 2.

(u) Petrus... Fuxensis] è Franciscanorum familiâ, natus annos xxij. ad Cardinalatum evectus est à Benedicto xij. qui Comites Fuxenses sibi adjungi cupiebat. Petrus Benedicti partes egregiè fovit, usque ad Concilium Constantiense. Bis venit in Aragoniam pacis causâ, ac demum schisma prolatum ab Ægidio de Munione omninò extinxit. Erat tunc Arelatenfis Archiepiscopus & Vice-Legatus Avenionensis. Vid. Gall. Christ. & tom. xij. Conc. p. 406. & seq.

res, & specialiter ad Papatum habilitavit, restituit, & redintegravit. Deinde idem Ægidius proposuit solenniter coram omnibus, qualiter electus ab ibidem presentibus suis fratribus, præsentis Cardinalibus, Papatum recepit; non ad alios fines, quàm ad hoc principaliter, ut per ejus medium, Dei Ecclesia vera & indubitata unio sequeretur: etiam à primis diebus sue novæ assumptionis ad Apostolatam veraciter in animo disposuit, pro tanto bono unionis Ecclesia Dei, spontè & liberaliter se velle renuntiare honori & officio Papali. Quod reverè præstitit, confitens expressè viam renuntiationis hujusmodi, esse viam planiorem, utiliorem, securiorem, & breviorè ad consequendam veram & indubitatam unionem Ecclesia Dei.

Quin etiam umbraticus Pontifex Bullam plumbeam super cessione suâ edidit, sub hoc titulo: *Clemens Episcopus, servus servorum Dei*, cujus hæc verba referre placet: *Hinc est quòd nos propensius attendentes, quòd quantò validiora, certiora & firmitiora sunt in hujusmodi Apostolatùs officio jura nostra, tantò laudabiliùs ea ducimus pro pace, ac redintegratione religionis Christianæ relinquere. Quo fundamento posito hæc subdit: Omni juri Papatùs, oneri & honori, ejusque titulo & possessioni, quam habemus. . . . non vi, dolo seu metu; sed simpliciter, purè, liberè, & spontè, ac ex certâ scientiâ, & de plenitudine potestatis, assistentibus nobis venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, necnon presentibus. . . . Alphonsi Regis Aragonum. . . . Ambassiatoribus. . . . cedimus & renuntiamus. . . . Papalia deponentes insignia, ad efficaciam verè ac desideratissimam unionis Ecclesiæ sanctæ Dei. . . . Datum Paniscolæ Dertusensis Diocesis 7. Kal. Augusti, Pontificatùs nostri anno quinto.* Prorsùs eo more rituque, atque etiam verborum majore magnificentiâ, quam Angelus de Corario, seu Gregorius XII. abdicaverat.

Vid. tom.
xij. Conc.
pag. 407.

Neque eo contenti fuere; sed post eam abdicationem falsi Clementis, ejus Cardinales, tanquam vacante sede, ad novum Pontificem eligendum, locum Conclavis postularunt, quo pro more conclusi, nemine discrepante, per viam Spiritùs sancti, Reverendissimum in Christo Patrem & Dominum Odonem de Columnâ, in suâ obedientiâ nominatum Martinum V. quem ipse Dominus Clemens. . . . ante suam cessionem, tollendo sententias & processus contra ipsum ratione schismatis latos, & factos, habilitarat, de Apostolica potestatis plenitudine, usque ad summum Pontificium inclusivè, in Romanum Pontificem. . . . ac Beati Petri successorem concorditer elegerunt. Atque hujus electionis publicum instrumentum ab Alphonsi Regis Oratoribus Pontificio Legato statim est traditum.

Ib. p. 408.

Quid igitur? Nisi larva Pontificis Martinum V. *habilitasset* ad Pontificiam dignitatem, nisi loco cessisset: nisi umbratici Cardinales eundem Martinum elegissent, non ei tota sua constabat autoritas, ac decreta Constantiensia fluctuabant? Absit. Sed tamen hæc omnia facta sunt, quòd Catholici spectarent, non solùm vera jura, titulorumque certam autoritatem, sed etiam firmum & tutum consensionis effectum, ut infirmi nihil haberent quod jam mutire possent.

Quæ quidem cum accepisset Martinus Pontifex, referente Rainaldo, *ingenti gaudio affectus est, datisque literis, Legato Cardinali plurimùm gra-*

Rain. an.
1429. n. 3.

tulatus; Ægidium Munionem Baleari Episcopatu, Alphonsum verò Borgiam, quo suadente abdicaverat, Valentino Archiepiscopatu donavit. Tantâ mercede eos honestavit, tantâque operâ, etiam profligato schismate, tamen ad muniendam pacem, inania etiam jura, inanisque titulos conquirebant.

Vid. sup.
cap. præced.

Non ergò mirum, si eodem adhuc vigente schismate, Constantienſes Patres Gregorio XII. tanta permiserint; cùm pariter declararent, *hanc convocationem, & autorizationem* Gregorii admittendam esse, *quantum ad ipsum spectare videretur*: non quantum ad Synodum, neque ex necessitate, sed *ex abundantia* esse, ut & Gregorii ejusque sequacium scrupulis caveretur, & sua interim sacrosanctæ Synodo constaret autoritas.

C A P U T X X V.

De Sessionibus XXII. XXVI. XXVII. quibus Aragonenses, Navarrici & Castellani suscepti sunt:

Vid. Conc.
Const. sess.
xx. p. 178.
Ibid. sess.
xxij. pag.
192. 193.
Ib. p. 195.

EODEM animo actum cum Aragonensibus, aliisque Hispanis, qui rejecto Benedicto Sigismundi Imperatoris operâ, ex pacto Narbonensi (x) Sessione XXII. ac sequentibus, Constantiensi se Synodo junxerunt: quæ compositio Narbonensis, Constantiæ in Sessione XX. lecta & approbata est; ac postea, præsentibus Legatis Ferdinandi Regis Aragonum, Sessio XXII. celebratur. Et statim quidem decretum editur consuetoritu: scilicet, *sacrosanctæ generalis Synodi (y) Constantiensis* nomine: mox uti fœdere Narbonensi pactum erat, deposito titulo, datæ sunt ad eundem Regem Aragonum, nomine *Cardinalium, aliorumque Prælatorum, Constantiæ in Christi nomine congregatorum*, literæ, quibus eum ejusque Prælatos Constantiam convocarent. Quo factò, Oratores Regis Aragonum, eos à quibus ipsi convocabantur, *Prælatos & ceteros Dominos* Constantiam convocabant: qui scilicet jam præsentibus aderant, totoque Orbe conficis, plus annum integrum Conciliari potestate agebant, responsumque est statim à Patribus Constantiensibus: *Nos dictam convocationem acceptamus*. Continuo, nec dimissis in Aragoniam aliasve Provincias novæ convocationis literis, nedum expectato responso, mutua facta conjunctio est; ac sancta Synodus multa decrevit, sub titulo consueto, *sacrosanctæ generalis Synodi Constantiensis*

Ibid.

Ib. p. 196.

(x) *ex pacto Narbonensi.*] Sic in illo pacto statuitur capit. j. *Quòd convocatio fiat per Prælatos... in dicto Concilio Constantiensi existentes, de Regibus & Principibus... & Prælatibus... de obedientiâ D. Benedicti... & vice versa: quòd præfati domini Reges & Principes obedientiâ D. Benedicti facient literas convocatorias ad Prælatos... de Concilio Constantiensi... vel per suos Ambassiatores.* Vid. p. 178.

(y) *generalis Synodi.*] Vocabulum *generalis* abest ab eo decreto, saltem in excusis codicibus; neque tamen inde minus est firma D. BOSSUET argumentatio. Nam sacra Synodus titulum *generalis* deponit quidem, *condescendentia* causâ, ut aiebant, illum statim resumptura. Præterea observandum eundem Synodum sessione xiv. Procuratoris Gregorii xij. admisisse convocationem ad Concilium generale, assumpto consueto suo titulo. Notanda verba excusant: *Sacro-sanctæ generalis Synodus Constantiensis... convocationem, autorizationem... nomine illius domini, qui in suâ obedientiâ dicitur Gregorius xij. nunc factas... admittit.* Vid. p. 107.

tiensis in Spiritu sancto legitime congregata : ut unâ in Sessione , si spectes titulos , Synodus ter sortem mutaverit. (ζ.)

Ac ne Aragonenses Antislites generali Synodo deesse putarentur , ibidem promulgatum est sacri Concilii decretum : ut Regis Aragonum Oratores , non Provinciarum delegatione , sed ipsius Synodi autoritate sic agerent , atque in Synodo sententiam ferrent , ac si omnes earum partium repræsentarent Ecclesias ; quæ non ex Ecclesiasticâ disciplinâ , aut rei veritate , sed *οικονομικῶς* , ac pacis gratiâ , summâque indulgentiâ & condescensione facta esse , res ipsa clamat.

Eodem ritu modoque Legati Navarræ Regis * , Sessione XXVI. ac Joannis Regis Castellæ & Legionis , Sessione XXXV. suscepti , utrâque Sessione nova fit convocatio. Iterùm Synodus Œcumenicæ titulum deponit , statimque refumit ; atque interim interjectæ Sessiones Œcumenicæ Synodi titulo celebrantur ; quæ res omnibus Sessionibus , jam indè ab initio universalis Synodi nomen dignitatemque asserit. Nam ad ipsam quidem , quæ se ab initio pro universali gereret , omnes accurrunt , ipsa immota stat : atque illa , suæ licèt conscia dignitatis , id infirmis tribuit , ut venerandum nomen , terque quaterque deponere videatur ; sed ut majore semper consensione recipiat. An igitur toties , atque etiam in unâ , ut vidimus , XII. Sessione , Œcumenica esse & perstat , & desinit , & incipit ? Neutiquam. Sed *οικονομικῶς* , pacis atque infirmorum gratiâ , & nomen deponit , & retinetur. Et quemadmodùm sacra Synodus , licèt in gratiam Castellanorum ultimò adventantium , Sessione XXXV. nomen Œcumenicæ tantisper deponerit ; tamen haud immeritò illud acceperat , & Sessione XXVI. in quâ Navarrici , & XXII. in quâ Aragonenses accesserunt. Sic , tametsi eum titulum in Aragonensium gratiam tantisper dimiserit , haud minore jure illum acceperat , & Sessione XIV. accedente Gregorio , & ante eam Sessionem , ab ipso convocationis & celebrationis initio ,

Ibid.

* Caroli.
Ibid. sess.
xxvj. &
xxxv. pag.
207. & 224.

Vid. sess.
xxij.

C A P U T X X V I.

Ex ipsâ rerum serie antedicta confirmantur.

QUIN ipse rerum tenor eam œconomiam probat , quam assertum imus ; Neque enim aut Gregorius , ejusve , seu Benedicti asseclæ , cùm ad Synodum accederent , id sibi vindicârunt , ut antè gesta velut ad incudem revocarent ; aut ab iis postulatum , ut ea , tanquam essent infirma , vel dubia , approbarent , rataque habere vellent ; sed ea omnia , non aliter quàm ipsâ rerum serie & consecutione firmantur. Id ipsa in Benedictum gesta manifestant. Certè enim post susceptos Sessione XXII. Aragonenses , Sessione

[ζ] Synodus ter sortem mutaverit.] Nempe initio sessionis p. 192. *sacro-sancta Synodus Constantiensis* appellatur : deinde p. 193. *litteras dat convocatorias ad Regem Aragonum sub nomine Cardinalium & Prelatorum in Constantiâ congregatorum* : denique p. 196. condit decreta , resumpto suo titulo , *sacro-sancta generalis Synodus* &c.

XXIII. adversùs Benedictum juridica *informatio* decernitur, idque sub Æcumenicæ Synodi titulo, nihil expectatis Navarricis, prope diem, Sessione scilicet XXVI. adventuris: quibus advenientibus, novâ licet convocazione factâ, ac deposito tantisper Synodi Æcumenicæ titulo, non tamen antè gesta iterantur; sed tenore suo causa procedit. Itaque Sessione XXIV. Benedicti *citatio* promulgatur: Sessionibus XXIX. & XXXIII. declaratur contumacia: Sessione XXX. subtracta Benedicto obedientia approbatur, aliæque multa fiunt maximi ad causam ponderis. Quæ omnia, Castellanis adventantibus, Sessione XXXV. novâque Concilii convocazione promulgatâ, adè non infirmantur, ut statim Sessione XXXVII. ultima & peremptoria adversùs Benedictum sententia pronuntietur: quæ tamen non valeret, nisi & informatio, & citatio, & contumaciæ declaratio antè valuissent. Certum igitur est, novis illis Synodi convocationibus, pacis studio ex indulgentiâ factis, nihil ipsius Synodi auctoritatem infringi; idque agnitum ab iis etiam, qui eas fieri postulassent.

Quòd si responderetur, valuisse illa quidem, sed tamen ex consensu tacito Navarricorum, aut etiam Castellanorum, qui ultimo loco advenerint; quamquam id absurdum est, tamen ad rem nostram sufficit. Sic enim omninò constat quæcumque ab initio à Joannis XXIII. obedientiâ gesta, ea, advenientibus reliquis obedientiis, ipsâ conjunctione ac rerum prosecutione valuisse. Neque enim retractatum quidquam de rebus, antè, atque ab initio ipso in Synodo gestis; neque magis de sessione VIII. actum est, ubi damnatus Wiclefus, ante susceptum Gregorium, aut de sessione XV. ubi damnatus Hussus, proscriptaque propositio Joannis Parvi de cæde tyrannorum ante Hispanos adunatos, quàm de IV. & V. sessionibus, ubi Conciliorum supra Pontificem declarata est potestas. Nihil, inquam, de iis actum, nihil retractatum fuit; sed ipsâ conjunctione membrorum Ecclesiæ, hæc atque illa decreta æquè firmata sunt.

Vid. sup.
cap. xxi.

Neque objicias, idè constituisse facta adversùs Wiclefum Hussumque decreta, quòd Bulla, *Inter cunctas*, quâ hæc decreta firmantur, omnibus obedientiis adunatis, Sacro approbante Concilio, sit edita. Hoc enim ipsum est, quo vel maximè vicimus, cum demonstratum fuerit, Wiclefi & Hussi propositiones ita referri in Bullâ, *Inter cunctas*, non ut quæ tunc à Synodo generali damnentur; sed ut quæ jam antè à Synodo generali, Constantiensi scilicet, quod universalem Ecclesiam repræsentaret, damnatæ atque proscriptæ sint: quod cum approbârint Gregoriani, atque Hispani Præfules, nihil aliud egerunt, quàm ut sessiones, ipsis quoque absentibus, celebratas, ut veri Æcumenici Concilii sessiones & acta approbarent.

Vid. Capitulum Narbonense, cap. iij. sess. xx. p. 179.

Non ergò ab illis requirendum fuit, ut sessionum IV. & V. decreta expressè approbarent, cum præsertim ea essent, quibus universa Synodi acta, & ante adunatas, & post adunatas obedientias niterentur. Hoc fundamento nixi Hispani, cum reliquâ Synodo Benedictum suum deponerent; quem usque adè pro vero certoque habebant Pontifice, ut Synodo declararent, non posse ullum à se pro Pontifice agnosci, nisi Benedicto mortuo, vel renuntiante, vel deposito canonicè. Ergò eum à Synodo deponi, ejus sententias, ejus anathemata solvi postulabant, atque ita ex decretis sessionum,

IV. & V. ipsum Pontificem, à se verum habitum, Synodo submittebant. Ib. cap. iv.
P. 180.
Neque alio ex fonte illa repetita toties de reformatione decreta manârunt. Neque enim eam in capite & membris fieri, una Joannis XXIII. obedientia; verùm id vehementissimè, & Gregoriani sessione XIV. & Hispani Benedicti affeclæ sessionibus XX. & XXII. postulabant. Denique quoties aliqua Ecclesiæ pars Constantiensi se Synodo adjungeret, toties inculcatum, ut in capite & membris fieret reformatio; idque Sacræ Synodi auctoritate, quæ proinde Caput suum suâ potestate suisque decretis comprehensura esset.

Huc spectant ea decreta, quæ omnibus obedientiis adunatis, unanimi consensu sunt promulgata. Unanimi consensu très obedientiæ unitæ protulerunt caput illud, *Frequens*, aliaque capita, ubi futuris quoque certis Pontificibus legem dictam demonstravimus. Unanimi consensu, à Papâ eligendo, unâ cum Concilio, reformationem etiam in capite faciendam decreverunt; neque antequàm fieret, Synodum dissolvendam. Unanimi consensu compegerunt octodecim illos reformationis articulos, quibus Curiam Romanam, uti prædiximus, coercitam volebant; quæ omnia demonstravimus, non nisi ex iis decretis manare potuisse, quæ Concilio Pontificem subjecerent; nihil ut à tota Synodo magis stabilitum, inculcatumque fuerit; certumque omninò sit, Patres Constantienses, quotquot sunt, qui diversis temporibus sacro se conventui adjunxerant, omnes in omnibus, ut communione, ita sententiâ & doctrinâ convenisse.

Et certè si à Concilio Constantiensi, sessionibus IV. & V. prolata doctrina, ferè hæretica est, ut Bellarminus; si Schismatica saltem, aut periculosa, ut quidam alii haud minùs inconsideratè jaçant, favebant hæresi, favebant Schismati, quotquot supervenerunt, quotquot adhæserunt, quotquot communicaverunt, longè magis, quotquot consentanea decreverunt; ac tali fundamento nixi sunt; atque omnes obedientiæ, totaque Ecclesia eâ communione & consensione commaculata, hanc labem eluere nullâ ratione queat. Martinus quoque V. ipse Schismaticorum non modò communicator, sed etiam approbator, Romanam eâ labe conspurcavit Ecclesiam; quippe qui Schismaticos, & suum, Petrique, si censoribus nostris creditur, Primatum evertentes, non modò consortes habuerit, cùm esset Cardinalis, sed etiam postea ad ipsam Petri Sedem capeffendam autores secutus, eosque jam Pontifex suâ charitate complexus, insuper editâ Bullâ, *Inter cunctas*, tribus jam obedientiis adunatis, eorum cætum tam perspicuè ac toties, ab ipsis quoque initiis Concilii Œcumenici nomine celebrandum putavit.

Sess. xxxix.
P. 238.
Ib. sess. xl.
P. 243.

Vid. sup.
cap. xvj.
xvij, xvij.

Bellar. de
Conc. aut.
lib. ij. cap.
xvij.



CAPUT XXVII.

Antiquæ Ecclesiæ exemplis Concilii Constantiensis œconomia asseritur.

JAM ad eam, quam tuemur, Concilii Constantiensis œconomiam, atque indulgentiam asserendam, ex ipsâ antiquitate exempla prodeant. Primum Episcopi Africani, ductore potissimum Augustino, maximo illo post Apostolos charitatis & autoritatis Ecclesiasticæ assertore. Hi ergò cum Donatistis schismaticis toties victis, toties ab Ecclesiâ & Imperio condemnatis, quasi æquo jure disceptant; nec verentur de Catholicæ Ecclesiæ causâ, sub Marcellino Comite iterum litigare, hâc quoque ultrò conditione oblatâ: *Veritate confisi illo nos vinculo conditionis obstringimus, ut si nobis ii cum quibus agimus demonstrare potuerint subito Ecclesiam Christi, nescio quorum, quos isti accusant, peccatorum periisse contagio, & in solâ remansisse parte Donati: si hoc, ut dictum est, demonstrare potuerint, nullos apud eos honores Episcopalis muneris requiremus, sed eorum sequemur pro solâ æternâ salute consilium, quibus tanti gratiam beneficii pro cognitâ veritate debebimus.* An cunctabundi, an dubii, an Catholicæ Ecclesiæ ejusque autoritatis incerti, qui eam tot tantisque documentis non modò certam, sed etiam perspicuam demonstrabant? Absit. Verùm id agunt, *ut, si fieri potest, corda hominum vel infirma, vel dura, pia charitas aut sanet aut edomet.* Advertatur illud, *vel infirma, vel dura;* ut nec ipsa pertinacia duos animos ab Ecclesiæ indulgentissimâ charitate possit excludere. Pergunt: si victores ipsi fuerint, pervicerintque adversus Donatistas, Ecclesiam non periisse, *sic ejus, inquit, teneant unitatem, ut non solum viam salutis inveniant, sed ne honorem Episcopatus amittant.* Hinc illa conditio, ut in quâlibet civitate Catholicus ac Donatista Episcopus, utrique pari jure, servato Episcopatu, *vicissim sedeant eminentius;* aut si populi Christiani Episcopalis dignitatis studio hoc refugiant, *utrique, inquit, de medio secedamus, (aa) & Ecclesiis in unitate pacificâ constitutis singuli constituantur Episcopi.* Sic victi victoresque æquè loco cedebant, potioreque volebant esse Donatistarum conditionem, à quibus victoribus nihil sibi honoris reservari postulabant. An oblii Ecclesiæ majestatem? Nullo modo; sed charitate & humilitate victi, reducendis schismaticis, contra Ecclesiasticam disciplinam, talia indulgebant. *Quid enim, inquit, dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An verò ille de cœlis in humana membra descendit & nos, ne ejus membra crudeli divisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? Cùm ergò*

Tom. ij.
Conc. pag.
1352. gest.
1æ. coll.
Carth. vid.
inter Aug.
ep. cxxviii.
tom. ij. p.
377. & seq.

Ibid. tom.
ij. Conc. in
append. p.
1353. ap.
Aug. p. 379.

Ibid. pag.
1352. & ap.
Aug. p. 378.

Ibid.

(aa) *utrique de medio secedamus.* Rem narrat Augustinus his verbis: *In Concilio penè trecentorum Episcoporum sic placuit omnibus . . . Duo ibi vix inventi sunt, quibus displiceret: unus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberiùs ausus est, alter voluntatem suam tacito vultu significavit. Sed posteaquàm illum senem liberiùs hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio, illo mutante sententiam, vultum etiam ille mutavit.* De gest. cum Emer. n. 6. tom. ix. p. 629.

hanc œconomiam erga perditissimos schismaticos pacis studium suaserit, an vererentur Constantienses Patres, de sublimi veluti folio Œcumenici Concilii tantisper videri descendere, & cum fratribus æquo jure disceptare, ut eos ab schismate revocarent, in quo plerique non malo animo, sed infirmæ conscientiæ scrupulis permanere videbantur?

Quid Cyrillus Alexandrinus? Nonne ille conscripserat adversùs Nestorianam perfidiam duodecim illos anathematismos maximè Theologicos, atque veridicos, à sede Apostolicâ, atque Œcumenicâ Ephesinâ Synodo aliquatenùs comprobatos? Nonne illos Theodoretus, jussu Joannis Antiocheni, & omnium Orientalis Diœceseos Episcoporum, omni execratione profecutus erat? Nonne Orientalis Synodus eosdem anathematismos ut hæreticos proscripsit, Cyrillum & Memnonem sacræ Synodi duces Episcopatu dejecit, totam Œcumenicam Ephesinam Synodum anathemate condemnavit? Quid postea? Facta pax est: quasi æquo utrinque jure, rebusque integris, nullâ anathematismorum Beati Cyrilli, nullâ Orientalis schismaticæ Synodi, nullâ etiam, ut paria omnia esse viderentur, Synodi Ephesinæ Œcumenicæ mentione factâ; idque tantùm actum, ut iis omnibus prætermisissis, verâ fides, & Ecclesiarum facta adunatio firmaretur. An igitur aut Orientalis Synodus stetit, aut anathematismi pro hæreticis habiti, vel Synodi Ephesinæ Catholica definitio concussa est? Imò hâc indulgentiâ vel condescensione firmata; retulitque id in illo dissidio pars sanior & potior, non solum ut veritate, sed etiam ut charitate vinceret.

Neque illud omittendum, quod à Magno Gregorio Papâ per mirificam indulgentiam Reginæ Longobardorum Theodelindæ concessum est. Ea nempe cùm quintæ Synodi occasione, se ab Ecclesiâ abruptisset, ita ei Gregorius satisfacere voluit, ut laudatis tantùm quatuor primis Synodis, quibus summa fidei continetur, quinta Synodus ac trium capitulorum damnatio, ut minùs necessaria, taceretur; neque propterea quintæ Synodi, à se toties comprobata, auctoritatem infregit.

Quo sanctorum Patrum spiritu acta sacra Constantiensis Synodus, sui tantisper oblita, sed recordata pacis, suam auctoritatem & omittit & firmat; seque verè probat Œcumenicam Synodum in Spiritu sancto legitime congregatam, dùm spiritu charitatis animata nihil prætermittit, quo Hispanicos fastus delinire, aut duritiam frangere, aut infirmas conscientias tranquillare possit.

Vid. in act. ant. & post Syn. Eph. tom. iij. C6c. anath. Cir ll. pag. 408. ejusd. ep. ad Joan. Antioch. Latentur cœli. p. 1105. & int. op. Cirill. edit. Par. anath. tom. v. part. ij. int. ep. p. 76. 104.

Greg. Mag. indict. xij. lib. iv. al. lib. iij. epist. ij. ad Const. ep. Mediol.

C A P U T X X V I I I.

Obiectio ex defectu confirmationis petita dissolvitur.

AT enim, inquit, utcumque in unam eandemque sententiam omnes obedientiæ concurrerint, non tamen valent Synodi Œcumenicæ nomine, nisi ea quæ Martinus V. prolato decreto expressè approbavit, confirmavitque. At Sessiones IV. & V. Martinus V. non expressè probavit

Concil.
Const. sess.
xiv. p. 258.

prolato decreto; neque enim in Bullâ, *Inter cunctas*, eas Sessiones confirmavit, sed tantum quæ adversus Wiclefum Hussumque gesta essent; & in ultimâ Sessione Concilii declaravit, non à se omnia comprobari, sed tantum ea, quæ in materiâ fidei *Conciliariter* gesta essent: quo nomine Sessionum IV. & V. decreta comprehendere negant. Denique non edidit generalem confirmationem Synodi, tametsi id ipsa Synodus postulâisset. Hæc Turrecremata; hæc Bellarminus; hæc omnes alii jactant, in eoque vim maximam causæ reponunt. Nos prolatis gestis nullo negotio dissolvimus.

Inf. lib.
viii. cap. ij.
& seq.

Ac primum testamur, nihil à nobis refugii confirmationis Apostolicæ nomen ac vim; neque existimamus Romanos Pontifices, cum Synodos Œcumenicas legitimè habitas confirmant, superiorem in eas exercere potestatem. Neque enim Romani Pontifices, Conciliorum tantum, sed etiam antecessorum suorum passim decreta confirmant; neque tamen iis superiores se præbent, atque ut à Pontificibus Concilia, sic à Conciliis Pontificum decreta confirmari in actis Ecclesiasticis ubique legeris. Nec immeritò: confirmare enim Ecclesiastico stylo, consentire est, & consentiendo firmare. Quippè Ecclesiastica gesta atque decreta, ipsa unitas firmat, rerumque confirmatio est, ipsa testificatio unitatis, quæ nos suo loco diligentius, ut par est, exequemur.

Sup. pass.
& in Diff.
præv. n. xl.

Verum ad testificationem unitatis atque consensionis, adeoque confirmationis, non profectò necesse est ut expressa diplomata de confirmando prodeant. Martinum V. vidimus, cum Otho Cardinalis esset, omnium quæque Pisis, quæque Constantiæ gesta essent, jam indè ab initio fuisse participem; & Pontificem factum, nihil eorum, quæ in Synodo gesserat, retractâsse; imò totâ Synodo approbante, eisdem Sessiones Concilii Œcumenici nomine honestâsse. Neque necesse erat, ut post semel asseritam, primis quoque Sessionibus, Synodi generalis auctoritatem, Sessionum IV. & V. decreta expressè approbaret. Satis approbabat, qui decernentibus præfens communicabat, eorumque conventum pro Œcumenico Concilio agnoscebat. Satis approbabat, qui Joanni XXIII. ex his sanè decretis, ritè deposito, suffici se patiebatur. Satis approbabat, qui caput, *Frequens*, ex earum Sessionum auctoritate valiturum & exequendum putabat. Satis approbabat, qui in Bullâ, *Inter cunctas*, & exscripserat, & exequendas mandaverat adscriptas à sacrâ Synodo articulo XLI. Wiclefiano censuras, quæ ad Sessionum IV. & V. decreta necessariò referrentur. Satis denique antea acta approbabat, qui eorum auctoritate omnibus præerat. Quin ipsum interesse, ipsum communicare, probare est: & nisi antiquitatem omnem, totamque vim canonum penitus ignoramus, Romani Pontificis, præsentis maximè, atque insuper collaudantis ipsa communicatio, validissima auctoritas atque approbatio est. Quare nec verum est, quod asserunt, post electum Martinum, sacram Synodum ab eo petiisse confirmationem decretorum suorum, more consueto. Hoc enim in gestis nusquam apparet, neque Sessionum VIII. & XV. contra Wiclefum & Hussum prolata decreta, peculiari Pontificis decretali egiissent, nisi decuisset, quæ adversus Wiclefianos & Hussitas canonicè constituta essent, ad ordinarios exequenda transmitti. Undè damnatio propositionis: *Quilibet Tyrannus*, de cædendis

Doct. Lec.
van. p. 70

tyrannis, decretali inserta non est, eò quòd non eodem ritu exequenda videretur; neque eò minùs valet.

Quod autem ipse Martinus, Sessione ultimâ, jamque dimissis Patribus, declaravit, *in materiis fidei* à se probari ea quæ *Conciliariter conclusa essent*; id neque petente Synodo, neque ad cuiusquam instantiam, sed occasione Polonorum, obiter atque aliud agendo dictum, gesta ipsa testantur. Supplicabant Poloni quemdam librum (bb), ut ferebant, *ritè damnatum tanquam hæreticum, per deputatos fidei, ac etiam per omnes Nationes Concilii, ac per Collegium Cardinalium conclusum. . . . in Sessione publicâ, per sacrum Concilium damnari, seu publicè damnatum pronuntiari.* His Papa respondet, *quòd omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materiis fidei per præsens Concilium CONCILIARITER, tenere & inviolabiliter observare volebat. . . ipsaque sic CONCILIARITER facta approbat, & ratificat, & non aliter, & alio modo.* Quare confirmatio à nullo petita, neque quo loco res erant, necessaria videbatur; & cùm Martinus declaravit, *in materiis fidei* quid probaret, respondebat profectò ad Polonorum propositum, qui, de fide quærentes, responsum de fide retulerunt. Cæterùm satis constat, non hinc tantùm petendam esse Synodi approbationem; alioquin cùm hîc Martinus signanter addiderit: *de materiis fidei id à se esse dictum*, reliqua improbata manerent, suaque Joanni XXIII. Gregorio XII. Benedicto XIII. constaret autoritas: quin ipse Martinus suam electionem infirmaret; cùm profectò quæ circa illa gesta sunt, *ad fidei materias* non pertinere constet. Stat ergò Concilii certa confirmatio, ipsâ executione, ipsâ consensione, imò ipsâ Papæ præsentia; valeretque ea quæcumque *Conciliariter* gesta essent, tametsi Poloni nihil rogâssent, ac Martinus non eam vocem edidisset.

Sess. xlv.
P. 258.

Vid. c. seq.

C A P U T X X I X.

An sessionum IV. & V. decreta iis accenseri debeant, quæ MARTINUS V. ut CONCILIARITER facta, confirmavit.

NE quis tamèn scrupulus superesse possit; addimus decreta ea Sessionum IV. & V. de quibus agimus, & ad fidem pertinere, & *Conciliariter* facta esse.

Ad fidem quidem pertinent, quæ pertinent ad interpretationem divini Juris, & ad traditam immediatè à Christo Petri successoribus, atque Epif-

(bb) quemdam librum] Joannes FALKEMBERG Ordinis Prædicatorum, qui in Concilio Constantiensi Joannis Parvi partes vehementissimè defenderat, scripsit adversus Jagelonem Poloniæ Regem, quem ideo malè oderat, quòd ille in Livoniam venerat cum exercitu. In eo autem libro vitam æternam pollicebatur omnibus Christianis, qui armis Jagelonem & Polonos extinguerent. Ergò Poloniæ Regis Legati petebant hunc libellum jam *ritè damnatum per deputatos in causâ fidei, ac etiam per omnes Nationes Concilii*; . . . in sessione publicâ per sacrum Concilium damnari. Quod quidem abnuj Pontifex, sive ne diutiùs prorogaretur Concilium, sive quia existimabat, propositione Joannis Parvi damnatâ; damnatum quoque esse hunc libellum, sive quâlibet aliâ de causâ. Cæterùm Martinus V. Falkemberg in custodiâ detinuit, quoadusque Poloniæ Rex ab illo negotio tandem destitit. Vid. de eâ re insignem D. ARNAULD tractatum adversus Schelstratum, cui titulus est: *Eclaircissement sur les Conciles généraux.*

copis in Concilio generali sedentibus potestatem ; neque Bellarminus aut alii dissententur. (cc)

Sup.cap.ij.

Quòd autem *Conciliariter* facta sint, constat, cùm in publicâ Sessione, imò in duâbus publicis Sessionibus, prolata sint, ut vidimus.

Bell. lib.
ij. de Conc.
aut.cap.xix.

Et quidem adversarii vocem hanc, *Conciliariter*, planissimam ac simplicissimam, per vim manifestam ad vana & aliena detorquent: nec tamen in unum convenire potuerunt. Sic nempe Bellarminus ludit, *Conciliariter* factum dici quod more Conciliorum, maturâ deliberatione factum esset; quasi Martinus V. Constantiensis Concilii primis sessionibus, quarum ipse pars fuerat, indiligentiam exprobrare vellet. Alii vanum commentum aspernati, *Conciliariter* gestum dicunt, adunatis obedientiis gestum; neque aliud quidquam à Martino probatum. Quasi verò in Wiclesum & Hussum & in Joannem Parvum gesta reproberentur, quæ ante adunatas obedientias gesta sint.

Sed profectò nos ludunt: Martinus enim *Conciliariter* gesta memorabat; vulgari & populari sensu, quem Poloni & omnes intelligerent, & ipsa rerum ostendit series. Nempe ad Polonorum respondet propositum. Illi namque petebant, quem liberum à fidei deputatis, ac per omnes Nationes, ac per Cardinales condemnatum dicerent, eum in sessione publicâ per Sacrum Concilium condemnari, vel condemnatum pronuntiaari; tanquam confecta res, suâ tantùm quâdam, ut ita dicam, formulâ vestienda remaneret. Quæ Martinus refutabat; à se pro conclusis, decretis, determinatisque haberi dicens, quæ *Conciliariter*, & in sessione publicâ decreta fuissent; non ea perindè, quæ per congregationes, seu per Nationes, atque deputatos, vel etiam per Cardinales fuissent examinata: hæc enim tractata tantùm, digesta, expolita, & quodam modo preparata, non autem decreta, conclusa, determinatâque fuisse, aut solenniter & *Conciliariter* iudicata, & per se perspicuum est & gestis consentaneum.

C A P U T X X X.

BELLARMINI sensus exploditur: an sessionum IV. & V. decreta sine examine debito processerint.

Bell. loc
sup. cit.

Doct. Lov.
pag. 73. ex
Mald.

Nec piget hîc viri doctissimi, Cardinalis Bellarmini Patrum Constantiensium levitatem & inconsiderantiam inculantis memorare verba, quæ sic habent: *Martinus V. disertè dixit se confirmare ea tantùm decreta de fide, quæ facta erant CONCILIARITER, id est more aliorum Conciliorum, re diligenter examinata; constat autem hoc decretum sine ullo examine factum à Concilio Constantiensi.* Hæc Bellarminus, cui suo more accinunt alii, exscriptis Bellarmini verbis, atque sententiis, & addunt, *Patres Constantienses*

1102

(cc) neque Bellarminus aut alii dissententur.] Dissertur Schelstratus. Vid. Diss. Antwerp. cap. iij. p. 71. & Diss. iij. advers. Majmb. cap. iij. p. 177. & seq. Verùm hunc, non tam dissertatorem quam vitiligatorem, à nobis hîc confutari non est necesse; cùm præsertim D. BOSSUET hanc ita quæstionem tractet, ut nullis tenebris obscurari possit,

non commiffisse rem illam prius examinandam, ficut commiferunt alias materias & quæftiones, circa doctrinam Wiclefi & Huffi, priusquam ad determinationes procederent. Atque hæc, fi Deo placet, Concilii decreta, duabus continuis feffionibus repetita, tam deftinatò facta, tam fundamenti loco pofita, tantæque omnium confenfione munita, & inculcata, rebus annumerant, quæ in Concilio *obiter pertractate fuerant.*

Tria reponimus: primum illud; poft rem à Synodo, expreffo canone ac peculiari decreto definitam, periculofiffimo exemplo revocari in dubium, an de eâ rectè & maturè fit deliberatum; atque hinc aperiri viam ad omnes canones, decretales omnes, omnia Concilia fubvertenda.

Alterum; quòd id iftâ quæftione Polonorum, nihil de examine agebatur; illi enim affirmabant omnia examina præceffiffe. At Martinus ideò tantùm approbationem negabat fuam, quòd res *Conciliariter*, atque in publicâ feffione conclusa non effet.

Tertium, idque vel maximum; cæteræ fidei quæftiones, puta Wiclefi, & Huffi, quæ à Concilio certis deputatis examinandæ funt commiffæ, infinitæ erant. Occurrebant enim fe horum hæreticorum variæ & perplexæ propofitiones, & omnigenùm errorum monftra. Neque tantùm Wiclefi libri, & doctrina exitiabilis; fed etiam autoris damnanda erat memoria, exhumandi cineres, fcrutandi feftatores longè latèque diffufi, & occulti ulceris perfecandi finus. Tum Huffus ipfe præfens confutandus, convincendus, ejuſque difcipulus Hieronymus Pragenſis: horum artificum comprimendi lubrici lapfus dolique retegendi. At in feffionibus IV. & V. fimplex juris quæftio, ardua illa quidem; fed quæ ubique terrarum, in Galliâ præfertim, ad vivum refefta, & innumeris libris, decretis, literis, conventibus Theologorum, Canoniftarum, Univerſitatum, Antiftitum eliquata, elucidata, certique fundamenti loco pofita erat, anteaquàm Patres Conftantiam convenirent. Neque verò opus erat poft tot ac tantos, ante Pifanum, & in ipfo Pifano Concilio, tractatus habitos, novis difputationibus tempus terere, cùm extrema omnia imminerent; fed explorata, & jam in Pifanâ Synodo aperta remedia expedire oportebat. Nihil ergò leviter, nihil præcipitanter actum: tantùm opportuna, imò verò neceffaria, rebus in fumum difcrimen adductis, adhibita celeritas.

Quin etiam Conftantiæ Petrus de Alliaco Cardinalis, Epifcopus Cameracenſis, fancti Conventûs lumen, & in dogmatibus explicandis omnium facilè Princeps, in eo libro, quem vigente Concilio, *de autoritate Eccleſiæ* ſcripfit, memorat quæftionem de ftabiliendâ Concilii autoritate sæpe tractatam, *ſpecialiter in hujus Concilii initio*; extantque eâ de re Joannis Gerſonis Sermones coram Synodo habiti, qui feffionibus IV. & V. præluxerunt. Atque omninò ifta tractabant, ut in quibus non aliqua pars, fed ipſa ſumma Concilii collocata effet. Neque neceffe erat ad ea explicandâ deputatos nominari, ad quæ per ſefe Patres omnes à toto decennio, maximè verò in ipſâ Synodo, attentè arreftique effent; nihil ut unquam fuerit vel doctrinâ elimatius, vel autoritate firmius, quàm id quod hoc de negotio à ſacrâ Synodo conſtitutum fuit.

Pet. Alliac.
de Eccleſ.
Cõc. & R. P.
ant. P. cem.
app. tom. ij.
Gerſ. p. 926.
& ſeq.
Gerſ. ſerm.
tom. ij. pag.
201. & ſeq.

CAPUT XXXI.

An illa formula, Sacro approbante Concilio, Papam Concilio superiorem probet.

Doct. Lo-
van. p. 71.
Disq. p. 30.

PERMULTI adversariorum magnam in eo vim faciunt, quòd posteaquàm electus est Martinus V. reformationis decreta sub ejus nomine sunt edita. Nec jam edictum, ut antea, *sacro-sancta Synodus*; sed, *Martinus, sacro approbante Concilio*. Non ergò jam in Concilio, sed in Pontifice *suprema potestas*; neque Concilium censuit se esse *supra Papam, extra casum schismatis, quo plures se pro Pontifice gerunt: alias non erat ratio mutandi formam decretorum de reformatione*. Ex quo inferunt Papam unum esse qui statuat; vim decernendi in eo esse totam; Patres Consiliariorum, non Judicum loco esse.

At hæc omnia vana sunt; primùm enim mutatae formulæ ratio manifesta est, quòd ab aliquot sæculis, Papâ quidem præsentem, Conciliaria decreta sub ejus nomine pronuntiari solent, *sacro approbante Concilio, sacri approbatione Concilii, sacro approbante & consentiente Concilio*: quæ nihil officere suæ autoritati Constantiensis Synodus intelligebat.

Sup. lib.
iv. cap. viij.

Sanè ostendimus, quantum illa differrent, *sacro præsentem Concilio, & sacro approbante & consentiente Concilio*. Quid autem sit approbare, quantaque sit in eo autoritas, ipsi Pontifices attestantur, cum ipsâ *approbandi* voce confirmant decreta. Vel ipsum Martinum V. audiamus, de Concilii Constantiensis decretis hæc edicentem: quòd *omnia Conciliariter facta approbat, & ratificat*; quæ profectò adversarii ad veram autoritatem pertinere contendunt. Ita cum dicitur; *Martinus, sacro approbante Concilio*, Martini decreta verâ autoritate firmantur; seseque mutuò firmant Pontifex autor, & Synodus approbans; quòd ex eâ conjunctione capitis, atque membrorum, ut sæpe dicemus, illud invictum Ecclesiæ Catholicæ robur exsurgat.

Sess. xlv.
p. 258.

Vid. lib.
viiij.

Fuit autem quæsitum in Constantiensi Synodo, ante Papæ electionem; eo electo, quâ formulâ uterentur; an illâ recentiore, quam diximus; an eâ, quæ in antiquis passim Conciliis visitur: *Sancta Synodus &c.* Alliacensis Cardinalis scripto etiam edito docuit, seque & Theologos ita existimare, antiquiorem illam formulam: *Placuit sacro Concilio; sancta Synodus statuit, convenientiorem esse, & Theologiæ magis consonam*; quippe quæ magis congruat formæ illi Apostolicæ: *Visum est Spiritui Sancto & nobis*: cæterùm secundam formulam, *sacro approbante Concilio, convenientem quoque esse*; cum eâ sufficienter exprimatur certissima ratio, quâ judicanti decernentique Pontifici, Patres conjudicent atque condecernant.

Alliac.
loc. jam cit.
part. iij. cap.
ij. pag. 952.

A. G. xv. 28.

Atque ita intellexisse Constantienses Patres gesta declarant. Sic enim in Sess. xliij. XLIII. sessione, Papâ jam electo ac præsentem, legimus: *Pro cujus sessionis introductione, reverendissimus pater Dominus Guillelmus Cardinalis . . .*

Sess. xliij.
p. 253, 254.

nonnulla decreta sive statuta per Dominum nostrum Papam, ac Synodum facta (dd) publicè perlegit sub his verbis; subditque decreta multa in hanc formam edita: *Martinus Episcopus, servus servorum Dei, sacro approbante Concilio*; quo liquidò demonstratur, decreta in eam formam edita, haud minùs communi Pontificis, atque Concilii autoritate esse facta.

Neque illa posterioris avi efficiebat formula, ut Patrum sententiæ minùs requirentur. Eadem enim Synodus Constantiensis, Joanne XXIII. præsidente, sic incipit: *Sanctissimus Dominus noster Papa, sacro approbante Concilio, statuit sessionem tenendam die veneris 16. hujus mensis.* Hinc ordo agendorum, *sacro approbante Concilio*, designatur, lectaque schedula cujus verbis ipsa Bulla convocationis descripta erat, aliisque decretis nomine jussuque Papæ editis. *D. Cardinalis Florentinus altâ & intelligibili voce interrogans, sciscitatus est, utrum omnia & singula in supradictâ schedulâ contenta, ipsi sacra Synodo placerent? Ad cujus interrogationem omnes & singuli Prælati concorditer responderunt, Placet: quâ responsione factum ratumque intelligitur Conciliare decretum.*

In ipsâ etiam Concilii Ferrariensis, postea Florentini, inchoatione solenni, lectum Eugenii Papæ decretum; quo lecto, gesta sic habent: *Surrexit quidam ex parte Italicorum & interrogavit Cardinales, & Archiepiscopos, & Episcopos & Clericos omnes, dicens: recipitisne hac, quæ scripta & lecta sunt hodie coram vobis? at illi responderunt: recipimus & approbamus. Tunc interrogaverunt & Græci suos Præsules, similiter, & reliquos omnes iisdem verbis; & illi responderunt: recipimus & approbamus, & scripta fuit approbatio utriusque partis, & indictum Concilium & sessionem celebratio in urbe Ferrariâ.* En quid sit Concilii autoritate edita probatio; en ut Synodus non tantùm Pontificis decreto; sed etiam sanctæ Synodi approbatione formetur & constet; quæ ratio ad cætera quoque decernenda spectat.

Quantùm autem ea formâ cum Episcoporum autoritate constet, ex Synodis etiam Provincialibus discere est. Nam sæculis postremis, initio ducto, ni fallor, ab anno 1314. in Senonensi Concilio, decreta Conciliaria persæpè in eam formam eduntur: *Nos (N) Metropolitanus, sacro approbante Concilio.* Ergone Coepiscopi Metropolitanæ Consilii tantùm, non Judices, & assessores assistunt, non decernunt, non statuunt? Absurdum & inauditum; ac profectò stare Patrum sententiam, etiam Archiepiscopo reclamante, nemo negat. Nihil ergò interest, Synodine, an Pontificis nomine, approbante Concilio, sententia proferatur; cùm in utrâque formulâ, unâ cum Pontifice Patres quoque statuunt, decernant, judicent, stetque sententia communibus suffragiis.

Vel particulares Synodos audiamus, quæ, præsentè Romano Pontifice, antiquis temporibus Romæ sunt habitæ. Ubique inveniemus Episcopos, Papâ quidem autore, sed tamen cum ipso judicare, statuere, decernere, definire; idque in decretis, id in subscriptionibus positum. Cujus rei exempla plura suo loco afferemus; cætera innumerabilia lectoris diligentia re-

Ant. fest. j. p. 10.

Sess. j. p. 13, 14, 15.

Decr. Pap. ant. fest. j. Conc. Ferr. tom. xiiij. p. 22. 23.

Conc. Paris. tom. xj. p. 1602.

In Lib. viij.

(dd) Statuta per Dominum Papam & Synodum facta] fuisse legimus etiam sessione xlij. quæ prima celebrata est Martino V. præsidente.

linquemus. Adæo Episcopi ubique sunt iudices etiam præsentē, præsentē, præeunte Pontifice; ac si in particularibus quoque Synodis, quantò magis in generalibus, quibus ipsa Catholica omnium fidelium mater repræsentetur Ecclesia.

C A P U T X X X I I.

Prædicta responsa de dubio Pontifice etsi valeant, non tamen adversarios expeditos esse, ac Parisiensem ex Constantiensi canone vigere sententiam.

HÆC igitur quæ hæctenus de Concilii Constantiensis intelligentiâ & autoritate diximus, vera & sancta sunt; nec nisi per manifesta ludibria eludi potuisse claruit. Addamus tamen ad cumulū: quantumlibet ea quæ adversarii congerunt valere fingantur, nec sic expeditos esse à Constantiensium canonum autoritate summâ. Utcumque enim adversus indubitatos Pontifices infirma habeatur Conciliorum generalium autoritas, certe valet (& hoc adhuc superest contra cavillationes omnes) autoritas ea, quâ dubios Pontifices coercere possit. Alioqui contententium & in schismate obstinato animo perseverantium contumacia, malum esset inextricabile, ad quod propellendum Ecclesiæ imbecillæ nullum præsidium Christus relinquere poterit; aut, quod est absurdus, nec ipse voluerit. Redit ergò quæstio, quâ potestate instructa Synodus schismaticos Pontifices cogat in ordinem.

Cerrè Constantiensis Synodus, quam eâ potestate efficacissimè summoque Ecclesiæ bono usam esse constat, id fundamenti loco ponit: *Potestatem habere se immediatè à Christo*; quippe quæ *in ejus Spiritu legitime congregata universalem Ecclesiam repræsentet*; alioquin qui Concilio obtemperassent, non Deo, sed hominibus paruisent.

Atqui hoc semel posito, quod sine præfractâ audaciâ negari non potest; cætera omnia convalescunt. Cùm enim nulla sit à Christo propriè ad schisma tollendum Ecclesiæ Catholicæ ac Synodo generali eam repræsentanti attributa potestas, non aliunde in schismate constare poterit, nisi ex eo quòd sit tradita, ubi necessitas requisierit, quòd unum Parisienses nostri postulant.

Hic ergò adversarii oppidò conturbantur. P. Thyrsus Gonzalez eò redactus est ut contra ducentos Patres in Constantiensi Concilio infandi schismatis extinctores, palam negare audeat Concilium generale *eam potestatem habere immediatè à Christo*: nec aliam videt apertam sibi januam, nisi id, quo solo schisma extinctum sit & extingui possit, illud Ecclesiæ detrahatur. Reverendissimi Patris verba pensanda sunt: *Concilium non habet eam potestatem immediatè à Christo, in eo sensu, in quo Papa certus immediatè à Christo Jurisdictionem in totam Ecclesiam, & sacerdos habet potestatem ad consecrandum, & Episcopus ad confirmandum & ordinandum. Non eo, inquit, sensu habet. Quòd ergò habet sensu? Quo jure?*

Genzal.
Disp. xiiij.
sect. vj § v.
n. 2. p. 682.

Nihilne per se Christus contulit Ecclesiæ laboranti, quo sese restitueret in pristinam valetudinem? Christo autore Sacerdotes consecrant, Episcopi ordinant, Papa quæ vult præcipit; at verò, si in capite æque ac in corpore, fœdo scissa schismate laboret Ecclesia, nihil habet quod, autore Christo, agat aut jubeat? Sic enim subjungit: *Non enim habet Concilium eam potestatem, nisi mediante Ecclesiâ.* Hæreo equidem ad insolitam & inauditam vocem. Quid enim est Concilium, nisi ipsa Ecclesia adunata, collecta, repræsentata, totâ autoritate pollens? Non ergò Concilium mediante Ecclesiâ viget, quod ipsa Ecclesia est; habetque illud per sese, quod habet mediante Ecclesiâ, cujus autoritatem & jus repræsentat & continet. Reliqua audiamus: *Non enim habet Concilium eam potestatem nisi mediante Ecclesia, quæ in cap.* **SI DUO**, *Dist. xxxix. tribuit Concilio congregato tempore schismatis potestatem ad deponendos Papas dubios, & certum eligendum; & in cap. SI PAPA, Dist. XL. tribuit Concilio potestatem ad judicandum Papam, qui deprehendatur* A FIDE DEVIUS.

Ibid.

Ibid.

Qui sint tamen illi canones considerare oportet. Et caput quidem, *si duo*, Honorii Augusti est decernentis, si duo electi sint Romani Pontifices, ut neuter ordinetur; quod est universim & indistinctè falsum, nullamque omninò facit Synodi mentionem: canon verò, *si Papa*, Bonifacii est Moguntini Episcopi, nihil etiam de Synodo differentis. Utcumque est, nisi unus Imperator aut unus Episcopus, Ecclesiæ in schismate, aut per sui capitis hæresim laboranti subvenissent, aut nisi Gratianus duodecimo demum sæculo in suam compilationem juris hæc duo capita contulisset, manca esset Ecclesia; neque quidquam valeret adversùs Papam schismaticum aut hæreticum. Sic miseram Ecclesiam à Christo sapientissimo, optimo, omnipotentissimo, constitutam volunt.

Erubescunt ipsi ac tandem subdunt: *Vel habet eam potestatem jure naturali, modo statim explicando.* Modus autem ille sequente paragrapho ex Doctore eximio, Suare (*ee*) scilicet, sic proditur: *Solum ergò habet potestatem quæ ex jure divino naturali consequitur in quolibet corpore mystico, ut possit se gubernare & tueri per Principes particulares unitos in unum corpus, quando deest supremum caput.* Malunt ergò Deum omnibus Imperiis Rebusque publicis universali curâ, quàm Christum Ecclesiæ, pro quâ fudit sanguinem, singulari consilio providisse; meliusque à Deo constituta sunt humana imperia, quàm à Christo Ecclesia; quæ ut sibi provideat seseque tueatur à jure gentium aut naturæ magis, quàm ex ipso Christiano jure mutuetur. Hanc illi Ecclesiastici regiminis formam effingunt.

Ibid.

Ib. §. vj. n.
1. pag. 683.
Suar. l. b. iv.
de legib. c.
vj. n. 4.

Quid quòd tam imbecillam faciunt Ecclesiam, ut ejus autoritate Concilium semel congregatum ad tollendum schisma, fidei providere, aut leges necessarias condere nequeat, præter eam causam: *Quòd ea solum possit*

Ib. §. v. n.
1. pag. 682.
& §. vj. n. 1.
p. 683.

(*ee*) Doctore eximio Suare.] Jesuita GONZALEZ Jesuitam Suarem Doctorem eximium ubique vocat; quod idèò notamus, ne, si qui futuri sunt Patr. s GONZALEZ tractatùs lectores, illi incauti fallantur, & credant ab eo quemdam ex sanctis Patribus, aut saltem D. Thomam testem appellari. Certè, inter Scholasticos nomen habet Suarez non contemnendum; neque tamen is est, quidquid de illo sentiat & prædicet GONZALEZ, qui sanctis Patribus, aut etiam Angelico Doctore sit unquam æquiparandus, & cujus sententia viris Theologis rata esse debeat.

præcipere & ordinare quæ ad hunc finem (tollendi schismatis scilicet) necessaria sint. Unde tale Concilium non habet auctoritatem ad decidendas fidei controversias, & ferendas leges perpetuas, quantumvis necessarias. Sic Concilio Constantiensi defuit auctoritas ad condemnandum Wiclefum, Hussum, alios perfidos; defuit auctoritas ad condendas leges quæ futuris schismatibus providerent, quas tamen leges tulit, quas tamen fidei controversias iudicavit; atque ad hæc omnia tractanda, quæcumque urgeret dira necessitas, jam admotis ad incendium facibus, Papam aliquandò exiturum; nondum tamen existentem expectare debuit.

Piget commemorare quæ jam confutata sunt: nempe adversus Wiclefum & Hussum Constantiensis Concilii valere decreta, eò quòd Martinus V. ea repetierit Bullâ *Inter cunctas*; quâ tamen nondum editâ Hussus exarsus est (*ff*), Wiclefus exhumari iussus pessimi hæretici anathemate per-

(*ff*) *Hussus exarsus est.*] Observandum est diligenter Joannem Hussum de sacerdotali gradu dejectum & Hieronymum à Pragâ anathemate percussum Synodali sententiâ, eos verò morte damnatos & exarsos fuisse, non Concilii, sed laici iudicis edicto. D. MAIMBOURG in suo libro, cui titulus est: *Histoire du schisme d'Occident*, adversus Catholicos nonnullos probare aggreditur, Concilium omnia iustè & temperanter fecisse, tum cum, nullâ habitâ ratione salvi-conductûs Sigismundi Imperatoris, Hussum carceri tradidit. An bene hoc probaverit alii iudicent. Utcumque est, non sequitur id quod Protestantes volunt, Constantiensis de fide decreta infallibili Concilii Œcumenici auctoritate non valere apud omnes optere. Nam licet Œcumenica Synodus de iis quæ facti sunt possit malè statuere & in aliis quoque causis à verâ rectâque iudicandi & agendi normâ defectere, illa nih lominus, ut causas fidei infallibiliter dirimat, Magistrum habet ac Ducem Spiritum sanctum. Hoc Catholici omnes uno ore consentunt; hoc invictis argumentis Controversistæ probant. Quapropter mirum videri debet P. LE COURAYER, qui nunc quoque inter Catholicos vult annumerari, cum in multis aliis, tum in eo maximè articulo Protestantium falsis opinionibus patrocinari. Sic enim ille tanquam de tripode pronuntiat: *Cela montre qu'un Concile (general) n'est pas toujours infallible dans ce qu'il avance*; (agitur hoc in loco de rebus fidei à Synodo definitis) *ni irreprehensible dans ce qu'il fait.* Hist. du Conc. de Trente tom. j. liv. iv. not. xxix. p. 679. De his ultimis verbis: *ni irreprehensible dans ce qu'il fait*, nemo est qui P. LE COURAYER litem moveat, cum id in confesso sit apud omnes. Sed falsum illud quod primo loco dixit: in controversiis fidei non esse infallibile Synodi Œcumenicæ iudicium; & præterea pessimè argumentatur, qui postquam allegavit factum unum, illudque, ut nos credimus falsum, ut omnes fere existimant, saltem dubium, statim conclusionem infert de decretis fidei, de quibus in antecedentibus nihil propositum fuerat. Et quidem quamquam Synodus Hussum carceri, imò ignibus ipsâ tradidisset, perversè facta à Synodo damnarentur, salvis ejus de fide decretis, quæ ex infallibili Spiritûs sancti auctoritate promerentur. At inquit P. LE COURAYER, Synodus decreto edto sic de Hussu statuit: *Nec aliqua sibi fides aut promissio de jure naturali divino & humano fuerit in præjudicium Catholica fidei observanda.* Nos respondemus 1º. illa verba si in rigore, ut aiunt, *Theologica* accipiantur, vera omnino esse. Nunquam enim licuit, nunquam licebit quidquam facere in præjudicium Catholica fidei. Hic itaque duo veniunt examinanda: primum, utrum Sigismundus imprudenter, necne fidem suam in præjudicium Catholica fidei Hussu obligarit; alterum, utrum Synodus hanc Sigismundi fidem liberare teneretur. Sed facti sunt hæc quæstiones, in quibus ultro fatemur falli potuisse Concilium Œcumenicum. 2º. Quamquam esset hoc decretum erroribus plenum, & à sanctâ Synodo certissimè editum, cum res fidei non tangat, illud malè nobis & extra quæstionem objiceretur. Sed quandoquidem ex illius decreti verbis via sternitur, quâ imperiti nonnulli pactam fidem sanctamque promissionem erga hæreticos impunè violari posse existiment, ne detrahatur de illâ probitatis famâ quam integram semper servavit Synodus Constantiensis, negamus tale decretum à Synodo fuisse conditum, quod nullibi extat, nisi in uno n anuscripto codice Bibliothecæ Viennensis; quem codicem, nobis fati non cognitum, si non omninò vituperamus, certe magni facere non possumus. Nam præterquam quòd illud decretum non legitur in Concilii Constantiensis manuscriptis codicibus, iisque optimæ notæ, qui in Italiâ, Galliâ & alibi multi reperiuntur, non

cussi. Quæ omnia Martinus non tum cùm ea repeteret, sed ab origine vauisse definit, ut Concilii legitimè in Spiritu sancto congregati vera & firma decreta: quæ nunc, si Deo placet, per sese invalida & contra canones attentata prætendunt: usque adeò, his miseris, postremisque temporibus, tanti Concilii totiusque adeo Ecclesiæ projecta est autoritas.

At enim, inquit, tale Concilium (causâ schismatis congregatum) neque hanc jurisdictionem habet ab aliquo Jure divino positivo; quia neque scriptum est, neque Traditione constat: neque etiam habet a summo Pontifice, quia supponimus illum non esse, & qui præcesserunt illam non reliquerunt: solum ergò habet potestatem, quæ ex Jure divino naturali consequitur in quolibet corpore mystico, ut possit se gubernare per Principes particulares unitos in unum corpus, quando deest supremum caput. At illos Principes in Ecclesiæ corpore quis instituit? Nonne is qui & caput? Nonne ille Ecclesiam eo jure polere voluit, ut qui eam non audiret, omnibus Christianis sicut Ethnicus & Publicanus esset? Nonne idem confestim addidit: Amen amen dico vobis, quacumque ligaveritis super terram, ligata erunt & in cælis, & quacumque solveritis super terram, soluta erunt & in cælis? En ergò Principes illos à Christo constitutos. Quid ergò? Eâne conditione, ut nunquam ipsi colligere se possent, quæcumque urgeret necessitas? Quò ergò pertinebat istud quod Christus subdidit: Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum? Quantò magis ubi non duo vel tres, sed totus Principum Ecclesiæ cætus; imò tota Ecclesia congregatur? Aut non in Christi nomine colliguntur, qui ad tollendum schisma conveniunt, aut non sunt Ecclesia, nisi Papa adsit, qui ad Papam constituendum confluunt, aut si sint Ecclesia, numquid non erunt Ethnicorum & Publicanorum loco, qui eorum decreta contempserint? Quid his clarius? Verùm illi tacitè respondent: At nos si illa admittimus, admittere cogemur non tantùm ad tollendum schisma, aut ad hæreticum Pontificem condemnandum, quorum hîc nulla mentio est; sed ad quamcumque summam Ecclesiæ necessitatem. Proptereà ergò malunt in schismatis etiam aut hæreseos teterrimo atque exitiabili morbo Ecclesiam à Christo destitutam; neque ullum auxilium habere ex Evangelio.

Esto, inquit, verum sit de hæretico schismaticoque Pontifice, qui nequidem est Pontifex. Quid tum; cùm non sit Pontifex & jure omni exciderit? Quâ de re sæpè diximus, sæpè monuimus, quanto Ecclesiæ periculo hæc afferantur. Nunc tamen valeant utcumque collibuerit. Sit tamen

extat quoque in eâ collectione decretorum Constantiensium, quam Patres Basileenses ex authenticis exemplaribus congesserunt; unde statim suspicari liceat, illud decretum in codice Viennensi perperam intrusum fuisse à descriptore, vel decepto, vel forte etiam deceptore. Quis enim credat tale decretum, si à Patribus probatum fuisset, & more solenni in publicâ sessione promulgatum, ab omnibus descriptores, etiam diligentioribus prætermitti potuisse? Quantò æquius concludas descriptorem codicis Viennensis temere edidisse sub Concilii nomine illud decretum, quod ab aliquibus forte Constantiæ scriptum fuerat, non verò ab universâ sanctâ Synodo confirmatum? Neque juvat P. LE COURAYER quòd vir eruditissimus VONDER-HARD illud decretum non omiserit, cùm ille diligenter collegerit omnia monumenta vera falsæ, quæ sub nomine Constantiensis Concilii circumferebantur. Doctorum est autem de iis monumentis ferre judicium; & ipse VONDER-HARD suam aliquomodo de unoquoque explicat sententiam, cùm annotat ex quo codice extractum fuerit.

Ibid.

Matt. xvij.
17. 18.

Ibid. 20.

aliquis oportet, qui excidisse declaret, qui loco moveat contumacem, quæ Christianis omnibus, quæ tali in discrimine agenda sunt imperet. Quo jure? Quo Christi mandato? Quæ Evangelii lege? nisi eâ quam diximus, quæ ad omnem æquè valeat necessitatem, in quâ de salute periclitatur Ecclesia.

Jam ergo respondeant, non probatum illud, quod est verissimum, quod est Ecclesiæ maximè necessarium; aut si probatum illud & ipsi fateantur, quid in eo decreto probetur intelligant.

C A P U T X X X I I I.

EMMANUELIS SCHELSTRATI *objecta, à codicibus manuscriptis petita, solvuntur circa sessionem IV.*

EMMANUEL Schelstratus, cùm aliorum objecta repetit, tum eò se maximè effert, quòd nova acta prodiderit, quæ Orbis Catholicus ignoraret. Cæterùm undè sint eruti plerique manuscripti quos jactat, codices ubi delituerint, quas temporum notas præferant, quid sint denique, an simplex gestorum series, an historiæ, quibus acta inserantur; ac si historiæ, ut ea, quæ ipse indè protulit, verba præ se ferunt, quo autore conscriptæ sint, notone an ignoto, horum nulla mentio; omnia prætermissa, quæ autoribus aut codicibus fidem vel asserant vel detrahant.

Et ille quidem integros codices edere debuisset, ut lector eruditus probare vera, convincere falsa, manca supplere, dubia elucidare posset. Tot profectò extant Constantiensis Synodi nota monumenta, tot de ejus rebus virorum gravissimorum testimonia, ut nisi cum illis congruant, quæ Schelstratus hactenùs ignota fuisse confitetur, falsa ea, & partium studio conscripta esse oporteat. Certè ex illis quoque frustulis, quæ ille, ut voluit, edidit, jam intelligimus acta ejus esse mendacia.

Primum enim, quæ de falsatâ Concilii Constantiensis IV. Sessione protulit, ea ex melioribus gestis falsa esse constitit: quo uno Schelstratianis codicibus omnis detracta est fides. Huc accedit illud, quod idem Schelstratus narrat ex actis suis ineditis, quatuor videlicet codicibus manuscriptis die XIV. Jul. ann. 1416. *quando Aragonenses ad Concilium venire, Legatos Regis dixisse, quòd quidem vellent se unire Concilio; non tamen reputare esse generale Concilium, neque agi de rebus Concilii generalis, donec venirent Legati Regis Castella.* Apertum mendacium; nam Aragonenses quidem Legati 15. Octobris anni 1416. Sessione XXII. Legati verò Regis Castellæ Sessione demùm XXXV. 18. Junii anno 1417. Synodo se adjunxere. At in ipsâ Sessione XXII. statim atque Aragonenses admissi sunt, generalis Synodi Constantiensis nomine eduntur Synodica decreta, quæ vidimus; eâdemque formâ res maximæ gestæ sunt per alias tredecim Sessiones; adèd falsa vel mutila acta Schelstratus protulit.

Jam circa Sessionem IV. hæc refert, quæ ne ipse quidem reor, rebus certè consideratis, jam tueri vellet, si viveret. Nempè Cardinalibus, tres Nationes

Schelst.
Diff. Antuerp. art. iij. p. 57. & de sens. & autor. &c. inter act. die 14. Jul. 1416. pag. 251.
Sup. cap. xxvj. & seq. Act. Schel. p. 2. 3. Diff. Antuerp. c. j. art. ij. p. 42. 43.

Nationes, Germanicam, Gallicanam, Anglicanam vehementissimè repugnâsse circa hanc quæstionem: an Concilium Papâ esset superius, etiam in reformationis negotio; ac Regis Franciæ Oratores Cardinalium parti accessisse, quod est falsissimum. Primùm enim, hujus rei nec in Schelstratianis ulla est mentio: tum, ut omittamus Regiis Oratoribus nihil unquam cum ipsâ Gallicanâ Natione fuisse dissidii, certum id, Regios inter Oratores fuisse Gersonem, eumque omnium ceterorum, ut pietate ac doctrinâ, ita autoritate facilè Principem. Extat ejus sermo, quo jam indè ab initio, Regis nomine, Synodo proposuerit, quæ agenda viderentur. Dubitâsse verò Gersonem, an Concilium Papæ in reformationis negotio, anteponi oporteret, ne ipse quidem Schelstratus dixerit. Quod ergò ille de Francis Oratoribus jactat, apertum mendacium est.

Vid. sup.
cap. xxx.

At enim, ex actis Schelstratianis constat aliquam in quartâ quintâque Sessione extitisse dissensionem. Esto. Ergò de Papæ & Concilii superiore potestate litigabant? Pessima consecutio; quandoquidem post turpissimam Joannis XXIII. fugam, alias fuisse multas dissensionis causas, ex ipsis etiam Schelstrati actis liquet; quippè cùm Sigismundo bella in Joannem XXIII. ejusque defensorem Austriæ Ducem paranti, multi, atque imprimis Universitas Parisiensis obstiterit; neque minor concertatio, cùm Joannis adulescentes, illo elapso, contenderent differri oportere Concilium, alii Sessionem ultrâ protrahi nollent, neque fœdis ludificationibus in longum duci spem Ecclesiæ, ad extinguendum schisma properantis. Utcumque est; Certè Regios Oratores, Gersone Principe, de superiore Conciliorum potestate dubitâsse nemo sanus dixerit, pessimâque fide Schelstratus non actis quæ jactat, sed meris conjecturis, iisque vanissimis, rem tantam affirmat.

Act. Schel.
30. Mart.
1415. ibid.
p. 225.

C A P U T X X X I V.

Quæ in SCHELSTRATI Manuscriptis sessionem V. spectent.

PIGET quidem luctari diutiùs cum ignotis, falsis, mutilisque Schelstrati codicibus; & tamen quæ de Sessione V. retulerit, præterire non possum. Hæc nempè sunt: quòd *Cardinales, & Oratores Regis Franciæ*, Sessioni interfuerint, *præmissâ protestatione in Camerâ Paramentorum secretè factâ*, quòd propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, *non animo consentiendi his quæ audiverant in ipsâ statui debere; maximè quòd Dominus noster Papa, & alii in Concilio existentes in plenâ securitate fuerant, quorum plura statuta non sunt, sed ad aliam Sessionem reservata*, Verba confusa, nulliusque boni sensus; quæ tamen satis ostendant, quæcumque illa fuerit difficultas, eam pertinere ad securitatem Concilii, non ad aliud quidquam. Utcumque est, neque enim Schelstrato placuit hæc integra apparere, celebrata Sessio est, factaque sunt omnia, eodem Schelstrato teste, ut in vulgatis legimus.

Ib. p. 231.
232.

At enim quasdam gestorum suorum vuculas, à toto avulsas textu, af-

Ib. p. 225. pergit ad marginem (gg), quibus iterum, si Deo placet, inducuntur Oratores Regis Francorum assistentes Cardinalibus, nec tantum à reliquo Concilio, sed etiam à Gallicanâ Natione dissidentes. Iterum illi Oratores atque adeò ipse Gerson eorum antesignanus inducitur, contra eam doctrinam protestatus, cujus & in ipsâ Synodo, & extra Synodum acerrimus defensor extiterit. Quæ absurdissima, si in actis Schelstratianis haberentur, meliùs vir optimus ineptos historicos, atque acta mendacia, contempta à Romanis Conciliorum editoribus, contempta à Rainaldo, in fordibus Bibliothecarum jacere sineret. Sed age, sint vera, sint authentica, sint integra quæ Schelstratus descriperit, sint recta quæ concluderit: quid postea? Nempè acta Constantiensia autoritate carebunt? Quid ita? Quiane vociferati sunt Patres? Quò ergò abibunt Chalcedone acta, tot inter clamores, quos ipsi Judices compescere vix poterant? An ergò Schelstratus putat, in sacris Conciliis, obstinatione semper ac præcipitantia tumultuariisque motibus, non ipso fidei ardore, clamores editos? At enim dissenserunt multi Cardinales: quid tum? An, ut Chalcedonensia aliaque vetera dissidia omitamus; an, inquam, infirma erant tot Tridentina decreta, in quibus discrepantes Patrum sententias Palavicinus refert? At enim multis repugnantibus Patres voluerunt in craftinum haberi Sessionem, ac præcipitanter actum. Imò diligenter, ut obviam iretur pessimis adulatoribus dissoluturis Synodum, omnemque pacis conficiendæ spem præcisuris. At enim *Cardinales faciebant difficultatem interessendi*. Quid ad nos? Cùm ex actis etiam Schelstratianis pateat interfuisse omnes; nec, si abfuissent, Synodi decreta infringere potuissent. At, inquires, interfuerunt, *præmissâ in Camera Paramentorum*, sibi adjunctis Regis Franciæ Oratoribus, *secretâ protestatione*. Tantùmne ergò licere putabimus & Cardinalibus & Regum Oratoribus, ut eorum protestatione, eâque secreta, Conciliorum universalium decreta, in publicâ Sessione recitata, solvantur; sitque ipsa Sessio coram altaribus celebrata, Theatralis pompæ instar, dictasque à Patribus, talique in loco promulgatas sententias rescindat illud, quod quidam occultè, *in Paramentorum Camera* susurrarint? Non puduisse Theologum hæc Orbi Christiano proferre ludibria, hæc Ecclesiæ dividendæ & Conciliarium decretorum solvendorum vias!

Ib. p. 231. ad marg. Quin etiam, si Schelstrato credimus, tanta decreta concident, quòd ea Cardinalis Florentinus, qui ut Diaconorum ultimus legere debuisset, quia non probabat, Poznaniensi electo legenda tradiderit. Tanquam idem electus non alia multa legerit; & decreta Concilii cassa sint, nisi ultimo quoque Cardinalium Diaconorum placeant!

Ibid. & in act. edit. Antwerp. p. 5. ad marg. Concil. Const. sess. v. act. Schel. pag. 233. Quid quòd Schelstratus ex gestis etiam suis id protulerit: *A Cardinale Florentino, cum aliquibus deputatis, aliquo modo disputatum fuisse? Profectò aliquo modo, non contumaciter, quâcumque de re disputasse finxeris. Quin ipsum postea adfuisse Concilio ex actis tam editis, quàm Schelstratianis æquè constat, additumque in gestis: Constituciones lectas à Concilio uniformiter approbatas*

(gg) aspergit ad marginem.] Nempè hoc ille cavet, ne in ipso textu inserantur ea verba, quæ a se lecta dicuntur in quibusdam aliis manuscriptis codicibus, de quibus evulgandis non admodum curabat.

& conclusas : ut profectò constet , quâcumque de re in principiis , Cardinalis Florentinus , aliique nonnulli , à reliquis dissenserint ; in conclusione tamen omnes consentissè. Sed quandoquidem Schelstratus Cardinalis Florentini auctoritatem tanti facit , operæ pretium erit ejus doctrinam in memoriam revocare.

Vid. Diss.
præv. num.
xxiv.

C A P U T X X X V.

FRANCISCI ZABARELLÆ Cardinalis Florentini doctrina de superiori etiam in reformationis negotio Concilii potestate : Corollarium de diffensionibus Constantiensibus à SCHELSTRATO memoratis.

CUM sub Innocentio VII. & Benedicto XIII. de Papatu contententibus , infando schismati remedia quærentur , ac schismate flagraret Ecclesia ; Franciscus Zabarella , tum Juris Pontificii celeberrimus interpretus * , ac postea Cardinalis Florentinus , tractatu de schismate edito , hæc docuit : *Si contententes nolint congregare Concilium ; tamen quocumque modo , sive per Collegium , sive per Imperatorem convocandum. Quod si prohiberent , minimè parendum ; quia Papæ non est obediendum , quando ex hoc vehementer presumitur statum Ecclesie perturbari.* Subdit : *Papam non posse impedire , quæ ad perpetuam utilitatem instituta sunt ; radicem omnium malorum , quæ passa est Ecclesia , surrexisse ab omissione Conciliorum , neque aliud remedium ad instans schisma tollendum , aut ad Ecclesie reformationem.*

* In Universitate Patavinensi. Zabarel. tractat. de schism. edit. Argent. p. 543. 544. Ib. p. 548. 549.

Tum illud proponit objici posse , *Papam esse supra Concilium , & Concilia per Ecclesiam Romanam robur accipere.* Sed continuò respondet , *hic non agi de Ecclesia Romanâ , sed de Papâ ; & quod aliud Papa , aliud sedes Apostolica , & sedem errare non posse ; quod intelligendum videatur , accipiendo sedem pro totâ Ecclesia , id est , congregatione fidelium ; hic autem agi de fide , quæ periclitetur in hoc schismate.* Item : *Ecclesiam Romanam , seu sedem Apostolicam vocari , non Papam solum , sed Papam cum Cardinalibus , quos inter & Papam si fuerit discordia , ut nunc evenit , cum Cardinales à contententibus se subtraxerunt , congregandam totam Ecclesiam , id est , totam congregationem Catholicorum , & principales ministros fidei , scilicet Prælatos , qui totam congregationem representent ; & agendum Apostolico more , atque ut in Actis scribitur , Concilium convocandum ; quo in Concilio , licet Petrus fuerit Princeps , tamen plenitudinem potestatis non fuisse in eo solo , nec responsonem datam sub personâ Petri , sed congregationis ; undè illud : APOSTOLI ET SENIORES ; & infra : VISUM EST SPIRITUI SANCTO ET NOBIS.* Notandum est id quod hîc subjicit ; *Hinc mos inter antiquos obtinuit , quòd omnia difficilia per Concilium terminabantur , & crebrò fiebant.* Postea verò quidam summi Pontifices , qui magis admodum terrenorum Principum , quàm Apostolorum Ecclesiam rezerunt , non curarunt facere Concilia , ex quâ omissione prodierunt multa mala. Et ex hoc apparet , quòd id quod dicitur , quod Papa habet plenitudinem po-

Ib. p. 556. 557.

Ib. p. 558. 559.

Act. xv. 23,

Ibid. 28.

testatis, debet intelligi non solus, sed tanquam apud universitatem. Ita quòd ipsa potestas est in ipsà universitate, tanquam in fundamento, & in Papà, tanquam in principali ministro, per quem hæc potestas explicatur. Ac potestè : Ex his inferitur, quòd potestatis plenitudo est in Papà, ita tamen quòd non erret, sed cum errat, habet qui eum corrigit, Concilium, apud quod, ut dixi, est potestatis plenitudo, tanquam in fundamento. Quod ut probet, multa ex jure citat. Qua primum, inquit, sunt notanda, quia malè considerata sunt per multos assentatores, qui voluerunt placere Pontificibus per multa retrò tempora, & usque ad hodierna susserunt eis, quòd omnia possent, & sic quòd quidquid liberet, etiam illicita, & sic plusquam Deus. Ex hoc enim infiniti secuti sunt errores, quia Papa occupavit omnia jura inferiorum Ecclesiarum. Ita quòd inferiores Prelati sunt pro nihilo, & nisi Deus succurrat statui Ecclesie universalis, Ecclesia periclitatur. Sed, Deo favente, speratur de reformatione, si, ut dicitur constitutum, congregabitur in Ecclesià Concilium, in quà congregatione oportebit non solum schismati presenti, sed etiam futuris consulere, & ita determinare Papæ potestatem, ut non subvertantur inferiores potestates, & ut Papa deinceps possit non quòd libet, sed quòd licebit.

Zabar. p.
560.

Sic igitur, etiam in reformationis negotio, Papam non dubium, sed certum & indubitatum à Concilio ligari posse putat, determinarique oportere, quæ ipsi insit, ut ministro principali, plenitudinem potestatis, per eam potestatis plenitudinem, quæ est in Concilio; quod etiam firmat his verbis: *Universitas totius Ecclesie superiorem non habet, nisi Deum, & Papam cum administrat; & de hoc an benè vel malè, habet utique ipsa universitas decernere; neque unquam ita potuit transferre ipsam potestatem in Papam, ut desineret esse penes ipsam; quia hoc esset contra jus Divinum & contra exempla Apostolorum.* Quo quid est clarius? Neque necesse est nos omnes hujus viri excutere rationes. Sufficiat demonstrasse, quid ille senserit, qui unus omnium maximè Concilii Constantiensis decretis pro Papà obstitisse fingitur.

Ib. p. 567.

Sanè, teste Schelstrato, in eam sententiam conveniebant omnes, ut in Concilii Constantiensis etiam Sessione IV. decretum conderetur, quo Papam definirent, non modò in schismatis negotio, sed etiam in fidei causà, quòd est vel maximum, Concilio esse subiectum. Dicit enim tantum de reformationis negotio disceptasse Patres, & Papæ favisse Cardinalem Florentinum. Sed hæc falsa esse constitit, posteaquam vidimus quid Doctor eximius ex Apostolicis Scripturis, quid ex jure Divino deprompserit, ut Papam Concilio subderet, etiam in reformationis, etiam in regiminis Ecclesiastici negotio.

Videtur ille quidem initio in gratiam Joannis XXIII. à quo Cardinalis factus erat, aliquid cogitasse, & subdubitasse tantisper, non quidem, an Concilium in reformatione quoque Papam antecederet, sed an ad reformationem, adhibitis pænis, Papam posset cogere. Et id fuisse suspicor, de quo Florentinus *aliquantulum* disputarit. Sed postquam à Patribus communi consensu in alia omnia itum est, nullam turbam movit postea, ac Joannem XXIII. cum reliquà Synodo, non hæresis, sed depravata vitæ causà depofuit: Joannem, inquam, XXIII. in se beneficentissimum & sui Cardinalatus autorem, ac proinde tam ab ipso Florentino habitum

pro certo Papâ, quàm ipse Florentinus pro certo Cardinale se gereret.

Hinc ergò liquidò constat nimis oppidò inflatas exaggeratasque dissensiones illas, quas in Concilio Constantiensi viguisse Schelstratus narrat. Quâ in re duplex ejus erratum est: alterum quod de summâ doctrinæ dissensisse Patres: alterum quod eâ dissensiones acres & immortales fuisse fingat.

Quòd ad caput primum, quis non crederet Cardinalem Florentinum de Concilii potestate à reliquis discrepâsse? Atqui vidimus quàm perpiscuis verbis supremam & absolutam potestatis plenitudinem etiam supra Papam in universitatem Ecclesiæ contulerit. Non ergò de summâ re, sed de quibusdam explicandi modis, à reliquis Patribus dissidebat. Sanè idem commemorat dissensisse quosdam; sed Joannis XXIII. aliorumque assentatores pessimos: egregios verò Patres, quorum in Concilio valebat autoritas, mirum in modum consensisse.

Atque ut aliquæ dissensiones extiterint, eas tamen pacis amore facilè consopitas & omnes historiæ & acta etiam Schelstratiana demonstrant. Quid enim est illud in illis actis: *Major pars Cardinalium faciebat difficultatem interessendi; omnes tamen, præter infirmos, postea venerunt ad sessionem*: quid, inquam, est illud, nisi leviculus animorum motus pacis studio statim compositus? Quod, etiam si acta conticescerent, ipse tamen rerum eventus ostendit; cùm omnia in Concilio, nullo schismate, summâ cum animorum consensione peracta sint, quintaque sessio in Schelstratiani etiam codicibus à vulgatis non differat, in quibus adscriptum legitur in eâ latas constitutiones *ab omnibus uniformiter approbatas*: ut profectò exasperare verbis dissensiones illas, pace Schelstrati dixerim, exigui malevolique sit animi, & sacri Concilii totiusque adedò Ecclesiæ laudi ac paci invidentis.

Act. Schel.
p. 231. ad
marg.

Quin etiam si de actis tam confusis ac mutilis datur conjiciendi locus, dicam equidem quod me moveat. Circa sessionem V. gesta quippe Schelstratiana sic habent: *Die sabbari 6. mensis Aprilis, cùm perprius inter Dominos Cardinales & Nationes alicratum fuisset super emendatione capitulorum in præcedenti sessione statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supra dicta capitula modo infra scripto corrigerentur*: quibus adjiciuntur de supremâ in quemlibet, etiam in Papam ipsum, quocumque in negotio fidei, reformationis, schismatis, Conciliorum potestate decreta sessionis V. iisdem profectò verbis quæ retulimus. Quæ si æquo judicio æstimamus, ex Schelstrati quoque actis constabit Concilii Patres, uti ab initio memoravimus, sessioni quartæ addidisse quintam, ut quæcumque quartæ deesse viderentur circa Conciliarem potestatem supplerent, auferent, ac luculentius explicarent; adedòque abfuisse Patres ut de his dissiderent, ut ea etiam majorem in modum, non solum repetita roborataque, verùm etiam amplificata vellent. Hæc igitur ad acta Schelstratiana, quæ ad IV. & V. sessiones pertinent, dicenda habebamus. Pergamus porrò ad sequentia, si quæ memoratu digna videbuntur.

Ibid.



CAPUT XXXVI.

*Alia SCHELSTRATI ex manuscriptis codicibus objecta solvuntur :
an aliquid contra nos concludatur ex eo quòd reformatio ad
id tempus dilata sit , quo Papa electus esset.*

CUM Patres Constantienses jam in eo essent , ut Gregorio , Joanne ,
atque Benedicto , redactis in ordinem , Pontifex crearetur ; tunc re-
pentè subortam contentionem novam acta Schelstratiana produunt ; & Si-
gismundum quidem cum Germanicâ Natione , cui se Anglica primùm ad-
junxerat , voluisse , ut reformatio fieret , antequam de Pontificis eligendi
modo decerneretur quidquam ; at Italis , Gallis , Hispanis placuisse ante omnia
extinguendum schisma , eligendumque Pontificem : denique à Germanis
discessisse Anglos , Germanos etiam cæteris assensisse ; communique con-
sensu factum esse decretum , quod est in sessione XL. ut futurus Pontifex
de proximo assumendus , cum sacro Concilio ejusque deputatis reformati-
oni provideret , antequam Concilium solveretur. Hæc ergò Schelstratus
narrat ex quatuor manuscriptis codicibus , quibus gesta Constantiensis Con-
cillii contineri dicit : quæ gesta , si causæ suæ , quantum ipse jactat , favere
intellexit , cur non ea prodidit ? At ille hæc tantùm refert à reliquis avulsa ;
primum , inter ipsa dissidia protestationem factam à Collegio Cardinalium
& tribus Nationibus , Italicâ , Hispanicâ , Gallicanâ ; tum ex iisdem codi-
cibus narrationem eorum subnectit , quæ in hujus controversiæ compositione
gesta sunt : quâ quidem in re multa peccat ; imprimis , quòd obscuris occul-
tisque ac nullius roboris gestis , sessionum publicarum gesta subruï posse
putat. Hæc namque protestatio , qualiscumque est , non est inserta Con-
ciliaribus gestis , quæ dimissa quaquaversus per omnes Ecclesias , totique
Orbi nota sunt. Quin eadem protestatio nulli unquam præterquam Schel-
trato visa , nullâ canonicâ autoritate constat , ac designata potius quàm per-
fecta est , statim dissensione compositâ. Neque pluris est illa narratio pri-
vati cujusdam auctoris , cui & Anonymo & ignoto , quanta fides adhiberi
debeat , nequidem conicere possumus. Denique tota illa qualiscumque
contentio , certè mox composita , nullum in actis Synodi , nullum in histo-
riis , nullum in annalibus Ecclesiasticis à Rainaldo continuatis locum habet.
Hæc verò sunt , quibus Emmanuel Schelstratus , sessionum IV. & V. au-
toritatem infringi à se posse putat.

Jam si vel maximè constet huic narrationi fides ; quàm infirma , quàm
nulla sint ejus argumenta videamus.

Diff. Ant. PRIMUM ARGUMENTUM SCHELSTRATI. Italica , Hispanica ,
p. 60. 62. Gallicana Natio , imò tota Synodus sessione XL. Papam priùs eligi volunt ,
D ff. iij. cõt. quàm de reformatione tractetur : ergò contententur decretum sessionis V.
Maimb. c. ij. p. 149. & quo Papa Concilio subesse dicitur , quoad reformationem attinet , non esse
seq. act. & intelligendum *de Concilio seorsim sumpto* ; sed *de Concilio* , cui *verus & in-*
gest. p. 252. *dubitatus Pontifex adest* , qui *sensus nihil ad superioritatem Concilii facit.*
253.

Act. Schel-
edit. Ant. p.
6. 13. 14.
Diff. p. 60.
& seq. vid.
etiam pass.
Diff. cont.
Maimb. &
act. & gest.
pag. 252. &
seq.

Imò verò multùm, quod hunc indubitatum certumque Pontificem Synodo præfidentem, in Synodi potestate esse crederent, eique leges figerent, ut vidimus. Sup. cap. xvij.

Dices: ergò saltem intelligebant, non posse à se quidquam in reformatione tentari, nisi electo Pontifice. Nullo modo: cùm enim de fide, ante electum Pontificem, tam multa decernerent, quidni & de reformatione? Tum etiam multa decreta esse ostendimus, quæ ad reformationem maximè pertinerent, imprimis, caput *Frequens*, aliaque capita in sessione XXXIX. adunatis omnibus obedientis promulgata. Non ergò reformationem ideò differebant, quòd fieri non posse; sed quòd non ita congruè fieri posse crederent, neque schisma ulteriùs protrahi sinerent. Vid. sess. vij. xv. & xxxix. & sup. c. xvij. xvij.

SECUNDA OBJECTIO SCHELSTRATI. Extat adversùs Germanicam Nationem, quæ reformationem ante Pontificis creationem urgeret, Italicæ, Hispanicæ, Gallicanæ, & Cardinalium protestatio, in quâ est dictum pessimam deformationem, cui primùm providendum sit, eam esse, quod acephala sit Ecclesia, acephalum Concilium: ergò ante electionem Papæ, Concilium erat acephalum & mancum: ergò sessionum IV. & V. decreta, de corpore acephalo, mancoque orta sunt. Protest. in act. Schell. Ant. p. 10. D. fl. cap. iij. p. 68. Diss. iij. cont. Maimb. c. ij. act. & gest. pag. 261. & seq.

Respondemus: Concilium non erat acephalum & mancum, ante constitutum Papam, cùm damnaret Wiclefum, Hussum, propositionem Joannis Parvi de cædendis tyrannis: non erat acephalum, cùm excommunicaret eos qui dicerent, communionem sub utrâque specie esse necessariam, aut eam deinceps populo ministrarent: non erat acephalum cùm ederet caput, *Frequens*, aliaque capita: denique non erat acephalum, cum tanta illa faceret, quæ constituendo capiti essent necessaria. Tùm verò fuisset acephalum & mancum, si quemadmodum Germani volebant, cùm ad eligendum Pontificem omnia comparata essent, rem in longum extraheret, foveretque schisma, neque Ecclesiasticæ unitatis opus propter quod maximè congregatum erat, perficiendum putaret. Vid. sess. vij. xij. xv. xxxix.

TERTIA OBJECTIO. In eadem protestatione legitur, quòd *Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum solidè & clarè huic sacro Concilio adhaeserint: quòd quorundam qui Concilio adhaeserunt, propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare; scriptumque & relatum à pluribus Magnatibus in Italiâ plurimum dubitari, ne in urbe Romanâ aliquis pro summo Pontifice assumatur, cui forsitan, præmissis attentis, tota Italia obediret.* Act. edit. Ant. p. 7. 8. Diss. cap. ij. p. 60. Diss. iij. cont. Maimb. loc. cit. act. & gest. p. 257.

Quid ista ad propositum? Nempè quòd *rumores* de *impressionibus* ferebantur: quòd *vacillarent quidam*: quòd *Magnates* multi multa scriberent: quòd *dubitaretur*, ne Romæ Pontifex fieret: quòd illi *forsitan Italia obediret*: quòd nonnulla Regna non tam solidè Concilio adhærerent, quàm futurum esset electo Pontifice, tantoque opere consummato; ideo tantæ Synodi auctoritas fluctuabit?

Quis autem non videat, in illâ protestatione, suspitionum, ac timoris causas undique amplificatas inflatasque esse, ideò ut Germani à proposito protrahendæ electionis promptiùs desisterent, & ad creandum Papam essent

promptiores? Quale enim illud est, dubitari, ne Romæ Pontifex fieret? A quo? Cùm omnes Cardinales omnium partium essent Constantiæ.

Act. edit.
Ant. p. 13.
Diff. cap. ij.
pag. 63. 64.
act. & gest.
p. 268. 269.

QUARTA OBJECTIO. Scriptum in narratione est, inter Nationes de pace tractatum; legunturque hæc verba in codicibus manuscriptis: *Natio Germaniæ petiit assurationem & cautionem, per decretum irritans, quòd post Papæ electionem fieret reformatio ante coronationem Papæ & administrationem aliquam: postea fuerunt factæ diversæ formæ decreti ad hoc: tandem fuit dictum, quòd Papa electus legari non poterat.* Certè, eo modo, quo Germani petebant; nempe ita ut à Papâ electo, *reformatio fieret, antè coronationem & administrationem aliquam*, quod erat revera absurdissimum, ut Papa electus, tandiu ab officii administratione suspensus haberetur. Adeò Schelstratus ne sua quidem acta intellexit. Tum illud quàm absurdum, quòd vir bonus credidit electum Papam legari non posse; hoc est, nullam electo imponi posse legem; tanquam si electo non posset, quod eligendo Pontifici potuisset imponi. At si id vel maximè dictum esset, electo Pontifici legem nec à Synodo Œcumenicâ figi posse; quæro à quo dictum? Ab ipsâ Synodo? Ne id quidem, o Schelstrate, tua hæc gesta continent; patetque ex eo frustulo quod tu protulisti, hæc in privatâ quâdam congregatione esse acta. Quin tu igitur explicato, à quo illud dictum sit? Ab ignoto quopiam; atque uno hujus dicto, satis incerto, in congregatione privatâ, certa, cognita, omni robore firmata decreta tantæ Synodi collabascunt. Quantò meliùs has nugæ Orbis Catholicis adhuc ignoret?

CAPUT XXXVII.

Alia objectio SCHELSTRATI circa sessionem XIV. Concilii Constantiensis.

Act. edit.
Ant. pag. 8.
Diff. p. 53.
act. & gest.
pag. 259.

ILLUD in speciem probabilius, quod Emmanuel Schelstratus de sessionis XIV. decreto refert: post sessionem nempe XXXVIII. vigente adhuc illo, de reformatione ante Papæ electionem faciendâ, dissidio, Cardinales protestatos, quòd sessionis XIV. decretum, *quia factum erat sine præviâ Collegii deliberatione, haberent pro invalido & nullo: cui Cardinalium protestationi, Natio Hispanica adjunxerit; se illo decreto, licèt aliàs validum existeret, minimè teneri; quia sessione XIV. nondum adfuerat Concilio.* Ergò Concilium ante adunatas obedientias non fatis erat firmum.

Hæc Schelstratus Orbi Catholico pensanda proponit. Nobis ante omnia perpendendum, quodnam illud esset sessionis XIV. decretum; nempe id, ne, vacante sede Romanâ, ad electionem futuri Pontificis procedatur sine deliberatione & consensu Concilii. Hic ego Schelstratum ejusque sectatores, si qui sunt, rogatos velim, an illud decretum XIV. sessionis fuerit antiquatum, atque omninò an Papa fuerit electus sine consensu Concilii? Nullo modo; imò *communi consensu Cardinalium, & Nationum*, ex decreto Concilii, electionis forma præscripta est, adjunctique Cardinalibus, hæc vice, *ad eligendum Papam, sex Prælati de quâlibet Natione, quibus eadem Synodus*

Sess. xl.

Synodus auctoritatem tribuit eligendi Romanum Pontificem. Hæc sessione XL. decreta sunt ; quæ ad executionem XIV. sessionis pertinent apertè. Quid ergò Cardinalium , aut etiam Hispanorum verba obstant , cum res ipsa valuerit ?

Quid quòd Schelstratus sua acta ipse corrumpit , falsoque asserit , Cardinales protestatos esse , quòd decretum illud sessionis XIV. haberent pro invalido ? Id enim nullo loco in eâ , quam Schelstratus edidit , protestatione legitur. Neque usquam dicunt , se ad electionem Papæ , sine consensu Concilii processuros , quod sessione XIV. erat vetitum ; sed rogant & exhortantur tantùm , quòd ad reformationem taliter procedatur : quòd prætextu illius , negotium electionis non impediatur aut diu differatur , quod erat æquissimum , nec sessionis XIV. decreto contrarium. Aliâ protestatione testantur , si Germani æqua postulata respuerent , dilata electionis incommoda in eos refundenda ; quod longè abest ad eo , ut electionem sine sacre Synodi consensu celebrarent.

Jam ut ad Hispanos veniamus : primùm quidem , tanta non est eorum protestatio , ut Conciliarem auctoritatem infringat. Tum , ne id quidem dixerunt , se nullis teneri decretis ante adunationem factis : his enim verbis comprehenderent etiam fidei decreta contra Wiclefum aliosque edita , quod est falsissimum. Ac profectò disertè de sessionis tantùm XIV. decretis : *His*, inquit , *nos Hispanica Natio , etiamsi aliàs valida existerent , non ligamur* ; quæ profectò decreta ad Concilii œconomiam ac regimen pertinebant ; neque protestationem ultra ipsa verba protendi fas est ; ac si Hispani negent se ligari iis , quæ meri regiminis ac variabilis disciplinæ essent , idèò aspernantur ea , quæ ad dogma Ecclesiasticum pertinerent ; cum immota ea , communiaque omnibus esse oporteat. Quare Hispani , cum hæc dicunt , haud magis sessiones IV. & V. quàm VIII. & XV. aliasque cogitant , in quibus Ecclesiasticum dogma firmatum est.

Quòd autem Schelstratus asserit , à reliquis Nationibus Hispanorum dicta laudari & approbari , quippè quæ protestationi sub suo nomine facta inseri permiserint , vanum est. Aliud enim est tolerare , aliud laudare , & approbare. Tolerârunt aliæ Nationes Hispanos à pacificâ Synodo abhorrentes , ac pertinacissimo & apertè schismatico Benedicto adherentes ; non profectò laudârunt. Atque sicut cætera quæ Hispanorum gratiâ *ὀμνοποιήσας* non laudando , & approbando , sed tolerando , & indulgendo fecisse probavimus , eâdem indulgentia talia protestantes tolerant , patiunturque Germanos hoc quoque metu deterreri ab incæpto protrahendæ electionis ; ne in ipso Concilio , inter Hispanos & reliquos novæ dissidiorum causæ sererentur. Neque tanti putant esse , negâsse Hispanos Sessionis XIV. decretis se ligari , dummodò Orbis reliquus , quod Hispani fatebantur , his ligari se intelligeret ; denique protestatio non prohibuit quominùs Synodica definitio , etiam in eâ parte vigerit , Hispanis etiam assentientibus ; cum in Sessione XL. communibus consiliis , ex Sessionis XIV. decreto , futuri Pontificis electionem ordinarent , nihilque omninò agit Schelstratus , quàm ut suo more nugas venditet , & protestationes decretis ac rebus gestis anteponat , quod est vanissimum.

Diff. Ant.
cap. j. art.
ijj. p. 53.
Vid. diff.
Antærp. &
Rom. loc.
cit.

Protest.
Card. act.
& gest. pag.
254.
Ibid. pag.
255. & in
edit. Ant. p.
6. & seq.

Edit. Ant.
p. 8. Rom.
p. 259.

Diff. Ant.
cap. j. art.
ijj. pag. 53.
Diff. ij. cont.
Mainb. c.
ijj. p. 124.
125.

CAPUT XXXVIII.

Postrema objectio SCHELSTRATI, de sublato decimo-tertio reformationis articulo. Bulla Martini V. de non appellando ad Concilium, suum in locum remittitur.

Sess. xl. p. 244. vid. Dist. Ant. cap. iij. p. 70. Dist. cōt. Maimb. i j. cap. iij. pag. 176.

Act. & gest. Schelf. ed. Rom. p. 273.

POSTREMO loco Schelstratus objicit, decimum-tertium reformationis articulum: PROPTER QUÆ, ET QUOMODO PAPA POSSIT CORRIGI, ET DEPONI, *vel à Nationibus non fuisse propositum post electionem Pontificis, vel à Martino V. ut novum aliquid, & hucusque inauditum fuisse rejectum.* Itane inauditum, quo omnes Scholæ Theologorum & Canonistarum à tot sæculis perstrepebant? Sed tamen attendamus quid ex suis manuscriptis Schelstratus proferat. Contendit quippè ad hunc decimum-tertium articulum, hoc adscriptum esse: *Non videtur, nec visum fuit in pluribus Nationibus circa hoc aliquid novum statui, vel decerni: quæ verba, si intelligimus, non ipse Pontifex, hæc ut nova & inaudita, suâ autoritate rejecit; sed id pluribus Nationibus visum fuit.* Quid autem visum fuit? Hæc omitti penitus? Minimè; sed *circa hæc nihil novum statui, vel decerni;* quippè cum, rem diligenter quærenti, sufficere intelligerent ea, quæ sacra Synodus ex Sessionibus IV. & V. in deponendo Joanne XXIII. ac Benedicto XIII. gesserit: cum Joannem deposuerit pro certo Pontifice ab ipsâ Synodo habitum; Benedictum verò ad mentem Hispanorum, qui eum pro certo haberent, numquam eorum conscientiam placaturi, nisi ex decreto Sessionum IV. & V. Pontificem quemlibet, atque adeò certum, Concilii Œcumenici judicio subdidissent.

Inf. lib. x. cap. xxiiij. & seq. vid. cap. xxvij.

Sanè dissimulare nolumus assidue inculcari à nostris censoribus Bullam Martini V. de non appellando à Papâ ad Concilium, quam in ipsâ Synodo Constantiensi, si Deo placet, editam affirmare audent. Sed nos eam Bullam aliasque in hunc sensum, ubi de his appellationibus agetur, commodiùs proferemus.

CAPUT XXXIX.

Confirmatio argumentorum pro autoritate Constantiensis Concilii: multa in eandem rem MARTINI V. & EUGENII IV. acta usque ad Basileense Concilium.

JAM ergò Deo dante expedita sunt omnia, quæ adversùs sacrosancti Concilii Constantiensis Sessionumque IV. & V. autoritatem congeserunt; à Joanne Turrecrematâ usque ad Emmanuelem Schelstratum nova gesta promentem,

Summa dictorum est : Constantiensem Synodum quâcumque ratione egisse ut schisma extingueretur , & ut fons schismatis corruptela morum per veram reformationem tolleretur. Animadvertit Synodus , & per eam ætatem cordatissimus quisque , ad eas res valere hæc duo : consensionem primùm , si obtineri posset ; sin minùs , Concilii autoritatem summam atque indeclinabilem. Quæ sanè autoritas , nisi valeret in Papam etiam certum , nec valeret in dubium , qui à suis certus & indubius haberetur. Id etiam reformatio per eandem ætatem tam necessaria postulabat , ut à quovis , etiam à Papâ certo , summâ cum autoritate extorqueri posset. His igitur procurandis , sacra Synodus jam indè ab initio firma fundamenta jecit , constitutâ Concilii adversùs quemcumque , etiam Papam contumacem , summâ & ineluctabili potestate.

Neque propterèa omnia , pro potestate egit : autoritatem œconomia & indulgentia temperavit : quâcumque ratione consensionem omnium exquisivit : id sibi reservavit , ut summam potestatem adversùs immedicabilem contumaciam exereret. Quæ quisquis expenderit , uno filo & Synodi mentem assequetur , & omnia argumenta solvet , & ex mirâ rerum gestorumque cohærentiâ Divinam providentiam , Christique pro sponsâ suâ Ecclesiâ curam collaudabit.

Jam ut nostras probationes concludamus ; age verò ; omittamus Concilii Œcumenici autoritatem : fac ducentos Patres , omnes ferè Episcopos , aut Episcoporum Procuratores ex innumerabilibus Provinciis convocatos , in his viginti Cardinales magni nominis ; neque hos tantùm , sed omnes ferè religiosos Ordines , ferè omnes Christiani Orbis Universitates , ex Pisani anterioris Concilii autoritate , & autore Romano Pontifice , præsentè Imperatore atque omnium penè Regum Legatis , de summis Ecclesiæ rebus convenisse , exceptis tantùm iis , qui schismaticis & damnatis Pontificibus adhærerent : omnes in eandem ivisse sententiam , quam edito decreto promulgârint ; atque illud decretum nullâ unquam Ecclesiæ censurâ notatum fuisse ; quis non revereatur ? Fac totius Orbis Episcopos accessisse , atque omnes unâ pace conjunctos , unâ fide , unâ charitate , nedum ulla extiterit suspectæ fidei significatio ; quis damnare audeat , ac non suscipere consensionem totius Orbis ? Fac deindè ab eo cœtu , & ex eo cœtu electum Papam , qui , cum cæteris , hoc decretum Cardinalis condiderit , qui tanto loco positus nihil retractârit , Patresque decreti autores complectatur ; quis non id decretum , cùm & omnibus notum sit , & à nemine improbetur ; imò ab omnibus supponatur , ut rerum gerendarum optimum fundamentum , intactum ac tutum manere judicet ? Recurrit enim illud : *Error cui non resistitur approbatur*. Et in fidei quæstionibus maximè tenet illa sententia ; præsertim ubi publicè error ille esset editus ; ubi maximâ autoritate ; ubi Concilii quoque generalis & Spiritûs sancti nomine , iis certè qui loqui debeant , Pastoribus Ecclesiarum , Cardinalibus , Doctoribus , Papæ omnium capiti. Jam verò depromamus Concilii Œcumenici sacrosanctum nomen & summi Pontificis sedisque Apostolicæ comprobationem & confirmationem , tot tantisque argumentis demonstratam ; quis non indignetur , post trecentos ferè annos , illius decreti rejectam autoritatem ?

Decr. dist.
lxxxij. cap.
Error.

Rain. an. 1422. n. 13. Certè non deerant Martini etiam V. temporibus, qui Synodo Constantiensi, ut aliis Synodis contigerat, obtreçant. Sed Martinus V. Apostolicâ eos autoritate compressit, qui scilicet *vani capitis ludibria, totius Constantiensis Synodi Œcumenica Patrum sapientia ac probitati anteferrent, acuerentque linguas contra hujusmodi Synodi decreta*. Hic rogo, quis Episcoporum, quis Pontificum Romanorum, quis Catholicorum unquam, sine ullo discrimine Patrum Ariminensium sapientiam, probitatem, ac decreta laudârit, ac non priora proba à posterioribus impiis & nullis secernenda putârit? Itaque Bellarminus, Binius, alii recentiores, ac privati Theologi, qui Concilii Constantiensis posteriora dumtaxat acta probant, illud Concilium partim approbatum, partim improbatum in ipso statim titulo profitentur. At non ita summi Pontifices, non ita Martinus V. sed Patres Constantienses, eorumque decreta laudat, nullo Sessionum temporumque discrimine, quippe qui omnia inter se apta connexaque esse intelligeret; neque ignoraret, priores, quibus interfuisset, æquè ac posteriores, quibus electus esset, Œcumenici Concilii nomine honestatas, neque valere Concilii Œcumenici autoritate electionem suam, nisi quæ huic certam ac necessariam muniissent viam, pari autoritate constarent. Ac ne id semel fecisse videatur, eodem anno 1422. decrevit, ut Joannes Comes Armeniaci determinationi sacri Constantiensis generalis Concilii adhærere, illamque ut obedientiæ filius insequi cogere-
 Ibid. retur.

Ibid. an. 1423. n. 1. At anno 1423. cùm adesset tempus habendi, ex Constantiensis decreti autoritate, Papiensis Concilii, ad Othonem Archiepiscopum Trevirensis hanc scripsit: *Si forè civitas Papiensis, per sacrum Constantiense Concilium pro loco hujus futuri Concilii deputata, aliquo casu, quod Deus avertat, impediretur, non propterea à tam sacro opere desisteremus*. Simul Academia Parisiensis, sacerque in eâ Theologorum cœtus, missis Oratoribus, Martinum adhortatur, ut illud Concilium Ticini indictum celebraret. Hos ergò Constantiensis Synodi studiosissimos, quibus maximè autoribus Sessionum IV.

Ibid. n. 2. & V. decreta prodierant, *de eximio in Romanam Ecclesiam studio commendavit*; atque hanc rescripsit: *Non est dubitandum, quin plurimum saluti profutura sit hæc sacra Synodus, Deo autore, de proximo celebranda, per sanctam superiorem Constantiensem Synodum instituta, ad ordinandam reformationem statûs Ecclesiastici*. Sic laudat absolute Constantiensem sacram Synodum, nihil à prioribus posteriora secernens: sic probat reformationem in Constantiensi Synodo commendatam, quæ sacre Synodo nunquam plena visa est, nisi in capite & in membris fieret.

Ibid. n. 3. Itaque Martinus, ut Constantiensi pareret Synodo, Ticinum Legatos misit, qui suo nomine sacro generali Concilio præsiderent. At, lue grassante, non id sibi tribuit, ut Concilium solvat, aut transferat: sed ipsa Synodus, decreto edito, Papâ deindè approbante, *civitatem Papiensem mutat, & loco ipsius, civitatem Senarum pro continuatione ejusdem sacri Concilii eligit, atque deputat*. Quod hîc obiter notari velim, ad elucidandas controversias Basileæ postea suborturas.

Vid. tom. xij. Concil. P. 366.

Sanè dissimulari non potest, quod ab omnibus scriptoribus est proditum, Curiales, ut reformationem, ita etiam Synodos, quibus autoribus

fieret, exofas habuiffè; atque ob id, apud pios, gravi famâ laborâffe: quâ maculâ Martinus ipfe non nihil afperfus fit. Itaque ad Synodos non fatis feriò congregatas cunctanter accedebant; Synodusque Senenfis ftatim atque inchoata eft, fele ipfa diffolvit. Id tamen ex Conftantiensî difciplinâ, inftituitoque gelfit, ut 19. Februarii 1424. decretum ederet in felfione I. Bafilèenfi recitatum: *Quo decreto, pro loco futuri Concilii juxta formam & tenorem decreti Conftantiensîs, civitas Bafilèenfiſ, unanimi Patrum ſententiâ, nominatur.*

Ib. p. 378.
& 463. 464.

Sequitur eodem anno Martini V. Bulla, quæ diffolutionem Senenfis Synodi ac designationem Bafilèenſis civitatis, pro futuro Concilio, poſt ſeptennium celebrando, *juxta determinationem ſacræ Conſtantiensîs Synodi*, à Senenſibus Patribus, ſeu *majorè eorum parte* factas, Apoſtolicâ autoritate confirmat. Nihil quidem promptius confirmabant, quàm quòd ſe Synodi facilè diſſolverent; ſed interim ipſi haud levi infamiâ, nimiis corruptelis Eccleſiæ Catholicæ diſciplina laborabant.

Rain. an.
1424. n. j.

Expleto ſeptennio, tempus aderat, quo Bafilæ ex decretis Conſtantiensibus & Senenſibus, Martino comprobante, generalis Synodus haberetur. Eam ergò Synodum ex capite, *Frequens: Conſtantiensîs Concilii*, & ex Senenſis decreti autoritate, Pontifex convocavit; designatusque eſt Julianus Cæſarinus Cardinalis, vir hujus ævi & pietate & doctrinâ maximus, qui ſacro Conventui præſideret.

Bull. Mart.
v. ad Card.
Julian. inter
act. Cóc.
Bafil. ſeſſ. j.
tom. xij. p.
468.

His geſtis Martinus obiit, electusque eſt Gabriel Condulmerius, jam ſupra nominatus, Gregorii XII. fororis filius, atque Eugenii IV. aſſumpto nomine in Petri Cathedrâ collocatus.

Is ſtatim atque creatus eſt Pontifex, anno ſcilicet 1431. eundem Julianum ab antecellore Legatum designatum, ejuſque juffu cum Bohemis agentem, ac magna tractantem, miſit ad Synodum. Pontificis mandata notanda ſunt: *Ut expedito negotio Bohemorum, cujus finis expectatur in brevi, tuos grefſus dirigas in Bafilèenſem civitatem, & ibi... juxta tibi injuncta & ordinata in Concilio Conſtantiensî, optimè provideas.* Adeò ſancta & inconcuſſa Synodi Conſtantiensîs habebatur autoritas, ex quâ tum omnia gererentur.

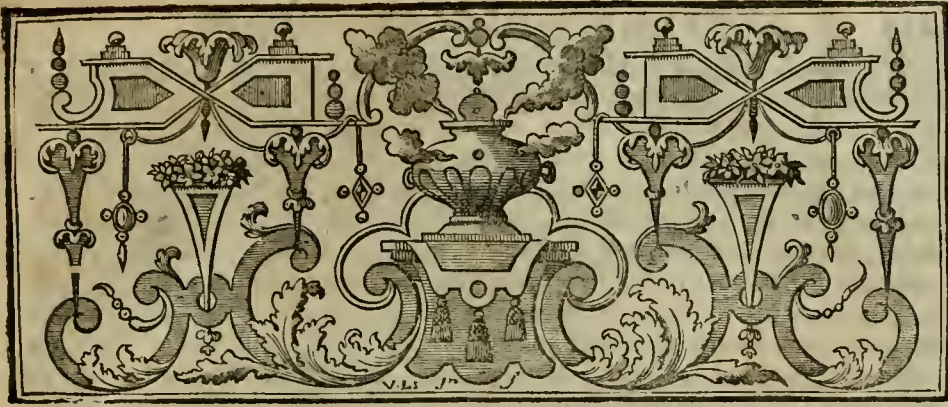
Ep. Eug.
iv. ad Card.
Julian. ibid.
pag. 470.
vid. ap. Æn.
Sylv. epift.
Jul. ad Eug.

Hanc Julianus Bullam accepit, Bafilæam venit, atque Eugenii IV. repetitis mandatis Synodum inchoavit die 19. Julii (*hb*) anno eodem 1431. Concilii Conſtantiensîs Eugenii nomine autoritatem agnovit, decreta executus eſt. Sed nos res Bafilæaſ geſtas alio ex principio ordiemur. Hic quidem obſervabimus, Conſtantiensîs Synodi intactam & florentem manere autoritatem; ut ejus profectò Synodi, quæ tetrum ſchiſma extinxerit, Sedis

(*hb*) Synodum inchoavit die 19. Julii.] Ut veritas hiftoriæ ſervetur, obſervandum eſt, poteſtatem a Papâ factam fuiſſe Cardinali Juliano in Bohemiâ variis negotiis diſtincto, diligendi eos quos ipſe vellet, qui Concilio interim præſiderent, & eum elegiſſe Joannem Polmar & Joannem de Ragufio, qui applicuerunt Bafilæ 19. Julii, & 23. ejuſdem menſis Concilium inchoârunt. Julianus autem non venit Bafilæam ante menſem Octobris, & 14. Decembris primam ſeſſionem celebravit. Re non fatis perpensâ, ſcripſit is qui D. FLEURY hiftoriam Eccleſiaſticam ſupplevit, eos quos Julianus delegaverat menſe Maio Bafilæam veniſſe. Vid. tom. xij. Conc. p. 459. 461.

Apostolicæ majestatem schismate deformatam in integrum restituerit, & contra hæreticos asseruerit, fœdas hærefes profligarit, reformationem Ecclesiasticæ disciplinæ, & necessariam declararit, & ex parte delibarit, & ut postea fieret, nisi mens hominum læva obstitisset, certa fundamenta jecerit. Quæ cum ad asserendam Synodi Constantiensis auctoritatem plenè sufficiant, tamen rerum subsequentiæ series, tot eam in rem acta, atque etiam ad sessionum IV. & V. decreta firmanda congeret, ut si quis de Synodi Constantiensis auctoritate dubitare possit, is profectò in meridianâ luce caligare ac cæcutire velle videatur.





DEFENSIO DECLARATIONIS
CLERI GALLICANI
DE
ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER SEXTUS.

De Basileensi, aliisque seculis Synodis ac gestis, quibus Constantiensia decreta confirmentur.

CAPUT PRIMUM.

Duo dissidia Basileensia distinguntur: res in primo dissidio gestæ.



UNC Concilii Basileensis, & Eugenii IV. recensenda gesta. Duo quidem dissidia extitere inter Eugenium & Basileense Concilium: primo in dissidio vicit Synodus, tenuere Patres, ut autore Pontifice decreta sua valerent: alterum immedicabile dissidium fuit: Eugenius, frustrà renitente Synodo, in Cathedrâ Petri mansit. Hic constituendum tantis in dissidiis, tantoque animorum æstu quid fixum inviolatumque steterit. Nos Constantiensia decreta & intacta & immota perstitisse, imò expressissimè confirmata, eoque, quem dicimus, sensu intellecta fuisse, ex actis docebimus.

Conc. Bas.
sess. j. n. iij.
iv. v. ix. x.
xj. tom. xij.
pag. 462. &
seq.

Sessione I. Basileæ habitâ septimâ die Decembris anni 1431. Juliano Præsîde, lecta sunt ea decreta, quibus Synodus iniretur, imprimis caput *Frequens Concilii Constantiensis, Senensis Concilii decretum de Basileensi Concilio celebrando*, Martini approbatio de eodem habita, Synodi convocatio, ac designatio Juliani Cardinalis Præsîdis, ad eundem Eugenii IV. eâdem de re datæ literæ. His lectis, à Synodo tot tantisque firmata præsîdiis, decretum est: sacrum generale Concilium Basileæ stabilitum, canonicè esse fundatum, quò Prælati omnes accedere tenerentur.

Ib. sess. ij.
n. ij. p. 477.

Sessione II. 15. Februarii anno 1432. decretum est: *Sacram Basileensem Synodum, sacris Constantiensi & Senensi Conciliis generalibus decernentibus, & autoritate Apostolicâ interveniente, fuisse debite, legitimeque ac rite initiatam*. Constantiensis Concilii sessionis V. decreta repetita ea, quæ à Clero Gallicano laudata, atque à nobis sæpe relata sunt; nempe quòd omnes, etiam ipse Papa, Concilio subsit in causis fidei, schismatis, ac reformationis. Ea verò decreta gestis inferuntur; cùm nullum schisma esset; cùm Pontifex indubius, missis legatis, Synodo præsîderet: quo fixum, non ad schismatis, sed ad omne tempus ea decreta pertinere, eoque sensu ab omnibus fuisse intellecta.

Pag. 480.
vid. Bull.
Eug. in app.
Conc. Bas.
pag. 934. &
seq.

Eodem anno 1432. 29. Aprilis, sessione III. hæc legimus: perlatum ad sacrum Concilium, Eugenium, *ex sinistra informatione motum, dissolutionem ipsius Concilii attentasse*. Nempe ab Eugenio edita erat Bulla, quâ Synodum prorogabat, Basileensem dissolvebat, novam Synodum Bononiam, elapso anno integro cum dimidio, atque iterum post decennium, *ex ordinatione Constantiensis Concilii*, Avenionem convocabat. Hæc autem decreta; non statim perlata sunt ad Synodum; & qui temporum notas Pontificiis Bullis & Conciliaribus decretis adhibitas inter se contulerit, statim animadvertet, Basileensem Synodum vix inchoatam, jam ab Eugenio fuisse diremptam, & Juliani Cardinalis operâ factum, ut decreti promulgatio aliquantulum differretur.

Ibid.

Allatæ sunt dissolutionis causæ: *Clerus in Alemaniâ multipliciter deformatus*: quâ causâ Synodus acceleranda potius quam dissolvenda erat: *Clericorum in ipsâ urbe Basileensi irucidatio exemplo Bohemorum*: quod erat Basileæ ignotum: *pericula ex bello inter Burgundum & Austriacum Ducem*, queis Patres minimè movebantur. Alia edit æquè vana, quorum Eugenium pudere videbatur; addebat enim postea causas occultas, suam valetudinem obtendebat; & qui non? Nempe volebat ipse adesse Concilio Bononiæ celebrando: modò scilicet unius anni cum dimidio spatium lucraretur. Sic Eugenius Concilium cupiebat aperto ludibrio. Ita Patres, ita Legatus Julianus, ita Christiani omnes, atque etiam, ut videbimus, ipse Eugenius judicavit. Cæterùm è re nostrâ est intelligere Eugenium IV. nihil omninò conquestum de Constantiensibus sessionis V. decretis, Basileæ sessione II. repetitis; quippe cùm Constantiensia decreta ab omnibus inviolata sanctaque haberentur.

Et hoc ad elucidationem rerum pertinet, hanc quoque dissolvendæ Synodi causam fuisse allatam, quòd Græci Ecclesiæ Romanæ conjungendi, Bononiensi Synodo adfuturi essent; quasi statim Basileæ non posset tot exoptata

exoptata votis reformatio fieri ; ac tum, si res posceret, nova Synodus convocari Bononiam. Sed Eugenio Græcis quoquo modo opus erat, ut consiliis suis aliquem colorem obtenderet.

Grave visum est Patribus reformationem elusam toties, & in longum ire spem Orbis, Synodumque Basileensem duorum generalium Conciliorum, duorum Pontificum, ipsiusque aded Eugenii IV. autoritate, tantâ solennitate, tantâ Orbis Christiani expectatione inchoatam, in ipsis initiis ab ipso Eugenio repente dissolvi: obtendi bella, obtendi pericula, quæ Basileæ agentibus imminerent: hyemem etiam, morbos, alia incommoda exaggerari Romæ, quæ ipsi Basileæ nequidem cogitarent: tum novarum Synodorum injici spem, cum interim jam convocata, jam felicibus auspiciis inchoata solveretur. Editum ergo à Synodo, sessione III. caput, *considerans*, quo decernit: *Præfatam dissolutionem contra decreta Constantiensis Concilii*, magno fidei periculo, magno populi Christiani scandalo factam, nullatenus fieri potuisse; quinimò ipsa minime obstistente ad persecutionem eorum, que laudabiliter sunt incepta, esse cum Sancti Spiritus gratiâ procedendum.

Illud diligenter annotandum, Basileenses Patres Concilii dissolutionem irritam declarasse, Constantiensibus decretis, sessionis V. nixos: iis enim niti se profitentur, eaque decreta iterum repetunt suoque decreto inferunt; quod quàm ad rem nostram spectet, lector per sese intelligit, & sequentia demonstrabunt.

Hoc decreto edito, de dissolutione revocandâ, multa Pontificem, multa Cardinales monent; ad inchoata porrò pergunt.

Pridem omnes suspicabantur Martinum V. & Eugenium IV. abhorrere à Conciliis celebrandis, ac reformationis opus cunctanter & dissimulanter aggressos. Quare Patres ægrè ad Concilia veniebant, quæ Pontificibus invisita, ac statim re infectâ solvenda esse crederent. Et ipse Eugenius Juliano Cardinali succensebat, quòd res Concilii citiùs optato processissent. Cùm verò solvendi Concilii missa est facultas, Julianus pro eo ac debuit, ad Pontificem scripsit: *In Concilio Orbis Christiani spem unicam esse repositam: fidei extrema imminere pericula, nec se facile potuisse adduci, ut crederet, tantam rem à Pontifice dissimulanter aut negligenter actam; sibi quidem decretum, non exercere dissimulantis officium, cum de correctione Cleri, præsertim in Germaniâ, nulla spes superesset, futurum ut in nos irruant laici more Hussitarum, hoc est, more ferarum, ac prægnantes hominum animos in immane aliquod facinus erupturos, atque instar sacrificii putaturos, si spoliarent Clericos primæve disciplina ac pietatis oblitos, aut etiam trucidarent.* Jam enim Christianum Orbem dira facta agebant, inò adversus effrænas cupiditates Divina ultio ac virga vigilabat: postremo vitiorum tanta colluvies, & grassantes Wiclefi, Hussi, Bohemorum hæreses, tetrum Reformatorem portendebant, ac parturiebant Lutherum. De Græcis liberè respondebat Julianus; *absurdum videri, ut propter incertam reductionem Græcorum, permitti debeat, quòd Germania nunc & semper labatur in hæresim Bohemorum.* Denique omnia egit, quasi jam instaret, & ob oculos versaretur infanda & horrenda illa discessio*, quam postea vidimus. Altera epistolâ urgebat vehementiùs; Patribus videri dissolutionem ab Eugenio factam nullam & irritam fuisse; in Concilio enim

Ibid. pag. 480.

Ib. p. 481.

Vid. epist. Card. Jul. ad Eug. in côm. Sylv. p. 823. edit. Pinssonii 1666.

Ibid,

* Reformatorem.
Ib. p. 836.

Constantiensi sessione XXXIX. capite, *Frequens*, signanter cautum, ut tempus Synodi abbreviari à Pontifice, non autem prorogari posset, ac multò minus dissolvi incœpta jam Synodus; tum illud definitum in sessione V. *cuilibet Concilio generali, etiam à Papâ*, morem geri oportere: cujus Concilii, si decreta vanâ essent & frustratoria, tum Pontificum electiones, & cœtera quoque Concilia, totumque Ecclesiæ statum vacillare.

Rain.tom.
xvii. an.
1431. 1432.

Hæc de Concilio Constantiensi dixit vir hujus ævi maximus longèque doctissimus atque sanctissimus, & in Synodo Florentinâ, causæ Catholicæ adversùs Græcos præcipuum firmamentum, Rainaldus multas in hunc ferè sensum, maximi Cardinalis profert epistolas, quas omnes referre nihil attinet, cùm summam teneamus.

Cæterùm ipse in Concilio perstitit, neque, revocatus licèt, ab officio Præsidis destitit. Mansere in Concilio alii Cardinales: in his Dominicus Capranica (a) vir maximus, Martino V. primùm à secretis, rati omnes unâ cum cæteris Patribus, gesta ab Eugenio ad Synodum dirimendam, cassâ & irrita esse.

Sess. iv. p.
487. vid.
sess. iij. p.
481.

Sessione IV. Synodus Cardinales vocat: definit *quòd in eventum vacationis sedis Apostolicæ, hoc sacro generali durante Concilio, electio Pontificis in loco Concilii, non alibi, celebretur; in contrarium attentata, quâvis autoritate, etiam Papali, nullius roboris ipso jure esse decernit.* Id decretum pro rei gravitate sessione VII. repetendum censuit.

Pag. 497.
& seq. 508.
& seq.

Exindè contra Eugenium proceditur: sessionibus VIII. & IX. accusatur, citatur, ac demum sessione XII. capite quod incipit, *Sancta Catholica, nisi intra sexaginta dies*, Bullâ editâ, resipiscat, ab officio suspenditur, ut subverfor Constantiensium decretorum sessionis V. & capitis, *Frequens*; quæ decreta iterum atque iterum repetuntur, inculcantur, gestis inferuntur.

Vid. in sess.
xv. p. 529.
& seq.

Ex his intelligitur, quo maximè fundamento Patres Basileenses Eugenia decreta solverent. Nempè quòd Eugenius caput *Frequens* contempisset, quod quidem ad reformationem pertineret, imò verò quo tota, prout tunc res erant, reformatio nitebatur. Quo canone contempto, Eugenius ipsa sessionis V. fundamenta quatiebat. Hæc igitur Synodus Basileensis egit. At adversùs decreta Basileensia edit Eugenius Bullam, *Inscrutabilis*, & Bullam, *In arcano*: atque hæc ultimâ Bullâ expressè reprobat Basileense decretum, *sancta Catholica*, sessionis XII. quo ipse intra sexaginta dies resipiscere jubebatur.

Rain. an.
1431. n. 26.

Interèa ad Synodum Basileensem Sigismundus Imperator accesserat, is qui in Constantiensi quoque Concilio tanta gesserat. Is ubi primùm intellexit Synodum ab Eugenio dissolutam, nihil commotus iis, quæ ad ipsum Eugenius eâ de re scripserat, palam Eugenio significat: se nihil adversùs Bohemos armis profecisse; *nec jam*, inquit, *aliqua sperantur remedia, quam*

(a) *Dominicus Capranica*] à Martino v. factus Cardinalis, sed à Cardinalibus è Conclavi exclusus, idèò quòd nondum acceperat *galerum Cardinalatus insigne*, quandò Martinus mortuus est, demum ab Eugenio iv. repultam passus, tum ad Basileense Concilium profectus est *questum injurias*, & ab eo, ac deinde ab ipso Eugenio, rebus compositis, pro Cardinale est habitus. Is erat vir tantus CAPRANICA, qui, nisi mortem obiisset, credebatur in Calixti iij. locum successurus. Vid. Plat. in vit. Calixt. iij. & Pii ij.

Hoc sacrum Basileense Concilium, quod Deus omnipotens hoc tempore tribulationis ab alto concessit, & in quo omnis virtus contra hanc pestem hereticam, omnisque salus & spes omnium consistit. Itaque profitetur se hanc Synodum omni ope tuendam suscepisse; in eamque Synodum sessione IX. 22. Januarii anni 1433. magnâ, utpar erat, Patrum gratulatione, exceptus est. Neque alia sentiebant alii Orthodoxi Principes, præsertim Francorum Rex, sacrosanctæ Synodi defensor eximius.

Sessione XI. decernitur, ut *Basileense Concilium per neminem, etiam si Papalis fuerit dignitatis, sine consensu duarum partium Concilii, dissolvi, aut de loco ad locum mutari possit.* Sic Concilium suam in Pontificem potestatem, non modo explicabat decretis, sed etiam reipsa exercebat.

Imperator ac Reges agebant cum Eugenio, ut dissolutionem revocaret. Cùm ergò sessione XIII. Papæ contumacia accusata esset, instaretque terminus præfixus à Synodo, atque Imperator triginta dierum dilationem impetrâset, quibus elapsis contra Eugenium jure ageretur, nisi decretis Synodi satisfaceret; victus est Pontifex Synodi autoritate, Principum precibus, Ecclesiæ periculo; gravique sui nominis infamiâ. Quare ex præscriptâ per ipsam Synodum sessione XIV. adhæSIONIS formulâ, sessione XVI. Concilio se adjunxit.

Quæ autem sessione XIV. gesta sint, cùm his maximè causa nitatur, diligentius considerare oportet.

Prorogatur Eugenio terminus, * eâ conditione, ut nisi satisfecerit, *pœna in decretis monitorii ac prorogationis contenta, eo ipso inflicta sint, & esse intelligantur.* Tum in ipsâ Synodo confecta Bulla, quam Eugenius ederet, & ad Synodum mitteret. Hujus initium: *Dudum sacrum*: summa verò hæc est.

- Primùm: *Concilium à die inchoationis legitimè continuatum fuisse & esse.*
2. Dissolutionem ab Eugenio promulgatam, irritam & inanem.
 3. Tres Bullas adversus Concilium editas, nullas & irritas fuisse. Primam, *Inscrutabilis*; secundam, *In arcano* supra memoratas. Tertiam, *Deus novit.*
 4. Quæcumque à se contra Synodum ejusque membra, atque etiam in Cardinales Synodo adhærentes edicta essent, æquè nulla.
 5. An ejus legitima citatio & defensio fuerit, stare se ipsius Synodi judicio.

Hæc si Eugenius faceret; tum, *si quid culpæ commissum est, attendendo dissolutionem, aut in confectiōne, & publicatione trium Bullarum, sacrum Concilium penitus abolet.* Quæ omnia superioris adversus inferiorem esse, omnes intelligunt.

Hæc tamen decreta sessionis XIV. Basileensis expressè ab Eugenio approbata & confirmata esse, & apud omnes constat, & Rainaldus confitetur, & acta ipsa demonstrant. Nempe sessione XVI. allata Bulla Eugenii, *Dudum sacrum*: in ea verba quæ Synodus præscripserat; quæ data 18. Kalend. Jan. 1433. Basileæ, in sessione XVI. legitur, publicatur, approbatur, gestis inferitur.

Sic tanto molimine ab Eugenio tentata ac decreta Synodi dissolutio, ab eodem Eugenio revocatur; declaraturque sanctam Synodum non modò

Num. iv.
p. 506.Pag. 515.
& seq.Pag. 523.
528. & seq.* 90. die-
rum.
Ib. p. 523.

Ib. p. 524.

Ib. p. 525.

Rain. loc.
cit. n. 1. 4. 5.
& seq.
Vid. pag.
528. & seq.

continuandam ; sed ipso reclamante licèt , vere ac legitimè continuatam fuisse : habitæque pro nullis tanto strepitu editæ , Bulla , *Inscrutabilis* , ac Bulla , *In arcano* ; Bulla verò , *Deus novit* , tametsi ab Eugenio respuatur ut falsa , neque unquam à se edita , (*b*) ad cautelam tamen etiam ipsa revocatur.

Notatu dignissima Eugenii verba , quibus eas Bullas revocat. Declarat enim revocari à se eas , ut , inquit , *mentis nostræ integritas ac devotio , quam ad universalem Ecclesiam , & sacrum generale Concilium Basileense gerimus , omnibus constet evidenter*. Sic Basileense Concilium , in eoque representatam universalem Ecclesiam , non tantum honore , sed etiam devotione profequitur , sibi que anteponit : cujus quippe iussu , sua quoque decreta , totâ , quantâ erant autoritate , prolata , antiquat & revocat.

Vid. pag.
528.

His lectis , Synodus hanc tulit sententiam : *Sacra Synodus decernit , Eugenium per has literas satisfecisse plenariè monitioni , citationi , & requisitioni sacri Concilii , prout in decreto in XIV. sessione promulgato , & in schedulâ in eodem decreto insertâ continetur* : patetque omninò ex actis supremam Synodi Œcumenicæ autoritatem , etiam in ipsum Papam , eumque indubitatum , non modò à Synodo declaratam , sed etiam à Synodo exercitam ; atque ab eodem Papâ fuisse agnitam , edito quoque , quo nihil solennius esse possit , diplomate , in Œcumenicâ Synodo promulgato , ac Patrum sententiis roborato.

C A P U T I I.

Ex antedictis Constantiensia dogmata confirmantur.

NUNC ex his quæ relata sunt , pro decretis Constantiensibus argumenta ducimus invicti roboris.

PRIMUM , Eugenius noverat è sessionibus II. III. XII. Basileensibus ante & post dissolutionem , Constantiensia decreta sessionis V. repetita & confirmata esse , ut quæ vera certaue Concilii Œcumenici ubique approbata decreta essent : atqui Concilio Basileensi ita prædicanti ac decernenti adhæret , & legitimè continuatum esse confirmat : ergò Constantiensia decreta valere intellexit , valere voluit , nedum suspecta , aut infirma ; aut revocanda putaret.

Quòd si cum Turrecrematâ negaveris nota Eugenio fuisse , quæ publica essent ac publicè promulgata ; sic agimus : decreta Constantiensia sessionis V. decretis Basileensibus adversùs Eugenium editis , ac decreto , *Sancta Catholica* , sessionis XII. Basileensis inserta erant ad verbum ; atqui

(*b*) *neque unquam à se edita*.] Quis verò hoc credat ; cum stylus ipsaque verba ac sententiæ , autorem hujus Bullæ prodant Turrecrematam ? Fortasse Pontifex hanc , nondum suis omnibus vestitam formulis , in publicum miserat , eò ut odoraretur vulgi opinionem ; Bullam ratam esse iussurus , si placuisset , irritam & confictam dicturus , si displicuisset.

decreta illa Basileensia Eugenio nota erant. Certè enim noverat, quæ judicatorio edicto damnaverat: damnaverat autem, ut vidimus, Bullâ, *Inscrutabilis*, & Bullâ, *In arcano*, quæcumque Basileæ post dissolutionem gesta essent; & quidem speciatim ea, quæ statuta de se, & contra se essent, atque expressissimè decretum Basileense, *Sancta Catholica*, quo nullum erat ad inculcanda, repetenda, exequenda decreta Constantiensia validius. Igitur ea Basileæ approbata esse noverat, eorumque approbationem ipse ex certâ scientiâ approbabat.

Confirmatur: Bullâ *Inscrutabilis*, decreta Basileensia ita damnaverat, ut quæ non ad reformationem, sed ad deformationem; non ad unitatem, sed ad scissuram Ecclesiæ; non ad hæreses tollendas, sed ad nutriendas spectare videantur: ergò Eugenio benè nota decreta, quibus tam perspicuas notas inureret; ac proindè sunt sancta, ac censuris libera, cùm iniustas à se notas ipse absterferit. Sess. xvj.
p. 530.

Quòd si ea quoque, quæ ex Constantiensibus decretis contra ipsum gesta essent, ab omni schismatis & hæreseos suspitione liberavit, & valere iudicavit; quantò magis decreta Constantiensia, quæ fundamenti loco ab ipsis Basileensibus posita, & decretis inserta esse vidimus?

SECUNDUM ARGUMENTUM: quæcumque à se in solvendo Concilio contra ipsius decreta Concilii gesta essent, ea Eugenus non modò revocavit, verùm etiam nulla fuisse declaravit; & Concilii acta, se quoque contradicente gesta, valuisse sanxit. Præterea quæstionem hanc, an adversùs Pontificem ab ipsâ Synodo decreta citatio, & Pontificis defensio legitima fuerit, iudicio Synodi permittit, ejusque decreto se stare declarat. Ergò iterum atque iterum Constantiensia decreta, & Conciliorum supremam potestatem, etiam in objurgando & citando, & sub pœnis judicando summo Pontifice, non modò approbando, sed etiam exequendo & obediendo firmat.

TERTIUM ARGUMENTUM: decreta Constantiensia usque adeò ab omnibus firma habebantur, ut nec dissidii tempore, aut ipse Eugenus, aut ejus nomine quisquam improbare sit ausus.

Non ipse, qui Bullâ, *Inscrutabilis*, ea tantùm Basileensia irritâsset, quæ post dissolutionem facta essent: non ergò quæ ante dissolutionem Sessione II. ubi Constantiensia decreta repetita fuere: ergò, ipso quoque annuente, valebant.

Non ejus fautores, vel obsequentissimi, in Bullâ, *Deus novit**, ubi hæc verba legimus: *Si Papa, vel Legatus ejusdem nollet disponere aliqua, & contra Concilium affectaret, Papa sententia, vel ejus Legati personam summi Pontificis representantis, non Concilii voluntas sequenda foret, cùm super omnia Concilia habet potestatem Papa; nisi fortè quæ statuenda forent, Catholicam fidem respicerent, vel, si non fierent, statum universalis Ecclesiæ principaliter perturbarent; quia tunc Concilii sententia esset potiùs attendenda.* Igitur qui Pontifici impensissimè favebant, in Ecclesiæ generalibus, ipsiusque adeò fidei negotiis, Concilii potestatem præstare fatebantur: ergò Constantiensia decreta, quæ id statuerunt, probata omnibus, neque in maximis etiam controversiis, controversa unquam fuere.

* Quam Eugenius falsò sub suo nomine edram fuisse dixit. Vid. ib. p. 537.

QUARTUM ARGUMENTUM, Ex his quoque certum, Constantiensia

decreta, non ad schismatis, aut ad dubii Pontificis tempus, à quoquam relata, cùm sub Eugenio IV. indubitato Pontifice valere & observanda esse Basileenses Patres, & Eugenius IV. voluerint & intellexerint.

QUINTUM ET ULTIMUM ARGUMENTUM. Cùm Eugenius IV. Bullis quoque editis, & solennissimo ritu, in Concilio scilicet generali promulgatis, Basileensia insertaque in eis, ac sæpè innovata decreta Constantiensia firmaret, ac suprâ se Concilii generalis potestatem extolleret, vel vera, vel falsa promebat. Si vera, stant planè Constantiensia decreta, atque iis certa fides: stant adversùs indubitatum Pontificem: stat suprema Basileæ agnita & exercita in indubitatum Pontificem potestas. Sin falsa prompsit Eugenius, jam Pontifex non tantùm erraverit, verùm etiam errorem decreto firmaverit, eoque decreto, quo nullum ritu solenniori promulgari possit; quippè quod fuerit in Œcumenicâ Synodo promulgatum, ac sententiâ Synodi roboratum. Sic, quidquid dixeris, Parisiensium nostrorum vicit sententia, atque omninò res nostræ utrinque in tuto sunt.

C A P U T I I I.

Confirmantur argumenta capituli præcedentis: insigne EUGENII IV. ad universos fideles diploma refertur.

ID ut pateat clariùs, placet considerare quid ipse Eugenius, dissolutione, ut quidem existimabat, vigente, quid postea edixerit. Nempè dissolutione nondùm revocatâ hæc edixit, & id quidem *universis Christi fidelibus*, ne Eugenii ut privati Doctoris scriptum esse respondeas. Nempè Eugenio objiciebatur à Basileensibus caput, *Frequens*, à Martino Papâ approbatum: id caput dissolutioni obstare contendebant. Negat Eugenius eo se teneri: *Neque enim Martinus*, inquit, *suis successoribus potuit præjudicium generare, pari post ipsum, quinimò eadem potestate functuris; & infertur (prout est secundum omnia jura) in hac parte Concilium inferius summo Pontifice, Papamque ipsis priorem nequeunt solvere vel ligare. Sed nos, in his Concilio superiores, ipsum possumus pro libitu regulare.*

Bull. Deus
novit. in sess.
xvi. p. 534.
535.

Pergit: *Nam hoc de jure notissimum est, quòd possumus quacumque statuta, decreta, declarata, sive sancita per quoscumque prædecessores nostros, vel per quacumque Concilia, dummodò in ipsis fidei fundamenta non existant, sive ex hoc universalis Ecclesia bonum principaliter non turbetur, ut Vicarius Christi, & irreprehensibiliter pro nostro amovere, & corripere libitu voluntatis, & contra sentire non esset longævum ab hæresi; velle ligare manus Vicarii JESU-CHRISTI, & in terris Dei Legati, sive ipsius gesta judicare, vel improbare, quod sacrilegii crimen habet.*

Illud interim observari velim quo loco Eugenius adversùs generales Synodos tam magnificè se effert, eodem confiteri non ea à se posse convelli, quæ soluta, non modò fidem, sed etiam quæ universalis Ecclesiæ bonum principaliter perturbarent: quod cùm dictum esset in Bullâ, *Deus novit*,

quam Eugenius ut falsam abjecit, nunc præstat in vero sinceroque diplomate promulgari. Sed quæ in eo diplomate consequantur videamus.

Infert deinde multa in *acephalam Synodum*; atque ita concludit: *Sacrilegum igitur à nobis postulant, & hereticum, ut declarare velimus retroactis temporibus Basilea continuè fuisse Concilium, cum post nostram dissolutionem sine nostris præsentibus, regulare non facerent Concilium; quia eorum dicta, gesta, & facta omnia, contra Divina jura pariter & humana, perperam sunt confecta..... quæ adèò sunt minùs benè composita, ut etiamsi ab habentibus potestatem promulgata fuissent, essent irritatione, annullatione & revocatione dignissima.*

Ib. p. 536.

At hæc, Eugenio teste, *annullatione & revocatione dignissima*, firmavit Eugenius: hæc *ab hæresi non longæva* Eugenius sanxit: hæc *sacrilega & heretica*, nempe *retroactis temporibus Basilea fuisse Concilium*, Eugenius amplexus est, atque in *Œcumenicâ Synodo*, Bullâ editâ, declaravit. Sic ille nos adjuvat, providitque Deus, ut qui Pontificiam potestatem supra omnem modum extollere nitebatur, omnia sibi in Concilia quoque licere definiens *pro sua libitu voluntatis*, is omnium maximè Conciliari potestati se subderet, eamque dictis & factis superiorem agnosceret.

C A P U T I V.

TURRECREMATÆ & RAINALDI *aliorumque suffugia.*

ID argumentum, quanquam obvium, neque Bellarminus, neque Lupus, neque disquisitor*, neque autor doctrinæ Lovaniensium, neque ille, qui diligentissimus videri voluit, rerum quoque futilium investigator & collector Anonymus, neque alii quique attigere. Unus Turrecremata videre visus est; sed qui ejus dicta exscribere solent, eos credo referre puduit quæ huic argumento ille responderit.

* Lovaniensis, nempe D. Du-bois.
Vid. Turr. de Eccle. lib. ij. cap. c.

Primùm ergò Bullas, quibus Eugenius dissolutionem suam nullam esse judicavit, vi extortas fuisse Turrecremata significat, idque à pluribus magnæ gravitatis viris dictum esse *in Curia*. Esto: dictum ab aulicis, sed nullis actis probatum, nullo scriptore proditum, & ab ipso Eugenio negatum, ut mox videbimus: neque ei rationi Turrecremata insistit, & nos contemnimus.

Sed enim Turrecremata Florentiæ hæc dicentem audivit ipsum Eugenium *in disputatione publicâ: nos quidem benè progressum Concilii approbavimus volentes, non tamen approbamus ejus decreta*. Tune ergò ejusmodi colloquiis dictisque, quorum penes te fides, evertenda, aut etiam interpretanda putas, ea quæ Synodicè gesta, decreta, judicata, & approbata sunt? Audi tamen Pontificem: *approbavimus volentes*; non ergò extortæ Bullæ; atque illi viri graves, qui id in Curia dicerent, nugabantur.

At enim, inquit, urgebat Synodus, urgebat Imperator Christianique Reges, totâque Ecclesiâ connitente, Eugenius metu schismatis Synodum

Gonzal.
Disp. xiv.
sect. iij. n.
2. 8. pag.
695. 696. ex
Spond. an.
1432. n. 2.
5. 1433. n.
27. 1438. n.
23.

frustrà dissolutam fatebatur. Ita, inquit Pater Gonzalez, ex *Spondano* docente, Bullam revocatoriam ambiguis verbis esse conscriptam. Sic Ecclesiæ, sic Romano Pontifici consultum volunt, qui ab eo fatentur ambiguis verbis Iudificatam Ecclesiam; nec tamen verum est. Verba relegantur: clara sunt: sua omnia irritat: Conciliaria omnia valuisse declarat. Quidquid ergò Spondanus dixerit, actis Conciliaribus, non posterioris ævi scriptis credimus. Quid autem? An metu schismatis facta ad violentiam refert? Adde debuisse per vim extorqueri quæ metu peccandi fiant. Cogebat Imperator, inquiunt: imò suadebat, urgebat, nihil tamen per vim. Quid si Synodo Regiam manum secundum canones imploranti, ne schisma fieret, ne hæreses atque corruptelæ gliscerent, auxilium præstitisset; eane vis esset, non autem æqua, legitimaque actio Advocati ac protectoris Ecclesiæ?

Quid quòd Eugenius omnibus Bullis fatebatur non valere à Pontifice facta, quæ totam Ecclesiam perturbarent? Quid quod Duvallius, aliique contententur Pontifici talia attestanti, vim inferri fas esse? Ergò qui vim committuntur, omnia Ecclesiæ jura, atque etiam Eugenii decreta convellunt.

Quòd autem Turrecremata Cardinalis addit à Pontifice non approbata *decreta (c) Basileensia, quæ nunquam vidisset, neque examinasset*, fallit aut fallitur. An ergò hæc decreta non satis divulgata erant? An Pontifex non viderat, neque examinaverat, quæ in se facta ipse damnaverat? An verò vilitura ea non intelligebat, post sententiam suam ab ipso revocatam? Denique an damnatis à se Basileensibus decretis, Constantiensia decreta inserta non legerat? Vana hæc & ludicra à tractationibus Theologicis procul absint.

Urget: sed quod Eugenius decrevit Synodum Basileensem à se licet dissolutam, tamen ritè & ordine continuatam fuisse, id non est referendum ad defectum potestatis, quasi Eugenius Synodum dissolvere non potuerit; sed quòd dissolutio non veris rationibus niteretur. Contrà, asserit Synodus, nec potuisse dissolvi, quòd eà dissolutione subverteretur. Caput, *Frequens*, quo reformatio nitebatur. At Eugenius hæc decreta Synodica, à se licet condemnata, valere voluit. Ergò & id probavit, Synodum à se nec dissolvi potuisse. Sed esto: sint vera quæ tu dicis. Ergò, te fatente, falsum illud jactatum ab Eugenio, potuisse à se dissolvi Synodum *pro sua libitè voluntatis*;

(c) à Pontifice non approbata decreta.] Augustinus Piccolomini, dictus Patricius, Eugeniæ partium strenuus defensor, de eà re, Turrecrematà testem locupletiolem adducimus. Nam in scribendâ Concilii Basileensis historiâ optimis commentariis est usus, & ipsius Concilii actis à Joanne de Segoviâ collectis. Vide hæc historiam apud Labbeum ad calcem tom. xij. Conc. Porro testatur Patricius, quoad *observantiam decretorum Concilii, Eugenium Pontificem respondere, se Concilii decreta semper suscepisse & observasse.* cap. xlvj. p. 1533. Et quidem adeò persuasum erat Doctori BACHENSTEIN Pontificem tum approbasse Concilii decreta, cum, editâ Bullâ, Concilio se adhærere significavit, ut sic ipsum alloqueretur: *Sanctitas vestra, in Bullâ adhesionis, pollicita est ea servare decreta (Basileensia.)* Coll. D. Bach. Cor. Sanct. in Flor. app. Conc. Bas. cap. xl. tom. xij. p. 866. quæ eadem reperimus in ep. Syn. ib. cap. vij. p. 710. Quo loco observandum est, acta ea fuisse post sessionem xx. cum jam alterum dissidium inter Papam & Concilium oriri cœpisset. Atqui etiam tum testabatur Eugenius se *ulle Concilii decreta servare*, quod profectò non dixisset, nisi ejus decreta probasset. Hæc dicta sint in Turrecrematæ vilitigat ones; neque nos ullo modo dubitamus, omnes, si hunc unum excipias, hujus ætatis homines id fensisse, scilicet decreta Concilii jam facta, fuisse à Papâ approbata, saltem eo tempore, quo se palam Concilio conjungebat;

voluntatis, nullis licet veris causis. Denique vel ex te duo habemus: primum, dissolvendi causas ad examen venire, atque illud examen pertinere ad Synodum; non ipsam à Pontifice dissolutionem factam, statim ex se ipsâ stare: alterum, utcumque sit, vel renitente Pontifice certo, indubitato, nec hæretico, valere & stare semel inchoatam Synodum universalem.

At enim, inquit, aliud est progressum Concilii, aliud decreta probari. Sed qui decreta Synodi sciat, nec improbet, & editâ Bullâ Synodo adhæreat, quid aliud quàm approbat, aut Ecclesiam ludit; quantò magis cùm ab ipso expressè damnata decreta Synodica, ipso quoque autore postea convalescunt; cùmque eas delet, quas imprefferat notas ac censuras, uti jam diximus?

Asserit Turrecremata à Concilio petitam aliam approbationem, nec impetratam. Gratis dicit, nullis actis probat, causæ suæ favet.

Denique hoc addit: *Non esset passura*, inquit, *sedes Apostolica à Papâ confirmari talia decreta, quæ ab Evangelicâ veritate, & sanctorum Patrum doctrinâ aliena videbantur*. Respondemus: Ergò sedes Apostolica Pontifici obtitisset: quantò magis Ecclesia Catholica adunata id facere potuit? Prosequitur: *Neque per illam revocationem voluit Dominus Eugenius se & sua abnegare, quæ juxta Scripturas & sanctorum Patrum sententias Apostolica sedi divinitus sunt concessa, cum hoc non posset facere; inter quæ est illud de dependentiâ Conciliorum à Papâ, non è converso*. Quid audio? Papa non id facere potuit, & tamen factum est: & ipse Pontifex judicio Synodi stare se declaravit, & id ex præscripto Synodi egit, & quæ de Conciliorum potestate Constantiæ primùm, deindè Basileæ toties definita erant, sibi licet nota, non modò immota reliquit, sed etiam iniustas à se revocavit notas. Non ergò Scripturis, non sanctis Patribus, non sanctæ sedi divinitus concessis privilegiis adversari intellexit.

Postremò cogitent dictum illud Eugenii sua decreta revocantis: *Ut nostræ mentis integritas & devotio, quam ad universalem Ecclesiam & sacrum generale Concilium Basileense gerimus, omnibus constet evidenter, quidquid per nos, aut nostro nomine contra hujus Concilii auctoritatem factum, seu attentatum, & assertum est, cassamus, irritamus*. Quid illa devotio erga Basileense generale Concilium, nisi gestorum in eo apertissima comprobatio est? Ergò comprobavit quæcumque Basileæ pro supremâ Conciliorum in Papam potestate gesta, decreta, & ex Constantiensi Synodo repetita erant: nisi fortè schismatica improbata, atque exosa, ipse quoque honore, imò etiam devotione prosequitur.

Rainaldus objicit Eugenium, cùm hæc faceret, pacis studio, jure suo cessisse, idque ab ipso ad Imperatorem esse perscriptum. Illud perscriptum quidem epistolâ privatâ; sed hujusmodi epistolis negamus jura contineri. Tu mihi id respice, quid Synodicè gestum sit Sessione XIV. Concilii Basileensis. Non id à Pontifice postulatum, ut jure suo spontè decederet; sed ut perperam incœpta jussu Synodi omitteret, atque revocaret. Sessione XVI. Eugenius à Synodo admissus est, ut qui Synodi *monitioni ac citationi* satisfecisset, hoc est, procul dubio paruisset. Totam ipse causam in Synodi potestate esse professus est; sed jussus, ut vidimus; sed præscriptâ formulâ. Non ergò jure suo spontè decessit, qui ex lege in ipsum latâ egit.

Turrecr.
loc. cit. vid.
Gonzal. &
alios pass.

Vid. in
fess. xvj. p.
529.

An. 1434.
n. 3.

Sic quæstio nostra iterùm , nec tantùm Constantiæ , sed etiam Basileæ à Concilio Œcumenico , Papâ approbante , judicata est. Quippè de superiori Papæ vel Concilii potestate agebatur : Synodum Œcumenicam ritè inchoatam Papa dissolvit : decretum de dissolvendo Concilio à Papâ editum Synodus antiquavit : quæsitum , cujus superior sit potestas ; at , Eugenio quoque judice , superior est Synodus , quæ ab Eugenio dissoluta , Eugenio renitente frustrâ , ac tandem obtemperante , stetit & valuit ; quia ex dissolutione fidei periculum , Ecclesiæ scandalum , reformationis necessariæ mora. Quantò ergò magis Synodus prævaleret , si , quod maximè quærimus , de fide , de schismate , aut de reformatione directè ageretur ?

Notent nunc , damnent , improbent quæ tantis in dissidiis sedes Apostolica intacta esse voluit , imò apertissimè comprobavit : evertant quæ fundamenti loco magnâ consensione utrinque sunt posita ; suo certè pondere firma erunt , ad quæ quisquis impegerit , se potiùs , quam illa confringet.

C A P U T V.

De secundo Basileensi dissidio : quid ab initio reconciliatæ gratiæ , usque ad secundi dissidii initium , à Synodo gestum sit per biennium.

JAM ex altero Basileensi dissidio haud minùs valida argumenta promemus. Verùm , ut intelligantur , rerum summa , ab ipso principio reconciliatæ cum Eugenio gratiæ , ex actis recensenda est : quâ in re mihi certum de ipso dissidio , non ferre sententiam ; quippè quod ad rem nostram non pertinet. Neque par est hujus disputationis , fatis per se gravis , cursum , accersitis difficultatibus , impedire. Id agam , ut referatis defensionis causis , ipsâque quæstione inter Eugenium & Patres ex gestis constitutâ , canones Constantienses , quos tuemur , pro certis & immotis ab utrâque parte habitos esse appareat ; quod unum ad Gallicanam Declarationem pertinet.

Postquàm igitur Eugenius Sessione XVI. Synodo satisfecit , ejus Legati , in his ille qui nunquam à Synodo aut officio Præsidis recesserat , Julianus Cardinalis , admittuntur , & Synodo *incorporantur* , dato priùs sacramento , *nominibus propriis* , de defendendis decretis Sessionis V. Constantiensis Concilii sæpè memoratis ; atque ea decreta iterùm gestis inferuntur , die Sabbati 24. Aprilis 1434.

Sess. xvij.
p. 539. 540.

Pag. 540.
541. vid.
Patric. hist.
Bas&c. cap.
xxxix. tom.
x ij. Conc.
p. 1525.

Posteà decernitur , ut Legati jurisdictione coactivâ careant , utque ea quæ à sacrâ Synodo decreta fuerint , ipsi , aut , ipsis absentibus vel recusantibus , primus Prælatorum Synodi nomine concludat atque pronuntiet : quo sublato , nulla Concilii libertas , imò nullum Concilium ; sed omnis ejus actio in Legatorum potestate esse videretur. Itaque hæc , præsentè Imperatore , Legatis annuentibus , sollemnissimo ritu confecta sunt , Sessione XVII. Sessione XVIII. Sessionis V. Constantiensis decreta innovantur ; atque in his omnibus , Augustinus Patricius hujus ævi autor diligens , Eugenianarum partium ,

nihil hic turbæ refert, cùm accuratè soleat hujusmodi memorare casus.

Sessione XIX. multa de Græcis, & cum Græcis aguntur, Legatique Græci Imperatoris audiuntur, ejusque ac Patriarchæ leguntur scriptæ ad Synodum literæ; atque inita cum ipsis, de suscipiendo itinere atque habendi Concilii modo, pacta firmantur; proponuntur à Græcis loca, quibus utriusque Ecclesiæ conventus habeatur; Patres Legationem decernunt, quâ Græci inducantur, *ut in civitatem Basileensem velint assentire*: veriti ne, translationis specie, aliquid ab Eugenio novaretur. Hæc gesta 7. Septembris anno eodem 1434.

Sessione XX. de reformatione multa, eaque egregia decernuntur; continuatur reformatio. Sessione XXI. de Divino officio multa præclare; sed quò Romana Curia maximè moveretur, vetitæ sunt Annatæ (d) sub pœnis *adversus simoniacos inflictis*, cum hæc clausulâ: *Et si, quod absit, Romanus Pontifex, qui præ cæteris universalium Conciliorum exequi & custodire canones debet, adversus hanc sanctionem aliquid faciendo Ecclesiam scandalizet, generali Concilio deferatur*. 9. Junii anno 1435. Quæ postea Ecclesiarum consensione mutata, hîc tamen necessariò memoramus ad gestorum seriem, non ad contendendi libidinem.

Memorat Augustinus Senensis, Archiepiscopum Tarentinum, & Episcopum Paduanum Legatos Apostolicos, Pontificis nomine protestatos; Patres in sententiâ perstitisse; decretum à Juliano Cardinale Præsidente conclusum esse.

Anno 1436. 25. Martii, Sessione XXIII. multa decernuntur, *de electione ac professione summi Pontificis, de numero & electione Cardinalium, de sacris electionibus celebrandis, de tollendis reservationibus, de Clementinâ (e) literis*, quæ sedem Apostolicam maximè concernebant. Hæc Augustinus Senensis in publicâ Sessione, *communi consensu, ritè decreta esse* confirmat.

Sequente mense Aprili, die 14. mensis, Sessione XXIV. multa item de Græcis & cum Græcis acta. Legati Græci Imperatoris ac Patriarchæ, *totius Orientalis Ecclesiæ desiderium exponentes*, sacram Synodum excitant, *ad tam sancti operis prosecutionem*; illud imprimis *firmiter constanterque asserentes, unionem ipsam, nisi in Synodo universali, in quâ tam Ecclesia Occidentalis, quàm Orientalis conveniat, fieri nullatenus posse*: quo vel uno capite Con-

(d) *vetitæ sunt annatæ*,] quod Curiam Romanam non parum commovit. Ergò Eugenius cùm audivir conclusum esse decretum, pollicitus est se de hæc materiâ, quæ discussione indigeret, per suos Legatos Concilio responsurum, qui quidem Legati coram Synodo conquesti sunt his verbis: *Nemo satis admiratur, quod in re tam grandi, irrequisitis & incerti sanctissimo Domino nostro atque sacro Collegio.... conclusum fuerit.... Unde sedes Apostolica impensas faciet, providendo necessitatibus & utilitati universæ Ecclesiæ? Sive, ut habet Patricius: Unde alentur Curiales? Pergunt: Jure igitur manutenenda erunt ista, donec aliter fiat sufficiens provisio; de quâ provisione sufficienti faciendâ per hoc sacrum Concilium, sanctissimus Dominus noster vult esse benè contentus. Vid. in app. Conc. Bas. cap. xlj. pag. 862. & seq. Patric. tom. xij. cap. xlvi. p. 1534.*

(e) *Clementina.*] In his literis, narrabatur aliquem dignitati aut beneficio renuntiasse, aut privatam esse; & statim beneficium alteri dabatur. Cùm autem facile esset hujusmodi literas impetrari à Curia Romanâ, hinc fiebat ut nonnunquam beneficii possessor, nihil minùs cogitans, de suo beneficio pelleretur. Juber ergò Synodus ut *hujusmodi literæ non præjudicent, nisi per testes aut alia legitima constiterit documenta, possessorem ritè dejectum fuisse, aut juri suo renuntiasse*. Nunc in desuetudinem abierunt istæ literæ.

ciliaris autoritatis summa necessitas, communi Occidentis Orientisque consensu stabilitur.

Ib. p. 568.
& seq. 573.
& seq. vid.
Conc. Sen.
ib. p. 368.

Hinc salvus-conductus Græcorum Imperatori ac Patriarchæ totius Orientalis Ecclesiæ Græcisque sacri Concilii nomine est datus, concessaque à Synodo plenissima indulgentia, in favorem subsidii pro Græcis reducendis, eâ planè formâ, quâ similis indulgentia in Senensi Synodo, sub Martino V. Legatis præsentibus atque assentientibus, Martino nihil repugnante, data erat.

Ib. p. 578.
& seq.

Eodem anno, Nonis Maii, Sessione XXV. decernitur de loco, quo in Græcorum gratiam Synodus cogeretur, & designata est certis conditionibus Avenionensis civitas. Hinc nova cum Eugenio jurgia, & Concilii Ferrariam translatio sequitur. Sic à Sessione XVI. quâ Eugenius, primâ dissolutione revocatâ, Synodo conjunctus est, continuatæ per biennium publicæ Sessiones, tantisque de rebus decreta sunt edita. Nunc quid Eugenius egerit ex gestis recensendum.

C A P U T V I.

Quid per idem tempus ab EUGENIO IV. sit gestum.

Append.
Conc. Bas.
cap. xliij. p.
865.

DUM hæc Basileæ agebantur, misit Eugenius ad Synodum peculiare Legatos, qui de aliquot decretis quererentur, imprimis de Annatis, quod gravissimum videbatur; *petierentque a Synodo fieri provisionem sedi Apostolica, hoc est, pecuniaria concedi subsidia.* Cardinalis Julianus Apostolicæ sedis Legatus & Concilii Præses, Concilii nomine respondit: de Annatis, quod à Synodo decretum fuerit, nihil in diminutionem sedis Apostolicæ factum: providisse Synodum juxtâ Apostoli sententiam, ut *ab omni specie mali abstinerent: a Synodo faciendam provisionem Apostolicæ sedi competentem, si Papa, qui omnium caput esset, ut ab ipsâ Synodo requisitus erat, canonum atque inchoatæ reformationis rationem habuerit.* Quod autem petebatur suspendi decretum. (f), *nullâ ratione decere, ut tam salubre decretum, conformeque per omnia legi Evangelicæ & SS. Patrum institutis, suspendi aut irritari debeat.*

Vid. resp.
Jul. ib pag.
704. & seq.
j. Thess. v.
22.

Resp. Jul.
ib. p. 709.

Hæc igitur Synodi nomine responsa docent, invitatum Eugenium, ut eos canones admitteret, non eo tamen animo, quod Patres putârint Synodica decreta ab eo potuisse dissolvi. Quare alio quoque Synodali responso declarant, vehementer mirari se, quod Pontifex mansuetissimè requisitus ad duo tantum capita responderit; nempe de electionibus atque Annatis. Ac de Annatis quidem, *decurisse magis suam Sanctitatem, decretum hoc liberè observare, ac servari facere, juxta sanctorum Patrum instituta, ac decretum sacri Concilii Constantiensis, diffiniens, omnem hominem, etiam Papalis dig-*

Vid. pag.
710. 711.

(f) *suspendi decretum*] (de annatis) Adi, lector, hanc Juliani responsionem Synodalem, mirâ tinctam pietate, & gravissimo judicio conspersam.

nitatis, decretis & mandatis Conciliorum generalium parere debere in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis ac reformationem Ecclesie in capite & in membris: quibus declarabant sibi quidem inesse summam potestatem; cæterum id agere, ut Eugenius non coactus, sed requisitus sponte assentiretur.

Quare his atque aliis commotus Eugenius, Legatos misit toto Orbe terrarum, suo sacrique Collegii Cardinalium nomine, de Synodo conquesturos, cum commonitorio, sive secretis mandatis, quæ Rainaldus exscripsit ad annum 1436. Eugenii 6. Hæc occultè acta, quanquam procul absint à decreti publici autoritate, eorum tamen summa capita decerpere est animus, quòd multum juvent ad intelligendas veras hujus dissidii causas.

Rain. art.
1436. n. 2.
& seq.

Primum ergò Eugenius queritur de Sessione XVII. admittisque Legatis, sine jurisdictione coactivâ, atque eâ conditione, ut, iis recusantibus, nomine Synodi, Prælati concluderent: quæ Eugenii querela eò pertinebat, ut tota Synodus sub Legatorum potestate esset.

Ibid. n. 3.

Hic Eugenius refert, totam Synodum id ausam, ut constitueret sibi Præsidentem, & caput, primæ nempè dissolutionis tempore: quod, inquit, non tam est erroneum, quam periculosum, & piarum aurium offensivum, necnon ab omnium observatione & doctrinâ sanctorum Patrum alienum.

Atqui illud, erroneum atque à doctrinâ Patrum alienum, ipse Eugenius confirmavit, dum Synodum à se dissolutam malè, benè continuatam esse, edito diplomate definivit.

Pergit, innovâsse Patres duo decreta Constantiensis Concilii ad alios casus, quam fuerat constituentium intentio; per hoc denegantes Concilia generalia habere potestatem ac robur à Vicario Christi, & inferentes, quòd Romanus Pontifex obedire teneretur decretis Concilii: quod est potestatem Christi Vicarij tollere, & in manibus multitudinis ponere; quod est non tam erroneum, quam etiam ab omni doctrinâ Patrum totaliter alienum. Quo loco Concilii Constantiensis autoritatem toto Orbe constantem sollicitare non ausus, ejus decreta perperam à Basileensibus intellecta querebatur. Utcumque est, illud erroneum, & à Patrum doctrinâ alienum, Patres Basileenses pridem amplexi erant, ab ipsis nempè suæ congregationis initiis Sessione II. ut vidimus. Id etiam sæpè dissolutionis tempore innovârunt, inculcârunt, sciente Eugenio, qui hæc nedum reprehenderet, ipsam quoque Synodum ritè inchoatam, ritè continuatam esse definiret, edito diplomate: ut profectò pateat, quæ sitas nunc ab illo clam eas conquerendi causas, quas ipse antea publicè, totâque sedis Apostolicæ autoritate respuisset.

Ibid.

Addit, fecisse decretum de Annatis auferendis, quæ Annatæ invaluerint, à tanto tempore, (g) de cujus contrario non est memoria. Id verò quale sit,

Ibid. n. 4.

(g) à tanto tempore;] hoc est à tempore Clementis v. qui decimo-quarto sæculo ab Anglis, duobus vel tribus annis, ac post eum Bonifacii ix. qui ab omnibus Ecclesiis, etiam tribus annis annatus pendi jusserunt. Exinde Pontificis illas tanquam perpetuo jure partas exegerunt. Hoc est tempus, quòd Eugenius vocat tantum. Certè xl. anni à Bonifacio ix. nondum effluerant. Vide librum Gallicum: *Traité des annates* editum an. 1718. & in tom. iij. part. j. collectaneorum quibus titulus est: *Memoires de littérature & d'histoire*, libellum D. GOUJET S. Jacobi Hospitalarii Canonici, cui titulum fecit: *Relation de l'Assemblée de la nation Française à Constance &c.*

docti sciunt, ac nos facile omittimus; eamque rem, uti prædiximus, non contendendi studio, sed gesta recensendi necessitate referimus.

Ibid. n. 6.
& 12.

Queritur Eugenius vehementissimè de concessis à Synodo indulgentiis; & Julianum Cardinalem Legatum, honorificè tamen appellatum, graviter vituperat, quòd eà in materiâ concluderit. Atqui jam diximus à Senensi Synodo concessas indulgentias, nemine prohibente, nemine conquerente. Neque omittit Eugenius *Bullam plumbeam* à Synodo factam: quæ profectò indicant ab Eugenio querelarum causas undecumque conquiritas, atque exaggeratas fuisse.

Ibid. n. 8.
vid. sup.
cap. præc.

Ib. n. 12.

Subdit Eugenius, Legatos Concilii Præsidentes adversùs Conciliaria decreta, *aliquando publicè, aliquando ad partem in Concilio, aliquando extra Concilium, in eorum domibus, coram honestis personis, prout meliùs & securiùs potuerunt, sapiùs protestatos, singulariter in decreto de Annatis: de quibus nihil comperio in gestis aut in ullo publico monumento; imò decretum de Annatis, à Juliano Cardinale Præside conclusum, ac vehementissimè nomine Synodi assertum esse constitit. Quòd autem significare videtur Eugenius, Legatos à Synodo vim aliquam metuissè; nullis est gestis, nullis historiis, nullo autore proditum; imò constat ex gestis, Legatos honorificentissimè habitos.*

Vid. sup.
loc. cit.

Nec illud tacet Eugenius, *Concilium jam annis sex durare sine fructu: (b) quòd ipsam Patres vehementissimè querebantur, ipsique Eugenio imputabant; qui Synodum sine causâ jam indè ab initio dissolverit; qui toto ferè triennio exagitaverit; qui nullam postea Curix reformationem pati posset.*

Comm.
Eug. apud
Raimal. loc.
cit. n. 15.

Quantam autem reformationis curam gereret Eugenius, hæc commonitorii verba ostendunt: *Utile præterea foret, si ii Nuntii Apostolici secum portarent sub Bullâ ALIQUAM CURIÆ REFORMATIONEM, quam Regibus & Principibus præsentarent: hoc enim baculo adversarii nostri semper nos invadunt & percutiunt, quia dicunt, multa in Romanâ Curia fieri que egent magnâ reparatione, nec illa tamen corriguntur. Per hanc reformationem, etiamsi usquequâque plena non foret, modò esset ALIQUA, eorum ora obstruerentur, qui continuè lacerant & carpunt Romanæ Curix famam, nec haberent quid ultrâ impingerent, redderenturque tunc Reges & Principes meliùs adificati, & proni magis ad condescendum petitionibus Domini nostri Papæ, & sacri Collegii, deterrerenturque qui autoritatem Apostolicæ sedis suo hoc prætextu persequuntur.* En quam reformationem vellent. Itaque Eugenius translatâ Synodo Ferrariam, ac deindè Florentiam, ne unum quidem reformationis caput attingit, ut suo loco videbimus.

Hæc qui legent, ne adversùs sacrosanctam potestatem trahant, neque hominum peccata sedi imputent; sed Divina judicia contremiscant, totque reformationes impias, sequente sæculo ex inferis prodituras, neglectæ reformationis ultrices cogitent.

Neque prætermittendæ artes, quibus Sigismundum Imperatorem, Regem Francorum, aliosque Principes delinirent: multa speciatim ad singulos Prin-

(b) *sine fructu.*] In memoriam revocet lector Eugenium, primi dissidii tempore, Juliano Cardinali succensuisse, quòd res Concilii citiùs optato processissent. Vid. sup. hoc lib. cap. j.

cipes, hæc generatim ad omnes: *Non esset etiam malum, quòd Nuntii, qui habebunt ire, habeant aliquas particularitates, etiam in foro conscientia, ut possent gratificari Regibus & Principibus.* Ibid.

His artibus id impetrare nitebantur, ut Papa suprâ omnia Concilia extolleretur, neque eorum ullis legibus teneretur; sed leges omnes moderari, atque etiam tollere pro arbitrio posset. Verùm hæc omnia Orbem concitatura, cùm palam edicere Eugenius vereretur, occultis tractationibus promovebat. Nunc quid publicè sanxerit exponendum, postquam res in apertam erupit diffensionem.

CAPUT VII.

Dissidii causa ex gestis: quaestio proponitur, an Constantiensia decreta revocata in publicum.

HACTENUS motus animorum varios; nunc ipsum controversiæ caput exponimus. De Græcis reducendis pridem, & cum Eugenio, & cum Synodo agebatur. Et Eugenius quidem rem strenuè promovebat: naves, pecuniam, omnia apparabat. Et quamquam subsidia hæc in Pontificis potiùs, quàm in Concilii manu erant; Græci tamen profitebantur, ad tantæ rei firmitudinem, Concilii auctoritatem esse necessariam. Locus ergò idoneus quærebatur, quem in locum Græci commodè convenirent. Basilea remotior, nec sine translatione Concilii res confici posse videbatur. Hinc motus. Nam & Patres Eugenium primâ jam dissolutione suspectum, novis experimentis permoti, reformationi obstare arbitrabantur; verebanturque, ne translationis specie, iterùm Synodus solveretur, aut in eum deduceretur locus, quò minùs liberè reformatio processura esset. Et aliundè Græcis Italia commodior erat, & Pontifex habendo conventui, cui ipse quoque necessariò adfuturus esset, Ferrariam, ut sibi Græcisque commodam destinabat. Patres in alia omnia ire; neque se Basileâ commovere velle; sed si Græci recusarent, præter Basileam, Avenionem quoque, aut aliquam in Sabaudiâ urbem habendæ Synodo designabant; ubi ex propinquo præsidium à Gallis, qui & Synodo faverent, & reformationem urgerent. Neque Græci primùm à Sabaudiâ abhorrebant; sed interim per Eugenii Legatos, de Italiâ viciniore pacti erant, resque cum eorum Imperatore transacta. Cæterùm Legati Apostolici, Pontificis nomine, & Græcorum haberi rationem postulabant, & sumptus translationi necessarios. offerebant. Quòd autem Patres obtendebant, Bohemos Basileam vocatos, prope diem adfuturos, iidem Legati, ut Bohemorum negotium Basileæ tractaretur, utque ibi reformatio, quoad Græci advenirent, ritè procederet, assentiebantur. Quæ cùm multis Patribus æqua viderentur, Sessione XXV. in duas itum est sententias. Patrum pars maxima locum habendæ Synodi Avenionem designabant: pauciores cum Legatis decretum edidere, Synodi nomine, de ipsâ Synodo Florentiam vel Utinam transferendâ, sive in alium locum tutum, in ante-

Vid. hoc
decret. part.
j. Concil.
Flor. tom.
xiiij. p. 831.
832.

rioribus decretis comprehensum, summo Pontifici, & Græcis commodum ; Bull. Eug. dummodò in manu Concilii ponerentur. Hoc decretum incipit : *Hæc sacro-* ib. p. 835. *sancta Synodus* ; statimque ab Eugenio, ut rectè & ordine, à saniore Con- & seq. cilio parte editum, confirmatur, promulgatâ Bullâ, quæ incipit : *Salvatoris*, 29. Maii 1437. :

Exindè Eugenius translatam Synodum intellexit : Patres obstinatè niti, atque inficiari decretum, ut illegitimè, à paucioribus factum, atque in designandâ Avenione persistere, Græcis frustra clamantibus facinus indignum ; Ib. p. 838. cum ipse Imperator, ac totus Oriens patriam ultrò relinquerent, Basileenses iis excipiendis, ne in vicinam quidem Italiam movere se velle, Avenionem anteferre, procul à Græcis distitam, cujus nulla mentio in pactis facta esset. Hæc Græcorum Legati querebantur, ac palam Basileæ solenni contestatione editâ declarârunt, non adventuros Græcos, eorumque Imperatorem atque Patriarcham, nisi postquam in Italiam appulissent, & ad vicina loca habendæ Synodo deducerentur ; totamque schismatis culpam in Latinos Latinamque Ecclesiam conferebant.

In hâc igitur rerum necessitudine Eugenius, de Concilio Ferrariam translato decretum edidit, continuato tamen Basileæ tantisper Concilio *, ad peragendum Bohemorum negotium : cætera, quæ Basileæ agerentur, irrita declaravit. Hæc continentur Bullâ, *Doctoris gentium*, 1. Octobris 1437.

** Id est **, ac deindè Concilium ad diem octavam Januarii Ferrariam indicitur Bullâ, *Pridem ex justis*, 1. Januarii ejusdem anni 1437. nam annorum initia pro more, à Dominicâ conceptione numerabant. ***

Intereà dum Basileæ de loco Concilii certaretur, Græcus Imperator apud Kalendas Aprilis, seu 25. Martii, Bull. *Pridem ex justis*. ib. p. 867. 868. curarent. Nihil actum : Julianus abiit : Synodus sine Legatis mansit : Ludovicus Alamandus Cardinalis, Arelatensis Episcopus, Conventui præfuit.

Secuta deindè illa omnibus nota, quæ nihil ad nos spectent : neque enim posteriora illa Basileensis Clerus Gallicanus unquam tutanda suscepit ; sed Constantiensia, Basileensibus prioribus gestis, consentiente Pontifice, toties repetita. Hæc immota stare, ex Ferrariensi quoque & Florentino Conciliis, ex ipsius Eugenii & successorum decretis, cum maximè damnarent Basileensia posteriora decreta, non conjecturis aut ratiocinatione dubiâ, sed actis comprobamus,



CAPUT VIII.

Ex actis ab EUGENIO IV. adversus Basileenses in Ferrariensi quoque seu Florentino Concilio editis probatur priora Basileensia, quibus Constantiensia confirmantur, integrâ autoritate esse.

NE quem lateat, quid ex actis monumentisque ordine recensendis probatum velimus, hæc summa est: postremâ Basileensi contentione quaesitum id tantum: an Pontifex eâ autoritate fuisset, ut Synodum renitentem aliò transferre posset: cæterum Constantiensia decreta Sessionis V. atque his connexa priora Basileensia valuisse; neque quidquam ab Eugenio, (edicto sanè publico) commotum in iis, quibus se Synodus, ex decretis Constantiensibus, in fidei, schismatis, reformationisque negotio, Papæ anteponebat.

Primum ergò publicum monumentum illud sit, Decretalis: *Salvatoris*, supra memorata, quâ Eugenius IV. decretum, *hæc sacrosancta Synodus*, Sessionis Basileensis XXV. ut legitimi Concilii verum ac legitimum decretum firmat, ac Florentiam, vel Utinum, ex eodem decreto, futuræ Synodo habendæ designat. Ergò Basileensibus gestis ad XXV. Sessionem innititur, nedum ea edicto improbârit.

Secundo loco prodeat illud ipsum Eugenii, de Concilio Basileensi Ferrariam transferendo, decretum, quod incipit, *Doctoris gentium*, anno 1437. quo quidem decreto commemorat decretum, *hæc sacrosancta*, Sessione XXV. editum, quo ipsa translatio innitatur. Ad hæc de Basileensibus multa conquestus est, nihil verò de iis, quæ ad Constantiensia decreta spectarent. Non igitur ea follicitari voluit.

Tertium sit decretum Sessionis I. habitæ Ferrariæ, anno 1438. ante adventum Græcorum, quo decreto statuitur, Synodum Ferrariensem Basileensis continuationem ac prosecutionem esse. Igitur adeò non improbat anteriora Basileensia decreta, ut iis innitatur, & ea continuet.

Denique in medium adducimus Eugenii præsentis in Synodo Ferrariensi decretum, *sacro approbante Concilio*, editum, quo signanter declarat, gesta Concilii, à die translationis, nullius esse roboris. Ergò nec ipse Pontifex anteriora gesta rescissa esse voluit.

Cur autem Basileensia hæc posteriora rejiceret, hanc causam affert: *Nos igitur attendentes excessus eorum adeò notorios, ut non possint aliqua tergiversatione celari, quòdque error, cui non resistitur, approbati videtur, & latum pandit delinquentibus iter is qui eorum conatibus non resistit, &c.* Atqui haud minùs notoria erant, quæ pro Constantiensibus decretis Basileenses gesserant, ante dissolutionem quidem Sessione II. post instauratam verò Synodum Sessionibus maximè XVI. & XVIII. Ergò si Eugenius improbanda ea esse censuisset, & tamen conticesceret, veritatem prodidisset. Conticuit autem; non ergò improbanda censuit. Ex his omnibus liquet Basileensibus gestis destractam autoritatem, eis quidem præcisè, quæ post translationem facta sint;

anterioribus verò minimè ; atque ea non infracta , sed Ferrariæ continuata esse. Quare anteriora Basileensia decreta , quibus Constantiensia confirmantur , repugnante nemine , imò totâ Ecclesiâ iis decretis nixâ , plenâ autoritate constant.

Quæres an igitur adhuc valeant Basileensia decreta Sessionum XXI. & XXIII. quibus de Annatis , deque electionibus , atque aliis disciplinam spectantibus , tot ac tanta statuta sunt.

Respondemus , quæ ad dogma Ecclesiasticum pertinent , magno discrimine distinguenda ab iis , quæ ad disciplinam. Hæc à Conciliis quoque Œcumenicis facta , variis de causis , consentiente Ecclesiâ , mutari possunt : illa immota & perpetua esse constat. Cùm ergò decreta , quibus Basileenses Sessionis V. acta Constantiensia repetunt & inculcant , ad dogma pertineant , neque ea unquam Eugenius edicto edito reprehenderit , imò ut Œcumenicæ veræ ac legitimæ Synodi decreta agnovèrit , non est cur de eorum autoritate dubitemus.

Quid quòd in Synodo Florentinâ , autore Eugenio , Constantiensia decreta expressè approbata sunt , flagrantibus dissidiis ? Id verò demonstrabit sequens monumentum.

C A P U T IX.

Decretalis , Moyses , in Synodo Florentinâ edita , priora Basileensia & Constantiensia decreta firmat.

POSTEA QUAM Ferrariæ cum Græcis aliquot sunt habitæ Sessiones , Eugenius Concilium , ipso Concilio approbante , Florentiam transtulit. Ibi celeberrima Eugenii Decretalis , *Moses vir Dei , sacro (Florentino) approbante Concilio* , edita est ; quâ quidem Decretali Eugenius iisdem insistens vestigiis , Basileensia posteriora convellit ; ea scilicèt , quæ post translationem facta sint , non autem antecedentia : tum etiam Basileensia illa posteriora sic improbat , ut firmet Constantiensia.

Præmittendum verò est à Concilio Basileensi , Sessione XXXIII. tria hæc esse decreta : *Ut veritas de potestate Concilii generalis supra Papam , declarata per Constantiense & hoc Basileense , generalia Concilia , sit veritas fidei Catholica : ut veritas hæc , quòd Papa Concilium generale , sine ejus consensu , nullatenus autoritative potest dissolvere , aut ad aliud tempus prorogare , aut de loco ad locum transferre , sit fidei Catholica : ut veritatibus his duabus pertinaciter repugnans , sit censendus hæreticus.*

Hæc tres veritates Concilii Basileensis ferebantur : has verò fulciebant Constantiensibus decretis Sessionis V. toties Basileæ repetitis ; eaque decreta primâ illâ veritate apertissimis verbis iterùm repetita. Quòd verò Eugenius Pontifex has propositiones negaret , Sessione XXXIV. hæreticus declaratus & loco motus est anno 1439.

Adversus decreta illa Basileensia Sessionis XXXIII. Eugenius in Synodo

Conc. Florent. post coll. xiv. Bull. Decet. tom. xij. pag. 1030. Bull. Moyses part. iij. p. 1186.

Conc. Bas. tom. xij. p. 619.

Ib. p. 619. 620.

Florentinâ edidit Decretalem, *Moyſes* : ubi bis terque repetitur Synodum Baſileenſem condemnandam, ejuſque decreta eſſe irrita; ſed ea, quæ à diè tranſlationis facta ſint. Ergò cætera Baſileæ, etiam poſt reconciliatam gratiam, per biennium acta, ut veræ, orthodoxæ, ac legitime continuatæ Synodi acta habebantur. Atqui eo tempore Conſtantiensia decreta Selliſionis V. innovata. Ergò decretum de eâ innovatione factum, nullâ eſt autoritate reſciſſum, manetque integrum; ipſaque adeò Conſtantiensia decreta firma & inconcuſſa ſtant.

Id verò clariùs apparebit, ſi notas & qualificationes, quas vocant, tribus veritatibus Baſileenſibus adhibitas conſideremus. Igitur tres illæ quæ dicebantur Baſileenſes veritates ipſi decretali inſertæ, atque his verbis damnatæ ſunt: *Ipfas propoſitiones ſuperius deſcriptas, juxta pravum ipſorum Baſileenſium intellectum, quem facta demonſtrant, velut ſacroſancta Scriptura & ſanctorum Patrum, & ipſius Conſtantiensis Concilii ſenſui contrarium. . . . ſacro approbante Concilio (Florentino ſcilicet) damnamus, reprobamus, damnatas & reprobatas nuntiamus. Datum Florentia in Selliſione publicâ Synodali ſolemniter celebratâ anno 1439. pridie Nonas Septembris.*

Vid. decr.
Moyſes loc.
cit. P. 1190.

Ubi ſunt, qui nobis Concilium Florentinum objiciunt? Audiant in Concilio Florentino propoſitiones Baſileenſium non abſolutè damnatas, ſed *ad pravum eorum intellectum*. Quem autem intellectum? Nempè eum, quem *facta demonſtrant*; id eſt quòd Synodum nullâ cauſâ etiam maximâ, & ad pacem Eccleſiæ maximè faciente, transferri poſſe, idque ad fidem Catholicam pertinere dicerent. Eo ergò tantum reſpectu Baſileenſes propoſitiones damnat Eugenius. Quâ verò notâ afficit? Nempè damnat, ut quæ eſſent *contrariæ Scripturis, Patribus, & Concilii Conſtantiensis ſenſui*. En qualificatio, quâ ipſa vis decreti conſtet ex iis rebus repetita, quæ ipſæ in Eccleſiâ ſummæ ſunt autoritatis, Scripturâ, Patribus, Concilii Conſtantiensis dogmatibus. Qui enim Baſileenſia decreta Conſtantiensibus adverſa damnat, is profectò Conſtantiensium inveſtigandum ſenſum, autoritatem verò certam & indubitatam eſſe definit. Quid verò certius, quàm id cui adverſari certa damnatio eſt? Vel quid magis ad Concilii autoritatem facit, quàm ejus decreta Scripturis, & Patribus conjuncta proferri, ut certam fidei normam?

Et quidem Pontifex de Baſileenſibus Synodum poſt tranſlationem continuantibus, hæc præmiſerat: *In hoc pernicioſiſſimi, dum ſuam malignitatem ſub veritatis ſuco colorant, Conſtantiensè Concilium, in malum ac reprobum ſenſum, & à ſanâ doctrinâ penitus alienum pertrahunt; cæterorum ſchiſmaticorum & hæreticorum falſam doctrinam ſequentes, qui conſictos errores, & impia dogmata ex Divinis Scripturis, & ſanctis Patribus perversè intellectis, ſemper ſibi adſtruere moluntur.* Sunt ergò decreta Conſtantiensia profectò ea, non de quibus Catholici dubitent, ſed quæ hæretici & ſchiſmatici pervertant, ut ſacram Scripturam, ut ſanctos Patres: ſummo ergò honori ac venerationi habenda. Quæ porrò decreta, niſi ea quibus Baſileenſes uſi erant, hoc eſt, Selliſionis V. decreta? Sunt ergò ea decreta certa & immota, de quorum autoritate, tot jam Pontificiis & Conciliaribus decretis apertè approbantibus, non niſi temerè, ne quid dicam gravius, dubitari poſſit,

Ibid. pag.
1189.

Doctr. Lo-
van. p. 77. At enim objiunt : *Hic affirmat Eugenius decreta Constantiensia, vigente schismate, per unam ex tribus obedientiis, post recessum Joannis XXIII. facta esse.* Verum ; & rem ; et gesta est , narrat Eugenius. An ergò propterea Constantiensibus decretis detrahit auctoritatem , cùm Basileenses eorum decretorum auctoritate damnet ? Esto Constantiensia decreta Sessionis V. Eugenius Pontifex obliquè , si ita placet , restricta voluerit ; nã tu iniquus sis , qui quod narrando obliquè & obiter (i) dictum sit , ipsi decreto anteponas. Neque verò dixeris , laudari Constantiensia decreta , non ut certæ auctoritatis , sed ut quæ à Basileensibus allegata sint ; disertè enim Pontifex pronuntiat ita perversa fuisse à Basileensibus decreta Constantiensia , eâ audaciâ , eo ritu , quo ab hæreticis , & schismaticis , Scriptura quoque & Patres soleant : planè eo sensu , quo Petrus doceat Pauli epistolas , ut & cæteras Scripturas à pravis hominibus fuisse perverfas , hoc est , eo modo , quo corrumpi regula soleat : quo certè ad commendandam Constantiensium decretorum auctoritatem nihil dici potuit firmitus.

ij. Pet. iij.
16.

Jam quod ad eorum sensum attinet , haud minùs finita res est Eugenii IV. auctoritate & judicio. Nempè adversarii Constantiensium decretorum , sensum eum esse volunt , ut adversùs dubios tantùm Pontifices valeant. At qui Eugenius , cùm & in primo & in secundo dissidio decreta Constantiensia assiduè objectarentur & inculcarentur , nunquam id respondit : imò verò id responsum in primo dissidio dictis factisque confutavit , cùm Basileenses Constantiensium decretorum auctoritate , adversùs ipsum quoque , indubitatum licèt Pontificem , usos , edito diplomate , agnovit Orthodoxos ; iisque insuper ut superioribus paruit. Quare nec in secundo dissidio , rebus exasperatis , ab illo fundamento recessit ; ac Basileenses multa in se gravissima ex decretis Constantiensibus molientes , desinivit ille quidem ab eorum decretorum sensu deflectere ; non tamen ideò quòd ea decreta in Pontificem indubitatum verterent , sed quòd assererent & ad fidem Catholicam pertinere dicerent , nullam omninò esse causam , propter quam Synodus à Papâ transferri possit. Neque quidquam aliud in Basileensibus condemnavit , quàm quòd , tantâ licèt Græcorum reducendorum necessitate translati , continuassent Synodum : neque ulla Synodica decreta irrita declaravit , nisi ea quæ post translationem facta essent. Quare ille est sensus , quem Constantiensibus decretis malè affingi desinivit. Manent cætera , Eugenio quoque iudice , immota ; nempè ut Constantiensia decreta summâ

(i) *obliquè & obiter*] Attentè legenti hanc Bullam , certum erit Eugenio Constantiensium decretorum auctoritate veluti obruto nihil succurrisse , quod Basileensibus responderet. Optasset quidem incertam apud omnes visam fuisse hujus Synodi auctoritatem ; sed verebatur hoc apertè dicere , ne ipsè palàm exploderetur. Hinc tot tenebris , hinc tot ementis coloribus involuta Bulla ea est. Causa non bonæ qui umque solent esse defensores , in eas necesse est venire angustias. Postquam enim bonâ fide agere destiterunt , oportet , cùm nihil æqui bonique suppetat ingenium , ad artes se convertant , queis incautos fallant. Interim , lector , illud observa : ex iis ipsis latebris quibus sese occultat Eugenius , invicissimè probari ; tunc temporis , ipsos Pontifices Constantiensium Synodum improbare veritos. Cur autem id verebantur , cùm ipsorum tanti interesset hujus Synodi irrita esse & nulla decreta ? Nimirum noverant non impunè à quoquam detrahi posse de talis Concilii auctoritate , quod utique omnes Catholici œcumenicum venerabantur.

& indeclinabili autoritate consent, utque extra schismatis tempus sub indubitato quoque Pontifice, suo nativoque sensu valeant, in fidei, in schismatis, in generalis reformationis casibus, quod unum Patres Gallicani, suâ Declaratione complexi, ab Eugenii quoque censuris se immunes præstiterunt; neque enim translationis à Basileensibus spretæ quæstionem ullo modo attigerunt.

CAPUT X.

An decretum unionis Florentiæ editum, Constantiensia decreta antiquarit.

JAM perpendere nos oportet decretum unionis Florentiæ editum: illud scilicet, quo Latini, Græcique conjuncti sunt. Hoc enim decreto Constantiensis canones reprobatos Bellarminus asserit; cujus dicta alii passim exscribunt. Decreti autem hæc verba sunt: *Diffinimus sanctam Apostolicam sedem in univèrsam Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi univèrsalem Ecclesiam, à Domino nostro JESU-CHRISTO plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Ac paulò post: *Salvis privilegiis Patriarcharum, & juribus eorum. Datum Florentiæ 1439. pridie Nonas, hoc est 6. Julii.* Hæc sunt, quibus Constantiensia decreta abrogata esse volunt, quod est falsissimum.

Bell. de
Conc. lib. j.
c. vj. Doct.
Lov. p 73.
Disq. init.
Conc. Flor.
tom. xiiij.
p. 510. &
1eq.

1°. enim si Constantiensia displicebant; si ea ut erronea, vel schismatica rejici oportebat, apertè agendum; recitanda decreta quæ abrogarentur; Sessio V. Constantiensis expressè revocanda, ne ampliùs Œcumenici Concilii nomine falleremur. Quid enim verebantur? An Constantiensis Concilii pro Œcumenico habiti autoritatem? Hanc autem veramne an falsam judicabant: si veram; ergò indeclinabilem, neque ullo alio decreto labefactandam: si falsam; eò rejiciendam apertiùs, quò tanto nomine simplices animæ, imò verò docti quoque in errorem inducerentur.

2°. Si doctrinam Constantiensis Synodi damnatam voluissent, saltem iis verbis facerent, quæ plana & perspicua essent; neque in sensum Constantiensis decreto congruum intelligi possent. Atqui decreti unionis verba in sensum Constantiensis decreto congruum intelligi posse, & ipsum Duvallium antiquæ licet Sorbonæ adversum, consistentem audivimus. Ergò Florentini Patres Constantiensis doctrinam nullatenùs à se damnatam voluere.

Vid. Diff.
Præv. n. xix.

3°. Verba decreti Florentini reverà nil habent Constantiensis decreto contrarium. Nempè hæc verba objiciunt: *Papæ in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi univèrsalem Ecclesiam à Domino plenam potestatem fuisse traditam.* Atqui hæc non indicant, eam potestatem ita esse datam, ut adunatæ quoque Ecclesiæ consensum unus vinceret: quod Patres Constantiensis condemnabant, Ergò Florentini Patres Constantiensibus non repugnant.

4^o. Sanè nemo negat Archiepiscopo subijci totam Provinciam, ab eoque regi, sano quidem sensu, & certis legibus; nulla enim Provinciæ pars, quæ non ipsi subsit. Quidni potiori jure summus Pontifex universam, quâcumque patet, gubernet Ecclesiam; cum nulla pars Ecclesiæ sit, quæ non ei obediat? Patet ergò verus decreti Florentini sensus Constantiensis congruus. Eâ quippè mente Florentiæ dictum à Papâ regi *universalem Ecclesiam*, quâ mente Constantiæ, Martino quoque Papâ approbante, dictum, Ecclesiam Romanam ita esse supremam, *quatenus Prîmatum habet super alias Ecclesiis particulares*; non certè ita ut earum conjunctam vim & consensionem vincat.

5^o. Ipsa Florentina Synodus difertis verbis Constantiensia decreta confirmavit, approbatâ scilicèt ritè & synodicè decretali, *Moyser*. Ergò in decreto unionis eadem improbata noluit: neque quidquam est ineptius, quàm ut præcisè & speciatim dicta, generatim dictis rescindi possint.

6^o. Quæro, an à Græcis quisquam postulârit, ut omnibus Conciliis; in omnibus casibus, Pontificem Romanum superiorem esse necessariò crederent, eâque conditione tantùm Ecclesiæ Romanæ jungerentur? Malè profectò & iniquè cum ipsis comparatum esset, à quibus graviora & difficiliora de Primatu Pontificis, quàm à Latinis quoque peterentur. Erant in omnium manibus Alliacensis, Gersonis, Francisci Zabarellæ Cardinalis atque Archiepiscopi Florentini, sui ævi Canonistarum facilè Principis, aliorumque libri, qui Romano Pontifici Synodum anteferrent. Nemo eos Orthodoxos pioque esse negabat. Imò hanc sententiam doctissimi quique, & omnes passim Academiæ propugnabant. Quid autem absurdius aut iniquius quàm ut à Græcis interim Florentini Patres graviora postularent? Quis verò putet, Græcos id fuisse laturos?

7^o. & ultimò, reverâ longè alia mens eorum fuit. Quo loco multi commemorant decreti unionis verba, quæ longè aliud præ se ferre videantur; nempe sic scriptum est: *Papa in Petro datam plenam potestatem regendi & gubernandi universalem Ecclesiam*: non sanè simpliciter, ita ut Ecclesiam pro arbitrio regat; sed *quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur*; sive, ut ex Græco de verbo ad verbum verti potest, *secundùm eum modum, qui & in gestis Oecumenicorum Conciliorum & in sacris Canonibus continetur*, vel simplicius ac rotundiùs: *secundùm quod & in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur*. Undè etiam addunt: *Salvis Patriarcharum privilegiis & juribus*: quæ omnia Patres apponi voluère, ne Ecclesia voluntate magis, quàm canone regi videretur; neve plenæ potestatis specie jura omnia miscerentur. Neque id lædebat Pontificiam potestatem, cum ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio, sacris canonibus obligari se, vel ipsa professâ sit, quod suo loco asseremus.

Vid. pass.
lib. xj.



C A P U T X I.

De vero sensu eorum verborum decreti unionis : QUEMADMODUM
ETIAM IN GESTIS ŒCUMENICORUM CONCILIORUM
CONTINETUR.

NEQUE equidem ignoro magnas moveri lites de his interpretationibus : prima, quæ sic vertit : *quemadmodum etiam* : & altera , quæ sic : *secundum quod & in gestis*, &c. Neque minorem esse de ipso verborum sensu controversiam , cum illimitatæ potestatis defensores asserant , postrema decreti Florentini verba proferri , non ad coercendam justis legibus Pontificiam potestatem ; sed tantum ad demonstrandum *pascendi ac regendi potestatem plenam* , à Conciliis quoque generalibus , sacrisque canonibus fuisse agnitam. Quem sensum firmari contendunt primâ versione : *Quemadmodum etiam* : hâc enim voce , *etiam* (κ) hunc sensum maximè comprehendit. Nos verò hanc litem facilè componemus , si cum æquioribus disceptatoribus agere liceat.

Vid. Per.
de Marc. de
Concord.
&c. lib. iij.
cap. viij. §. v.

Primò enim certum illud , congruere Græco textui de verbo ad verbum postremam interpretationem : *secundum quod* , vel , *secundum eum modum κατ' οὐτροπον qui & in gestis Conciliorum Œcumenicorum , & in sacris canonibus continetur*.

Secundò & illud certum , Græca æquè ac Latina , sacro approbante Concilio , Eugenii nomine esse edita ; Latinaque ab Eugenio & Latinis subscripta , hanc habere interpretationem : *Quemadmodum etiam* , &c. Id verò ex authentico Concilii Florentini constat , quod transmissum olim ad Burgundiæ Ducem Philippum II. eum qui *Bonus* dicebatur , nunc in nobili Bibliothecâ Colbertinâ * , Eugenii ac Joannis ** Imperatoris signis munitum asservatur.

* Nunc est
in Bibliothecâ
Regiâ.
** Paleologi.

Tertiò , neque illud in dubium ab æquis iudicibus revocari potest , quin decreto Florentino , quo Græci Ecclesiæ jungendi erant , Græcis maximè consulatur ; adeoque si interpretationes conciliari non possent , eam maximè probari oportere , quam Græca verba præferre videantur. Quid enim ? An Græcos dicemus fuisse delusos ? An subdolâ interpretatione avocatos eos ab eo sensu , in quem Græca ipsa ferrent ? Absit hoc ab Ecclesiæ Latinæ candore ac majestate. Quare in eam potiùs iremus sententiam , quam Græca verba postulant.

Sed quoniam certum erit rectè considerantibus , & Græca & Latina in eandem facilè convenire sententiam , certam inimus viam , quâ liquidò de-

(κ) hâc voce ETIAM.] D. DE MARCA loco citato contendit verbulum ETIAM incuriâ amanuensium irrepisse in his verbis : QUEMADMODUM ET IN GESTIS CONCILIORUM , pro quibus illi scripserint : *Quemadmodum etiam in gestis &c.* Sed vix potest credi hunc errorem optimos quosque hujus Synodi codices invaluisse , & eum etiam authenticum , de quo D. BOSSUET mox est dicturus.

monstremus, postrema decreti verba eò fuisse prolata, ut plena potestas, quam Florentini Patres Papæ asserebant, sacrorum Conciliorum & canonum autoritate, non tantùm probaretur, sed etiam antiquis suisque coërceretur finibus. Id verò declaramus, non jam nudis verbis; sed, quod Theologum maximè deceat, ipsâ verborum gestorumque serie.

Primùm enim, Græci nunquam intellexerunt, Papæ inesse eam auctoritatem, quæ nullis legibus teneretur. Ecce enim Bessarion Metropolitæ Nicænus, unus Græcorum omnium Latinis æquissimus, conjunctionis mutuæ & ineundæ cupidissimus, & inita retinentissimus, neque Romæ suspectus, propter egregia merita remque in Florentinâ Synodo benè gestam factus Cardinalis, ac sede Petri dignus habitus; (1) cùm nostri in additione vocis, *Filioque*, Ecclesiæ Romanæ auctoritatem urgerent: *Scimus quidem*, inquit, *quæ sunt jura & prærogativæ Romanæ Ecclesiæ; nihilominus scimus etiam prærogativæ ejus quos terminos habeant.* Hæc jam indè à Synodi initio Græci profitebantur sessione IX. ipse etiam Eugenius sessione XXV. hæc ad Græcos loquebatur: *Conveniamus simul, fiatque Synodus: conficiat sacrum Sacerdos: jusjurandum demus Latini, pariter & Græci: proferatur liberè veritas per sacramentum; & quòd pluribus videbitur, hoc amplectamur, & nos & vos: jusjurandum enim apud Christianos non fallitur.*

Non ergò ex suâ unius sententiâ rem decìdi volebat, neque ita pascebat & docebat universalem Ecclesiam, ut adunatæ consensus vinci à se putaret, qui fidem quoque suam Patrum consensione firmari intelligebat.

Jam eâdem de re, eâdem sessione, quid Græci sentirent Bessarionem clarè exponentem audiamus. Habet ille ad suos orationem dogmaticam, cujus hoc fundamentum; quoties necessitas ingruat, & hæresis aliqua exorta sit, *debere Ecclesiam Dei in unum congregatam, de rebus dubiis judicare, ac secundum præcepta Divinæ legis, & sanctorum Patrum, communi omnium consensu sententiam ferre.* Tum addit, *communiter hæc agi, & quæ communia sunt, communi consensu terminari oportere:* ita enim egisse Synodos Œcumenicas, primam, secundam, tertiam, & alias omnes.

Cùm verò inter se Græci deliberarent, Imperator sic inquit: *Ego præsentem hanc Synodum generalem nullâ ex parte inferiorem judico aliis omnibus antehac celebratis.* Ac postea: *Ego Imperator sequi debeo sententiam Synodi, majorisque illius partis, nec non defendere quod fuit sancitum à pluribus.* Propterea dico, inquit, *me hujus sacræ Synodi plurimumque ejus Patrum sequi sententiam.... tum quia ego censeo sanctam Ecclesiam in sacris dogmatibus nullo modo posse errare, communi ac Synodicâ consideratione utentem: unus quippe, vel duo, vel tres, aut plures ex hominibus.... fieri potest ut errent; at universalem Dei Ecclesiam, de quâ Dominus dixit ad Petrum: TU ES PETRUS ET SUPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM, ET PORTÆ INFERI*

NON

(1) Bessarion.... sede Petri dignus habitus.] Hunc Cardinales post Nicolaum v. ac deinde post Pium ij. elegerunt Pontificem, nisi Cardinalis Avenionensis (Alanus DE COERTIVI) dixisset, Ecclesiæ Latinæ id turpe fore, si ex Græcâ à summum Pontificem ipsa adscisceret. Hæc vana causâ fuit eligendi Paulum ij. hominem gloriosum, fastidiosum & dolosum. Bessarion autem apud Romanos plurimi semper est habitus. Cùm enim esset plurimæ doctrinæ multique judicii, doctis omnibus favebat. Hic moriens amplam suam Bibliothecam Veneris legavit. Vid. Plat. Onuph. Rain. &c.

Tom. xiiij.
Conc. sess.
ix. Concil.
Flor. p. 151.

Ibid. sess.
xxv. p. 387.

Bess. Orat.
dog. cap. j.
ib. p. 394.

Conc. Flor.
sess. xxv. p.
482. 483.

NON PRÆVALEBUNT ADVERSUS EAM; *eam, inquam, Ecclesiam communiter errare omninò est impossibile: alioquin & sermo Salvatoris evanuit, & fides nostra debili fundamento est nixa.* Hæc Græci audiunt, hæc probant. Non ergò ad Papam solum, sed ad universam Ecclesiam provocabant, nostrisque omninò consentanea prædicabant.

Jam, ne quid supersit dubii, operæ pretium erit diligenter excutere quæ dixerint, cùm de privilegiis Papæ speciatim ageretur, ac postrema hæc, de quibus nunc agimus, decreti verba expendere.

Græci igitur sic loquuntur: *Admissimus privilegia Papa, præterquam duo: ne convocet Synodum œcumenicam, sine Imperatore & Patriarchis, si conveniant; quòd si advocentur, nec veniant, ne impedimento sint, quominus Synodus fiat: alterum est, ut si quis putet se ab aliquo Patriarcharum pati injuriam, & veniat qui interposuit appellationem, ne Patriarcha ipsi se sistant judicandos; sed Papa mittat Inquisitores ad Provincias κατά χώραν, & ibi in partibus τῶν ἡμετέρων, judicetur.* Ib. p. 503.

Hic Papa respondit se velle omnia Ecclesia sua privilegia; velleque ad se fieri appellationes; necnon regere & pascere universam Ecclesiam, ut ovium pastorem; & celebrare Synodum Oecumenicam, cùm opus fuerit; & omnes Patriarchas parere ejus voluntati. Ibid.

Hæc postulata Papæ, omnia ad absoluta Imperia revocantis, Græci respuere; gesta que Synodi sic habent: *Imperator, his auditis, desperavit; nec aliud respondit, nisi: curate de nostrâ profectioe.* Aded abhorrebant ab eo, Ibid.

ut Ecclesia non canone, sed voluntate regeretur. Ergò conventum est, ut *Papa regeret Dei Ecclesiam, salvis Patriarcharum Orientis privilegiis & juri- Ibid.*
ribus: quo fixum, valere canones, nec mero Imperio regi Ecclesiam, Ecclesiisque sua jura canonico ordine fundata constare.

Cùm in eo jam essent, ut conscriberetur decretum unionis, de Papæ privilegiis sic erat scriptum: ut Papa illa habeat *juxtâ determinationem sacræ Scripturæ & dicta sanctorum*: obstitit his verbis Imperator: *An si quis, inquit, Ibid. p. 506.*
Sanctorum in epistolâ honoret Papam, excipiet hoc pro privilegio? Ac Papa significavit, ut aut hoc corrigeret, aut de reditu ejus cogitaret; coge- Ibid. p. 507.
batque apponi: *juxtâ TENOREM CANONUM; & non SECUNDUM DICTA SANCTORUM.*

Jam nemo negaverit, quin tunc vel maximè quæreretur, non modò de constituendâ, sed etiam de regendâ suisque coërcendâ finibus Pontificiâ potestate; cùm Græci vererentur, ne ambiguâ formulâ privilegia Papæ in imensum tenderent.

Quare hîc omnis unionis spes rursùs penè concidit; patetque omninò intellexisse Græcos, *regendam quidem à Papâ universam Ecclesiam, sed juxtâ Ibid.*
canones; non mero imperio & absolutâ voluntate.

Quæ cùm diù multùmque agitata fuissent; atque Eugenius quidem vocem illam, *secundum dicta Sanctorum*, vehementer urgeret, Græci vocis ambiguitate deterriti haud minore vehementiâ repugnarent; tandem conventum est, ut *Papa habeat sua privilegia juxtâ canones & dicta Sanctorum, Ibid. p. 507.*
sacramque Scripturam, & acta Synodorum: quæ collecta simul veram administrandæ Ecclesiæ formam exhibebant; patebatque à Synodo Papalis po-

testatis, non solum habendæ firmamentum, sed etiam exercendæ regulam fuisse præscriptam.

Hic Eugenius, *dicta Sanctorum*, toties inculcata omisit, ut quæ jam ipsi quoque ambigua viderentur; convenitque utraque Ecclesia in hanc formam, ut Papæ quidem inesset à Christo tradita regendæ ac pascendæ Ecclesiæ potestas; sed *secundum eum modum, qui, & gestis œcumenicorum Conciliorum, & sacris canonibus continetur*: quæ quidem Gersoni, Alliacensi, nostrisque concinunt, magnâ animorum consensione docentibus, *in Papâ agnosendam plenitudinem potestatis; sed à Conciliis sacrisque canonibus regulandam*. Hinc autem videre est, cur jam Eugenius hanc vocem, *dicta Sanctorum*, hîc omitti ipse vellet; quippe cum haud satis apta videretur regulandæ Pontificiæ potestati, quæ canonibus quidem & Conciliis Œcumenicis, non autem *dictis Sanctorum* generatim sumptis, parere soleat.

Hæc igitur è Florentini Concilii gestis expressa demonstrant, quantum ab eo abfuerint Græci ut agnoscerent supremam illam infinitamque potestatem, quæ totam adunatam Ecclesiam supergrederetur: quantum abfuerint Latini, ut eam à Græcis agnosci postulerent; atque omninò consentire Florentina cum Constantiensibus, nedum ea abrogarent. Sic decet à Catholicis conciliari quidem, non inter se committi & collidi Concilia, ne, quæ in Ecclesiâ summâ est, nutet autoritas.

Ibid. decr.
union. pag.
509.

Florentinum decretum ab Eugenio factum est, *sacrâ approbante Synodo*; sive, ut Græca habent, *Συναιέντων ἐν τῇ συνόδῳ τῶν σεβασμιῶν ἀδελφῶν*: *Consentientibus in Synodo reverendissimis fratribus*, hoc est, ipsâ Synodo condecernente, sententiam cum ipso ferente, ac decretum suum ejus decreto addente. Neque aliter Græci intellexerunt, quàm, ut eos sæpe professos esse vidimus, decernendi vim ipsâ membrorum omnium consensione atque unitate constare; tuncque Ecclesiam errare non posse, *communi scilicet & Synodicâ consideratione utentem*, ut supra professos legimus.

C A P U T X I I.

An Constantiensibus decretis, & Conciliari potestati noceat, quòd Ecclesiæ pars maxima, ac præsertim Galli, EUGENIO Basileæ damnato ac deposito obedirent.

HIC quæstio exoritur, si Conciliis tanta inest autoritas, cur ergò Basileensia postrema irrita fuere, atque Eugenius IV. à Synodo depositus, pro vero Pontifice, etiam à Gallis est habitus? In promptu responsio est; facta referimus; solutio ex factis.

Basileenses Patres multis videbantur duro nimis & obstinato animo neglexisse Græcorum salutem, & æquas condiciones respuisse. Ipsi etiam Græci Basileæ magnis clamoribus querebantur de Synodo, quæ tantæ rei gratiâ commovere se nollet; in easque angustias Pontifex conjici videbatur, ut omitteret Ecclesiæ conjunctionem, tantum opus, idque magno & æternò

fuò & Ecclesiæ Latinæ dedecore, nisi Synodum ipse transferreret: quod tamen ne solus contra Synodi auctoritatem attentaret, memoratum illud de Florentiâ & Utino decretum Synodi prætendebat. His causa Pontificis nitēbatur: neque ut antea, vanæ ac frustratoriæ dirimendæ Synodi causæ ferebantur, sed conjunctio prætendebatur Ecclesiarum, jam præsentibus Græcis, & Synodum cum successore Petri celebrantibus. Cæterum cum eo loco res Eugenii essent, tamen tanta erat Synodi reverentia, ut Ferrariam pauci convenirent: non Patres, non Reges, non reliqui Principes Orthodoxi: unus Burgundiæ Dux sessione demum XIII. anno ferè integro postquam Eugenius Ferrariæ cum Græcis agebat, missis Legatis Synodo se conjunxit. Et Episcopi ex Italiâ convenere ferè ad LX. Abbates ad XL. quos inter ex Galliâ Antistites quinque admodum, vel sex, ex Provinciâ ferè, quæ nondum Gallicano Imperio parebat, & duo Hispani; ex Germaniâ, ex Angliâ totoque Septentrionali tractu nullus. Hæ gentes cum Galliâ & Hispaniâ, omissis Florentinis, ipsoque Eugenio, Basileensibus adhærebant. Interim paulatim Basileâ dilabi Patres, postquam reformationis studium ac spes in jurgia abiisse visa: cujus rei culpam multi in Patres, multi in Eugenium, in utrosque plurimi conferebant. Ergò pauci exercere Synodi auctoritatem; iique plerumque non Episcopi, sed Doctores Theologicarum ac Juris Facultatum, Presbyteri tantum, imò interdum vix Clerici. Jamque viris maximis, neque Eugeniæ, neque Basileensium partes planè probabantur: *Cardinalis sancti Petri (m), viri sancti & gravissimi; sententia placebat, qui neque hos, neque illos laudare solebat.* Hæc Æneas Sylvius.

Conc. Flor.
s. II. xiiij. p.
207.

Æn. Sylv.
epist. xxv.
p. 518. edit.
Bas.

In hunc locum redacti Basileenses, tamen in Eugenium cum Græcis & Armenis præclarè agentem, atque Orientales Ecclesias à tot sæculis scissas ad ovile revocantem, miris anathematibus, Œcumenicæ Synodi titulo, detonabant. At cum eum etiam deposituri viderentur, sapientissimus quisque ab eâ sententiâ abhorrebat; Legati Regum palam intercedere, novi schismatis metu; multi à Synodo discedere: inter eos etiam, qui Basileæ remanerent, graves dissensiones oriri. Prorsus tanto nomini, neque Conciliorum gravitas, neque ipsa Cætus dignitas respondebat. Nihil fecius toties imminuta Synodus, neque sibi satis consentiens, Eugenium mirâ confidentiâ deposuit; elegit Felicem olim Sabaudiæ Ducem, qui abdicato Imperio, quæsitoque secessu, quietam magis ac suavem, quàm solitariam vitam (n) agere videbatur.

Deponendi Eugenii causæ, translata & contempta Synodus; negatæque eæ, quas Catholicas ferebant, Synodi veritates: *tum simoniacum, ac dilapidatorem bonorum Ecclesiæ* arguebant, jactatum potiùs in speciem, quàm

Conc. Bas.
sess' xxxiv.
pag. 620.

(m) *Cardinalis S. Petri.*] Joannes Cervantes Hispanus Hispalensis Archiepiscopus, ubi vidit Papam & Synodum dissidentes, in Hispaniam reversus est. Vid. Ciacon.

(n) *Suavem... vitam &c.*] Amedeus viij. Sabaudiæ Dux, ideò pacificus & sui avi dictus Salomon, quòd, dum vicini Principes armis inter se decertabant, ipse pacem cum omnibus coluerat, abdicato Ducatu commissaque hujus curâ filiis suis, secessit, unâ cum sex Magnatibus in locum *Ripallie*, ubi monasterium extruxit, sibi & sodalibus palatium, cui nomen fecit, *Eremitum*. His Eremitis molliter viventibus amplæ erant & opportuna ædes, lautæ epulæ, multum otium. Vid. Spond. an. 1434. Sylv. comm. lib. vij.

probatum; imò nec quæsitum. Hic iterùm in studia scindi Christiana Respublica; pars hunc, pars illum colere, pars neutrum; & expectare quid copiosior ac certior Synodus declararet. Hanc sententiam Germani maximè sequebantur, cum Basileensem Galli Synodum colerent, Florentinam respuerent, Constantiensia omnia confirmarent; simul Pontificem Eugenium agnoscebant, depositionem non admittebant, quòd malorum Ecclesiæ recordati, schisma vererentur; neque multis satis idonea causa visa esset, cur Eugenio tam pauci, iique inter se divisi, potestatem abrogassent reclamantibus Legatis Principum: in cæteris Basileensia decreta, atque iis nixam Pragmaticam-Sanctionem studiosissimè retinebant.

Id quidem Odoricus Rainaldus confitetur, ac probat ex Nicolao Clemangio (o) Theologo Parisiensi, hujus ævi celeberrimo, gesta publica referente; sed nos ipsa gesta, ipsamque Pragmaticam-Sanctionem legere ac referre præstat.

Ea edita est, Rege præsentè, & in congregatione Ecclesiæ Gallicanæ apud Bituriges, 7^o. Julii, anno 1438. atque à magnificâ Synodi Basileensis commendatione ducit initium.

Recipiuntur ergò ex eodem Basileensi Concilio, Concilii Constantiensis Constitutiones, imprimis caput, *Frequens*; tum ejusdem Concilii Constantiensis Sessionis V. Basileæ toties repetita decreta, adscribiturque sic: *Acceptavit & acceptat, prout jacent, jam dictorum Prelatorum caterorumque virorum Ecclesiasticorum, ipsam Ecclesiam (Gallicanam) representantium, congregatio sepe dicta.* Tum Basileensia decreta memorantur, & acceptantur, præsertim illud de sacris electionibus. Adhibitæ quidem decretis Basileensibus aliquot modificationes; sed quàm illud fieret, illasâ Concilii autoritate, hæc verba demonstrant: *Demùm conclusit prælibata Congregatio, ut decreta ipsa, de quibus visum est, quòd debeant simpliciter acceptari, ex nunc simpliciter acceptentur & executionem sortiantur, atque ex nunc effectui realiter mancipentur; & similiter ea decreta circa quæ facta fuerunt prænotata modificationes, ex nunc cum ipsis modificationibus acceptentur, prout etiam acceptantur, SUB SPE SCILICET QUOD IPSÆ MODIFICATIONES PER SACRUM CONCILIUM ADMITTENTUR: pro quo Regii Oratores instabunt, vice Regiâ, Ecclesie Regni & Delphinatûs.*

Cum hæc admitterent, tamen in agnoscendo Felice, Basileensibus non consentiebant, sed Eugenio obsequebantur. Id cur facerent, docet illa responsio Caroli VII. deprompta ex vetustissimo Codice Victorino, quo hujus ævi acta referuntur: *Protestatur Rex, quòd more Prædecessorum suorum paratus est audire Ecclesiam ritè ac legitimè congregatam. Verùm quòd apud multos graves & probos non modica est dubitatio, an suspensio, privatio, & subsequuta electio facta Basileæ sit legitima, dubium etiam est, an illa congregatio ILLIS DIEBUS, quibus prædicta agitata & facta sunt, sufficienter repræ-*

(o) Clemangio.] Is doctrinâ & elegantia plerisque sui ævi scriptoribus major, magnam sibi famam comparavit, scriptis egregiis literis ad Regem Carolum vj. & ad Pontifices ac Cardinales utriusque obedientiæ, de extinguendo schismate; quam famam ipse postea violavit. Nam cum esset Benedicto xij. à secretis, credirus est autor ejus Bullæ, quâ ille Pontifex Regem Galliæ anathemate innodabat.

sentaret universalem Ecclesiam, ad tantos & tam arduos actus; Rex perstat & manet in obedientiâ Domini Eugenii, in quâ nunc stat: ubi verò Rex plenè & sufficienter de prædictis informatus fuerit, sive per Oecumenicum, aut aliud generale Concilium, aut in congregatione Ecclesia sua Gallicana extensius congreganda, seu in conventionem Principum, Rex compertâ veritate stabit cum eâ, & ei adharebit.

Ergò Rex Gallicanaque Ecclesia de potestate Concilii generalis, in deponendo Papâ, minimè; de hoc tantùm Concilio, neque in omnibus, ambigebant; quod licèt pro generali haberetur in aliis, quibus consentiret Ecclesia; in deponendo Papâ, repugnantibus Regum Legatis, ac plerisque per Orbem terrarum Ecclesiis, non satis repræsentare videretur eam, quæ maximâ ex parte hujusmodi consiliis repugnaret, Ecclesiam. Ea causa dubitandi fuit; quæ dubitatio Germanos adduxit, ut neutri faverent: nostros, quod erat æquius, ut in possidentis obedientiâ persisterent, neque ex dubiâ condemnatione, certâ eum dejectione mulctarent.

C A P U T X I I I.

Nobilissimas Universitates, propter Constantiensium canonum auctoritatem, Basileensi Synodo adhæsisse.

INTERIM nobilissimæ Academiæ toto Orbe terrarum inclinabant in Synodum.

Anno 1438. cùm Bituricensis Conventus haberetur, Universitas Parisiensis Legatos misit, qui Conciliorum generalium, ac præsertim Constantiensis ac Basileensis auctoritatem tuerentur.

Anno 1439. jam deposito Eugenio & electo Felice, in codice Victorino optimo, hæ Universitates memorantur, quæ Basileensibus adhæserint: Parisiensis, Viennensis, Erfordiensis, Colonienfis, & Cracoviensis.

Edita ergò est Doctoris Parisiensis, pro Synodo Basileensi, contra ejus translationem, ampla defensio, quâ sententiâ sacræ Facultatis totiusque Academiæ argumentis firmaretur. In hac defensione hæc legimus: *Nullus est alius inobliquabilis, nisi Ecclesia, aut Concilium generale, habens specialem Christi assistentiam, ex promissione ejus; ergò nulli alii necesse est infallibiliter credere, nisi Ecclesia aut Concilio generali. Concilium generale est regula inobliquabilis, ratione assistentiæ Salvatoris, supremum tribunal in terris, ad quod in dubiis salutem humanam concernentibus, haberi debet recursus; nec ad Christum à generali Concilio legitime congregato appellari potest, cùm Spiritus sanctus eorum, quæ Conciliariter aguntur, principalis autor & definitor existat.*

Tum Universitas Colonienfis à Theodorico Colonienfi Archiepiscopo requisita, edidit responsionem; illa verò responsio ab hac propositione incipit: *Ecclesia Synodaliter congregata habet supremam Jurisdictionem in terris, cui omne membrum Ecclesiæ, cujuscumque dignitatis fuerit, etiam Papalis,*

Hist. Univerf. loc. cit. pag. 444.

Ib. p. 449.

Ib. p. 450.

Ib. p. 460.

obedire tenetur, quam nemo sine ipsius Ecclesie Synodalis Conventu dissolvere vel transferre potest. Ex his cætera æstimari possunt.

Universitas Erfordiensis, Theodorico Archiepiscopo Moguntinensi (p) simile responsum dedit, quo Basileense Concilium asserit; *Neutralitatem* improbat; quòd Concilium sit suprà Papam, ex Constantiensi decreto, &c.

Ibid. pag.
473. 474.

Universitas Viennensis Concilio Basileensi ac Felici favet, & neutralitatem impugnat: quòd *si duo, aut plures contenderint de Papatu, est justum & licitum, si de jure eorum dubitatur, eis usque ad futurum Concilium obedientiam subtrahere. At in his, quæ fidei sunt, aut quæ schismatis extirpationem, aut morum reformationem in capite & in membris Ecclesie respiciunt, nunquam licet Christiano à sacro Concilio legitime congregato appellare.*

* IV.
Ibid. pag.
480. & seq.

Cracoviensis Universitas; editis literis ad Uladislavum * (q) Poloniæ & Hungariæ Regem, decreta Basileensia adversùs Eugenium, & pro Felice firmat his maximè conclusionibus: 1º. *Quòd unam Ecclesiam agnoscere oporteat.* 2º. *Quòd sicut unum est caput principale Christus, ita unum est caput universale Papa.* 3º. *Quòd quodlibet Concilium generale in Spiritu sancto legitime congregatum representat universalem Ecclesiam, & habet potestatem immediatè à Christo, idque Constantiensi Concilio fixum, ac probatione non egere.* 4º. *Potestas Ecclesie universalis, ac etiam cujuslibet Concilii generalis legitime congregati ipsam representantis, superior est potestate Papa & quâlibet aliâ potestate in terris. Reliquæ ex his facilè intelliguntur.*

Ex his liquet, quòd etsi de aliquâ parte Basileensium gestorum fuerit dubitatum, non proindè Concilii universalis, aut Constantiensium decretorum autoritatem in dubium fuisse revocatam; sed certam & inconcusam suoque immotam pondere constitisse. Id etiam sequentiâ gesta declarabunt.

(p) *Archiepiscopo Moguntinensi.*] Is Theodoricus SKHENCK discessit aliquâ ex parte ab Universitatis Erfordiensis sententiâ, & cum cæteris Germaniæ Principibus, viam hanc est secutus, quam vocabant *neutralitatis*; Patricius in historiâ Basileensi cap. lxxxviii. & cxvij. pag. 1567. 1590. narrat, Moguntiam bis convenisse nonnullos Germaniæ Principes & Episcopos, ibique statuisse à se approbanda esse decreta Basileensia, exceptis iis, quibus Eugenius exauctorabatur; & neutralitatem inter Eugenium & Felicem tenendam.

(q) *Uladislavum.*] Uladislav clade Varsensi notissimus, cum Turcis foedus Reipublicæ Christianæ utilissimum pepigerat. At illi qui tum erant non admodum datæ fidei tenaces Casuista, ei persuaserunt non licuisse Christiano Principi pacisci cum Infidelibus; simulque Pontifex eum *jurisjurandi Turcis præstiti religione..... liberavit.* Uladislav igitur iterùm tentato bello, prælium commisit, in quo victus est, & ipse gladio casus. Turcæ, hac partâ victoriâ, id quod etiam tum agrè tenebant Græci Imperatores facile invaserunt. Vid. Bonf. Hist. Hung. & Spond. an. 1444.



C A P U T X I V.

Mors EUGENII IV. NICOLAUS V. succedit: pax composita, im-
motis decretis Constantiensibus: Concilii Basileensis antesignani,
abdicato tantum FELICE, nulla doctrinæ retractatione, pro Or-
thodoxis habiti.

DUM hæc agebantur, Græcis ad unitatem redactis, eruditis Armenis, Jacobitarum, atque Æthiopum acceptâ Legatione, Eugenius Florentiâ Romam Concilium, ipso Concilio approbante, transtulit, ne deesset quod Basileensibus opponeret. Unâ vel alterâ Sessione vix quidquam; de reformatione certè nihil actum (r): interim Basileenses, extenuatis ac penè nullis viribus, cum Felice suo Lausanam defluxere, vicinam civitatem: utrinque paucis cum Episcopis Synodus universalis agebatur, aut potiùs tanti nominis majestas ludibrio habebatur. Eugenius obiit, unione factâ, nobilis: utinam stabili, felix! Cæterùm id egisse quod in ipso esset, maximæ laudi fuit. Optabant viri boni, ut pari studio reformationi animum adjecisset. Aliis occupatus partem officii vel maximam prætermisit. Successit anno 1447. Nicolaus V. antea Thomas *, sanctæ Sabinæ Cardinalis, vir optimus atque doctissimus; quodque inter omnes constabat, pacis amantissimus. Itaque anno sequente 1448. postquàm à tempore electi Felicis annos ferè novem inter Papam & Synodum, dubiæ Ecclesiæ fluctuabant, facta pax, Caroli VII. Francorum Regis præcipuâ operâ, his conditionibus, ut Felix Papatui renuntiaret, ut Concilium Basileense sive Lausanense ordinaret, maxime propter pacem Ecclesiæ, Nicolaum pro Pontifice habendum, statuendo & ordinando quod faciat & adimpleat, quæ summus Pontifex facere tenetur, mandaretque omnibus eidem Nicolao obediendum esse: ut Synodus deindè se ipsa dissolveret: ut à Nicolao Synodus generalis, neque revocanda, neque proroganda, neque impedienda, in Galliâ statim indiceretur; tanta apud omnes, etiam post Basileense dissidium, Conciliorum non modò necessitas, sed etiam majestas & autoritas ferebatur: ut utrinque factæ gratiæ ratæ: utrinque irrogatæ pœnæ irritæ haberentur.

Hæc igitur inter Oratores Nicolai Papæ, & Caroli VII. Francorum Regis pacta atque conventa sunt, obscurantibus Angliæ & Siciliae Regibus, ac Ludovico Delphino. Thomas Corcellæus, insignis pietate ac doctrinâ Theologus, & Concilii Basileensis Lausanensisque pars maxima, inter Oratores Caroli nominatur.

Electores Principes Carolo se conformant, suaque avisamenta proponunt, de irritandis utrinque pœnis. Hanc causam afferebant, quòd Catholica universalis Ecclesiæ diffusa per Orbem, & communitas fidelium, ut plurimum hujus-

Tom. xiiij.
 Conc. parr.
 iij. Concil.
 Flor. pag.
 1218. 1222.
 & seq. vid.
 ib. Patr. cap.
 cxxix. pag.
 1599. 1600.

* Sarzanus,

Ibid. Advi-
 sum. &c. p.
 1329.

Ibid. vid.
 quoq. pag.
 1327.

Ibid. pag.
 1333.

Ibid. pag.
 1330.

(r) vix quidquam... actum.] Nihil omninò; nisi quòd duas Bullas approbavit, quibus Eugenius Ecclesiæ gratulabatur de quibusdam Orientalibus Episcopis schismati ereptis.

modi processus, sententias, censuras, privationes & pœnas hinc inde emanatas non recepit. Hæc docent, quo loco decreta pœnalia non modò Basileensia, sed etiam Eugenia esse viderentur. Cavebant etiam ut Synodi Constantiensis autoritas sacro-sancta haberetur. Instabit Dominus Rex Francorum, quòd S. D. Nicolaus Papa V. Concilium Constantiense, decretum, FREQUENS, & alia ejus decreta, sicut cætera Concilia Catholicam militantem Ecclesiam representantia, ipsorum potestatem, honorem, & eminentiam, sicut & ceteri antecessores sui, suscipiet, amplectetur & venerabitur. Sic sancta habebatur omnium Constantiensium decretorum autoritas: eorum verò maximè quæ ad eorum eminentiam pertinerent.

Ibid. pag. 132.
 Rain. an. 1449. n. 3. 4. Ut hæc executioni darentur, primus Felix ex pacto edidit Bullam, quæ incipit, *Quas ob causas*, à Rainaldo relatum, cujus hæc est summa. 1^o. Se ab universali Synodo Basileensi ad Apostolicum regimen evocatum obediisse, ut concussam tueretur generalium Conciliorum autoritatem, memorem videlicet *Constantiensis Concilii nullâ unquam oblivione delenda definitionis; quòd videlicet sancta Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, &c.* prout ex Constantiensis Concilii Sessione V. sæpè recitata sunt: quam etiam veritatem Basileensis Synodus confirmasset, tota Catholica suscepisset, ac practicasset Ecclesia. Exindè permotum gravi schismatis malo, post acerrimos continuosque labores, quos solius veritatis manifestanda, autoritatisque sacrorum generalium Conciliorum conservanda gratiâ amplecti voluerit; eò animum contulisse, ut pacem Ecclesiæ, quâcumque fieri posset ratione, procuraret: eâ causâ in sanctâ Synodo Lausanensi universalem Ecclesiam repræsentante, ultrò cessisse Papatui; sperantes, inquit, quòd in futurum Reges & Principes, Prelati, & alii, autoritati sacrorum Conciliorum assistent, eamque tuebuntur & defendent; quòdque universalis Ecclesia, PRO CUJUS DIGNITATE, SUPEREMINENTIA, ET AUTORITATE totis viribus pugnavimus, nos apud clementiam primî & aterni Pastoris, nostræ hujus pacificæ humilitatis contemplatu, suis devotis jugibusque orationibus commendabit. Lausanæ 7. Apr. 1449.

Ib. n. 5. His conditionibus Felix, hæc fide editâ, in Lausanensi Concilio Papatum deposuit, Paucis post diebus, Synodus his consentaneum decretum protulit, ab eodem Rainaldo relatum, cujus initium: *Multis ab annis.* Sic autem definit: *Desiderantes, inquirunt, de unico Pastore uni sanctæ Catholica & Apostolicæ Ecclesiæ providere, compluribus suadentibus & urgentibus causis, præsertim dilectione danda unionis & pacis in personam dilectissimi filii Ecclesiæ Thomæ, in suâ obedientiâ Nicolai V. nominati, nostræ vota contulimus, sperantes ipsum ea facturum, quæ summus Pontifex facere tenetur: fidâ quoque relatione intelligentes, eandem credere & tenere veritatem pro conservandâ sacrorum autoritate Conciliorum in sacro-sanctâ Synodo Constantiensi definitam & declaratam, ac in sacro Basileensi Concilio renovatam, nec non à Prelatis, Regibus, & Principibus, Universitatibusque Orbis susceptam, predicatam & dogmatizatam, videlicet quòd generalis Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, &c.* prout in duobus Constantiensibus decretis sessione V. habentur. His positis Nicolaum pro Pontifice habendum decernunt, ipsique obediri mandant. 19. Apr. 1449. Antecesserant * decreta de irritatis pœnis, & confirmatis gratiis, prout pactum erat.

Denique

Denique eadem Synodus Lausanensis alia duo decreta ab eodem Rainaldo descripta edidit 25. Aprilis. Altero, Felicem creat ac nominat *Sabinensem Episcopum, ac per varias amplasque Provincias sedis Apostolicæ Legatum, Vicariumque perpetuum; primumque post Romanum Pontificem locum* eidem attribuit, fervatis aliquot Pontificiæ dignitatis insignibus. Altero, post pacem constitutam, Synodus seipsa dissolvit, ac dissolutam esse decernit.

Hæc agentes pro decretis Constantiensibus, hanc fidem professos Nicolaus V. tribus datis diplomatis, quæ incipiunt: *Ut pacis: & Tantò nos: & A pacis autore:* non modò ut ab omni censurâ immunes, verùm etiam in suis suscepit honoribus: Felicem verò, sive Amedæum, eandem fidem toto terrarum Orbe testatum, pro Sabinensi Episcopo ac primo Cardinali Legatoque perpetuo habet & agnoscit, 21. Junii eodem anno 1449.

Viderat autem Nicolaus memorata Felicis & Synodi Lausanensis de cessione & pace diplomata, quorum respectu Bullam; *Ut pacis*, & Bullam: *Tantò nos*, à se editas esse testatur; nihil ut sit clariùs, quàm Felicem & Lausanenses sessionis V. Constantiensis decreta laudantes, ac supereminentem Concilii potestatem his asserentes, à Nicolao V. fuisse susceptos.

Quid hîc mentis fuisse Nicolao putant? Nullamne, an suspectam, imò Apostolicæ sedi exosam habuisse sessionis V. Constantiensis auctoritatem, qui Felicem ac Lausanenses eam ad cælum usque, postremis etiam decretis extollentes, amplexus sit? An fortè existimabat, ab iis Constantiensis canones ita laudari, ut, quod jam adversarii volunt, ad solum schismatis tempus revocarent? Atqui Basileenses iis canonibus adversus Eugenium indubitatum Pontificem usos prædicabant. Quid ergò? Nicolaum indulgentiâ usum adversus eos, qui erroneam aut schismaticam doctrinam non modò profiterentur, sed etiam universæ Ecclesiæ commendarent? Apage insana prorsus deliria. Nihil ergò superest, nisi ut eos pro Orthodoxis haberet; idque tribus diplomatis uno die editis confirmarit.

Sic autem inter Papæ Regisque Oratores pactum erat, ut hæc tria diplomata *de cassatione processuum, de confirmatione gestorum, & de restitutione privatorum, secundum minutas ab ipsis Oratoribus concordatas*, à Nicolao ederentur, & Felici traderentur: quæ Oratorum testificatione in Conciliorum voluminibus edita constant.

Refert quidem Rainaldus ex Jannutio Manetto, * Amedæum *perfidia sua errorem recognovisse*, quem *confitentem ac penitentem* Nicolaus spontè Cardinalem creaverit; at nos Historicis, partium studio quæ libuere scribentibus, adversus gestorum fidem ac Nicolai diplomata, non credimus. Cæterùm in gestis ac Bullis nihil retractationis aut pœnitentiæ reperimus; imò ultima Felicis gesta ac Synodi Lausanensis, omnia præclare ab iis atque à Basileensibus gesta; nec nisi pacis studio antiquanda confirmant. Utrinque solutæ pœnæ; utrinque confirmatæ gratiæ; de pœnis id notatu dignum, quæcumque à quocumque, etiam ab Eugenio in Felicem ac Basileensem sive Lausanensem Synodum emanassent, eas à Nicolao nullas & irritas declaratas; atque etiam *de registris Eugenii, Nicolaique ipsius & locis aliis abolitas atque deletas*.

Tom. xij.
Conc. pag.
663. tom.
xij. pag.
1347. vid.
Rain. an.
1449.

Tom. xij.
Conc. pag.
1333.

Rain. loc.
cit. n. 6.
* Florentino in vitâ
Nicol. 7.

Bull. Tanto
nos. tom.
xij. pag.
1349.

Rain. loc. cit. n. 8. Vid. Diff. præv. not. xlv. & lib. v. cap. v.

Omnes ergò utrinque pro Orthodoxis habiti, quique pro translatione, quique adversùs translationem egissent. Retractiones fingunt, quas nec ipsi probant, & acta respuunt. Joannes Segobienfis Hispanus, Thomas Corcellæus Gallus, alii innumerabiles, sanctitate ac doctrinâ conspicui, Basileensi Synodo ad finem usque conjuncti, in pace Ecclesiæ obierunt; famâ integrâ ac virtutum omnium, imprimis verò modestiæ & contemptarum dignitatum (s) laude floruerunt. Ludovicus verò Alamandus Cardinalis, Arelatenfis Archiepiscopus, quo duce ac Præsidente depositus Eugenius, Felix electus, continuata Synodus & ad extremum usque perducta est; ille, inquam, abdicato tantùm schismate, circa doctrinam verò retractione nullâ, imò gestis in Lausanensi sessione ultimâ confirmatis, pristinæ dignitati restitutus, in suâ Ecclesiâ vixit. Obiit clarus miraculis, pro beato colitur, Clemente VII. Pontifice, ut jam memoravimus, edicente. Nulli imputatus error, nulli schismaticus animus, omnes bono animo, bonâ fide adversùs translationem egisse constabat, dum reformationi student, ejusque promovendæ spem in Conciliorum invictâ stabilitate repositam putant.

CAPUT XV.

Quæstio de translatione, qualis habita in Basileensi & secutis Synodis: de Constantiensibus decretis nullum superesse dubium: JOANNIS DE PARADISO Carthusiani locus de rebus Basileensibus.

Vid. sup. hoc. lib. cap. xij.

QUIN ipsa quæstio quâ potestate Concilium transferatur, rectè consideranti pendere adhuc & in medio relicta videbitur. Sanè translatio Basileensis tria habebat insignia propter quæ probaretur: primum, causa transferendi gravis ac necessaria propter Græcos: alterum, non modò Legatorum, verùm etiam Præfulum ingens discessio: tertium denique, consecutum schisma, deposito Eugenio atque electo Felice, præter optimorum virorum sententiam. Hæc igitur particulares causæ translationem & faciendam suadebant, & factam tuebantur. Et tamen à Felice, à Lausanensibus nihil, præter abdicatum schisma; circa transferendi Concilii potestatem, nihil retractionis exigitur. Quin ipse Eugenius translationi decretum, ut vidimus, Basileense prætendit: cæterùm Ferrariensem Synodum, Florentiam; Florentinam, Lateranum; sed ubique, Concilio approbante, transtulit.

Bull. Eug. Decet. tom. xij. Conc. pag. 1030. & hist. Patr. cap. cxxix. pag. 1599. Conc. Flor. sess. xv. p. 214. 218. 219.

De translato Ferrariâ Florentiam Concilio memorabile illud, quod legimus in actis: eâ translatione propositâ respondisse Græcos: *Nos vellemus Ferrariâ non excedere, quandoquidem in eâ statutum est, non alibi Synodum celebrari: dixisse Imperatorem Græcum: Lex est apud Latinos, Synodum*

(s) contemptarum dignitatum &c.] Corcellæus à Felice Cardinalis factus, hanc ultro dignitatem abdicavit.

Oecumenicam, non ita simpliciter ac fortuito dimitti, infectâ re, ac sine definitione Synodicâ, praterquam tribus hisce de causis: si pestis grassetur, si fame laboretur, si fiat hostium incurfio. Quapropter nos etiam iusta de causâ Synodum transferemus. Est autem causa pestis. Quo audito omnes dixerunt: Iustum est translationem Synodi notam fieri. Placuit ergo convenire generalem Synodum; atque ita indicta est translatio. Decretum translationis habetur in Conciliorum voluminibus, sacro approbante Concilio. Quo quidem decreto duo afferuntur à Græcis: primum, nonnisi necessariis causis Concilium dimitti, antequàm definita sint, propter quæ est congregatum: alterum, ne id quidem fieri, nisi assentientibus Patribus.

Vid. ibid.
p. 1030.

Neque aliter gestum in Tridentinâ Synodo. Allatum Pauli III. decretum, de Concilio Bononiam transferendo, propter grassantes morbos: Sessione VIII. quæsitum à Patribus, num placeret eâ causâ *decernere ac declarare Concilium esse transferendum, & ex nunc transferri, donec sanctissimo Domino nostro, & sacro Concilio expedire videbitur, ut ad hunc seu alium locum, ipsum Concilium reduci possit ac debeat: responderunt: Placet.* En ad translationem cum Pontificâ conjuncta sacro-sancti Concilii autoritas, neque aliter: atque ad ipsam Synodum Tridentinam, Deo ita providente, hæc sententia transmittitur.

Concil.
Trid. sess.
vii. tom.
xiv. p. 785.

Huic translationi, cum Carolus V. Augustus, ejusque Regnorum Episcopi intercederent, Galli quidem consensere; extatque mandatum Henrici II. ut suo & Ecclesiæ Gallicanæ nomine, translatio approbetur; sed cum eâ clausulâ: *Quod dictum Concilium, Patrum ibidem agentium consensu atque autoritate, Bononiam translatum sit.*

Mem. pour
le Conc. de
Trente pag.
19.

Mortuo Paulo III. ex Julii III. successoris Bullâ, Concilium Tridenti resumptum, ita decernente atque assentiente Concilio, Sessione XI. anno 1551. calendis Maii.

Concil.
Trid. loc.
cit. p. 799.

Suspensa Synodus per biennium Sessione XVI. 28. Aprilis 1552. at ipsâ Synodo decernente. Resumpta Synodus sub Pio IV. Sessione XVII. sed iterum, ipsius Synodi accedente decreto. Denique dissoluta eodem ordine Sessione XXV. Quæsitum à Patribus: *Placeatne, ut huic sacre Oecumenicæ Synodo finis imponatur? Responderunt: Placet.*

Ib. p. 835.
836.
Ib. p. 840.

Ib. p. 919.
920.

Cæterum hæc nihil ad nos, qui tantum Constantiensia Sessionis V. decreta tutanda suscepimus. Ea verò & per se summâ autoritate constare; & à Martino V. iteratis vicibus approbata esse, & à Synodo Basileenfi, dum legitime canonicèque ageret, repetita; & ab Eugenio IV. sæpiùs, etiam in Synodo Florentinâ comprobata; & à Nicolao V. pro sanctis atque intemeratis habita fuisse demonstravimus, dum Felicem ac Lausanenses ea decreta laudantes atque repetentes, & quidem quovis tempore, & adversus quemvis Pontificem valitura, audiit, suscepit, amplexus est, edito etiam diplomate.

Quin etiam idem Nicolaus Carolum VII. pace Ecclesiasticâ confectâ nobilem, miris in cælum laudibus efferebat; cum Carolus interim, totaque Ecclesia Gallicana Pragmaticam-Sanctionem omni ope tuerentur; in quâ, ut vidimus, Basileæ repetiti canones Constantienses Sessionum IV. & V. recipiebantur, laudabantur, & pro certo ac stabili rerum omnium fundamento constituebantur,

Nicol. v.
epist. v. ad
Carol. vij.
tom. xiiij.
Conc. pag.
1343. vid.
sup. cap. xij.

* Alanus
de Coerivi.
Preuv. des
Libert. tom.
j. cap. xxiiij.
pag. 217.

Calixti verò III. qui Nicolao proximus fedit, tempore, Cardinalis Avenionensis * anno 1456. Legatus à latere, ad eundem Carolum & Galliam missus, id etiam scripto confirmavit, nihil se acturum, quod Pragmatica-Sanctioni adversaretur; cujus autographum in regestis Regiis habetur: adeò Pragmatica in nostrorum animis hærebat, necdum à Romanâ Curiâ vexabatur.

Ex his concludimus motam quidem de translatione quæstionem nondum universim decisam videri; certè, quod hic agitur, Constantiensis Sessionis V. toties repetita, toties approbata, certâ & indeclinabili autoritate constare.

Gold. Monarch. tom.
ij. p. 1567.
1570.

Hic qui scire velit, hæc translationes ac dissolutiones Conciliorum, quò loco à viris bonis doctisque haberentur; legat Jacobi de Paradiso Carthusiani, Doctoris Erfordiensis, *collectum de septem statibus Ecclesie in Apocalypsi*. Ibi leget, quàm necessaria reformatio; quàm neglecta; quàm exosa tunc temporis, præsertim Italis & Curie: tum subdit mille artes, quibus Concilia dissolvantur: *Quod, inquit, clarè probat tragædia nostris temporibus in Basileensi Concilio practicata; & ex hoc ortum est vulnus, nescio quando curabile contra auctoritatem Conciliorum generalium, ut abscedentibus Papâ, aut suis Præsidentibus à loco Concilii, vel differentiâ exortâ inter partes ejusdem, censeatur Concilium dissolutum, resideatque in personâ Papæ de plenitudine potestatis auctoritas dissolvendi, aut transferendi Concilia generalia, prout Eugenius olim Papa anno 1437. fecisse comprobatur. Hoc venenum per eum effusum est in Ecclesiam, per adversarios Conciliorum: ad quod refugium habebunt, ut subterfugere valeant correctionem & reformationem; ita ut etiam modernis temporibus frontosè dogmatizare audeant: in quolibet Papâ residens plenitudinem potestatis, non solum super quolibet membro singulari Ecclesie, sed & super totam Ecclesiam Conciliariter congregatam, ad libitum ipsius disponendi, decretandi, dissolvendi, transferendi, corrigendi, autorizandi; ut nullus ei audeat dicere, cur ita facis? Et sic totaliter nituntur suffocare auctoritatem Conciliorum, contra decretationem AB OMNIBUS ACCEPTAM in Constantiensi & Basileensi generalibus Conciliis publicè promulgatam, & contra Pragmaticam-Sanctionem super hoc editam, atque factam. Decreta memorat in Sessione V. Constantiensi edita, ac Basileæ repetita, & ab omnibus accepta. Hæc igitur ad avaritiam ac pessimam adulationem refert, concluditque ita:*

Ibid. pag.
1573.

Quòd Ecclesiâ universali Conciliariter congregatâ Papam inferiorem esse non dubitemus; & quòd auctoritas Ecclesie integrè servanda est super omnem, quâcumque præfulgeat dignitate, etiam Papali, in his quæ ad fidem, & ad schismatis extirpationem, & ad generalem Ecclesie reformationem in capite & in membris. Secundo: Concilium punire potest & debet quemlibet, etiam Papam, qui contumaciter statuti ejus obedire contempserit. Ex præmissis infertur. Si universalis Ecclesia, tam in capite, quàm in membris debet reformari, oportet hoc fieri per totam Ecclesiam Conciliariter congregatam, à capite incipiendo; neque enim spiritus mendax fuisse credendus est in ore omnium illorum virorum celeberrimorum in Constantiensi Synodo congregatorum, qui hoc sanxerunt per decretum, FREQUENS, licèt quidam ex Italicâ Natione, de Collateralibus Papæ, moleste illud tulerunt; postea tamen omnes consenserunt de superioritate Concilii generalis super Papam, licèt inimicus homo iterùm superseminavit zizania.

Hæc viri boni ac fortes, adhuc subjectam oculis memorabant, de Conciliari autoritate in Constantiensi Concilio consensionem omnium; affirmabant superfeminata paulò post zizania, atque iis reformationem impeditam deplorabant; ad eam incipiendam atque promovendam, ad Constantiensia decreta, tanquam ad arcem, confugiebant. Hæc nos cum iis dolentes ingemiscentesque referimus; Deumque precamur, ne fœdos iterùm atque Ecclesiam vastaturos Reformatores immittat, & Ecclesiæ vulnera ab alto respiciat.

CAPUT XVI.

PETRI *Meldensis Episcopi ad EUGENIUM IV. CAROLI VII. nomine, gesta Legatio: an ODORICO RAINALDO eam objicienti proffit?*

DUM in rerum Basileensium seriem ac summam intendimus, tantisper distulimus eam, quam Odoricus Rainaldus refert, Petri * Meldensis Episcopi anno 1441. gestam, ad Eugenium IV. cùm Florentiæ ageret, Caroli VII. nomine Legationem.

* De Vercellis, Dinienfis, postea.
Rain. an. 1441. n. 8. 9. & seq.

Hujus Legationis causa erat, ut Eugenius, Synodo Basileensi condemnatâ, Florentinâ verò absque ullâ Ecclesiæ reformatione factâ; novam Synodum generalem, idque in Galliis indiceret, haud ita facilè dissolvendam; atque hæc tunc factum pii omnes ingemiscebant. Quòd ergò vir prudentissimus verba sua sensusque ad deliniendum Eugenii animum accommodat, ut eum omni arte perpellat ad Synodum, totum id Odoricus Rainaldus eò refert, ut Basileenses Regi horrori fuisse, Pontificia verò Monarchia super omnem Conciliorum autoritatem provecta, & exaltata fuisse videatur.

At ille sua dicta sic temperat, ut cum cæteris Theologis Gallicanis, Conciliarisque potestatis defensoribus, summâ ipsâ convenient. Monarchiam commendat Ecclesiasticam, pacis unitatisque conciliatricem. Nihil mirum: quippe quam Catholici omnes, præsertim Parisienses, laudent. Basileenses fugillat, qui eam nunc abolere & supprimere contendunt. At illud verbulum, nunc, à prudentissimo Oratore interjectum, ad posteriora Basileensia adjicit animos: priora, quæ Conciliarem potestatem recto ordine afferebant, sana esse significat. Quare oratione totâ quidquid improbat in Basileensibus gestis, ad Eugenii depositi, (t) ac Felicis substituti tempora manifestè refert, quæ Gallia non probabat; multique viri præstantes, Conciliaris etiam potestatis rectæ & ordinatæ strenui defensores, omnia Basileæ tunc, ab inconditâ multitudine, per seditionem ac tumultum fieri querebantur. Hæc ergò nunc gesta, quæ pacem unitatemque convellant, Orator memorat, interim, cùm supremam in Romano Pontifice potestatem agnoscat, uti om-

Ibid. n. 9.

(t) *Eugenii depositi.*] Quî Meldensis Episcopus eas primas sessiones improbasset, quarum ipse pars fuerat, utpotè in Concilio Basileenti Hierosolymitani Regis Orator. Vid. Gall. Christ. in Episc. Dinens. & Meld.

Ibid.

nes Catholicos, ac præsertim Parisienses facere vidimus, hoc addit: *Patres constituisse decreta & regulas pro ipsius usu gubernando & regulando; quicumque, inquit, præter has regulas hæc potestate utitur, superbit, & potestatem exercet, sicut Principes gentium, quod prohibuit Christus.*

Quo loco subdit duas extremitates jam in Ecclesiâ esse: alteram quidem exactam in Concilio olim Basileensi, quâ voce, olim, iterum ostendit, & viguisse olim Concilium illud, & nunc Concilii loco non esse: alteram in Florentino: atque in Concilio quidem Basileensi unam extremitatem nimis exactam extinctâ potestate: alteram à Florentino Concilio nimis exactam visam, potestate quidem agnitâ, sed nullâ re factâ, pro regulando usu hujus potestatis; quod quid est aliud, quàm Theologorum Parisiensium more, supremam ac plenam in summo Pontifice revereri potestatem; sed eam per canones & Concilia regulandam, ut etiam in Gallicanâ Declaratione est positum, agnoscere.

Ib. n. 10.

12.

Addit noster Orator: *Quòd ad has extremitates evellendas non sufficit auctoritas Papæ, sine generali Concilio; etsi, inquit, Eugeni, in favoribus Principum confidas absque generali Concilio, procul dubio arundineum baculum tenes: quibus aliisque patet, in eâ Legatione, rejectis sine contumeliâ Basileensibus, sed tantum posterioribus gestis, pro verâ Conciliorum auctoritate, summâ quidem modestiâ, ne Eugenium exasperaret; sed tamen strenuè esse certatum. Quàm autem Rex Christianissimus Basileensium Patrum ad finem usque honori consuluerit, acta eo autore, sub Nicolao V. jam relata testantur. Quare hîc finem eâ de Legatione dicendi facimus.*

Sup. hoc
Ib. cap. xiv.

C A P U T X V I I.

Bulla retractationis PII II. ad Coloniensem Academiam Constantiensiâ decreta confirmat, Basileensia tantum posteriora damnat.

ÆNEAM Sylvium, ex gente inclytâ Picolomineâ, Poëtam eximium (u), postea Pium II. Pontificem maximum, Concilio Basileensi, etiam post translationem adhæsisse, eique scripto, factoque fuisse, pauci sunt qui nesciant; & ipse profitetur. Jam retractationem ejus producemus, ut omnes intelligant, in ipsâ retractatione, quæ ille revocârit, quæ intacta reliquerit, quæ ultrò firmaverit.

Bull. retract. Pii ij. tom. xij. Conc. pag. 1407. & seq.

Anno igitur 1463. ad Universitatem Coloniensem Bullam edidit: *In minoribus*, ex quâ perspicuum est, Basileensium gesta ab ipso improbari (x);

(u) *Poëtam eximium.*] Ipse Sylvius in fronte suarum epistolarum hunc titulum sibi vindicat. Et quidem stylus & verba illius Bullæ retractationis, de quâ mox D. BOSSUET est dicturus, redolent Poëtam haud parum delirantem. Ad fabulas passim alludit & ad exempla profanæ hystoriæ.

(x) *Basileensium gesta ab ipso improbari.*] Iterum atque iterum legenti mihi hanc Bullam persuaderi non potuit, ea tantummodo ex gestis Basileensibus à Pio ij. improbari, que contigerunt, postquam Eugenius Concilium transtulit. 1º. enim Pius res primi dissidii eo modo narrat, ut significet gestas eas ab Eugenii iv. hostibus, qui catervatim in horas accedebant,

sed quæ? Ea scilicet quæ post translationem consecuta essent: posteaquàm scilicet *Eugenius Concilium in Italiam transtulit, & cum Græcis Ferraria convenit, & Legati Concilii ad Eugenium defecere.* Hæc ille semper inculcat; hæc, non alia retractat ac revocat.

Sed fortè anterioribus gestis non interfuerat, nec necesse habuit ea quæ reprobare. Atqui primo Concilii anno, Christi 1431. ad Concilium venisse se narrat. Quid autem ageretur, referentem audiamus: *Aderant Legati Parisiensis Scholæ, cujus est fama percelebris; adfuerunt aliquando vestri & aliorum studiorum Germanicæ Nationis Oratores; & uno ore Concilii generalis auctoritatem ad cælum efferebant.* An ergò ea tùm improbata dicit? Imò, *accessit, inquit, & ipsius Eugenii consensus, cum dissolutionem Concilii à se factam revocavit, & progressum ejus approbavit:* quorum alterum ad anteriorum approbationem, alterum ad sequentium cursum pertineret. Quis autem ille sit Eugenii consensus, à Pio II. memoratus, ipsa verba demonstrant; nempè consensus cum iis, qui *uno ore Concilii auctoritatem ad cælum efferrerent.* Cum his Eugenius, Pio teste consensit, Concilii Basileensis dissolutione revocatâ, progressu approbato, ut verba testantur. Audis ab Eugenio approbata priora gesta Basileensia, quæ nunc approbata & confirmata nolunt, simulque approbata & firmata Constantiensia decreta, quæ tùm Basileæ toties repetita & inculcata sunt. Cæterùm approbato progressu, rem ipsam quæ fieret improbatam mera ludificatio est, ut vidimus, nec ad istas distinctiunculas Pii animus deflectebat.

Ibid. pag.
1410.

Quin ipse apertissimis verbis hæc Constantiensia decreta confirmat: posteaquàm enim summis laudibus supremam Apostolicæ Cathedræ potestatem commendavit, hæc addit: *Cum his, & generalis Concilii auctoritatem, & potestatem complectimur, quemadmodum & avo nostro, Constantia, dum ibi fuit Synodus universalis, declaratum definitumque est; veneramur enim Constantiense Concilium, & cuncta qua præcesserunt à Romanis Pontificibus nostris Prædecessoribus approbata.* Ergò Constantiense inter approbata numerandum; neque audiendi illi*, qui *partim approbatum, partim improbatum* memorant, cum Pius simpliciter approbatum pronuntiaverit, & reliquis simpliciter ex æquo approbatis accensitum velit. Neque verò quidquam est in Constantiensi Concilio, quod non Pius approbet. *Concilii enim, inquit, auctoritatem & potestatem complectimur, quemadmodum & avo nostro Constantia, dum ibi fuit Synodus universalis, declaratum definitumque est.* En universim dictum, *dum ibi fuit Synodus universalis.* At ibi fuisse universalem Synodum jam indè ab initio, & in iis etiam Sessionibus, quæ adunatas obe-

Ibid. pag.
1415.

* Quales sunt Binius, Bellarminus & quidam alii.

ed ut eminentiam primæ sedis supprimerent. 2º. Pius eos priores Basileenses sic describit: *Eugenii nomen modis omnibus lacerabant, & de potestate Romani Pontificis pauci erant qui loqui præsumerent;* erat enim multitudo maledicæ & inimicæ Principi. 3º. Idem dicit in privatis colloquiis cum Cardinale Juliano, qui jampridem ejuraverat errores eos quos Basileæ defenderat, se didicisse salvari non posse qui Romanæ Ecclesiæ non tenet unitatem; id est, ut ipse explicat, qui summo Pontifici ob dire recusat. Atqui, utcumque est de privatis iis cum Juliano colloquiis, Julianus, qui absuit ab ultimis sessionibus Concilii Basileensis, si quid ejuravit, certè ea decreta ejuravit quæ, ipso Prælide, in primis sessionibus statuta fuerant; ergò Pius hîc vult innuere totam à se reprobari Synodum, licet proscindat atrocius ultimas sessiones.

dientias præcesserunt, Martinus utique V. toto approbante Concilio definit. His ergò verbis Pius usus est, ne fraude agere, aut aliquam Concilii Constantiensis partem suspectam habuisse videretur. Quid quòd his Pii verbis Sessionum IV. & V. Constantiensis decreta disertè probata sunt. Repetamus enim Pontificis verba: *Concilii auctoritatem & potestatem complectimur, quemadmodum avo nostro Constantia declaratum definitumque est.* Quo verò loco *declaratum definitumque est*, nisi Sessionibus IV. & V. aut si, non ista sunt quæ Pius amplectitur; ediffere quo alio loco aliquid de Concilii generalis auctoritate Constantiensis Synodus *definitum à se declaratumque* voluerit? Nihil invenies; atque aded quæ tu loca improbata putas, ea sanè sunt, quæ hîc expressissimè & significantissimè approbentur.

At inquires, licèt approbaverit, saltem non eo modo intellexit, quem nos secuti sumus; cùm tantam Papæ inesse voluerit in Synodos etiam generales auctoritatem, *ut eas & congregare & dissolvere datum sit.* Esto: ergò eò, te fatente, jam deducta res est, ut Pontifex Concilium congregare & dissolvere, non sanè eò usque, ut etiam congregati nec dissoluti Concilii iussu in fide, in schismate, in reformatione detrectare possit; quòd unum ex Constantiensi Concilio, eique conjunctâ Declaratione Gallicanâ tuendum suscepimus: cætera aliis tractanda relinquimus.

Interim quærimus, an etiam Pius putaverit à Papâ dissolvi posse Concilia, nullâ idoneâ causâ, nullâ necessitate, atque, ut Eugenius ejusque adulatores ferebant, *pro sua libitu voluntatis?* Absurdum; cùm ipse Eugenius nimia illa rejecerit, Ac si quæcumque dissolutio, quo jure, quâ injuriâ, à Pontifice facta, Pio valere videretur; quòd pertinebat ille ab eodem memoratus Eugenii consensus, cum iis, qui Synodum, ab ipso licèt dissolutam, stare ac valere sentiebant.

Ibid.

At enim post illam Concilii Constantiensis tam apertam approbationem; hæc Pius subjecit: *Inter (Concilia) nullum invenimus unquam fuisse ratum, quòd stante Romano indubitato Præsule, absque ipsius auctoritate convenerit; quia non est corpus Ecclesie sine capite, & omnis ex capite defluit in membra potestas:* sanè, ut congregentur, quòd verborum tenor indicat; non autem usque aded *omnis*, ut Patres semel congregati nullam à Christo habeant potestatem. Si enim nullam habent nisi à Papâ potestatem, undè illud Constantiense Pio quoque probatum, quòd Synodus generalis *immediatam à Christo potestatem* habeat? Undè illud ab eodem Pio memoratum, quòd Basileensis Synodus in ipsis initiis dissoluta ab Eugenio, tamen valuerit, ipsâ dissolutione revocatâ? Concilianda certè Pii dicta, non collidenda sunt. Habeant ergò Episcopi eam à Pontifice, capite post Christum secundo, potestatem, ut congregentur, congregatique maneant, ordinariè certè (neque enim vel ipse Pius aliud postulaverit) ut autem congregati doceant, decernant, statuunt, judicent, à Christo immediatè habent.

Næ illi falsi sunt, rerumque Ecclesiasticarum imperitissimi, qui quòd Concilium, ordinariè quidem, nonnisi convocante Romano Pontifice, verè & legitimè congregatum habeatur, ided ad Pontificis nutum pendere omnia jactant: quasi nulla sit Synodi ad Pontificem accedentis auctoritas, Satis enim apparuit, atque ex sequentibus clariùs elucescet, ita esse Ecclesiam constitutam,

constitutam, ut postquam congregata est, ex Patrum sententiâ omnia discernantur, utque tali cœtui in fidei rebus, aliisque à Synodo Constantiensi memoratis, ipse etiam Papa obedire debeat. Atque ut is maximè dissolvere possit Synodum, non tamen pro libito, non indicatâ causâ, non levi quâcumque objectâ difficultate; sed magnâ gravique, quâ tota Ecclesia meritò commoveri possit; cum ipse pudor prohibeat undique concurrentes Fratres re infectâ dimittere, aut Ecclesiæ Catholicæ in Spiritu sancto legitimè congregatæ Majestatem aspernari: quod dum Eugenius in Basileensibus initiis fecit, læso Concilio jussus satisfecit; firmavitque semel initum Concilium, dissolvente etiam indubitato Pontifice, stare potuisse.

C A P U T X V I I I.

An Lateranensi Synodo, sub LEONE X. Constantiensia decreta abrogentur? quantis autoritatibus hæc firma sint: cur Patres Gallicani priora Basileensia gesta in Declaratione suâ exprimenda non putaverint.

LATERANENSEM Synodum sub Leone X. in eâque editam Constitutionem, *Pastor æternus*, de Pragmaticâ-Sanctione abolendâ, Bellarminus & alii passim objiciunt, quâ Constantiensia toties approbata decreta rescissa sint. Hic ergò, ut suprâ de Florentino, ita nunc de Lateranensi Concilio quærimus: an Constantiensia decreta rescissa sint, ut olim Arminensia? Ne id quidem dixerint, cum Leo X. Constantiensem Synodum nullo decreto violârît. Cur ergò reticuit Synodi Constantiensis nomen? An reverentiâ Synodi Œcumenicæ? Ergò pro Œcumenicâ habebat, cujus proinde decreta, quæ ad doctrinam spectant, si labefactaret, semetipsum potius, quàm Constantiensem Synodum ipse convelleret. Itaque hoc illud est quod sæpè querimur: collidi & committi inter se veluti dissidentes præliantesque Synodos, tanquam in Conciliorum doctrinâ esset illud, quod Apostolus vetat, *est & non*; quo non modò Constantiensis, sed etiam Conciliorum omnium nutet autoritas.

Conc. Lateran. an. 1516. sess. xj. tom. xiv. p. 309. & seq.

ij. Cor. j. 18.

Jam si autoritas autoritati comparetur, vix quisquam negaverit Lateranensi Synodo Constantiensem, ut rerum gestarum gloriâ atque Episcoporum magnorumque virorum numero & claritudine, sic etiam autoritate esse potiorum: primum hoc. Alterum subjungimus: Lateranensibus decretis firmari potius Constantiensia, quàm rescindi.

Ac de Lateranensis quidem Synodi autoritate omnibus notum, quàm pauci Episcopi; quàm ex paucis Provinciis convenerint; quàm ex justis de causis Galli se excusârint; quàm difficilis tùm ad Urbem esset aditus, flagrante Italiâ atrocibus bellis. Itaque Gallicanæ Ecclesiæ tùm Lateranensis Concilii autoritas planè nulla, &, ut Bellarmino etiam ipsi visa est, non admodum stabilis; quippè qui in asserendis Pontificiis gestis confidentissimus,

Sup. lib. v. cap. xx.

Bell. lib. j.
de Concil.
aut. c. xvij.
v. d. cap. xij.

de Lateranensi Synodo hæc trepidè scripserit : *Concilium Lateranense non fuisse generale vix dici potest* : & alibi : *De Concilio Lateranensi nonnulli dubitant, an fuerit verè generale ; idèò usque ad hanc diem quæstio superest etiam inter Catholicos*. Hâc igitur Synodo si præstare contendimus numerosissimam ac patentem omnibus Constantiensem Synodum , tantâ rerum gestarum gloriâ nobilem , ac denique à tot Synodis , totque Pontificibus approbatam ; id jure nostro agere videbimur.

Bull. Past.
tor atern. in
Conc. Later.
ter. p. 311.

Jam quod in Lateranensi Synodo dicitur : *Romanum Pontificem supra omnia Concilia potestatem habere* , primum quidem vidimus non definiendo ; sed narrando esse positum : quòd Constantiensibus deditâ operâ factis definitionibus prævalere non possit : tum ex tenore verborum eò referendum esse , ut Pontifex *Concilia indicere , transferre ac dissolvere valeat* : quod nec universim & sine causâ valere , nec ad quæstionem nostram , aut ad ea quæ tuemur decreta Constantiensia pertinere sæpè ostendimus.

Ibid.

Huc accedit , quòd Leo Eugenii , Pii , aliorumque antecessorum insistens vestigiis , Basileensia damnet ; sed ea quæ *post translationem* gesta sunt : quòd etiam refertur illud , quod de superiori Papæ potestate dicit ,

Quòd autem Pragmatica antiquata sit , nihil ad quæstionem nostram. Etenim Constantiensia , iisque conjuncta Basileensia anteriora , de Conciliorum autoritate decreta , etsi inserta Pragmaticæ , non tamen ex Pragmaticâ vim obtinebant suam , ut , prostratâ Pragmaticâ , jacere necesse sit. Denique Pragmatica abolita quidem est , non tamen ut hæreticum quid , aut erroneum , aut suspectum in fide sonans ; sed ut *corruptela* noxia disciplinæ. Abierint ergò quæ ad disciplinam spectant , quandoquidem Romana Curia ea ferre non poterat ; nos ea non tuemur : stent verò immota , quæ ante Pragmaticam extiterunt sacrorum Conciliorum dogmata , quæ neque à Leone X. aut Lateranensi Concilio tacta sunt , neque tangi sine gravissimo fidei periculo potuere.

Ibid.

Vid. Diss.
præv. num.
xiv. & in ap-
pend. lib. j.
cap. j & seq.

Quare Ecclesiâ Gallicana in Tridentinâ Synodo antiquam de Conciliorum potestate professâ sententiam , constititque omninò , neque Gallos à Constantiensis Concilii decretis tuendis destituisse , neque Pontificem aut Synodum ut ab eis desisterent postulâsse.

Sup. hoc
lib. cap. xv.

Diximus etiam quo loco relicta sit controversia de Conciliis transferendis ac dissolvendis , cùm Tridento Bononiam indicta translatio , ac postea Concilii suspensio , iterataque celebratio , ac tandem dissolutio , non nisi Synodo approbante & condecernente facta sit.

Palav. hist.
Conc. Trid.
lib. xv. cap.
xvj. & seq.
Conc. Trid.
tom. xiv.
pag. 840.
Mem. pour
le Conc. de
Trent. pag.
209. § 13.
§ 15. Conc.
Trid. p. 894.

Neque prætermittendum id quod Palavicinus refert ; Hispanos sæpè multumque questos , quòd Sessione XVII. decreto de celebrando Concilio insertum illud esset : *Tractanda ea que proponentibus Legatis ac Presidentibus apta & idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur*. Nempè verebantur ne Conciliaris autoritas ac libertas eâ clausulâ violaretur , totaque Synodus in Legatorum posita potestate esset. Nostros ad Hispanorum sententiam accessisse acta testantur. Tandem ipsa Synodus Sessione XXIV. *Explicando declarat mentis sue non fuisse , ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ullâ ex parte immutaretur , neque novi quidquam , præter id quod à sacris canonibus vel generalium Synodorum formâ hætenus*

statutum est, cuiquam adderetur vel detraberetur : ne scilicèt aut Patrum imminuta majestas, aut Legatis addita autoritas putaretur. Sic sapientissima Synodus omnia inter Catholicos controversa integra esse voluit, nedum Constantiensia semper immota subrueret.

Omniò ergò constat valere Constantiensia Sessionum IV. & V. decreta : primùm ex sese, suâque & Spiritûs sancti autoritate nixa : tum consequentibus in ipsâ Synodo gestis : valere postea Martino V. toties approbante, toties exequente : tum convocatione Conciliorum trium generalium, Papiensis, Senensis, ac Basileensis, ex Constantiensibus decretis instituta : ad hæc decretis Synodi Basileensis adhuc Eugenio adhærentis : nec minùs ex Eugenii diplomatis in utroque dissidio editis : quin etiam Ferrariensis ac Florentinæ Synodi expressâ autoritate : Nicolai etiam V. decretis, atque ipsâ Pii II. retractatione : denique Leonis X. & sub ipso habitæ Synodi Lateranensis Constituto, atque ipsâ Synodi Tridentinæ sententiâ ; ut tantam nubem testium, tantam autoritatem, tamque firma munimenta, nemo sine gravissimo suo ac rei Ecclesiasticæ detrimento labefactare possit.

Ex his igitur patet, quàm verè sanctèque Præsules Gallicani, in eâ, quam tuemur Declaratione affirmârunt, Sessionum IV. & V. Constantiensium decreta, à sede Apostolicâ approbata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata esse. Quo loco, cur Basileensia priora exprimenda non putârint, nemo jam non videt, id causæ fuisse ; quod nihil aliud quàm Constantiensium firmamenta essent ; atque id notari velim propter autorem Anonymum, cui ad Basileensis Synodi autoritatem, valere Gallicanorum Præsulum *silentium, sufficientissima responsio est.* Ingeniosissimum suffugium, quo nempe declinet tot ac tanta argumenta, quæ ex Basileensibus prioribus gestis, Eugenianisque consentientibus decretis, tanquam ex invictissimis munitissimisque castris prodeunt.

Anon. de
lib. rr. & c.
lib. v. cap.
xvj. n. 11.
12.

C A P U T X I X.

An Constantiensibus decretis nixa sententia ad fidem Catholicam pertineat ?

QUÆRES, cum ea doctrina, quam tuemur, à Constantiensi Concilio definita sit ; illudque decretum à sede Apostolicâ, totâque Ecclesiâ comprobatum ; an igitur ad fidem Catholicam pertineat : contraria verò sententia an hæretica judicari debeat ?

Nostri, atque imprimis pius ille doctusque Gerson apertè pronuntiavit hæreticam esse, quæ Synodi Constantiensis Œcumenicæ definitioni adversetur. Sic enim incipit decretum sessionis V. de quâ agimus : *Hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, in Spiritu sancto legitime congregata ordinat, definit, decernit, & declarat ut sequitur.*

Sup. lib. v.
cap. vj. vid.
Diff. præv.
n. xlv.

Porro dubitari nequit quin res, de quâ agitur, pertineat ad interpretationem divini juris. Quæritur enim quam potestatem Petro ac successoribus

bus ; quam Ecclesiæ atque Conciliis Christus dederit ? Definit Synodus , eam Conciliis potestatem à Christo immediatè datam , cui etiam Petri successorem subesse oporteat. Ergò clarè agitur de interpretatione divini juris , adeòque de fide , de doctrinâ Catholicâ à Deo revelatâ ; neque Bellarminus aut ejus asseclæ dissententur.

Certè quòd hæc verba , *quicumque , cujuscumque dignitatis , etiam Papalis , hujus , & cujuscumque Concilii generalis legitime congregati statuti obedire contempserit* , illi interpretantur , non de *quocumque* , sed de dubio tantùm Papâ ; neque de *quocumque* Concilio generali , sed de Concilio *in schismate* habito : tanquam aut certus Papa , non sit maximè Papa ; aut Concilium in pace habitum , non sit vel maximè *legitimè congregatum* ; id ostendimus esse meram puramque tergiversationem & cavillationem verbis Concilii apertissimè repugnantem ; quòd autem de Concilii Constantiensis fluxâ autoritate dicunt , non minùs clarè ostendimus , id nonnisi conculcatâ Conciliorum generalium , Romanorumque Pontificum autoritate dici posse : ut nihil ob stare videatur , quominùs ea sententia hæretica sit , quæ Concilii Œcumenici definitioni tam perspicuè adversetur.

Doct. Lov.
p. 74. &c.

Unum illud obest , quòd est ab adversariis non indiligenter notatum : his decretis pro more Synodorum de fide agentium , atque hujus quoque Synodi , Wicelsum , Hussum ac Joannem Parvum damnantis , non fuisse adhibitam anathematis pœnam ; ac nequidem dictum , ita secundùm fidem Catholicam esse tenendum :

Conc. Bas.
sess. ij. &
seq. tom.
xij. p. 477.
& seq. vid.
sess. xxxij.
pag. 618.

Addimus Synodum Basileensem in anterioribus probatissimis gestis , Constantiensia decreta repetentem , iisdem duntaxat verbis usum esse. Quòd autem tres suas veritates ex Constantiensi Synodo repetitas *ad veritatem fidei Catholicae* ita pertinere sancit , ut qui his *pernaciter repugnet* , sit *condemendus hæreticus* , factum id post translatum Ferrariam Concilium : quæ posteriora gesta anterioribus æquiparari non posse antedicta demonstrant.

Act. xv.
27. 29.

Responderi potest , non proptereà videri adversarios omnis condemnationis immunes. Neque enim Apostolos Hierosolymitani Concilii decreto adhibuisse anathematis pœnam , sed ita conclusisse : *A quibus custodientes vos bene agetis* : cæterùm postquam edixerant : *Visum est Spiritui sancto & nobis ; satis significatum , non sine pœnâ gravi futuros esse eos , qui sancti Spiritus judicium contempserint* : ita existimandum de Constantiensi Synodo , postquam edixit : *Hæc sancta Synodus , generale Concilium faciens , in Spiritu sancto legitime congregata ordinat , decernit , definit , & declarat ut sequitur* : pœnam enim , etiam minimè declaratam , ex decreti ac sancti Spiritus autoritate statim in contumaces sequi.

Clem. lib.
j. tit. j. cap.
anico.

Huc etiam referri potest Clementis V. in Concilio generali Viennensi definitio , quæ incipit , *fidei Catholicae* : ad hoc , Clementina unica , *de summâ Trinitate*. Hic duæ Theologorum *opiniones* referuntur , quorum quidam dicerent , *per virtutem Baptismi parvulis culpam remitti , sed gratiam non conferri* : alii autem assererent , *quòd & culpa remittitur , & virtutes , & informans gratia infunduntur , quoad habitum ; etsi non illo tempore , quoad usum*. Has inter opiniones Synodus sic decernit : *Nos opinionem secundam , tanquam probabiliorem , & dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiae*

magis consonam & conformem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam

Huic ergò decreto nullâ licet adhibitâ aut hæreseos notâ, aut anathematis pœnâ, Catholici omnes ex autoritate Concilii paruere. Quantò ergò magis parere debuerunt Constantiensi Concilio, non tantùm declaranti, *probabiliorem opinionem*; sed absolutè edicenti: *Hac sancta generalis Synodus in Spiritu sancto congregata ordinat, desinit, decernit & declarat ut sequitur.*

Atque illud quidem Constantiense decretum est ejusmodi, ut ab eo cætera tanti Concilii acta pendeant. Hinc Wiclefi de Primatu Romanæ Ecclesiæ error condemnatus: hinc destituti Pontifices, etiam is qui à Synodo totoque ferè Christiano Orbe colebatur: hinc alter substitutus, eique creando forma præscripta: hinc de Conciliis generalibus convocandis canon conditus, ordinata reformationis structura, ac fundata spes Orbis; ut cum eo decreto tota Constantiensis Synodus prosternatur.

An ergò satis constet ex omisso anathemate Constantiense decretum non pertinere ad fidem Catholicam, id nostris censoribus coram Deo arbitro dijudicandum relinquimus. A gravi certè notâ immunes esse non possent, nisi bonâ fide agentes, non satis attentâ re, excusari viderentur.

Ac si illi, qui electam à Viennensi Concilio probabiliorem, seu probatiorem sententiam contempserunt, à Tridentinâ Synodo tandem anathemate damnati sunt; videant contemptores decreti Constantiensis, quanta illis immineant, qui plenam & absolutam tanti Concilii definitionem abjecerint.

Concil.
Trid. sess. vj.
cap. vij. p.
759. & Can.
xj. p. 765.

Cæterùm id cogitent, à Synodo Constantiensis nec prætermisissam pœnam. Ecce enim apertissimè decernit, *ut ipse etiam Papa, si obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignâ pœnitentiâ subjiciatur, ac debite puniatur; etiam ad alia juris remedia, si opus fuerit, recurrendo.* Qualia verò sint juris remedia, quàm fortia, quàm gravia, nemo nescit. Quæ remedia si expedit Synodus in Papam quoque obedire recusantem, quantò magis in eos, qui tali inobedientiæ, contempto Synodi decreto, faveant ac serviant. At Clerus Gallicanus huic sententiæ adversantes, neque perduelles, neque contumaces reputat; priscamque sententiam retinere & declarare contentus, ab omni non modò anathemate, verùm etiam censurâ temperavit, tantamque rem Ecclesiæ Catholicæ judicio reservat.

Quin etiam nec sollicitè quærendum ducimus erroneane an etiam hæretica sit ea sententia, quam adversarii bonâ fide tenere videantur. Non enim plerique perspiciunt satis, doctrina Concilii Constantiensis quàm sit in certis casibus Ecclesiæ necessaria: qui casus cùm infrequentes sint, non omnes facilè eorum cavendorum necessitatem advertunt. Nos autem sat scimus, si quidem eveniant, totam facilè, ac Romanam omnium matrem præ cæteris evigilaturam Ecclesiam; rerumque humanarum conscii, summæ utilitatis esse ducimus, ut futuris periculis, utcumque, Deo finente, evenitura sint, provisâ à Patribus, Spiritu sancto autore, remedia, suâ autoritate ac veritate constent.

CAPUT XX.

An ea, quam vocant Parisiensem sententiam, occasione schismatis exorta sit: acta in JOANNEM DE MONTESONO anno 1387.

PETRI Alliacensis Joannisque Gerfonis atque aliorum Parisiensium de potiore Conciliorum potestate sententiam, quam postea Synodus Constantiensis amplexa sit, multi eo nomine suspectam habent, quod eam non spontè ac veritate duce exortam, sed vi quâdam extortam putant; nempe occasione schismatis, seu litigationis ejus, quæ inter Gregorium XII. ac Benedictum XIII. extitit. His respondemus primùm quidem remedia, quibus laboranti Ecclesiæ providetur, ex ipsâ Traditione, atque ex ipsâ veritate esse deprompta: neque unquam Ecclesiæ opus est, ut novam doctrinam excogitet; malisque occurrentibus id effici potest, non ut novitates pariat, sed ut antiqua dogmata diligentius proponat atque explicet; quod non infirmandæ, sed potius asserendæ confirmandæque doctrinæ sit. Quare ex actis patuit eos, qui, occasione litigationis hujus, Conciliarem potestatem extollendam putârunt, illud remedium non proposuisse ut novum, sed ut consuetum, & in illâ necessitate diligentius adhibendum. Multa quoque suo loco suppetent, quibus constet, eam sententiam, quam tota tunc Ecclesia, & Synodus Constantiensis amplexa est, ex antiquâ & certâ Traditione manâsse. Nunc ea commemoramus, quæ anno 1383. Facultas nostra gessit atque decrevit, schismatis quidem tempore; sed antequàm illa de utroque Pontifice in ordinem cogendo dissidia orientur.

Vid. sup.
lib.v. & inf.
lib. xj. &
coroll.

* XIV.
Vid. Du
Boul. Hist.
Univ. tom.
iv. p. 620.
& seq.

Petr. All.
prop. corâ
Clem. vij.
in app. tom.
ij. Gerf. p.
703.

Coll. jud.
&c. D'Ar-
gentré tom.
j. part. ij.
pag. 84.

Facultas ergò Theologica Parisiensis Joannis de Montefono, Ordinis Prædicatorum, assertiones * condemnavit. De immaculatâ Deiparæ Virginis Conceptione imprimis agebatur. Censurâ Facultatis Episcopali judicio confirmatâ, Joannes de Montefono ad Clementem VII. Avenione agentem, quem Gallia venerabatur, appellavit: delecti qui causam Facultatis coram Clemente agerent: Petrus de Alliaco, tum Regii & celeberrimi Collegii Navarrici Magister, Legatorum Princeps, in Consistorio coram Pontifice, omnium nomine peroravit; atque imprimis: *Protestamur*, inquit, *quod nostro proprio aut personali nomine nihil omninò in hujus causâ prosecutione dicemus; sed solum ex parte, & illorum nomine, qui nos mittunt.* In uno ergò Alliacensi Facultatem universam audiemus.

Sic autem causam ipsam aggreditur: *Joannes*, inquit, *de Montefono id ad sua appellationis fundamentum principaliter assumit, quod solius sedis Apostolice est, circa fidem declarare, damnare & reprobare; & iterùm, quod eorum, qua tangunt fidem, ad solum summum Pontificem pertinet examinatio & decisio.*

Ad illud fundamentum Joannis de Montefono, Petrus de Alliaco duo respondebat; primum: *Hoc dictum continet manifestam hæresim; secundum: & est dictum sibi repugnans & contrarium.* Hoc postremum sic probat, sup-

ponendo quid sit sedes Apostolica; nam ipsa, vel est universalis Ecclesia, vel aliquod generale Concilium, universalem Ecclesiam representans, vel particularis Ecclesia Romana, in quâ scilicet Ecclesiâ sedet, id est, cui præsidet summus Pontifex; & idè ipse & sedes Apostolica non sunt idem, sicut non sunt idem, sedes & sedens. Ex quibus clarè patet, si ad solam sedem Apostolicam pertinet circa fidem declarare & reprobare, quod ad solum summum Pontificem hoc non pertinet; & è contrâ, si ad solum summum Pontificem pertinet eorum quæ sunt fidei examinatio & decisio, hoc ad solam sedem Apostolicam non pertinet; & sic apparet, quomodo in illo dicto manifesta est repugnantia.

Jam quæ sit illa hæresis, quæ in Joannis de Montefono dictis continetur, sic exponit: Quòd ad solum summum Pontificem pertinet eorum, quæ tangunt fidem, examinatio & decisio, continet manifestam hæresim, imò multas hæses. Tres autem commemorat: primam: Quia per illam exclusionem excluditur universalis Ecclesia & generale Concilium eam representans, quod est hæreticum; quia in causis fidei à summo Pontifice appellari potest ad Concilium, sicut patet 19. dist. cap. Anastasius; & manifestum est, quòd ad ipsum pertinet Concilium de causis fidei definire, sicut patet ex autoritate Gregorii XIII. dist. XV. cap. sicut.

Ib. col 25

Secunda hæresis: è quòd per illud excluditur sedes Apostolica, ut dictum est (nempè quatenus sedenti opponitur, & manere censetur, obeunte Pontifice,) & est manifestè hæreticum.

Tertia hæresis: è quòd excluduntur Episcopi Catholici ab omnimodâ cognitione, examinatione & decisione eorum quæ sunt fidei, quod est contra jus Divinum & humanum. (y)

Undè concludit condemnandum Joannem de Montefono, & propter prava asserta, & propter frivolas appellationes; quia alioquin verisimiliter formidandum erit, quod deinceps apud Judices ordinarios nemo compellatur erroneas suas assertiones revocare. Dubitabunt enim per varias appellationes, per processus longos, per graves impensas vexari, vel per falsas accusationes in famâ, aut alias lædi: quod quam magnum & apertum esset in fide ac moribus periculum, satis notum est.

Ib. p. 88.

Hæc nos ex regeftis vetustissimis descripsimus; hæc in bibliothecis habentur, nostrisque omnibus nota & confessa sunt. Sic sacra Facultas sedis Apostolicæ & Episcoporum jura defendit; &, quod in rem nostram conducit maximè, in causis fidei à Papâ ad Concilium appellari posse docet: tum Concilii esse officium de causis fidei definire, eâ definitione scilicet, à quâ appellare non liceat.

Hæc uno ore docebant Theologi Parisienses; hæc docentes Clemens VII. suscepit; censuram Facultatis confirmavit: atque hinc Joannis de Montefono in Clementem odia, ac scripta permulta pro Pontificibus qui Urbano VI. successissent: quæ scripta Odoricus Rainaldus sæpè laudat; quo fonte profecta sint tacet.

Rain. an.
1389. n. 15.
& seq. an.
1391. n. 24.
& seq.

Neque objicias nullam esse auctoritatem Clementis, utpote Antipapæ: pro vero enim Papâ in Galliâ ac mediâ Ecclesiæ parte colebatur, aded

(y) humanum.] Quartam hæresim Alliensis memorat his verbis: Quia per illud excluduntur Doctores Theologi à generali examinatione & decisione veritatum fidei.

probabili ratione, ut multi sanctitate ac miraculis clari ei adhærent. Itaque ab eo ejusque successore Benedicto, cum æmulis æquo jure certatum fuisse vidimus; tum ejus sententia plenam executionem habuit, probante Galliâ, ac nemine per totam Ecclesiam reclamante, ne Urbano quidem VI. quique ipsi adhærent.

Et illi quidem, quo erant in Clementem Clementinosque odio, exprobrâssent violatam sedis Apostolicæ dignitatem; victusque Montefonus Urbanum VI. ac Bonifacium IX. quos omni ope tuebatur, acribus stimulis in adversarios instigâssent.

His ergò perspicuè refelluntur ii, qui Parisiensium de potiore Concilii potestate sententiam Constantiæ demum emeruisse memorant; aut ad extremum Pisis inter ea certamina, quibus de æmulis Pontificibus tollendis litigabant. Ecce enim triginta annis ante Constantiense Concilium, cùm necdum quidquam moveretur ad ambos contendentes in ordinem Conciliari autoritate cogendos, nostri in causis fidei à Papâ appellari posse ad Concilium, coram eo quem colebant Papâ, ejusque Consistorio, nemine reclamante, asseriebant.

Quod autem in causis fidei Synodus anteponebatur crederetur, hinc sequi putabant absolutam Concilii supra Papam autoritatem; quia *indeviabile*, nempe Concilium, *deviabili*, nempe Papæ, anteponi necesse sit.

Vid. in
app. lib. j.
cap. vj.

Quo argumento usos in ipso Constantiensi Concilio Petrum de Alliaco; ejusque discipulum Joannem Gersonem, nostrorum antesignanos ac sacræ Synodi duces alibi demonstravimus; ut profectò constet, ad schisma extinguendum, nihil novi à nostris; sed quæ priùs animo hæserant, adversus Ecclesiasticæ pacis ac reformationis hostes fuisse deprompta.

C A P U T X X I.

*Facultatis articuli adversus JOANNEM SARRAZINUM
Prædicatorem, paulò post Constantiense Concilium,
ac MARTINO V. sedente.*

Sup. lib. v.
cap. vij. vi j.
& seq.

JAM postquam de ambobus contendentibus in ordinem cogendis finita lis est; quid nostra Universitas cum aliis Universitatibus, imò cum totâ Ecclesiâ pro Conciliorum potestate egerit, decreverit, scripserit; ut quæ Pisana & Constantiensi Synodis præluxerit, supra exposuimus. Sed quandoquidem ea ad schismatis tempus, non autem ad omnia Ecclesiæ tempora pertinere fingunt; operæ pretium erit sacræ Facultatis audire sententiam, Constantiensi jam transacto Concilio, compositis rebus, ac Martino V. sedente.

Anno igitur Christi 1429. Martini undecimo, Facultas, priscis nixa dogmatibus, articulos refellebat, quibus Joannes Sarrazinus, ex Prædicatorum Ordine Licentiatum, evertebat Constantiæ stabilitam de Conciliorum autoritate doctrinam,

Hi

Hi articuli sæpè vulgati jam in omnium sunt manibus. Ex his aliquot se-

Vid. D'Ar-
gent. é col-
lect. &c.

ligemus. Primus Joannis Sarrazini articulus: *Omnes potestates Jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali potestate, sunt à Papâ ipso, quantum ad institutionem & collationem.* Sic Turrecremata postea; sic deinde Cajetanus; sic moderni Lovanienfès aliique censores nostri Conciliorum potestatem in ipso fonte labefactant; dum omnem potestatem ac jurisdictionem Ecclesiasticam à Papâ esse contendunt. At sacra Facultas hæc reprobans jubebat à Sarrazino hunc pronuntiarum articulum: *Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali, sunt ab ipso Christo, quantum ad institutionem & collationem primariam; à Papâ autem & ab Ecclesiâ, quantum ad limitationem & dispensationem ministerialem.*

Exquisitissimis verbis institutionem & collationem primam Christo attribuebat, à quo nempe constabat Apostolatam, verbi causâ, & esse institutum & certis hominibus collatum: at limitationem ad certa quædam loca, certamque Diœcesim, quam à Christo immediatè non esse constabat, non Papæ quidem soli, sed *Papæ & Ecclesiæ* tribuebat.

Joannis Sarrazini secundus articulus: *Hujusmodi potestates non sunt de jure divino, nec immediatè instituta à Christo.*

Ejusdem tertius articulus: *Non invenitur Christum tales potestates, scilicet alias à Papali, expressè ordinasse, sed tantum supremam, cui commisit Ecclesiæ foundationem.* At sacra Facultas contrarios articulos à Sarrazino defendi jubet.

Ex his tribus articulis Sarrazinus inferebat quartum; nempe: quod *tota autoritas, dans vigorem statutis (Conciliaribus) in solo summo Pontifice resideret.* At Facultas jubebat ab eo sic pronuntiarum: *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota autoritas dans vigorem statutis, residet non in solo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto & Ecclesiâ Catholicâ.* Rectè: neque enim Petrus ait: *Visum est Spiritui sancto & mihi;* sed Ecclesiæ collecta & Pastores adunati: *Visum est Spiritui sancto & nobis.*

Act. xv. 23.

Ludit suo more Anonymus Gallicanarum libertatum hostis*, dum hæc ita torquet: *Potest Ecclesiæ summi repræsentativè; hoc est pro fidelium omnium Pastoribus; atque in isto sensu, verum est Ecclesiæ dare vigorem statutis; nec enim nihil faciunt reliqui Episcopi ad robur decretorum Synodaliū; sed summus Pontifex, ut caput illius mystici corporis, plus cæteris confert.* Quæ nihil prorsus ad rem. Neque enim quærebatur utrum Episcopi ad robur decretorum facerent nonnihil, ut frigidè ac miserè dicit Anonymus; neque an summus Pontifex plus conferret cæteris, utique singillatim sumptis; sed in quo supponenda foret vis principalis conjuncta Spiritui sancto: decernebatque Facultas vim illam principalem, non in uno Pontifice, sed in ipsâ Ecclesiæ collectione ac repræsentatione esse positam, quod negabat Sarrazinus.

* D. Char-
las.
Traçt. de
Libert. &c.
lib. ix. cap.
vij. n. 8.

Jam articulo VII. ex pessimis dogmatibus, idem Sarrazinus pessimum collararium istud inferebat: *Sicut nullus flos & nulla pullulatio, nec etiam omnes flores & pullulationes possunt aliquid in arborem; quia hæc sunt propter arborem instituta & ab arbore derivata; sic omnes aliæ potestates nihil de jure possunt contra summum Sacerdotium: quæ sacra Facultas revocari jubebat his*

verbis: *Aliqua potestas, scilicet potestas Ecclesie, de jure potest aliquid, & in certis casibus, contra summum Pontificem.* Sic profectò docebat, summo Pontifice præstare Ecclesiam ipsâ potestate; neque in uno schismatis casu, cùm nihil de schismate ageretur, nec Facultas diceret prævalere Concilii auctoritatem in uno schismatis casu; sed *certis in casibus*, iis scilicet, qui Constantiæ expositi erant, in fide, in schismate, in reformatione; hoc est, in constituendâ generali disciplinâ. Quare vanus est Anonymus, dum Facultatis propositionem de potestate Concilii in Papam, ad schismatis restringit casum: *Quando erat*, inquit, *incertum apud plerosque quis esset legitimus Pontifex*; quod effugium ipsa Facultas prævidisse & in antecessum præclusisse videtur.

C A P U T X X I I.

Pergit Facultas Parisiensis cohibere Mendicantes post Basileense dissidium ac pacem: Facultas in priscâ sententiâ: decreta, vigente Pragmaticâ-sanctione.

UT erant Mendicantes in Pontificiæ potestatis adulationem proni, Nicolaus Quadrigarii, ex Ordine Eremitarum sancti Augustini, Joannem Sarrazinum Prædicatorem imitatus, hæc asserbat: *Quòd sola Papæ potestas in totâ Ecclesiâ est immediatè à Christo.* Vigilantissima Facultas sua decreta repetebat; quæque articulo primo Sarrazini opposuerat, ut supra memorantur, iterari totidem verbis jubebat anno 1432.

Vid Dup.
xv. fac. P.
497. 498.

Quid per ea tempora, ac vigente Concilio Basileensi sacra Facultas Parisiensis, eique conjunctæ Colonienfis, aliæque Germanicæ Nationis Academicæ crederent, testatum voluit Pius II. cujus hæc ad Coloniensem Academicam verba protulimus: *Aderant Legati Parisiensis scholæ, cujus est fama percelebris; adfuerunt aliquando & vestri, & aliorum studiorum Germanicæ Nationis Oratores; & uno ore cuncti Concilii generalis auctoritatem ad cælum efferebant; eam scilicet, quâ Eugenius sua de dissolvendo Basileensi Concilio diplomata, rescindere jubebatur.*

Bull. retr.
Pii ij. vid.
sup. c. xvij.

Retulimus etiam quid post translationem Concilii Basileensis, Parisiensis Facultas, eique conjunctæ Colonienfis, Erfordienfis, & Cracoviensis egerint: nempe id assiduè repetebant, *indeviabile Concilium, deviabili Pontifici anteponi oportere.*

Sup. hoc
lib. c. xij.

Neque verò, rebus sub Nicolao V. pacatis, sacra Facultas, atque Ecclesia Gallicana ab instituto deflexerunt; cùm relatis hujus fœderis actis demonstraverimus, Constantiensem de Conciliorum potestate sententiam his esse firmatam.

Ib. c. xiv.

Quare anno Domini 1460. cùm Pius II. in Conventu Mantuano (2)

Preuv. des
Libert. &c.
part. ij. p.
40. & seq.

(2) Pius ij. in Conventu Mantuano] diris devovebat Pragmaticam-sanctionem, cujus prætextu, inquebat, *summa sedis Apostolicæ auctoritas læditur.* Addebat quoscumque Reges Papæ subditos esse oportere; & non modò non licere, sed *ridiculum esse ad Concilium provocare*, &c. Vid. Conventum Mantuanum tom. xij. Conc. p. 1748. & seq.

Regi Regnoque gravia interminatus esset, Joannes Dauvet Procurator generalis ab iis appellavit ad futurum generale Concilium, fultus decretis sessionis V. *magni Concilii Constantiensis*, eamque securæ Basileensis Synodi, quæ eadem decreta Constantiensia innovârît, præsidente Legato sedis Apostolicæ. Hæc igitur decreta à Romanis Pontificibus comprobata, in Ecclesiâ Gallicanâ vel maximè vigere testatur Regis atque omnium Ordinum nomine, inficiante nemine, nemine conquerente; neque quisquam in Galliâ aliud cogitabat.

Soli Mendicantes Pontificiam potestatem solam immediatè à Christo, aliorum omnium potestatem à Petro esse dicebant: hi Pontificem supra omnia Concilia extollebant. At sacra Facultas Joannem Munerii, Theologiæ ex Prædicatorum Ordine Professore, hæc docentem compeſcebat; atque ex prisca decretis ad palinodiam adigebat anno 1470.

Dup. xv.
sæc. p. 501.

Ne Prædicatoribus, ac sancti Augustini Eremitis Minores deessent, Joannes Angeli hujus Ordinis, Papam supra canones evehebat his verbis: *Quòd Papa (a a) posset totum jus Canonicum destruere & novum construere*. At sacra Facultas à venerabili Capitulo Tornacensi consulta respondebat: *Hæc propositio est scandalosa, blasphematoria, notoriè hæretica & erronea*.

Vid. ap.
D'Argentré
coll. &c.

Idem Joannes Angeli assererebat hæc*: *Quicumque contradicit voluntati Pape, paganizat & sententiam excommunicationis incurrit ipso facto; & in nullo Papa reprehendi potest, nisi in materiâ hæresis*. Respondit sacra Facultas: *Hæc propositio est falsa, scandalosa, & sapiens hæresim manifestam*, anno 1482.

* Proposit.
xij.

Anno 1497. ** Januarii 2. sub Alexandro VI. Facultas à Carolo VIII. Rege de habendo Concilio generali consulta, (bb) respondit: *Quòd summus Pontifex, & Pater sanctissimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium, universalem Ecclesiam representans; & maximè nunc, cum tanta sit deordinatio in Ecclesiâ, tam in capite quàm in membris, quæ cunctis notoria est*. Sic Papam ad Concilii Constantiensis canones adigebant, iisque teneri eum affirmabant.

** Id est
1498.

Vid. ap.
D'Arg. loc.
cit.

Anno 1501. cum idem Alexander VI. certam pecuniarum collectam imperâſſet; Decanus & Capitulum venerabile Parisiensis Ecclesiæ hoc suæ appellationis, ac justæ defensionis fundamentum ponunt: *Quòd sit omnibus notissimum per plura sacro-sancta generalia Concilia, præcipuè PER SALUBERRIMUM ET IRREFRAGABILE CONCILIUM CONSTANTIENSE, eidem immediatè subsequens BASILEENSE ORACULUM decretum declaratumque fuisse, ad dubia piarum mentium extirpanda, noxiasque in contrarium, & adulantes summo Pontifici falsitates abolendas; omnes cujuscumque sint statûs, dignitatis, & po-*

Preuv. des
Libert. &c.
loc. cit. cap.
xij. n. 10.
pag. 40.

(a a) *Quòd Papa, &c.*] Hæc propositio octava est ex quatuordecim à sacrâ Facultate censurâ confixis, quas F. Angeli Tornaci sacris suis concionibus immiscuerat. Vid. relat. D. DU PLESSIS-PRALIN ad Cœtum Cleri Gallicani an. 1682. quam relationem nos ad frontem Gallicæ hujus tractatûs translationis edi curavimus.

(bb) *Facultas à Carolo viij. . . consulta*] fuerat his verbis: *A sçavoir mon, si le Pape est tenu de dix en dix ans assembler le S. Concile representant l'Eglise universelle, & mèmement de present, considéré le desordre qui est tout notoire, TAM IN CAPITE QUAM IN MEMBRIS*, respondit: *Quòd summus Pontifex & Pater sanctissimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium*. Vid. hoc decretum Facult. post libell. Richer. de Eccl. potest.

testatis, etiamsi prima sit & Papalis, statutis & ordinationibus dictorum sacrorum Conciliorum teneri, ligari, & adstringi; ita ut, si in contrarium quisque facere audeat & attentet, etiamsi Romanus sit Pontifex, nullum sit & inefficax quod agit.... præter id quod etiam de perperam attentato, præsertim, si Ecclesiam turbet aut scandalizet & emendationi, & correctioni universalis Ecclesie, cum primum haberi sacrum Concilium poterit, deferri ac subjici potest. His se fundamentis Gallicana libertas tuebatur; & canones Constantienses adversus certum quoque & indubitatum Pontificem ex paternâ Traditione & Scholæ Parisiensis placitis exerebat.

Anno 1512. sub Julio II. Cajetanus librum edidit, de comparatione Papæ & Concilii: quem librum Ludovicus XII. ad Facultatem misit, ut eum examinaret, ac falsa refelleret, datis literis 19. Februarii anno 1512. Sacra ergo Facultas, qui librum confutarent, Jacobum Almainum ac Joannem

Vid. Diff. præv. num. xiiij. Almai. de potest. &c. in app. rō. ij. Gerf. pag. 1070. Maj. de aut. &c. ib. pag. 1144.

Majorem elegit, quos testantes legimus: *Quòd ista sit conclusio, quam tenent omnes Doctores Parisienses, & Galli; quòd potestas Papa subjecta est potestati Concilii; quòd ista sit resolutio Scholæ Parisiensis & Ecclesie Gallicana; quòd in Universitate Parisiensi contraria sententia non probabilis habeatur, & qui tenuerit, in campo revocare cogatur.* Quæ cum sub oculis Facultatis, imò ejus mandato scripserint, Facultatem eorum ore loquentem audimus. Hos libros Julius II. nullâ censurâ notavit, cum infensissimus Pontifex in Gallos totius Orbis arma concitaret; sed antiquam probatamque doctrinam censuris proscribere nemo cogitabat.

C A P U T X X I I I.

Post abolitam Pragmaticam-sanctionem, eadem doctrina apud nostros.

PRAGMATICA-SANCTIONE, sub Leone X. Regis consensu antiquatâ, hujus Sanctionis sublatam disciplinam, in doctrinâ nihil esse immutatum vidimus.

Anno 1524. 30. Novemb. Frater Ludovicus Combont, præsentatus Fratrum Prædicatorum, hæc assererat in actu, qui Aulica dicitur: *Licet Episcopus, qualis inter Apostolos solus Petrus à Christo immediatè fuit consecratus, Curatus verò jure positivo institutus, quoniam nec Episcopus quispiam, Petro dempto, immediatè est à Christo institutus, &c. Adscriptum in regeſtis Facultatis: Quæ assertio Magistris nostris presentibus displicuit, quia falsa: justumque à sacrâ Facultate est, ut Ludovicus Combont in Sorbonicâ oppositam conclusionem teneret, hoc adjecto, quòd oppositum non est probabile.*

Quo sensu Facultas, ut Episcopos, ita etiam Curatos, à Christo esse velit, alibi exponemus: hîc quidem, quæ sunt hujus loci, exequimur.

Per ea tempora jam Lutherus exfurexerat in sedem Apostolicam, cujus cohibendus furor, sacerque ille Primatus à Christo institutus asserendus fuit. Id sacra Facultas ex priscâ doctrinâ & Constantiensibus placitis egregiè præ-

titit. Itaque cùm à Francisco I. Philippus Melanchton, atque alii Germanici Theologi acciti essent (cc), qui de rebus Theologicis cum nostris Theologis tractarent; sacra Facultas hæc Regem commonuit: *Interrogandos esse eos primum, an confiteri velint, Ecclesiam militantem Divino jure fundatam, indeviabilem esse in fide ac bonis moribus; cujus Ecclesie, sub Christo Petrus Caput esset ejusque successores: item: an velint eidem Ecclesie parere, ejusque doctrina & determinationi assentiri, ut veri Ecclesie filii, eique subditi: item: utrum admittant determinationes & decreta Conciliorum generalium Ecclesie: item: an fidem adhibeant canonibus ac decretis Romanorum Pontificum ab Ecclesia receptis & approbatis.* Hic Anonymus aliique respondent attributam sanè Ecclesie & Conciliis illam *indeviabilem* potestatem; non autem Papæ negatam. Quâ cavillatione nihil est vanius. Quid enim erat nisi negare, eam non attribuere, cùm id ageretur ut Papæ quæ sua sunt assignarent? Neque enim immemores hujus privilegii hoc faciunt; quippè cùm illud ipsum Ecclesie Concilioque tribuant; sed planè memores Ecclesie tantùm eamque repræsentanti Concilio esse tribuendum, Ecclesie Conciliisque absolutam obedientiam decernebant: Papæ ita tantùm, si ejus decreta ab Ecclesia recepta & approbata essent, & ubique obtinerent; quo sanè supremam Ecclesiasticæ potestatis arcem in ipsâ Ecclesia Catholica ejusque generalibus Conciliis collocabant, anno 1535. Septembris 15.

D'Argent.
tom. j. pag.
384 & seq.

His consentanea Facultas protulit, cùm eodem anno conscripsit illos adversus Lutherum articulos, quos alibi retulimus. His Ecclesie & Conciliorum generalium potestatem præ Pontificiâ apertè commendabant; in horum decreta & fidem nihil errati irreperere posse fatebantur: ad ea referebant determinationem eam, quâ nulla certior esse posset: Pontifici tantùm obedientiam deberi docebant; non tamen ut ei, qui errare non posset; ex quo consequitur illa erga omnem legitimam potestatem solennis exceptio, quam vidimus; ut ei pareatur, si nihil Divino juri adversum imperet.

Vid. in
app. lib. j.
cap. j.

Hi articuli anno 1535. à Facultate conscripti, atque anno deinde 1543. toto Regno vulgati ac recepti, quid omnis Gallicana teneret Ecclesia satis docent; neque defunt per idem tempus egregia testimonia, quibus mentem suam antiquæ doctrinæ hærentem comprobavit.

Nempè habita est Lutetiæ anno 1528. ab Antonio Cardinale Pratenfi, Archiepiscopo Senonensi, celeberrima ac sanctissima Synodus Provinciæ Senonensis, quibus & Lutheri errores damnarentur, & sancta Ecclesiastica disciplina reformatio fieret.

Conc. Senon. tom. xiv. p. 432. & seq.

Annotata sunt Lutheri dogmata; in his illud: *Primatus summi Pontificis non est à Christo.* Hæc ergò Synodus ad ea confutanda tribus nititur: *Quòd Ecclesia universalis errare non possit, utpotè que regatur Spiritu veritatis se-*

Ib. p. 460.
Vid. Decr. gener. pag. 41

(cc) acciti essent.] Rex illo colloquio delinire cupiebat eos, quorum tunc operâ plurimum indigebat Germaniæ Principes Protestantes, qui querebantur, in Galliâ ultimo supplicio affectos fuisse nonnullos, quibus hoc unum crimen objiceretur, quòd essent suæ religionis. Rex respondit, quosdam quidem Lutheranos edicto Curie exultos fuisse, seditionis causâ, non religionis; ac postulavit ut ad colloquium veniret imprimis MELANCTON, quem noverat ut doctissimum, sic moderatissimum. Sed cùm MELANCTON non venisset, Regi persuasit Cardinalis LE TOURNON hujuscemodi colloquia cum hæreticis haberi non oportere; neque colloquium illud habitum est. Vid. Dup. Bibl. xvj. sac. tom. j. p. 600. 601

cum manente in aeternum, & cum quâ Christus maneat usque ad consummationem sæculi. Hoc primum omnium ac validissimum fundamentum, quod lu-

Ib. p. 445. *culentiùs exponitur decreto primo de fide, his verbis: Una igitur sancta & infallibilis Ecclesia, qua nec à charitate decidere potest, nec ab Orthodoxâ fide deviare, cujus autoritatem qui in fide & moribus secutus non fuerit, quasi Deum abnegaverit, CUI GLORIA IN ECCLESIA ET CHRISTO JESU IN OMNES GENERATIONES, infideli deterior habeatur.*

Conc. Sen. Alterum secundo decreto explicatur; quòd *Ecclesia non sit invisibilis: Quisquis igitur, inquit, tergiversandi studio invisibilem & incertis sedibus errantem dixerit Ecclesiam, non hæresim tantum dixisse, sed omnium hæresum puteum fodisse judicetur.*

Ib. p. 446. Tertium, decreto tertio *de autoritate sacrorum Conciliorum* constituunt his verbis: *Proindè, cum certa sit & infallibilis Ecclesie regula, nec aliquandò invisibilitatis pretextu tandem eludi queat; ea profectò sacris generalibus Conciliis autoritas derogari non potest, qua proximè universalem representant Ecclesiam.*

Ib. & pag. 447. His igitur tribus fundamentis ponunt hæc consentanea, ut librorum canonicorum autoritas, veraque interpretatio ab Ecclesiâ repetatur, valeantque Traditiones etiam non scriptæ, quæ à primis Ecclesiarum principiis ad nos propagatæ fuerint; ex quibus deindè peculiaria Lutheri dogmata condemnentur.

Sic ergò nostri, cum Ecclesie autoritatem exponerent, de Pontificiâ infallibilitate aut superioritate nequidem cogitabant; de quâ conticescere in eo exponendæ Ecclesiasticæ autoritatis articulo, nihil est aliud, quàm eam à certis probatisque arcere dogmatibus.

Itaque anno 1562. & 1563. ex eâ doctrinâ in Concilio Tridentino ambiguum formulam respuebant; Constantiensia, iisque conjuncta Basileensia decreta laudabant; ex eorum autoritate Conciliarem potestatem unanimi consensu potiolem profitebantur; id toto Orbe testatum ad summum Pontificem perferendum curabant, seque ei approbabant: quæ omnia alibi

Vid. Diff. præv. n. xiv. *relata, hîc memorata tantum & designata volumus.*

C A P U T X X I V.

*Acta Parisiis apud Prædicatores, EDMUNDO RICHERIO
Syndico, anno 1611.*

QUIBUS curæ erat occultis machinationibus absolutam potestatem tueri, ac Pontificiam autoritatem omnibus Conciliis totique aded Ecclesie anteferre, Galliam obstare suis consiliis sentiebant; idque aulicis artibus agebant, ut apud nos quoque adulatoriæ sententiæ irreperent. Casu igitur per infandum parricidium Henrico Magno, pupillo sub Principe Reginâ matre ac tutrice Italâ atque Italis septâ, opportunum tempus mutationibus nacti, spargere libellos curiali doctrinâ plenissimos, Doctoribus ad-

blandiri, sacram Facultatem quâcumque arte poterant in partes trahere, si possent; sin minùs graves ciere motus, & intestinis agitare dissidiis.

Erat tunc Syndicus sacræ Facultatis Edmundus Richerius, acer homo, & priscorum Academiæ Parisiensis decretorum tenax. Is igitur Ultramontanis conatibus vehementissimè repugnabat.

Anno 1611. Capitulum generale Prædicatorii Ordinis Lutetiæ Parisiorum habebatur; quibus in Conventibus solent Theses proponere solennissimo more. His inseruerunt: *Romanum Pontificem in fide & moribus errare non posse: in nullo casu Concilium esse supra Papam: ad Papam pertinere dubia decidenda in Concilio proponere, decisa confirmare vel infirmare, partibus silentium perpetuum imponere.* Multæ turbæ. Grave videbatur hæc publicè in Galliâ agitari; ac Richerius Syndicus virum clarissimum Nicolaum Coeffeteau, Doctorem Parisiensem & Prædicatorum Priorem in ipsis pergulis, quo loco in publicis disputationibus confidere Doctores solent, coram Doctoribus compellabat: *Rem indignissimam ac minimè ferendam: tentari patientiam Gallorum: si prædicti articuli intacti maneant, statim Gallos, atque externos sibi persuasuros, Sorbonam isto silentio à Majorum suorum placitis desciscere: publicum errorem publicâ satisfactione eluendum.* Hæc gravissimè questus, jamque intercessurus, hoc responsum à Priore tulit: *Se quidem inscio hæc facta: injunctum sibi à Regiis cognitoribus, caveret diligenter, ne quis in eos articulos disputaret: Patrem generalem Præsidi ac respondentem strictissimè pracepisse, ne de illis partibus responderent: has si quis attingeret, palam declararent sibi minimè esse licitum de illis agere.* Gratum Richerio id publicè edi: ita enim constiturum, non probari, ut hæc in Galliâ liberè propugnentur. Itaque ejus jussu quidam Baccalaureus * argumentari cœpit; quòd in Thesi legeretur: *In nullo casu Concilium esse supra Papam, Concilio Œcumenico Constantiensi & legitimo Thesim esse contrariam, adeòque hæreticam. Quo argumento factò Præsides semel & iterùm pronuntiavit: se has conclusiones non posuisse animo offendenda Academia, aut Facultatis Parisiensis, quam velut Academiarum omnium matrem agnosceret; sed tantùm veritatis disquirenda gratiâ: neque hanc partem velut de fide, sed velut problematicam posuisse; siquidem constaret, multas Universitates hanc conclusionem tueri contra sententiam Academiæ Parisiensis.*

Vid. ap. Rich. ante libell. de Eccl. potest.

* Claudius Bertin.

Aderant frequentissimo cœtu viri omnium Ordinum illustrissimi; eminebant Cardinalis Perronius ac sedis Apostolicæ Nuncius: aderat etiam Academiæ Rector. Nuncius Apostolicus jubebat disputationem procedere: Baccalaureus iterum atque iterum hæresim esse inculcabat: vocatus à Perronio Richerius, Synodi Constantiensis auctoritatem asserebat; thesim publicè propositam publicè confutari oportere. Tandem Perronius sæpè professus quæstionem problematicam esse, disputationi finem imposuit, alia tractari jussit; constititque omninò coram tanto cœtu ac Nuncio Apostolico, etiam professione Præsidis theses proponentis, quænam sententia Facultatis esset, quàmque hæc innoxie tueretur. Rei gestæ seriem actu authentico Richerius edidit, quæ narratio publici juris facta in omnium est manibus. Subscripsere Rector Academiæ, ipse Richerius Syndicus, vocati- que ab ipso testes ac Bidellus seu Notarius sacræ Facultatis.

CAPUT XXV.

EDMUNDI RICHERII *liber de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate: aulicæ artes: acta Facultatis: Episcopales censuræ: quo fundamento nixæ: de priscâ sententiâ nihil motum.*

PER eam occasionem, non ita multò post, eodem scilicèt anno 1611. defensurus Richerius antiquam Scholæ Parisiensis de Conciliorum potestate sententiam, tacito nomine libellum edidit, *de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate*, cui conjunctæ prodierunt sacræ Facultatis pleræque censuræ, quas memoravimus.

Richerius undique magnis hostibus premebatur; magnæ illi, Facultatis ac totius Academix nomine, cum Jesuitis simultates; magno hominum concursu ac studio lites agitabantur; perviceratque Richerius, ut Jesuitæ Senatûs-consulto hæc profiteri juberentur: *Se amplecti Scholæ Sorbonicæ doctrinam, maximè in iis, quæ ad salutem autoritatemque Regum, atque ab antiquo semper custoditas & observatas Ecclesiæ Gallicanæ libertates tuendas pertinerent*; quarum libertatum validissimum firmamentum Majores nostri in Conciliorum priori ac superiori potestate reponebant. Hæc 22. Decembris anno 1611. ab amplissimo Ordine jussa, 22. Februarii à Jesuitis subscripta in Curix autoritatibus continentur. Supercripsere inter alios viri ornatissimi atque omni laude cumulati, Fronto-Ducæus & Jacobus Sirmundus, quos honoris causâ appellatos volo.

Concitatur interim adversus Richerium Romana Curia, Aula Regia, ipsa Facultas, ipse Clerus. Cardinalis Perronius, Archiepiscopus Senonensis, vocatique comprovinciales Episcopi ita decreverunt: *Libellum de Ecclesiasticâ & politicâ potestate censurâ & damnatione dignum judicavimus & declaravimus, & reipsa notamus & damnamus ob multas, quas continet propositiones, expositiones, & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, & ut sonant, hæreticas, juribus tamen tam Regis quàm Ecclesiæ Gallicanæ, ejusque immunitatibus & libertatibus per nos non tactis, Parisiis in Congregatione Provinciali anno 1612. Martii 9.*

Similem censuram ediderunt Paulus Huraldus Archiepiscopus Aquensis, & comprovinciales; nisi quòd de Regis juribus & Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus tacuerunt, eodem anno Maii 24.

Nullæ notatæ sunt propositiones; quod censuræ genus anceps, multi querebantur sacræ doctrinæ nihil afferre lucis, fraudibus locum dare. Cæterùm nemo dixerit, antiquam de Concilii potiore autoritate sententiam à Perronio damnatam; quam, aliasque ei conjunctas *problematicas* esse toties in egregiis scriptis, ac nuperrimè apud Prædicatores in amplissimo cœtu vivâ voce pronuntiaverat.

Propositiones in Richerii libello improbatas has ad Casaubonum scripsit: *Quòd Presbyteri cum Episcopis Aristocratici regiminis more in partem Ecclesiasticâ*

Extr. des
Regist. du
Parlem. 22.
Fevr. 1612.
vid. pièces
conc. l'hist.
de Louis
xiii. tom.
iv. p. 21.

Ib. p. 20.

Conc. no-
viss. Gall.
Odesp. pag.
623. vid.
Ambass. de
Du Perr.
lib. iij. pag.
693.

Odesp. p.
624.

Vid. Diff.
præv. num.
lxxxix.

Vid. Am-
bass. &c. p.
695.

siastica administrationis vocentur: quòd electiones jure divino nitantur, ex quo consequatur à Regibus, qui Antistites designent, contra jus divinum peccari: quòd regimen aristocraticum omnium sit optimum, & natura convenientissimum; quo directè status monarchicus oppugnetur: quòd omnis Principatus à subjecti populi consensu pendeat: quòd Deus influat in supposita analogà, hoc est, in civitates ac regna, ipsamque communitatem prius & propius ac principalius, quàm in partes, quæ non aliter agant, quàm ut instrumenta eorum suppositorum & communitatum; quo fiat, ut Principes ac Reges non ipsi regerent, sed communitas per ipsos tanquam ministros. His addebat Perronius habere se præ manibus ipsam Richerii thesim anno 1591. in Sorbonâ propugnatam: Quòd Ordines regni Regibus potestate antecellant: quòd Henricus III. justè casus sit ut tyrannus, eique similes armis & insidiis insectandos: Jacobum Clementem ad eum cadendum disciplina Ecclesiastica studio & amore legum ac patriæ libertatis incensum: hæc igitur quæ nunc libello edito Richerius docuisset, ex horrendis illis, & penitus imbibitis erroribus prodiiisse. (dd)

Ex his sanè patet satis multa memorata, quæ Aulam, quæ Clerum, quæ omnes Ordines in Richerium commoverent. Certè nemo dixit fuisse damnatum, quòd antiquam Facultatis sententiam tueretur; quique eâ causâ maximè insectabantur eum, alia omnia obtendebant.

Imò recordemur Duvallium, cùm adversus Richerium infensissimo animo scriberet, hæc diligentissimè docuisset: juxta sententiam Academiæ Parisiensis, Concilii potestatem Papali anteferri: infallibilitatem ad Concilium generale solum referri: utramque sententiam ab omni censurâ notâ esse liberam: quæ supra descripta, nunc tantùm à nobis commemorari oportet.

Diff. præv.
num. xvij.
& seq.

His igitur liquet, sacram Facultatem nihil antiquæ doctrinæ derogasse, cùm 1. Septembris anno 1612. editâ conclusione, Richerium Regio jussu syndicatu expulit; cùm ei gratias agendas censuit, ob res præclare in syndicatorum gestas, libro excepto de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate: quâ exceptione nec librum censurâ notavit, quem nec examinaverat; & cætera, ac præsertim ea, quæ apud Dominicanos recentissimâ memoriâ gesserat, approbavit.

Vid post
Rich. Defens.
libell. de Eccles.
potelt.

Cæterùm ex regeftis Parlamenti constat, Nuncii Apostolici Auditorem, clam conventis Doctoribus id egisse omni ope, ut liber censurâ notaretur, improbareturque antiquorum Facultatis editio decretorum, tanquam Richerius, his editis, arcana Facultatis ejus injussu, præter fas, evulgaverit, aut sacra Facultas clam habere vellet, quæ à 200. annis palam decreta & gesta in acta retulerit.

Quid postea egerit Richerius; quid passus sit Cardinalis Richelii tempore; quid retractaverit; quid defenderit; quomodo retractationem ex-

(dd) *imbibitis erroribus prodiiisse.*] Richerius in suâ defensione lib. j. cap. ij. p. 37. multùm queritur se à Perronio malignè & calumniosè impetitum apud Reginam, Magnates & Episcopos. E. G. dixerat Perronius Cancellario, Richerium tantundem de statu matrimonii Regiæ ejusque liberorum, quantum de Pontificis autoritate, qui primum Regis matrimonium diremerat licitum, dubitare . . . Quâ ex calumniâ deliberatum est de Richerio compingendo in Basilicam Parisiensem. Vid. reliq. in ipsâ Richer. def.

plicaverit; quid denique scripserit; quid testamento facto Orbi Christiano testatum voluerit; qualia sint ejus scripta post mortem publicata, nostrâ parvi refert, qui sacræ Facultatis atque Ecclesiæ Gallicanæ, non unius privati hominis, causam agimus.

Hoc certè non diffitemur, cùm plerique Richerium pessimè haberent; quòd antiqua decreta coleret; multos eo exemplo fuisse deterritos, ne ea apertè tuerentur. Sed nos aulicis artibus gesta nihil moramur; sacræ Facultatis gesta referimus.

C A P U T X X V I.

Acta Facultatis adversùs M A R C U M A N T O N I U M DE DOMINIS & THEOPHILUM MILLETERIUM: item de LUDOVICO CELLOTIO ac FRANCISCO GUILLOVIO.

Vid. cens.
Facult. post
Def. Rich.
prop. xxij.
ap. de dom.
tom. j. lib.
ij. cap. viij.
n. 13. pag.
182.

ANNO 1617. Facultas censurâ notavit quatuor priores libros de Republicâ publicâ Christianâ Marci Antonii de Dominis. (ee) Atque ille quidem de Ecclesiâ Romanâ sic docebat: *Erat ergò, & est Ecclesia præcipua nobilitate, existimatione, nomine & dignitatis autoritate; non regiminis & jurisdictionis principatu: quâ de re Facultas sic censuit: Hæc propositio est hæretica & schismatica, quatenus apertè insinuat Romanam Ecclesiam jure divino autoritatem in alias Ecclesias non habere. Vigilantissimè omninò in alias Ecclesias, non in ipsam adunatam atque collectam universalem Ecclesiam. Provida ac docta Facultas adversùs novos hæreticos, Romanum Principatum sic asserit, ut antiquæ doctrinæ, & decretorum Constantiensium ubique recorderetur.*

Prop. xlvij.
ap. de dom.
lib. iv. cap.
xj. n. 13. p.
484.

Quod autem ille autor diceret, à *Parisiensibus unum supponi Papam universalem, qui toti præsit Ecclesiæ universali, tanquam Episcopus universalis*, eadem Facultas *suppositionem, quam Parisiensibus tribuit, falsam judicavit, cujus falsitas in hæc verba, TANQUAM EPISCOPUS UNIVERSALIS, cadit, quasi alii Episcopi sint tantum Papæ vicarii*. Sic sædam & adulatoriam ac postremis temporibus ortam sententiam, ex cujus decretis Papam Conciliis anteponunt, prisçæ Traditionis memor à se amolitur. Hujus verò censuræ Duvallium ejusque asseclas, autores extitisse constat; neque effecerunt, ut sacra Facultas à prisçorum decretorum autoritate ac sententiâ recederet.

(ee) *De Dominis*] (Marcus Antonius) primùm Jesuita non parùm doctus, &, ut ipse profiteretur, *Romanæ sedis placitis addictissimus*, deinde Archiepiscopus Spalatenfis, scripsit de Republicâ Ecclesiasticâ libros x. ut variâ eruditione plenos, sic argumentis subtilioribus obsitos. Ille in Angliam profugus hos edidit libros, à quibus legendis multùm deterreri debent tirones Theologi, ne eruditionis specie plus æquo permoti, captiosâ probabilitate fallantur. Cæterùm ex his libris nonnulla excerpti possunt utilia.

Anno 1641. Ludovicum Cellotium * (ff) Conciliorum auctoritati detrahere visum, eoque nomine censurâ notatum, sacra Facultas suscepit affirmantem & profitentem illud: nempe, *Conciliorum generalium convocacionem quandoque necessariam.*

Cùm Milleterius de usu pœnitentiæ quæstione motâ librum edidisset sub hoc titulo: *Le Pacifique véritable*; quo libro assereret, *sedis Apostolica decreta de fide, eo solum statu esse infallibilia, si in Conciliis Oecumenicis fierent, atque in solis Conciliis Oecumenicis consensum unanimum Ecclesiæ declarari*, Facultas sic censuit: *Hæ propositiones in quantum infallibilitatem Ecclesiæ universalis, in nullo alio statu quàm in solo Concilio Oecumenico congregata tribuunt, & ipsam aliquo tempore legitimi usus pœnitentiæ cognitione caruisse supponunt, temerariæ sunt, ipsi Ecclesiæ injuriosæ & hæreticæ.* Sic cùm de Conciliis generalibus ac sede Apostolicâ ageretur, sacra Facultas antiquis decretis hærens, infallibilitatem non sedi Apostolicæ soli, sed Ecclesiæ universali tribuit, eamque constare docuit, non tantùm in Conciliis generalibus, sed etiam in Ecclesiâ toto Orbe diffusâ; prorsùs ex eâ fide, quam professa erat adversùs Sarrazinum: *Quod in Conciliis tota auctoritas, dans vigorem statutis, residet non in solo summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto & Ecclesiâ Catholicâ*: ut Spiritus sanctus toti Catholicæ unitati primitùs adhæreat, eaque sit radix, unde certitudo & infallibilitas in Concilium quoque Oecumenicum, hoc est, in ipsam Christiani nominis præsentationem influat: quæ mirum in modum cum Gallicanæ Declarationis articulo IV. congruunt.

Franciscus Guillovius Baccalaureus, pro Minore ordinariâ responsurus, multa in thesi proponebat, quibus auctoritati Episcoporum à Christo infirmitatè, eorumque in Conciliis assidentium judiciariæ potestati derogaret, anno 1656. Facultas actum distulit, atque eodem anno 15. Januarii suscepit Baccalaureum hæc scripto professum: *Agnosco & fateor Episcoporum jurisdictionem esse juris Divini, & esse immediate à Christo, eosque in Conciliis generalibus verè esse Judices, atque in iis ex eorum judiciis summum Pontificem pronuntiare.*

Hæc si intelligimus, confectam esse constabit quæstionem nostram. Profectò enim si quis est ex provisione Christi infallibilis, is non ex aliorum, sed ex suo judicio pronuntiat: aliòqui sui dubius, neque satis conscius assistentis Spiritùs, aliis se permittit. Ac si media, ut vocant, humana requirere necesse sit; consilia sanè, non judicia, consiliariosque qui doceant ac suadeant, non iudices qui secum assideant ac decernant, exquirere oporteat.

Ex his dogmatibus jussu Facultatis emendata Thesis atque in meliorem formam reducta est; quæ res in actis Facultatis sic perscripta est: *Ex ultimâ appendice, in qua plus inerat involuta difficultatis circa Apostolatium ipsum, & annexa Apostolatui gratiarum dona & potestates; necnon jura Epif-*

* (ff) Ludovicum Cellotium.] Ille adversùs Petrum Aurelium scripserat librum, cui titulus est: *de Hierarchiâ Ecclesiasticâ*, in quem ad se delatum sacra Facultas delectos Doctores jussit inquirere. Censura jam parabatur, & multæ propositiones notabantur, ut *novæ, falsæ, periculosa, temeraria, ridicula*, quandò Cardinalis DE RICHELIEU censuram edì vetuit, pollicitus Jesuitam omnia sua explanaturum & emendaturum.

corporum in convocandis Synodis particularibus, & in sanciendo cum summo Pontifice Conciliorum generalium definitionibus; quidquid detorqueri poterat contra veritatem, totum illud erasum fuit.

Ergò diligens lector sequentes consideret propositiones, quas Facultatis acta commemorant in Thesi erasas esse, intelligatque, quænam illa sint, quæ detorqueri possent contra veritatem. Prima propositio erasa: *Petrus in Primatu Christi consors & socius participatione factus est*: quæ profectò si starent, haud magis Pontifici, quàm Christo sacra Concilia anteferri possent.

Leo Mag.
serm. iij. in
anniv. as-
sumpt. ejusd.

Erasum quoque illud, quod à sancto Leone depromptum videretur; sed procul ab ejus mente deflexum: *Si quid Christus cum Petro cæteris voluit commune esse Apostolis, nunquam nisi per Petrum dedit, quidquid illis non negavit*: ne, quod est absurdissimum, Apostoli proximè à Petro, non autem à Christo ad Apostolatam ordinati videantur. Neque illud Facultas in Thesi reliquit: *Solus Petrus successores habet Apostolos*; quo Guillovius Episcopus ab Apostolorum successione ac jure, contra omnem antiquitatis fidem penitè amovebat.

Deletum etiam illud: *Solus Pontifex Episcopus in Concilium, vel particulare, vel generale, nonnumquam ad melius necessarium convocatur*. Hoc nempe erat quò Facultatem dicentem audivimus, involvi à Guillovio *jura Episcoporum in convocandis Synodis particularibus*. Nec placebat illud, *ad melius necessarium*, convocatas Synodos; quia illud *melius* infringebat, illud *necessarium*, quod quandoque agnoscendum, ad convocandas Synodos etiam generales, Facultas decreverat adversùs Cellotium.

Denique erasum illud: *In Conciliis Pontifex auditis Episcoporum sententiis ac judiciis, pro suâ autoritate certoque ac infallibili charismate verbum Dei pronuntiat*; quod si admitteretur, jam Episcopi in Conciliis Consilarii tantùm, nec nisi nomine tenùs Judices haberentur; atque in solo Pontifice autoritas resideret; eaque evanesceret, quam Facultas agnoverat, à Christo profectam autoritatem Episcoporum, *in sanciendo cum summo Pontifice Conciliorum generalium definitionibus*.

Itaque deletum illud: *Pontifex, auditis Episcoporum sententiis ac judiciis, pro suâ autoritate pronuntiat*; cujus loco repositum est: *Ex illorum sententiis ac judiciis ipse pronuntiat*: sublato etiam certo illo atque infallibili Pontificis charismate, quo quidem Episcopi Papali sententiæ obnoxii, non etiam ipsi Judices, verique Assessores essent: adeò nova hæc à Facultatis sententiâ abhorrebant.

Neque prætermittendum istud, jussu Facultatis in Thesi repositum. Posteaquam nempe scriptum est: *Petrus totius Ecclesie fundamentalis petra, & Pastor universalis, Apostolorum Princeps à Christo constitutus*; jussu etiam Facultatis adscriptum; *jure etiam Divino cæteri Episcopi singularium plebium Capita*; cùm Baccalaureus tantùm *optimates* scripserat: tanquam unus tantùm Romanus Episcopus, non autem cæteri Episcopi, veri à Christo instituti Ecclesiarum Principes, & Capita haberentur.

Darg. loc.
cit. p. 70.

Erat tum Clerus Gallicanus frequentissimo cætu Parisiis congregatus. Scriptum ergò est in regeſtis Facultatis: *Domini Episcopi gratias egerunt Facultati, ex parte totius Cleri Gallicani, pro suâ in defensione jurium Hirar-*

chici Ordinis curâ & sollicitudine, idque per organum D. Petri de Berthier, Episcopi Montalbanensis: quæ etiam in Cleri actis habentur; ut doctrinam Facultatis ab Episcopis & Clero Gallicano comprobata esse constet.

Jam ergò arbitramur intellectam omnibus, sacræ Facultatis, totiusque adèd Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam, id primum, Ecclesiæ universali ejusque unitati conjunctam vim Spiritûs, radicemque infallibilitatis in eâ unitate esse sitam, quæ in Concilium universalem Ecclesiam repræsentans transfundatur: solum illud esse, quod à fide deviare non possit. Ergò Pontificem qui deviare possit Ecclesiæ indeviabili meritò esse subditum, in casibus certè illis generalibus quæ Constantiensibus decretis continentur; ac proindè Episcopos jure Divino institutos, Romanoque Pontifici, maximè in judicandis fidei quæstionibus, non Consiliarios, sed Assessores & Conjudices datos, ex quorum judiciis ipse pronuntiet; adèdque interdum convocationem Conciliorum generalium esse necessariam, quæ profectò vacant, si Romanus Pontifex, vel solus, non autem cum Ecclesiâ conjunctus, infallibilitate, atque adèd supremâ & indeclinabili potestate gaudeat.

Hinc Ecclesiæ status constitutus, atque in Thesibus prædicti Francisci Guillovii jussu Facultatis scriptum: *Ecclesia jure Divino Monarchia est, tamen si aristocratia temperata: Monarchia quidem, quod habeat Principem Petrum ejusque successorem pro tempore sedentem; temperata aristocratia, quod Petri successor à Christo dati sunt Episcopi, ut veri Principes ac Judices, ex quorum judicio pronuntiet.*

Hinc damnatus Marcus Antonius de Dominis, ejusque propositio * habita est *schismatica & hæretica, quatenus vult, Ecclesiam universalem secundum se totam esse aristocraticam.*

Id qui adversari putant antiquæ sententiæ, quæ Papam subdit Concilio, hos ego affirmavero numquam in nostrorum libris versatos fuisse. Gerson quidem assidue Ecclesiæ statum agnoscit monarchicum. Hunc alii sequuntur; atque omnia maximè conciliant, dum Romano Pontifici tribuunt, ut Ecclesiis quidem singulis; non autem toti Ecclesiæ collectæ & adunatæ præstet, & habeat quidem *plenitudinem Apostolicæ potestatis*; sed Conciliorum & canonum autoritate tanquam aristocratæ temperamento moderandam.



CAPUT XXVII.

*Articuli Facultatis ad LUDOVICUM MAGNUM allati :
Censuræ VERNANTII & GUIMENII: ALEXANDRI VII.
Bulla : Propositio Strigoniensis , ejusque censura.*

Vid. sup.
lib. j. sect. j.
cap. v. & in
App. lib. iij.
cap. xj.
Sup. lib. j.
sect. j. c. xj.

EX his ergò decretis toties iteratis, ac perpetuâ Traditione servatis, sacra Facultas Ludovico XIV. Magno sex illos articulos, toto postea Regno, edicti Regii autoritate, vulgatos attulit, quos supra recensitos hîc præterminisimus, anno 1663.

Metuebat Rex maximus, metuebat sacra Facultas, atque optimus quisque, ne gliscens adulatio antiquorum decretorum robur & innatam Galliæ libertatem infringeret.

Anno 1658. excusus est Metis, quodam Carmelitâ autore, sub Jacobi Vernantii nomine liber, cum hoc ambitioso titulo : *La défense de l'autorité de notre saint Pere le Pape, de nosseigneurs les Cardinaux, les Archevêques & Evêques, &c.* quem librum sacra Facultas à Pictaviensibus Parochis consultata, multis habitis, per duos ferè menses, publicis ac privatis congregationibus, censurâ notavit *, ac censuram confirmavit 26. Maii anno 1664.

* 24. Maii.
Prop. j. &
ij. ap. Vern.
P. 254.

Quòd igitur Vernantius soli summo Pontifici, infallibilitatem activam, passivam Ecclesiæ & Conciliis tribueret, sacra Facultas sic censuit : *Hæ propositiones quatenus excludunt ab Ecclesiâ infallibilitatem activam seu auctoritatem emergentia circa fidem dubia, infallibilis veritatis oraculo tollendi & explicandi, falsa sunt, temeraria, scandalosa & hæretica.*

Prop. iij.
Vern. pag.
110.

Quod statuebat Vernantius, *Papam soli Deo subijci, nec nisi Divinâ potestate Papalem posse restringi potestatem, eique nullis legibus modum poni*; Facultas proscribit his verbis : *Hæ propositio intellecta de usu & exercitio potestatis Papalis, falsa est, Ecclesiæ & Conciliorum auctoritati derogans* : diligentissimè omninò, atque ex Majorum non modò decretis, sed etiam verbis, Papalem potestatem, utpotè divinitùs institutam, Deo soli quoad se; quoad usum & exercitium, sacris canonibus Conciliisque subijciunt.

Gerf. de
potest. Eccl.
Conf. x.

Prop. iv.
Vern. pag.
247.

Vernantius, nisi Papa infallibilis haberetur, aiebat mutandam professionem eam, quâ credimus sanctam Ecclesiam Catholicam & Romanam; quod abominata Facultas sic censuit : *Hæ propositio est falsa, temeraria, scandalosa & in fide periculosa*; quippè quæ, ut jam diximus, Catholicam fidem pendere vellet à dubiâ, ne quid dicam gravius de Pontificiâ infallibilitate, sententiâ.

Prop. v.
Vern. pag.
105.

Asserebat Vernantius, *à solis hæreticis, ac schismaticis peti Concilia, ut perturbanda Ecclesiæ locus esset.* At sacra Facultas : *Hæ propositio universim sumpta, est scandalosa, Ecclesiæ Conciliis generalibus, ac sublimioribus potestatibus contumeliosa*; quippè quæ sæpè Œcumenicis Conciliis congregandis operam dederint, atque ad ea etiam provocârint.

Cùm Vernantius Conciliaris potestatis, ac Jurisdictionis fontem in uno

Pontifice collocaret, Facultas sic statuit: *Hæ sex propositiones, in quantum afferunt, Ecclesiam in Concilio generali congregatam non habere à Deo immediatè jurisdictionem ac auctoritatem, falsæ sunt, verbo Dei & Concilii Constantiensis definitioni contrariæ, & olim à sacrâ Facultate reprobata.*

Prop. vj.
& seq. Vern.
p. 358. 721.
& seq.

Negabat Vernantius, unquam examinatum, aut ulli appellationi fuisse subjectum id, quod Romani Pontifices decrevisent; Facultas è contrà: *Hæ quatuor propositiones falsæ sunt, quatenus quedam afferunt, & aliæ innuunt, in nullo casu à summo Pontifice appellari posse; sacræ Conciliorum auctoritati detrahunt, ac germanis Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus sunt contrariæ.* Gallicanam libertatem contra quod Petrus de Marca non satis consultò dixerat, in supremâ Conciliorum potestate nixam profitentur.

Prop. xij.
& seq. Vern.
p. 100. 244.
279. 428.

Quòd Vernantius diceret, cujusdam Doctoris de Pontificiâ infallibilitate sententiam à Facultate esse laudatam, id à se Facultas amolitur his verbis: *Hæ propositio imponit sacræ Facultati, quæ mentem suam aperuit in articulis contra Lutherum, & in declaratione factâ apud Regem Christianissimum, anno 1663.*

Prop. xvj.
Vern. pag.
241.

Vernantius dixerat, eandem, quam Christus à Patre acceperat potestatem, totam in Romano Pontifice esse collatam: quæ documento sunt, quàm hujusmodi homines cæco & interdum impio ferantur impetu. At quæ in eam sententiam congesserat, Facultas, *ut scandalosa, piarum aurium offensiva, & ut verba præ se ferunt, blasphema rejecit.*

Prop. xvij.
& seq. Vern.
p. 53. 128.
145. 243.

De fidei regulâ, quod Vernantius scripserat, Facultas condemnavit his verbis: *Hæ propositio, quâ parte asserit summum Pontificem esse veram regulam fidei, temeraria est, & in errorem inducens; quòd nempe in errorem inducat, is qui pro regulâ fidei ponat Pontificem, quem infallibilem esse non confitet.*

Prop. xxij.
Vern. pag.
128.

Quæ Vernantius de jurisdictione Episcoporum à Romano Pontifice profectâ dixerat, Facultas sic rejicit: *Hæ propositiones, quarum duæ priores asserunt Apostolos non fuisse constitutos Episcopos à Christo, cætera verò, potestatem jurisdictionis Episcoporum non esse immediatè à Christo, falsæ sunt, verbo Dei contrariæ, & olim à sacrâ Facultate reprobata.* Hactenus Vernantii censuram referre placuit: cætera ad alium locum pertinent.

Prop. xxv.
& seq. Vern.
pag. 44. 49.
376. 382.
384. 388.
397. 455.

Amadæus Guimenius (gg) omni recentiorum Casuistarum fæce collectâ, id etiam de Pontificiâ infallibilitate scripserat, *de fide eam esse*, atque ita inferebat: *Ecclesia errare non potest & consequenter nec Caput ejus: quem sacra Facultas, damnatis opinionum portentis, hæc etiam in parte notandum censuit his verbis: Doctrina his propositionibus contenta & illata, falsæ est, temeraria, scandalosa, Gallicanæ Ecclesiæ libertatibus contrariæ, Univer-*

Cens. Guim.
men. D'arg.
& c. & ap.
Guim. de
Bapt. prop.
ij. n. 4. p.
177.

(gg) Amadæus Guimenius,] sive potius Mattheus DE MOYTA Jesuita Audomarenfis, hunc impium juxta & impudicum librum Lugduni edidit, cum approbationibus Hieronymi la Chiana è Societate Jesu, Luyfii à Valentia Provincialis Capucinatorum, & duorum Carmelitarum; quem librum cum suis censuris configeret sacra Facultas 3. Febr. 1665. verita exscribere impudicissimas propositiones, sic censebat: *Hæ propositiones, quas sacra Facultas verbis tantum initialibus designandas de industria judicavit, ut modestiæ & pudori castarum aurium ac mentium consuleret, sunt turpes, scandalosæ, propudiosæ, nefandæ, piarum aurium offensivæ, atque ab Ecclesiâ & ab omni hominum memoriâ prorsus abolendæ.* Collect. judic. & c. D'ARGENTRÆ tom. iij. p. 114.

sitaribus, Theologicis Facultatibus ac orthodoxis Doctoribus contumeliosa, anno 1665. Sic duæ censuræ adversus Vernantium & Guimenium processerunt. Confutati acriter, quòd nostra damnabant; quòd autem contraria sequerentur, coërciti tantùm, sed pro innatâ Gallis, ac nostræ Facultati modestiâ, nullâ hæreseos aut etiam erroris notâ iniusti sunt.

Has igitur censuras nostrâ memoriâ accuratissimas atque elaboratissimas; summâque moderatione libratas esse constat; nec tamen defuere, qui Alexandrum VII. adversus modestissimam Facultatem, antiqua & probata tuentem, instigarent.

Vid. Dup. xvij. sæc. Ille igitur ad Regem adversus Sorbonicas censuras gravem expostulationem habuit, datis literis (*hh*) 6. Aprilis anno 1665. At Rex prudentissimus, nihil se commovit, gnarus scilicet impositum fuisse Pontifici, ac Sorbonicos prisce sententiæ instituisse.

* 25. Junii. Anno 1665. * Bulla Romæ prodiit, quâ censuras adversus Vernantium & Guimenium, *uti presumptuosas, temerarias, atque scandalosas, cassas & irritas declarabat, defendique & allegari sub excommunicationis pœnâ Apostolicâ autoritate prohibebat; ulterius iudicium de prædictis censuris, deque opinionibus in libris Jacobi Vernantii & Amadæi Guimenii sibi & sedi Apostolicæ reservabat.* Gravis ea reservatio videbatur quâ ferre cogere interim, quæ adversus Hierarchiam ac mores dudùm invalescerent portenta opinionum, neque minùs periculum quòd Theologicæ Facultates, ipsique aded Episcopi tanto in Ecclesiæ discrimine elingues fierent.

Grave item illud, quod erat in Bullâ de Vernantii & Guimenii opinionibus dictum, præsertim iis *que ad actionum moralium regulam pertinerent; nempe eas opiniones & gravissimorum Scriptorum autoritate & perpetuo Catholicorum usu nixas*; quod Ecclesiæ Catholicæ maximo dehonestamento verteret.

Hoc Pontificium diploma, tametsi non erat ad nos solenni more missum; Roma tamen in privatarum epistolarum fasciculis pervenit in Galliam.

Deputati à Facultate qui rem examinarent, constitit apud omnes, diploma Pontificium Inquisitionis esse opus; editum quippè, non de Fratrum consilio in publico Consistorio, sed *auditis suffragiis Cardinalium in totâ Republicâ Christianâ generalium Inquisitorum*: qualia nemo unquam in Galliâ admisit, præsertim cum illâ clausulâ, *motu proprio*, quam novam & prisco jure incognitam, maximè in fidei quæstionibus Gallicana Ecclesia non admittit.

Certum erat & illud, ut etiam optimâ formulâ constaret, nequidem ad nos pertinere Bullam, quæ more solenni missa non esset; neque ipsi Pontifici eam mentem inesse ut Gallos obligaret, iis ritibus prætermisissis (*ii*), qui antiquo Gallorum, imò totius Ecclesiæ jure nitantur.

Itaque

(*hh*) *dati literis.*] Regii juris cognitores, qui Breve legerant jussu Regis, hæc ipsi retulerunt: factam Facultatem sic se gessisse, ut laudare eam potius Curia Romanâ, quam de eâ conqueri debuisset.

(*ii*) *ritibus prætermisissis &c.*] Multa insipienter dicunt & ridiculè de Pontificiis Bullis Ultramontani, & hoc imprimis: Christianos omnes, Indos quoque, his Bullis parere debere, statim atque ad valvas Apostolorum & in campo Floræ affixæ fuerunt; quasi verò ii quibus positiva lex nota non est nec esse potest, ei jubeantur obtemperare. Verùm ipsa Conciliorum

Itaque Facultas quiescendum rata: Rector Academiæ admonitus, sacræ Facultati sponndit suam & Universitatis operam minimè defuturam, more Majorum, si quid gravius contingeret; Senatus Bullam divulgari vetuit; neque ulteriùs processit negotium. Itaque censuræ suo apud nos loco steterunt: Bulla annumerata iis, quæ ignota, nihil ad nos pertinerent.

* Edic-
to 29. Jul.
1665.

Qui hæc perpenderit facilè intelliget, sacræ Facultati cum Clero Gallicano maximè convenire; Clerique Declarationem anni 1682. ex intimâ ipsius Facultatis, imò Ecclesiæ totius Gallicanæ doctrinâ esse depromptam; ac si quid difficultatis obortum est, (kk) id non ex ipso dogmate provenire, sed ex aliis rebus, quæ nihil ad rem nostram pertinent.

Quare sacra Facultas, priscis insistentes vestigiis, condemnavit deductam ad examen suum jussu Senatûs hanc censuræ Hungaricæ propositionem: *Ad solam sedem Apostolicam Divino & immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare*; quâ de re sic censuit: *Hæc propositio, quatenus excludit ab Episcopis & Conciliis etiam generalibus, de fidei controversiis auctoritatem, quam habent immediatè à Christo, falsa est, temeraria, erronea, praxi Ecclesiæ adversa, verbo Dei contraria, doctrinam renovans aliàs à Facultate reprobata.* 18. Maii anno 1683.

Cens. Fa-
cult. Paris.
adv. cens.
Arch. Strig.
int. varia
script. vind.
Maj. Schol.
Paris.

Hæc doctrina Facultatis quam necessariò cum universâ Declarationis Gallicanæ doctrinâ sit conjuncta, ex relatis sacræ Facultatis decretis manifestum reor. Sed antequàm ad alia me convertam, eximam oportet eum, qui quorundam animis hæret scrupulus.

Conciliorum generalium decreta non habentur pro legibus apud Christianos, nisi solennî ritu promulgata fuerint; id est inquisitione factâ ac prolato Episcoporum & Ecclesiarum judicio, quo certum fiat ea decreta Concilii verè Œcumenici ferum esse. Quapropter sub Carolo Magno & Ludovico Pio, nondum in Galliâ promulgatam vij. Synodum de cultu sanctarum imaginum, Gallicani Præfules innoxii repudiârunt. Vid. de eâ re admon. Jac. Sirm. Soc. Jes. in Conc. Francof. tom. vij. Conc. Labb. p. 1054. Ea quoque causâ fuit cur Hispani vj. Synodo intercesserint. Vid. Conc. Tolet. xiv. & inf. ap. D. BOSSUET lib. vij.

(kk) si quid difficultatis obortum est.] Curia Parisiensis, postquam diploma regium de Declaratione in suos commentarios retulerat, edicto jussêrat, ut ea Declaratio in Scriptoria sacræ Facultatis referretur, quod quidem factum est 2. Maij 1682. Sed quando relectum est decretum, quidam dixerunt delegendos esse xiv. Doctores, qui in Declarationem inquirerent. Quamquam enim ea ex intimâ ipsius Facultatis doctrinâ esset deprompta, Facultas verebatur, ne relatio facta extraordinario modo jussu Curiæ, quid detrimenti ipsius juribus afferret. Facile composita est hæc controversia, & deinceps Baccalaurei Declarationis capita publicis thesibus defenderunt.



CAPUT XXVIII.

An sententia de potiore Concilii potestate, Regum juribus ac potestati noceat: THOMÆ CORCELLÆI responsum: Propositio JOANNIS HUSSII in Constantiensi Concilio condemnata.

NEMPE objiunt, Regnis ac Regibus periculosam esse nostram sententiam. Si enim spiritualis Princeps Pontifex, Ecclesiæ & Concilio subfit; subesse multò magis Regno ac generalibus Regnorum Conventibus temporales Reges: quo maximè argumento in antiquam sententiam Reges incitare conati sunt. Sed Thomas Corcellæus id ab Eugenii Legatis objectum, responso edito * coram Regni Principibus, ipsoque Carolo VII. Rege sic solvit: *Nec ullatenus sunt audiendi, qui ad alliciendum Reges & Principes, in contrarium autoritatis Conciliorum dicunt quòd si Concilia generalia possent corrigere & deponere summos Pontifices, pari ratione quòd populi haberent corrigere & deponere Principes seculares. Qui enim talia dicunt manifestè autoritatem Conciliorum, & declarationem fidei super hoc factam destruunt, non plus tribuentes autoritatis ipsi Congregationi Ecclesiæ, quàm uni Communitati seculari. Clarè quoque negant, Concilium habere autoritatem à Christo immediatè, cum ipsum sic comparant Communitati seculari, qua non habet autoritatem à Christo corrigendi aut puniendi Principem suum. Sed benè inspiciant definitiones Concilii Constantiensis, reperient in hoc magnam differentiam; nam ipsum Concilium Constantiense reprobavit illum articulum XVII. inter articulos Joannis Hussii contentum, QUÒD PRINCIPES HABERENT PUNIRI AD ARBITRIUM POPULI, & tamen alterum probavit; QUÒD CONCILIUM GENERALE HABET POTESTATEM IMMEDIATÈ A CHRISTO, &c. Et hoc etiam apparet ex sacris Scripturis, cum Christus ipse assignans differentiam inter hoc & illud, dicat: REGES GENTIUM DOMINANTUR EORUM, VOS AUTEM NON SIC; & Beatus Petrus in Canonicâ dicit de Pastoribus: NON UT DOMINANTES IN CLERIS, SED FORMA FACTI GREGIS. Doctores quoque lucidè declarant, quomodo Papa non est dominus rerum Ecclesiæ, sed minister. Valdè quoque extraneum est, & à veritate alienum dicere, quòd non plus spiritualitatis reperiat in Congregatione legitimâ Ecclesiæ, quàm in unâ Communitate seculari, aut non specialior assistentia Spiritûs sancti, de quo Christus ad ipsam dixit: MITTAM VOBIS SPIRITUM VERITATIS, UT MANEAT VOBISCUM IN ÆTERNUM.*

Quin ipse Richerius in suâ defensione sic ait: (11) *Ut quid ergò imponere Richerio, quòd sustineat Concilium generale esse supra Papam, quia, vel, sicut Comitibus generalia Regni sunt supra Regem? Numquam hoc venit in mentem*

(11) Hæc verba, quæ nonnullam obscuritatem habent, nusquam reperimus in Richerii defensione.

* Biturigibus.
Preuv. des
Libert. &c.
part. ij. cap.
xij. n. 4. p.
23.

Luc. xxij.
25. 26.
1. Pet. v. 3.

Joan. xiv.
16.

Richerio. Adulatores Curia Romana, quorum etiam in Sorbonâ non exiguus est numerus, hoc effinxerunt, ut non solum Richerium, sed fidelissimos Regum servos & subditos odiosos redderent ipsismet Regibus, quamvis illorum jura contra Romanam Curiam tueantur.

Quòd autem quidam etiam Parisienses aliud docuerint nihil moror; suoque loco ostendemus fuisse profectò tempus, quo totus ferè Orbis in summâ Juris publici ignoratione versaretur; quam imperitiam postera ætas superioris ævi Traditione meritò emendavit: nec mirum Parisienses quosdam in re extra fidem unâ cum aliis errâsse. Nego tamen omnes: nego hoc fulcramento nixos tribuisse Conciliis potiore potestatem: nego Facultatem: nego Constantiense Concilium pessimo argumento usum: nego hoc detractò, sententiæ veritati ac firmitudini detractum esse quidquam. Alia suppetebant, quæ Thomas Corcellæus optimè enarravit. Imò, ut idem Corcellæus demonstravit, sacrum illud Concilium, à quo maximè supra Pontificem Conciliorum evecta est autoritas, damnavit insanam sententiam * quæ Reges Regnis subjiceret, non Regna Regibus: adeò constabat ratione diversissimâ confutitas humanam ac divinam civitatem. Itaque hæc, quæ creandæ invidiæ obijciuntur, omittamus. Ecclesiæ à Deo constitutæ & gubernatæ regimen, non ex mundani Regni ratione, sed ex Dei revelatione, atque ipsius Ecclesiæ decretis, ex Patrum Traditione æstimemus,

* Joannis
Hulli.

FINIS TOMI PRIMI.

ERRATA Tom. I.

- P**Ag. 15. *Not. lin. 8. DE BRON leg. DE BROU.*
57. l. 27. *vilitigatione leg. vitilrigatione.*
46. l. 33. *morebimus-leg. memorabimus.*
Ibid. l. 36. corporis leg. corpori.
114. l. 2. *hominunm leg. hominium.*
180. n. l. 5. *Florentini leg. Florentino.*
181. l. 13. *dicernar leg. decernat.*
226. l. 25. *retinentem leg. renitentem.*
228. l. 9. *Ecclesia leg. Ecclesia.*
229. l. 39. *Exautoratio leg. Exauctoratio.*
265. l. 11. *falsum leg. falsum.*
299. l. 1. *Claramontani leg. Claramontani.*
333. l. 27. *Circuncellionum leg. Circumcellionum.*
344. l. *ult. vulgatam. leg. vulgatam,*
374. l. 9. *insolito leg. inolito.*
410. l. 15. *præfacte leg. præfracte.*
440. l. 18. *liberum leg. librum.*
444. l. 19. *porerit leg. potuerit.*
452. l. *ult. Flo renino leg. Florentino.*
464. l. 36. *qui leg. quid.*
465. l. 38. *facta leg. fara.*
505. l. 36. *quàm ex justis leg. quàm justis.*

